

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

BERNARDINI SCAR DEONII, CANONICI PATAVINI,

DE ANTIQVITATE VRBIS PATAVII,
& claris ciuibus Patauinis, LIBRI TRES,
in quindecim Classes distincti.

EIVSDEM APPENDIX
DE SEPVLCHRIS INSIGNIBVS
EXTERORVM PATAVII IACENTIVM.

Τῆς ἐπιμελείας δ' ὅλα πάντα γίνεσθαι.

Cum gratia & priuilegio Cæsareo ad annos sex
& Regis Galliarum, ad annos totidem.

BASILEAE APVD NICO-
laum Episcopium iuniorem, Anno
M D LX.

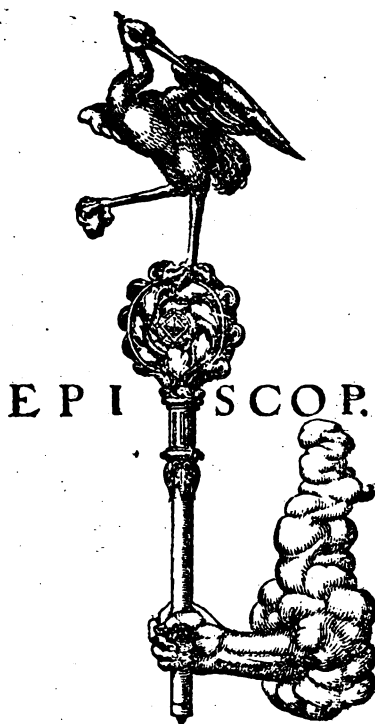

BERNARDINI SCAR DEONII, CANONICI PATAVINI.

DE ANTIQVITATE VRBIS PATAVII,
& claris ciuibus Patauinis, LIBRI TRES,
in quindecim Classes distincti.

EIVSDEM APPENDIX

DE SEPVLCHRIS INSIGNIBVS
EXTERORVM PATAVII IACENTIVM.

Τῆς ἐπιμελείας δ' ὅλα πάντα γίνεσθαι.

Cum gratia & priuilegio Caesareo ad annos sex
& Regis Galliarum, ad annos totidem.

BASILEAE APVD NICO-
laum Episcopium iuniorem, Anno
M D LX.

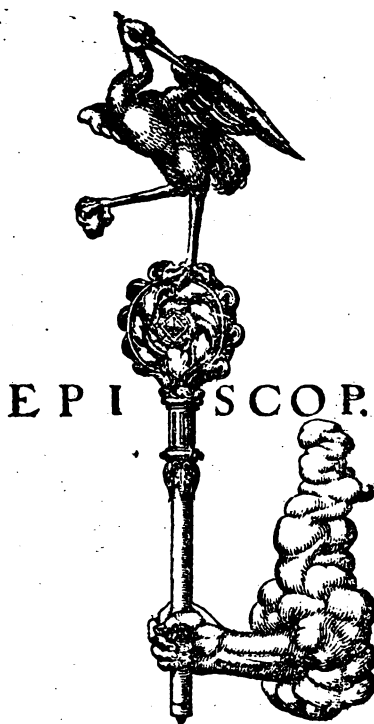

BERNARDINI SCAR DEONII, CANONICI PATAVINI.

DE ANTIQVITATE VRBIS PATAVII,
& claris ciuibus Patauinis, LIBRI TRES,
in quindecim Classes distincti.

EIVSDEM APPENDIX

DE SEPVLCHRIS INSIGNIBVS
EXTERORVM PATAVII IACENTIVM.

Τῆς ἐπιμελείας δὲ ἅλα πάντα γίνεσθαι.

Cum gratia & priuilegio Cæsareo ad annos sex
& Regis Galliarum, ad annos totidem.

BASILEAE APVD NICO-
laum Episcopium iuniorem, Anno
M D LX.

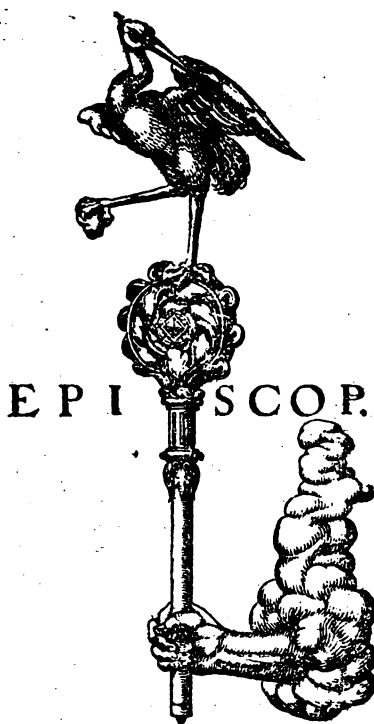

BERNARDINI SCAR DEONII, CANONICI PATAVINI.

DE ANTIQVITATE VRBIS PATAVII,
& claris ciuibus Patauinis, LIBRI TRES,
in quindecim Classes distincti.

EIVSDEM APPENDIX

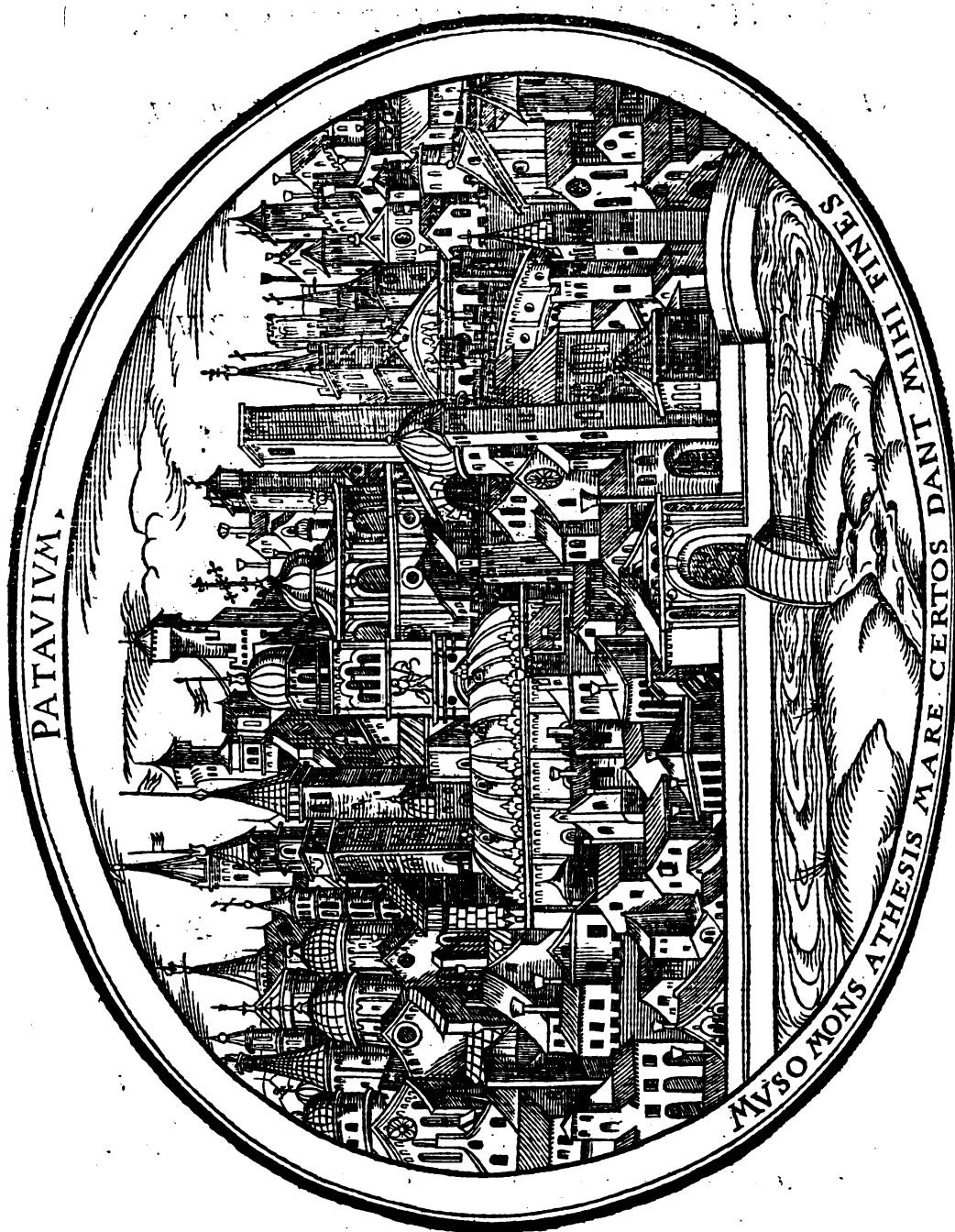
DE SEPVLCHRIS INSIGNIBVS
EXTERORVM PATAVII IACENTIVM.

Τῆς ἐπιμελείας δὲ λα πᾶντα γίνεσθαι.

Cum gratia & priuilegio Cæsareo ad annos sex
& Regis Galliarum, ad annos totidem.

BASILEAE APVD NICO-
laum Episcopium iuniorem, Anno
M D LX.

IN BERNARDINI SCARDEONII CANONICI

PATAVINI HISTORIAM,

DE ANTIQVITATE VRBIS PATAVII

& claris ciuibus Patauinis, elogiâ.

VINCENTII CATTI VEICETINI.

*L*lustres anima nata melioribus annis,
Auspicio quarum Pataui se sustulit olim
Gloria, & Euganeæ creuere in collibus artes,
(Quandoquidē diuum caelesti in sede locata
Despiciis misera labentia tempora vite)
Ne pigeat pariter delapsas æthere ab alto,
Et natale solum, et patrias inuisere sedes.
Hic ubi collapsos tumulos, cineresq' beatos
SCARDEONVS longa primus post secula tandem
Lustrat aqua spargens violas, florumq' maniplos,
Et uos ad cineres compellat vocibus ultro.

PETRI CARRARII PATAVINI.

*Quicumque Euganeos viros, ducemq'
Troianum, profugum cupit videre,
Qui cunabula prima, qui ruinas
Vrbis, post Totila vel Agiulphi
Crudele imperium, & truce Azolinum:
Qui claros Patauos simul poetas,
Reges, Pontifices, Duces, Tyrannos,
Fontes, flumina, stagna, colliumq'
Dulces delitias, decusq' nostrum:
Doctos SCARDEONI legat libellos.*

EIVSDEM.

*SCARDEONI Annales angusta volumina claudunt
Oppida, templa, domos, flumina, bella, viros.*

ANDREAE RAPITII TERGESTINI.

*Quod tua demeritos ornat facundia ciues
SCARDEONI Euganeis edite fluminibus,
Tu manus haud illis debes, atque ij tibi: quando est
Quæsitâ hinc calamis gloria magna tuis.
Ii viuent, quoniam vitam tua scripta dederunt:
Tu quoniam patriam concinis historiam.*

6. 2. F. DE.

Elogia.

P. DESIDERII LIGNAMINEI PATAVINI.

Illustres animas pariter benefacta libellis

Euganidum celebras officioſe tuis.

Quantum docta tibi (ſi queris) debeat atas

SCARDEONI, teſtis fama perennis erit.

LIVIVS hiſtoria ſtudit placuiſſe QVIRINO;

Tu patria, & patres non tacuiſſe tuos.

O felix PATAVI ſedes, ubi lactea priſcis

Scribendi, & noſtris gratia tanta fuit.

ACHILLIS STATII LVSITANI.

Dam patriam, dum tu celebras decora alta tuorum,

Et laudes horum & fortia facta doces:

Atque Antenorei veſtigia queris aratri,

Eruis & priſcis condita buſta locis:

Auctoremq; cives urbis vaſto eſt tumulto: ille

Liber ab informi grandia membra ſitu,

Maſte (ait) officio tu nunc eris alter ab illo

LIVIVS, Euganeæ conditor hiſtoria,

Cuius uterque meus: ſed dum ſtudet ille Quirino,

Tota boni ciuis, laus tua tota p̄ eſt.

ALEXANDRI LEONARDI PATAVINI.

Felices Patauum manes, quorum excitat umbris

Illuſtres cineres, claraq; facta ſimul

SCARDEON, extinctos potuit qui reddere viuos,

Et vitam Euganeis tradere perpetuam.

Quare huic aternas grates perſoluite, veſtris

Qui meritis ſolus premia digna dedit.

EIVSDEM.

Quantum clara ſuis virtus Romana triumphis

Eſt LIVI docta clarior hiſtoria:

Tantum BERNARDINE tuis celebrata libellis

Illuſtris Patauum gloria ſemper erit.

ELOGIORVM FINIS.

ARGV.

ARGVMENTA XV CLASS DE

ANTIQVITATE VRBIS PATAVII ET CLARIS
ciuibus Patauinis, tribus libris comprehensa.

LIBER I. CLASSIS I.

De conditoribus urbis Euganeæ & Patauij, & de municipijs, vicis, riuis & fluminibus agri Patauini.

LIBER I. CLASSIS II.

De statu antiquo urbis Patauij, & triplici reparatione usq; ad hæc tempora.

LIBER I. CLASSIS III.

De priscis ciuibus Patauinis, patritijs Romanis.

LIBER I. CLASSIS IIII.

De antiquis notis priscarum inscriptionum in urbe & territorio Patauino.

LIBER II. CLASSIS V.

De religione & pietate Patauinorū in templis, xenodochijs & pijs locis cōdendis.

LIBER II. CLASSIS VI.

De sanctis ac beatis, de episcopis, praelatis, & uiris insigni sacerdotio præstantibus.

LIBER II. CLASSIS VII.

De claris theologis, & sacrarum literarum cultoribus.

LIBER II. CLASSIS VIII.

De claris iureconsultis.

LIBER II. CLASSIS IX.

De claris medicis & philosophis.

LIBER II. CLASSIS X.

De claris grammaticis, rhetoribus, historicis & poetis.

LIBER II. CLASSIS XI.

De Italicæ linguæ scriptoribus.

LIBER II. CLASSIS XII.

De claris musicis.

LIBER III. CLASSIS XIII.

De uiris bello uel pace præclaris, aut alia quacunq; ratione memorandis.

LIBER III. CLASSIS XIII.

De claris mulieribus.

LIBER III. CLASSIS XV. ET VLTIMAE.

De claris pictoribus, cælatoribus, fusoribus & architectis.

FINIS.

APPENDIX.

De sepulchris insignibus exterorum Patauij iacentium.

3

CVIVS.

CVIVSLIBET CLASSIS INDEX

CAPITVM AC NOMINVM
peralphabetum.

LIBRI PRIMI PROOEMIUM
folio 1.

CLASSIS PRIMAE,

Præfatio.

De Conditoribus urbis Euganeæ	5
De Antandre Troiano Patavij conditore	6
De multiplici nomine Patavij	7
De Venetia uarijs nominibus appellata	8
De situ & ornamentis Patavij	10
De fertilitate & commodis urbis & agri Patavini folio	13
Septem oppida Patavina insignia	14
De Castro Baldo	ibid.
De Monte Aniano	14
De Atheste	ibid.
De Montefilice	16
De Plebe sacci	ibid.
De Campo sancti Petri	16
De Cittadella	17
Sex uici Pat. insignes	ibid.
De Mirano	17
De Oriaco	ibid.
De Titulo & Luiano	17
De Arquado	18
De Consyluio	ibid.
De Anguillaria	18
De oppidis, & uicis, uillisque in agro Patavino, olim aut nunc arce munitis	ibid.
De municipijs quæ olim sub Patavij ditione censebantur	19
De fluminibus & lacubus Pat.	ibid.
Medoaci duo	19
Vighezollus	20
Musonus	ibid.
Tergula, Lauandula, Rustica	20
Margenicus	ibid.
Pluicis & Rosata	20
Tefina, Pudina & Cirifonus	ibid.
Aponus	20
Timauus	23

LIBRI PRIMI CLASSIS
I I.

Præfatio.

De statu antiquo urbis Patavij, & triplici reparatione & successu usque ad hæc tempora	24
--	----

Patavium Colonia Latina, deinde Municipium Romanorum	24
De triplici destructione, & reparatione Patavij folio	25
De magno urbis Patavina incendio	27
De magno incremento R. P. Pat.	27
Quid attulit ciuibus seditio	28
De antiqua Patavinorum in armis præstantia	29
De fide seruorum Patavij erga dominos	30
De pudicitia matronarum Pat.	30
De frequentia antiqua Senatus, & populi Pat.	31
De societate & amicitia Patavinorum cum Romanis ibidem	31
Quanti fecerint Romani Patavinorum cõcordiã	31
Studium & laus Patavij ciuitatis in condendis Vene- tijs	ibid.
De uirtute Pat. IADERA urbe Dalmatie	33
De obsidione annò Pat. Dom. M. D. IX.	34

LIBRI PRIMI CLASSIS
I I I.

Præfatio.

De prisce ciuibus Patavinis patricijs Romanis	36
De alio quoque Peto	52
De altero Peto consule designato	51
De Arria Cecinna Pati uxore	47
De Arria iuniore, & Faustia eius filia	50
De Aruncio Stella uiro consulari, & poeta	53
De Borisco tribuno militari	47
De C. Valerio Flacco Setino	55
De Cecina Peto	47
De Correlio equite Romano	53
De Cornelio augure	37
De Lucio Cassio centurione	47
De L. Pediano consule	45
De Maximo Olibio	55
De Q. Asconio Pediano	44
De Sabina Athestina	52
De Serrana Procula	ibid.
De Thrasea Peto	48
De T. Liuius	38
De Volusio poeta	44

LIBRI PRIMI CLASSIS
I I I I.

Præfatio.

De antiquis notis præscarum inscriptionum in urbe & territorio Pat.	57
---	----

in Abbate

Classis III. & V.

in abbata pagi Carrarie introrsus in ingenti opercu-	
losepulchri Galearce Marfilieto	82
in Alexandri Bassiani edibus intra portam S. Ioannis	
à Nauibus sub uirili imagine	70.
71. 72. 73. 74. 75.	
in Andr. Magni patricij V. horto in pago Limine	
folio	82
in Aponi uico	61
in Arcuani Buzzza Ararini domo	62
in Arim uico	61
in Arquade monte ad altaris gradus	81
in Atheeste oppido	61. 62
in Atheestino municipio	64
Atheeste sub imagine puerili	80
in Atheestino agro olim inuentum, nunc in uico Leonici	
folio	82
Auctarium ad inscriptiones priscorum monumentorū,	
tam ex urbe quàm ex agro Patauino, ab huius ope-	
ris auctore additum	67
in S. Benedicti lauacro monialium, in gradibus	79
in S. Bernardi cartusienſis monasterio, extra portam	
Caudamlongam	61
in Boatorum domo, in uico S. Crucis	81
in Bolani edibus, in monte Arquade, in lapide diminuo	
to	81
in Buſo monte	61
in Camilli Lucifragij sacerdotis edibus in Montefilice	
folio	81
in Campanali uico Urbane sub quadam imagine	61
in Carcerum monasterio, sub imaginibus V. capitum	
folio	80
in Carr. monasterio humi	84
in Cartulariorum edibus apud S. Thomam	78
in Cathedralis ecclesie pariete	63
in Cathedralis basilicæ noua turri in saxo fracto	84
penes Cathedralẽ ecclesiam, in edibus Francisci Con-	
tareni Pat.	60. 61
extra S. Crucis portam in sacello S. M. Spasiane	80
in Caudelonge uico	60
extra Caudelonge portam in delubro pagi Alticleri in	
pariete	60
in Contraneorum edibus apud ecclesiam Cathedra-	
lem	79
in doctorem adium angulo apud D. Franciscum Paruu-	
lum	75
in episcopi edibus apud Portellum	59
in episcopi edibus in fragmento	59
in Eremitarum monasterio	76
in de Francisci Quirini, Hieronymi F. patricij Ve-	
neti ad portam Omnium sanctorum	67. 68
in Hermacore & Fortunati sacello iuxta ecclesiam ma-	
iorem	78
in Horatii Sorelij sacerdotis edibus apud S. Iulianam	
folio	82

Inscriptiones antiquæ, quæ reperiuntur in Strata pago	
Patauino in domo Danielis Viturij patricij Veneti	
folio	65. 66
in edibus Ioannis Baptiste Rhannusij in uico Patriar-	
che ad S. Petri	84
penes Ioanẽ Baptistam Rotam supra statuatogratam	
folio	85
in Ioannis Marcheti domo in oppido Atheeste:	80
in S. Ioannis ede à Nauibus	64

LIBRI SECUNDI CLASSIS V.

Præfatio.

De religione et pietate & Patauinorū in templis, & xe	
nodochijs, et pijs locis condendis	88
De ecclesia Cathedrali	ibid.
De ecclesijs parochialibus	89
De monasterio D. Iustine	90
De cœnobio Pratale	ibid.
De monasterio S. Ioannis in Viridario	90
De monasterio S. Mariæ Angelorum	90
De monasterio D. Hieronymi	ibid.
De prioratu Cruciferorum	91
De cœnobio Magdalenarum	ibid.
De hospitali D. Antonij Vienenſis	ibid.
De monasterio S. Benedicti	91
De monasterio S. Augustini	92
De cœnobio S. Mariæ in Vantia	ibid.
De monasterio S. Mariæ gratiarum	92
De monachis Capucinis	93
De monasterio & insigni templo sancti Antonij Con-	
feſſoris	93
De monasterio D. Francisci	94
De monasterio Eremitarum	ibid.
De monasterio Carmelitarum	94
De monasterio S. Pauli	ibid.
De monasterio S. Mariæ seruorum	94
De cœnobio Iesuatorum	95
De prioratu sancti Simeonis & Iude nunc dicto san-	
cti Francisci Paruulli	ibid.
De collegio fratrum Elemanorum, nunc autem sacerdo-	
tum nominis IESV	95
De cœnobio S. Saluatoris	ibid.
De uigintiquatuor cœnobijs uirginum	95
De templo & cœnobio sanctæ Mariæ montis Ortoni	
folio	96
De monasterio S. Danielis in monte	ibid.
De monasterio S. Ioannis Baptiste montis Vende &	
Riperiæ	96. 97
De eremo Ruhe	97
De monasterio S. Mariæ carcerum	98
De monasterio S. Michaelis Candiane	ibid.
De monasterio S. Michaelis Candiane	ibid.

Classis V. & VI.

De monasterio Cartusienſium
De pijs ædibus Lazareti
De xenodochio S. Lazari
De xenodochio S. Francisçi
De collegijs Laicorum
De monte Pietatis
De camera pauperum
De xenodochiorum numero
De illuminatis & conuerſis mulieribus
De pupillis & orphanis
De pijs ædibus, pro infantibus expoſitiſ
De præfectis monaſteriorum
De ſchola publica grammaticæ

LIBRI SECUNDI CLASSIS VI.

Præſatio.

De ſanctis ac beatis, de episcopis, prælatiſ & uiriſ inſi-
gnibus ſacerdotio præſtantibus 102
De Aluaroto canonico Pat. 140
De Antonio Campilongo priore 140
De Antonio Capiliſtio abb. & canon. Pat. 139
De Antonio Caſali abb. Pratalex 136
De Ant. Manzoni peregrino 111
De Antonio Sulimano monacho 137
De B. Arnaldo Cathaneo abbate 109
De Auguſtino Bonſio abb. 137
De Bartholomæo Oliario Cardinalli 128
De Bartholomæo ſancti Viti archipreſb. Barbarani
folio 144
De Bartholomæo Soldano & Marco Vngario ſacerdo-
tibus 143
De B. Beatrice Atheſtina 119
De S. Bellino episcopo & martyre 108
De beato Bernardo Maltrauerſo episcopo Patanino
folio 107
De Blaſio Lignamineo 133
De B. Compagno abbate 112
De beato Creſcentio Campiſampetro præſbytero, fo-
lio 108
De Cipriano Renaldino abb. 146
De B. Damiano comite Minorita 112
De S. Daniele martyre 104
De F. Deſyderio Lignamineo 133
De Dionyſio Lignamineo 133
De B. Euſtochia Pat. 121
De S. Felicitate uirgine Deo ſacrata 118
De Franciſco Aluaroto canonico Patanino 140
De Franciſco Lignamineo episcopo Ferrarienſi, folio
132
De Franciſco Zagbio preſb. 115
De Gabriæ Capiliſtio Cardin. electo 139

98 De Galbertino Maſato abb. 135
ibid. De Gauſlino Tranſulgaro ſine Capiliſtio episcopo Pa-
tauno 107
99 De Georgio Aluaroto abb. 141
99 De Georgio Buzz. Canonico Pat. 142
99 De Gerardo Pomedello ſeu de Ponte episc. Pat. 124
100 De Hieronymo Cathaneo monacho 138
100 De Helena Enſelmina 121
101 De Hylario episc. Pat. 105
101 De Iacobo à S. Daniele preſb. 144
101 De Iacobo episc. Pat. 125
101 De Iacobo Leoniffa 142
102 De S. Iacobo martyre 111
De Iacobo Paduano episcopo Feltr. cum alijs episco-
pis 127
De Iacobo Pedeligno abb. 110
De Iacobo Pedeligno abb. D. Iuſtine 134
De Iacobo Vngarello, & Auguſtino Urbino Minoritiſ
folio 115
De Ioanne abbatto archipreſb. 139
De Ioanne Anſelmino episc. 126
De Ioanne Baptiſta Lignamineo episcopo Loncordi-
enſi 133
De Ioanne Bapt. Tranſal. episc. Pat. 125
De Ioanne Cacio episc. Pat. 124
De B. Ioanne episc. Pat. 106
De Ioanne Ruberto canon. Pat. 145
De B. Iordano Forzateo abb. 108
De B. Iuliano patricio Pat. 105
De D. Iuſtina uirgine & mart. 117
De D. Leonio episc. Pat. 105
De B. Luca Belludo 110
De Luca Bonſio Decano Pat. & Bernardino, & Iaco-
bo nepotibus 145
De Ludouico comite S. Boniſacij canonici Pat. 146
De Ludouico Mediarota patriarcha Aquileienſi &
Card. 129
De B. Marco Ieſuita 113
De B. Marco ſacerdote S. Michaelis 114
De B. Margarita 115
De B. Maximo episcopo Pat. 103
De Naſcimbeno Calcio Can. Pat. 149
De Nicolao Cando priore S. Sophia 142
De Nicolao episc. Pat. 106
De Nicolao Triuiſano episc. Cenetenſi 134
De Petro Baonio episc. Teruiſino 128
De Petro Forzateo 126
De B. Petro Liminiano episc. Pat. 107
De Petro Maſſato episc. Venet. 127
De B. Petro Picaurio episc. Pat. 107
De Petro Tergula episc. Pat. 124
De Placido Albanefio abb. 138
De Placido Pauanel. abb. & episc. Torcellenſi 137
De præſatiuncula tranſitioniſ 124
De B.

Classis VI. VII. & VIII.

De B. Princiule comite episc. Pat.	125	De claris iureconsultis Patavinis	158
De D. Prosdocimo episc. Pat.	102	De Alexandro Papifauio	181
De Prosdocimo Pignoloto monacho	138	De Aloysio de Ponte	187
De B. Rorando monacho S. Iustine	114	De Angelo Buzz.	175
De B. Sauino Fontana	105	De Angelo Castrio & Nicolao fil.	177
De B. Seueriano Daulo episc. Pat.	106	De Antonio Bagaroto	188
De B. Stephano abb.	109	De Antonio Bassiano	190
De Stephano Carr. episc. Pat.	126	De Ant. Beromeo	185
De Simone Paltinero Card.	127	De Ant. Franc. Dottorio	188
De S. Syro episc. Pat.	105	De Ant. Leonio, & de Iacobo, & Ludouico eius nepo	
De Timotheo Musato canon. S. Petri	143	te	182
De Tricidio Fontana episc. Pat.	107	De Ant. Lyo seu Lydia	159
De B. Vitale episc. Pat.	107	De Ant. Porcellino	177
De Zacharia abb.	136	De Ant. Sanlunardo	179
		De Ant. S. Angelo	178
		De Ant. Trapol.	190
		De Ant. Turchetto	179
		De Ant. Vrsato, & Gaspare frat.	184
		De Ant. Zaccho	186
		De Arcuano Buzz.	175
		De Aycardino Aluaroto	163
		De Baldo Bonifacio Plombino	167
		De Bartholomæo Bulle	175
		De Barth. Capinacio	173
		De Barth. Gloria	188
		De Barth. Rorario	191
		De Barth. Vrbino	189
		De Barth. Zabarella archiepisc. Florent.	170
		De Belforte Chechileo	179
		De Benedicto Sala	160
		De Bernardo Buzz.	175
		De Bertucio Bagaroto	188
		De Bonicordo Valdezucha	160
		De Bonzanello Vigoncia	166
		De Carolo Guarnacia	192
		De Christoph. Alexandrio	279
		De Corado Sala	160
		De Daniele Rydio	178
		De Fabio Maximo	162
		De Federico Vigontia	166
		De Franc. Bradiolo	178
		De Franc. Cesso	167
		De Franc. è Ioanne Verzelisij	176
		De Franc. Facio	186
		De Franc. Papifauio	182
		De Franc. Pellato	184
		De Franc. Porcellino	177
		De Franc. Zabarella Card.	168
		De Georgio Caballino	193
		De Hieron. Campisampetro	195
		De Hieronymo Iusto	189
		De Hieron. Tergulino	192

LIBRI SECUNDI CLASSIS VII.

Præfatio.

De claris theologis, & sacrarum literarum cultoribus Pat.	147
De Alberto Eremitano	ibid.
De alijs eiusdem ordinis uiris præclaris	155
De Ambrosio Quistellio Eremitano	154
De Antonio Tubeta episc. Athen.	155
De Bartholomæo Caligario presb.	157
De Bellino Eremitano	154
De Bonauentura Peraghino Card.	148
De B. Semblante Eremitano	148
De Christophoro Paduano	154
De Esaiâ Athesino can. regul.	152
De Galuano Sermita	151
De Hieron. Guaino	157
De Hieron. Magnano episc. Vessano	155
De Hieron. Salgerio presb.	156
De Ludouico à Flumine Minorita	150
De Marfilio Mainardino	149
De Mattheo Eremitano	148
De Nicolao Craffello Minorita	151
De Nicolao Craffeto	151
De Paulo Zabarella episc. Argolicensi	153
De Peregrino Nasello Eremitano	154
De Petro Rido can. reg.	151
De Ruffino Lupato Minorita	153
De Seraphino à S. Daniele can. reg.	152

LIBRI SECUNDI CLASSIS VIII.

Præfatio.

De Iaco	
---------	--

Classis VIII. & IX.

De Iacobo Aluaroto	164	De Vincentio Rubeo	199
De Iacobo Aluaroto II.	164	De Zilio Cafali	167
De Iacobo Antonio Stenno seu Malitia	162	De Ziliueto & Boniacobo Sanuitis	161
De Ioanne Baptista Atheftino	185		
De Ioan. Bapt. Rosello	182	LIBRI SECVNDI CLASSIS	
De Ioan. Bapti. Sanblasio	179	I X.	
De Ioan. Franc. & Gabriele, & Ioan. Federico, & Bartholomeo Capilistij	174	Præfatio.	
De Ioan. Franc. Musato	187		
De Ioan. Franc. Pauino	180	De clavis medicis & philosophis Patavinis	200
De Ioan. Iacobo Cane	184	De Alexandro Dettorio	220
De Ioan. Ludouico Lambertatio	168	De Angelo Bolognino	220
De Ioan. Merigo Cartulario	191	De Antonio Cirmifono	209
De Ioan. Prato	179	De Ant. Gazio	218
De Ioan. Sanlazarro	176	De Ant. Soncino	222
De Ioan. Vigontia	165	De Baptista Leonio	219
De Iulio Bonocio uel Tolentino	192	De Bartholomeo Campo	211
De Iulio Paulo Iureconfulto	158	De Barth. & Franc. Noudijs	214
De Iureconfultibus Pat. conclusio	198	De Barth. Montagnana	212
De Lauro Parazzollo	176	De Barth. Montagnana Posteriore	212
De Lazaro Baldo	190	De Barth. S. Sophia	204
De Leone Lazara	175	De Barth. S. Sophia iuniore	205
De Luca Saluino	191	De Benediſto Galmarello	208
De Ludouico Braino	193	De Bernardino Sperone	216
De Ludouico Cortufio	171	De Bernardino Tomitano	227
De Marco Antonio Blanco	193	De Christophoro à Lignamine	227
De Marco Mantua Benenidio	195	De Dominico Senno	219
De Marino Zabarella	171	De Francisco Bonafide	223
De Marfilio Papifauio	182	De Francisco Frigimelica	225
De Medio Comite	178	De Gabriele Dondo	207
De Michaeli Marostica	175	De Galeacio S. Sophia & Guilielmo	204
De Michaeli Miliaria	177	De Gaspere Gabriello	223
De Modesto Polentono	183	De Hectore Pirgotile	220
De Nascimbene Peftenello	194	De Hieronymo Amalio	217
De Nicolao Plebio	161	De Hieron. Saxonio	226
De Otonello & Aloyfio Difcalcijs	172	De Hieron. Stephanello	223
De Otonello Bafino	197	De Hieron. Tirabosco siue Coradino	224
De Pace Scala	198	De Hieron. Tolentino	222
De Paganino Sala	160	De Hieron. Vrbino	128
De Paulo Dotto	176	De Iacobo Arquadio	207
De Paulo Leonio	182	De Iacobo à Sancto	208
De Paulo Titulo	161	De Iacobo Dondo siue Horologio	205
De Petro Aluaroto	164	De Iacobo Zanetino	209
De Petro Pagaroto	187	De Ioan. Antonio Lydio	213
De Petro Barbobo, seu Sonzino	176	De Ioan. Dondo siue Horologio	206
De Petro Cane	184	De Ioan. Petro Benenidio seu Mantua	217
De Petro Stalpo	179	De Ioan. S. Sophia	204
De Prosdocimo Comite	173	De Ioannino Sanguinacio	202
De Rambaldo Capiuacio	173	De Leonardo Bertopalea	209
De Rolando Placola	162	De Ludouico Carenfio	221
De Sigismundo Brunello	162	De Ludouico Pafino	224
De Simone Engelfredo	160	De Marfilio S. Sophia	203
De Thebaldo Cortellerio	166	De Matthæo Ronchalitrio	202
De Thoma Genuario	178	De Nicolao Comite	214

Classis X. XI. & XII.

De Nicolao Monflice	208	De Ioan. Fafeola	249
De Nicolao Bassara sine Genua & Marci Antonij filio	215	De Ioan. Marcanoua	239
De Nicolao Rydo	208	De Ioan. Mario Tirabosco	250
De Nicolao S. Sophia	203	De Lazaro Bonamico	246
De Oddo Oddo	225	De Lombardo Serico	232
De Paulo Bagelardo sine à Flumine	213	De Ludouico Odaxio	238
De Paulo Crasso	226	De Lupato poeta	232
De Petro Apono	200	De Montanario poeta	234
De Petro Carrerio	212	De Nicolao Gaudeolo	248
De Petro Montagnana	213	De Nicolao Pontano seu de Ponte	237
De Petro Pernumio	207	De Nicolao Trapolino	249
De Petro Trapolino & Franc.	215	De Palladio Fusco sine Nigro	240
De Sigismundo Polcastro	209	De Petro Montagnana	243
De Vincentio Muscheta	217	De Rolandino grammatico	231
		De Stephano Galeoto	245
		De Stephano Venturato	241
		De Tiphi Odaxio	238
		De Xiccho Polentono	236

LIBRI SECVNDI CLASSIS X.

Præfatio.

De claris grammaticis, rhetoribus, historicis ac poetis Patauinis	228
De Albertino Musato	229
De Alberto Bibio	231
De Alexandro Bassiano iuniore	250
De Alexandro Bassiano seniore	241
De Andrea Brenio	242
De Angelo Vadio	243
De Antonio Baratella Lauregio	237
De Antonio Cartulario	242
De Arsegnino grammatico	229
De Augusto Baldo seu Valdo	243
De Camillo Cautio	251
De Castellano Bassianensi	238
De Coradino Montagnana	246
De Danderlino	244
De Doymo Olzygnano	251
De Franc. Buzzacharino	240
De Franc. Sanuito	236
De Franc. Saonarola	245
De Gastare Marcello	250
De Guiljelmo Cortusio & Albrigeto	231
De Hieronymo Athesino	245
De Hieron. Campagnola cum Iulio filio	244
De Hieronymo Ferrario	251
De Hieron. Pannico	248
De Hieron. Valle	239
De Hieremia Montagnone Iudice	235
De Iacobo Rufino	250
De Ioanne Basilio	231
De Ioan. Bonandreade	235
De Ioan. Cautio	247
De Ioan. Dominico Spazarino	241

LIBRI SECVNDI CLASSIS XI.

Præfatio.

De Italice lingue scriptoribus, atque Etrusca lingua præstantibus Patauinis	253
De Angelo Beolcho aliàs Ruzante	255
De Angelo Leonico	257
De Antonio Tempo	253
De Benedicto Bordonio	254
De Brondino Paduano	253
De Francisco Calderio	257
De Galeatio Gatario	254
De Hieronymo Centono	254
De Hyppolito Pontano	257
De Iacobo Antonio Cortusio	259
De Lucio Paulo Rosello	257
De Marco Guacio	254
De Matthæo Rido	256
De Natali Amulio	259
De Paulo Gazio	256
De Petro Carrario	259
De Petro Gerardo	254
De Sperone Sperono	258

LIBRI SECVNDI CLASSIS XII.

Præfatio.

De claris musicis Patauinis	261
De Antonio Lydio	262
De Antonio Martorello	263
De Antonio Rota	ibid.
De claris	

Classis XIII.

De claris musicis presentis aui
De Franc. Portinazio & reliquis
De Hannibale Pat.
De Marcheto Pat.
De Prosdocimo Beldomando

263
263
264
262
262

De Bartholomeo Capiuacio
De Bart. Malfatto
De Barth. Zaccho
De Beldomando Bobio
De Bernardo Buzzacharino
De Bonifacio Soncino
De Borisco Brescio
De Bozza, & Almerico, & Probo, & Salomone comi
tibus pagi Noniani

308
308
309
338
322
352
337
306

LIBER TERTIUS CLASSIS

XIII.

Praefatio.

De Patavinis bello uel pace praclaris, aut alia quacumq;
ratione memorandis

265

De Achille Boromeo

353

De Accio Estensi

270

De Accio Nouello

272

De Aegidio Fontana legislatore priuo Venetiarum

268

De Albergeto Cortusio

310

De Alberto Botoio

336

De Alberto Caligineo

338

De Alberto comite Baonis

298

De Alberto & Antonio Bibijs

337

De Alberto Roberto

326

De Aldebrandino Consyluio

334

De Aldrouandino & Rainaldo Estensibus

271

De Aldrouandino Campanato

346

De Alexandro Beraldo

351

De Alexandro Bigolino

352

De Alexio Musaragno & Fulco Montagnono

340

De Aloysio Buzzacharino

322

De Aloysio Buzzacharino iuniore

ibid.

De Aloysio & Victorio, & Anglesio Cortusijs, et alijs

310

cauibz

De Aloysio Sforzateo

296

De Altero Solimano

343

De Andrea Dente

318

De Andrea Lydio

356

De Andrea Pizzacomino

355

De Antonio Bologna

354

De Antonio Capiuacio

313

De Ant. Comite

299

De Antonio Cortusio

310

De Ant. Ridio

348

De Archizellino, & Gorrado, & Barifona de Vigon-
tia

325

De Arcuano Buzzacharino

321

De Artuso Dalefmanino

331

De Aueduto Aduocato

324

De Aycardino Capinigro

312

De Baptista Dotto

302

De Barifono Vigontio

346

De Bartholomeo Adriano

309

De Buzzacharinis

321

De Camillo Malfatto

308

De Capiuacijs

311

De Cardino Capiuacio

347

De Carolo Castrio

356

De Carolo Curtio

339

De Cartorijs

329

De Checho Leonio

319

De Colace Sabionio

356

De Comite Carrariensi

288

De Comite Ricardo

300

De Comitibus Pat.

297

De Conno Comite Calaeonis

305

De Conno Daulo & Iambono Dotto

301

De Conrado de Vigontia

325

Consules missi ad condendum Riualtum

268

Consules regentes Rempublicam quando edificatum

267

fuit Riualtum

267

De Consilijs

334

De Cortusijs

310

De Dalefmanino

332

De Dalefmaninis

331

De Daniele Leonio

310

De Daulis seu Dottis

301

De Demetrio Comite

298

Diuersa nomina clarorum uirorum militarium.

347

De Familia Albrici Onarie

272

De Familia Campisampetri

289

De Familia Carrariensium

273

De Familia S. Andreae

341

De Familia S. Crucis

314

De Francisco Beraldo & Beraldo fratribz

351

De Francio sc Buzzacharino

321

De Francisco Carr. iuniore duce VIII: & de Franci

seo III: & Iacobo, & Albertino, & Marfilio filijs

285

De Franc. Carr. seniore duce VII.

283

De Franc. Consyluio

315

De Franc. Dotto

302

De Franc. Frassalasta

312

De Franc. Leonio

319

De Francisco Sanguinacio, & Ioannino, & Baptista,

315-316

& Francisco filijs

296

De Friderico Capilistio

De Frigea

Clafsis XIII.

De Feigerino Capiuacio	312	De Leonijs	319
De Petro à sancta Cruce	314	De Limizone Dente	318
De geminis fratribus Limineis	333	De Linguacio de Dente	318
De Genufio Ruteno principe & Naimerio tribuno	269	De Litolpho à sancto Andrea	342
De Gerardo Campisamperio	291	De Luca Leonio	319
De Grompis	328	De Ludouico Buzzacharino	321
De Guercio de Vico aggerio	306	De Ludouico Campisamperio	293
De Guera sancti Bonifacij	300	De Ludouico Comite sancti Bonifacij	301
De Guidone Anadlio	324	De Ludouico Obittio	321
De Guidone Lucij Comite	303	De Ludouico Valle	356
De Guiljelmo Campisamperio	292	De Macaruffis	334
De Guiljelmo Campisamperio II.	ibid.	De Macaruffo primo	334
De Guiljelmo Campisamperio III.	293	De Macaruffo II.	334
De Guiljelmo Cartorio	329	De Maltraucris	303
De Guiljelmo Dente	318	De Manfredo Dalefmanino	331
De Guizzolo Maltraucfo	305	De Manfredo, & Naimerio de Comitibus	297
De Hannibale Capilistio	296	De Marco Antonio Clemente, cognomento Malfatto	351
De Hannibale Capilistio iunior	296	De Marino Peraghino	317
De Hannibale Tefia	353	De Marfilieto Papifauio duce IIII.	280
De Henrico Confuio	335	De Marfilio Carrariensi	233
De Henrico Galeto	346	De Marfilio Carrariensi II. principe	277
De Henrico Sforzateo	296	De Marfilio Parthenopeo	341
De Henrico Trapolino	307	De Martino Cane Pat.	340
De Hieronymo ab Angelo	333	De Mattheo & Bonzanello Cortufijs	316
De Hieronymo Lazara	353	De Mattheo Pegolotto	341
De Hieronymo Leonio	320	De Mattheo Zaccho	309
De Hieronymo Mirano	355	De Michaele Angelo Chinello & Petro filio	354
De Hieronymo Gagliardo	327	De Michaele Liuello	350
De Hieron. Zaccho	309	De Minio Smaniofo	345
De Hieremia Caldenacij Comite	336	De Monte Pat.	337
De Hilario Sanguinacio	315	De Nicolao Carrariensi	276
De Iacobino Carrariensi duce V I.	282	De Nicolao Dotto	302
De Iacobo Carrariensi	274	De Nicolao Maltraucfo Lucij comite	304
De Iacobo Carrariensi duce V.	281	De Nicolao Musato Canon.	327
De Iacobo Grandi Carr.	274	De Obicio Eftenfi	270
De Iacobo Grompo	328	De Obicio Rogatto	343
De Iacobo Panico	326	De Obilione Picario nobili patritio	266
De Iacobo Papifauio	307	De Paganino Sala	326
De Iacobo Sanguinacio	316	De Parthenopeo Difcalcio	324
De Iacobo S. Andrea	341	De Paulo Capiuacio	313
De Iacobo Spinello	353	De Paulò Dente	318
De Iamboneto Belludo	339	De Paulo Dotto	301
De Ioanne Bolpario	345	De Paulo Dotto II.	302
De Ioanne à sancta Cruce	314	De Paulo Leonio I.	319
De Ioanne & Carolo & Tranfalgaro	294	De Paulo Leonio II.	319
De Ioanne Peraghino	317	De Paulo Sermeoglio	344
De Ioanne Francisco Paduano	355	De Peraghinis	316
De Ioanne Heftore Dotto	303	De Petro Altichino, & Rocho Golanto	342
De Ioanne Tado	297	De Petro Comite Peragha, & Philip. cum alijs ex ea fa	316
De Ioanne Polpiazio	345	milia	316
De Iordano Sforzateo	395	De Petro Cortarodulo	331
De Leonardo Malfatto	307	De Gagliardo Cittadella	327
		De Petro	

Classis XIII. XIII. & XV.

De Petro & Henrico I I. & Jacobo Scrouinijs	333	De Beatrice Estense	360
De Petro Grompo	328	De Berta ex Montagnona	358
De Petro Rubeo	339	De Blanca Boromea	367
De Petro Testa	354	De Blanca Rubea	358
De Petro Zabarella	325	De Catherina Manzona	364
De quinque uiris selectis, quibus omnis ciuitas in ar-		De Cuniffa Onaria, & Cecilia Baonia	359
mis parebat	346	De Daria Baonia	361
De Raimundo Solimano	347	De Fina Buzzacharina Francisci senioris Carrariensis	363
De Reginaldo & Henrico Scrouinijs	332	uxore	363
De Ricardo à sancta Cruce	314	De Fina Carr. Monacha	360
De Ricardo I I. comite S. Bonifacii	300	De Hieronyma Miliaria	367
De Rodulo Valuasorio	330	De Isabella Rauignana puella agrestis	365
De Rubeis	339	De Iulia Anselma	367
De Sacardo Soncino	352	De Iulia Bigolina	368
De Sanguinaceis	315	De Iustina Vrbina	367
De Schinello comite	298	De Lucia Solis	366
De Scrouinijs	332	De Magdalena Scrouinia	362
De Sebastiano Montefilice	352	De Maria Carrariensi	364
De Siccone Montagnana	350	De Nigra de Nigris	364
De Simone Blombiola alijs Agelfredo	324	De Petra Scrouinia	362
De Solimano Rubeo	339	De Sibylla Bonifacia	365
De Scrouinijs	312	De Thadea Carrariensi	391
De Thoma Capiuacio	311	De Theophila Bebia abbatissa	365
De Thoma Cauacio	338		
De Tifolino Campisamperio	294		
De Tifone Magno	291		
De Tifone Nouello	291		
De Transalgaridis	294		
De Trapolino Rustica	307		
De Vacione Sforzateo	295		
De Vbertino Carrariensi duce I I I.	278		
De Vbertino Grompo	328		
De Vberto Vadio	315		
De Vgone à sancta Iuliana	308		
De Vigontijs	325		
De Vincilao Buzzacharino	322		
De Vincilao I I. & Pataro Buzzach.	323		
De Vitaliano Pat.	266		
De Vitaliano Limizzzone	312		
De Zacchis	309		

LIBER TERTIUS CLASSIS XIII.

Præfatio.

De claris mulieribus Patavinis.

De Andriana Ianusij principis uxore	358
De Alba Facia	367
De Alba Trapolina	367
De Allionora Multrauerfa	360
De Anna Buzzacharina	363
De Aquilina Bonfia	368
De Balzanella Peraghina	361

LIB. TER. ET VLTI. CLAS. XV.

Præfatio.

De claris pictoribus, celatoribus, fusoribus & archi-
tectis Patavinis.

De Aloysio antiquo architecto	378
De Andrea Mantinea	371
De Andrea Riccio siue Crispo	375
De Antonio Minello	376
De Augustino Zotto	377
De Baptista Ferro	379
De Bellano	374
De Cypriano Fortibrachio	378
De Dominico Campagnola	373
De Francisco à S. Agatha	374
De Franc. Squarzone	370
De Francisco Pociuiano	377
De Guariente pictore Pat.	370
De Guerino	378
De Hieronymo Pat.	373
De Iacobo Montagnana	373
De Ioanne Cauinio	376
De Ioanne Maria Musca	377
De Iusto pictore	370
De Lancilao pictore	373
De Laurentio Canocio	ibid.
De Stephano ab Aggere	373
De Titiano Minio	376

CAPITVM AC NOMINVM FINIS.

I

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

*DE ANTIQVITATE VRBIS PA-
tauinij, & claris ciuibus Patavinis, ad ciues
suos Prefatio.*

VANTI DECUS ET SPLENDOREM, AC salutem patriæ optimus quisq; facere debeat, Ciues optimi, non Latini solum, uerum etiam Græci & Barbari tum scriptis tum exemplis sæpè monstrarunt. Quippè qui nihil ueriti sunt, quum opus foret, pro patria fortunas omnes, & quod in uita mortalibus rerum omnium iucundissimum est, parètes & liberos, quin & seipsos igni ferroq; & certissimis, ac grauissimis quibusq; periculis exponere, & uitam deniq; ipsam intrepidè pro publica deuouere salute. Etenim (ut scribit Cicerò) quæ ulla potest co-

gnatio esse propior, quàm patriæ, quæ nos procreauit? Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, familiares: sed omnes omnium charitates patriâ una complexa est: pro qua quis bonus mortem dubitet oppetere, præsertim si ob id ualde & pro certo illi se profuturum sperabit? Quin etiam ait in libro de Officijs, Si ad perniciem patriæ res spectet, salutem patriæ anteponi saluti patris uelim. Dulce & decòrum esse pro patria mori, dicit Comicus. Plato quoq; diuinus ille philosophus, nullam in terris esse maiorem charitatem rectè arbitratus est, quàm quæ cum patria unicuiq; nostrum esse debet. Quod profectò iurè meritoq; & dictū, & creditum uideri licet: quandoquidem si persistet uigor patrie, sibi sanè si quam meruimus nominis laudem, propagari latius & stare certius potest, quàm in priuata cuiusq; nostrū familia: quæ uel diuturnitate temporis, uel successionis defectu, plerumq; deficere, ac interire cōsuevit: at patriæ nomen perpetuò stat, atq; in omne æuum perdurat: quæ celebrare ciues suos, atq; ab interitu eorum memoriam uindicare perpetuò possit. Proinde non immerito laudatur Ælij prætoris factum: cui ius dicenti, cum in uertice picus consedisset, auruspexq; sibi affirmasset, seruato eo fore, ut eius domus felicissimum statum sortiretur: contra uerò illo occiso, infeliciter id quidem sibi, ac familiæ: patriæ uerò quàm faustissimè successurum: tunc is in conspectu senatus, necato dentibus pico, ostendit se incolumitatis patriæ, quàm sui suæq; priuata domus rationem habuisse potiorè. Quid de Decijs, qui pro salute patriæ telis hostium sese obiecerunt, & tanquam uictimas dijs manibus immolarunt? Nec secus arbitratus est Curtius ille Romanus, qui equo insidens in hiatum terræ patentem prudens uolensq; præcisa omni spe salutis, intrepidè pro seruanda patriâ desilijt præceps. Nec hic tacendus est Camillus, oppressæ à Gallis patriæ liberator: qui non contentus ea uictoria, simplex precari Deos ueritus non est, si cui deorum felicitas populi Romani nimia esse uideretur, suam inuidiam non publico, sed priuato suo aliquo incommodo satia-
ret. Quid Græci? (ut de his quoq; aliquid attingam) qui itidem in hoc genere laudis plurimū floruerunt. Quid pro patria nō fecit Themistocles, Codrus Rex, Epaminondas, Leonides, & innumerabiles penè alijs: qui ob eiusmodi charitatem erga patriā ubiq; gentium immortalis gloria celebrantur. Quid Philenij fratres Carthaginenses, qui pro dilatandis finibus se uitamq; suam Reip. condonarunt, ita ut uiuos arena ad
discernendi

discernendos imperij terminos se obrui permiserint: communi patriæ commodo priuatâ propriamq; salutem posthabentes. Sed quid attinet uetera ista, & à nostra memoria nimium longinqua referre: quando & nosmetipsi sæpe uidimus, & à maioribus nostris accepimus, multos pro honore patriæ acerrimè decertasse: & ultro ancipitem mortis aleam lubentes adiisse. Inhæret enim nescio quomodo in omnibus ferè mentibus, dulcis quædam & singularis patriæ charitas: quæ nos ad grauissima quæq; subeunda faciliè impellat. Quis enim est, qui iam non grauis ferat patriæ, quam sibi ipsi, familiæ uel suæ factum conuicium? Ex quo faciliè colligi potest, quanto perire pro uirili sua honori ac saluti patriæ studere quisq; debeat: & quàm merito, & à Græcis, & à Latinis celebretur præclarissima illa Platonis sententia: Nos non nobis solum natos esse: sed ortus nostri uendicare sibi partem patriam, partemq; amicos. Quocirca Ciues præstantiss. cum ego pro singulari mea erga uos, & in cōmunem hanc nostram omnium patriam pietate, nec uobis nec Reip. aut foris armis, aut domi consilijs melius prodesse possim, quod sacerdotium me ab omni forenli negotio euocat: annixus sum patriam ipsam (cum nihil hoc ei me præstare potuisse maius crediderim) meo hoc qualicunq; literarū ocio, studiorumq; laboribus (quantum in me est) studiosius illustrare, & quam meis nequeo, suorum ipsammet gloriæ sis ac illustribus ciuium titulis exornare: non ad inanem ullam ostentationem eloquentiæ meæ, quam in me minus etiam quàm mediocrem esse cognosco: neq; ad aliquam uanam gloriam captandam, quam semper quacunq; potui ratione uitauit: sed ut præcipuo studio, atq; sedulitate hac mea patriæ omnino aliquid ornamenti atq; utilitatis afferrem. Statui itaq; tam ex antiquis auctoribus, quàm nouis, & tam ex nostratibus, quàm in promptu nobis domi sunt, quàm ex peregrinis, quicquid præclari de patria nostra repererim, & quicquid de præstantissimis nostris ciuib. qui Patauij ad hoc usq; tempus, uel literis, uel armis, uel ingenio, uel alterius cuiuslibet rei gestæ gloria claruerunt, studiosè breuiterq; percensere: & non paucos à silentio, & à squalentis æui senio uindicare: magnoperè conferre existimans, ad decus & laudem patriæ, res eius præclaras & magnas, quæ sparsim in multis hinc inde uoluminibus continentur, uno eas simul, (& eo quidem perbreui) uolumine comprehendere. Bene enim mereri de Ciuib. meis mihi uideor, si eos, prout antiqua eorum gloria requirit, è tenebris in lucem proferam. Hoc nos sanè illis: hoc nobis: hoc patriæ proprijsq; larib. pro nostra in omnes beneuolentiâ debere fatemur. Quod quidē non indeo exiguum cuiquam uideri debet, q̃ is qui hæc tradit, sit exiguus: sed pro meo magno in patriâ studio, & pro rei traditæ magnitudine uideri debet q̃ maximū. Quandoquidem nihilo maioris meriti uideat esse, ad augere patriæ splendorē ac dignitatē, q̃ seruare. Neq; enim magis decorum est (ut ille ait) statuam in populi Rom. foro habere sibi, quàm alteri ponere. Quamobrem, & si sciam quàm arduum, quàmq; difficile sit, nostri seculi hominib. hoc præsertim tempore, uetustis nouitatem dare, & obscuris lucē, & obsoletis nitorem: nihil tamen propterea territus ab inceptis desistere uolui. Quandoquidem magna aggressis, nec prorsus assecutus, uel tantum uoluisse, abundē pulchrum ac magnificum fore censendum est. Nam iuxta illud prouerbium: Est aliquid prodire tenus, si nō datur ultra. Quam ob rem & si mihi admodum parua, aut nulla potius suppetat dicendi copia, nolui tamen à tam præclaro proposito prorsus deficere: quin pro uiribus, si non ea quæ requiritur in eiusmodi recitanda: at eo certè quo possum studio, fide ac diligētia clarissimos quosq; Ciues nostros speciatim recensere. Neq; enim tantum laudis huic nostræ ciuitati tribuendum puto, quod antiqua sit: quod ab Antenore Troiano condita: quod duplici muro, quod firmissimis atq; ijs quidem amplissimis mœnibus cincta, splendidissimeq; ac magnificentissime introrsum ædificata: quod pulcherrimis & augustissimis, ac summa uenerationis diuorum immortalium delubris refecta: quod frumento, uino, oleo cæterisq; rebus omnibus, quas mortales appetunt, abundantissima: quodq; sit publico, eorū omnium qui in Europa sunt celeberrimo Gymnasio, & omnib. bonarum artium studijs, & doctissimorum uirorum ingenijs undequaq; instructissima: quod magnificentissimis priuatorum ædibus ornata, & sepulchris, pontibus, turribus,

bus, atrijs, perpetuisq; in tota urbe porticibus peruia, & amplissimis foris spectabilis: & quod deniq; amplis fluminibus & rigidis abundans. Non, inquam, tantū laudis est, quod hæc urbs tot tantisq; Dei Opt. Max. beneficijs sit exulta: quā quod sit (ut de Roma ait Maro): Felix prole uirū, & in primis literatorum: & ob id merito, tum suis, tum alienis ingenijs maxime celebrāda. Amplissima sanè dignitas, ac uera & perfecta laus, & ingēs decus, & eximia gloria ciuitatis est ciuiū uirtus. Quis enim est qui dubitet, illustres uiros maximo esse uel summis etiam ciuitatibus, ornamēto: quum magnas ex eo concertationes inter diuersas nationes ac ciuitates, ali quādo ortas esse legamus? Homerum enim Colophonij, ciuem suum dicunt: Chyi suum: Salaminij suum: Smyrnæi suum: Rhodij quoq; & alij suum esse contendunt. Veronenses Plinium Secundum Ciuem suum esse asseuerant, Nouocomenses contra suum. Qui quidem ueriti, ne quando & in altero Ciue suo idem forte contingat, Hieronymum Fracastorium summum philosophum, optimū medicum, uatem eximium (ut omittamus cætera, publico decreto statua in foro honorificentissimè collocata honestandum censuerunt. Eiusmodi adhuc est etiam Aretinis cum Florentinis de Francisco Petrarca contentio. Nobis autem omnino non desunt certi & in dubitati Ciues, quos maxima cum patriæ ac totius posteritatis nostræ gloria celebremus: quorum certa & illustria apud nos monumenta extant, æternæ memoriæ commendata. Porro in omni quidem genere laudis hæc nostra ciuitas tam multos, atq; tam eximios uiros tulit: ut (unica Roma excepta) nec ulli ciuitati inuideat, nec ulli in eo præsertim genere laudis secūda esse uideat. Quare summa cum ratione factum uideri debet, si modo hic à me in unum ueluti cumulū, congesti insignes, præclarisq; Patauini Ciues memorētur: ut posthac tam præsentēs, quā posteri illustres Ciues suos sub uno fermè aspectu liquidō intueri possint: quos & memoria celebrare, & in omni uita possint sibi ad imitandum proponere. Qui quidem historiæ fructus est habendus præcipuus & uberrimus, ut scilicet maiorum gesta posteris quā si lumen quoddam præluceant: quæ neq; boni, neq; mali, quicquam in occulto esse omnino sinant. Quid enim turpius esse potest, quā si improbos secuti ab exemplo insignium maiorum suorum minores aliquando desciscant? Accipite ergo optimi ac præstantissimi Ciues, à uestro Ciue in uestram, uestræq; ciuitatis gloriam, post multa tandem secula instauratam patriæ memoriam: quod sit perpetuum meæ erga uos, & patriam uoluntatis testimonium singulare. Hic claros Ciues, parentes, maioresq; uestros læti lubentesq; cognoscite: eorum uestigijs fideliter inhærētes: & tum urbis amplitudinem, tum agrī totius ubertatem intuentes, Dei Opt. Max. erga uos incredibilem benignitatem intelligite, de tot tantisq; muneribus ei semper gratias referentes. Atqui uerō non dubito adhuc superesse multa, quæ de hac ipsa patria nostra præclara dici possint: quæ quidem & si fortè à nobis omissa sunt: neq; enim omnia omnino recensere nos potuisse fatemur. Non omnia (ut ille ait) possumus omnes. Atqui non equidem arbitror defuturos deinceps, qui aliquando in huiuscemodi officio nobiscum acrius sanè certent, quā nos ipsi nūc fecimus cum prioribus. Præstitimus nos quidem patriæ munus hoc, minus fortasse cumulatè quā debui- mus, amplius tamen quā ab homine sacris literarum studijs occupato expectari debuerat. Verū si sensero studium hoc nostrum qualecunq; fuerit, uobis probari & gratum haberi: dabo operam, ut & reliqua quæ pari studio ac labore meditor, uestris subinde auspicijs nota posteritati fiant. Valete, meq; ac meos, & in præsens, & in posterum uti de patria bene merentes, grato ac memori animo, & benigno (ut par est) fauore suscipite, complectimini ac fouete. Pa-

tauij, Anno Dominicæ incarnationis,

M. D. L I X.

2 2

BERNAR-

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

DE ANTIQVITATE VRBIS PA- tauin, & claris ciuibus Patauinis, libri primi & classis primæ Prefatio.

ICTVRVS ERGO SIGILLATIM DE ILLVSTRIBVS
& claris Patauinorum encomijs, eorū præsertim qui præ-
cipua alicuius dignitatis gloria, aut bello, aut pace insignes
fuerunt: nihil alienū à proposito mihi uisus sum facere, si
prius quicquid apud antiquos, à præclaris auctoribus de
Patauinorum rebus in uniuersum dictū fuerit: & postea quicquid præcla-
ri habeatur de singulis breuiter recensuero: præsertim de ijs qui realiqua
memorabili in uita, aut morte notos sese posteris reddiderunt. Omnem
autem antiquitatem Patauin, & clara Patauinorum nomina, enixè, & per-
tinaci multorum annorū studio, ex cunctis annalibus, tam priscis, quàm
nouis, tam externis, quàm nostratibus, atq; deniq; ex antiquorum marmo-
rum inscriptionibus curiosè inuestigans, in tres libros, & quindecim
ueluti classes cōtinuata serie distinxi, exorsus à primordio,
& ab Euganeis usq; ad nostra tempora: ut dein-
ceps legentibus patebit.

DE CON-

DE CONDITORIBVS

VRBIS EUGANEAE.

PRIMUM itaq; omnium satis constat apud omnes ferè scriptores, olim Transpadanum agrum, qui in Italia finibus mari Adriatico adiacet, & ab æstuarijs in alpes uergit: ubi hodie Patauū uetustissimū, simulq; celebratissimū nominis urbs sita est, ab initio tenuisse Indigetes: gentem utiq; tūc per omnem Italiam feram & syluestre, post diluuiū à Noe filijs, qui & Ianus dictus est, deinceps propagatam: non literis tunc aut armis studentem, sed syluestribus tantum aucupijs, sub dio, aut in mapalibus inopem uitam degentē: cui præcipua, uel una tantū cura fuerat, agere pecora, pellibus indui, carnibus uesci, caseoq; & lacte nutrirī. His autem facili superatis, & longē illinc expulsis, ea loca Euganei uictores tenuerūt: qui ex inclyto sociorū magni Herculis numero fuisse perhibentur, longē cæteris præstantiores. Hi nanq; (ut dicunt quidam) quum ad hæc loca unā cum duce suo istac trāsituri, uenissent, in hac regione manserunt: uel, ut alij scribūt, post præclarū ducis funus, cum ex eo comitatu passim sibi quisq; imperiū peteret, omnes in uarias regiones longē lateq; uagantes, per uniuersum orbem dispersi, magnas sibi urbes condentes, in ingentes populos excreuere. Ex eo numero (si Salustio credimus) fuisse Medi, Persæ & Armenij. Euganei ergo, ubi amisso, uel (ut antea dictū est) dimisso duce, huc haud procul à mari Adriatico conuenissent, locum condendę urbis coeperunt: tum ubertate soli, tum collium circum iacentium amœnitate: tum deniq; æris, & calidorū fontium salubritate plecti. Dicti aut sunt Euganei, ex interpretatione Græci nominis *Ευγενεις*, quod præclaro ortū genere significat. Huius rei Plinius auctor est, in sua naturali historia, lib. III. cap. XX. ubi Catonem testem citans, scribit hunc populum XXXIII oppida circumquaq; in his locis condidisse. Sunt qui dicant Pallū quendam Thesei filium, in iisdem terræ partibus, per hæc tempora regnasse, & Deorum monitu urbem apud Bragiadanum montem, quem nunc Rubeum appellant, ædificasse: dictamq; fuisse de suo nomine Pallulomiam. Cæterū etsi hæc & eiusmodi alia incerta quædam aliquando memorię prodita fuerint, ac olim uulgo fermē recepta: propiora tamen sunt fabulis, quàm ut pro ueris possint hic à nobis aut à quoquā alio probabiliter affirmari. Nec minus quidem uanū esse arbitror ea narrare, quàm stultum credere: præsertim cum hæc de uia sint, ab historiæ fide, & ab incerto omnino, & imperito prorsus auctore tradita. In his igitur fidem meam non obstringam, quin per me in tam dubijs rebus, prout cuiq; libitum fuerit, credat. Satis autem manifestum est, quod & fama publica constat, & complurium scriptorū consensu probatur: Euganeos urbem iuxta colles habuisse: qui Euganei subinde ad hæc usq; tempora appellantur. Quin etiam uicus quoq; suburbanus iuxta mœnia ad mille passus extat, qui Euganeorum in hunc diem nomen seruat, & uulgò paululum primis literis immutatis Burslegana uocitatur: quasi urbs Euganea, del à burgo qui Gallicè dicitur uicus: quasi uicus Euganeæ. Huius antiquitatis uestigia, etsi iam uetustate sint prorsus abolita: tamen si in his quæ lōginq; uitate temporis interciderint licet posteris coniectare, arbitror hos Euganeos à montib. qui Euganei dicuntur, ad hunc usque uicū Bursleganę urbis longitudinem protraxisse. Certum est enim olim in Euganeis collibus, Gerionis templum fuisse à Græcis conditum: qui in Herculis comitatu ad expeditionem aduersus Gerionem in Hispaniam profecti, eo uicō interemproq; abeuntes cum duce suo (ut dixi) ad hæc ipsa loca uenerunt: & illic longæ peregrinatiōis perterriti, & nimio itineris labore defatigati, & à calidis propinqui fontis aquis admodū recreati, fontem ipsum à proprietate suæ linguæ, scilicet à beneficio quod in tanto labore perceperant, Aponū appellarunt: ibiq; primum mansurū sibi sedē statuerūt. Atqui uerò prisca illa portēta quæ de miraculis, & de portis urbis Euganeæ à plerisq; circūferūtur, ridicula planē & fabulosa, & supra omnē fidem esse ab omnib. habentur. Quocirca ne nomināda quidem hic à me eiusmodi delirāmēta pu-

tavi: qui ad fidem, & ad ueritatem tantum historiarum, non autem ad ostentationem fabularum, neque ad studiū alicuius uanitatis animū intendo. Bellum itidem illud, quod inter Dardanū & Tartarum, regesque alios in his locis gestum, in quibusdā Patauinis annalibus legitur: quis sanæ mentis est, qui uanas, ineptasque & meras nugas ea esse non credat: & nihil ad propositum nostrū pertinere: quando id neque uerum, neque uerisimile sit, atque omni prorsus fide careat: atque adeo uerustate Gothica sordeat, ut nullā omnino uoluptatem, nec cōmodi quicquam lectori studioso asferre possit. Hæc autem (ni fallor) in illis parū eruditis seculis legendi studio, magis quā docendi gratia finxit rudis antiquitas: quādoquidē ibi, neque ordo historiarum, neque rei gesta tempus, neque regū, neque ducū nomina illi seculo ullo modo cōueniant: & quæ de his dicunt, adeo incondite atque insulse omnia dicta sunt (quisquis auctor ille fuerit) ut nulli sane nisi fortē uel ex eo solum, quia sic rudia & impolita sunt, ipsa sua possint sorde & in cōcinitate placere. Nostra modo ætas ex culta optimis literarum studiis, prorsus ab hac lectione desciiuit: & eiusmodi rerū atque uerborum ineptias, & quicquid uerisimile non est, ut indignū lectu prorsus abhorret, stomachatur & damnat. Quare incertis ac fabulosis rebus, huiusmodi omnino prætermittis, ea tantū quæ à probatis auctoribus edita, ac potissimum approbata sunt, dicere aggrediamur: atque in primis de ipso Antenore Patauij conditore dicamus: qui expulsis Euganeis ad montana loca iuxta alpes, quæ adhuc frequenter habitata Vallis Euganea appellantur: unā cum Henetis Patauium primus ædificauit.

De Antenore Troiano Patauij conditore.

DE Antenore autem dicturus hic primum referam, quod in principio statim suæ historiæ Liuius noster de eo eleganter cōmemorat: cuius uerba sunt hæc: iam primum omnium satis constat, Troia capta, in ceteros sequitū esse Troianos à duobus uetusti iure hospitij: & quia pacis reddendæque Helenæ semper auctores fuerunt, omne ius belli Achiuos abstinuisse. Ca-sibus deinde uarijs Antenore cum multitudine Henetum, qui seditioe à Paphlagonia pulsi, & sedes & ducem, rege Pylemene ad Troiam amisso, quærebant, uenisse in intimū maris Adriatici sinum: Euganeisque, qui inter mare alpesque incolebant, pulsos, Henetos Troianosque eas tenuisse terras: & in quem primū egressi sunt locū, Troia uocatur: pagoque inde Troiano nomen est: gens uniuersa Veneti appellati. Hæc Liuius. Ex quibus satis patet quæcunque de Antenoris, ac Æneæ prodicione ab amulis traduntur, magis inuidiose quā quod ea uera fuerint dici: ut pleraque alia sæpe falsā dicuntur. Ortus est autem Antenor ex nobilissima progenie Dardani Iouis filij: eadē scilicet qua & rex Priamus fuerat. Is affuit uir magni ingenij atque consilij, summæque probitatis, ac prudentiæ fuisse perhibetur: & unus præter ceteros eximie hospitalitatis. Hic siquidē cum consiliū habere apud Troianos, de interficiendis Græcorū legatis, qui ad repetendam Helenam missi fuerant, motus pietate Priamū regē adiens à tali tantoque facinore, graui & honesta oratione deterruit: & sic clam præmonitis legatis, & adhibito fideli præsidio, unā cum rege operā dat, ut ij seruato iure hospitij, Lacedæmonia incolumes ad suos, nullā passi iniuriā remearent. Qui postmodū ibi, & in tota Græcia fidem Antenoris, & præconij hospitalitatis erga se, mirū in modū & pro merito (ut par erat) uehementer extulerūt: quid is de pace, deque reddenda Menelao Helena, cum rebus omnibus, quæ simul ablatae fuerant in cōsilio Troianorū censuerit referentes: eademque & de Æneæ sententiā & iudicio cōfirmantes. Ambo enim apud Troianos inter præstantissimos heroes præcipui habebant: utpote quibus primus locus, & proxima regi sedes in ciuitate & ubique patebat: licet neutris bene cōsulentibus assensus, ob turbam filiorū Priami pertinaciter aduersantiū, in eare tam necessaria præberet. Quocirca eorū consiliū sic spretum Troianis male cessit: quandoquidē Græci post decemnalē obsidionē per dolū Sinonis, sub uasta mole equilignei intra mœnia admissi, rapinis, cede & incēdio Iliū funditus euerterunt: & in gratiā hospitalitatis præterite Antenore & Æneam cum suis, quod uellent, ire illesos & liberos esse uoluerūt. Quod quidem maleuoli non in gratiā uetusti hospitij, sed cōtra in

in grauem suspitionē occultę proditiōis accipiunt. Adnauigauit ergo Antenor in Italiam, unā cum filijs, & Troianorū atq; Henetorū copiosa multitudine, & superato Ægeo Ionioq; mari, per Thraciā, Dalmatiā ac Liburnū ad hęc nostra littora Timauro flumine superato, in interiorē maris Adriatici sinū transgressus est: & per Medoacum fluuiū prouectus in cōtinenti, loco saluberrimo, & simul fertilissimo, pulsus inde non multo labore Euganeis (ut proximē dicebā) Patauiū cōdidit. Vnde Verg.

*Æn. 1. Antenor potuit medijs elapsus Achiujs
Illyricos penetrare sinus: atq; intima tutus
Regna Liburnorum, & fontem superare Timauri.
Hic tamen ille urbem Pataui, sedesq; locauit
Teucrorum: & genti nomen dedit, armaq; fixit
Troia: nunc placida composus pace quiescit.*

Sunt qui scribāt Antenorē condidisse Alatinū & alia plura oppida in littore Adriatici maris, quod neq; inficior, neq; affirmo, sicut nec multa alia: quæ quoniā incerta habent, tum breuitatis tum incertitudinis causa prætermitto. Antenor ergo postq; Patauiū, tum pace, tum bello aliquādiu rexisset, & satis fortunatus uixisset, tandem senio cōfectus Patauij mori, ibidemq; sepelitur. An. mundi quatuor millib. CCVI. Alibi autē legitur quatuor M. LVIII. Ante Christi autē aduentum M. C. XVIII. Alibi uerō M. C. XLI. Huius sepulchrū diu latuit, uerum post multa tēpora, dum apud xenodochiū domus Dei sub terra altius foderetur, casu repertū est, & in eo ensis auratus inuētus: quē habuit Albert. Scaliger, qui tūc Patauiū imperabat, his inscriptū carminib. quę essent posteris nota futurorū præfagia malorū. Quam rem ne quis cōmentitiā, aut temerē domi natā putet, Albertinus Musatus magnæ auctoritatis historicus, qui interfuit pro uero tradit. Versus hi sunt, respondentibus rhythmis ob ipsam antiquitatem uenerabiles.

*Cum super, A, sumes primum tibi Dardane gramma
Auxilium à superis subito tibi numine clama.
Heu Patauum, qui te profugus construxit ab igne
Multoties tali pessi subiectæ malignæ.
Mors cita, uita breuis, Patauos in pace uolentes
Viuere, non passa est, genus hoc fatale ferentes
Admonet & punit nullo discrimine cines.*

Observatum est enim à multis seculis, atq; rerū exitu cōprobatū, rectores & principes ab hac uocali, A, denominatos infaustis casibus luctuosos huic ciuitati aliquando fuisse. Huius rei opinio primū firmata est, post Achilam Hunnorū regem, Agilulphū Gotthorū principem, & Accioliū tyrānum, atq; Ansediū eius crudelitatis ministrū: Albertū quoq; Scaligerū, & Andream deniq; Nerium prætorem Carrariensē. Suspicio quidem hanc arcam, & hos uersus ibi, post multa secula à morte Antenoris fuisse appositos, eosq; mutilatos esse, quos idcirco hic lubens apponendos duxi, ut si quis fortē integros emendatosq; rectius habeat, in lucem proferat. Hęc autem arca ingens sub quatuor columnis pro forib. basilicæ D. martyris Laurentij anno M. CC. XCVIII. publicē collocata est: in qua insculptum fuit hoc carmen: Louati poetæ eæ ætate clarissimi.

*Inclutus Antenor patrie, uox nisa quietem,
Transiit huc Henetum Dardanidumq; fuga.
Expulsi Euganeos, Patauinam condidit urbem,*

Quem tenet hic humili marmore cæsa domus. His de Antenore pro instituto nostro breuiter: sed (ut arbitror) satis appositē pro rei ueritate dictis, ad reliqua pergamus.

De multiplici nomine Patauij.

RBERT Seruius Honoratus Grammaticus, Patauium denominatū esse, uel à uicinitate Padi amnis amplissimi, quasi Padauiū: quod nulla per ea tempora urbs esset fluuiio illi propinquior: uel à uolatu auis: cœperat enim Antenor (ut Ethnicorum moris erat) omen condendæ urbis à præpeti cynorū uolatu, & rei ueritate, uel à petendo, id est, feriendo,

feriendo, quia urbem condidit, ubi forte a uem telo petierat. Mæretus autem Antonii Sabellius uir & eloquentia, & auctoritate apud me certe magnus, in C. Suetonii Tranquilli paraphrasi de uita Tiberii Cæsaris, nullam istarum opinionem ita probat, quin probabilius esse non credat: Patauium à Patauio oppido Paphlagoniæ esse appellatum: quod erat inter Amastrum & Cromam, insignia eiusdem terræ oppida. Vnde Henetos Antenoris comites uenisse proximè dicebamus: qui non solum genti, sed & nouæ urbi nomen dedere. Quod quidem uerisimilius esse facit: quod Antenor filios post mortem patris Troiam repetisse apud Eusebium, & alios insignes historographos legimus. Post quorum quidem recessum Heneti facti superiores Troians, ut be, quæ Antenorea prius dicebat, abolito priori nomine, de suo oppido unde profugerant, Patauium deinceps appellari uoluerunt. Sed & Padua uocata est, à Pado flumine haud procul distante, quod nomen nunc uulgius est, & in ore omnium multo frequentius. Hanc autem denominationem hinc ortam credimus, quod olim regio Transpadana, Padua fuerit appellata: & hinc nomen regionis urbi postea datum. Quo pacto intelligere nos oportet, Catulli carmen, ubi Volusij poeta Patauini, corruialis sulcarmina carpens dicit: Paduam morietur ad ipsam: id est, Padum non transitura, sed intra fines Padum interitura: & si in quibusdam antiquis exemplaribus non legatur Padua, sed ita Patauim morietur ad urbem. Hanc urbem Pomponius Mela in sua Cosmographia, ubi de Italia loquitur, appellat Patauium Antenoris. Petrarcha uero: o interrectiores poetas insignis, non Patauium, sed Patauum ubique scribendum esse putauit. Nec Patauim figuratè à Vergilio pro Patauio (ut Seruius exponit) dictum credit, sed à nomine, quod est Patauum, deflecti putabat: atque ita semper in suo poemate usus est: & interdum consuetudinem uulgi secutus, Paduam scribit. Sed etiam Ioan. Pontanus auctor elegantissimus in libro quem de fortitudine inscripsit, & plerique alij insignes scriptores Paduæ uocabulo usi sunt. Sed hactenus de nomine urbis satis. Superest modo ut aliquid quoque de Venetiæ nomine, & de ea ipsa regione aliquid latius dicamus: cuius olim Patauium caput fuit.

De Venetia uarijs nominibus appellata.

VRBIS ergo Patauium pro certo condita ab Antenore, ab eius nomine (ut quidam antiqui scriptores memoriam tradiderunt) primò Antenorea fuit appellata: regio uero ipsa in qua posita est, ab Henetis Henetia dicta est: qui (ut paulo antè dicebam) comites Antenoris facti, ei in communem cuiusque fortunæ euentum fugam suam suppliciter commendarunt: & ob id ipsi Heneti una cum Troianis, terram Euganeam, quam simul iunctis armis ac uiribus sibi acquisierant, participata potentia pariter incolebant. De his autem Henetis (ut Strabo lib. 1111 refert) duplex est opinio: quidam enim à Gallis Oceani accolis eiusdem nominis fluxisse dixerunt. Alij ab Henetis, qui (ut proximè dicebam) post bellum Troianum Antenore duce, cursum huc à Paphlagonia tenuere: quod quidem multo probabilius esse uidetur, & propterea ab omnibus ferme receptum. Antenor ergo Troianorum, si mulque Henetorum huc fugas transtulit. At ubi primum litori ex Adriatico mari huc appulit, ad perpetuum foederis robur, atque ad duorum populorum amicitiam arctius coniungendam, de suo nomine urbem ipsam Antenoream nuncupauit. Regionem uero de sociorum nomine Henetiam dici uoluit. Verum quo ex duobus populis, unis mœnibus acceptis, Respub. felicius addito diuino auxilio coalesceret, ædem Concordiæ, ubi nunc celebre diuæ Iustiniæ cœnobium uisitur, ædificauit: in qua Troiana arma (ut Vergilius testatur) affixisse perhibetur. Nec secus postea Æneas illè Vergilianus, qui ubi in Italiam adnauigauit, factus Latino regi successor, gentem illam Italicam, quæ prius Aborigenum dicebatur: ut cum Troianus certa pace coalesceret, ad tollendam factionem, quæ ex nominis diuersitate (ut fit) suboriri facile posset, tam Aborigenes, quam Troianos, communi uocabulo de Regis nomine omnes Latinos appellari uoluit. Quo consilio factum est, ut Aborigenes neque beneuolentia, neque fide, neque studio erga Æneam regem Troianis ullo unquam pacto cederent. Verum aliquantisper iam à re nostra digressi, ad propositum redeamus. Regio igitur

tur illa quæ latè prius ab Euganeis tenebatur: & quæ postmodum Venetia est appellata, incipiebat olim à Mîntio amne, ad Tiliamentum usque in Adriaticum mare, sub finibus Italiæ. Hanc autem M. Portius Cato ita diffinit. Venetia, inquit, est omnis ora circa sinum maris post Hystriam, usque ad Padis ostia. Plin. autem lib. 111 ait, Sub Venetiæ nomine comprehenditur omnis regio ab Hystria secundum maritimam oram usque ad Rauennam. Ab Henetis ergo, Henetia primum, deinde uerò Venetia dicta est: quod nomen ad huc stare, nisi & Latinis nominibus, sicut & rebus, crebræ Barbarorum irruptiones, crebram etiam mutationem nominis attulissent: idque non sine summa Latini sermonis pernicio. Nam aliquando dicta est Gallia Cisalpina: interdum Gallia Togata: eò quod hanc Italiæ partem quondam Galli maxime coluerint, & in ea multas urbes & oppida condiderint. De hac quoque regione idem M. Portius Cato in lib. Originum. Venetis, inquit, cunctis prima origo Phaethontea est: quæ Græcis occasionem mentendi de Phaethonte & Eridano præbuit. Posterius mixta est his nobilis stirps Troiana, ex qua Patavium suo conditore inelytum. Omnia sub alpi. Transpadana loca prisce conueniæ Thufci missis colonis tenere: ab hisque multa loca nomina retinent. Plura autem deleuerunt Galli, qui primi Aronte Clusino duce alpes transcenderunt, & sensim ab omni Gallia Cisalpina Hetruriam pepulere: ab hisque nomen sortita retinet Gallia Cisalpina. Hec ille, & alia multa, quæ de hac regione ibidem ab eo memorantur. De hac ipsa regione multa quoque Polybius historiarum lib. 11 refert. Et Dion historicus lib. x l i. scribit olim Patavium fuisse Galliæ urbem, etsi nunc Italiæ: & id probat testimonio Ciceronis, qui in x l i Philippi. sic ait: Ut omittam reliquas partes Galliæ, nam sunt omnes pares: Patavini alios excluderunt, alios eiecerunt missos ab Antonio, & reliqua. Aliquando etiam à Romanis nuncupata est Italia Transpadana: quod trans Padum fluuium celeberrimum sita est. Vnde & Geil. lib. x v. ubi Cornelij augurium refert, Res, inquit, accidit Patavij in Transpadana Italia memoria digna, &c. Insuper auctore Blondo Flavio à Ro. Ecclesia uocitata fuit aliquando Dalmatia supra mare, à uicinitate Dalmatiæ: quæ eidem mari Adriatico cõfinis est. Nec me latet hanc ipsam regionem à poetis etiam Elicaoniâ appellatam, Martiale poeta ita dicente:

Lodices mittet docti tibi terra Catullæ

Nos Elicaonia de regione sumus.

Ibi Calderinus interpres exponit Patavinam, dicens: Elicaoniam finitimam Pamphylia, socios dedisse Antenori profugo Patavij conditori: & propterea sicut ab Henetis Henetiam, ita ab Elicaonibus etiam Elicaoniam à poetis dictam. Idem quoque poeta alibi expressius ad Clementem poetam Patavinum dicit,

Si prior Euganeas Clemens Elicaonis oras,

Pistæque pampineis uideris arua iugis.

Et cætera.

Quantum uerò Calderino circa historiam huiusce rei credendum sit, hoc loco pro se quisque ut uelit, iudicet: aliam ego interpretationem non afferam. Anno autem à Christi ortu, D. V. Longobardi cum occupassent Italiam, Venetiam, Liguriam & Æmiliam, fecerunt ex his tribus unicam provinciam: quam Lombardiam postea uocitarunt. Intra fines autem Venetiæ, secundum Ptolemæum, omne solum, quod est post Padis fluuij & Adriæ ostia à meridie usque ad ostium Tiliamenti fluuij & Natisonis, ad Septentrionem comprehenditur. Istria uerò, ubi post flexum maris Adriæ est Tergestum, Parentium, Pola & Neosacuntium. In finibus autem Italiæ urbes mediterraneæ sunt, Pucinum, Pinguentum, Alatinum, item Carnorum regio, Forouersum, Concordia, Aquileia: omnes coloniae Romanorum. Propriæ uerò ipsius Venetiæ & ceteræ sunt hæ: Bellunum, Opitergium, Alatum, Vincenza, Acelum, Athesia, Adria, Patavium. Hæc ille. Ponit etiam idem auctor sub Venetia Genomanorum ciuitates: quæ sunt, Bergomum, Forumdinguntorum, Brixia, Cremona, Verona, Mantua, Tridentum, Butrium. Similiter & Berthunorum, sub occasum Venetiæ, Vauinia, Carraica, Bretina, Anaunium, confines Insulribus. Cui ergo mirum uideri debet, si Strabo scribat Patavium misisse ad bellum aliquando centum & uiginti milia militum, cum esset caput prænominatarum ciuitatum, uniuersæque Venetiæ. Ab ista ergo Venetia deriuarunt nouæ illæ Venetiæ, in æstuarijs Adriatici maris sitæ, supra quam credi

credi potest amplissime, tantoq; iam imperio & opibus aucte, ut totam nunc ferme Veneriam usq; ad Insubres tranquillissima pace sua sub ditione gubernet: ita ut imperiū & hoc præcipuū nomen hæc solē nunc merito sibi uendicent: & propter quam excellentiā istius urbis incolæ ipsi soli Veneti nuncupant. Horū inclita Respublica, nunc terra, mariq; longē lateq; imperans, ab optimatibus & patricijs multa prudentia, summa iusticia, admirabili concordia cū maxima sapiētia feliciter administratur & regit. Quod autē hæc felicissima Regio modō uulgatissimo nomine Marchia Taruisina dicat: si quis querat, & de tam absurdo & barbaro Marchię nomine, quod est in frequētissimo usu, admiret, breuiter accipiat. Etenim dum id ego quoq; demiror, & nō tam de Marchię nomine q̃ de Taruisinij titulo rei nouitatem meū animo uoluo, fortē fortuna incidi in Italiā instauratā Blondi historici haudquaquā spernendi: ubi id ipsum ita seriō pertractat, ut curioso quantūlibet lectori in eo satisfacere omni ex parte possit. Vocabulū enim Marchiæ, Longobardorū uocē fuisse affirmat, dicens: Longobardis Italiæ imperantib. duas tantū regiones fuisse, quę ad posteros iure successionis transirēt: quod Marchionatus eis in sua lingua sonat. Altera quidē erat Picenū, & dicebat Marchia Anconitana. Altera uerō Venetia, & dicta est Marchia Taruisina: quod in his urbib. duo præcipuē Longobardorum principes regnū haberent, atq; ibidem habitarent. Reliquę uerō Italię regiones amicis ducibus, & annuis magistratib. regebantur: in quibus nullū successionis ius posteris foret. Hæc ab illo eo loco latius, nos reliqua prosequamur, & quā scitē urbs hæc nostra hoc in loco condita fuerit, præcorum auctoritate probemus.

De situ Patauij & eius ornamentis.

SITVM est autem Patauium in plano, amnib. undiq; dextra laeuq; longē lateq; irriguū, & ab Euganeis collib. amœnissimis eisdemq; fertilissimis sex tantum passuum millib. distans: à mari uerō & à portu duodeuiginti: quō habet nauigationē per Medocum fluuium, & partim per maritimos la cus. Qui quidē portus olim cum fluuio eodem nomine Medoacus, nunc autē Metamaucū dictum est. Etenim neq; inconsultō, neq; inauspicatō Antenorē prudentissimum uirū in eiusmodi situ condidisse hanc urbem credi par est: quandoquidem & præsci illi Iudei (ut refert eximius auctor Eusebius lib. Euangelicę preparationis 11) moniti diuinitus, Metropolim suam Hierosolymam à mari distantem multis passuum millibus cōdiderunt. Et Plato diuina penē sapientia præditus idem consiliū secutus, quam in suis legibus urbem condidit, in continenti præcipit collocandā: & decē saltem passuum millib. à mari distantem: quę tamen portū habeat quā optimū, agrumq; fertilissimū: nec alteri nimis uicina sit ciuitati. Maritimā (inquit ille) cōdere non debemus, ne alienis morib. uarijs, uilibusq; facillimē corruptatur. Fieri namq; solet, ut huiusmodi ciuitatum mores efficiātur corruptissimi, propterea quod cum mercib. peregrina itidem uicia solēant à negotiatoribus importari. cum autē per decem tantū millia passuum distat, optimē portuosa, nec iucunditate caret, nec utilitate maris priuatur, nec cōtractam alienis moribus nequitiam admittit. Hæc ille. Quod autē ad munimenta urbis attinet, Patauium una est nunc in tota Italia urbs omnium maxime munita: utpotē populo frequens, lataq; & profunda fossa, aquis fluentibus repleta, crassissq; & firmissimis, ac ualidissimis mœnibus cincta: adeo ut nec ab hoste penetrari, nec à tormentis dirui aut subuerti ulla uis possint. Quin potius ut inspectis his monumentis, quilibet hostis horreat, ac mox diffidens perterritus abscedat. Nam si exteriora munimenta nouorum murorum in imo fundo posita spectes, facile credideris, nullis esse arietibus, nullis deniq; tormentis peruia. Si uerō introrsus suspicias altitudinem mœnium uetustorū, nulla uis, nullis scalis omnino superandam iudicabis. Duplici siquidem muro cingitur: quorum altero ualidissimē munitū, altero uerō etiā speciosius exornat. Intra hæc mœnia anno Sal. M. D. LX. ante bellū Maximiliani Cæsaris numerabantur domus seu familiæ, ultra quatuor millia: extra uerō mœnia in suburbij septē portarū, ultra tria millia: quæ quidē hoc nouissimo bello partim ab hostibus eodem anno incense sunt: partim postmodū iussu Vened

Venetis senatus ad tutandā urbem, & ad dilatandū pomeriū, unā omnes dirutę & de molitę fuerunt, ut longē lateq; urbis. p̄spectus undiq; a mœnib. mille passus pateret: ne quid hostis habeat omnino, ubi prope mœnia ab ictib. tormentorū aut protegi, aut latere securus possit. Inesse aut̄ dicit̄ in eo spacio vastitatis circa mœnia quatuordecim millia iugerū, seu camporū, intra quos fines inerant monasteria monachorū quatuor, uirginū sex: quę omnia intra mœnia recepta sunt, exceptis Carthusiensibus qui aliquanto longius a mœnib. sese locauerunt: & Camandulensibus, qui se cōmodo ad suos Venetias prope Murianū transtulerūt. Erant insuper in eodē spacio foris circum mœnia, basilicę sacrę quinq; & xenodochia septem. At si quęras de populī frequentia, proximis annis censi sunt XLV millia: si uerō de ædificijs, & publicis & priuatis scire desideras, efferunt̄ in primis speciosissima pleraq; qualia uel rarissima, uel nulla hodie in Italia uisuntur. Habet enim prætoriū speciosissimū, & forū iuris dī cēdi magnificētissimū, quod a quatuor partib. quatuor latissimis scalis ascendit, ad mirabili cōsignatione, & plumbetis laminis opertū, ac peruasta magnitudine tam latum, & talib. ac tam uarijs p̄cturis exornatū, ut nullum in orbe latius aut pulchrius esse credat̄. Extat & regia olim principū Cartariensū in mediā urbe, sed X latericijs arcubus ab occidente peruijs mœnib. iungitur, quę interiorem totius urbis partem circundant, & in arcem perducunt. Hic ēdes & cœnacula uisuntur amplissima, cum speciosissimo atrio, ac interiorib. conclauijs, cui circūquaq; latissimę adiacent areę, una ab Aquilone, altera a meridie, quę præcipua est laterib. strata, & excelsis ædib. uallata, ad usum Ciuiū, & ad equestrium ludorū exhibendorū concursus pro aptissimo theatro habita. huic adheret insignis porticus, & curia publici consilij nobilissima, cōlūnis marmoreis suffulta, & uiuo saxo, sectisq; et quadratis lapidib. cōstructa, & plumbo ingeniosa architectura cooperta. Habet & alias ædes speciosissimas, turres item insignes, cū priuatas, tum publicas: habet multiplex forū, præsertim uinariū, lignariū, paleariū & piscarium. habet macellū amplissimū, & forum boarium, plusq; mille passuū circuitu patens: quod olim campū Martium, nunc pratum uallis appellat̄. Est etiā aliud pratum nulli præterea usui, nisi ad pascendū & ad exhibendū liberū imminētis arcis cōspectū: & ob id platea Castellana uocata. Habet & aliud forum, quod olim Carbonariū, nunc ab ædib. uicinis Forciatæ nūcupatur, nulli rei destinatū. Habet & lapideos pontes circūquaq; admodū speciosos duo de quadraginta. Non desunt præterea & multa alia pulcherrima ædificia, tam publica q̄ priuata, nō porticus, non arcus, nō portus, non arx satis speciosa & munita: ad sunt alia deniq; multa, quę florētissima cuiq; ciuitati summo possunt esse decori. De hac ip̄sa re in sua Italia instaurata Blondus historicus tam copiosē disserit, ut præfari ita coactus fuerit. In hac (inquit) urbe describenda, si solito prolixiores erimus, sua nos dignitas excusabit. Nullam enim ædificiorū pulchritudinē præsertim publicorū, in Italia sibi similem esse tenemus. Hæc ibi Blondus. Erat olim urbis huius circuitus murorū triplex: at nunc geminus tantum. Primus aut̄ murorū ambitus sex & ducentorū passuū millia cōtinet, intra sex speciosissimas portas. Secundus uerō circa tria millia eximie altitudinis amœnissimo circūquaq; flumine cinctus: quatuordecim pub. portis & totidē lapideis pōtib. peruius. sup̄ quē in uniuerso circuitu patet iucūdiſſima deambulatio, q̄ binos admittit intra parietes a casu utrinq; securos. Nō minus etiā honestat̄ ur̄bē hęc præclarissima ac magnificētissima monasteriorū ædificia, ex cunctis ferē ordinib. ac cœnobitarū familijs Christianę religiōis: de quib. sigillatim paulo inferius copiosē diceſ. Nec præteriri omnino debet florētissimū huius ciuitatis Gymnasiū, toto orbe celeberrimū: professorib. & omniū liberaliū artium doctorib. insigne, & multis priuilegijs, & honestissimis titulis a summo Pont. & ab Imp. Augusto, & ab inclyto Venerorū senatu decoratū. Quō ex tota penē Europa, atq; ex omnib. Christianorū p̄uincijs frequentissima iuuenū multitudo cōfluit, causa discendarū legū, siue theologicę, aut medicinę, uel philosophię cunctarūq; optimarū artium, & cuiuscunq; disciplinę, ita Græcē, q̄ Latine, ueluti ad unicū omniū literarū emporiū. Vbi uelut in præparata omniū studiorū officina, semp̄ adest caterua innumerabilis studioſorū iuuenū: & doctissimorū uirorū docentū in omni doctrina, & studiorū genere & præsertim

è nostris ciuibus: ita ut parum sit opus peregrinos, aut aduentitios prælectores cōducere. Accersuntur tamen undiq; amplo stipendio (quum res exigit) ad Gymnasij splendorem, clarissimi quicq; tam utriusq; iuris, quàm medicinæ & philosophiæ doctores clarissimi. Hoc autem Gymnasium primò à Carolo Magno cœptum scriptores pleriq; autumant, & deinde post aliquot secula per Fridericum II. cum esset Romanæ Ecclesiæ infestus, ex urbe Bononia Patauium translatum: anno à partu Virginis M. CC. XXII. Atqui uero post XL annos, pacatis rebus, insigni diplomate à summo Pontifice Urbano II. comprobatum fuit, quod Fridericus Cæsar antè statuerat. Interea uerò dum hæc scribimus, in unis ædibus extruuntur atq; exorantur omnium artium liberalium, atq; utriusq; iuris scholæ, speciosissimis ædificijs, & insigni atrio, multo quidem magnificentiores, longeq; præstantiores, & duplo capaciosiores prioribus. Sunt item studentib. in hac urbe ædes aliquot amplissimæ, quæ uocantur collegia, gratis ad eorum sustentandam inopiam deputatæ, qui angustia rei familiaris premuntur. Est in primis iuxta templum D. Antonij cōfessoris eximium collegium, quod Foroiuliensium nominatur, à Pileo de Prata, Cardinali & episcopo nostro constructum: ubi super ianuam legitur hoc epigramma,

*Atria quanta uides sinuosos flexa per arcus
Dedita diuinis studijs & canone sacro
Magna comes Prata Pileus dedit inclutus heros
Cardine pontificum, celsos operatus honores
Mille quadringentos, bis denno auxerat annos
Parius uirgineis cum mœnia structa quierunt.*

In eadem regione est collegium Feltrensum. Apud pontem Cornum est collegium Spinellium, & ibi propè est collegium Riddium. In uico autem Vignalium est collegium dictum Campionis. Apud sanctam Catharinam est antiquum & satis opulentum, & complurium scholasticorum ex Neapolitano regno præsertim uenientium capax. Iuxta pontem Molinarium est domus ampla & speciosa, à Thoma Philologo Rauennate medico proximis annis scholaribus liberaliter deputata. Aliud item collegium Brixianorum est apud sanctam Luciam. Erit quoq; propediem collegium nouum, solis Græcis è Cypro uenientibus communicandum, ex legato N. Archiepiscopi Græciæ. Est insuper hîc schola grammaticalis publica, in qua pubes studiosa, tam in Græca quàm in Latina lingua gratis ualeat erudiri, hac ætate erecta ex Hannibalis Rugerij iureconsulti legato. Habetur item in hac ciuitate hortus sphæricus, amplius & irriguus, omni genere herbarum medicinalium confusus, pro instruendis iuuenum ingenijs in re herbaria à medicis præparatus: opus sanè egregium & singulare, Francisci Bonafidei physici clarissimi inuentum: & à senatu Veneto, referentibus Patauini Gymnasij curatoribus, Sebastiano Foscareno, & Nicolao Theupulo amplissimis uiris, & in Rep. Venera summis, magistratibus claris, comprobatum. Sed de his satis. Circundatur autem ac nauigatur urbs Patauium à duabus regionibus, duobus satis magnis fluminibus: quos ambos Medoacos Plinius uocat. Nos autem unum Brentam, & alterum Bachilionem, qui ante quingētos annos Retronus uocabatur, appellamus. Ferunt autem primò ante excidium Athilæ urbem Patauium à læuo latere fluminis ad Orientem stetisse: ubi uicus Ruthenæ appellatur: ex eo postea Ruina uocatus. Postmodum uerò urbs edificari cœpta est ab altero latere fluminis palustri solo, ubi nunc forum & templum Cathedrale esse conspicitur. Fines autem totius agri Patauini olim latius, nunc his terminis distinguuntur. A meridie procurrat Athelis flumen celeberrimus ex agro Veronensi. A Septentrione Muso paruus amnis dilabitur, iuxta agrum Taruisinum. Ab Oriente æstuaria, finesq; Venetiarum. Ab Occidēte autem colles Euganei, & ager Vicentinus, ideòq; per ueteri sigillo Patauina Reip. ubi est foima antiquæ urbis, hoc carmen Laconicæ breuitatis ære incisum legitur, quo urbs ipsa loquitur: MVSO. MONS. ATHESES. MARE, CERTOS DANT MIHI FINES. Omnis autem circuitus huius territorij patet centum & octoginta passuum millia: in quo spacio pagi seu uillæ tercentum & quadraginta septem insunt: in quibus

quibus octingenta camporum millia metiri licet: quorum quarta pars est, partim nemorosa, partim palustris & inculta. Hoc anno tamen M. D. L V I I I. consulto Veneti Senatus cooptum est omnes paludes, quæ ad radices collium Euganeorum ingentes aderant, aperto meatu, in mare, sub altero fluio, specu subterraneo, demitti, & ualles sicari, & canneto incenso et euulso ad cultum restitui, & similiter effodi copiam circa ualles reliquas, ut exiccata in mare defluat, & similiter effodi copiam obice impensis priuatorum dominorum, Nicolao Zeno patricio Veneto Catherini filio Senatusconsulto ad id præfecto: quod erit maximo dominis earum uallium lucro, & Patauina ciuitati ingenti commodum. Hactenus de situ urbis, & eius ædificijs & ornamentis satis breuiter ad propositam materiam dictum: deinceps uero de agri fertilitate et de situ, eadem breuitate dicamus: ut postmodum ad ea, quæ à nobis restant præstanda, commodius transeamus.

De fertilitate & commodis urbis & agri Patauini.

QUATUOR agrorum genera, qui de re rustica & agrorum cultu tradunt, adnumerare solent. Seminarium uidelicet consitum, pascuū & hortense. Hæc omnia ciuitati huic Patauinae pleno (quod astitit) copiarum cornu mater natura concessit, ut nihil præterea uel à quouis auarissimo populo desiderari merito possit: quandoquidem sua copia non modo ciuium suorum, sed et aduenarum usibus abunde alimenta mini strent. Quin etiam Patauini agri tanta est fertilitas, ut ex abundanti frugum copia uicinis quoque ciuitatibus absque ulla suorum ciuium inopia, quæ ad usum uitæ necessaria sunt, largè multa suppeditet. Habent enim Patauini agros suapte natura frugiferos, ac fertiles admodum, sed diligenti colentium cura, prout loca exigunt, redditos multo etiam meliores. ubi nam Ceres latior, uel si alicubi exuberantior, ubi æquè par probitas? Vbi pomorum ac fructuum omnia generis sylua feracior? Vbi pascua salubriora, ac pabuli copia tum gregibus, tum armentis paratior? Celebris est fama lanarum, pannorumque Euganeorum. Propterea Patauini inter præcipuas artes est lanificium: quod est quotannis sexcentarum librarum millia, & amplius. Vbi præterea oliua præstantior, aut delicatior? Vbi denique pulchriora montium iuga? uel quæ tanto cultu undequaque excolantur? uel quæ tanto ciuium solatio ac iucunditate uisuntur? quatenus amoenitas, & fertilitas in his terris æquo fauore, & pari studio inter se certent. Idcirco non ab re Martialis poeta ingeniosissimus (ut supra diximus) appellauit hanc regionem arua pampinea picta iugis. Etenim picturæ similitudine exprimit maximum collium istorum ornatum. Generositatem autem uini Patauini, superfluum esse puto referre siue dulce aut austerum, siue tenue aut densum, siue lene aut acutum, siue album aut nigrum, siue rubrum aut fuluum quæras? Quid uenationes, aucupia & piscationes commemorem? Dicant nunc Ferraria, Bononia, aliarumque ciuitates circumuicinae, quibus lacus ingentes, & amnes Patauini suis piscationibus non ferme minus quam Patauio piscium copia ubertim deferuiunt. Quid lignationem, atque ad omnem fabricam omnimodam materiam, uel ex proprijs nemoribus uel aliunde ex uicinis alpihus, per commodos amnes facile aduectam? quid denique reliqua omnia ad humanæ uitæ commodum? quæ quidem cum in promptu sint, omnibus diffusius commemorare nihil necesse est. Caterum parum uideri poterat agri tanta felicitas, nisi & uehendi & reuehendi ex agris opportuna mitissimorum fluminum navigatione hæc eandem ciuitatem natura dotasset. Nam ut in nullis rebus ulli urbi Italiae cedit: ita & in hoc uno omnibus maxime præstat: quod per totum ferme agrum nauigijs æquè ac plaustris, toto anni tempore uecturæ opus commodè exerceri possit: siue fructus ex agris uectare ad lares patrios uelut, siue per maritimas regiones in externum solum & in urbes alias: siue præter fruges, alia quæpiam humano usui necessaria transferre sursum ac deorsum cupis. Nullus enim agrestis uicus ultra quinque passuum millia distat à flumine: quanquam alioqui ab ipsa urbe longius ablit. Quid ad construendas domos abundantiam calcis, laterum, lapidumque ac tignorum copiam referam? quorum omnium usus sic perfacilis atque in promptu est, quando

quando hæc omnia non multo labore, & parua impensa, ex alienis etiam regionibus (si opus est) fluminum commodo facile aduehantur. Sed esto quod alcubiterarum hæc eadem æquè parata fuerint. Vbi nam tanta aeris temperies? & simul saluberrimorum fontium ac thermarum, calidarumq; aquarum uis, ad multiplices pestes morbosq; curandos? Videas sic leprosos, claudos, stupidos, aliæque quauis egitudine detentos, aut male affectos, uel limi salutiferi fori, uel balnearum tepore, aut cauernularum æstuantium calore, aut salutiferæ guttæ decidentis attritu, aut sulphuræ aquæ haustu citissime conualescere. Certum est his aquis lepram mundari, consolidari membra, curari ulcera, & totum corpus alioqui incurabile mirabiliter pristina incolumitati restitui. Cæterum quoniam hætenus generatim de laudibus & commodis urbis Patauī, & agri circumiacentis satis superq; diximus: restat deinceps, ut nominatim de municipiis & uicis territorij, quæ sunt fueruntue ciuitati nostræ aliquando subiecta, dicamus.

Septem oppida Patauina insignia.

De Castro Baldo.

SUBIACENT hoc tempore municipali iure Patauio oppida septem insignia: ad quæ à Senatu Veneto pro iure dicendo ex patritijs Venetis prætores quotannis mittuntur. Suntq; sex alijs præcipui uici, ad quos à Patauinis ex proprijs ciuibus annuatim singuli uicarij delegantur: qui infra decem libras tantum habent iuris dicendi potestatem. Est ergo in finibus agri Patauini ad meridiem, ut hic incipiam, Castrum Baldum: circa quod pascua tantæ fertilitatis adiacent, ut prata singulis annis quater falce demetantur: adeo ut perिकास pridie humi stratas, postridie obortum gramen obtegar & occultet: & ob id equorum ibidem generosa armenta maximè educantur. Is enim omnis tractus latissimis pratis abundat, & uallibus ad hæc quàm maximè idoneis. Propterea in hac regione opinor fuisse olim, ut in præsentia sunt, latissima ac fortissima alendis equis pascua: ubi Dionysius Siciliae tyrannus egregium educandorum equorum semen habere uoluit: quod ad equestre certamen tolleret, & in militiâ duceret. Quam obrem apud Græcos equine proles nobilitas in Venetis mansit: & ibidem per longa tempora huiusmodi propago inde sibi nomen uendicauit. Hæc ferè ad uerbum Strabo. Hoc autem oppidum est in finibus agri Patauini super Athesim, olim à Patauina Repub. ædificatum. Anno domini M. C. C. X. C. I. & in eo tunc arx simul munitissima extructa, quæ hostiles Veronensium excursiones à transitu Athesis annis arceret. Modo autem Veneti, cum iam fines suos ultra Athesim longius protraxerint, arcem cum mœnibus erutam funditus, ad Limniaci & Porti ambas arces, ultra citraq; Athesim munitissimas, superioribus annis transuexerunt: Castrum ipsum Baldum prorsus immunitum reddentes, ut ne uicis quidem rectè meritoq; dici possit. Vbi nunc prætor commodè sanè magis, quàm tutò ualeat habitare. Adhuc tamen & arcis uestigia, & templum uetustissimum, & ædes paucae uisuntur.

De Montimiano.

PROXIMUM huic occurrit Montinianum, oppidum nobile ac per amplum mœnibus cinctum, & tribus portis, & præsertim ab occidente munitissimum: & tam priuatis quàm publicis facultatibus locuples: ubi speciosissimum templum uenerabileq; & sacerdotibus frequens. Est præterea citæ unquæq; longè lateq; pascuis optimis, & pinguisimo solo, culturaq; mirabili prædotatum: tritici, leguminumq; uarij generis optimorum fertilissimum: liniq; ac canabris & ierici, lanarumq; præstantissimarum exuberantissime abundans. Quæ quidem lanæ olim ab antiquis etiam poetis celebrata sunt. Vnde Martialis,

Vellera cum sumant Patauini iuncta trilices,

Et pingues tunicas serra secare potest.

Et Iuuenalis molliuè damnans, eam comparat lanis Patauinis: utpotè alijs mollioribus, dicens: Iuganea mollior agna. Habet enim ea territorij pars, pascua (ut antè diximus) latissima, tum armentis, tum maximè gregibus ouium apulissima: & præterea

pterea ceris & optimo melle redundat. De prædictis autem Ianis Strabo lib. v. ita loquitur: Mutinenses & Scutanæ adiacentes fluuiò Nolia alijs longe præstantiora ferunt uellera: Ligures uerò & Insubres aspera: è quibus magna Italia pars domesticis indumenta cõficiunt. Mediocria uerò Patauini, è quibus preciosi tapetes & gausapa texuntur: & hoc siragulæ uestis genus, utrinque uillos habentis, uel una tantum in superficie. Hæc ille. Ex hoc municipio, licet non ualde antiquo, admodum tamen nobili, complures uiri & literis & armis clarissimi extitere: qui (ut infra dicitur) & seipfos & patriam nostram non mediocriter illustrarunt.

De Atheſte.

REGIONE uerò oppidi huius quinque millium passuum intervallo Patauium uersus, est oppidum antiquum Atheſte nomine ædificijs ac ciuibus frequens, cinctum mœnibus & arce munitum, agro fertili, lacubusq; ad piscandum idoneis circumseptum, à Plinio Secundo lib. II. c. XIX. & à pluribus alijs antiquis cosmographis celebratum. Hic effossa sepe uestigia quædam antiquitatis manifestissima huius egregiæ uetustatis indicia præstant. Huius oppidi circuitus olim quatuor passuum millibus fuisse perhibetur, & quatuor portis insignibus: quarum una Capitolina dicebatur, ab occidẽte posita, ubi erat portus frequentissimus, & lapideus pons: qui sex arcubus propinqui Atheſis ripas iungebat: quæ omnia ab Athila Hünorum rege diruta & incensa fuerunt. Illa uerò quæ præterea multa dicuntur de numeroſo illo exercitu, in auxilium Romanæ ecclesiæ contra Iustinianum imperatorem: & de Foresto principe Atheſtino, & de Guidone Lucij comite, & de Lelio Capiuacto, & Basilio Dorto, & Paulo Vitaliano, & rebus alijs: quæ cum inter se temporibus non concordent, neq; apud satis idoneos auctores legantur, ut incerta & uana prætermittenda duxi. Hic autem locus nunc paludibus, & ob id etiam salicibus gaudet: de quibus arbitror Plinium intellexisse lib. XIII. cap. XVI. ubi dixit: Mira uitium natura saporem alienum in se trahendi, qualem redolent salicum Patauinorum in palustribus uindemiæ. De origine Atheſtini oppidi Hieronymus Atheſtinus in sua historia alia multa refert de Atheſte Henetorum duce: quia à Paphlagonia amisso rege Philemene apud Troiam cum Antenore Patauij conditore, in has regiones Adriatici maris appulerat, & accepta Flauij Antenoris filia in uxorem, urbem & ipse condidit iuxta socerum: quam de suo nomine Atheſtem appellauit: qui obiit agens octuagesimum suæ ætatis annum. Huius ossa ferunt aliquando dum cultores terram altius effoderent, inuenta fuisse in arca durissimi saxi, cum hoc non insulso sanè epitaphio inscripta:

Est uia quæ populum ducit Iunonis ad eam,

Fons ubi natiuus æra pulsat aquis.

Quisquis ad hanc pergis Periantri transige thermas,

Antra, domos, curuis parua theatra locis:

Et ripas Atheſis Phrigijq; palatia Iani,

Regia sceptræ, lares, atria, templæ, forum.

Inde celer subeas magni delubra tonantis,

Qua fert sublimes martia porta gradus.

Hic et Atheſte iacet, qui post Antenora nomen,

Laudibus & titulis tollit in æstra suum.

Transtulit huc Henetos, & paruam condidit urbem:

Cuius & ossa ducis nunc breuis arca tegit.

Distat autem à Patauio Atheſte quindecim passuum millibus: pedestri itinere, & nauigio aditu commodum. Ab hoc autem oppido nomen accepit nobilissima Estensium principum familia: quæ nunc Ferrariæ, Mutinæ & Rhegio Lepidi dominatur, de qua latius suo loco dicemus.

De Monte Silicis.

NAVIGATUR aduerso flumine ab Atheste, per fossam quādam ad Montem Silicis: quod quidem oppidum à Plinio Acelum, sed à Pomp. Mela Acedum, librarij forsitan errore uocatur. Sunt qui scribant Montem Carlium à Caelio principe eiusdem conditore: qui ibidem templum Iouis dicauit, quod nunc diuo Paulo sacrum est. Murorum huius oppidi circuitus partim in plano, partim in excelso colle in lōgum diducitur. Intra quem olim munitissima arx stabat: nunc uerò neglecta est, ac uetustate penè consumpta. Distat autem à Patauio decem passuum millibus, nauigio siue pedibus uia haudquaquam difficili. Apta autem fuit hæc nauigatio per fossam anno M. C. LXXIX. Rep. Patauina florente. Contiguum est autem collibus Euganeis, & idcirco uuis dulcibus & oliue tis abundans: & mira omnis generis fructuum ubertate conspicuum. Id olim unā cum Patauio ab Athila Hunnorum rege incensum ac euersum fuit: postea uerò à Theodorico Ostrogotorum rege rursus mœnibus, fossa, templo, palatio thermisq; reparatum. Idem ibi calcarias ex publico fieri multas iussit, ut si quis eò migrare uellet, pro erigendis ædificijs calcem paratam inueniret: quum tigna, saxa, tegulasq; & reliquam materiam ex loci natura illic facili negotio sibi comparare quicq; posset, modo uelit. Quo consilio factum est, ut oppidum istud breui fuerit in pristinam formam redactum. Legitur in historijs Monasterij Casinensis, Montem Silicis à Pipino Francorū rege dono datū, unā cum Mantua, Parma & Rhegio, multisq; alijs ciuitatibus Italix Stephano pont. Maxim. ut Romanę sedis imperio subiacerent.

De Plebe Sacci.

SEORSVM ab Euganeis collibus uisitur oppidum Sacci dictum à Saccisca regione ubi est situm. nam regio illa sic appellabatur iam sexcentis annis, ut extare uidi in antiquis membranis, quæ habentur adhuc ibi apud Valerium Vontechium illius ecclesiæ canonicum: non autem à Siocho uicino riualo, ut scribit Sabellicus. Nudatum quidē est mœnibus, sed lata fossa, & quatuor turribus à principibus Carrariensibus cōmunitum: & hac tempestate à patricijs Venetis priuatim, quasi quædam suburbanæ deliciae, speciosissimis ædibus exornatum, & incolarum frequentia completum, insigniq; templo cohonestatum, sacerdotijs multiplicibus & opulentis à Bertha regina & à Milone episcopo donatum: & idcirco ex quadam nominis excellentia deinceps Plebes Sacci appellatum. Erat id olim tam in spiritalibus, quā uitæ neccisq; imperio episcopo Patauino subiectū: hinc ille adhuc seruatō titulo episcopus Patauinus, & cōmes Sacensis appellatur. Huius territorium frumento & lino est exuberantissimum, & gallinarum miræ magnitudinis copia supra modum nobilitatum: præsertim in puluerrario pago ipsi oppido propinquo: ubi sacrarum uirginum existit insignem monasterium, s. AGNETI sanctissime dicatum.

De Campo Sancti Petri.

AD Septentrionalem plagam decem passuum millibus ab urbe distat satia frequens oppidum Campus S. Petri cū arce, fossis, mœnibus aggeribusq; circumdata: olim familiæ eiusdem nominis, postmodum ex testamēto Tisonis Campi Sampetri, translatū est ad Vbertinum Carrariensem: & tandem ad Rempub. Venetam, ubi patricius de more prætor quotannis residet, profure dicehdo, absq; tamen potestate iudicij criminalis: sicut et in castro Sacensis Plebis, et si in reliquis oppidis ius utriusq; reddatur. Hæc autem agri pars, omni frugum genere, satis superq; abundat, sed uinū habet præcipuū, lenissimū & suauissimū gustus. Laudabilius autem cæteris habetur quod ex uitædemijs Pagi Murelarum exprimitur: cui quidē uico nos spiritaliter annos iam quinquaginta præsumus. Hæc uerò regio aquis undique scatet, datq; ad uoluendas molarum rotas riuos idoneos: qui sunt Muso, Tergula, Lauandula, Rustica, Arsicus, Pluuius & Marzenicus.

De uicis Patauij.

17

zenficus: qui ab Antonio Baratella poeta satis lepide innumeris uerbis et integris uoluminibus celebrantur.

De Cittadella.

NON longè item à Patauio, utpote sexdecim passuum millibus in eadem regione superius, est pulcherrimū oppidū Cittadella, mœnibus ac fossa in orbem circumdatum: cum duabus fortissimis turribus: in quarum profundo Acciolinus sæuissimus tyrānus, nobilissimos quosq; Patauinos acerbißimis cruciatibus excarnificatos, mori cogebat. Qui locus tunc Malta dicebatur: cuius rei Dantes Aligerius in suo illo insigni opere meminit. Habet hæc regio latissimam planitiem, uenatui & aucupio magis quàm frugibus apta: agrum uero ad septentrionem, & ortum solis, lapidosum, & siligini magis quàm alteri frumento generi idoneum. Vinum autē fert nigerrimum, saporis gratissimi, licet aliquantulum austeri: quod si aqua diluatur, mitius redditur. Fuit autem Cittadella aliquando à Senatu Veneto dono data primum Ruberto Sanseuerino Venetę militię principi: & post aliquot annos Pandulpho Malatestę, in commutationem urbis Arimini: sed nunc Senatui in pristinum restituta, ex Venetis patricijs quotannis nouo prelore gubernatur. Fuit autem hæc condita à Patauina Repub. præside Ioanne Badoario patricio Veneto: Anno salutis humanę M. CCC. XX. aucta q; ex ruinis Millanica: Honaria: Cartorij & Cortaroduli uicinarum castrorum. Conueniunt eò homines statutis diebus quotannis diuorum Lucę ac Lucię festiuitatibus ad nūdinas, quę maxima hominum celebritate ac frequentia peraguntur.

Sex uici Patauini insignes.

De Mirano.

VNT item ut diximus sex uici insignes, quibus annuatim totidem uicarij ex Patauinis ciuibus eliguntur: & hi sunt sine fossis & mœnibus prorsus immuniti: præter Miranum, cui arx adhuc stat satis munita, sed hac tempestate neglecta: olim à Philippo Peraghino ædificata: Anno à natiuitate domini M. CCC. XXV. Hic modo insunt multa insignia nobilium Venetorum ædificia, magnificentissimę extructa, & amœnissimis uillis, aquis mirę iucunditatis circumdata. Hac Musonis amnis præterfluens obliquis ripis inde Venetias lembis mediocribus se nauigabilem præbet.

De Oriaco.

ADIACET huic Oriacum ad ripas Medoaci, quo Patauio Venetias nauigatur. Vbi olim à Carrariensibus uastissima arx posita fuit: sed postmodum ex conditionibus pacis iussu Veneti Senatus diruta est, unā cum Villanoua: quę ibidem fuerat ab eodem principe deductis colonis recens ædificata: Anno domini M. CCC. LXXII. Idem contigit & castro Carro, & propugnaculis Lupe & reliquis munimentis, quę in illis finibus aduersus Senatus Veneti sententiam fuerant paulo antè à principe Carrariensi constructa. Dictus est autem Oriacus quasi ora lacus, quia olim eousq; continens erat, subinde lacus & æstuaria maris Adriatici. Nunc satis insignis basilica, ædes nobilium Venetorum frequentes, & stabulum siue frequens taberna, & publica domus custodum ad exigendum uectigalia mercium inde sursum deorsumq; per amnem proximum Patauium seu Venetias tranuectarum.

De Titulo & Liuiano.

IN Euganeis collibus eminet Titulum uicus amœnissimus: & non inde procul est Liuianum: utrunque à Tito Liuiο nuncupatum. Is collis est domibus frequens, & à ciuibus Patauinis æstiuo tempore admodum habitatus, & oppido perquam gratus: ubi est turris horaria & laudabilis porticus, annis proximis, impenlis paganorum publicę ædifi-

cata. De huius uici laudibus Pierius Valerianus illustris poeta cecinit elegantissimum endecasyllabum ad Franciscum Capilistum insignem equitē: et hunc appellat Tit. Liuij secessum, & Pausylipem Capilistorum.

De Arquado.

IN istdem collibus non lōge à Titulo est Arquadum collis apricus et amoenus, atq; cultissimus, uino dulcissimo abundās, sepulchro illustris poetæ Francisci Petrarce celeberrimus, & maximè nobilitatus: & in estate quotidie ab aduenis, et à studiofis scholaribus frequentatus: nec minus etiam à plurimis decantatus: ubi in cœmiterio sub dio aditus minus etiam à plurimis decantatus: ubi in cœmiterio sub dio aditus sepulchrum, æneum caput ad uitam illius imaginem conformatum uisitur, cum hac inscriptione: FR. PETR. PAUL. VALDEZVCCVS PAT. POEMATVM EIVS ADMIRATOR AEDIVM AGR. Q3 POSSESSOR HANC EFF. P. ANN: M. D. XLVII. IDIB. SEPT. MANFREDINO COMITE VICARIO. Ibidem quoq; ædes ipsius Petrarce adhuc uisuntur et lauri. Est præterea ibi insignis porticus, sicut in reliquis pagis, ubi ius populis dici consuevit, et sacrum delubrum, & ædes priuatorum frequentes.

De Consyluiō.

IN plano à meridie uisitur Consylium: locus planus et in primis fertilissimus: dictus est etymologia uocabuli aliquando caput syluæ: nunc autem euulsis nemoribus et syluis, agrum habet circumquaq; cultissimum: ædes item publicas pro usu Vicarij cōmodissimas: porticum uerò pro iure dicendo capacissimum.

De Anguillaria.

NON procul hinc est Anguillariæ uiculus, olim Carrariensium, qui ex eo quoque dicti sunt comites Anguillariæ: qui pro suo insigni ferebant currum rubeum à duabus anguillis iunctis tractum. Hic nunc locus in iure dicendo subest Consylii præfecto: habetq; frequentes paludes, in quas Vighizollus ingēs lacus influit: quem Plinius celebrat in sua naturali historia lib. 3. cap. 16. dicēs: Accedentibus Athesi ex Tridentinis alpihus, & Vigifollo ex Pataui norum agris, pars eorum portum facit Brundulum: sicuti Edronem Medoaci duo, & Fossacodia. Hæc Plinius.

De oppidis & uicis nullisq; in agro Patauino olim aut nunc arce munitis.

ARCES pro defensione agri Patauini uel à Republica Patauina, uel à Carrariensibus principibus, uel à priuatis ciuibus, muris fossisue munitæ, olim quæ plurimæ extiterunt.

Ab Oriente.

LVGV M, Mitanum, Oriacum, Castrum Carrum, Lupa, Monsalbanus, pōs No luentæ, Peraga, quod stat adhuc pro domo priuata, strata extare uidi: nunc autem ex Senatusconsulto diruta iacet, Sarmatia, Sanzenæura.

A Meridie.

ASTRVM Baldum, Montahianum, Atheste, Mons Sylex, Anguillaria, Vighizzollum, Arquadum, Baonium, Monsbuius, Merendula, Calzonium, Aponum, Carraria, Bubulenta, Bastia, Mons Merulus, Mons Grotus, Pediuenta, Monrechium, Mons Rubeus, Pendulum, quod stat adhuc pro priuata domo Iulij Speroni Iurisconsulti, Redonum, Calzonium, Concadalbarum, Cartuta, Permunium, Consylium, Cohort regiola,

regiola, Castrum Brentę, Candianum, Vescouanum, Calcinariū, Lignarium, Sylua-
cianum, Plebs Sacci, Pons Longus.

Ab Occidente.

ARXlesica, Campus S. Martini, quę est nunc priuata domus, & perstat: Longa
re, Lucium, Valbona, quę adhuc uisitur in pristina forma, licet derelicta, &
ad priuatos deuoluta.

A Septentrione.

CAMPVS Sampetrus, Rustica, Campretum, Triuillum, Cittadella, Godi-
cum, Canfredulum, Fontanina, Honoria, Cartorium, Placiola, Limina
Pons turris, Vicus aggeris, Fontana uiua, Turris Burrę diruta anno
M. D. L V I I. Cortarodulum, quę olim ponte nunc lembis Brenta flumen
traijcitur, & recta Cittadellā pergitur. Limina proximis annis, arce, flumine, muris
fossis, aggeribus altissimis et crallis munita, nunc diruta iacet præter lapideum pon-
tem, quem pro publico cōmodo transeuntium Senatus Venetus prohibuit demo-
liri: Scianū uerō cuius arx insignis extat, & est priuata domus nobilium Priulorum

De municipijs quę olim sub Patauij ditione censebantur, & amplius non sunt.

NOVALE, Castrū Frācum, Musoletum, Portus Buffoletus, Rodigium,
Bassianū, Marostica, Angaranū, Abbatia Lendenaria, Turris Bebiarū,
Turris Coriana. Hęc oppida cū Patau. Resp. floreret, partim ui, partim
ultrō subdita Patauinis legibus aliquando fuerunt, nunc utuntur suis.

De fluminibus & lacubus Patauinis.

Medoaci duo.

NON erit alienū à nostro proposito, hic post municipiorum, & uicorū
& arcium nomina, subdere etiam fluuiorū, lacuumq; et riuorum uoca-
bula: qui partim quidem agrum irrigant, uel determinant: partim ue-
rō urbem præterfluunt atq; circumdant. Quamobrem & ager, & urbs
multis fluuiorum decursibus est intrigua: siue ex alpis, aut ex uici-
nis lacubus, uel agris emanantibus. Abundat enim tota hęc regio amēnis aquis,
tam ex fluminibus uicinis, quā ex puteorum fontibus ubique manantibus: qui ad
usum domesticum singulis fermē domibus insunt. Flumina autem (ut de præci-
puis dicam) in primis est Athesis, qui fluens agrum Patauinum à Veronensi deter-
minat, sicuti Padus à Ferrariensi, & uterque non longē per multa ostia in Adriati-
cum mare demergitur. Intra uerō mœnia subeunt ex omni parte Medoaci duo à Plī-
nio celebrati (ut dicetur infra) alter scilicet nūc Brenta dictus, & est maior: qui ex
Tridentinis alpis multis adauctus riuus decurrit usque ad Liminam, quinto ab
urbe lapide: ubi diuisus, pars dextrorsum affluit Patauium: residuū uerō amnis re-
cto cursu Rostę obicem superans, maximo cum fragore decidēs ad uicum stratam
delabitur, ubi flecebatur olim ad meridiē per uicum, qui & nunc ex eo flexū dici-
tur. Atqui modo ubi coit cū altera parte, quę Patauio prolapsa fuerat, cōmixtis rur-
sus aquis ad Daulum uicum deferitur: ubi proximis annis opposito obice, partim in
dexteram flectens, meridiem uersus in mare deducitur: partim uerō pro molen-
tina ibi recens constructa, per ostium ad aperiendum transitum nauibus artificiose
delapsus Lizafusinam petit: ubi coercitus aggeribus ad dexteram in æstuaria dela-
tus onerarijs nauigijs Venetias petentibus tractu longiori deferuit. Illic autem ad
Lizafusinam leuiiores nauēs, ad transuehendum mirabili arte deductę, & traiectu
ingenioso ultra aggerem trāsuectę, & in proximas lacunas demissę Venetias com-
pendio deuehuntur. Atqui uerō altera pars Brentę apud Liminam (ut nuper dice-
bam) ab obice Rostę flexa, ad dexteram per Brentellam fossā Patauium de-
ducitur: & non longē à mœnibus alteri Medoaco iungitur, quem modo Bacchi-
lionem abrogato priori prorsus nomine appellamus: & statim multipliciter diuisus

ad læuam mœnia partim circumfluit, partim ingreditur, & partim deflectens ad dextram, per agrum decurrit usque ad Bataleam: ubi partim reflexus ad læuam, Rubulentā petit, immixtusq; ibi priori parti Medoaci, uterq; Medoacus ferme totus, prorumpit in mare, & portum facit Metamaucum. Pars uerò reliqua quæ parua est per fossam à Batalea, ad montem Silicem primò, & postea Atheſte, & montem Anianum allabens, ad Fraxinum usque perducit, portum in Lombardiam euntibus & inde uenientibus frequentem.

Vighizzollus.

Est alter quoque fluuius, qui ex uallibus Patauinis defluit, quem Plinius Vighisonum appellat, nos Vighizzollum dicimus: qui per ingentes lacus Anguillaria præterlabens Athesi commixtus, Brundulum portum facit, ita scribit Plinius.

Muso.

In agro præterea Patauino à parte septentrionali insunt riuus peramœni, & placidi pleriq; qui è fontibus apud campū Samperiū scaturire cernuntur. Et primus Muso, qui inde per Stianum & Miranum præterfluit, tam ad rigandos agros, quàm ad molas farinarias rotandas: & inde crebris anfractibus flexuosus usque Venetias nauigia minora perducit.

Tergula, Lauendula, Rustica, Margenicus.

EXORIVNTVR etiā iuxta idem oppidum Campisamperium aliquot riuuli tenues, ad irrigandū, & ad molas farinarias circunuolendas ualde opportuni: à dextra scilicet Lauendula, à læua autem Tergula, ambo meridiem uersus decurrētes: qui recto meatu & breui deriuant in Brentam. A parte uerò septentrionali, defluunt Rustica & Margenicus prope Nouale oppidū Tiuisinum: de quibus Baratella Laureius poeta noster effinxit plurimis uersibus nouas & ingeniosas fabellas.

Pluuius & Rosata.

Est & Pluuius riuus à Petro Bembo celebratus, qui unā cum altero riuulo, quem Rosatam appellant, à Cittadella per medios agros defluens, à parte australi radens Nonianam claris. Petri Bembi uillam, in amnem Brentam iuxta Octauij uicū: sicut Lauendula iuxta uicum aggeris, & Tergula iuxta uicum Stratæ, in Brentam tandem pari cursu dilabuntur.

Tefina, Pudina & Cerifonus.

ARGENTÆ REGIONE autem occidentali, ex Vicentinis per agrum Patauinum delabūtur Tefina & Cerifonus, Pudinaq; & alij ignobiles riuuli, qui Vicentinos à Patauinis determināt: et ad uicū Arlesicam, lapideum pontem subterlabētes, post longū decursum, per Valbonam & Lucium, Bachiloni tandem fluuiō pariter immiscētur. Ex hisdem quoq; agris aliquanto superius est Scandola, paruulus riuus, qui farinarijs tantum molis deseruiens per uicum Gruuiuntortum, et postremò per Cartorium uicum nostra radens & secans prata, ibi primum in Brentam labitur.

Aponus.

INTER omnes autē riuos Patauinos, celeberrimus, & à poetis decantatissimus habetur fons Aponus. Is enim ad meridiem iuxta colles Eugateos, in uico eiusdē nominis circa eam terræ partem, infra duo passuum millia, feruens tam ex ipso saxo quàm etiam in plurimis locis passim ex limo ebullire conspicitur. Ac primo quidem ad radices montis Ortoni: ubi fons exiguus. Iterum uerò ad pedes Montagnoni: ubi latissima balnea, uiuis lapidibus à Theodorico rege circumdata, quæ adhuc extare uidentur. Tertius autem fons est inter

inter utrumq; in humili cliuo, qui in media agri planicie eminet: ubi crater è uiuo saxo extat: in quo ueluti in cacabo aqua feruentissima ebullit: cuius tanta est copia, ut per canalem demissa assidue duas rotas farinarias circunuoluat: in cuius crepidine gramen circumquaq; uirescit: & dictu mirabile, uermiculi, in medijs aquis uiui sine lésione undiq; innatare conspiciuntur. De his autem superius, ubi de Euganeæ conditoribus scripsimus, satis superq; dictum est. Sunt quoq; alij fontes ibidem passim eodem calore feruentes, qui eodem nomine Aponi nominantur: ex quibus astu breui fluxu aliquanto mitigato, efficiuntur balnea, ad multa morborum genera curanda admodum salubria. Ex his autem aquis sic feruentibus, etiam sal confici posse docuit Iacobus Dondus magnus physicus (si per Senatum Venetum liceret) & id quidem candidissimum & saluberrimum. Aqua autem huius loci sulphureum odorem, & fumum bullientis aquæ continenter exhalat. Addas his & altum fontem insignem sanctæ Helenæ, iuxta Baraleam similiter scaturientem è saxo: ubi est balneum mirabili salubritate conspicuum. Non procul hinc est etiam palus, quæ feruenti limo salubriter incalescit. Huic loco sacra ædes diui Bartholomæi, olim à Leonij ciuib; edificata dedit nomen. Hic autem limus maximè habetur salubris: præsertim ijs qui artuum doloribus affliguntur, uel membris stupent, aut ulceribus scitent. Sed ad priora redeamus, ergo thermas Aponi, Theodoricus Ostrogotorum rex post Athilanam euersionē speciosius refici iussit: ut legitur in epistola Cassiodori, quæ de ea re Aloysio architecto Patauino scribitur, cuius exemplum infra scriptum est.

*Epistola Theodorici regis ex Cassiodoro de Apono
reparando.*

SI audita ueterum miracula ad laudem clementiæ nostræ uolumus continere, quoniam argumenta regalis gloriæ sunt, cum sub nobis multa de crescant. Ergo conuenit studio reparari, quod etiam nostris oculis frequenter conlstat offerri. Delectat enim gloriosam Aponi meminisse potentiam, ut intelligas quo desiderio eupimus reficere, quod de memoria nostra nescit exire. Cæruleum fontem uidimus in formam dolij concavis hiatibus estuantem, & fornaces anhelantium aquarum conducto tereti labio naturæ probabilis dispositione coronatas. quæ licet in ore calidæ nebulosos uapores exhalant, hanc tamen iucundam perspicuitatem aspectibus humanis aperiunt: ut quiuis hominū illam gratam desideret cōtingere, etiam qui cū non ignoret ardere ore plenissimo, in sphaeræ similitudinem super terminos suos aquarum dorfa turgescunt. Inde latex tanta quiete defluit, tanta quasi stabilitate decurrit, ut non putes crescere, nisi quia inde aliquid rauco murmure sentis exire. Veniunt aquæ per argentes meatus tali feruore succensæ, ut post recurua spacia quæ arte facta sunt longiora, in tepores sint maximos reditura. O magistri mirandum semper ingenium: ut naturæ furentis ardor res ita ad utilitatē humani corporis temperarit, et quod in origine dare poterat mortem, doctissimè moderatum, & delectationem retribueret & salutem. luvat uidere secretos latices, uapores igneos, exhalantes amicum undis indefinenter ardorem, & calorem uentre de cursu riuī, unde usualiter solebat exingui. Merito dicunt philosophi elemēta sibi mutuis complexionibus alligari, & mirabili foederatione coniungi: quæ inter se contraria intelliguntur uarietate pugnare. Ecce madentem substantiam uapores producere constat ignitos, quæ mox quum thermarum ædificia decora peruenerint, illæsa cautibus unda descendens, & æra sua qualitate succendit, & tactu fit habilis, quum recepta fuerit in lauacris. Vnde non tantum deliciosa uoluptas acquiritur, quantum blanda medicina confertur: scilicet sine tormento cura, sine horrore remedia sanitatis: nempe balnea contra diuersos dolores corporis attributa: quæ ideo Aponum Græca lingua beneficalem nominauit antiquitas, ut causam tanti remedij ægri cognoscerent, quum de tali nomine dubium nil haberet. Sed inter alia loci ipsius bona, illud quoq; stupendum esse didicimus, quod una fluentorum natura diuersis ministerijs uideatur accommoda. Nam protinus à suscipiente

piante collisa inhalat primæ cellulæ sudariam qualitatem: deinde in solum mitigata descendens minaci ardore deposito, suavi temperatione mollescit: mox in uicinum producta, cum aliqua dilatione torpuerit, multo blandius in te pesceat. Postremò ipso quoque tepore derelicto, in piscinam Neronianam frigida tantum efficitur, quantum prius feruisse sentitur. Non immeritò actoris sui participas nomē: collega est cum uiriditate gēmarum, ut ipsa quoque uitrei elementi colore perspicua, quasdam tremētes undas quieta commoueat. Sed ut ipsum quoque lauacrum mundius redderetur, stupenda quadam continentię disciplina unda qua uiri recreantur, si mulier descendat, incenditur: propterea quòd ipsis altera exhibitio decora collata est, scilicet ne ardentium aquarum foecūdissimus locus crederetur non habuisse, unde plurima largiretur, si uterque sexus uno munere cōmuniter uteretur. Hæc perennitas aquarum intelligendi præstat indicium, per igneas terræ uenas, occultis meatibus fluentem deintus in auras erumpere, excocti fonti flagrans qualitātē. Nam si natura fuisset illud incendium, sine interitu substantiæ non esset amissum, sed aquæ materia sensibilis, sicut peregrinum contraxit ignem, sic iterum natium facile recepit algorem. Præstat aliud adiutorij genus uis illa medicabilis. Nam iuxta caput fontis icintilloso quendam sibi meatum, prouida cura natura formauit. Huic de super sella composita, quæ humanis necessitatibus in assis uel asseris speciem perforata, ægros suscipit interno humore defluentes: ubi dum fessi nimio languore consederint, uaporis illius delectatione recreati, & lassæ uiscera reficiunt, & humores noxia infusione laxatos, uitali ariditate constringunt, ut quasi aliquo desiderabili cibo refectioni, ualentiores queant protinus inueniri. Sic medicabilis substantia provenit à sulphure, quod calet à falsedine, quæ dissiccet. Talia posteris nō tradere, hoc est grauius, ut in lōga græte peccare. Quapropter antiqua illic edificiorū soliditas innouetur: ut siue in cuniculis, siue in thermis fuerit aliquid reparandū, & debeat imminenter reconstitui, uirgultaque noxia importunitate nascentia, euulsis cespitibus auferantur, ne radicum quidem capilli paulatim turgentes fabricarum uisceribus inserantur: & parietes more uipereo prolem sibi contrariam nutriāt: unde se compago casura dirumpat. Palatium quoque longa senectute quassatum, assidua reparatione corroboretur: spatium quod inter ædem publicam, & caput ignoti fontis interiacet, syluestri arborum purgata. Rideat florenti gramine facies decora campestris: quæ etiam arborum fertilitate latatur: miroque modo dum proximè salem generet, sterilem nutriat pariter & uirorem. Sed non his tantum beneficijs Antenorea terra fauenda est, infert & alia, quæ multo grandius obstupescas. Corda illa (ut ita dixerim) fontium inuicem secretarij negotia contentiosa distinguat. Nam si quis fortè pecus furatus pilis natiuis solito more spoliare præsumperit, undis ardentibus frequenter immersum necesse est, ut ante decoquat, quam emundare præualeat. Que re secretarium rure uerendum: quando in his aquis non solum sensum, sed etiam uerum constat esse iudicium: & quod humana nequit altercatione dissolui, fontium datum est æquitate diffiniri. Loquitur illic tacita natura, dum iudicat, & sententiam quodam modo dicit: quæ perfidiā negantis excludit. Sed quis ista conseruare negligat, quamuis plurima tenacitate sordescat? Siquidem ornat regnum, quod fuerit singulariter toto orbe nominatum: & ideo pecunia quæ data est tibi si opus non poterit implere susceptum, quantum adhuc expendendum esse credideris, missis nobis breuibis indicabis: quia non grauamur expendere, ut tanta uideamur ruris munera custodire. Hactenus ille. De his balneis Plinius lib. II. cap. CVI. inquit Pataulnorum aquis calidis herbæ uirentes innascuntur.

Ferunt ibi eodem tempore porticum mille pedum fuisse extructam: hortis & nemoribus decoratam, uinetis & opiaris operibus exultam, columnellisque ac pirulis perpulchrè distinctam. Quæ quidem omnia anno salutis nostræ quingentesimo nonagesimo secundo, Aginulphus XIII. Longobardorū rex, & Italię tyrannus, iratus Patauinis, unā cum Patauio eruit ac incendit. Super sunt tamen adhuc quædam circa eadem balnea uestigia, quæ nec Barbara immanitas, nec iniuriōsa uetustas abolere prorsus potuit. De his autem aquis, et Aponi fontis laudibus, eximius poeta Claudia-

Claudianus in carmine suo hæc breuiter & eleganter cecinit

*Fons Antenoreæ, uitam qui porrigis urbi,
Pataq; uicinis noxia pellis aquis.*

Er paulo post sequitur:

*Salue pæonie largitor nobilis undæ,
Dardanij salue gloria magna soli:-*

*Felices proprium qui te meruere coloni,
Fas quibus est Aponum iuris habere sui.*

Prosequitur subinde poeta de laudibus huius fontis doctè ac eleganter plurima, quæ ibi leguntur. Quod autem de aquis & limo dictum est, idem etiam & de herbis saluiferis collium Euganeorum intelligas. Aponum autem uatibus fuisse sedè, Martialis poeta his uersibus ostendit:

Gaudeat Apona Liuius suo tellus

Stella, nec Flacco minus. & idem alibi,

Nulle sic tibi blandiuntur undæ,

Vt fontes Aponi rudes puellis.

De hoc si quis fortasse adhuc uberius cupit intelligere, extat amplius uolumen ab egregio uiro Thoma Iunta, proximis annis impressum Venetijs: in quo præter eos qui de balneis totius Europe, & de calidorum fontium ac thermarum uirtutibus accuratè scripserunt: insunt etià qui abundè de Patauini agri salubribus aquis tractarunt.

De Timauo.

TEMPVS monet, ut de Timauo quoq; aliquid disseramus: qui inter celeberrimos Italiae fluuios connumerari solet. Hunc Blondus nobilis historiographus in ea historia, quam de Italia instaurata inscripsit, quamplurimis argumentis contendit eum esse, quem nunc Brentam appellamus: cui ferè omnes doctissimi uiri reclamant, coniecturam eius fallacè, & opinionè falsam omnino dicentes, & uerum certè dicunt. Nam licet acutissimè ab eodem singula dici uideantur: fucata tamen nunc esse eius rationem, & uanam nunc nemo dubitat. Est enim Timauus (ut certò constat) iuxta Aquileiam, inter Concordiam & Thergestum: sic enim sentiunt Pomp. Mela. Plinius, Ptolom. aliq; id genus scriptores omnes, qui de situ urbis scripiere. Et Tit. Liuius v. decadis libro primo proximè inuenio. Profectus, inquit, ab Aquileia consul castra ad locum Timauum posuit. Imminet mari is lacus, & cætera. Is ergo Timauus, ut in præsentem cernitur, non longè à Goricia, in uico S. Ioannis, qui adhuc dicitur Timauus: ubi arx superposita est, unde è rupe proxima aquæ limpidissimæ frequenter desiliunt: ac per multas fauces atque meatus in unum cõmissæ, riuum efficiunt eiusdem nominis non mediocrem: qui proximum Adriatici maris sinum ingreditur quasi per ora nouem: ut Maro ait. At non quantus à poetis, & præsertim à Marone fieri uidetur. Hi enim tantum facere eum solent, ut cum de Patauio canunt alludentes ad illum Antenoreum Maronis Timauum, eundem Patauinum esse fluuium credere uideantur: quum tamen per hunc indicare tantum uelint Parauij regionem, uel fines intra Venetiæ prouinciã comprehensos, & non urbis locum. Sicuti Lucanus, qui quando locum proprium ubi Patauium est uult intelligi, Aponum fontem ponit qui proximus est. Cum uerò fines & prouinciã designat, Timauum nominat. At enim:

Euganeo si uera fides memorantibus, augur

Colle sedens, Aponus terris ubi sumi fer exit,

Atq; Antenorei dispergitur unda, Timau.

Vide quæso: dum enim Aponum Euganeorum collium fontem nominat, Patauinum uicem uult intelligi: ubi Augur Cornelius residebat. Sed cum dicit: Atque Antenorei dispergitur unda Timau, designat Venetiæ prouinciã, & regionem contiguam, alludens ad illum Vergilianum Timauum, qui Venetiæ regionem designat: cuius olim Patauium, auctore Strabone, metropolis fuit. Timauum igitur iuxta a Vergilio Antenorem superasse dicit, quòd ultra eum amnem transgressus

ius, non procul inde postea urbem Patavium Teucrorumq; sedem intra eam provinciam locauerat, & inter duos Medoacos, à Tit. Liuiio, & à C. Plinio celebratos. Constat em̃ Antenore in Euganeorum sedibus prope duos Medoacos constitisse: & ibi Pataviũ cõdidisse. Hactenus de his fortasse breuius, quàm res ipsa postulabat, pluribus tamen, quàm ego à principio pro nostro instituto facere proposueram.

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

DE STATV ANTIQVO VRBIS PATAVII

& triplici reparatione & successu usq; ad sua tempora compendium classis secunda.

PRAEFATIO.

IXIMVS SVPERIVS DE AEDIFICIIS VRBIS PATAVII, neque his quidem multum antiquis, præter parochiales basilicas, quæ sicut adhuc cerni potest, ex saxis antiquæ urbis, & de ruderibus prolapsorum ædificiorum ruinis in unum collatis, in restauratione urbis, à principio eius reparationis constructæ fuisse videntur. De his autem nulla extat prorsus memoria, excepta æde, quæ aliquando à Carolo Magno D. Ægidio in illis initijs dicata fuisse perhibetur. Non multum antiqua autem ea appello, quæ ab annis circiter septingentis primum facta sunt. Diximus itidem de ornamentis & commodis, deq; municipijs, ripis ac fluminibus: reliquum est, ut de statu antiquo eiusdem ciuitatis deinceps, quicquid habetur, breuiter percurramus.

PATAVIVM COLONIA LATINA DEIN-
de municipium Romanorum.

ONSTAT ENIM PATAVIVM PRIMAÆVO TEMPORE ab Antenore, & deinceps iuxta aliarum ciuitatũ morem, diu sub imperio regum ac principum floruisse, licet nihil certi legatur: neque prius paruisse se Romanis, quàm secundo bello Punico: debellatam, deuastatæque prorsus Carthagine, subiugataq; Aphrica: & quando tota subinde Italia sese Reipub. Romanæ subiecerat. Nam ut scribit Paulus Orosius libr. quinto, Italia per annos c c c c. Romanorum imperijs fortiter obstitit, ac pertinaciter repugnauit. Atqui uerò ubi Patavina ciuitas, cum uniuerfa Italia (ut dixi) sub ditionem Romanæ Reipub. devenit, semper imperium deinceps Romanum summa fide atque constantia prosecuta est, eiq; firmiter confederata in rebus grauissimis semper & ubique præsto fuit: & cum alijs Transpadanis ciuitatibus, uti prima & præcipua totius regionis, coloniae Latinae nomen accepit: & sub tribu Fabia annumerata præcipuos honores ubique meruit: atque in ea ciuitate deinceps, & laudis, & gloriae Romani nominis in cunctis rebus particeps fuit. De hac autem communicatione Romanæ ciuitatis scribit noster Alconius in oratione Mar. Tullij contra Pisonem, ubi dicit Placentiam Romanorum coloniam fuisse deductam. Non sic inquit, quemadmodum post plures ætates Gn. Pompeius Strabo pater Gn. Pompeij Magni Transpadanas colonias deduxerat. Non enim nouis colonis eas, sed ueteribus incolis manentibus ius dedit Latij, ut possent habere ius, quod cæteræ coloniae Latinae, ut gerendi magistratus gratia ciuitatem Romanam adipsicerentur. Hæc ille. Caput autem Transpadanae Italiae fuisse

fuisse tunc temporis Patauū, satis constat ex M. Tullij & Strabonis sententiā, ut paulo inferius patebit: & ideo habitum in primis est, & factum municipiū & colonia Romanorum. Quamobrem leguntur in Theodosiano Codice leges, quæ ab Honorio & Theodosio Augustis dum Patauij morarentur, editæ fuerunt. Et primo de testamento, cui post quinquēnium non competit actio, nisi per id temporis spacium de inofficioso testamento actio fuerit incoata. Datum v. Calen. Iun. Patauij Merobaudius & Saturninus c o s s. Item sub iisdem Consulibus Patauij v i. Calen. Ian. Gratianus, & Valentinianus, & Theodosius imperatores Augusti, ut in eodem Codice legitur lib. i x. de Accusationibus, ediderunt legem: quod quicumq; alium de hominidij crimine, uel capitali obiectione pulsauerit, non prius a iudicibus audiat, quam similem poenam, quam reo intendit, se conscripserit subiturum. Idem quoq; imperatores, ut ibidē legitur li. x. v i. dum Patauij essent, de apostatis statuerūt: quod si quis Christianorum ad aras & templa idolorum migrauerit, testandi licentia priuetur: & ut graue flagitium puniatur. Arcadius præterea & Honorius Imp. Augusti, ut ibidē legitur libro ultimo, Patauij existentes legem tulerunt: quod quoties de religione agitur, oportere episcopos tantummodo iudicare: cæteras uero causas, quæ ad ordinarios cognitores, uel ad usum publici iuris pertinent, oportere legibus audiri. Datum Patauij x i i i. Calen. Septemb. Theodoro uiro claro Cos. circa annum domini c c c l x x x v i i i. Hæc sanè sunt quæ Patauio florente habuimus dicēda. De inceptis de eius subuersione & reedificatione, successu & incrementis dicemus.

De triplici destructione & reparatione Patauij.

QUANTVM uerò ad destructionem & reparationem Patauine urbis attinet, patet in primis hanc intra quadringentorum annorum spacium ter fuisse funditus dirutam, igniq; & ferro penitus deuastatam: terq; itidem in pristinum restitutā, ac in urbis faciem absq; magno labore redactam. Primo siquidem hanc ab Athila Hunorum rege diu obsessam fuisse legitur, ac post grauissimam obsidionem ferro igneq; penitus deformatam, ac immunitam prorsus redditam. Anno scilicet à partu Virginis quadringentesimo, quadregesimo sexto. Hic est ille Athila, quem flagellum Dei appellamus. Quādoquidem nemo ante ea tempora fuisse legatur, qui tantam in hac Italiæ parte stragem ac uastitatem fecerit: aut maiorem crudelitatem exercuerit. Anno autem septuagesimo post hanc ruinā, Theodoricus Ostrogotorū rex miseratus infelicem nobilissimæ urbis sortem, eam uallo, fossa, plancisq; circumdedit: & Aponū fontem, in speciosissimam formam restituit. Verum haud multo post iterum à Totila Gotthorum rege, cui Taruisium ex paterna hereditate cōtigerat, Patauū eò quod iust. Augusti partes sequefer, rursus prorsus exciditur. Verum postea idem non multa temporis intercapidine post eam ruinam à Narsete Iustiniani Cæsaris exarcho è Græcia ad tutandam à Gotthis Italiam transmissio, cum multitudine fortissimorū militū, præcipua opera Rauennatū mira celeritate denuò urbis speciem formamq; recepit: atq; ex eo tēpore reuocatis ciuib; & Rep. firmata, cœpit cōcepta melioris fortunæ spe, paulatim frequentius habitari, superatis iam & penitus extinctis Gotthorū uiribus. Anno scilicet Christi quingētesimo x x x v i. Ceterum postea an. x x x i i: & à Christi ortu quingētesimo sexagesimo octauo: quo ferè tempore primum ingressi sunt Longobardi Italiam, Patauina ciuitas, quom demore fideliter partes Cæsarianas foueret, ac ob id ualido militum præsidio teneret, Agilulphus Longobardorum rex ægre ferens tantam Patauinorum in armis audaciam, ad motis ad urbem castris, oppugnare urbem parat. Interim uerò quum nullo ingenio, nulla ui, nullisq; tormentis noua urbis munita superare posset: & iam ab oppugnatione animum diuertisset, nactus ex infelici urbis fato uehementis procellæ opportunam urbis incendendæ occasionē, noctu accensas faces pice illitas, intra mœnia in diuersas urbis partes, tormētis & scorpionibus inorquet. Prima autem, quæ interiori ædificio fax adhæsit, uentis urgentibus incendium inchoauit: quo sequente maxima urbis pars admissis illico flammis undiq; ardere cœpit. Nam (ut erat incendijs obnoxia) utpote ex asseribus tota, & li-

gneis ædificijs, ac tignis compacta, sine ullo remedio aut auxilio penè tota confusa-
 grauit. Quamobrem oppidani cum euadere alia ratione non possent, turmatim ab
 urbis incendio sese retrahentes, ut erant atra fuligine denigrati, & calore penè ustula-
 ti, hosti sese ultrò dedunt. Vrbs interim nemine auxiliante, tota concremata est.
 Oppidani autem admiranda hostis Barbari indulgètia, permisi sunt liberè quò ue-
 lint demigrare. Qui omni spe reparandæ amplius urbis amissa, utporè iam exusta
 penitus, soloq; adequatæ, pro maiori parte, Venetias cum coniugibus & liberis tur-
 matim, & effusius q; unquam antea transmigrarunt. Hæc ferè Blondus historiæ suæ
 lib. VIII. Anno autem ab ortu Christi septingentesimo septuagesimo tertio, puls-
 iam ex Italia à Carolo Magno Gallorum rege Longobardis, reædificata urbe, & re-
 formata Republica per annos plusquam ducentos, cœpit paulatim Patauium sub
 felicioribus Romanorum imperatorum auspicijs admirabili incrementò, tam à prò-
 prijs ciuibus, quàm ab aduenis & peregrinis, latius frequèrari, ac mirum in modum
 tandem in aliquam iustam urbis formam restitui: & postea tam sub Gallicis impera-
 toribus, quàm subinde sub Othone Berengario, & Corrado Lothario, & alijs impe-
 ratoribus Germanis, uehementer augeri: & præsertim sub Henrico III. qui, ut con-
 stat publicis documentis, quæ in archiuo ecclesiæ cathedralis adhuc extant, à me &
 lecta & descripta fuerunt, pro salute animæ suæ & Agnetis uxoris, cōcessit Bernar-
 do Maltrauerso episcopo Patauino, liberam potestatem eudendæ monetæ ex uno
 latere cum imagine imperatoris, & ex altero cum imagine ipsius urbis. Anno nati-
 uitatis Christi M. XLVIII, & cōfirmavit cuncta priuilegia aliorum imperatorum,
 ut posset episcopus castella erigere cum turribus & propugnaculis, & construere
 molendina, & regiam munia quælibet pro arbitrio liberè exercere. Nec secus Henri-
 ricus IIII, tempore anno à natiuitate Domini circiter millesimo & nonagesimo, qui
 suasu Milonis episcopi Patauini affinitate sibi cōiuncti, & reginæ simul Berthæ u-
 xoris, Patauinis priscam illam Resp. libertatem Carrocio reddito restituit, & episco-
 pium, & cathedralem ecclesiā à S. Iustina in mediam urbem transtulit, & eius de-
 niq; redditus plurimum adauxit: episcopatumq; supra modum ditauit. De qua quæ-
 dam re, excisum est hoc epigramma, in monumento Berthæ reginæ, sub ipsius ba-
 silicæ ingressum:

Præfatus ac cleri, præfenti prædia plano

Donauit regina iacens hoc marmore Bertha,

Henrici regis Patau celeberrimæ quarti

Coniunxit: un grandi dono memoranda per etiam.

Regnauit autem iste Henricus ab anno
 incarnationis Dominicæ M. LVII. usque ad M. C. VII. Patauium itaq; tertio diru-
 tum, & postremò à Carolo Magno Romanorum imperatore, ut dixi, aliquantisper
 reparatum: per aliquot annos in illis primordijs, quasi modo genitus infans paula-
 tim cœpit sub tutela principum Romanorū adulescere, usq; ad huius Henrici IIII
 tempora. Nam tunc deniq; uelut puer ex ephēbis prodire uisum est, & euadere in ul-
 tum perfectum. Etenim sub eodem Casare Patauium in gratiā Milonis episcopi Pa-
 tauini & Berthæ reginæ, libertate tum primum donatū est, & populo simul & epi-
 scopo, & canonicis ecclesiæ cathedralis ius liberæ ciuitatis cōcessum: & ut deinceps
 suis legibus uiueret. Exinde autem Patauini in signum & indicium libertatis ufi sunt
 in bello Carrocio armato, quod Bertham à reginæ Berthæ nomine postea uocita-
 runt: in quo uexillum Resp. rubea cruce signatum, firmo militum præsidio circum-
 munitum aduersus hostes (si quando præliandum esset) multiplicibus boum iu-
 gis in militiam trahebatur. Hinc eum morè fluxisse fuerūt, quod canonici cathedra-
 lis ecclesiæ in hunc diem rubeum uexillum militari more haste crucis appensum, in
 omnibus supplicationibus delarum solenniter subsequuntur. Exinde quoq; Patauij
 creari Consules, ex Senatusconsulto cœptum est, ac simul Resp. magistratus: quo-
 rum iudicijs fieret pro arbitrio quicquid è Rep. fore uideret. Qui aut fuerint n̄ qui
 ante hac tēpora ab ultima Gallorū reparatione hanc Resp. incoauerint, quòue iu-
 re interea rexerint, quibus ue nominibus censerentur, principes ciues, nihil prorsus
 memoriæ ab ullo illorum temporū scriptore proditū est: quod extare palā pro certo
 sciam

Nam: nisi ab anno salutis nostræ M. C. LXXVII. quo uidelicet tēpore impij Federici IIII. Imperatoris inhumanitas in Italia præter solitum immanius saulens debacchata est. Mediolano iam solo adæquato, & Cremona, longa & arcta obsidione cōpressa. Quæ quidem cōpulit cæteras ciuitates Italię, & præsertim Patauinos, Veronenses ac Vicētinus, suasionib. & ope Venetorū, tunc primum unanimes audacter ab obediētia & imperio Cæsaris, societate bellī inter se his conditionib. inita, ut nemo præter tributa solita, ius aliquod Federico in suis ciuitatib. daret. Quæ cū essent Federico nunciata, & bellī apparatū sociarum inter se ciuitatū magnū fieri intelligeret, uideretq; eorum audaciam, & robur opesq; Venetorū optimē sciret, deterritus à priore cōsilio destitit, ac re infecta Papiā seu Ticinū sese recepit: ubi metum dissimulans, singulos sociorū legatos blādē allocutus est, & factis inter se inducijs ab armis cessatum: ac ita tandem post diuturnū bellum pertinaciæ suę finem imponit, & Italię pacem donat. Id autē legitur apud Iuriconsultos in extrauagantib. quę extant sub titulo Federici Imperatoris de pace Constantiæ. Ibi enim quorundam clarissimorū ciuium nomina memorant: qui anno Domini M. C. LXXXIII. Reip. nomine quicq; suæ iurarunt Imperatori fidelitatem, retinentes antiquam libertatem, iusq; & potestatem cōsularis: & deniq; immunitatē quam iam pridē ab Hen. IIII, prædecessore eius fuerant cōsecuti. Legati autē Patauinorū hi fuerunt: Bugellesius de Fontamina, Panuxellus iudex, Azocus, Tausus, Guaniphus Calaonius. Mos autē creandorum consulū aliquot annos postea quietus mansit. Sed postmodū an. M. C. LXXXII, quū pestifer animi morbus omnes Italię ciuitates inuasisset, ut plebs ab optimatib. dissentiret, exortis in ciuitate odijs & seditionib. mos iste immutatus est. Nā tunc relecto cōsulatu, suffecti sunt prætores externi: & subinde post paucos annos rursus electi cōsules, & tribu. pl. Ro. more. Verū anno Dñi M. C. LXCIII rursus cōsularis dignitas prorsus abrogata est, & huiusmodi magistratus omnino creati desistū.

De magno urbis Patauina incendio.

RTA interim magna seditione inter Giordanū, S. Benedicti Nouelli priorem, & Luscū Transalgandinū uirum nobilem, eò tunc tantus impiorū quorundam ex sectatorib. processit furor, ut intectus occulto ignis in domum aduersæ factionis, maiorem & pulchriorē partem urbis deuastauerit: ita ut eo incēdio tota penē urbs cōflagrauerit. Nondū enim latericia erat, ut nūc est, sed tota fermē lignea, asseribus & tignis cōpacta, atq; suffulta trabibus usq; ad fastigium. Eo sanē tempore hi uersus conditi fuere: quos uetustatis probandæ gratia inscribendos his nostris commentarijs, & posteritati tradendos esse dignos censui.

Marchia plorauit, Paduam quod flamma cremauit,

Urbis maiores tres partes, et meliores.

Anno milleno, cenieno septuageno

Nec non et quarto: nonas Martis quoq; quarto.

Quot fuerant tecta sub certa collige meta.

Sexcente uerē bis mille domus cecidere

Bis septem pone, tot collige cum ratione.

Ex hoc quidem urbis incendio credere dignū est, tunc perisse memoriā omnium ferē, quæ ad ea tempora Patauij memoratu digna contigerant. Nam supra id tempus de gestis rebus, aut incremento urbis Patauij infra annos fermē quadringētos, ex quo à Carolo resecta fuerat, nihil prorsus memorabile legitur: nec etiam monumentum aliquod extare uidetur, ubi cōspiciatur antiquior memoria, quàm de hoc incendio in quodam rudi saxo ætate nostra effosso, & in conspicuo loco ad basilicam D. Canciani collocatum, ubi legitur:

M. C. LXXIIII. ARSIT PADUA.

De magno incremento Reip. Patauina.

Ab hoc ergo incendio breui instaurata tanquā exusto ueterno cœpit Resp. Patauina florere, uirosq; & armis & literis illustres habere: qui & scribēda facerent, & aliorū gesta scriberent, cupiētes scriptis suis, quo tunc per eam

c a atatem

ætatem stylo poterant, res illius temporis memoriæ commendare. Mansit subinde Patauina ciuitas libera, cum summa Romanorum Imperatorum pace per annos fere centū, sub Consulibus & Tribunis, ut nuper dicebam: sicut olim sub Romana ciuitate, usq; adeo ut an. M. C. C. XX, urbes aliquot uicinæ iusto fœdere pro summo munere impetrarunt, Patauina ciuitate donari, & in societatem belli pacisq; & officio rum omniū mutuam recipi, & cōcorditer, & æquo iure tractari. Quarū prima Aquilegia illustis ciuitas Bertholdi patriarchæ interuētū facta est Patauini iuris: atq; sex ædes Patauij patriarchæ nomine ipsis Aquilegiensib; ciuib; ad habitandū cōstru- ctæ: in quibus singulis annis sex Aquilegiensiu ciuium familiæ sorte tractæ transmi- grantes Patauū incolebant: ibi tunc cum Patauinis ciuib; & uestigal solitū, & cun- ctā ciuitatis onera subituri. Extat adhuc Patauij uicus apud D. Petrum, qui dicitur patriarchatus: similiter & Bellunum ciuitas, Sacillumq; & Feltrum idem quoq; & Tridentū fecerat. Sed hoc etiam amplius, quod prætorum Patauinū, qui sibi ius dice- ret, spē suscepit. Verū paulo pōst, aliquot ex municipiorū Tridentinorū regulis decessantib; à Patauinorū societate desiliens, in pristinū statum, in quo prius erat, restituitur. Non sic Vincentia quæ ultra L. annos subdita paruit Reip. Patauinæ. At qui uerō sauiens inter in ciuitate Patauina intestinis odijs, ac inualecentibus indies seditionibus, tum nobiliū inter se ciuiū, tum inter plebem & Senatum, eō re- ducta res est, ut iam ruitura uniuersa ciuitas uideretur: nisi nonnullorū prudentia el- uium huic malo præsens remediū inuenisset: qui è Rep. fore putantes in plebis fau- rem suaserūt, binos ex plebe creati Tribunos: qui cum nobilibus, æquo imperio re- bus publicis, & negotijs ciuitatis ubiq; præsto essent, & libertatē populū aduersus o- ptimatū potentiā tuerent. Quo factō plebs magis timeri à diuitib; ac potentib; cœ- pta est: sed minus amari. Ideirco ij ad omne euentū firmiores deinceps ædes cū uastis turrib; sibi tam intra mœnia, q̃ foris in agris erigere & munire cœperūt: quæ adhuc passim multę extāt: & multę nostra etiā ætate dirutæ & funditus demolitæ fuerunt.

Quid attulit ciuib; seditio.

AT Q V I uerō interea quo magis ciuitatis potentia & opes crescebāt, eo magis ciues atrociiori inter se odio, ac simultatibus, & seditionibus gra- uioribus tenebantur. Adeo ut Patauini ciues cum seditionibus eiusmodi magistratus ulterius ferre non possent, Tribunis & Consulibus intermis- sis, coacti sunt singulis annis hominem externū sibi præficere: cui tanquam regi ul- trō summa rei cōmitteretur, & à ui regiæ potestatis, quam ei uitæ necisq; dabant: & ob excellentiā in dicendis causis, & agendis rebus, & à potentia qua maxime pō- lebat, hominem huiusmodi magistratu fungentē, Potestatem appellarunt. Cui cun- cti ordines in omnib; parerēt, quiq; (ut olim Romæ dictator) omnia quæ ad Remp. pertinerēt, pro arbitrio faceret & curaret. Et hoc sanè modo Patauini Hen. IIII. gra- tia (ut diximus) libertati redditi, in sua Rep. cōmuni cōsilio satis feliciter centum an- & amplius usq; ad Acciolini tyrannidē regnauerunt: quando ei tandem ex quorum- dam ciuiū proditione infelici fato tota ciuitas tradita fuit dilanianda potius quàm regenda, aut conseruanda tyranno, cui sub falso nomine Federici III. Imperatoris paruit oppressa & afflicta, ab an. salutis humanæ M. C. C. XXXVII. usq; ad annum M. C. C. LVI. & (ut uerius dicā) tandū donec uniuersa fere Patauina nobilitas peni- tus extincta fuit. Nullū enim seuitiæ, uel calamitatis, aut immanitatis genus esse pō- tuit, quod eō tempore nō fuerit ciuitas hæc nostra perpeffa. Huius aut immanitatis uestigia adhuc extant, atq; de ea re multiplices & lōgi annales ubiq; legunt. Ferrar enim hūc publicè castrasse pueros, stuprasse uirgines, pregnantū dissecuisse uteros, ac partus tum primum editos in ignē iecisse: & undecim Patauinorū millia sub eius uexillo merentia, ad unū, audita Patauij defectione, trucidasse. Vnde Musatus poe- ta canit: Et uitas adimit millib; undecim. Verū post annos undeuiginti, ex quo ci- uitas affligi cœperat, tandem à Philippo Fontanesio Alexandri IIII. Pontificis le- gato, auxilio uel in primis Venetorum, in pristinā libertatem restituta est, anno Dñi M. C. C. L VII. Quæ postmodū VII. & L. annos feliciter in tranquillissima pace quie- uit.

ut. Quæ quidem felicitas ubi ad summū gradū peruenit, rursus (ut plerumq; fieri so-
let) in baratrum miseriarū deiecta ex mutuo ciuiū inter se odio, & inuidia omnino
corabuit. Pulsis enim Gibellinis, & aduēto Senatu ad mille viros ex Gelpa dūta
satisfactione, & exclusā prorsus de populo tribunicia potestate, Rom. Pontificis par-
tes uniuersa ciuitas meritō sequebat: quod eius præsertim opera, à tanta peste atq;
strage tam impij tyranni olim fuerat liberata, & ad pristinū Reip. statū reddita. Per-
stiterunt quidē Patauini in eadem libertate usq; ad annum Domini M. CCC. XXXII.
quo tempore acerrima bella gesserunt cum Cane Scalensi Veronę tyrāno: quæ per
XVII an. atrociter sæuierunt: nec prius pacatæ res sunt, donec à Iacobo Carrariēsi
per ea tempora electo principe in foedere nuptiarum Patauū sub nomīne dotis in
Scalensiū potestatem traditur: desponsata Thadea Carrariēsi Mastino Scalę, Canis
principis nepoti: qui subinde satis pacificē per IX an. principatū urbis tenuit. Atqui
erepta ab his tandem præcipua ope Venetorū, rursus Carrariensibus paruit annos
LXXXIII. Ab anno scilicet Domini M. CCC. XXXII. usq; ad annū M. CCC. V. ex-
cepto anno cum dimidio: quo à Galeacio Mediolanensium principe intercepta fue-
rat, & rursus Francisco Carrariensi Iuniori postliminio restituta, anno salutis M.
CCC. XC. XIII. Cal. Iul. & durauit quousq; ad Venetā Remp. quando Patauū ut
ad suos maiores cognatosq; deuenit, ab omni tandē tyrannide, & bellorū turbīnib;
perpetuō liberatū, usq; in præsentem diem, exceptis circiter XL diebus, quib; Pata-
uiū ualde infelicitē, et nō sine graui iactura, per deditionē acceptū in potestate Imp.
Maximil. permāserat an. M. D. IX. Verumamē à Venetis rursus feliciori auspicio re-
ceptū est, & usq; adeo extēplo munitū, ut licet acriter postea obsessum ac oppugna-
tum ab ingenti Germanorū, Gallorū, Hispanorū ac Italicorum exercitu fuerit: Vene-
tis tamen fidele, inuictūq; permanserit, semper in posterū permanfurū. Nam iuxta
illud Vergilianū: id Deus ita confirmat. His ego nec metas rerū, nec tempora pono
Imperiū sine fine dedi. Ab his ergo temporibus Patauini per C & L & amplius an.
amota omni bellorum cura, omniq; factione ciuili, tranquilla pace ocioq; fruuntur.
Verum enimuero his modo breuiter expeditis, antequam de antiquis nostris patri-
cijs, qui Rom. temporibus floruerunt, & de claris ciuib; alijs Patauinis scribere in-
cipiamus: breui prius in cōmuni de quibusdam memorabilib; antiquæ ciuitatis hu-
ius nostræ rebus dicendū putauī, & postea de claris & illustrib; ciuib; prosequendū.

De antiqua Patauinorum in armis præstantia ex T. Liuid.

QUANTA fuerit antiquis temporib; Patauinorū in bello præstantia, quan-
taq; uis armorū, manifestū imē intelligi facile potest, uel ex ea solūmodo
uictoria, quam in principio statim libri X. ab Vrbe con. T. Liuius noster
his uerbis disseruit. In quibuidā, inquit, annalibus inuenio, Cleonymū La-
cedæmoniorū ducem, priusquā conflegendum esset cum Rom. Italia excessisse, cir-
cumuectus inde ad Brundisij promontorium, medioq; sinu Adriatico uentis latus,
cum læua importuosa Italiæ litora, dextra Illyrici, Liburniq; & Istri gentes ferē ma-
gnāq; ex parte latrocinijs infames terrent, penitus ad litora Venetorum peruenit.
Vbi expositis paucis qui loca explorarent, cum audisset tenue ita prætentū litus es-
se, quod transgressis stagna ab tergo sint irrigua æstib; maritimis, & agros haud pro-
cul proximos campestres cerni: ulteriora coiles uideri esse, & ostium prælati flumi-
nis, quo circumagi naues in stationem tutam uidisse. Medoacus amnis erat, eò in-
uectam classē subire flumine aduerso iussit. Grauiissimas nauium non pertulit al-
ueus fluuij, & leuiora: transgressā multitudo armatorum ad frequentes agros tribus
maritimis uicis colentibus eam oram peruenit: ibi egressi leui præsidio, nauibus reli-
cto, uicos uel expugnant, inflammant tecta, hominum pecudumq; prædas agunt, &
dulcedine prædandi longius à nauibus recedunt. Hæc ubi Patauī sunt nunciata
(semper autem eos in armis accolæ Galli habebant) in duas partes iuuenturē diui-
dunt: altera in regionem, qua effusa populatio nunciabatur: altera ne cui prædonum
obuia fieret, altero itinere ad nauium stationem (millia aut quatuordecim ab oppi-
do aberant) ducta, in naues paruas ignaris custodibus interruptis repentinus impe-

tus factus, territiq; nauæ coguntur naues in alterâ amnis ripam traducere. Vt inter-
ra prosperum aquæ in palantes prædatores prælium fuerat, refugientibusq; ad sta-
tionem Græcis Veneti obliſtunt: ita in medio circumuenti hostes, caſiq; pars capti-
classem indicant, regemq; Cleonymum tria millia abesse. Ibi captiuis proximo uico
in custodiâ datis, pars fluuiatiles naues ad superanda uada stagnorum apertis planis al-
ueis fabricatas, pars captiua nauigia armatis cõplent. profectiq; ad classem, immobi-
les naues, & ignota loca plusquã hostem timentes, circumuadunt, fugientesq; in al-
tũ, ac nusquã repugnantes, usq; ad ostiũ amnis persecuti, captis quibuscũ, incensiq;
nauibus hostium, quas trepidatio in uada intulerat, uictores reuertunt. Cleonymus
uix quinta parte nauium suarũ incolumi, nulla regione maris Adriatici prosperè ad-
ta discessit. Rostra nauium spoliãq; Græcorũ in æde Iunonis uetere fixa, multi super-
sunt, qui uiderũt. Patauĩ monumentũ navalis pugnae eo die, quo pugnatũ est, quot
annis solenni certamine nauium in flumine oppidi medio exercetur. Hæc noster
L. i. honorificentissimè de Patauimorũ in armis præstatiã, & de reportata ex hoste ui-
ctoria tam contra Græcos, quã etiam accolæ Gallos, quibus nunquã cessere, sed
aduersus eos pro tuenda libertate semper in armis erãt: ex quo facile colligi potest,
si illorum temporum historia haberetur, de his quæ terra mariq; à Patauinis, qui &
Veneti appellantur, gesta fuerant, quã multa, quãq; præclara de patria nostra
scribenda haberentur.

De fide seruorum Patauinorum erga dominos.

T QVI nihilo minori laude fuit antiqua illa in Patauinos dominos ser-
uorum fidelitas, quæ ab antiquo auctore Macrobio memorata, quã
quæ celebrata est à T. L. uio gloriosa de hoste uictoria. Dicit enim Ma-
crobius Saturnalium li. i. Patauinorũ seruorum fidelitatem cõmendãs,
quod quum Asinius Pollio proconsul in Illyricũ transiens Patauio, acerbè cogeret
Patauinos, ut pecuniam & arma cõferrent, dominisq; ob id latentibus, præmio ser-
uis cum libertate proposito, qui dominos suos proderent: nunquã ualuit ullo præ-
mio aliquẽ seruũ adducere, ut suũ dominũ indicaret. Hæc Macrobius. Ex hac enim
seruorũ in dominos fidelitate, facile est coniectare, quanta fuerit ea tempestate cle-
mentia dominorum erga seruos: qui dominorũ commoda, licet exigua, propriã li-
bertati, & magno cuius præmio prætulerunt.

De pudicitia matronarum Patauinarum.

I C V T modo ex relatione Macrobiĩ clementiam dominorũ erga seruos,
& seruorum erga dominos fidelitatem cognouimus: ita modo quid dicẽ-
dum nobis sit de probitate & pudicitia Patauinarum matronarum erga
maritos, ex Pl. Nepote, & ex Valerio Martiale breuiter agnoscamus. Ille
enim epistol. lib. i. laudans Serranam Patauinam, tantæ eam dicit fuisse præstantiã,
ut Patauinis quoq; mulieribus frugalitatis exemplũ esse possit: innuens nimirũ Pa-
tauinas matronas, ita natura frugales ac pudicas ea tempestate esse ab omnibus ha-
bitas, ut cunctis alijs mulierib. exemplũ & normam pudicitia dare possent, potius
quã ab alijs accipere. Nec secus Valerius Martialis, lib. Epigrammatũ x i: quũ sua-
dere uellet candidis lectorib. per iocũ inter epulas, uersus suos salibus reſertos non
esse à quoquam reiſciendos, & si quicquam interdum sapiant impudici Patauinas,
& Lucretiam Romanam adducit in testes his uerbis:

Tu quoq; nequitiã nostrĩ, lususq; libelli

Vda puella legas: sis Patauina licet.

Erubuit, posuitq; meum Lucretia librum,

Sed coram Bruto Brute recede, leget.

Cælius lib. vii. cap. xxvii. tantam scri-
bit fuisse olim Patauinarum mulierum castitatem, ut nunquam nisi operta facie per-
dirent in publicum. Qui quidem mos in uirginib. hætenus Patauĩ Venetijsq; per-
mansit, quanquã longè secius seruat nunc à mulieribus tam nuptis: quæ ex consue-
tutine patriæ & uicinarum ciuitatum sese palam conspiciendas cunctis ostentant.

De frequentia antiqua Senatus & populi Patauini.

HAEC quatenus ad mores Patauinorum attinet, satis dictum: deinceps de frequentia antiqua Senatus, deq; diuitijs & gloriosa militia, & omni moda praestantia antiqui populi Patauini, a Strabone antiquo scriptore quisque audiat. Is enim in libro de Cosmographia v. honorificentissimè hæc omnia refert. Patauium (inquit) cunctas eius regionis urbes excellens, nuper in ea quidem censi sunt quingenti equestris ordinis viri: antiquis uerò temporibus centum & uiginti millia militum in militiam misisse constat. Quantum uerò ciuitas ipsa, & uirorum probitate, artiumq; bonitate floruerit, magnitudo cum aliarum rerum maximo apparatu Romam missarum, tum uerò pannorum & uestimentorum, omnifariq; mercaturæ declarat. Hæc Strabo. Quid nam quæso dici potest gloriosius de hac urbe, quàm quod is auctor egregius uno contextu, & paucis uerbis complexus est?

De societate & amicitia Patauinorum cum Romanis.

HIC autem sententiæ probè cõsentire uidentur ea, quæ dicit M. Tullius Philippica duodecima aduersus M. Antonium, ubi docet, qua fide & amicitia Patauini erga Remp. Roman. cæteris colonijs præstarent: quantoq; ausu pro patria libertate obstiterint M. Antonio tunc Reip. Rom. hostiliter aduersanti. Patauini, inquit, alios excluderunt, alios eiecerunt missos ab Antonio, & pecunia, & militibus (& quod maxime deerat) armis nostros milites iuuerunt: feceruntq; idem reliqui, qui quondam in eadem causa erant, & propter multorum amicorū iniurias alienati à Senatu putabantur: quos minime est mirum, communicata cum his Rep. fideles esse, qui etiã expertes eius, semper fidem præstiterunt. His igitur omnibus uictoriam sperantibus, pacis nomen adferremus: Hæc tibi Cicero de fide Patauinorum in Remp. Romanam, quæ profecto non parum ad laudem & gloriam huius nostræ patriæ uel hac tantum commemoratione facere uidentur.

Quanti fecerint Romani Patauinorum concordiam.

QUANTAE quoq; curæ fuerit ob hæc fidem Senatus, populiq; Rom. Patauina Resp. uel hinc est maxime manifestum, quod quum Patauini discordantes inter se grauiter contenderent, Senatus Rom. ne huiusmodi dissidium tam Romanæ quàm Patauinæ Reip. detrimenti quicquam importaret, M. Æmilium Consulem Patauium ire uoluit, ad ciuiles illas discordias sedandas, & ad intestina ciuium inter se odia e ciuitate tollenda: quod antea non nisi in arduis & difficillimis Reip. negotijs fieri consueuerat. De hoc aut T. Liuius noster ab Vrbe condita lib. XL I. ita scribit, Consules uotis etiam in capitolio nūcupatis, in prouincias profecti sunt. Ex ijs M. Æmilio Senatus negotium dedit, ut Patauinorum in Venetia seditionem cõprimeret, quos certamine factionū ad intestinum bellum exarsisse ipsorum legati attulerant. Legati uerò qui Ætoliam ad similes motus comprimendos ierant, renunciarunt, rabiem gentis coerceri non posse: Patauinis salutū fuit aduentus Consulis, qui neq; cum quid aliud faceret in prouincia habuisset, Romam rediit. Hæc quidem ad uerbum T. Liuius, libro prænominato.

Studium & laus Patauina ciuitatis in condendis Venetijs.

NON est hic quoq; honos in postremis annumerandus, quod uerè Patauini & magna cum gloria dicere possunt, se Venetis patricijs esse cognatos sicut etiã uicinos. Hi namq; aliquando non contenti Medoaci fluminis tra

Et neque unius portus angustijs: cum sibi uellent amplum instar urbis locum iuxta mare opportuniorē ad mercandum, & tutiorem ad confugiendum parare, si quando à Gothis contingeret durius premi: qui paulo antè Romam, & alias Italiae urbes uastarāt. Coeperunt siquidem Gotthi in Italia regnare an. Domini C C C, X I I. ab urbe uerò condita M. L X V I. Rege Alarico Visigotho, post mortē Archadij Imper. Experti ergo Patauini Barbarorū immanitatē, formidantesq; ne ab Alarico rege pati longe peiora cogerent, q̃ superiorib. annis ab exercitu Radagastij Gothorum regis perpeffi fuerant: qui adiunctis sibi Hunnis & Vandalis, Venetorum saltus aggressus multas strages, miserabilesq; direptiones intulerat: illaturusq; multo maiores, nisi tandem per insidias in iniquū locū pertractus, obseptis omnib. itinēribus, unde egredi posset, fame & inedia ipse unā cum innumera multitudine à Sibilicone Honorij Cæsaris copiatū duce in Etrurię montib. cōfētus fuisset. Id itaq; Patauini ueriti cōsules suos, pro cōdenda noua urbe ad Riualtū miserunt, locū in sinu Adriatici maris, inter æstuaria illa maritima artus eminentē. Qui quidem consules paratis interea rebus, an. salutis C C C. X X I. V I I. Cal. April. in Riualto iecerunt felicia in Christi nomine fundamēta: paruis quidē initijs, sed quā felicissimis auspicijs. Futurū siquidem fuerat ibi aliquando magni imperij domiciliū: & urbs maris, terræq; regina. Legimus aut tunc eō cum consulib. missos fuisse centum & quatuordecim artifices nauis: & cum his C C C. X I I. eiusdem artificij pro nauali cōstruendo discipulos, & edicto interim publico undiq; per ciuitatē conclamatū, ut qui essent idonei ad aliquod opus agendū, consules & legatos adirent, immunitatem, priuilegiaq; & stipendia eō proficiscentē quēq; pro meritō suscepturū. Insuper mille & octingentos armatos, & nauali & terrestri bello aptos transmittēdos decernitur: ne forte in opere faciendo operantes aliquo tumultu exterriti, aut aliqua uolentia impediti, ab incœpto desistere cogerentur. Hoc initium ignorasse uidetur Blondus historiographus (alioquin sanē doctus) admirans Venetias anno X X V. ante Athilæ aduentum in Italiam ædificari cœptas: & propterea falsō arguit Laurentij monachi historiam ab omnibus eo seculo comprobatā. Verba aut Blondi lib. I I I. primæ decad. ubi intexuit Venetiārū originem, & uarios bellorū tumultus, & incendia Italique hæc sunt. Quo an. aut, aut die creati sint Tribuni, aut ciuitas primò sit cōdita, ne quaquā affirmare aulim: quin soleo mirari, qua adductus ratione, Laurentius monachus patria Venetus, scriptor ætate sua excellentissimus affirmauerit, eius urbis fundamenta V I I. Cal. Aprilis, anno I atq; X X supra quadringentesimum fuisse iacta. Nam necessariū ipsam urbem dicere non prius eo anno condici cœpisse, quo Athila Aquilegiā, Paduam, Athesiem & cætera prouinciæ Venetę oppida deleuit: sicq; sextū, & quinquagesimū supra quadringētesimū salutis annū fuisse cōstabit, in quo ea iacta fuerint nouæ urbis fundamenta. Hæc quidem ad uerbum Blondus, qui longe sanē à scopo & à recto ueritatis aberrat. Nā timore Gotthorū edificari cœpta est ciuitas, & non ab excidijs Hunnorū: etsi subinde post aliquot annos sæuiente Athila ex tota ferme Venetia undiq; confluentib. populis repleti & ampliari mirabili incremento cœperit: & postea, furente adhuc Marte, ex omni Italia indies frequentari locupletariq; maxime. Postmodum ergo ab ædificatione Riualti, anno circiter tricésimo plus minus, quia de anno incertum est, post Athilæ atq; post secundū Totilæ regis excidiū, Patauina urbs bis reparata, & tertio ab Agilulpho Longobardorū rege penitus incensa: attriti inquietudine bellorum, & pertęsi patriæ conspectū tam miserabilem, populanter ferē in nouam urbem demigrarunt: & ex eo tempore tam populo, quā ædificiorum frequentia cœpit locus ipse Riualti, & Quinquallia, siue Castellū & Dorsum durū, & Canal regium, & Methamaucum latius ab optimatibus colli: & ita indies ditiorib. atq; nobiliorib. accolis opulenter repleti. Verū multo postea, perdurante bellorū sæuitia, ex toto agro ad Fossam Palestinam & Clodiā cōfugerunt. Verū multi ex omni ordine postmodū allecti securitate loci, & cōmodis nauigadi & mercadi, neglexerūt amplius ad pristinos lares, & ad patriā desertā redire: & ita breui factū est. ut paulatim ij populi à Patauinis desciscerēt, & Venetorum nomen sortirent soli. Patauium interim annos ferē ducentos iacuit desolatum. Quo

Quo tempore affluens bellis per totam Italiam fauientibus, & ob id concurrentibus. Undique populis ex urbibus & oppidis, tam Italia quam reliquarum regionum, Rualtū ipsum una cum insulis reliquis accolis ditioribus repletum, Venetiæ plurali numero uocari coepit est. Quæ sane urbs in hunc diem opulentissima & florētissima adeo creuit maiestate Senatus, edificiorum magnificentia, diuitiarum copia, populi frequentia, ditionis incremento, rerum gestarum terra marique gloria, ut æmula uetustæ Romæ facta, nulli, neque Italiae, neque (absit uerbis inuidia) totius orbis terrarum alicui ciuitati, in quouis laudum genere, inuidere merito possit. Quid enim in terris Veneta urbe admirabilis? quid dignius? quid præclarus? quid magnificentius? quid denique pulchrius? Cum hac itaque nunc ciuitate & si Patauium subiaceret: tantæ tamē laudis, & honoris, ac gloriæ ita efficitur particeps, ut ob antiquam cognationem penè par utriusque laus esse uideatur. Haud sanè multo secius, quam si quæpiam senio cōsecrata mater in afflicta reb. à filia iam ætate, forma uiribusque præstare, placida ac pia procuratio regat. Hæc namque modo sub eius ductu & auspicijs uideri certè potest, non tam imperio premi, quam potius ex illius clementia comunicata ferme potentia, ad pristinam libertatē rediisse: & nunc tandem pacifice & gloriose extra omnem tyrannorum formidinem filia beneficio posse uiuere: ac nulli cuiusuis ciuitatis fortunæ inuidere. Scriptum est enim, parentis honos, est filius sapiens. Veruntamen legitur in historia Venetorum, ut scribit Bernardus Iustinianus patricius Venetus de origine urbis Venetiarum lib. v. i. quod circa annum Christi quingentesimum sexagesimum, Patuini aliquando cum melius armis nequirent, existimantes se magis ex iure & equo, quam uiribus aut armis posse, decreuerunt ciuilitate de finibus cum Venetis agere. Quocirca missis legatis Rauennā ad Marsetem Iustiniani Imp. exarchum, illos multis uerbis questos fuisse ferunt: petiisseque sibi æstuaria portumque, & littora Patauio obiecta, alias si bi per iniuriā ablata, & à suis maioribus aliquando possessa restitui. Sed recusantibus Venetis eo iudicio, nihil decretum est. Quamobrem postea ut & armis de finibus Veneti & Patuini inter se sæpenumero cōcertarunt: & magnæ utrinque strages ea occasione diuersis temporibus, alteri ab altero illatæ fuerunt: neque prorsus desistit, quousque Patauium expulsis tyrannis feliciter sanè in fidem & ditionem publicam Venetorum deueniret: quando de finibus amplius contendere nihil necesse est: sed in summa potius pace & ocio, obsequi non nisi æqua subentibus, & obtemperare imperantibus. Etenim Patuini gratia Veneti Senatus per centum quinquaginta & amplius annos, ex quo erepti tandem sunt è manibus tyrannorum, quibus per multa tempora seruierant, & ad Veneros patres, tanquam ad maiores suos, & priscos ciues reuersi, in magna animi & corporis tranquillitate, alcyonijs (ut aiunt) diebus, & Octauiani Cæsaris pace fruuntur. Nam Patuina ciuitas antea diuturnis bellis & tribus confecta, penèque desolata, tum primum respirare coepit: ac tandem post multas strages, sub horum tutela ita instaurari, ut nouam planè, & alterius urbis faciem induisse, & altera prorsus facta esse uideatur: ut ego quoque sepe demirer, quum puer eam uiderim ferè asseritis parietibus & tignis compactam, ligneisque suffultam trabibus: nunc per septuaginta annos, tot enim per ætatem meminisse possum, totam esse palatij, & latericij domibus ædificatam: & columnis, postibus, fenestris, ex uiuis lapidibus exornatam: ut nunc uerè nulli Italiae urbi (ut de Venetijs taceam) ædificiorum speciositate posthabenda sit. Tantū ergo Patauium Venetijs debet, quod nunc pacatum, instauratum, munitum, auctum exornatumque sit, quantum olim Venetiæ ipsæ Patauio: quod feliciori auspicio de eius ruinis coeperint ædificari, & de eius populo primum repleri.

De uirtute Patauinorum in expugnanda ladera urbe Dalmatiæ.

DIICIATVR his quoque præclarum facinus, quod non sine magna patriæ laude in Patuiniis annalibus, non admodum uetusta rei gestæ memoria celebratur. Nam anno M. CCC. XXVIIII. quo tempore ladera urbs Dalmatiæ à Pannoniæ rege (ut ferunt) centum armatorum millibus oppugaretur: & obsidione cincta, & diu oppugnata expugnari omnino

natio & capi non posset. Patauini milites, ex foedere principis Carriensi in auxilium regis missi, ubi eo peruenere, decreta oppugnatione, quæ frustra aliàs ab uniuerso exercitu sæpius fuerat attentata, primo impetu admotis scalis mœnia aggressi, & maximo ausu, & armorum uirtute & animo plusquam uirili, primi omnium muros ascendunt: & erecto regio uexillo, urbem iam uictâ captamq; e mœnibus ostentât. Qua uictoria tandem parta, rex, milites Patauinos murali corona & magnis donatos munerib; & uehementer collaudatos in patriam remisit: asserens apud suos Patauinorum uirtutem ultra omnes eo certamine enituisse.

De obsidione Patauij, anno Domini M. D. I X.

NIHILO maiori gloriæ fuisse Patauine civitati putandum est illam ladere expugnationem, quàm Patauini populi fidem erga Venetam Remp. & resistendi uirtutem ad tuendam patriam aduersus formidabile bellū, & innumerabilem exercitū, Maximiliani Cæsaris, magnis eam uiribus obfidentis, & innumeris tormentorū ictibus & crebris insultibus oppugnantis. Hæc enim tum populi, tum Venetorum patriciorū, tum mercenariorum militum præsidij uiriliter defensa, nec potentissimi Imperatoris præsentia, nec ui tanti exercitus, nec fraude doloue unquam potuit expugnari: & si ad eam obsidendam tota ferme Europa cum exercitu ultra centum millia armatorum conuenerat: qui aliquandiu populabundi per uniuersum agrum uagantes, depopulatis ubiq; agrestib; tandem iuxta urbem ad portam Caudalongam castrametati sunt: & deiecto magno ueterum murorū spacio, qui tunc altius eminebant, Germani maximo conatu bis ascendere monimenta conuulsi, bisq; reiecti cæsib; & ustulati, re infecta, ad castra, qui supererant rediere. Atq; tandem ubi frustra per plurimos dies summo labore, & multorum cæde, urbs oppugnata fuit, Germani spe prorsus potiundæ urbis amissa, unâ cum reliquo exercitu Gallorum, & Hispanorum, & Italicorum, trepidi soluta obsidione, quæ ferè per totum Septembrem steterat, omnes noctu, quàm maximè occultò poterant, derelicta urbe, concrematis amniū pontibus, per quos transierant, diuersimodum in suam quisq; patriam redierunt. Anno Domini M. D. I X. pridie Calend. Octobris. Atq; postmodum urbs ipsa iubente Senatu Veneto, sicut prius fuerat magnis consilijs præsidijq; defensa: ita postea studiosius nouis muris multo crassioribus, & frequentibus propugnaculis circummunita, & profundissimis fossis uallata est: atq; excisis arboribus ac dirutis, & solo æquatis omnibus templis & ædib; suburbanis, ultra mille passus à mœnibus in agrum patefacta, ne rursus intra eiusmodi spacium propius possit exercitus quispiam hostilis accedere, ac tuto morari: quin missilium uerberibus longè ab urbis conspectu penitus arceatur. Itaq; iam opera & industria Venetæ Reip. adeò tuta & inexpugnabilis in posterum reddita est, ut nullum ei posthac externum bellum aliunde impendere timeatur. Sitq; exinde Venetis perpetuo, & indissolubili nexu deuincta ac colligata: ut meritò dici & haberi possit duorum populorum commune domicilium: & utriq; conueniat illud Horatiani, Alterius sit altera poscit opem res & coniurat amicè. Neq; id ab re à nobis uideri dictum uelim, quando & Liuius noster Patauinorum gesta commemorans aduersus ducem Lacedæmoniorū Cleonymum (ut proximè dicebam) eundem populum modò Patauinos, modò Venetos appellat: ut inter Venetos ac Patauinos appellatione nominis nihil prorsus discriminis intersit. Sit ergo gens una, & populus unus: quandoquidem sicut primum à Trojanis, & ab Henetis omnes oriundi, et olim modò Patauini, modò Veneti in initio omnes dicti sunt: ita rursus Veneti & Patauini feliciorib; auspicijs uti una gens & unus populus, mutuis auxilijs atq; ijsdem legib; ab inclyto illo Venetorum duce ac Senatu pariter gubernentur. De hac autem obsidione (ut ad propositum redeamus) Andreas Nauigerius patricius Venetus, uir tum Græcarum, tum Latinarum literarum cognitio, ac præsertim poetices inter illustriores nostri seculi scriptores habitus, elegantissimum hoc carmen ludens cecinit. Quo tempore in Bartholomæi Liuiani Veneti exercitus Imperatoris contubernio castra secutus, studiorum diligentiam remisit: & in ipsa urbe

De statu anq. & succ. Pat.

35

urbe nostra Patavina oblectandi animi causa, veterū lucubrationum negotijs fessi,
se ad ocium transtulerat,

*Vrbs quam vetusto uictus ab illo
Post fata Troium tristitia, post graues
Tot patrie exhaustos iniquo*

*Tempore, tot pelago labores.
Nocente demum Pallade, qua rapax
Cultos per agros Medoacos fuit
Dijs fretus Antenor secundis*

*Condidit Euganeis in oris
Tu nuper & flos & decus orbium,
Quasq; tellus Itala continet
Magnas tot urbes, & tot uirorum
Ingenia, & studia una alebat
Te septicornis Danubij accola
Te fulua potant flumina, qui Tagi
Longeq; semoti Brytanni*

*Cultum animi ad capiendum adibant.
At nunc acerbi, heu, senu neccessitas
Fati seueras ut pateris uices
Vt te ipse uastatam uel hosti*

*Conspicio miserandam iniquo.
Quid culta tam pomaria conquerat?
Tot pulchra flammis hausta suburbia
Quid glande deturbata athena*

*Mœnia? præcipitemq; seui
Mauortis iram, bellaq; persequar.
Horrendas squamis ille adamantinis
Ferroq; consertam rigenti*

*Induerat chlamydem trilecem,
Fremensq; & atrum letifera manu
Telum coruscans, secum odia necis
Contemptum, & insanos tumultus*

*Secum animos rabiemq; agebat.
Ille urbe ab omnis sedibus eruta
Impleisset omnes fluneribus domos
Non ille, uel sexu, uel ullo*

*Efferus abstinuisset æuo. Et cætera quæ sequunt. Item quoq; de Patavi-
nz urbis amœnitate & pulchritudine, & commodis, Georgius Fabricius Chemni-
censis poeta in suo itinere Patavium rediens dum id salutat, sic cœpit:*

*Planicies alma Cereris, Bacchiq; uoluptas
Que non antè suas habuit longissima fines. Et cætera. Post addit,*

*Nec mihi fas paucis perscribere uersibus ortum
Antiquum, fossas alias, pomeria lata,
Patricij' ue arcem, uel plumbea tecta palati
Siue noui templi molem, molem' ue uetusti
Athila quas clades, quas seue Acciolime dedisti
Heu urbi infausta, sed pristina Carrarienses
Damma dehinc Venetus reparauit cuncta senatus.
Salua terra meis indulgentissima misit
Ogem si non patrie alterius reuocaret amore,
Optarem fesse portum, requiemq; senectæ.*

Patavij Calend. lun M. D. XLIII.

DB

De suspensione asini qua probri loco Patauini obijcitur.

OSSET quispiam in tot tantisque laudibus Patauinorum hic à nobis commemoratis perquirere, unde natum probrum illud quod vulgò dici solet, Patauinos suspensores ac respsiores asini fuisse pro lucanica frusto. Legi nuper in quodam antiquo annali Patauino, quod quum pacis tempore quo omnes fere urbes Italiae sub imperatoribus tum Gallis, tum Germanis soluto certo censu unaquæque Respubl. pro arbitrio sese regeret, solitum esse singulos uicos Patauinos & Vicentinos, circa ueris tempora in suis finibus congregari: ibique cursus, saltus, luctas, & ludicra eiusmodi alia exercere, & ordine & apparatu ficti certaminis inter se hilariter & amicè concurrere. Patauinis tunc signum militare fuerat draco biceps. Vicentinis uerò asinus. Accidit autem quum ex uicinis pagis quique in suis finibus congregati eiusmodi ludos inuicem agerent, ut Vicentini Patauinorum uirtute ac numero grauius premerentur, quam ut ultra ferre eam uim possent: quocirca indignantes coeperunt immaniter furere, & quod prius certamen ludicrum uidebatur, in uerum praelium conuertere. Sed quum in ea pugna Patauini superiores euasissent, abstulerunt eis asini uexillum, & eos fugauerunt à finibus. signum autem Patauinum in triumphum portarunt. Subinde tam in gloriam uictoris, quam in probum Vicentinorum in foro medio uiuum asinum suspenderunt. Quod factum Vicentini grauius ac permolestè tulerunt. Verum communiū amicorum suauis utrique foedus inter se ferunt, his conditionibus pacis additis: ut Vicentinis pro redimendo asini suspendio epulum Patauinis darent, quod factum est. equos namque lucanicos onustos miserunt Patauium, quas in frustra sectas læti Patauini inter se dispartiuntur: & ita utrinque pacatis rebus mansit hoc utrinque probum Vicentinis scilicet, quod eorum uexillum asinus in furca pependerit: Patauinis autem quod tam uili lucanica frusto, quod singuli acceperant, è furca asinum deposuerint. Cessarunt autem post hæc eiusmodi ludicra fieri, sed Patauinis hoc probum de suspensione & depositione asini, in hodiernam diem in ore omnium perseverat. Quod autem quidam de Petro Apono hæc fingunt, quoniam est prorsus falsum, nolui hic inter uera aut saltem uerisimilia commiscere.

BERNARDINI
SCARDEONII CANO-
NICI PATAVINI,

DE PRISCIS CIVIBVS PATAV-
nis patritijsq, Romanis, de tribu Fabia. tertia Classis
PRAEFATIO.

ACTENVS de Patauinae urbis antiquitate, & ornamentis, & com-
modis, Patauinae ciuitatis in comuni satis (ut arbitror) dictum: restat
deinceps sigillatim patritios ciues, quorum insignis adhuc memoria
exstat, quo quisque laudum genere floruerit, quam possum breuissi-
mè suo ordine recensere. Habuisse autem hanc nostram ciuitatem
Romanorum temporibus innumerabiles penè uiros celebres, &
insigni gloria præstantes, ex antiquorum scriptis opinari facilius possumus, quam
referre. Iniuria quidem, seu potius uitio temporis factum est, ut de perditis literarum
monumentis, eorum quoque nominà, unà cum gestorum memoria ita prorsus interie-
rint, ut è tanto numero, sexdecim illustrium tantummodo supersint nobis nomina
recensenda, quæ ex illorum temporum historijs hic à me referantur: & primus erit
C. Cornelius Augur, de quo dicere incipiemus.

De C. Cornelio Augure.

DIGNVS mihi in primis uisus est C. Cornelius Augur Patauinus, qui hic ante omnes alios à nobis primo loco memoretur: cuius auguralis scientia tanta fuit, ut ab antiquis scriptoribus, pro maximo ubique miraculo ac prodigio celebretur. Is enim in collibus Euganeis in templo Gerionis longissimo locorum intervallo absens à pugna C. Cæsaris & Gn. Pompeij in Pharsalia, eodem die & hora & momento pronunciauit totam illius pugnae seriẽ, perinde atq; si præsens adesset, atq; sub oculis res ageretur suis. Hoc factum Iulius Obsequens inter prodigia commemorat. Et Aulus Gellius lib. decimoquinto, capit. decimo octauo, de hac ipsa re ita scribit: Quo C. Cæsar, & Gn. Pompeius die ciuile bellum signis collatis in Thessalia conflixerunt, res accidit Patauio, in Transpadana Italia, memoria digna. Cornelius quidem sacerdos, & loco nobilis, & sacerdotijs, & religionibus uenerandus, & castitate uitæ sanctus, repente mota mente conspiceret se procul dixit pugnam acerrimam pugnari, ac deinde alios cedere, alios urgere cædem, fugam, tela uolitantia, instauracionem pugnae, impressionẽ, gemitus, uulneraq; perinde ac si ipse in prælio uersaretur coramq; uideret: uociferansq; postea subito exclamauit, Cæsarem uicisse. At Cornelij sacerdotis hariolatio leuis tunc quidem uisa est, & uecors: sed magne mox admirationi fuit, quòd non modo pugnae, quæ in Thessalia pugnata est, neque prælij exitus, qui erat prædictus, idẽ fuit: sed omnes quoq; pugnandi reciprocae uices, & ipsa exercituum duorum conflictatio, uaticinantis motu atq; uerbis representata est. Hæc Aulus Gellius. Hoc idem ferme Lucanus poeta in suis carminibus libr. septimo concelebrat, dicens:

Euganeo si uera fides memorantibus, Augur
Colle sedens: Aponus terris ubi pumifer exit,
Atq; Antenorei dispergitur unda Timau:
Venit summa dies, geritur res maxima, dixit:
Impia concurrunt Pompeij & Cæsaris arma
Seu tonitrus: ac tela Iouis præfaga notauit
Aethera: seu totum discordi obfistere cælo
Prospexitq; polos: seu lumen in æthera mæstum
Solis in obscuro, pugnam pallore notauit,
Dissimilem certè cunctis, quos explicat, egit
Thessalicum natura diem: si cuncta perito
Augure mens hominum, cæli noua signa notasset,
Spectari è toto potuit Pharsalia mundo.

De huius etiam C. Cornelij hariolandi sciẽtia Suetonius in uita Tiberij Cæsaris, ubi de præfagijs futuri eius principatus enarrat, dicit: Quum Tyberius Illyricũ petens iuxta Patauũ adijisset Gerionis oraculũ sorte tracta, qua monebatur, ut de consultationibus in Aponi fontem talos aureos iactaret: euenit, ut summum numerum iacti ab eo ostenderent. Hodie quoque sub aqua uiuantur hi tali. Hactenus ille. Plutarchus quoque in uita Cæsaris de hoc ipso ita refert: Patauũ C. Cornelius auguralis scientia præditus, Liuij historici conterraneus ac familiaris: eo die quum ad captanda sedisset auguria, primum (ut Liuius dicit) pugnae tempus agnoscens, stanibus dixit: iam res ipsa conficitur: iam uiri opus ineunt. Iterum ad auspiciũ reuersus, & signa contemplatus, more lymphati exiliit uociferans, Vincis Cæsar. Ea res quum uehementibus astantibus stuporem incussisset: ille detractã capiti coronam, non antè repositurus adiuratus est, quàm res arti testimonium astipularetur. Hactenus Plutarchus idem quod Liuius de hoc Cornelio, & hoc satis. Gerionis oraculũ in monte Rubeo quidam fuisse arbitrantur: ubi Euganeam quondam stetitisse uulgo creditur. At tu potius dicas iuxta collem Montagnoni, ubi nunc templũ antiquissimum D. Petri: ut alibi dicetur, quando de Egidio Fontana noui templi conditore inferius memorabitur.

d

De

De Tito Liui.

DICTVRVS posthac de Tito Liuiio Patauino, superuacaneum fore duntaxat referre hic quicquam meis uerbis, quod ad eius laudem, aut gloriam spectare uideatur. Etenim huius in dicendo facundia ita ab omnibus scriptoribus uno ore effertur in cœlum, ut minime uideam, quo pacto aut a me aut ab alio quopiam deinceps sublimius efferrî possit. Nam ob huius eloquentiæ famam, auctore Plinio Iunior epistolarum libro secundo ad Nepotem, legimus inquit, Gaditanum quandam Titi Liuij famæ gloriæq; cōmotum, ad uisendum eum ab ultimis terrarum finibus huc usque peregrinatum esse. Quod eo maiori admiratione est dignum, ut quem Cæsar Augustus, qui tunc orbi terrarum uniuerso imperabat, aut Roma ipsa rerum domina, & omnium uirtutum domicilium, ad se trahere non potuerit: unius privati uiri fama ab ultimo mundi angulo pertraxerit. Hæc ille. Quid? quod is Romæ tantæ existimationis, tãtæq; auctoritatis suæ ætate fuit? L. Magius gener eius ob id solū nomē inter primos Rhetores habere, potius quàm quod eloquentia reliquis præstaret. Vnde Seneca sententiærum libro sexto. Pertinere, inquit, ad rem nō puto, quomodo L. Magius gener Titi Liuij declamauerit: quauis aliquo tempore suū populum habuerit, cum illum homines non in ipsius honorem laudarent, sed in socris ferrent. Hunc quoque Plinius Iunior studiosè se legissè memorat, libro sexto epistolarum ad Tacitum. Posco, inquit, librum Titi Liuij, & quasi per ocium lego, atque etiam, ut cœperam, excerpto. Quintilianus uerò de hoc ipso ita honorificentissimè dicit: Nec mihi indignetur Herodorus æquari sibi T. Liuium: tum in enarrando miræ iucunditatis, clarissimiq; candoris, tum in concionibus suprà quàm dici potest eloquentem: ita dicit omnia tum rebus, tum personis ac commodata. De stylo quoque & eloquentia Titi Liuij Georgius Trapezuntius in Rhetoricis suis ita elegantissimè differit: Tit. Liuius grandis circunductione suprà quàm dici possit, cum qua tamen summa est claritas, fusus, æqualisq; adeo, ut lacteo par flumini sit ipsius oratio, pulchritudinis & iucunditatis tantum adhibet, quantum possit orationem delinire, & ab altitudine non deijcere. Nam adeo uarijs sententijs ornatus est, eoq; ordine naturali res apud eum circunductæ sunt, ut ultrà quàm dici possit, dulcis suauisq; uideretur: nisi aspera locutione nimium iucunditatis contemperaret. Quare mihi rectè iudicanti non Herodoto solū, ut multis, sed & Thucydidi simillimus esse uiderur: grãdem ab hoc, suauem ab illo mutuatus orationē. Hunc uirum si quis eius orationis uim bene intellexerit, non magis inter historicos, quàm inter præclaros oratores enumerabit. Post multa uerò quæ ibi idem auctor de Tit. Liuij laude accumulatissimè congerit, addit denique: Verū omnibus quos uidere in historia contigit, T. Liuiū anteponimus. Non enim dubitamus eum summum dicere, qui uersatos in eo genere maximo post se spacio dereliquit. Hactenus ille. Quocirca obeas ipsas uirtutes orationis, quas quilibet tantum extollit, non immerito Quintilianus in suis institutionibus ad alendum stylum, uel in primis hunc dicentibus pueris esse legendum putat. T. Liuius ergo Patauij nobilissimis parentibus natus, ac liberaliter educatus, & philosophiæ atq; eloquentiæ præceptis optimè eruditus, Patauio abiens Romam communem patriam profectus, Augusto Cæsari charus admodum factus est: Claudio autem Cæsari in adolescentiâ, & præceptorem & adhortatorem ad scribendum illorum temporum historiam hunc ipsum fuisse, auctor est Suetonius in uita Claudij. Proinde tantæ mox existimationis is Romæ omnibus fuit, quantæ homo nouus, aut peregrinus antea alter nemo. Scripsit in patria prius dialogos de philosophiâ, quos (ut Seneca epistola centesima sentit) non magis philosophiæ annumerare possis quàm historiæ: ex professo tamen in eis philosophiæ præcepta traduntur. Scripsit etiã de arte Rhetorica cultissimam ad filium epistolam, cuius meminit Quintilianus institutionum suarum libro decimo. Postea uerò Romæ scripsit centum & quadraginta libros de gestis Romanorum, ab origine urbis, usque ad Drusum Augusti Cæsaris priuignum: qui aduersus Germanos bellum gerens, equo prolapsus interiit. Scripsit autem quicquid scripsit

rat tanta eloquentia, tantaq; uerborum maiestate, & sententiarum grauitate, ut propterea alij lacteum, alij beatum eloquentię fontem appellitent. Miraculo proximū, inquit Petrarcha, ut ad T. Liuij opus ne dicam imitandum, sed ne ad scribendum quidem uix unus hominis uita sufficiat. Sed (proh dolor) huius tanti operis, tam egegij, tamq; elaborati, uix exigua pars superest. Extabant autem palam ē tanto numero iam pridem tres tantum decades: uerum proximis annis acceperunt quinque alij libri, nuper in Germania in prouincia Vuormacię trans Rhenū a Simone Grynao in bibliotheca monasterij Laurisseni reperti. Quę uerō spes sit de alijs amissis, nihil sanē pro comperto hactenus habetur. Verum quę potissimum causa fuerit amittendi tam preclari operis, si quis interroget, aliā esse potiore non credo, quā nimiam operis ipsius magnitudinem: quod hoc sibi pauperes quantumuis studiosi comparare non poterant: & diuites retracti auaritia, & nimio sumptu deterriti, nolent emere. Tantam uoluminis magnitudinem Martialis poeta hoc disticho sub eius imagine ita eleganter expressit:

Pellibus exiguus arctatur Liuius ingens,

Quem mea uix totum bibliotheca capit.

Addas quoque, quod iacturę huius maxima causa fuit, inuidia scilicet, & improbitas Caligulę Imperatoris, qui ne memoria clarissimorum uiro- rum tam amplis & conspicuis monumentis extaret: quę propter scriptoris excellentiam, splendorem obtenebraret suum, machinatus est T. Liuij historiam, qua eorum gesta con- tenerentur, de medio tollere: ut postea ab alijs scriptoribus obscuratis aliquando cęterorum laudibus, de se præclarius scriberetur. Nam clarus auctor Suetonius in eius uita paulum absuit, inquit, quin & Vergilij & Tit. Liuij scripta, & imagines ex omnibus bibliothecis amouerit. Quorum alterum, ut nullius ingenij, minimeq; doctrinę: alterum uerō ut uerbosum in historia, & negligentem carpebat. Sed eō usq; eiusmodi immanitas & rabies ista processit, ut Domitianus quoque Cęsar (ut idem Tranquillus refert) Metium Pomposianum occidi iusserit: quod cōciones regum ac ducum ex Tit. Liuiio circumferret. Hanc etiā amissionē iccirco ei contigisse puto, quod opus eius esset tam grande, ut abscondi, & tam prolixum, ut describi non facile a quoquam posset: præsertim per ea tempora Gothorum, qui usque adeo Roma- norum glorię inuidebant, ut & urbis nomen, nedum gestorum memoriā omni- no tollere conati sint. Quod autem tantę iacturę causam ascribant quidam diuo Gregorio Pont. Max. & sanctissimo ecclesię Christianę doctori: ne scilicet Christia- ni homines allecti eloquentiā & suauitate dicendi T. Liuij, a sacrarum literarum lectione desisterent. Atqui tam nefarium quidē est hoc credere: ut uel tantū cogitare id de tanto uiro (præsertim Romano) maximo crimini dandum putem. Quid est enim a Liuiio nostro dictum, nisi pium, honestum, memorabile, imitandum, scituq; di- gnissimum? In his enim libris uelut in speculo contemplari quisque potest omnes humanę uitę uirtutes: qui mores tunc fuerint populorum, quę liberę ciuitatis ma- iestas, quę temporum mutationes, quę bellorum molestiæ, quę pacis commoda, quę recta, quę ue praua ducū consilia: & quā deniq; in omnibus actionibus huma- nis, dubij incertiq; & diuersissimi rerū euētus sint. Absit ergo a tam sanctissimo uiro & doctissimo omnis prorsus suspicio tanti, tamq; immanis flagitij: & quod uerisimi- lius est, in nefarios principes, Caligulam S. & Domitianū, aut in Gothorū immane odium (quod magis probabile est) tale, ac tam detestandū facinus merito confera- mus. Hanc ego calumniam indiscussam & tacitam præterire non potui: quamuis ad alia ualde festinem. Epitome autem totius operis, quam L. Florus post annos se- re centum studiosē contraxerat, nobis ex magno munere adhuc integra atq; incor- rupta permanet. Sunt etiam qui negent Tit. Liuij opus distinctum fuisse ab auctore in decades, sicuti nunc esse uidetur. Sed aduersus eos præfationes auctoris decimo quoque libro adhibita, manifestē reclamant, & eiusmodi inficiatores falsitatis aper- te redarguunt. Quod uerō Asinius Pollio (auctore Quintiliano) se deprehendisse dixerit in T. Liuiio quandam Patauinatē, quasi quidpiam minus Latine dictum, cum tamen in omni eius sermone nihil sit, quod ulla ratione reprehendi ac culpari

merito possit, minime mirandum censeo, unum Pollionem hoc dixisse, cum is tantæ elationis fuerit, tatumq; sibi arrogauerit impudēs, ut pati nō posset sibi quenquā præferri. Quocirca (ut Tranquillus in Cæsaris dictatoris uita dicit) commentarios Cæsaris ab omnibus tantopere cōmendatos, non est ueritus damnare: dictitans parum diligenter, parumq; integra ueritate compositos. Idem etiam carpebat in Sallustio uerba obsoleta, in Cicerone stylū nimis exanguē & elumbē. Quin etiam adeo superbe suæ eloquentiæ confidebat, alienaq; tantopere inuidebat, ut cum à Sextilio Cordubensi poeta recitaturō indignam Ciceronis necem in domum Messalę inuitatus, auditurus uenisset, audito primo uersu: Deslendus Cicero est, Latineq; silentia linguæ, stomachatus eo tantum carmine, neq; æquo animo reliqua ferre ualens, mox iratus surgens ē concilio sese proripuit: & conuersus ad Messalam recedens dixit: Messala, tu quid tibi liberum sit in domo tua uideris: ego istum auditurus non sum cui murus uideor. atque hæc dicens abiit ē concione, & ē uestigio domum sese recepit. Hæc & eiusmodi alia multa Seneca retulit de maledicentia Pollionis. Etenim huic cum non esset quod Liuiο nostro obijcere peius posset, obiecit, quod peregrinus esset, longiusq; à Latio uersatus: & propterea stylum eius aliquando Patruinitatem sapere. quod & Cicero in oratione de externis oratoribus dixit: oppidanum sapere, & peregrinum. Quali Asinius solus norit, quicquam à Liuiο dictum esse sermone patrio, et non ex Romana et Latina locutione depromptū. Sicut illud sceleratum frigus à Marone dictum more patrię: quod minus Latine dictum quidā affirmant. Et propterea Macrobius Parmæ natus, in exordio Saturnalium suorum, lectorem obsecrat, ut æqui boniq; consulat, si se sub alieno ortum cælo, Latine lingue uena non adiuuet: & si in suo sermone, natia Romani oris elegantia desideretur. Verumenim uero nemo hæc uenus repertus est, qui fuerit palati adeo delicati, ut hoc, quid illud sit gustare potuerit. Sed nihil quoq; magis illud faciendum censeo: quod Trogus Pompeius reprehendendum putauit: quod & Liuius & Sallustius uisunt concionibus directis, quasi oblique duntaxat conuenire historię ture possint, quum id in Liuiο præcipue maximeq; laudetur. Quod uero Budęus scripserit Tit. Liuium cupidissime fecisse, ut Gallorum gentē nomenq; in historijs sicubi occasio occurreret suis maledictis concideret, & ex eo inuitam ei notam Gallici nominis, odij propemopum Vatiniani, neq; ea pro uero, sed idcirco factum, quod homo Patuinus malē aliquando, & durē à Transalpinis Gallis agro Patuino finitimis acceptus, acerbē magis ac stomachosē scripserit, quā historicē. Hinc finxisse Gallos in compositos moribus, & corpore uastos, et ob eam rem Patuinitatem fortasse in eo ore deprehendi potuisse, ut absurdam & indecoram. Hæc uenus Budęus. At quia quidem quā inepetē, quāq; stomachosē de ea re machinatus fuerit, nemo qui sapit, non uidet. Etenim quod T. Liuius Gallorum genti in sensus fuerit, minime contendendum puto. De hoc Budęus ipse uidet. Nolim hic quenquam acerbius carpere: id autem tantummodo dicam, accidere sæpē solere, ut iuxta uarietatem temporum, mores quoq; immutentur humani: ac solitos esse homines, quantum uis barbaros, sensim à pristina sua uerocitate mitescere: ubi uidelicet humanioribus literis cœperint delectari: iuxta illud Horatianum:

Nemo adeo ferus est, qui non mitescere possit:

Si modo culture patientem commodet aurem.

Cornelius autem Tacitus lib. II. in oratione Crematij de T. Liuij fide ita refert: T. Liuius eloquentiæ ac fidei præclarus, in primis G. Pompeium tantis laudibus tulit, ut Pompeianū eum Augustus appellaret. Neq; id amicitia eorū obfuit. Sed hoc idem interim donetur T. Liuiο in hac accusatione Budęi. Alij nunc fortē Gallorum mores, longeq; diuersi ab ijs, qui tempore Liuij fuerant, & ad Budęi tempora non peruenerunt. Sed (ut ad propositum redeamus) uixit T. Liuius Romæ sub Cæsare Augusto in maxima (ut dixi) nominis gloria: sed exacta iam ferē etate (ut sumus omnes patriæ cupidi) Patuini reuersus sub Imperio Tiberij Cæsaris anno quarto, uel tertio (ut quidam scribunt) in patria obiit: annos natus septuaginta sex. Post Chludiu uero natiuitatem anno XX. filios duos habuit, Tit. Liuium Priscum, & T. Liuium Longum,

longum, ambos paternæ eloquentiæ æmulos. Filias uero quattuor, ex duabus uxori-
bus, quarum Liuiæ quarta nupsit L. Magio uiro nobili, dignitate, opibus & literis
ornatissimo: quem uelim intelligi per L. Alvm Cœcordialẽ Patavi: quod est in e-
ius epitaphio sculptũ: et hæc tẽnus (ut arbitror) à paucis, uel fortassis a nemine (quod
sciam) recte interpretatum. Huius ossa plumbea capsula apud ædem D. Iustini in-
uenta sunt: An. salutis M. & CCC. XIII. Inde summa ciuitatis læticia cum maximo
omnium ordinũ cõuentu atq; ingenti pompa totius ciuitatis humeris nobilium ui-
rorum oneri uicissim subeuntium, in forum maximum deportata sunt: & ad parie-
tem occidentalem fori ipsius supra portã honoratissime cum hoc elogio collocata:

OSSA

T. LIVI PATAVINI VNIVS OMNIUM MORTA-
LIVM IVDICIO DIGNI, CVIVS PROPE INVICTO,
CALAMO INVICTI. P. R. RES GESTAE CONSCRI-
BERENTVR.

Os uerò brachij non post multos annos Alphonsus Aragonum rex per Antõ-
nium Beuatellum Parnomitam eximium poetam legatum suum impetrauit à Rep.
Pat. ut Neapolim honoris gratia deferretur, relicto ibi in tabula lapidea, ad pòste-
ritatis memoriam hoc elogio:

INCLYTO ALPHONSO ARAGONVM REGI STVDIORVM FAVTO-
RI REIP. VENETAE FOEDERATO ANTONIO PANORMITA POE-
TA LEGATO SVO ORANTE ET MATHEO VICTVRIO HV-
IVS VRBIS PRAETORE CONSTANTISSIMO INTERCEDENTE.
EX HISTORIARVM PARENTIS T. LIVII OSSIBVS QVAE HOC
TVMVLO CONDVTVR BRACHIVM PATAVINI CIVES IN
MVNVS CONCESSERE. ANNO CHRISTI M. CCCC.
LI. XIII. KAL. SEPTEMB.

Maxilla quoque eiusdem habetur in cancellaria nostræ ciuitatis. Visuntur Pata-
uij duo epitaphia, unum in ædibus Ioannis Francisci Capillistij equitis clarissimi, &
regione S. Danielis in memoriam filiorum, & Cassiæ primæ uxoris. Id est,

T. LIVIVS. C. F. SIBI
ET SVIS
T. LIVIO .T. F. PRISCO F.
T. LIVIO T. F. LONGO F
CASSIAE SEX, PRIMAE
VXORI.

Alterum uerò facturũ in memoriam LIVIAE FILIAE QVARTAE, quod an-
his proximis, cum hæc scriberem, ab ead. D. Iustini translatũ est, & appositũ honori
suo ad ossa in foro: & desuper antiqua effigies capitis: quod exiat penes Alexandrũ
d 3 Bassia-

Bassianum in maxima existimatione: additaq; aenea tabula cum his carminibus Lazari Bonamici uiri doctissimi:

*Ossa, tuumq; caput ciues tibi maxime Liui
Prompto animo hic omnes composuere tui.
Tu sanam eternam Romæ, patriæq; dedisti:
Huic oriens, illi fortia facta canens.
At tibi dat patria hæc, et si maiora liceret,
Hoc totus staret aureus ipse loco.*

T. LIVIVS QVARTO IMPERII TIB. CAES.
ANNO VITA EXCESSIT. AETATIS VERO
SVAE LXXVI.

V. F.
T. LIVIVS
LIVIAE T. F.
QVARTAE L.
HALYIS
CONCORDIALIS
PATAVI
SIBI ET SVIS
OMNIBVS.

Blondus Flavius de Italia instaurata, ubi huius epitaphij meminit, sic interpretatus est, ut illa nota L. legionem significet: cui omnes ferè, quia nihil habuere, quod melius quadret, hactenus assenserunt. At ego bona omnium pace arbitror rectius exponi debere LIVIAE FILIAE QVARTAE, & non QVARTAE LEGIONIS: quum legio nusquam scribatur per simplex l. sed per tres literas sic L E G. aut duas L E. ut Valerius Probus asserit, et ut passim in antiquis saxis legitur. Obstat præterea eiusmodi interpretationi, quod quarta legio nō HALYS apud Romanos vocabatur, ut isti uolunt, sed Scythica, ut sculptum est in epitaphio, quod Mediolani uisitur.

M. SENTIVS L. F.
O. V. F. MACER
VETERANVS LEG.
IIII
SCYTHICAE
SIBI ET
FRATRI
V. F.

Et in agro Pataulno in uico Putuiliensi iuxta urbē in cœmiterio extas palam per pulchris nouis hoc epitaphium.

FOR.

FORTVNAE SACRVM
P. OBSIDIVS. P. F.
RVFVS IIII VIR
TR. MIL. LEG. IIII SYTHIC.
PRAE FABR.

Addere etiam potes, quod quarta legio non literis distincte, sed numeris simpliciter signabatur, ut hic de utroque legitur LEG. IIII. Ergo illud L. LVCIVM generum T. Livi designat LIVIAE FILIAE QVARTAE maritum, ut supra dictum est: non autem legionem. Nam cum T. Livius in honorem filiae LIVIAE QVARTAE uellet monumentum ponere, honoris causa apposuit eius coniugem LVCIVM HALYM uirum insignem, missum forte à Romano Senatu Patauium ad sedandos civium animos, inter se dissidentes. Hoc ergo titulo CONCORDIALIS PATAVI in honorem LIVIAE filiae LVCIVS decoratur. Vel (si mauis) dicas, Cōcordialis Pataui, id est, Pataui DEAE CONCORDIAE sacerdotis, quod magne tunc erat dignitatis & existimationis, cuiusmodi sacerdotio fungi: ut modo episcopatu. Neque enim titulus ille seruatō ordis referri uila ratione potest ad T. Livium: quoniam de se prius, & postea de filia dixisset, ut quilibet, uel mediocriter doctus, facile animaduertere potest: nec Pataui, sed patriae potius apposuisse. Addas si lubet, quod Cōcordialis in eo sensu parum Latine dictum esse uideretur. Quod autem LVCIVS MAGIVS & HALYS appelletur, minime absurdum uideri debet: cum id ferè ciuibus Romanis conueniat, ut tribus nominibus inscribantur. Dictus autem est HALYS ab HALY fluuio, & cognomine Hispano, unde forte profectus fuerat. Nam Sagunti quae est ciuitas Hispaniae, olim amicissima Romanis, in antiquissimo saxo legitur hoc epitaphium: quod habui ab Achille Statio Lucitano uiro eruditissimo, & antiquitatis studiosissimo, dum hic Patauij studiorum causa moraretur.

G. GRATTIVS
HALYS SIBI E
GRATTIAE MIRSINI
AN. XXXXVII
SIBI ET SVIS.

De hoc autem LVCIO T. LIVII genere apud Senecam legitur, ut paulo superius eodem contextu apparet. Quod autem LIVIAE nomini QVARTAE addatur, nec nouum, nec mirum. Nam in Iuliorum gente, mulieres Iuliae dictae sunt: in Octauiorum Octaviae: in Corneliorum, Corneliae: in Aemiliorum, Aemiliae: in Pompeiorum Pompeiae: in Liuiorum, Liuiae. & idcirco adhibebatur ad discernendum: Prima, Secunda, Tertia, Quarta. Sin uero duae tantum Maior & Minor, ut Octauia Maior: Octauia Minor. Id autem cerni potest in epitaphijs antiquis: uel in his nostratibus, quae paulo inferius ascribentur uel in his, quae ubique locorum reperiuntur. Quod autem casus ille gentis ad maritum referatur, constat in inscriptionibus numismatum Imperatorum Romanorum, in quibus legitur POMPEIA POM F. CAESARIS DI. scilicet uxor. ET CLAUDIA P. CLAVDII F. AVGVSTI. uidelicet uxor, & similiter SCRIBONIA SCRIBONIS F. AVGVSTI & IVLIA CLADILLA, M. P. C. CAES. AVG. Adde VALERIA MESSALINA BARB. P. C. CL. IMP. ubi semper intelligitur coniunx. Haec sunt quae me ad hanc interpretationem inducunt: & quibus potissimum rationibus ad id existimandum trahor. Non ueto tamē propterea integrum ac liberum esse suum cuique iudicium. De hac enim mea inter-

pretatione iudicet modo per me quisque ut lubet: & qui hanc meam non probat sententiam, sequatur suam.

De Volusio poeta.

VOLUSIVS quoque poeta Patauinus elegantissimus: ut tunc quidem erant poetae, qui patria relicta Romae versabantur. Floruit sub Augusto Caesare: & ad imitationem Ennii annales Pop. Romani doctissimo carmine cecinit. Is Catullo poetae, & in amoribus, & in literarum studiis perquam æmulus fuisse perhibetur. Quocirca conuiuiis & maledictis frequenter se inuicem lacescere, & crebros liuoris morsus inuicem infigere consueuerant. Catullus ergo, ut inuidiam suam aliqua cauillatione dilueret, Volusium suis epigrammatis malum poetam appellitare solebat: non quod uere poeta malus esset: sed quod inuidiae & æmulationis liuore, maledicendi studio accensus, ita de eo inuidiose & falso fingeret. Fuit enim uates clarissimus, & ob elegantiam ingenii, relicta patria, Romam profectus, à Cesare honorificentissime receptus esset ab eo Romanorum gesta à primordio urbis decantanda suscepit. Quocirca ex eo magis atque magis Catullus inuidia stimulatus, quod is tanti uiri iudicio sibi in ea potissimum re præponeretur, & in Caesaris amicitia præstaret: in eius annales ingeniose, ac ioco magis quam serio, & pro rei ueritate mordaciter ludens inuehitur. Eiusmodi autem carmen, uti ualde lepidum, mihi uisum est hic esse apponendum.

*Annales Volusi cacata charta
Votum soluite pro mea puella.
Nam sanctæ Veneri cupidiniq;
Vouit: si sibi restitutus essem,
Dedissemq; truces uibrare iambos,
Electissima pessimi poetæ
Scripta tardipedi Deo daturant
Infelicibus uestalanda lignis.*

Item alibi, ut ostenderet Volusium fuisse Patauinum, carpendo dicit,

*At Volusi annales Paduam morientur ad ipsam,
Et laxas scombris sepe dabunt tunicas.*

Nihil mirum, si tam elegans poeta de riuali suo tam iocose hæc finxerit. Solet enim libidinis ardor, & zelotypiæ furor nihilo hebetiores stimulos maledicentiæ subijcere, quam æmulationis uirtutis. Hunc autem poetam utrumque stimulabat: sed nihilo magis inuido, maledicenti, quam amico laudanti credendum est. Fuit is quidem egregius poeta: & propterea sibi æmulus nunquam defuit, quum pari certe passu gloria & inuidia uirtutem semper & ubique sequi soleant. Quod autem huius monumenta non extant, minimè mirandum est, cum id acciderit multis alijs oratoribus, & poetis illustribus: quorum apud nos, sicuti huius modo Volusij nuda tantum restant nomina, scriptis iam prorsus cum ipsis auctoribus amissis. Etenim quæcunque de Romanorum gestis scripta à Gothhis inuenta fuerant, ut sæpe iam diximus, incensa & penitus deleta fuerunt. Idem ex maxima parte T. Liuius & Salustius accidit. Idem propterea L. Luceio, à quo Cicero pro magno munere uehementer petierat se in eius scriptis celebrari. Idem & alijs innumeris huiusmodi rerum scriptoribus contigit, quorum egregia monumenta ab ipsis Barbaris igni consumpta fuerunt.

De Q. Asconio Pediano.

QUOD temporum requirit, ut de Q. Asconio Pediano dicamus: qui nobili genere Patauij natus floruit Romae Neronis temporibus. Is grammaticus & historicus illustris fuit: scripsit enim historiam & commentarios in orationes Ciceronis, & multa alia stylo elegantissimo, sicuti ex fragmentorum libello cognosci potest: qui quidem mutilatus, & mancus apud Constantiam concilij tempore à Poggio Florentino primum repertus est: quem (ut erat semilacer & corruptus) ille in lucem edidit. Huic modo accessit superior anno etus Vergilia-

Vergiliana quæstio, qua se exhibet Vergiliani operis acerrimum defensorem. Hadrianus Cardinalis uir doctissimus, in annotationibus Latine linguæ asserit, hæc fragmenta multa scaterere barbarie: non quòd barbari quippiã ab ipso auctore fluxerit, qui in eo eruditissimo etiã tunc seculo eloquentissimus fuerat: sed potius ab aliquo insulso atq; ineleganti grãmatico, qui interpretis uice functus, inepta multa inculcarit: quæ postea unã cū bonis auctoris uerbis scripta fuerūt. De historia Asconij Plin. lib. VII. de spacijs uitæ longissimis ait. Summulam quoq; centum decem annis uixisse, auctor est Asconius Pedianus. Aulus quoq; Gellius lib. XII. cap. XXVIII. de eodẽ ita refert. Fenestellam errasse Pedianus Asconius animaduertit, quòd scripserit sexto, & uigesimo ætatis anno M. Tullium pro Sexto Roscio dixisse. Asconius tandem anno uitæ suæ septuagesimo tertio, captus luminibus, duodecim postea eleganter historias summa diligentia atque industria, superato & ætatis & oculorum impedimento, dictasse perhibetur: quæ postea malorum temporum iniuria, ut pleraque alia sunt amissa. Hunc denique octuagesimo quinto exactæ suæ ætatis anno, sub Vespasiano Aug. anno III: & Saluatoris nostri LXXVIII. obiisse, auctor est Eusebius. Nunc uero an fuerit Patauinus si quis dubitet, legat titulos librorum nouissime impressorum à Paulo Manutio Aldi filio, uiro doctissimo, ac eruditissimo, ubi legitur Patauinus. Idem quoque asseuerat Petrus Marsus in expositione Siliij Italici lib. XII. Quin ipse quoque Asconius ferè in calce orationis Ciceronis pro Cornelio de Maiestate, id ipsum uidetur innuere, cū dicat. Sunt tamen qui eundem illum numerũ, quem Cicero, ponant: inter quos Tuditanus et Pomponius Atticus, Liuiusq; noster. Quasi dicat, noster ciuis. Sed ecce dum hæc sollicitè perquirere, forte fortuna ingens saxũ in agro Patauino septimo ab urbe lapide offendi, magnis et antiquis notis insculptum: quod in præsentĩ magna cum exultatione domi seruo, cum hac inscriptione:

C. S. F.
Q. ASCONIUS
GABINIUS MODESTVS
PRAETOR PROCOS.
PRAEF. AERARI SATVRNO
DEDIT.

Possent adhuc aliquis de hoc titulo dubitare: quare sibi in eo nõ legatur Pedianus. Id fuit ei fortasse cognomentum uulgare, à matre Pediana (ut solet euenire) sicut filius Catonis iunior dictus fuit Solonianus, à Solone auo materno, ad differentiã alterius fratris prioris. Constat enim (ut paulo inferius dicã) Pedianã familiam fuisse Patauinam: ex qua sanè Q. Asconius noster sortitus uulgo fuit cognomen Pedianus: quum tamen diceretur etiã Gabinius, Modestus. Multorum enim scriptorum testimonio comprobatur, antiquos hanc consuetudinem obseruasse, ut non duobus tantũ cognominibus, sed & tribus aut pluribus uocarentur. Vel dicas quod si Q. Asconius Modestus iste alius fuerit ab illo Pediano: dicas etiã oportet, quod sicut (ut proximè dicitur) Pediana familia Patauina fuit, ita etiã Asconia: quum eiusmodi monumẽta in Patauinis agris fuerint à Q. Asconio præfecto ærarij, ad posteritatis memoriam Saturno dicata.

De L. Pediano Consule.

IEGIMVS L. Pedianum uirum Consularem, aliquando Romæ & armis & literis, & honorib. admodum claruisse. Plinius enim lib. X. capit. XII. scribit, urbem fuisse lustratam Sexto Popilio, & L. Pediano Consulibus. Silius autem Italicus nobilis poeta, libro XI. eleganti carmine celebrat præclarissi-

preclarissimum facinus Pediani iuuenis Patauini apud Cannas, in illa infami strage Romanorū, Emilio, Paulo & Terentio Varrone Cōsulibus, ab Hānibale cū omni exercitu penitus profligatis. Quod carmē ob mirā poetæ elegantīā, & ob maximā laudē Pediani, et patrię, huc neq; uanū, neq; superfluū duxi trāsferre, licet valde prolixū: quādo de hoc nobis sermo est, Canit em̄ Silius Italicus carmina quę sequuntur:

Polydamanteis iuuenis Pedianus in armis
 Bella agitabat atrox, Troianaq; semina & ortus,
 Atque Antenorea sese de stirpe ferebat,
 Haud leuior generis fama sacroq; Timauo
 Gloria: & Euganeis dilectum nomen in oris.
 Hunc pater Eridanus, Venetq; ex ordine gentes,
 Atque Apono gaudens populus, sua bella cieret:
 Seu musas placidas, doctq; silentia uite
 Mallet, & Aonios plectro mulcere labores.
 Non ullum dixere parem, nec notior alter
 Qui postquam effusus urgens uestigia frenis,
 Pœnorum iuxta: galeam atq; insigne perempti
 Agnouit spoliū Pauli: puer illa gerebat
 Non paruo letus ductoris munere cynips
 Dilectus Pœno cynips: quo gratior ore
 Non fuit: aut ulli nituit plus fronte decoris,
 Quale micat, semperq; nouum est, quod Tyburis aura
 Pascit ebur: uel qui miro candoris honore
 Lucet in aure lapis rubris aduectus ab Indis.
 Quem postquam egregium cristis, & casside nota
 Fulgentem extremo Pedianus in agmine uidit:
 Ceu subita ante oculos Pauli occurrisset i mago
 Sedibus infernis, amissaq; posceret arma,
 Inuadit frendens: Hinc ignauissime sacri
 Portabis capitis? quæ non sine crimine uestri
 Inuidiaq; Deo gestaret tegmina ductor
 En Paulus: uocat inde uiri ad spectacula manes,
 Et fugientis agit costis penetrabile telum.
 Tum delapsus equo galeam atque insignia magni
 Consulis obrumpit dextra, spoliatq; uidentem.
 Soluitur omne decus leto, niueosq; per artus
 Et stygius color, & formę populatur honores.
 Ambrosiæ cecidere comæ, uiolatq; cernix
 Marmoreum in iugulum collo labente recumbit,
 Haud secus oceano rediens Cytereus ignis.
 Cum sese Veneri iactat splendore resecto:
 Si subita inuadat nubes, habetatur, & atris
 Decrescens tenebris, languentia lumina condit.
 Ipsa etiam capta Pedianus casside, nudos
 Attonitus stupet ad uultus: trasq; coeret.
 Tum galeam magno sociū clamore reportans
 Inmitem quatit equum: spumantia sauo
 Frena cruentantem morso: cui turbidus armis
 Obuia Marcellus rapido tulit ora tumultu
 Agnoscensq; detus: macste ò uirtutis auitæ
 Macste Antenoride, nunc, inquit, rapta petamus
 Quod superest, Libici ductoris tegmina, & ardens
 Terrificis senam fumalis stridoribus.

Et cætera, quę sequuntur omnia gloriose de L. Pediano Patauino, cum maximo
 decore patrię decantata. DE

De L. Cassio centurione.

NE Q V E hic L. Cassij Patauini illustis centurionis insignem maximeq; memorabilem animi fortitudinem reticendam censui: qui pro communi libertate asserenda, palam publiceq; Octauio Augusto necem nihil ueritus est comminari. Sic enim Suetonius de Augusti clementia memorabiliter refert. Iunium (inquit) Nouatum, et Cassium Patauinum e plebe homines: alterum pecunia, alterum leui exilio punire satis habuit. Cum ille sub Agrippæ iuuenis nomine asperrimam de eo epistolam in uulgus edidisset, hic autē pleno conuiuso proclamasset: neq; uotum sibi, neque animum deesse confodiendi eum. Hæc stodiam corporis Cornelius Tacitus memorat libr. v. Cassium præterea tribunum plebis cum exercitu in ulteriorem Hispaniam cum Cæsare profectum, in commentarijs Cæsar ipse de bello ciuili libr. i i. refert. Nos de hoc nihil aliud habemus, quod dicamus: propterea ad alios transeamus.

De Borisco tribuno militari.

CELEBRATUR quoque inter antiquos Boriscus Patauinus insignis Romanorum tribunus: qui in bello ciuili Sertorium Lusitanorum ducem secutus, multa una secum terra mariq; pericula perpessus est: utpotē qui et in omni fortuna, tã aduersa, quàm prospera, & in omnibus bellis primus tribunus, & fidus comes semper adhæserit. Tandem in prælio aduersus Pompeium in Iberia, acriter dimicando, a Catilina occisus est: de quo poeta Pontanus in dialogis ita refert:

*Tum uerò turbata phalanx, cedente Borisco,
Quem clypeo exutum, & galea Catilina premebat.
Sylanum genus, & rara uirtute tribunus,
Vociferans: en qui Hesperiam sua premia poscunt
Oceano, & regnare parant: simul exigit harpen
Ore tenus, dictisq; ferox insultat amaris:
Hesperiam, quam queris, habes: Patauina colebas
Rura miser, nunc auratis occumbis in armis.*

De Cacinna Patro.

CAECINNA quoq; Pætus & ipse Patauinus, ex nobili familia natus, habitus est in omni uirtutū genere præstantissimus: qui post summos quoque magistratus laudabiliter administratos, ac denique post consulatum præclare gestum, redditus tandem pro communi patriæ libertate Claudio Cæsari insensus, in Illyricū secutus est partes Furij Camilli Scriboniani Dalmatiz legati: qui à legionibus, quæ sacramentum mutauerant, ad pœnitentiam metu religionis conuersis derelictus, intra quintum diem à Cæsarianis militibus oppressus est, ac miserabiliter occisus. Pætus uerò Romam tractus à Claudio Cæsare ob eam defectionem morti destinatus, ab Arria uxore (ut mox infra dicitur) & uerbis, & exemplo gloriosè mori edoctus est. Nam data ei electione necis, constantissimè gladio ipso, quo prius uxor, seipsum transfodit. De hoc Patro Cornelius Tacitus eadē ferē, atq; alia multa tanto uiro digna in suis cōmentarijs copiosè describit.

De Arria Cacinna Patris uxore.

ARRIA huius Cæcinnae Pæti uxor prudentissima fœmina, & ipsa Patauina, secuta primò maritum in Dalmatiam, eundem postmodum Romam ad necem pertractum nunquam deseruit. De hac ipsa Arria Plinius epistola ad Nepotem libro tertio multa memoratu digna refert, quæ huc honoris causa censui transferenda. Ait enim se notasse facta dictaq; uiro, fœminatumq; alia clariora esse, alia maiora: cōfirmatamq; opinionem suam fuisse hesterno

Faunia

Fauniae sermone, neptis Arriae istius: quae marito & solatium mortis, & exemplum uitae fuit. Multa (inquit) referebat haec Arria suae, non minora hoc, sed obscuriora: quae tibi existimo tam mirabilia legenti fore, quam mihi audienti fuerunt. Agrotabat Cæcinnæ Pætus maritus eius: agrotabat & filius: uterque mortiferè, ut uidebatur. Filius decessit eximia pulchritudine, pari uerecundia, & parentibus non minus: ob alia charus, quam quod filius erat. Huic ita funus parauit, ita duxit exequias, ut ignoraret maritus. Quinimo quoties cubiculum eius intraret, uiuere filium, atque etiam commodiorem esse simulabat: ac per saepe interroganti quid ageret puer? respondere, bene quieuit, libenter cibum sumpsit. Deinde cum diu cohibita lachryma uincerent, prorumperentque, egrediebatur, & tunc se dolori dabat: satiata siccis oculis, composito uultu redibat, tanquam orbiatè foris reliquisset. Praeclarum quidem illud eiusdem, ferrum stringere, perfodere pectus, extrahere pugionem & porrigere marito: & addere uocem immortalem ac penè diuinam. Pate non dolet. Sed tamen ista dicenti, ac facienti gloria & aeternitas ante oculos erant. Quanto maius est sine praemio aeternitatis, sine praemio gloriae abdere lachrymas, operire luctum, amissoque filio matrem adhuc agere? Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium mouerat: fuerat Pætus in partibus, qui, occiso Scriboniano, Romam trahebatur. Erat ascensus nauem, Arria milites orabat, ut simul imponeretur. Nempè (inquit) daturi estis consulari uiro seruos aliquos, quorum è manu cibum capiat, à quibus uestiatur, à quibus calceatur: omnia sola praestabo. Non impetrauit: conduxit piscatoriam nauiculam, ingensque nauigium minimo secuta est. Eadem apud Claudium uxoris Scriboniani: cum illa profiteretur iudicium. Ego (inquit) te audia, cuius in gremio Scribonianus occisus est: & uiuis? Ex quo manifestum est, ei consilium moris non subitum fuisse. Quin etiam cum Thrasea gener eius precaretur, ne mori pergeret, interque alia dixisset, tu uis ergo filiam tuam, si mihi pereundum fuerit, mori mecum? Respondit, si tam diu tantaque concordia uixerit tecum, quanta ego cum Pæto, uolo. Auxerat hoc responso curam suorum, attentiusque custodiebatur. Sensu & nihil agitis, inquit. Potestis enim efficere, ut malè moriar: at ne moriar, non potestis. Dum haec dicit, exiit cathedram, aduersoque parieti caput, ingenti impetu impigit et corruit. Refocillata dixeram (inquit) uobis, inuenturam me quamlibet duram ad mortem uiam: si uos facilem negassetis. Videntur ne haec tibi minora illor? Pate non dolet: ad quod hoc peruentum est. Cum interim illud quidem ingens fama: haec nulla circumfert. Vnde colligitur quod in initio dixi, alia esse clariora, alia maiora. Haecenus gloriose Plinius de hac Arria: quo nihil posset de foemina dici gloriose. Haec ergo ubi damnatum uirum suum esse praesensit, ac ei delectum necis datum, adiit ipsum quasi consolatura. quem adhortata ad fortiter moriendum. Vale dicens: gladium quem abditum gerebat, in conspectu mariti, pectus suum confodit, eundemque uulnere extractum, porrigens marito, hanc memorabilem uocem emisit moriens: **Vulnus quod feci Pate non dolet: sed quod tu facies.** Vnde Valerius Martialis ait:

Casta suo gladium cum traderet Arria Pæto,

Quem de uisceribus traxerat ipsa suis.

Si qua fides, uulnus, quod feci, non dolet, inquit,

Sed quod tu facies, hoc mihi Pate dolet.

De Thrasea Pæto.

COMMEMORANDVS est nobis hic modo inter illustres Patruinos, uel in primis Thrasea Pætus, Cæcinnæ Pæti & Arriae gener: uir eloquentia, sapientia, moribus, grauitate, gratia, cum Romae, tum in patria, & ubique terrarum illustrissimus: & ea auctoritate praeditus, quanta uix alter in Republica Romana administranda unquam fuerit. Is multa quidem sapienter & dixit, & scripsit. de quo C. Plinius Iunior lib. nono epistolarum ad Geminum ita scribit: **Memoramus memoriae interim, quod uir inuictissimus, & ob id quoque maximus, Thrasea crebro dicere solebat: Qui uitia odit, homines odit.** Et lib. sexto ad Quadratum, dicit: **Thraseam praecipere solitum, suscipiendas esse causas, aut amicorum, aut destitutas,**

tutas, aut ad exemplum pertinētes. Cur amicorum? non eget interpretatione: quod scilicet ex lege gratiarum, amicorū omnia sunt communia. Cur destitutas? quod in illis maxima cōstantia agentis & humanitas cernitur. Cur pertinētes ad exemplū? quia plurimū refert bonū an malū ducē habeant: frequenter em̄ causæ uitio patrō-
norū uincuntur. Ad hæc genera causarū, ambitiosē fortassē, addā tamen claras & illustres. Æquum est enim deferre nonnunquā gloriæ & famæ. Hæc ipsa Plin. De eiusdem eloquentia quocq; Cornel. Tacitus lib. v. De tollenda ambitiosa gratiarū actione à prouincijs, disserēs, ita scribit: Quam occasionem Thrasea Pætus ad bonū publicū pertens, postquam de reo censuerat prouincia Creta depellendo, hoc addi-
dit: Vsu probatū P. conscripti leges egregias, exemplo honestas, apud bonos, ex fa-
ctis dictisq; malorū gigni. Sic oratorum licentia Lincia rogationē: candidatorum ambitus Iulias leges: magistratū avaritia Calphurnia Scita pepererūt. Nam culpa, quam poena, prior est: emendari, quam peccare posterius. Ergo aduersum nouā pro-
uinciae superbiam, dignum fide constantiaq; Romana capiamus consilium, quo tu-
telæ sociorum nihil derogetur, & à nobis opinio decedat, qualis quisque habeatur, alibi quam in iudicio ciuium esse. Olim quidem non modo Prætor, aut Consul, sed
privati etiam nitebantur, qui prouincias uiserent, & quid de cuiusque obsequio uide-
retur, referrent. Trepidabant olim gentes de æstimatione singulorum: at nunc cō-
limus externos, & adulamur, & quomodo ad nutum alicuius grates, ita promptius
accusatio describitur. Decernatur & maneant prouincialibus, potentiam suam tali
modo ostendendā: sed laus falsa & precibus expressa perinde cohibeatur, quam ma-
litia, quam crudelitas. Plura sæpe peccantur dum demeremus, quam dum offendimus. Quædam uerò uirtutes odio sunt: ut sæueritas obstinata, inuictus aduersus grā-
tiam animus. Inde initia magistratuum nostrorum meliora fermē. Sed finis incli-
nat, dum in modum candidatorum suffragia conquærimus. Quæ si arceantur, æqua-
bilius atque constantius prouinciæ regerentur. Nam ut metu repetundarum infra-
cta avaritia est: ita uetita gratiarum actione ambitio cohibetur. Magno assensu Se-
natus celebrata sententia est. Hæc ad uerbum Tacitus ibi. Lib. etiam III. dicit, cæte-
ra per omnes Imperij partes perinde egregia, quasi non Nero, sed Thrasea regimen
eorum teneret. Et libro IIII. scribit, Thrasæ libertas seruitium aliorum rupit. Quin
etiam scribit, Neronem Thrasæ uenerabilem speciem ultro extimuisse: nec uultum,
nec spiritum & libertatem uisendis ferre potuisse: & propterea absens per Marcellum
Epyrum accusatorem, damnationis negotium ad patres detulisse. Insuper etiā
tantæ exstimationis fuisse dicit apud eundem Neronem (et si grauit̄ ei insensus foret)
ut aliquando cuidam multa de Thrasea in Neronis gratiā criminose iactanti
atque dicenti, causam ab eo perperam esse iudicatam: obstitisse Neronem, atque ex-
clamasse palām: Utinam me tam Thrasea diligat, quam est iudex iustus & rectus.
Atque sic hostis, hosti testimoniū perhibuit de fama periclitanti. Tanta & tam con-
stans erat tunc omnium opinio de Thrasæ probitate. De huius autem Thrasæ ex-
xitu, idem Cornelius Tacitus lib. v. I. honorificentissimē loquitur. Nero, inquit, tru-
cidatis tot insignibus uiris, ad postremum uirtutem ipsam excindere concupiuit, in-
terfecto Thrasea Pæto, & Barea Sorano: olim utrisque insensu, accedentibus his
causis, quod Thrasea Senatu egressus est, cum de Agrippina ferretur, ut dies natalis
eius inter nefastos esset. Quodq; iuuenili ludicro parum spectabilem operam præ-
buerat. Atqui ea offensus altius penetrabat, quia idem Thrasea Patavij, unde ortus
erat, ludis Cæstis à Troiano Antenore institutis, habitu tragico cecinerat. Die quo
que quo Prætor Antistius ob probra in Neronem composita ad mortem damnaba-
tur, sponte absens, funerali non interfuit. Idem alia multa frivola & uana obijcieban-
tur, quæ ibidem prosequitur Tacitus, hic à nobis breuitatis causa omissa. Huic Elui-
dus Priscus Fannia filia maritus, gener fuit: de quo multa idem Cornelius lib. x.
honorificentissimē memorat. Thrasea ergo uir Consularis, & quindécimualis, ac
sacerdotio præditus, dum immeritæ necis iudiciū præstolaretur, uesperascente die
intra illustrium uirorum ac foeminarum cœtus, cum Demetrio chirurgicæ docto-
re,

re, de natura animæ, & dissociatione spiritus & corporis tantisper disceptauit, donec aduenit Domitius Sicilianus, & ei quid Senatus Romanus in gratiam Neronis statuisset, exposuit: datum scilicet sibi esse necis arbitrium: mortemque maturandam indicit. Thrasea tunc eodē uultu, & nihil prorsus immutatus, uale dixit omnibus: & qui aderant ex intimis amicis, flentes & eiulantes facessere inde properemonet, ne se quoque in tanto periculo fortē miscerent. Arriæ uerò uxori interim paranti ad exemplum Arriæ matris suprema mariti fata sequi: summa constantia, fletum compescēs, suadet retinere uitam, & Fanniæ communi filiæ subsidium unicū, quod in matre restabat, non adimere. Tunc progressus in porticum, lætitiæ propior uidebatur, quod in his malis audierat Heluidium Priscum Tarentinum generum suum non commori secum: sed Italiæ tantum exilio multatum esse. Itaque mox Heluidiū ipsū, & Demetrium Chirurgum, quē in omnibus sibi obsequentissimum habebat, in cubiculum seorsum ducit: à quo præcis utriusque brachij uenis, & effuso abundantiū cruore, Libamus, inquit, loui deliberatori. His peractis, haud multo post afflictus aliquandiu grauissimo cruciatu, nulla impatentiæ uoce emissa, extinctus est. Fuit hic Thrasea Anneo Senecæ, & uitæ disciplina, & mortis genere, & animi constantia, & Stoicæ institutionis studio, & morum denique similitudine arctissime copulatus. Quocirca idem Tacitus Neronem apud Senecam se aliquando iactasse dicit, quod sibi Thrasea conciliatus fuerat, atque Senecam eidem Neroni propterea gratulatum. Vnde & gloria egregijs uiris, & pericula indies pariter gliscabant: donec ambo eodem necis genere summa cum laude interierunt. Hæc ferè ex multis, quæ de Thrasea gloriose scripsit Tacitus, excerpta sunt, & hic à me ueluti in aceruū breuissimè cumulata. De hoc Thrasea Martialis quoque dum Domitiani dogma laudat, ita canit:

Quod magni Thraseæ, consummatiꝫ Catonis

Dogmata sic sequeris: saluus ut esse uelis.

Item alibi de magna huius uiri constantia, dicit:

Diuitior Cræso, Thrasea constantior ipso,

Lauitior & Nitido, sis meliorue licet.

Domitianus Cæsar quoque (ut refert Suetonius) Iunium Rusticum, quod Parti Thraseæ, & Heluidij Prisci laudes edidisset, appellassetque eos uiros sanctissimos, unā cum cæteris philosophis huius uelut criminis occasione, urbe Italiæque submouit: tanquam fuerant inuidiæ, etiā Cæsaribus, Parti Thraseæ Heluidijque Prisci uirtutes.

De Arria Iuniore, & Fannia eius filia.

A R R I A quoque altera fuit uxor Thraseæ huius constantissima fœmina, ex qua Fannia communis filia, & Heluidij Prisci coniunx, matri auicque non dissimilis: ambæ Cæsaribus suspectæ, & à Tiberio Nerone urbe Italiæque interdictæ, in exilium actæ, extorres usque ad Domitiani Cæsaris obitum mansere: quas postmodum summa omnium lætitiā restitutas, Plinius iunior in Senatu acerrimè tutatus est: & Heluidiū iniuste occisum, summa cum laude, & maximo patrum assensu cunctis probauit: & de accusatoribus iniquissimis acerrimè ultus est, & egregium edidit super hac Heluidij ultione libellum. De hac ipsa re in epistolis passim Plinius mentionem facit: præsertim libro nono Epistolarum ad Quadratum: & septimo ad Genitorem, atque ad Priscum: ubi utramque Arriam miris laudibus in celum tollit. Quam epistolam, quia est honoris & dignitatis plena, & innumeras Fanniæ laudes continet, totam huc merito transferendam putavi, ut quanti fecerit has duas mulieres, Plinius uir doctissimus, apertè quilibet agnoscere possit. Angit (inquit) me Fanniæ ualeitudo: contraxit hanc, dum affidet Iuniæ uirgini, sponse primū, (est enim affinis) deinde etiā ex auctoritate Pontificum. Nam uirgines cum ui morbi atrio ueste coguntur excedere, matronarum curæ custodiri que mandantur. Quo munere Fannia dum sedulo fungitur, hoc discrimine implicita est. Insident febres, rursus increscit, summa macies, summa defectio: animus tantum & spiritus uiget, Heluidio marito, Thraseæque patre dignissima. Reliqua labantur, neque non

non metu tantum, uerum etiam dolore conficiunt. Doleo enim maximam foemina eripi oculis ciuitatis: nescio an aliquid simile uisuris. Quae castitas illi? Quae sanctitas? Quanta grauitas? quanta constantia? Bis maritum secuta est in exilium: tertio ipsa propter maritum relegata. Nam cum Senitio reus esset, quod de uita Heluidij libros composuisset: rogatumque se a Fannia in defensione dixisset: quarente minaciter Mettius Cato: an rogasset? Respondit: Rogauit, an commentarios scripturo dedisset? Dedit. An sciente matre? Nesciente respondit. Postremo nullam uocem cedentem periculo emisit. Quin etiam eos ipsos libros, quanquam ex necessitate, & metu temporum abolitos Senatusconsulto publicatis bonis seruauit, habuit, tulitque in exilium exilij causam. Eadem tam iucunda, tam comi, tam denique (quod paucis datum est) non minus amabili quam ueneranda nobis sublata, erit ne quam postea uxoribus nostris ostentare possimus? erit a qua nos uiri quoque fortitudinis exempla sumamus? quae sic cernentes, audientesque miremur, illa, quae de ea leguntur? At mihi domus ipsius nutare, conuulsaque sedibus suis ruitura uidetur: licet adhuc posteriores habeat. Quatis enim uirtutibus, quatisque factis assequemur, ut haec non nouissima occiderit. Me quidem illud etiam affligit, & torquet: quod matrem eius illam (nihil possum illustrius dicere) tantae foeminae matrem, rursus uideor amittere, quam haec, ut reddit, ac refert nobis, sic auferet secum, meque nouo pariter, et resciso uulnere afficiet. Vtrancumque colui, utraque dilexi, utram magis nescio: nec discerni uolebam. Habuerunt officia mea in secundis, habuerunt in aduersis. Ego solatium relegatarum: ego ultor reuersarum. Non feci tamen paria: atque hanc magis cupio seruari, ut mihi soluendi tempora super sint: In his eram curis cum scriberem ad te, quas si Deus aliquis in gaudium uerterit de metu non quærat. Vale. Haec de Fannia & de Aria matre Plinius, tam honorifice, tam gloriose, ut quid possit de foemina laudabilius dici, aut gloriosius scribi, non plane uideam.

Habetur Venetijs in tabula marmorea consecrata in aede sanctae Mariae Matris domini pro Ara maxima, eo (ut arbitror) Patauio transuecta, magnis, & formosissimis characteribus ita insculpta.

ARIAE Q. F. SERENAE
APOLLONIVS LIB. ET
SIBI

De altero Pato consule designato.

VIT & alter PAETVS ex eadem gente illustris, qui consul designatus Patauij in patria sepultus est: in cuius memoriam deuotus Popilius Paetus frater consecrauit Mercurio sacellum cum hoc epitaphio: quod uisitur Patauij in edibus Cartulariorum apud diuum Thomam apostolum.

MER. S.
D. POPILIUS PAETVS GN. LABE. F.
PAETO COS. DESIG. FRATRI
SVO B. M. F.
HVNC SOMNO AETERNALI
PATRIA RETINET

De alio quoque Pato.

LIVM quoque Patum ulrum honoratissimum, & correctorem Italia fuisse nuper accepimus, ex antiqua ingentissimi saxi inscriptione: quæ licet aliquantisper diminuta fuerit, coniectura tamen facile intelligitur. Hic lapsus hoc anno apud sanctam Iulianam effossus est, in edibus Horatii Sordani sacerdotis, his incisus notis.

AETerno IMPERATORI NOSTRO
MAXIMO, OPTIMO QVE PRINCIPI
AVRELIO VALERIO DIOCLETIANO
PIO FELICI INVICTO
AVGVSTO
PAETVS HONORATVS VIR
CORRECTOR ITAL.
NVMINI EIVS DICATISS.

De Serrana Procula.

LORVIT etiam ea tempestate inter illustres foeminas Serrana Procula, quam Plinius iunior in laudem Patauinarum Mulierum, & in praecluum probitatis exemplum commemorat in Epistol. libro primo ad Lucanum, commendans ei Minutium Cecilianum ubi hæc refert. Patria, inquit, est ei Brixia, ex illa nostra Italia, quæ multum adhuc uerecundia, & frugalitatis antiquæ retinet, ac seruat: Pater Minutius Macrinus, equestris ordinis Princeps: qui nihil altius uoluit, electusq; à diuo Vespasiano inter prætorios, honestam quietem, huic nostræ ambitioni dicam, an dignitati? constantissime prætulit. Habet Aviam maternam Serranam Proculam è municipio Patauio. Nostri loci mores: Serrana tamen Patauinis quoque seueritatis exemplum est. Contigit & Auunculus ei P. Acilius, grauitate, prudentia: fide propè singulari. Hæc Plinius, & de mulierum Patauinarum præstantia, & de Serranæ, Proculæ probitate, quam honorificentissime.

De Sabina Atheſtina.

SABINA Atheſtina foemina doctissima, ex Atheſte municipio Patauino hic pertranseunda non est: quæ extitit, tum sanctitate morum, tum disciplina literarum illis temporibus maxime illustris: & ob exitum eius in omnium scientiarum studium, & præsertim poësis, Valerio Martiali poetæ admodum nota, atque in maximo semper precio habita. Quocirca ei ante omnes librum nonum suorum Epigrammatum recognoscendum transmisit, cum hoc eleganti epigrammate. Ad Clementem poetam Patauinum eius fortasse maritum.

Si prius Euganeas clemens Helicaonis oras
Pictaq; pampineis uideris arua iugis.
Perfer Atheſtina non dum uulgata Sabine
Carmina purpurea, sed modo suta, toga,
Vt rosa delectat metitur, quæ pollice primo,
Sic noua, nec mento sordida, charta iuuat.

De Corellio equite Romano.

LARVIT ex eodem municipio Patauino Corellius eques Romanus: qui à Plinio secundo Naturalis historiae lib. æquæ secundo, cap. XVII. memoratur fuisse primus, qui adinuenit optimum genus insitionis castanearum, eisq; dedisse nomen, ut à Romanis eiusmodi castaneæ Corellianæ dicerentur. Plinij verba hæc sunt: Non est dimittenda veritas unius exempli. Corellius eques Romanus Atheste genitus inseruit castaneam suo metipso furculo in Neapolitano agro: hinc facta est castanea, quæ ab ipso nomen accepit, inter laudatas. Postea hæres eius libertus Corellianam iterum inseruit. Hæc est inter eas differentia. Illa copiosior, hæc Corelliana melior. Et alibi de castaneis libro XV. capite XXIII. Tarentina, inquit, minus tractabilis, laudabilior Corelliana. Hæc ille.

De L. Arruntio Stella, viro consulari, & poeta.

LVCIUS Arruntius Stella Patauinus uir consularis, ex familia illustri genitus, seruato à maioribus ordine, perpetuam dignitatē retinuit. Fertur is in uita sua omnium fortunatissimus fuisse, utpotè ditissimus & insignis poeta, qui in tantis uirtutibus, & in tanta felicitate fortunæ, illo præsertim tēpore detractorē aut æmulū nactus est neminē, ut olim ante eum Volusius, sed potius ingentes laudatores & amicos. Neque ab irato principē necis exiliq; perpeffus est pœnam, ut Cassius, ut Cæcinnæ, ut Thrasea, & alij per multi egregij uiri illius tempeffatis: sed diuitijs & honoribus indies magis ac magis auctus. Quin etiam Violantillæ illustris fœminæ optatæ confugis matrimonio positus, nobilium amicorum frequentia, et illustrium uatum carminibus uehementer celebratus est. Verum in tanta felicitate uitæ ob amissâ postmodum ingenij sui monumenta, nunc post mortē inter infelicitissimos uares, meo sanè iudicio, censeo annumerandum. Papinius autem Statius tanti huius Stellæ fecit ingenium & eruditionem, ut non dubitauerit, ei sua poemata, tanquam principi maximo nuncupare, & eius laudes carminibus, & epistolis ubique impensius celebrare. Nam in principio statim operis Sylvarum in sua nuncupatiua epistola, sic ait: Dū multūq; dubitavi Stella iuuenis optime, & in studijs nostris eminentissime, qua parte uoluisti. Et reliqua, quæ ibi in ea præfatione de eo ualde honorificè protulit. Cecinit idem Papinius epithalamium Stellæ & Violantillæ, elegantissimo carmine: quam Græco nomine uel à Stella marito, uel fulgore astrorum Asteridem appellauit. Quantum aut præstiterit in urbe Stella diuitijs ac dignitatibus, ita elegantissime decantat, dicensi

Est iuuenis quem patricijs maioribus ortum

Nobilitas gausa tulit: præfagaq; formæ

Protinus è nostro posuit cognomina celo.

Hanc uerò Violantillam Martialis libro sexto appellauit Hianthida. Nam uiolæ flos, hoc nomen Græcè sonat. Sic enim dicit:

Perpetuam Stelle dum iungit Hianthida Vati

Leta Venus: dicit plus dare non potui.

Rursus li. septimo de columba, quam defleuit, quæ Hianthis fleuerat, ita scribit:

Vel Stelle cantata meo, quam fleuit Hianthis

Cuius in eliso nigra columba uolat.

Fuit Stella primò prætor, deinde duuuir, postea à Nerone auctore Tacito, ludis insignibus, quæ maxima pompa parabantur, ex omni nobilitate præfectus: & uni illi omnis eorum cura commissâ. Denique sub Domitiano factus est etiam consul ex quo magnam gratiam, & maximam suæ uirtutis gloriam reportauit. Delectatus est Stella, præ cæteris illius ætatis hominibus precioso uestitu, ac cætero cultu corporis ualde nitido & peruulso: ut inter patricios & consulares haberetur omnium splendidissimus. Vtrunque Valerius Martialis comprehendit his quatuor uersibus ad Seuerum:

Sardonicas, smaragdos, Adamantes, Iaspides uno

Portat in articulo Stella Seuere meus.

Multas in digitis: plures in carmine gemmas

Inuenies: inde est, ut (puto) culta manus

De consulatu autē Stellæ, idem Martialis lib. suū duodecimū ita alloquens dicit

Ad populos mitti, qui nuper ab urbe solebas

ibis tu Roman non peregrine liber.

Postea addit:

Vel si malueris prima gradiare suburra:

Atria sunt illic consulis alta mei.

Laurigeros habitat facundus Stella penates,

Clarus Hianthe Stella sitior aque.

Hic autē poeta multa scripsit elegantissimē, quorū (proh dolor) nihil extat, quod sciam, nisi tantū nominis gloria. Cecinit in laudem Columbæ, quam Violantilla habuit in delitijs: et illius fatū defleuit præstātissimo carmine: quod Martialis Catulliani passeris comparatione ita cōmendat: ut longē etiam præstare confirmet. At eū:

Stellæ delitium mei columba

(Verona licet audiente dicam)

Vicit maximē passerem Catulli:

Tanto Stella meus tuo Catullo:

Quanto passere maior est columba.

Decantauit insuper longos amores Violantillæ, quā postea (ut diximus) imptatis nuptijs in uxorē duxit. Cecinit quoq; Elegias: & celebrauit carmine Heroico Domitiani Cæsaris uictoriam: quā ille de Sarmatis feliciter reportauit. Præterea ludos celeberrimos ob eam uictoriā in honorē Domitiani, maxima pompa, & incredibili sumptu exhibuit populo Rom. Quod poema, & quā magnificentiam ludorum, suprā memoratus Martialis lib. octauo: in nostri Stellæ laudē hoc elegantissimo epigrammate uehementer extollit.

Quos cuperet phlegrea suos uictoria ludos,

Indica quos cuperet pompa Lyee tuos:

Fecit Hiperborei celebrator Stella triumphi,

O pudor, o pietas, & putat esse parum.

Non satis est illi turbato sordidus auro

Hermus, & Hesperio, qui sonat, orbe Tagus.

Omnis habet sua dona dies, nec linea diues

Cessat: & in populum multa rapina cadit.

Nunc ueniunt subitis lasciua numismata nimbis

Nunc dat spectatas tessera larga feras.

Nunc implere sinus securos gaudet, & absens

Sortitur dominos, nec laceratur auis.

Quid numerem currus? terdenaq; premia palmæ,

Quæ dare non semper, consul uterque solet.

Omnia sed Cæsar tanto superantur honore

Quod spectatores, & tua laurus habet.

Quod autē Stella fuerit oriundus Patauius, Martialis idem refert, cum scribat Apollini pagum: qui est iuxta Patauium non minori esse censendum pretio ob natales T. Liuij, Stellæq; ac Flacci, quā Tibullo Veronam: & Vergilio Mantuam. Sic enim scribit libro primo suorum epigrammatum.

Verona docti syllabas amat uatis:

Marone felix Mantua est:

Censetur Apona Liuii suo tellus,

Stellæq; nec Flacco minus.

Hic nostro poetæ, ex communibus studijs magna cum Iulio secundo intercessit amicitia: & cum Valerio Martiale: atque cum Statio Papinio etiam maxima. Clauit autem per ea maximē tempora, quibus Flauij Cæsares Romæ imperabant, utri que gratissimus.

De

De priscis ciuib. Pat.

55

De C. Valerio Flacco Setino.

QUOD Valerio Flacco poete nostro Setina oppidum Campaniae patriam fuisse credunt: sequitur illi quidem coniectura cognominis Setini: quasi id patriae suae nomen sit, non familiae. Atqui sane falluntur maxime. Constat enim eum fuisse Patavinum, uel ex hoc epigrammate Valerij Marcialis lib. I. ubi cum eo dolens conqueritur nullum suae aetate neque honorem, neque premium musis esse: Sed pro tribunali in foro, & in iudicijs haec tantummodo acquiri posse dicens.

O mihi curarum precium non uile mearum

Flacce Antenorci spes, & alumne laris:

Pierios differt, cantusque chorosque sororum

Aes dabit ex istis nulla puella tibi.

Quid petis à Phebo? nummos habet arca Minerva,

Hac sapit, haec omnes foenerat una Deos.

Quid possunt hederæ Bacchi dare? Palladis arbor

Inclinat uarias pondere nigra comas.

Præter aquas Elycon, & ferta, hyasque Deorum

Nil habet: & magnum semper inane, sophos.

Quid tibi cum Cyrrha? quid cum Permesidos undas?

Romanum propius, diuitiusque forum est.

Illic æra sonant: at circum pulpita nostra,

Et steriles Cathedras, basia sola crepant.

INCIPIT Flaccus inter eos poetas, qui Heroica decantauerunt, fuit iudicio omnium admirandus: si spectes quanto is spiritu, & quanta felicitate in scribendo carmine cæteris præstet. Hic est Flaccus cuius præmaturum obitum dolet Quintilianus lib. X. ubi claros oratores commemorat, dicens. Multum nuper in Flacco amissimus. Hunc ergo futurum magnū etiam oratorem, ne dum poetam illustre Quintilianus haud falso coniecerat. De hoc Valerio Flacco, Tortelius ingenij æstimator eximius, ubi de Argonautis scribit: ita honorificentissime loquitur. Clarissimus ille poeta Valerius Flaccus diuino carmine rem omnem Argonautarum explicuit. Extant autem illius præclari operis libri octo ad reddidit usque Heroicum: reliqui uero, uel amissi casu: ut multis accidit, uel poetæ morte intercepti sunt. Scripturus erat multo plures libros, & maiora poemata nisi mors intempestiua illū nobis eripuisset. Videtur autem in his quæ scripsit Appollonium Rhodium, non tantummodo argumento operis: uerum ipsis etiam carminibus expressisse. Opus suum alij consueuerunt dedicatum fuisse Domitiano Cæsari: alij uero Vespasiano Patri: cum in præfatione ipsius operis dicat.

Eripe me populis, & habenti nubila terra

Sanctæ pater, &c.

Constat mediocri censu, ac tenui patrimonio fuisse: & Romæ prædiolum suburbanum exiguum possedisse: in quo Musarum curas deponere solitus fuerat. Huic puer maxime gratus fuit: qui Amazonicus dicebatur. Huius formam, & indolem, atque uenustatem laudat Martialis eleganti epigrammate. Amicos habuit multos, sed præcipuos Stellam conterraneum: & Iulium secundum, & Maternum, & Quintilianum. Martialem uero præ cæteris coniunctissimum, & intimum, ut ex plurimis eius epigrammatis plane constat.

De maximo Olibio.

QUOD sane mentis Maximum Olibium connumerandum hic esse neget, atque à nobis inter Patauinos censendum: quem constat fuisse uirum maximæ præstantiæ, & summo ingenio præditum: quandoquidem tam admirabili arte Lucernam concinnauerit, ut perpetuo fulgore lucens mille, & quingentos annos plus minus, Plutoni dicata sub terram accensa permanferit. Nam annum circiter millesimum quingentelimum nostræ Salutis iuxta Athesten municipiū Patavinum, dum foderetur à rusticis terra solito alius

c 4

reperita

reperita est urna fictilis, & in ea altera urnula, in qua erat lucerna adhuc ardens inter duas ampullas: quarum altera erat aurea, altera argentea, purissimo quodam liquore plenas. cuius uirtute lucerna illa per tot annos arsisse creditur, & nisi recte ita fuisset, perpetuò arsurā. In urna maiori hi uersus legebantur:

Plutoni sacrum munus ne attingite fures:

Ignotum est uobis hoc, quod in orbe latet.

Namq; elementa graui clausit digesta labore,

Vase sub hoc modico maximus OLIBIVS.

Adsit fecundo custos tibi copia cornu,

Ne precium tanti depereat laticis.

In altera uerò minori urna legebantur hæc carmina:

Abite hinc pessimi fures:

Quid uostris uultis cum oculis emittitis?

Abite hinc uestro cum MERCVRIO

Petāsato, caduceatoq;

Donum hoc maximum maximus OLIBIVS

Plutoni sacrum facit.

Legitur de hac re Francisci Maturantij Perusini uiri eruditissimi epistola ad Alphenum amicum ita dicentis:

Nihil ex omni antiquitate uidisti mirabilius mi Alphene, in uase illo interiori, lucerna fuit fictilis, mirę pulchritudinis, lumine tot seculis inextincto, super eam duę ampullę paruę. Aurum in altera, in altera argentum fuit: utrumque liquidum, ut ex ramentis cognoscitur: primum argentum, aurum uerò obrizum. Ego chemiæ artis (si modo uera potest esse ars chimia) iurare ausim elementa, & materiam omnium. Vas utrumque cum epigrammatibus. Lucerna, ampullę aureę, OLIBII munera ad me uenere: & penes me sunt. Quas si uideas, obstupescas.

Ego eas cum mille aureis non sum commutaturus. Vale.

FINIS.

BERN.

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

DE ANTIQVIS NOTIS PRISCARVM IN-

scriptionum in vrbe, & tetritorio Patauino

reperitis Classis quinta

P R A E F A T I O.

MIRVM SANE, ac penè incredibile uideri potest, in tanto numero uirorum, quos Patauij illis temporibus floruisse memoriae proditum est, reperire modo tam paucos immortalitatis nomini commendatos. Constat enim (ut paulò ante diximus) Strabonis testimonio, Patauij censos fuisse aliquando quingentos equites, & Patauinam Rempublicam centum & uiginti millia militum in bella misisse. Atqui de Patauinis illud Horatianum meritò dici potest. Vixere fortes ante Agamènona multi, sed omnes illachrymales urgètur, ignotiq; longa nocte, carent, quia uate sacro. Paulò sepultæ distat inertiae celata uirtus. Còtiguit autem per ea tempora Patauio nostro, quod & cæteris item ciuitatibus Italiæ, quando optimates cuiusque ciuitatis cuncti fere Romam (quæ caput orbis erat) uti ad communem patriam undiq; confluebant: qui admissi in senatum, et ad summos quoque magistratus euecti, omnes postmodum in historijs pro Romanis ubique referuntur. Et ob id (ut dicit noster Asconius in oratione pro Cornelio) magna pars eorum pro ciuibus Roman. se gerebant. Habebant ij quidem (ut Cicero describit) duas patrias, alteram ubi nati, alteram ubi diutius educati, & honorati fuerat: quam natali penè solo potiore esse ducebant. Ita Cato ille sapiens non Romæ sed Tusculi natus est: & Salustius Amiterni: Marius, & Cicero Arpini: & innumeri penè alij, qui aliunde geniti, Romæ tandem floruerunt: & à posteris pro Romanis habiti sunt. Quamobrem haud ab re fore duxi ascribere his commentarijs nostris epitaphia, antiquis priscorum notis insculpta: & simul ueteres inscriptiones: quæ aut hic Patauij intra mœnia, aut extra in agro nostra adhuc etate extare comperimus: ut hæc nobis sub oculis ponant ciuium nostrorum uel nuda saltem nomina, quando quidem præclara illorum gesta obscura obliuione premantur: & notitiæ nostræ subducta in tenebris unà cum cineribus iaceant. Adducam ergo primo Priscorum epitaphia inuenta Patauij, quæ collegi ex Ioanne Marcanoua ciue nostro: & quæ postea ex Petro Apiano & a Bartholomæo Amantio, quæ iam impressa ingenti uolumine, & grandioribus characteribus passim leguntur. Addam insuper pleraque alia, quæ ad illorum notitiam minimè peruenerunt, eadem uetustatis nota, & per quam insignia, partim à meipso, partim ab amicis studiosè collecta. Modò adhuc passim quotidie in plurimis locis, tam intra mœnia, quam extra in suburbij, ubi effodi contingit, inueniuntur urnæ frequētes, fictiles, contiguae, ore inuerso suffossæ humi, oppletæ cineribus. Alicubi etiam Lucernæ funebres similiter fictiles: sed hæc omnes sine nomine, quoniam nō nisi claris, atq; illustribus hominibus exculpta nomina ponantur, præscripto sepulturæ spacio, & loco dijs manibus consecrato.

Inscrip-

INSCRIPTIONES MONUMENTO-

RVM ANTIQVIS NOTIS INSCVLPTAE, INTRA MOE-
nia & in agro & municipijs Patauinis haecenus
reperitæ.

EX IOANNE MARCA
noua.

In basilica omnium sanctorum.

CENTRA VXOR
TERENTIVS
.T. F.
LAPIDARIVS ET
TERENTIA. L. F.
PRIMA VXOR
ET. .T. TERENTIVS
.T. F. SEVERVS
FIE. IVS.

OSSA. L. D. SVO
A. T. GRATAE
OLYM. X. D. CI.

In coemiterio D. Iustine in columna.

OSSA SALVINI
EMPRONI. CER
ONI LEG XI AN
TICO LICINIA
.I. L. F.

Ibidem.

I. MAX. SVMA
TEST. FIE.
IVSSIT

In templo D. Iustine.

AERODANO
FILIO DVLCIS
SIMO ET IN
NOCENTISSIMO
QVI VIXIT
ANN. IIII. M. X.
D. XXIIII.
GLICERIVS ET
VERA VIRENTES
VIVITE

In claustro D. Iustine.

C. SATRIO. C. F. VERO
C. SATRIO. C. F. OPT.
GRANIAE MOR. P.
C. SATRIO HILARO
SARRONIAE. T. F.
TERTI DEMINCONIAE.
AM. VXORIS ATRIAE.
HEI PIETAS. D. EORVM
IN. F. P. --- RETR.
.P. ---

Q. AETRIVS ROMVLIA.
MACER MIL. COR.
PRAETORIAE

Ibidem

Ibidem in templo D. Iustinae.

VETVRIA
M. F. GEMELLA
C. DORCATIVS
VERVS
F. M. D. D. D.

Ibidem.

DIS MANIBVS
P. SEPPVLLI P. F.
FAB TACITI

Ibidem.

DOMITIAE
ATTILIANAE
CONIVGI QVAE
VIXIT AN. XLVII.
FI. Δ LAETVS Δ VG
Δ ET SISI. N. CCCC.
XXVIII.

V. FAB. PA.
TITIADAE. P. F. M.
MINVTIO L. FRATRI
C. MINVTIVS L. F.
TESTAMENTO FIERI
IVSSIT.

*In edibus episcopi apud Portellum.**In eo uico omnium sanctorum
in antiqua basi.*

L. VALERIO PRISCO
VIENNIEN PRAEF.
II. CHO. DVAR. TER-
TIAE THRA AC AQVITEN.
ET SECVNDAE AQVITANOR.
TRIB.
LEG. X.
FRETENS. IO. PRAEF.
ALAE FLAVIANAE
PRAEF. FABR.
LOC. SEPVLTVR.
D. D. PVBLICE
DATVS

M. SACTIO
T. F.

*In eisdem edibus episcopi.**In iisdem edibus episcopi in fragmento.*

ABLAGVS
SEVERA L. F. FI. I.
L. F.
IR
MANIBVS

D. M.
L. AXIO CHARIS
TO AMICO FRATRI
SODALI QVI VIE SIT
ANNIS XXI DIEBVS
LIIII.
ITEM PARENTIB.
EIVS L. AXIO CRE-
SCEN. AXIAE TYCHAE
POSTERISQVE EORVM
M. CALVISIVS CLAVDIVS
VICTOR AMICIS BENE
MERITIS.

*In uico Caudae longae.**Apud D. Luciam in quadam domo.*

VIVA F. S. S. L.
CAETRONIO L.
L. ANDERVVO
VIRO CAETRONIO
L. F.
AVLAE PE. M.
F. CAETRONIAE
L. F. PRIMAE.

Q. VEIONIVS DEUTA
Q. VEIONIVS FAVSTVS
VEIONIA CEA
IN F. P. XXX. RET.
P. LV.
Q. VEIONIVS SYAVIS
FECIT.

*Ibidem.**In templo D. Matthaei.*

C. ARMINIVS
FELICISSIMVS
V. F.
BONONIAE CON-
IVGI CASTIS.

L. CAEDIVS
L. L. EROS
SIBI ET LI-
BERTINAE
ET LIBERTO
AG.

Ex tabula aenea, quam Ioan. Marca noua scribit penes se habere.

PAVLVS AEMILIVS
IMP. MACEDONI-
AM TERRARVM
IMPERIO POTITAM
COEPIT, CVIVS
VNO DIE LXXII.
VRBES VENDIDIT,
ETIAM VICTOR
PER VESTIGIA LIBERI
PATRIS ATQVE HER-
CVLIS ROMANA SIGNA
CIRCVENTVLIT.

*Penes ecclesiam Cathedralen in aedibus Franc. Contareni Pat. Vni-
uersitatis Sancti Marci procuratoris.*

Q. CERCENI
HERMEROTIS
IN F. P. XX. R.
P. LXX.

Ibidem.

Ibidem.

N. CC. LVI. C.
SECVLET
QNESSIMA
OFFINA
TORI

In alio latere.

L. S. M. C. P. IN
F. P. XXI. RET.
P. XXXVI.

Extra portam Caudam longam in monasterio S. Bernardi Cartusensis.

Q. CARTILIO
Q. L. OPTATO
TVL. VIA C. L.
F. V. SIBI ET
SVIS

In uico Arim.

Q. CLODIVS Q. L. MARO
Q. CLODIVS Q. F. VXOR
POSUIT TREBIAMI
SECUNDA

In Monte Buso.

T. PVLLIO T. F.
E. LINO IIIII.
VIRO AVG.
ALBIA LI. MILENE
SIBI ET
VIRO
V. F.

In Campanili uico Urbana sub quadam imagine.

L. FLAVIANVS
L. ADRASTVS

In uico Aponi.

C. ATILIA C. F.
PRIMA SIBI
ET Q. SIGINIOMV.
F. VIRO SVO
V. F.
IN FRONTE
P. XX.
H. L. ET M.
H. N. S.
DIS PENTIBVS

In oppido Atheſte.

L. MESTRIVS
C. F. ROM.
LEG. IX.

Ibidem in eodem oppido in templo S. Martini.

TITO OCTAVIO
T. L. LAETO
OCTAVIAE J. L.
PRIMVLAE T. L.
VENUSTA V. F.

In Monte Sſice.

M. TIT. BAE
LIAN LIBER
TI EX FAMIL.
VENATORIA
Q. CLODIO
Q. LIB. POTV
ITO FIL. Q. CLODIO
Q. LIB. NIM J HIO
ET CLODIAE
Q. LIB. PRIMI
GENIAE AMICIS
BENE MERENTIBVS

In oppido Montagnana in templo S. Fidentij.

D. MANIBVS
M. EPII M. TRVFI
QVI VIXIT ANN.
XX. D. XX.
OPIVS J LIBI
BIAN VARIVS
COMINIA L. F.
PARENTES

f Inoppi.

In oppido Athisse.

T. ANNIVS P. F.
FAB. SECVNDVS
TRI. MILIT. PRAEP.
I. D. CVR AER
.T. F. I.

In eodem oppido.

SAC. DIS. MAN.
LVCRETIAE
M. L. PLACIDAE
SARCINATRICI

In æde S. Martini uici Liutani.

C. TERENTIO T. F.
FAB. CETRONIANO
IIII. VIR I. D.
QVI VIXIT ANN.
LXXX. MENS. II.
DIES DVOS, FILII
POSVERVNT,
SAEINIANVS, LVCIVS,
VALERIANVS,
PATRI OPTIMO

In uico Vighizzolli.

ANTONIO VETVRIO
P. F. PATRI PETRONIAI
A. F. TANAI MATRI TE
RENTIAI .T. F. SECVN
DAI VXORI .C. VETV
RIVS .A. F. LEGVM
TESTAMENTO FIERI
IVSSIT.

Olim in uico Ronchoni.

*Villicus arari quondā nunc cultor agelli,
Hac tibi perspectus templa Priape dico.
Pro quib. officijs, si fas est, sancte pacifcor
Assiduus custos ruris ut esse uelut, (lū,
Improbus ut si quis nostrū uiolabit agel-
Huc tu, sed tēto, scis puto, quod sequitur.*

In æde Montis Calaeonis.

L. TITINIVS ABASCAN
TVS IIIII. VIR
SIBI ET TITINIAE
EVTAXIAE LIB.
OPTIMAE
ET L. TITINIO
TREPTO ET
TITINIAE CAM
PARIAE T. L.
TITINIO AECARSTO
LIB. V. F.

*Olim in domo Arcurani Būzza Arari
ni, nunc in domo Francisci Qui-
rini patricij Veneti fructum
monumentū.*

INFERENDI IN AREA
HVMANDI SEPELIENDI
IVS POTESTASQ. ESTO
VT HVIC AREAE QVAM EGO
DIFFINII ET A' FRONTE
MACERIAS DVXI, ET
TITVLVM POSVI VLTRA
EAM AREAM ET MACERI
EM IN FRONTE IN AGRO
VERSVS LATE. P. X. RETRO
VSQVE AD CANABETVM
HVIC AREAE CEDET, IN
QVA PEDATARA NEQVE
HVARI NEQVE TVMV-
LVM FIERI VOLO VT HA
BEAT EA AREA ET A' TER
GO ET A' LATERE AC
CESSVM SVVM.

INSCRIPTIONES ANTIQVAE, QVAE

HABENTVR TAM PATAVII, QVAM EXTRA IN AGRO

*& municipijs Patauinis ex Petro Appiano & Bartholomaeo Amantio,
quae extant impressae prater superscriptas.*

In monasterio D. Iustii.

SEX. PAPINIO Q. F. ALLE
NIOTR. PL. PROLOG. COS.
XV. VIR SACR. FAC.
D. D.

Patauij.

DEO SANCTO APOLLINI
PACIFERO EX VOTO
CORTIS PRAETORIAE CEN
TVRIO DASIELIVS LIBES
VOTVM REDDIDIT

In eodem monasterio.

Patauij.

T. MVTIO T. F. GRACILI
PRAEF. FAB. IIII. VIR
I. D. D. D. PVBLICE

TITIAE CHIONES Q. TITVS
ZOSIMVS PATRONVS LIBER
TAE BENE MERENTI FECIT
ET SIBI

Ibidem.

Patauij.

HEBDANO FILIO DVLCIS
SIMO QVI VIXIT AN.
III. M. X. D. XXIII. OLI
CERIVS ET VERA PA
RENTES FECERVNT

C. IVLIANVS CAECVS
ANT. F. PPN. ALDI
ANIVM .D. D.

In pariete ecclesiae Cathedralis.

Patauij.

MV. ALLENIVS MV. F. FAB.
CRASSVS CAESONIVS TR. MI
LI. PRAEF. FABR. IIII. VIR

D. M.
SER. CALPVARNIVS CLEOM
BROTVS SECVNDO SORO
RIS F. B. M. FEC.
V. A. IIII. M. X. D. XX.

Patauij.

Patauij.

Q. CAEDIVS .P. F. SEX. VIR
TERGESTE V. F. VINISIA
Q. F. MAXIMA VXOR
ASPIADA C. F. SECVNDA
MATER C. CAESIVS P. F.
FRATER

PETRONIA MVSA VIVA
SIBI POSVIT
IN .F. P. XXII. IN .A. P.
XVI.

f 2 Patauij

Patauſj.

In uico Limine in æde D.M. in ingenti
faxo pulcherrimis
notis.

.T. VETIDIVS .T. F. STRA
P. T. VALENS IIII.VIR IVR.
DI. QVINQ. PONT. SIBI ET
.T. VETIDIO POTENTI FI.
EQVO PVBLICO ANNORVM
XX. M. IIII. D. V. T. F. I.

T. PVBLITIVS PHRONIVS
SIBI ET CERONIAE GALENE
VXORI
H. M. H. N. S.

In æde S. Ioannis à Nauibus.

In municipio Arheſtino.

CIPIA .P. F. SECVNDA
FIERI IVSSIT.
LOCVS IN FRONTE P. XX.
IN AGRVM P. XXXV.
Patauſj.

ANTONIO VERO SIBI
ET SVIS

C. ARRIVS. C. F. MONVMENT.
SIBI FIERI IVSSIT
SEX ACILIVS. C. F. HERES
FECIT.

In oppido Montagnanz.

GRANIAE M. R. ROMANAE
.M. GRANIVS VRSIO
OPTIME DE SE MERITAE
POSVIT

Patauſj.

In pago Villæ Abbatis nunc in
domo Alexandri
Baſſiani.

PETRONIA MVSA VIVA
SIBI POSVIT IN F. P. XXIIIX.
IN A. P. XXVI.

In æde Miſericordiæ.

OFILIA LEDOTALIS SIBI
ET Q. CRANIO OPTIMO
VIRO SVO

M. PETRONIVS PRI
MVSVS IIIII.VIR
AVG. SIBI ET PE
TRONIAE VXORI
LIBERTIS LIBERTA
BVSQ. MEIS
VIVENS FECIT

Extra urbem in monaſterio Pra-
taleæ.

L. CARTORIUS P. F. FAB.
HIC SEPVLTVS EST. HIC LO
CVS PATET INFR. P. XX.
ET A' MEDIA FORIS IN
AGR. .P. XXV. HVNC MO-
NVM. DIS. MANIB. D.
LEGOQ.

In Monte Cinthio in quodam pariete
domus diruta.

MANILIUS .A. F.
) C. COELIVS

De antiquis notis.

65

INSCRIPTIONES ANTIQVAE, QVAE
REPERIVNTVR IN STRATA PAGO PATAVINO, IN
domo Danielis Viturij patricij Veneti, quas exscripsit uir nobilis PHILIBERTVS A PINGON Sabaudius, & mihi dono dedit ante-

quam in patriam proficisceretur, Iuris Civilis lau-
rea coronatus.

In pago Patauino Strata in iisdem ædibus.

TERTVLIAE CONIUGI QVAE
VIXIT ANNOS XX. IVLIVS
LVPVS MARITVS FECIT.

D. M.
VALENTINE
ANCILLE QVE.
ET STEFANA DEF.
ANN. XIII. AN.
TONIAE VALERIAE
PRIMILLA MATER
FILIAE .B. M.

D. M.
SEXTILIA
RESTITVTA
MITIONIO
FLAVINIO
MARITO OP
TIMO POSVIT

T. LVCILIVS
T. L. APTVS
M. H. S. F.

D. M.
.C. VIRIO
STEPHANO
VENERATA
LIB. PATRONO
B. M.

D. M.
CLO FELICIE
PVBLIC. VITA L.
SORO PISSIME
ET LARTIVS
AEPACATHVS
CLO. ET CLO

CAESIA C. LIB.
PANTHERA
VIVA FECIT
SIBI ET .M. SEP
TIM DASI
CON BELGI
CIPIALI CONSI
F. M.

VOLGNIA
MARCELLINA
DEF. ANN. XIII.
BENIA SABINA
MATER FILIAE
DVLCISSIMAE

D. M.
BIBIVS SECVNDVS
QVI VIXIT ANNOS
PLVS MINVS L. BIBIA
SALVINA SOROR
PATRI DVLCISSIMO
BENEMERENTI
POSVIT

D. M.

D. M.
EVTYCHO
DEF. ANN.
XXXVIII.
CONVICTVS
P.

D. M.
OBVLTRONIVS
EVCARPVS
CONCORDIAE FILIAE
POSVIT
DEF. ANN. VII.

.D. M.
TVRRANIAE - APRYLLAE
TVRRAN DRACO PATRO
NAE OPTIMAE
E. M.

Sub imagine hominis.

IVLIA TERTIA LUCI
DAE LIBERTAE ANN. XI.
INFELICISSIMAE
M. EITLVMIOS

L. CREPERIVS
HERACA VI. VIR
V. F. SIBI ET
CREPERIAE PATERAE
FILIAE ET
L. CREPERIO CELERI
NEPOTI DEFVNCTO

M. FVLVI. BYEIAE
HOMINI INCOM
PARABILI HAL. MAT.
L. DIA CONIVGI
PIO CON
B. CV AN. XXX. M.

Sub pulchra facie muliebri, & equi
te armato.

M. ANTONIO CELERI
EQ. LEG. VII. O. P. F.
IVLIA MAXIMA HAERES
FECIT
SIBI ET CONIVGI CARO
ST. XXX. F.
F. P. XII. IN AG. XVI.

C. MANLIVS
GI BAEL
PRIAMVS

T. QVAES. SEMPER
PER

AINATIO PRIMO A/.
P. M. XXI. V. IN
DEMIATA IN A.
TIFIVS AGILIS
AR. INF. P.

D. M.
VADONIAMAE
P. FILIAE DEF.
ANN. XXII.
In arcâ marmorea.
P. LIVIO ARTICVLO
APRIO PATER .L. D. AB
HEREDIB.

D. M.

D. M.
ORATIAE
PETINA FILIAE
SVAE DEF.
ANNOR. XIII.
E. M. P.

D. M.
C. LIGVSTIVS
FELIX C. LIGVS
TIO MAGINENSI
FRATRI.
P. O.

AVCTARIVM AD INSCRIPTIONES

PRISCORVM MONVMENTORVM TAM EX VRBE QVAM
ex agro Patavino, ab huius operis auctore additum.

In adibus Francisci Quirini Hieronymi F. patricij Veneti ad por-
tam Omnium sanctorum.

C. CASSIVS
Q. F. MACVLA
TES T. FIER.
IVSS.

DOMITIA .C. L.
PROBA
SI ET DOMITAE
SORORI ET
AETONI
SORORI S. F.
V. F.
H. L. S. H. N. S

L. S.
MARCIAE SEXTAE
IN F. P. XXXI.
RET P. XXX.

CLODIAE
CL. PORTV
RESTITAE M.

FORTVNATVS
ET PRIATATA
TITVLVM POSV
ERVNT SIBI ASIEQ.
INGENVAE FILIE
ET ALVMNE VALEN
TINE Q. SI FATO ME
LIORE FILIAS .N.
SVBITO MISELLAS
IN P. D. NON F.

V. F.
C. TVRANIVS
SECVNDI LIB.
EVANTHVS
CONCORD.
.C. TVRANIO
EVTYCHO
LIB. OPT.

SEX. NAVINIVS
SEX. L. APOLLONIVS
CONCORD.
SIBI ET SVIS
IN FRONT. P. XXXVI.
RETRO .P. XX.

DIVO AVGVSTO

V. P.
C. LVCRETIVS
L. F. SIBI ET
SVIS IN F. P. XV.
R. P. XVIII.

L. S.
C. MEMMI
LIBAN ET
P. MEMMI
TROPHIMI
IN F. P. XXI.
RET. P. XXX.

C. LVSCIUS
QVADRA
TVS SIBI ET
INSTEIAE MA
XIMAE VXORI
ET FILIIS SVIS
.V. F.

V. F. S. ET .S.
L. TERENTIVS
ACVTVS
CONC AVGV.
L. TERENTIO
OPTATO FILIO
CONC.
TERENTIAE
SATVRNINAE
.L. VXORI
CASSIAE .L.
LVCIANO LIB.
PVDENTI LIBERTATAE

L. LVSCIUS
IENS
H. S. E. AN.
XIX. M. II.
D. XIII.

LVSCIA
QVADRA
TILLA H. S. EST
ANN. XXV.
M. IX. D. XXIII.

VIVIS F.
SEX. VETTIVS
FIDELIS
SIBI ET AXIAE .L.
AMABILI
CONTVBERNALI

V. F.
C. TVRRANIVS
LIB. EVANTVS CONCORD.
.C. TVRRANIO PANTA
GATHO ET C. TVRRANIO
ET TYCHO LIB. OPT.

SEI QVI MINVS REM RELIQVIT
LIBEREI SIBEI QVAERANT
TV VIATOR VALE AD AQVAS --
SVNT SPSSA b o o --
.Q. MARCIUS .P. F. SER. REX. --

In colum-

De antiquis notis.

69

In columna sub imagine fœminea.

ISIDI REG.
.P. POSTVMIVS
HECATEVS ET
PVBLICIA
FELICITAS

.L. D. D. D.
N. CCC. II.

D. M.
C. VIRIO STEPHANO
VERTA LIB. PATRO
NO .B. M.

VENERI VICTRICI
PRIMA MINV CIA
VSV IVSSA
POSVIT.

In ædibus Alexandri Bassiani in marmore antiquissimo diminuto.

P. MANLIVS SYRVS .P. F. IIII.V. CAP.
ET POMPONIA GN. F. MARITALI
CONCORDIA INCOMPARABILES
S. V. P. HAC F.
SINE VLLA PENA VT SVPERSTES
ROSIS .S. IACENTIS QVOT
AN. CAL. IVN. EXORNET HIC .Q. CVM
SVR. OMNIBVS EPVLENTVR QVOS
MORIENS DAMNET AD TALE POSTEROS
QVI SVPERERIT HVC DEFVNCTVM
NICHILQ MVTATO QVO AD COR
ATTINET COMITETVR QVAN
T OMNIBVS IMMVTABILI .F. L.
I DVM .N. S. H. M. NAM VT
CONCORS VIRORVM ANIMVS STETIT, ITA
CONCORS MORTVORVM CINI .H. IACEAT.

VETVRA PRIMIGENIA
TI. VETVRI FVSCI LIBERTA
ANNORVM XXIIII.
HIC SITA EST
.C. SYNAECIO APRILI

.P. CARM.
SOSTHE
MEDIC.
IIIIII. AVG.
AN. CHAR.

VIVA T. S. ET .S. L. SETRONIO
.L. LANDERCVDO VIRO
L. CAETRONIO .L. F. FIRMO F.
CAETRONIAE .L. F. PRIMI F.

C. MAN-

C. MANLIVS
GIBBAE L.
PRIAMVS
QVAESSI SEMPER

ET VITATE DOMINORVM
FAMILIAE THERMENSIS
THERMARVM VRBANIA

C. ASCONIO C. F.
FAB. SARDO
IIII. VIR I. D.
PRAEF. FABR.
FRATRI
CVSINTAE .M. F.
SARDI MATRI
ET SIBI
ASCONIA .C. F.
AVGVRI
SACERDOS
DIVAE DOMITILLAE

Patauij in ædibus Alexandri Bassiant intra portam S. Ioannis à nauibus
sub uirili imagine.

P. FLAVIVS Q. F. ROM.
STABILIS
ADLECTVS DECVR
SIBI ET
P. FLAVIO .P. F. FESTO
FILIO DILECTO DECVR
ET
FLAVIAE TERTIAE
VX - - - T. F. I.

T. LIVIVS
.T. L.
OPTATVS AN. XV.

In quodam canali.
FLORO CAE .C. L. IARV

In frusto marmoreo.
CVRATORIS
ILLIRICI

C. FANNIO C. L.
FELICI PATRONO
C. FANNIVS C. L.
AVCTVS
NIAE C. L.

ISIDI
SIGN. HARPOCRATIS
.C. DIDIVS
ACVTANVS
DON. DEO

Sub duabus imaginibus.

V. F.
C. OCTAVIO
ATHICTO
AFRONIA TESTA
VXOR MARITO
Q. OCTAVIVS
PRISCIANVS
Q. OCTAVIVS
LABERIANVS
P. P.

CLEMONIVS
.C. F.
MOLLO SIBI ET
FREMONTONI
VXOR

Fragmentum.

M. AGRIPPA
S. C.

Q. LAE

Q. LAELIVS Q. F.
ROM. FIRMVS
SEP. CHOR. PRAE
CENTVRIA MIL.
ANNOS VIXIT XXVI
ET. F. I.

HATERIAE
FELICITATI
AN. XXXIII.
HATERIA
IVSTINA MATER
ET. T. FL. HYGIVS
MARITVS .P.

D. M.
FLAVIAE QVIN
TILLAE .Q. F. ET
L. CVRVLLO CON
IVGI IMPATIENTIS
VNA H. SVPERSTITI
P. QVINTILLVS VIX
DOLORE V.
ET .S. H. M. P. C.

Q. AETRIVS ROM.
MACER MILI. CORP.
X. PRATORIAE

C. CAESIDI HERME
ROTIS ET CAESIDIAE
EHORAE LIBERTAE
ET CONIVGI
V. F.

L. ARRIVS .T. F.
SEX.VIR
OPITERGI
SIBI ET SVIS
T. F. I.

In saxo decurtato.

M. LAEPONIVS
ET L.
SVRVS
SIBI ET
LAEPONIAE
SVRI .L.
- - - FILIAE
ROT - - VO
V. F.

CH
ALEX
MIL. A. XXVII.
M. TITIVS HER
III. APOL.
B. M. P.

C. BRICENI
C. F. CLEMENTIS
ET COELIAE
VOTINIAE VXORI
LOCVM DEDIT
SALVIO NICELLO
ET SALVIA IVCVNDIA

C. LVCILI .P. F.
AB XX. P. QVA
QVE VERSVS
FAMILI.QVE
EIVS POSTERISQ

M. AR.

M. ARRONTIO M. F.
TER AQVILIF
IIII VIRO A. A. A. F. F.
QVAEST. CAESARIS
TRIB. PL. PR. COS.
XV. VIRO SACR. FAC.
FILIO

Hic est delineata biga.

P. SERVILIAE VIRG.
P. SESTILIA
VIR. VEST. ET SIBI
V. F.

ATILIVS
CHES ET
ILIA PHOEBAS
PIENT. M. M. P
QVI LEGIS T. VALE

TERENTIA
T. F.
SEVERA
Q. MINVCIO F.

VALERIA MATER
ET VALERI
RIONI
LIBERTO
IN F. PR. P. XX. RE.
P. L.

In marmore ornatissimo cum zo
na obliqua per medium.

LI SVIS

L. RAETIO 7 L.
ADRASTO GALAI
L.

In columnaz frusto.

M. ACVTIO M. F. ROM.
MARCELLO C. ACVTII
M. F. ROM.
SECVNDO

Circa columnam ubi duo apri com
curantes

MACE. MIL. COR
X. PRAETO

POPILIAE
C. F.
PRISCAE

D. M.
M. AVRELIO
MARCELLINO
CONIVGI
DVLCISSIMO
SAVEEGIA

ALEX
MIL. A. XXVIII.
M. TITIVS
HONORATVS HER.
III. APOL
B. M. P.

MERCY-

MERCVRIO
AVG. SACR.
IN MEMORIAM
C. LARTITAVRINI
FIL. POSVIT
ELIA MAXIMA
MATER L. D. D. D.

Sub duabus imaginibus.

C. SEMPRONIUS
Q. E PIMVS VIVOS
F. SIBI ET VXORI
CLODIAE SECUNDAE
ET Q. SEMPRONIO
TERTIO FRATRI SVO
INFR. P. XXVI. RET. P. XXVI.
ILLI DEOS IRATOS
QVOS OMNES CV|VNT
SI QVIS VIOLARIT

Frustum marmoris.

C. FAB. SA ---
D. O. P. CESTI
BIO DEXTRO
DVCENIO
- T PROVINCIA

T. AVRELIVS T. L. FELIX
VIVOS FECIT SIBI
ET LIBERTIS SVIS
OMNIBVSET
CONLIBERTIS SVIS
ET CONLIBERTAE
GRATAE SVAE
IN FR. P. XVI. IN
AGR. P. XX.
MON. H. M. N. S.

C. ATILIVS
LACHES ET
ATILIA PHEBAS
PIENT B. M. P.
QVI LEGIS T. V.

D. M.
P. MARIONI NI
GRO CORVINA
NI CON. VIX. AN.
XXVIII. AESCVLA
PIO ---
DOTIS ---
H. CONIVGI

L. RAECIO 7 L.
ADRASTO
GALAI L.

D. M.
C. HOSTILIO ELIO
V. AN VIII. M. VI. D. IX.
H PL. MINVS V. C.
CASSIVS THESPIVS ET
SERGIA MAXIMINA
PARENTES MESTISS.
ET INFELICISSIMI

AVR. IVSTINO APRI
ONI. V. ET SEPTIMI
VS PROCVLVS VA-
LERIVS EIVS HEREDES
CVRANTIBVS
FAVSTINO ET IVLIO
LIBERTIS. B. M. P.

A'latere.

M
X
E
L

AVRELIVS
ENDOTVS
TEX. 7 SIBI ET
ELIAE AQVILIAE
CONIVGI DVLCISS.
VIVVS POSVIT
P. E. S. S. A. V. D. H.

.C. BRIGENI C. F.
CLEMENTIS ET
COELIAE VCHINI
VXORI
LOCVM DEDIT
.L. SALVIONIO ELO
ET
SVAVIA IVCVNDIA

In lapide diminuto.

-MOSISSIMI
-TORIS
-E CVMIS

C. FANNIO C. L.
FELICI PATRONO
.C. FANNIVS C. E.
ACVTVS
C. FANNIAE C. L.

C. VALERIO
DIODORO
VIX. ANN. XIIX.
C. VALERIVS PLACIDVS
ET VALERIA
MYRTALE
PARENTES
FIL. ET SIBI

ACCILLIA. P. L. BASSIO
SIB. ET
T. CARTORIO SIRTO
VXOR VIRO

M. AVRELIO
MARCELINO
CONIVGI
DVLCISSIMO
SAVFERIA
CRISPINA
CONIVNX

D. M.
CLODAE THAIDIS VIX.
ANN. XVIII. DIES XVI.
.M. CLODIVS IANVARIVS
SIB. ET LIB. BENE .M.
V. F.

C. SAVFEIVS
CLEMENS
SIBI ET
VALERIAE

Lapis fractus.

--S. C. FIL.
--VICINVS SIBI
--IVOS FECIT
--ENNIO C. L.
--ANTIO PATRI
--ET QVINCTAE
--C. FIL. MATRI
--VETTIAE PRISCAB

Lapis

Lapis diminutus.

POPPIA CAVALERINA ETTIO
MARCELLVS QUIETVS SARSI
NQO AB SOLO FABRI
CAVERVNT. ---

MEMINIA SIBI ET
LEPONIAE
MV. Q. LEPONIORVM
ET VNICAE MATRI SVAE
VIVA FECIT, LOCVS
SEPVLTVRAE IN FRON
TE P. XV.
C. TITIVS ET F. IAN-

D. M.
L. SE PVELIO P. L.
FLORENTI
CAECILIO OLCRENI
C. CASTRITIO C. L.
CALVIONI
CASTRITIAE C. LEVCHI
C. CASTRITIO D. L.
MARITALI LOC. SEPVLTVRAE
SIBI ET SVIS
L. DOMITIO THEOPHILO
INFR. P. XX. RETRO
P. XXV.

Hic apparet imago sedentis pro tri
bunali cui nuncius astat.

C. VALERIO
DIODORO
VIX. AN. XIIIX.
C. VALERIVS
PLACIDVS
ET VALERIA
MYRTALE
PARENTES
FIL. ET SIBI.

Hactenus in aedibus Alex. Bassiani.

Sub quatuor imaginibus.

.C. OPPIO. C. F. PATRI
RVTILIAE PRIMAE MATRI
CASSIAE L. F. SECVNDAE VXORI
.C. OPPIVS. C. F. T. F. L.
.P. OPPIVS. C. F. POLLIO FRATER
FACIVNDVM CVRAVIT.

In domo Ludouici Pasini apud S.
Iulianam.

In angulo aedium doctorum apud D.
Franciscum paruulum.

PERPENIA. L. L. FA
VOR VIVA FECIT
SIBI ET L. PERPENAE
PHILONI SVEIS.

ACONI Q. F. FAB.
LABEONIS PO
LICIS VIXIT ANN.
XV.

In ædibus Muffatorum apud S. Iacobum intra duas imagines alatas.

C. GVAVIO C. L.
IVCVNDO
CONTYBERNALI
SVO ET SIBI
OCTAVIA METHE
V. S. F.
IN .P. P. XII.

.P. AELI PONTICI
MIL. COHORT. .V. P. R.
VIX. ANN. XXII. MEN. II.
DIEB. XVII. AELIA DOMITIA
MATER INFELICISSIMA
ET SIBI

Humi in stabulo

Centonis

In monasterio Eremitarum.

FATIGIVS Q. F.
FEREIVS VIVOS
FECIT SIBI ET SVIS
IN FRONTE PEDES XXX.
RETRO .P. V.

DIS .V. MANIVS SACRVM
TAVRIA .M. L. TYCHAE
VXOR
.T. ANNIO CHERINTHO
CONIVGI
ANNIAE .T. PIERIDI
SIBI ET SVIS
LIBERTAE.

In latuacro montalium S. Benedicti in gradibus.

VETTIA L. F. C. L.
CLARA
TESTAMENTO
FIERI IVSSIT
SIBI SVISQVE

In ædibus nostris apud S. Leonardum.

C. --- .S. F.
Q. ASCONIVS
GABINIVS MODESTVS
PRAETOR PROCOS.
PRAEF. AERARI SATVRNO
DEDIT

C. POMPEIVS C. L.
LEPIDVS SIBI ET
POMPEIAE .C. L.
PRIMAE
TESTAMENTO
FIERI IVSSIT

D. M.
TI. CAPELLI .T. F.
VINDICIS
IN .P. P. XXXVII.
A. T. COX. S. P. XXVII
INTRA COX. P. XXXVII.

TI. CARTORIO
TI. L. A --- EROTI
CARTORIAE APTAE
CARTORIVS SIBI ET
SVIS.

C. SEX-

.C. SEXTIO QVOD C. BELLO CONF. RELIQVIAS
 NON DESTITVERIT POMPEIANORVM
 VICTORIS IVSSV .K. D. MVLTATO ET IN EXI
 LIVM ACTO .C. SEXTIA VXOR PARVVLIS
 CVM LIBEREIS OBSERVARI IVSSA SEQ. IPSOSQ.
 REPENTI PRAECIPITIO VINDICAVIT IN LIBERTA
 TEM. VIXIT LIBERA ANN. XLVI. SERVA
 NEC DIEM.

Ibidem olim erat tabula ex finissimo marmore, & notis pulcherrimis di
 minuta, superiori anno clam sublata est: cupio eam loco
 suo aliquando reponi.

IMP.
 EGNATI
 PII FEL. AVG.
 MAX. TRI. P.
 P. P. COS. II. P.

Pridem mihi dono data parua tabella marmorea recens
 inuenta.

D. M.
 L. MACLONIO
 FORTVNATO
 VALGIA THALLVA
 CONIVGI BENEM.
 FACIT.

In ædibus Ludouici à Vallibus apud S. Sophiam.

.T. MVSTIO C. F. FAB. HOSTILIO
 FABRICIO MEDVILAE AVGVRIÑO
 ALLECTO INTER TRIBVNICIOS AB

g 3

IMP.

IMP. NERVA CAESARE AVGVST. PRAE
VR AER. PONTIFICI
deficit. D.

In ædibus Obiciorum apud episcopium.

VXORI
M. ALLIO .M. F. FESTO
FILIO
HOSTILIAE C. L. SEVERAE
N. F. F. N. S. N. C.

In ædibus Cartulariorum apud S. Thomam.

MER .S.
.D. POPILIVS PAETVS. GN. LABE
PAETO COS. DESIG. FRATRI
SVO. B. M. F.
HVNC SOMNO AETERNALI
PATRIA RETINET

In sacello Hermacore & Fortunati
iuxta ecclesiam maiorem.

ANTONIA .C. VXOR
TERENTIA .P. FILIA

In cœmeterio S. Michaelis.

-- Q. PLO --
-- SIBI --
-- BIT --

In monasterio D. Iustinae pro urna olearia.

DOMITIAE FATILIANAE CONIUGI
KARISSIMAE QVAE VIXIT
ANN. XLVII. M. VIII. D. XII.
FL. LATVS .V. P. ET SIBI
N. CCCCC, XVIII.

Ibidem

De antiquis notis.

79

Ibidem in gradibus.

TARBENIVS .L. F. FA.
TESTAMENTO FIERI

Ibidem literis adesis.

HELVIA .C. F. PRIMA
SIBI ET
C. HELVIO 7 L. COMMUNI
HELVIAE 7 L. C. L. ID. IIS
POSTERISQVE EORVM
LIBERIS LIBERTABVS
.T. F. I.
IN FRONTE .P. XX. RET. XX.

In gradibus Contarenorum apud ecclesiam
Cathedralem.

.V. F.
L. AELIVS L. F.
FAB. MACER
VI. VIR SIBI ET
L. AELIO ANTIGON
LIB. CONSORTI
ET
P. SALTIO MYSTICO
AMICO
SALTIAE EVTICHIAE
H. M. H. N. S.

A latere saxi.

L. S. M. C.
IN F. P. XXI.
R. P. XXVI.

In domo Lauri Ditiiani ad Sanctum.

POMPONIA .Q. L. --
VRBANA SIBI --
Q. POMPONIO Q. L. OR--
SIBI ET SVIS VIVA --

In uase apud M. Mantuam.

D. M.
TITIAE TERTILINAE
VETULENA DORCAS
AMICAE
E. M. F.

Apud Iohannem Cauinum in parua bali.

D. M.
IN MEMOR.
VSIAE .L. FIL.
TERTVLIANAE
SACERD. DIVARVM
MATRI SVAE
SEX. APPI.

g 4

Extra

Extra portam S. Iohannis in angulo
delubri ruinosi.

Q. LOLLIO L. F. FAB.
PATRONO ET
PLOTIAE VXORI
SECUNDVS ET
HOMVLIVS FECER.
SIBI ET SVIS

Extra portam Caudalonga in delu-
bro pagi Alticlerii in pariete.

AMENIVS PERVVS
HONORIS CAUSA
GALENIO OLPISIDAE
NYSAE

Atheſte ſub imagine puerili.

SEPTIMIA A. C. F.
SPICA ANNO
ET MENSE TERTIO

Ab utroque latere eſt nudus, qui
ludit VII. pilis luſorijs ſimul. Du-
as tenet manibus, unam calce fe-
rit, una habet in ſummitate alte-
rius pedis, tres in aere
pendent.

Apud eandem in uafe marmoreo ubi
ab uno latere eſt paſſera, ab altero
uaſa aquarium in medio.

IVLIA HELPIS
FECIT
IVLIAE HEVCHE
VERNAE SVAE
VIXIT ANNIS XVI.
MENſES X.

Extra portam S. Crucis in ſacello
S. M. Spallanz.

AELIA P. L.
GNOME
P. AELIVS C. L.
NARCISSVS
VIVA POſVIT

In oppido Atheſte in domo Ioan-
nis Marchetti.

C. TVLLIVS
ROM.
TESTAMENTO
FIERI IVSSIT

In monaſterio Carcerum ſub ima-
ginibus v. capitum.

Q. CARTILIVS
ET LVXONIA T. F.
TERENTIA

In pago montis Vallis Daria ubi
duae puellae flere ul-
dentur.

PAVONIAE
FILIAE

In iſco eodem in delubro in lapi-
de diſſimulato.

CORNELIO L. F.
TRI
C. ANINI VINDAE

In Monte

De antiquis notis.

81

In Monte Arquadae ad altaris gra-
dus pulchris notis tantum le-
gitur.

TESTAMENTO
FIERI IVSSIT

In eodem colle in ædibus Bolani
in lapide diminuto.

NNEI ARIA C --
TESTA
.T. CARNIVS. Q. F.
ROM. DECVRIO

In Monte Silice in ædibus Camilli
Lucifragij sacerdotis.

PRIMA ----
COELIA
MATARONIS F
P ----

In eadem domo in faxo
fracto.

-- MENTO
-- ELOTI
-- VNDA

Parauij in uico sanctæ Crucis in ædibus
Michaelis à Vacis in fragmento te-
reti eximia rotunditatis.

IMP. CAES. C. VAL.
DIOCLETIANVS P. F.
AVG. ET IMP. CAES.
.M. AVR. VAL. ET
MAXIMIANVS P. F.
AVG. ET FL. VAL. CON-
STANTIVS ET GAL.
VAL. MAXIMIANVS
NOBIL. CAES. .M.

In eodem uico prope in domo Boz-
torum in fragmento orna-
tissimo.

P. LOLIVS
SIBI ET

IN .F. P. XV. RET.

In Monte Cilice ad ianuam ædis S. Martini.

.Q. L. SECVNDVS
SIBI ET SENIAE
ET SABINAE
VXOR .P.
.T. F. I.

V. F.
C. OCTAVIO ATHICTO
AFFRONIA PESTA VXOR
MARITO .Q. OCTAVIVS
PRISCIANVS
.Q. OCTAVIVS LABE
RIANVS
.P. P.

In edib

In ædibus Horatij Sorelij sacerdotis apud sanctam Iulianam nuper
effossum est saxum magnum paulo diminutum his
in sculptum literis.

AETERNO IMPERATORI
NOSTRO MAXIMO OP
TIMOQUE PRINCIPI
AVRELIO VALERIO
DIOCLITIANO PIO FE
LICI INVICTO
AVGVSTO
PAETVS HONORATVS VIR
CORRECTOR ITALIAE
NVMINI EIVS DICATISSIMVS

In Abbatia Pagi Carriæ introrsus in ingenti operculo sepulchri Galearæ Mar
filij Carrariensis uxoris insculptum est hoc epitaphium, quod
apertum fuit anno M.D.LII.

SEX. POMPEIVS SEX. F. PRAEF. I. D. PRAEF. FABR.
BIS AVGV R SIBI ET TVLLIAE SEX. F. SEVERAE
VXORI ET SEVERAE F. ANNORVM XX.

In Pago Liminae in horto And. Magni patricij v.

Q. HOSTILIVS. Q. L.
EROS
TESTAMENTO FIERI
IVSSIT
SIBI ET SVIS

Inuentum olim in agro Acheftino nunc in Vico
Leonici uisitur.

SEXTVS ATILVS M. F.
SERA. PROC. INTER ATES
TINOS ET VEICETINOS
EX SENAT. CONS. FINES
TERMINOSQ. STATVIT.

Hæc

Hæc quattuor ingentia saxa sic insculpta, dum Patauinus à Germano milite uastaretur, sublata supra ripam fluminis prope Augustam Vin-
delicorum, ad rei memoriam, collocata fuerunt.

D. M.
PORTITORI PLVTONI ET PROSERPINAE
HABE IVLIA C. F. MAXIMA FELIX DOMINI

TORMENTVM
SALVE ANIMVLA DVLCIS

ANIMVLA SVAVIS
ANIMVLA IN DEORVM NVMERVM

RECEPTA
VNDE TALE? QVANDO TALE? ET
CVI TALE?

V. A. LIX. M. VI. D. XII. HOR. NOC. IX.
.T. SCIBONIVS BARBVLA CONIVGI
INCOMPARABILI B. M. P. C.

Sub magno capite.

D. M.
AEMILIAE
CHRISIDI LIE.
ET CONIVGI
.V. A. XXXVII.
.C. AEMILIVS
CALPVNIAM
VET. N. SVR
ET SIBI .N. P.

C. IVL. PRISCI
V. A. VI. M. X. D. VIII.
IVL. GERMANVS
ARMORVM CVST.
ET
VAL. MARCINA
PARENTES.

D. M.
SPEDIAE
PANYCH
P. CASSIVS
VERVS
CONIVGI
PIENTISSIMAE

In municipio plebis Sacci in pariete templi sub duobus capitibus.

PETRO
NIAE .T.
.L. GRA
TAE

In rure

In rure putei Vitaliani.

FORTVNAE SACRVM
P. OBSIDIVS P. F.
RVFVS IIII. VIR
TR. MIL. LEG. IIII SYTHIC
PRAE. FABR.

In frontispicio delubri ruri Cafalis supra duo capita.

ETTIA .C. F. PRIMA
.V. F. SIBI ET
C. SERVILIO .C. F.
MATVRO

In noua turri Cathedralis basilicae in saxo fracto.

-- C. F. FAE. VEGIO
-- FIERI IVSSIT

In monasterio Carranen. humi.

In uico S. Mariae de Lugo iuxta portam templi.

.T. PRAEF. T. D.
.V. F.
A. ANTONIVS .A. F.
AGATTI ANG. L. IVI.

BIRRIVS
VOLTIO .M. F.
SVMBICA
OSTIARIA
BIRRIA PRIMA
BIRRIA QVARTA
BIRRIA VOLTIO .M. F.
TERTIA TESTAMEN
TO FIERI IVSSIT

In aedibus Ioannis Baptistae Rhamnusi in uico patriarchae ad Sancti Petri.

Supra portam cellae uinariae.

CIPRIATA

Mirę pulchritudinis literę, municipium Patauinum fortasse significantes, ex quibus liquidò patet, Patauium fuisse olim coloniam Romanorum. C. Plinius in minor Epistolarum libro primo epistola ad Iunium Mauricum ita scribit: Habet autem matrem Serranam Proculam ē municipio Patauino: nostri loci mores. Serrana tamen Patauinis quoque seueritatis exemplum est.

In descensu scalae eius cellae.

P. AEMILIVS
P. L. DEODORVS
SIBI ET SVIS
IN FR. P. X. RETR. P. XII.

In pariete horti qui ad laeuam introeuntibus occurrit.

IMP. CAESARI

M. AVRELIO
ANTONINO
AVG. IMP. CAES.
L. SEPTIMI SE
VERI PII PER
TINACIS AVG.
ARABICI ADIA
BENICI PARTHI
CI MAX. FIL.
D. D.

Eregio

E' regione huius parietis.

IANO PATRI
 AVG. SACRVM
 C. IVLIVS C. F. SER.
 AETOR AED
 DONATVS AB TI. CAES.
 AVG. F. AVGVSTO TORQ.
 MAIORE BELLO DELMA
 TICO OB HONOREM
 II VIRATVS CVM LIBERIS
 SVIS POSVIT.

In pariete hortii ad Meridiem.

OCTAVIA. Q. F.
 SECUNDA VI. F. SIBI ET
 OCTAVIAE T. P. GRACIL
 LAE ET OCTAVIAE SEX.
 F. CAESINAE NEPTI Q. OCTA
 VIO PATRI AED. II VIRO III
 QVINTIAE VOLTISAE MATRI
 T. OCTAVIO SEX. F. GRACILI
 VIRO AED. X. VIRO PONT. C. OC
 TAVIO RVFO PRATRI AED.
 II VIRO PONT. SEX. OCTAVIO
 SEX. F. CELSO GENERO.

LEX DEDICATIONIS ARAE SVB

ARCV PROPE PONTEM S. BENEDICTI IN TABULA MARMO
*rea, & mutila inuenta pridem Salone in Dalmatia à I. Baptista Rhamnusio, & ab eo
 dem mox in integrum restituta, atq; ibidem collocata sub aeneis capitibus
 Andreae Naugenij & Hieronymi Fracastorij uiro-
 rum illustrium.*

L. HELIO CAESARE IMP. P. COELIO ET ALBINO
 VIBVLLIO PIO COSS. VII IDVS OCTOBRES

CN. DOMITVS VALENS II VIR. I. D. PRAEIVNTE. C. IVLIO
 SEVERO PONTIF. LEGEM DIXIT IN EA VERBA QVAE IN-
 FRA SCRIPTA SVNT

IVPPITER OPTIME MAXIME QVANDOQVE TIBI HODIE HANC
 ARAM DABO DEDICABO QVE, OLLIS LEGIBVS OLLIS QVE
 REGIONIBVS DABO DEDICABO QVE QVAS HIC HODIE PA
 LAM DIXERO VTI INFIMVM SOLVM HVIVS ARAE EST.
 SI QVIS HIC HOSTIA SACRVM FAXIT QVOD MAGMEN-
 TVM NEC PROTOLLAT ITCIRCO TAMEN PROBE FACTVM
 ESTO CETER. LEGES HVIC ARAE EAEDEM SVNTO QVAE
 ARAE DIANAE SVNT IN AVENTINO MONTE DICATAE HI-
 SCB LEGIBVS, HISCE REGIONIBVS. SICVTI DIXI HANC
 TIBI ARAM IVPPITER OPTIME MAXIME DICO DEDICO
 QVE VTI SIS VOLENS PROPITIVS MIHI COLLEGISQ. ME
 IS DECVRIONIBVS COLONIS INCOLIS COLONIAE MAR-
 TIAE TVLIAE SALONAE CONIVGIBVS
 LIBERISQVE NOSTRIS.

h

Penes

Penes Io. Baptistam Rotan. supra statuatam
togatam.

M. MOENIO. Q. F.

In ædibus. R. Torquati Bembi apud S. Bartholomæum
In lapide fracto.

D.

M.

S.

.V. ANTONIVS. SEVERVS. AQVILA. HIC IACET.
.V. SINE. ANIMA. MISERABILI. FATO. QVI. II
VIXIT. ANNIS. BISCENIS. ET XVI. MENSES. 7.
.I. CVI. VOTA. ERANT. VT. PARENTIBVS ISTA. 7.
.C. PARARET. SET. MORS. IMMATVRA. FECIT. .V.
.7. VT FACERENT. PARENTES. FILIO, STVDIA. .V.
.O. AMAVI. OBSEQVENS. MAGISTRIS. FVI. .A.
.R. OBSERVAVI. PARENTORVM. PRAECEPTA. MI. .I.
—MICOS. COLVI. PATRONOS. BONOS.
OFFICIO PRAESTVS. FVI. SET. T. ATA. I—
M. AETATE. TVLER—NT. LVC. —
QVOD. DI. — —

In paruo lapide formosis characteribus.

D.

M.

.VLPIAE. DONATE.
.FILIAE.

DVLCISSIME. SIBI.
.ET SVIS.

M. VLPIVS TROPHI
MVS. FECIT.

.7. CAESARI. IMP. CAESARI. CAESARI. AVG. F.
VESPASIANO IMP. III. VESPASIANO AVG. —
PONTIF. TR. POT. II. COS. II.

ÆLIVS. LARTIS. F.

—RVM. CIMINIVM.

—EA PECVNIA. VECTIGALIA

—ONSTIET IN ANNOS.

15. GRAVIS —L. Q I V V V D. C. XXV.

VII. CAESA

VII. CAESARI — — — IMP. CAESARI — — — CAESARI AVG.
 P. VESPASIANO IMP. III. — VESPASIANO AVG. COS. DE
 STINATO. II. PONTIF. TR. POT. II. COS. II. PONTIF.
 MAX. TR. POT. IIII. PRINCIPI IVVENTVTIS PO-
 NI IVSSIT.

C. PAPIRIVS. AEQVOS VII. LEG.

IMP. VIIII. P. P. COS. IIIII

III. AVG. TESTAMENTO.

EX AVRI P. X.

L. VALERIVS. ZABDAE. MERCATORIS. VENALICI. L. ARIES
 SEV. STVPOR. EST. HVIC STVDIO. SIVE EST INSANIA. NO-
 OMNIS AB HAC CVRA, CVRA LEVATA MEA EST. (MEN.
 MONVMENTVM ABSOLVI, ET IMPENSA MEA AMICA
 TELLVS VI DEI, HOSPITIVM. OSSIBVS. QVOD OMNES
 ROGANT, SED FELICES, IMPETRANT. NAM: QVID
 EGREGIVM, QVIDVE CVPIENDVM. EST MAGIS QVAM
 VBI LVCEM LIBERTATIS ACCEPERIS, LASSAM SENECTAE
 SPIRITVM. IBI. DE. PONERE QVOD INNOCENTIS,
 SIGNVM EST MAXIMVM.

FINIS LIBRI PRIMI.

h .

BERNARD

BERNARDINI SCARDEONII CANONICI

PATAVINI, DE ANTIQVITATE PATAV-
tauſj & claris ciuibus Patauinis, li-
ber ſecundus.

DE RELIGIONE ET PIETATE PATA-
uinorum in templis, & xenodochijs, ac pijs locis conden-
dis Clafſis quinta,

P R A E F A T I O.

ITSI de Antiquitate, & ornāmētis urbīs Patauſj, magna, & permul-
ta haecenus dicta fuerint: maiora tamen, ac potiora adhuc extant,
dicenda: quæ ſanè ſunt multo ſanctiora, & magis pia: uipotè quæ
ad ueram, ſolidamq; Dei Opt. Max. laudem, magis quàm ad inanẽ
ullam mundi gloriam ſpectare uidentur. Tranſgredimur enim
nunc ad opus pietatis, unam omnium profecto præſtantiffimam
hominis partem, quæ ſanè tota ad Dei laudem pertinet, & in Deo ſolo perficitur. Et
hæc eſt Patauinorū pietas in dedicandis templis, & extruendis cœnobijs, xenodo-
chijsq; & alijs pijs locis, quorum hæc in ciuitate, tanta copia eſt, quanta alibi præte-
reariis in urbibus reperiatur, quæ etſi ad cōmunem laudem ciuitatis accedant, &
ſuperiori clafſe facile comprehendendi potuiſſent, tamen quando & priuata quædā no-
mina habeant, & permulta ſint: malui ipſa proprium locum tenere ac ſeorsum ſub
proprio titulo deſcribi, quàm rebus alijs prophanis communiter commiſceti.

DE ECCLESIA CATHEDRALI ET FANIS PARROCHIALIBVS.

HIC ergo primum de basilica Cathedrali dicendum eſt, quæ quidem
licet uetustate, & dignitate iure cæteris baſilicis præſit, ſtrutura
tamẽ (ut par eſt) haecenus minime præcellit, nec ea eſt ſpecie, quæ
tantam, tamq; amplam ciuitatem deceat. Quocirca nunc munere
Franciſci Piſani epiſcopi Patauini Cardinalis ampliffimi, & uene-
rabilium Canonicorum, nec non aliorum eiufdem eccleſiæ ſacer-
dotum, ope, cœpta eſt à parte Occidentali laxius, & magnificẽtius ædificari, ac iam
nunc in præclaram formam ſurrexit, qualis deinceps huic ciuitati, ut reliqua publi-
ca, & priuata ædificia magno decori, & ornamento eſſe poſſit. Quod iure, & meri-
tò factum eſt: quando hæc una in primis in tota Italia habeatur, locupletiffima. A-
ſcendit enim Patauini epiſcopi prouentus ultra undecim millia aureorum. Habet
canonicatus item uiginti quatuor, & quatuor præpoſituras in templo, & in ipſis ſa-
cris ſolennibus poſt epiſcopum dignitatis, & authoritatis aliquanto minoris, quo-
rum redditus ultra x millia aureorū ſummam excedunt. Qui quidem honoris gra-
dus talis eſt ut non niſi ſpectatæ uirtutis, ac nobilitatis hominibus deferri cōſueue-
rit: Tamerſi Pauli III Pont. Max. ſingularis, ac propè diuina bonitas, incredibili
munificentia nos nihil omnino tale cogitantes, in honeſtiſſimū hunc ordinem no-
ſtris erga illum, atq; uniuerſam Chriſtianā Remp. meritis longè maiorem annis ſu-
terioribus redegit. Habet cuſtodes ſex in officijs diuinis: ſex item quos manſiona-
rios appellant: quibus animarum cura tota commiſſa eſt. Habet etiam pluſquam tri-
ginta Capellanos in choro ad omnia diuina officia, tam nocturna, quàm diurna di-
ſpartitis quotidianis diſtributionibus reſidentes. Alios præterea extra chorū ultra
xx. ad ſacrificia quotidiana facienda, altari ſolummodo ſeruientes. Habet iunior-
res

res clericos ad xxx præbendatos, & cum his alijs plurimos. Habet pro residentibus, uberes admodum & opimas, & quotidianas distributiones. Habet præceptorem grammaticum, & alterum musicum: cantoresq; plurimos satis idoneos a mercede conductos. Habet deniq; ad usum sacrorum argentea uasa quamplurima. Beatorumq; imagines ex argento conflatas: uestesq; sericas, argenteas, aureasq; insignes. Seruatur hic insuper uas preciosissimum pro solenni corporis Christi cerimonia, summæ profectò pulchritudinis: ex argento & auro magni ponderis, tantoq; artificio conflatum ac fabricatum, totq; imaginibus exornatum, ut uerè materiam opus longè superet: ac in eo genere non possit quicquam excogitari, aut pulchrius, aut magnificentius. Idem seruatur Tiara episcopalis, auro gemmis, & margaritis locupletissima, & alia deniq; complura egregia & speciosa ad diuinum cultum facientia. Hanc Basilicam creditur primò constructam à populo fuisse, postea terræmotu dilapsam, à Clero, & à Berta regina reparatam, & à Milone episcopo consecratam: quod indicat epigramma incisum in lapide epistyli, in medio templo.

Anno Domini M. C. XXIIII. In dictione II.

RTE magistrali Macili me struxit ab imo
Clerus: terræ primo motus subuertit ab imo

Hæc eadem post ferè trecentos annos fuit arcubus exornata à Stephano Carrariense episcopo, cuius pater Franciscus iunior urbis princeps ad ornatum postea templi donauit Ecclesiæ aream adiacentem pro cœmiterio, sicut legitur circa columnam ibidem erectam: M. C. C. C. I. Illustris Dominus Franciscus iunior de Carraria Dominus Paduæ, natus quondam bonæ memoriæ Magnifici, ac potentissimi Domini Francisci Senioris de Carraria, olim Domini Paduæ Anno xi sui Domini cœmiterium hoc donauit cathedrali Ecclesiæ Paduanæ tempore uenerandi uiri domini Stephani de Carraria filij sui, Dei & apostolicæ sedis gratia Ecclesiæ Paduanæ administratoris. In hoc iacet corpus S. Danielis martyris, & aliæ sanctæ reliquiæ.

De Ecclesijs parrochialibus.

VBSUNT huic cathedrali Ecclesiæ intra moenia, sex & uiginti parrochiales, & simul baptismales basilicæ, optimè dotata: quibus præsunt proprii sacerdotes, præscripam sibi animarum curam, quisq; in sua Ecclesia, exercentes. Ex quibus seorsum à cathedrali Ecclesia, unà cum octo alijs ad id deputatis clericis fit congregatio: quam parrochorum congregationem appellant: quæ quidem antiqua, & locuples, & admodum uenerabilis est. Hi per singula ferè urbis templa statim diebus simul cōgregati officia defunctorum celebrant pro his, qui hæc sibi iusta fieri annuatim testamento legarunt. In his est primicerius: ita enim uocatur huius collegij præfectus. Item est aliter magister, qui curat redditus decimarum, & distributionum, quæ certis diebus, & quæ annuatim, ex bonis ipsius congregationis inter omnes dispartiantur. Quæ quidem distributiones mille ducatorum precium transcendunt. Hi autem cum Ecclesia cathedrali supplicationes ritè sub uno eodemq; crucis uexillo seruato ordine frequentant. Atqui uerò cum uocantur ad exequias defunctorum, omnes unam tantum parrochiam secuti crucem, dispartitis ex more eleemosynis, omnes æquali portione participant: in suis uerò solennitatibus omnes gratis inuicem, alter alteri officio, & multa honestate deseruiunt. De huius collegij distributionibus, nullus pariticipes fieri potest, nisi qui titulum ecclesiæ iustum in urbe habeat: & canonicè sit in aliqua parrochia institutus, nec fuerit cuiusuis alterius religionis regularis apostata.

De monasterio D. Iustinae.

NSVNT etiam intra mœnia monasteria monachorum quamplurima, sed hæc in primis. Præclarum cœnobium diuæ Iustinae, ubi instauratio religionis sancti Benedicti exoriri primum cœpit: quæ subinde per totam Italiam propagata est: & appellatur monachi S. Benedicti ex congregatione Cassinensi Diuæ Iustinae de Padua. Quæ quidem Patauî maxima est, & censu, & pietate una omnium exuberantissima. Hæc autem olim anno à Christi natali, diu ante millesimum (ut legitur in priuilegijs imperatorum, quæ adhuc in archiuo Ecclesiæ nostræ cathedralis seruatur) caput erat episcopi Patauini. Istud autem insigne cœnobium tam amplum ædificijs, tam magnificum, tamq; copiosum est, ut in uniuersa Italia, uix par alterum reperias, quod huic merito anteponas. Surgit modo nouum templum immensæ magnitudinis, & eximie pulchritudinis, & omnium huius ciuitatis amplissimum: ubi assidue insudatur incredibili sumptu ad perfectionem. Sunt autem huius Abbatia redditus penè inestimabiles, neq; quanti sint, rectè à quoquam iudicari pro certo potest. Sunt tamen qui eos duplo episcopatum superare cõtendunt. Hic autem quiescunt corpora sanctorum Diuæ Iustinae D. Prosdocimi D. Maximi, Beatorum Vrij, Rainaldi, & B. Iacobæ, trium innocencium, & ossa innumerabilium martyrum. Ferunt autem templum hoc fuisse olim templum Concordiæ, & aliquando Monialium, nunc autem monachorum, & caput omnis illius congregationis.

De cœnobio Prataleæ.

AVD ab re fuerit cœnobio huic, eiusdem familiæ locupletissimum alterum addere Prataleæ uocatum, quod est in collibus Euganeis, ad sextum miliare extra mœnia, ædificijs frequens, & aedibus religiosis, & speciosissimo templo spectabile: Isdemq; opibus, ac religione præcipuum: ubi frequenter, & annis ferè alternis ob loci opportunitatem, ac rectorum amplitudinem pro peragendis negotijs religionis, & quæ ad Dei cultum pertinent, monachorum comitia sancta fiunt.

De monasterio S. Iohannis in Vridario.

HILO sanè minoris existimationis, etsi aliquanto exilitior redditus, extat hic Patauî insignis ordo canonicorum regularium S. Augustini, ubi pulcherrimum templum, atrium, porticus, & ædes frequētes, & speciosæ. Monachi autem habitu, doctrina, moribus, & sanctitate uitæ, ualde spectabiles. Est ibi ueterum librorum Bibliotheca præ cæteris admirabilis. Cœprum autem fuisse hoc monasterium legitur anno Domini M. CCC. XXI. templum autem istud amplum anno M. CCC. C. L. plus minus.

De monasterio S. Mariæ angelorum.

DDAS superioribus annis eadem urbis plaga, in uia scilicet aggeris, cœprum pauperculum cœnobium paucorum fratrum, ex familia S. Francisci, pallio utentium super tunicas: & ij dici uolunt, Eremitæ tertij ordinis S. Francisci Longobarde congregationis. Sunt ij omnium in hac urbe ferè nouissimi, & adhuc propterea parum noti. Interim tamen Dei gratia, & pijs Christianorum eleemosynis uitam sustentant suam, eamq; (ut arbitror) satis inopem.

De monasterio D. Hieronymi.

VXTA eundem aggerem paulo superius, uideas, satis pulchrum templum cum monasterio laudabilium fratrum mendicantium ex congregatione D. Hieronymi de Fesulis: qui sunt uiri, & uitæ integritate, & morum probitate uenerandi. Hic locus erat olim extra mœnia, & fuit cœnobium uirginum, à Paduano Riccolito ædificatum: ut constat adhuc in

In tabula marmorea in pariete iuxta usam aggeris, his insculpta carminibus.

Hec in honore pie domus est constructa Maria,

In qua deuote domine stant urbe remotæ.

Mille quatercentum Domini labentibus annis,

Hec auctore manent Paduano de Ricoletis.

De prioratu Cruciferorum.

PROXIMUM eadem regione sursum uisitur sacellum, cum ædibus speciosis, demolita uetustate pridem constructis: cui præficitur è cruciferorum familia, perpetuus magister, cum duobus monachis. Ego olim memini ibi in parte ædium fuisse hospitale peregrinorum. Illic enim antiquitus patebat porta ciuitatis: quæ olim eleætis Carrariensibus, iussu Veneti Senatus interclusa muro fuit, & exitus sublati, sicut modo, & pium istud hospitium ab usu pauperum, in usus monachorum conuersum est.

De cænobio Heremitarum sancta Maria Magdalena.

NON hinc longe, sed aliquanto inferius à dextera est pius sanè locus, & ad modum religiosus, nec minus capax Eremitarum claustralium: qui in summa honestate uitæ degentes assidue sacro cultui, & officijs diuinis inseruiunt: & dicuntur Eremitæ D. Honophrij in urbe auctore B. Petro Pisano, qui quidem non profitentur cum cæteris monachis. Habent hi quoq; aliud monasterium Lipsidæ, intra ualles Euganeas superiori anno siccatas: ubi ex monte proximo lapidicina inest, unde exciduntur duri, & asperi lapides, ad fundamenta, & ædificia construenda maxime idonei, quibus uniuersa ciuitas nostra, in construendis domibus, & cæteris ædificijs percommode utitur, quæ res non mediocre apportat illis uitæ commodum.

De hospitali D. Antonij Vienenfis.

SORSVM ad portam Saonarolam, ab eadem urbis parte, est templum D. Antonij Vienenfis, cum mediocri monasterio Calmadulensibus monachis nostra ætate à sede apostolica commendatum, ubi nunc duo tantum monachi resident. Hic ædes amplæ satis habentur: quæ pro hospitio pauperum peregrinantum quotidie frequentantur: quales sunt & apud S. Iacobum, & in Prato uallis sub Iesu nomine: & iuxta portam S. Crucis quæ loca à sodalitijs laicorum ad hunc usum religiose, pieq; curantur. Sub protectione aurem D. Antonij huius aluntur sues plurimi, qui per urbem illesi assidue pererrant, & ob reuerentiam D. Antonij tuto meantes sine alio custode pascunt: qui ab alijs hoc præsertim signo noscuntur: quod sunt aure altera paulò mutili.

De monasterio S. Benedicti.

HAUD procul hinc uisitur pulcherrimum templum D. Benedicti, nostra ætate tribus testudineis fornicibus in sublime eleuatum: & monasterium ibidem commodè admodum constructum: in quo monachi sancti Benedicti resident, licet uestium candore ab altera congregatione S. Benedicti, quæ appellatur D. Iustinæ ualde differant. Hic locus olim dictus est S. Benedictus Nouellus à Iordano Sforzateo abbate uirto nobili, & sapiente ædificatus, qui demisso ueteri monasterio monialibus, postmodum appellatus est prior S. Benedicti Nouelli. Hunc olim prioratum Franciscus Lignaminus Patavinus prior, ductu diuino spiritu, his monachis cessit, & libertati restituit.

De monasterio D. Augustini.

HABETVR in super Patauī à regione Occidentali iuxta arcem augustissimum templum, & speciosissimum monasterium D. Augustino Ecclesiæ Doctori dicatum: quod fratres ordinis prædicatorum inhabitant olim à Patauinis super duodecim ingentibus columnis, sex eximjs arcibus magnificentissime extructum, in quo præter cætera Carrariensium principum sepulchra uisuntur, ægregij marmoris, & insignis sculpturæ spectanda, de huius dedicatione adhuc extant monumenta infra scripta.

Concessio primi lapidis.

LORDANVS Dei gratia episcopus Paduanus ad instantiam & postulationem fratris Guidonis Prioris fratrum prædicatorum Paduæ, & fratris Martini Prioris fratrum prædicatorum Venetijs commemorantium dedit eis primarium lapidem benedictum pro construenda & edificanda Ecclesia Paduæ, ad honorem Dei, & beati Augustini. Anno Domini M. CC. XXVII in dictione XIII. die V. Octobris. Notario Turpino quondam Guati filio.

Monumentum in tabula marmorea, quæ uisitur in fronte Ecclesiæ à parte Septentrionali.

ANNO Domini M. CC. LXXV. in dictione III. Mensis Augusti hoc opus fieri cœpit per commune Paduæ, ad laudem Domini nostri Iesu Christi, & beatæ Mariæ Matris eiusdem: & beatorum confessorum, Augustini, Dominici Ioannis Euangelistæ Apostolorum Petri, & Pauli, & Stephani, & Petri martyris, & aliorum quorum altaria sunt hic.

Extat alterum monumentum in sacello eiusdem templi.

BEATVS papa Benedictus ordinis prædicatorum Tarasinus hic ex magistro assumptus in cardinalem Ostiensem, hanc Ecclesiam beati Augustini cum multis episcopis consecrauit. M. CCC. III. Mensis Maij Domini nica ante Ascensionem Domini.

De cænobio S. Mariæ in Vantio.

EST in hac ipsa urbe in Vantio uico, satis locuplex, & insigne cænobium sacerdotum secularium, sancti Georgij in Alga de Venetijs, hæctenus in optima opinione, & uitæ sanctitate degentium: ubi est speciosissimum templum artis frequens superioribus annis restitutum pristinae dignitati, ac speciosius reformatum. Anno Domini, M. D. XX.

De monasterio S. Mariæ Gratiarum.

VPERIVS aliquanto in eodem Vantio ad Pratum Vallis per hæc tempora à fundamantis construi cœpit perpulchrum cænobium, & ingens templum à Patauinis, quod olim ceptum fuerat extra portam sanctæ Crucis ad Bassanellum, & appellatur sancta Maria gratiarum, locus iste amœnus est, & miræ uoluptatis. Hic degunt fratres prædicatores obseruantia sancti Dominici, de numero mendicantium: qui diuinis officijs, & sacrarum literarum studijs intenti confessionibus, & sacris concionibus omne studium, & quotidianam operam impendunt.

De monachis Capucinis.

INTRA quoque mœnia propè ipsam portam S. Crucis, proximis annis cœptum est pauperculum cœnobium fratrum minorum antiquæ, atq; ob id simplicioris obseruantię, quasi primi ordinis S. Francisci, uilissimo habitu quotidiano uictu, ueram omnino pauperiem profitentium, utpote in idem uiuentiũ, & nihil de crastino cogitantium: & uniceam tunicam super nudã carnis pellem, tam hyeme, quàm estate induẽtium: & pro maiori parte nudis pedib. incedentium. Verũ si qui sunt ex his infirmiores, sandalijs apostolicis utuntur: nõ autem ligneis socculis, ut cæteri obseruantię Franciscinæ cultores.

De monasterio & insigni templo S. Antonij confessoris.

REGREDIOR nunc ad sublimiora opera, in quibus Patauinorũ pietas, uenã cũ munificentia clarius elucescit. Exrat enim Patauij inter cætera præclara ædificia, celeberrimum, & magnificentissimum cœnobium, & templum D. Antonij confessoris, quem quamuis omnes uulgò dicant de Patauia, ipse tamen ex Vlissiponensi Lusitaniz ciuitate ortus est, & utrobicq; perpetuò ob innumerabilia miracula colendam sui nominis memoriam dereliquit. Fuit is ex sacra minorum fratrum familia, natione Hispanus, sed quum Patauij humanis cœlestia cõmutans ad meliorem uitam migrasset, in præclaro hoc templo tumultũ fortitus est, ubi tunc fortè minoris D. Francisci normã uiuendi colebant. Quod postea non prius beatę Marię, sed B. Antonij confessoris templũ est appellatũ, quod sane eximia sua magnitudine, reliqua templa, quæ modo Patauij cernuntur, lōge præstat. Id enim quinq; testudinibus altissimis plumbo tectis, cum duabus altissimis turribus tecto in cœlum tollitur: solum uero eius totum marmoreo pauimento, & nitore non paruo refulget. Hic olim delubrum lunonis uulgò fuisse perhibetur, & postea oratoriũ B. Virginis. Quod autem in tantam molem creuerit, euenit profectò, ex miraculorum frequentia, & magnitudine, quæ in hanc diem ob merita, & intercessionem huius sanctissimi uiri Deo ita uolente perdurãt. Quatenus tantæ rei per uniuersum orbem terrarum ita longè lateq; fama percrebuit: ut Christiana religio alterum patronum uix habeat, præter immaculatã uirginem Dei matrem Mariam, quem ob quotidiana miracula huic D. Antonio pio cultu præponat: quẽ uenarijs ditioribus, aut ardentioribus præcibus pro salute in maximis periculis impetranda crebrius interpellat. Quare meritò huic D. tam Augustum, atq; insigne templum erectũ est: ut inter magnificentissima totius orbis ædificia, uel præcipuum existimari iure possit: & est tantæ in hanc usq; diem uenerationis tam apud nostros, q̃ apud omnes exterarum nationes, ut multi non ex Hispanijs tantũ, aut ex Vlissiponensi urbe, & Portugallię regno, sed etiam ex utraq; Germania ad nos ueniant: qui templum hoc, & D. huius Aram, & sanctas reliquias suppliciter uenerentur, & colant, tanquam sanctissimi hominis sepulchrũ. In cuius paterna, atq; auita domo, & colant, Portugallię (ut audio) usq; in præsentem diem honoris ergo, ex antiquo illius regni instituto Vlissiponæ suorum semper procerũ conciliũ indicere consueuit. Ad hoc opus exornandum, ac perficiendum Patauini tunc singulis annis de publico ærario quatuor millia librarũ, usq; ad absolutionem operis liberaliter impenderũt. Anno autem Domini M. CCC. VII. opus illud perfectum est. At quinta testudo aliquot annis postea extructa fuit, de collatis in unum donarijs, & oblationibus multorum populorum ibidem sua quotidie uota soluentiũ. An. Domini M. CCC. XXIII. Nunc autem exornatur ei speciosissimum sacellum marmoreis imaginibus, miræ arte, & studio elaboratis eius miracula referentibus. In uestibulo huius templi supra arcum portæ Occidentalis hoc carmen legitur,

Mille ducentis uno currente trigenis

Antonius frater uenit ad altã pater:

Cuius ad exemplum sacratum uisita templum,

Expia nunc uoto, femina uirq; noto,

Nam

*Nunc regnat plenus, qui uixit pauper egenus,
Hispanus genitus, Paduæ tulit esse colonus.*

De monasterio D. Francisci.

EX T A T item Patauî haud procul inde ab ea regione insigne templum D. Francisci superioribus annis ingeniosissime adauctum, cum laudabilissimo, & commodissimo monasterio Fratrum minorum ibi religiose, & in uoluntaria paupertate Christo seruientium: qui tamen sunt iuxta illud Apostoli dictum, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Sunt item primo ab urbe lapide extra mœnia eiusdem familiar, & ordinis fratres minores cum monasterio, & templo D. Ursulæ, dicatum olim pium hospitale peregrinantium. cuius redditus nunc additi sunt hospitali Lazareti ad effugandum epidimie morbum comparato: nihilo minori sanè pietate conspicuo.

De monasterio Eremitarum.

CONSIMILI pietate in illis antiquis temporibus Patauini extruere templum Eremitarum S. Augustini ex tignis pro ædificando pratorio comparatis: quæ cum minus idonea ad tantum opus reperta fuissent, à Repa- eò deducta fuerunt. Est id sanè templum magnum & speciosum, cui adhæret nobile monasterium à peregrinis monachis assidue frequentatum, qui undique eò studendi causa conueniunt: ubi diuinis officiis, simulq; studiis dant operam: Quo autem anno hoc templum erectum dicatumq; fuerit, extat marmorea tabella, à parte Septentrionali ipsius chori his uerbis insculpta:
CAPELLA HAEC FVNDATA FVIT, ANNO M. CC. LXIII.
PRIMO DIE MAII.

De monasterio Carmelitarum.

CONSPICITVR extra pontem molendinarium, ad portam caudam longam perpulchrum templum unà cum monasterio fratrum Carmelitarum à Patauinis Deiparæ Virgini bis extructum. Primo quidem sub Hono- rio Pont. Max. anno M. CC. XII. translato inde exiguo uirginum colle- gio, postea nimio niuiù pondere pressum exorto non paruo terramotu, nocte cor-ruit: quæ proxima erat diei conuersionis D. Pauli, anno M. CCC. XCII. Postmo- dum uerò partim super fundamentum, partim super nouum addita sublimi testudi- ne plumbea multo speciosius resectum est, quàm prius fuerat ædificatum: additis aris frequentibus dextra læuacq; inter se de excellentia certantibus.

De monasterio D. Pauli.

IVXTA eundem pontem interiorius uisitur templum D. Pauli olim anti- quum xenodochium pauperum, & infirmorum: nunc recens coenobi- um monachorum è familia seruorum Virginis Mariæ: cuius redditus ad- diti sunt hospitali Lazareti. Locus uerò, & ædificium pauperculis mona- chis concessum: & satis apte reparatum.

De monasterio S. Mariæ Seruorum.

IVSDÈM familiar intra portam Turricellarum à Septentrione extat tem- plum, & laudabile coenobium D. Mariæ Seruorum ubi olim fuerat. Ede- iacobi Carrariensis: quo perduellionis reo à principe facto, penitus de- molitæ fuerunt, & à Fina Burzacharina Francisci Carrariensis uxore postea in templum & monasteri- um conuersæ.

De cœnobio Iesuatorum.

XTRA pontem S. Sophiæ ab Oriente adest satis insigne cœnobium fratrum Iesuatorū religiosum sanè templum cum horto amplissimo, quòd olim & ipsum xenodochium S. Spiritus fuisse cōperimus: cuius redditus & facultates additæ sunt xenodochio Lazareti. Iesu itē aut̃ humiles homines sunt, sine ullo sacro ordine, & absq̃ literarum disciplina idiotæ, qui in sancto uita instituto cum magna humilitate ostiatim uictum quæritant: funebres lampades, in exequijs defunctorum deferre soliti: & aquas distillatas ex cunctis herbis medicinalibus ægrotantium usui habere uenales.

*De prioratu S. Simeonis, & Iudæ nunc dicto
S. Francisci paruuli.*

NIHILO dispari modo ab Oriente cernitur delubrum D. Francisci cognomento Paruuli, in quo resident duo tantum monachi, induci candidis uestibus, cum palio secundum regularem institutionem, quæ dicitur Humiliatorum.

De collegio fratrum Alemanorum nunc autem sacerdotum nominis Iesu.

CCVRRIT iuxta pontem Pedochiosum prope flumen ditissima Abbatia olim equitum Alemanorum: postea uerò Andreæ Lipomani patricij Veneti, & Almaz trinitatis Venetiarum prioris, uiri admodum religiosi, & in pauperes omniū liberalissimi: qui proximis annis cognita uitæ sanctitate sacerdotum noui collegij de nomine Iesu nuncupati, ex permissione Pauli III. Pont. Max. locum hunc illis cessit. Hic nunc erudiuntur pueri ciuitatis, gratis & in grammatica, & simul in fide, & dogmate uerè catholico, ut imbibant simul cum rudimentis bonarum literarum, mores etiā Christianos, & orthodoxe fidei documenta. Ab his ex officio audiuntur confessiones, & prædicatur Euangelium, & bene uiuendi præcepta, atq̃ exempla traduntur.

De cœnobio S. Saluatoris.

IN eodem loco iuxta urbis moenia introrsus in ripa fluminis, ædificatur nouum delubrum S. Saluatoris, cum amœnissimo uiridario, muris undiq̃ue cincto, impensis Danielis Bragadini patricij Veneti, cura & studio Bernardini Scoti Sabini, tunc quidem in collegio clericorum regulariū domino seruiens, nunc uerò in collegiū cardinaliū à Sum. Pon. Paulo III. eiusdē collegij autore acciti, & necessarijs uniuerse ferè Ecclesiæ negotijs præsidentis. De hoc tam insigni murorum circuitu, & cœptis tam præclaris quid futurum sit, alijs, & iudicandum & scribendū relinquo. Nos interim optimè speramus. Est ibi nunc perquàm comoda, amœnaq̃ & salubris habitatio, ad eorundem clericorū regularium usum & aëris mutationem, qui Venetijs in collegio S. Nicolæ, pie sancteq̃ degunt, ubi olim Ioannes Petrus Caraffa archiepiscopus Theatinus post reiectum episcopatum, aliquandiu humilis & abiectus in sancta, & spontanea paupertate tam diu laruit, donec primo cardinalis à Paulo III. creatus est: qui postea electus Pont. Max. Paulus III. dictus est, quem ad reformandum S. Ecclesiam à Deo, tanquam Aaron uocatum fuisse creditur. Viuat modo, & ut cœpit diu feliciter perseveret.

De uigintiquatuor cœnobijs Virginum.

ABET hæc ciuitas cœnobîa uirginum intra moenia duodeuiginti, extra uerò in territorio sex, omnia ferè satis magnis opib. & præclaris ædificijs ornata (& quod est præcipuum) ueræ honestatis opinione cunctis bonis probata. Omnib. aut̃ supereminet, & ædificiorum magnificentia & sacrarū uirginum numero, & diuitiarū prouentu monasteriū D. Stephani, cui in audientis confessionibus annos duodeuiginti ex mandato episcopi nostri præsumus.

*De templo & cœnobio S. Mariæ montis Ortoni
extra mœnia.*

EXTRUCTVM est superioribus annis à fundamentis speciosum templi & insigne monasterium ad radices montis Ortoni iuxta fontem aquarum feruentium, ædificijs, donarijs, & maxima aduentantium quotidie populorum frequentia gloriosum, & admirabili auspicio, & miro quodam initio Deiparæ Virgini consecratum. Etenim à partu Virginis an. M. CCCC. XXVIII. Petrus Falzonius homo rusticus ei loco vicinus, cum grauissimis cruciaretur ulceribus, & nulla medicorum remedia sibi proficerent, contulit se eò ad balneum iuxta radicem montis, in quo quotidie plagas suas saluari aqua certis horis diei fouebat: adiensq; interdum fontem alterum paulo inferius è subterraneo montis specuscatentem, illic aqua gelida sese abluere, & potu reficere solebat. Huic ibi oranti ex improviso uisa est offerre se uirgo Maria supra omnem humanæ pulchritudinis formam speciosissima, à qua uisus est moneri, ut sibi eodem loco templum extrueret, ubi tabellam suam insignitam effigie inueniret: & quod statim pristinam erat incolumitatem corporis accepturus. Quod ei in ipso temporis momento contigit. Is autem confestim & oraculum, & miraculum istud cõfidenter prædicare cœpit, & inuentam Virginis imaginem cunctis ostendere, & incolumitatem sibi ab ulceribus repente reditam palam facere. Vnde breui approbato per Petrum Donatum Venetum tunc nostræ urbis episcopum, miraculo concursu populorum undiq; facto, magnisq; atque innumeris indies frequentatis miraculis, templum construi cœptum est, & locus, qui prius incultus & syluestris prorsus fuerat, amœnissimus factus. Subinde & sacra ædes speciosissima erecta, & monachis eremitanis insigne cœnobium fabricatum, & in hunc diem tanta populi frequentia, diebus singulis, & præsertim festiuis, salutantium, ac uota exoluentium celebratum, ut nullus in urbe, quantumuis sacer locus aduentium populorum frequentia, aut deuotione sit huic meritò conferendus. Et circiter hic à nobis locus iste unà cum auctore tanti operis meritò celebratur.

De monasterio S. Danielis in monte.

E Regione autem montis Ortoni, extollitur seorsum à cæteris collibus, collis amœnus S. Danielis, ubi ædificatum est speciosum monasterium in quo monachi honestissimæ uitæ ordinis Canonicorum regularium Sancti Saluatoris Venetiarum in regulari obseruantia, & uita sancta morantur.

De monasterio S. Iohannis Baptiste montis Vende.

IN iisdem Euganeis collibus excelsior cæteris, est mons olim Veneris, nunc Vende uocatus, admodum fertilis & amœnus: ubi pulcherrimum monasterium monachorum montis Oliuari, cum speciosissimo templo & magnificentissimis ædificijs, & iucundissimo cultu, quod quidem undiq; arridens, omnem regionem longè lateq; speculari. Visiturq; sæpe à cõpluribus, & præsertim in festo Decolationis, D. Iohannis Baptiste, in mense Augusto: quo die ostenditur ibi sacer illius digitus, quo Christum discipulis suis dura in terris ageret, ostenderat, dicens: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Eodẽ die à sodalitate laicorum, quod Patauĩ in baptisterio statis diebus colligitur, deuotè uisitur, à quo de more ibidem, pro elemosyna, panis, & faveoli cocti distribuantur cunctis accipere uolentibus. Hic locus uenerabilis est, & in officijs diuinis ab illis monachis die noctuq; (ut decet) religiosè frequentatus.

De monasterio Riperia extra mœnia.

DEM fit ab eiusdem familie monachis in uico Riperie, qui deorsum est in loco plano: ubi est & templum, & monasterium perpulchrum: quod officijs sacris, & Abbatie titulo supradictis cœnobijs par est: sed opib. aliquanto inferior: ut utx perfecta obseruantia solita, præ paucitate monachorum fieri ritè possit. Quocirca cùm eiusmodi familia Patauij in pulcherrima urbis regione, & admodum amœna nuper propter pontem, & portam nunc à fronte positam frequentiore populi accessum habeat: sunt qui non malè consulant ex duobus unum fieri monasterium: & monachos qui Riperie commorantur ad S. Benedictum, Patauium transferendos: ut sint qui in urbe populi frequentia in quotidianis sacrificijs faciendis abundè seruiant: id etiam optauit olim frater meus Ioan. Maria huius ordinis monachus quū adhuc iuuenis œconomus Abbatie utriusq; fuisset, & omnium reddituum prudentissimè cognitionem habuisset. Id enim quod optarat, si diutius superuixisset, profecto sibi ex sententia successisset. Cōtigit enim id de ponte, & porta curante Ioanne Bap. Rhamnusio x uirū consilij Senatus Venetiarum à secretis, quod coniecerat aliquando futurum. Obijt ille salutaris anno M. D. XX. porta autem ab urbis præsidibus Rhamnusij precibus aperta est, & amnis transitus lapideo ponte datus) an. natalis Domini M. D. L. I. Verūm postea ab eodē Rhānusio porta ipsa, Andrea Nauagerij Patricij Veneti, uiri doctissimi, ac Hieronymi Fracastorij Veronensis præstantiss. poetæ, æneis imaginibus unā cum antiquorum Aræ peruetusta dicatione ex ruinis Salonæ urbis Dalmatiæ eruta, diligenter exornata est. Pons ipse effectus est uicinorum impensā, ut ibi insculpto hoc perbreui epigrammate legitur:

Debes uiator munus hoc uiciniæ,

Quod ære pontem struxit hunc libens suo,

Breuis pateret, ut tibi in forum uia.

De Eremita Rhua.

PROXIMVS Vendæ in iisdem collibus Euganeis suspicitur Rhue mons, qui annis proximis asper, atq; incultus, ac propè neglectus erat. Nunc autem postquam ab Hieronymo Sessa Eremita Camaldulensi doctissimo & sanctissimo uiro coli cœpit, illustratus est, & ibi perpulchrum delubrum consecratum: domunculis seorsum singulæ singulis, cum hortulis eorum Eremitarū de more deputatis. Quæ omnia mira celeritate constructa sunt, auxilio & fauore bonorum, & in primis Balthassaris Mauri patricij Veneti, nec nō Galeacij Bigolini egregij uiri, & non minus probitate, quā insigni pietate conspicui. Similiter & Antonij Musati nobilissimi ciuis nostri: nec non & ope sacerdotis admodum uenerabilis Aurelij Scapini ab adolescentia mihi in hunc diem arctissimis consuetudinibus nexibus, & indissolubili amicitie uinculo colligati. Hic ergo locus horum studijs, & fauoribus, cultu, curaq; ac labore eorundem Eremitarum ibi commorantiū factus est ascensu facilis, frugibus fertilis, & amœnus aspectu, ut sit cunctis adeuntibus non mediocri admiratione spectabilis. Vtpote qui nunc sit tam iucundus, qui antea tam horribilis, nunc fructibus, & pridem spinis, & sentibus oppletus: ac deniq; tam cultus, qui nuper desertus, & inaccessus fuerat. Reperta sunt, tamē ibidem antiqua uestigia oratorij olim cœpti: cuius rei etiam publica monumēta hætenus in scriptis instare noscuntur. Est siquidem in huius uertice cliuus apertus, & delectabilibus, latis & planis semitis circūcinctus, & à meridie cupressis, & cerasis, castaneis, uiribusq;, & fructiferis arboribus ubertim consitus. Hinc longè lateq; prospectus patens, undiq; spectantibus arridet: quatenus Aurelius noster, Scapinus nulli bimelius quā illic ineffabilis Dei beneficia meditari se credat: & propterea sibi & amicis, ære proprio ibi domunculam ædificauit, ut illic interdum pro libito procul à frequentia, in solitudine libere ualeat cōmorari, & uacare Deo. Hic autē modo Eremitæ elemosynis piorum hominū, & cultu telluris, quem proprijs ipsi exercēt mani-

manibus, satis durè quidem, sed tamen admodum pie tranquilleq; in Christo vitam agunt. Hunc morem instituit B. Romoaldus an. sal. M. CCC. IIII. sub priori obseruantia Camaldulensis ordinis reuocatum.

De monasterio S. Mariae Carcerum.

DESCENDENDVM est modo è collibus in planum deorsum, & distillum monasteriũ S. Mariæ in Vico Carcerum iuxta Atheſſe oppidum, referendum. Vbi templum, & coenobium ſtat antiquiſſimum, prædijs, & prædialibus decimis locupletiſſimum, ubi olim reorum custodia ex Carcerum nomine fuiſſe vulgò perhibent, at ego potius puto à carceribus equorum dici, qui inde in circò ſeu ſtadio de celeritate certantes, emittebantur ad curſum: quoniam ille locus carceres appellari ſolet, quo coercentur equi, ne inde exeant ante, quàm ſignum detur. Vnde Cicero. Nolim (inquit) de curſo ſpacio ad carceres à calce reuocari. Et id veriſſimilius eſt locũ iſtum ſic dici, quàm carcerem fuiſſe noxiorũ, qui in urbe intra mœnia ad terrorem improborum in medio conſpectu hominum ſolet ædificari. Huius autem coenobij monachi ſunt ex familia Camaldulenſium, ubi religioſè degentes.

De monasterio S. Michaelis Candiana.

EX TAT quoq; in agro Patauino XIII ab urbe lapide, in vico Candiano in latis campis ad meridiem iuxta ualles inſigne monaſterium S. Michaelis Canonicoꝝ regulariũ S. Saluatoris, Venetiã diutius, ac monachis, & cultu diuino percelebre: cui pratum adiacet latitudinis M. & D. paſſum, muris circumdatũ ad equorum armentum pro tempore paſcendum ſine cuſtode paratũ. Eſt quoq; ibi delubrum antiquum, & monaſterium ampliſſimum primò ædificatum à nobili uiro Conone Calaoſio, ut ex hac inſcriptione ibi reperta dignoſcitur:

DOMINVS CONON DE CALAONE HVIVS MONASTERII CONSTRUCTOR ANNO DOMINI M.C.V.

Quod quidẽ monimentũ an. Domini M. CCC. XCH. Canonici regulares eiũdẽ monaſterij reparatores renouato templo, nouo etiam lapide exculpi curarunt.

De monasterio Carthusienſium.

AD tertium milliãre à Septentrione extra portam caudam longam ultra Brentam, hac ætate ædificatum eſt amplum coenobium Carthuſienſium monachorum, titulo S. Bernardi: quod olim ſub mœnib. iuxta eandem portam ſtabat ampliſſimum: ſed poſt bellum Maximiliani Cæſaris M. D. IX. in deuaſtatione pomerij ad Vicum aggeris ultra amnem tranſlatum eſt, & ibi quoq; magnificentiſſimè conſtructum, nondum tamen ad plenam operis conſummationem perductum.

Pia Aedes Lazareti.

TEM extra mœnia ad mille & quingentos paſſus ab Occidente ultrãram amnis, qui Brentella uocatur, ad peſtis perneciẽ tollendam, ædificatum eſt inſigne ædificium circũ latiffimo, murisq; cinctum, ædibusq; triclinijs, cubiculis, ac tectis undiq; concameratum ne comburi poſſit cum delubro, & ara oratiſſima, & ſacro coemeterio. Quod quidem ſuperioribus annis ex proprijs redditibus reædificatum fuit, ac in eum locum repositum. Erat enim olim ſoris in ſuburbio iuxta mœnia ad portam omnium ſanctorum, in monaſterio, quod olim dicebatur Monialium Sanctæ Mariæ Fiſtumbæ: quæ inde migrantes in monaſterium Sancti Stephani intra mœnia cum ſuis redditibus tranſierunt: & Lazaretum (ut dicitur) ibi tunc ampliſſimum erectum fuit: quod poſtea una cum alijs ſuburbanis ædificijs ad muniendam urbem dirutum, & extructum penitus fuit: ſalutis anno M. D. IX. Hoc autem nouum opus cum nondum ad

ad summum fastigium peruenisset, anno M. D. L. V. satis graui pestilentia in urbe ob orta, ineunte Augusto frequentius adiri coeptum est, & ægris, suspectaq; tabe infectis repleti: ubi obseruatum est eo morbo infra trium mensium spacium utriusq; sexus, & cuiusq; ætatis circa quadringentos eo morbi contagio perijisse. Huius autem annui redditus ad octingentorum aureorum summam ascendere pleriq; affirmant.

Xenodochium S. Lazari.

ST quoq; ab Orientali urbis parte extra moenia hospitum cum delubro Lazaro sancto dicato, affectis lepra, & ulcere quouis pessimo laborantibus præparatum, cui præficitur sacerdos ad curam animarum, & laicus, qui pro reddituum modulo hospitandos, & alendos infectos lepra procurent.

Xenodochium S. Francisci.

NSUNT præterea in hac urbe permulta pia loca, & collegia spiritalia maximè ueneranda: in quibus principem locum tenet xenodochiũ S. Francisci, olim à Baldo Bonifacio cognomento Plombino coeptum an. M. CCCC. XXVIII. & postea à Sibylla eius cõiuge plenè perfectũ & indies morientium diuitum legatis multo impensius locupletatũ, & auctum. Hic assidue aluntur, & curantur infirmi adhibitis omnibus necessarijs ad animæ, & corporis salutem. Hic Atrium, & ædes amplissimæ, ubi insunt plurima lectisternia ad utrunq; anni tempus præparata. Est & elegans officina aromataria, medicamentorum omnium instructissima. Huius annui redditus tria millia aureorum nummũ præualere creduntur.

De Collegijs Laicorum.

VNT & alia XXVIII collegia spiritalia hominum secularium, è cunctis ordinibus: quibus singulis singula sunt oratoria perpulchra, & aule amplissimæ, nec minus speciosæ, cum altaribus ritè consecratis: ubi preces sacræq; cæremoniæ piè ac religiose ad impetranda sanctorum suffragia, & consequendam facilius peccatorum ueniam, statis diebus aguntur. Inter hæc autem quatuor præcipua sunt, quorũ redditus pro exercendis pietatis operib. octo ducatorum millia transcendere dicuntur. Ex quibus autem quatuor, unũ est collegium S. Antonij confessoris, alterum S. Iacobi, tertium S. Mariæ cognomento ab Arena, iuxta templum Eremitarum: ubi adhuc Arenæ antiquæ uestigium apparet. Hic autem locus Arenæ olim erat speciosum theatrum, ubi spectacula publicitus ædebant. Hic area orbicularis antiquis parietib. ex lapidib. quadratis (ut uestigia ipsa indicant) circumdabatur. Hic introrsus delubrum est insigne, cum ædibus magnificentissimis, hortoq; amœnissimo, olim Ludouico Medieroræ patriarchæ, modo Fuscæ familiæ Venetæ usui domestico deputatis. Cunctis uerò alijs sodalitijs secularibus, Charitatis schola, ditissima sanè est, ac in primis frequens posita è regione templi D. Francisci, cuius redditus & proventus rectè, pièq; à secularib. uiris ex omni ordine honestis, & probis annua uicissitudine procurantur. Qui quidem nunc beneficio piorum legatorũ in tantam excreuere copiam: ut annuatim quinq; millib. aureis æstimentur, & pluris, & omnia uel ad alendos pauperes, uel ad uestiendos egenos, aut matrimonio locandas inopes uirgines, uel in eleemosynam XXXI sacerdotum, diuersis in locis sacra facientium, quot annis accuratè expenduntur.

De monte Pietatis

TENIM quæ hæctenus dicta sunt, & si admodum laudabilia certè sunt, laudabilior tamen esse uidetur Pietatis mons: Què an. M. CCCC. XCI. suadente B. Bernardino Tomitano Feltiensi ex sacra familia Minoritarum eximio concionatore, & utro nominis celebritate, doctrinæ præstantia ac uitæ sanctitate cunctis probato, fauore & ope Petri Barocij

1 2 Veneti

Veneri Episcopi Patauini, haud minoris sanctitatis, ac pietatis viri. Qui quidem mons ad hunc diē auspicijs populi Patauini, adeo cumulātē adauctus est, ut triginta octo aureorū milliū nummū summā transcendant: prāter magnam pecuniarū quantitatem, quā ibi uel sponte à ciuibus, uel in sequestris à priuatis hominib. quotidie reponuntur. Huiusmodi autem pecuniā dantur mutuo indigentibus, sub quocunq; pignore. Verū pro fœnore, quod ludēi pro unoquoq; centenariō xx. annuatim exigebant. Mons Pietatis quinq; tantūmodo exigit, & id pro soluenda ministris, & operarijs mercede, & pro expensis alijs, quæ annuatim in ea re fiunt: ne quando ex ea impensa peculij summa, quæ reperi in sorte, paulatim ex ea mercede deficiat. Hæc autem merces nō exigitur nisi pro pignorib. ultra xxx solidos: nam citra xxx datur mutuū poscentibus gratis. Id uerō residui, quod prāter operariorum impensam ultra sortem superest: totū in pauperes, & in pias causas erogāt. Partim uero pro locandis in matrimonium Virginitibus ciuitatis, inter sodalitia artificū quotannis sorte ductis: partim Orphanis, & monasterijs mendicantium, quatenus ex eo lucro fœneratio (si sic debet dici) nihil prorsus succrescit sorti. Crescit autem indies fors, ex oblationibus pijs, quæ singulis annis collatione facta per nobiles ciues, & per omnia sodalitia tam spiritalia, quā secularia in Pachtate publicè fiunt. Quod sanè augmentum ferè quotannis ad ccc. aureorum summam conscendit. Summa autem expensarum in custodibus, notarijs, assidentibus, censoribus, magistris, & alijs eiusdem negotiorū ministris, ter mille, & quingentos aureos complet. Relegatæ ac penitus reiectæ ob id piè factum Patauio xxxi. mensæ fœneratoriz ludæorum: quæ eisdem ex usuris illicitis annuatim afferebant plusquam xx aureorum millia. Indicta est insuper grauis multa, si quis eorū amplius sub usuris cuiuspiam fœneretur: quod decretum usq; in hodiernū diem feliciter stetit: & in posterū (ut spero) stabit. Ararium autem uniuersale habetur sub maxima custodia in locotutissimo iuxta prætorium. Ades uerō septem sparstæ sunt in mediâ urbe, ubi erogantur ubiq; pecuniæ, & pignora seruātur: quas singulas, singuli nobiles annuatim cum sua familia inhabitant. In eo tamen cauetur diligenter ne quis ad id muneris assumatur, nisi idoneos prius fideiussores præbuerit, in omnem euentum malum reddendæ per eos omnimodæ rationis.

De Camera pauperum.

ABETVR insuper hic Patauij aliud pium ararium in Episcopali palatio pro egenis subueniendis, licet paruum, Camera pauperum nuncupatū. Cui Episcopus, & duo ex ciuibus præfunt: à quibus sacerdos præficiatur rerum administrator: qui sit moribus, & uitæ probitate conspicuus, qualis nunc Bartholomæus Caligarius: qui ultra xxx. annos huic pio operi grauitō deferuit, & studiosè procurat, ut eius in dies prouentus impensius augeat: qui nunc c. & l. tantum aureis æstimatur prāter pecuniarias multas ab Episcopo in coercendis clericis sæpe illatas, quæ iuxta Canonicas sanctiones à reis, & conuictis persoluntæ Christi pauperibus erogantur.

De Xenodochiorum numero.

QUANDO frequentius undiq; peregrini pro impetranda uenia peccatorum Rom. confluere consueuerant, singulis portis urbis, aderant duo Xenodochia: scilicet intra mœnia, & extra, sicut & alijs quoq; Oppidis & Vicis qua peregrinantium frequens transitus erat, ita ut essent numero xxxiiii. nūc uerō hospitia huiusmodi pauca admodum sunt, & quædam ad priuatos usus sub falso nomine prioratus conuersa, & eo titulo, uti ecclesiæ alia sæpe solent, indignis commendata, prāter quatuor scilicet S. Antonij de Vienna, S. Leolini ad pratum Vallis, & S. Crucis, & S. Iacobi, quæ à collegijs secularium insigni adhuc pietate seruantur, & S. Francisci quod legum Doctorum Collegio procuratur, ubi non mediocris ægrotantium numerus, assiduus hospitatur, alitur, & curatur.

De illuminatis & conuersis mulieribus.

EST item locus D. Magdalenz proximis annis dicatus apud S. Sophiæ Ædem, ut quemadmodum Virginibus locus datur, in quo sese perpetuæ castitati deuoueant: ita & corruptis, & prostitutis scæminis non desit peropportuna ab impudicitijs tandem suis sese resipiscendi statio: quò uidelicet à Satanæ tyrannide Dei gratia liberatæ possint misellæ scæminæ sicut ad asylum (si quando uelint) libere confugere, & sese collocare in tutum, & ibi agnoscentes errorem suū, ualeant peractę impudicitię perpetuam poenitentiam agere. Hæc modo usq; ad quadragenariū numerum ibidem sponte obclusę, labore manuum suarum, ac eleemosynis piorum uictitant: & edoctę legere, orationibus & diurnis, & nocturnis pariter persoluendis, pię sanctęq; iuxta ritum S. Romanę Ecclesię constanter inuigilant: ita ut nullis monachis quantumuis obseruantissimis, in his sint meritò postponendæ: quin & obseruantia, & poenitentię rigore potius istorum quàm plurimis præferendæ.

De Pupillis & Orphanis.

NILLO minoris pietatis locus est in hac ciuitate in Vico Omnium Sanctorum, Pupillis, & Orphanis deputatus, ubi congregati pueri, puellęq; omni parentū auxilio destituti, hospitantur, aluntur, uestiuntur, & quotidianis eleemosynis communiter educantur, quatenus suo labore, aut seruitio alere semetipsos possint. Huic rei uiri quidam probi singulari quadam pietate, ad hoc muneris suscipiendum allecti, fideliter insudant, & eiusmodi pium negotium uicissim administrant. Quod quidem opus institutum fuit anno salutis M. D. XXVII. & Deigratia, usq; in hodiernum diem in melius perseverat: & quum anno præterito absumptæ incendio hæc pię Ædes fuerint, in elegantiorē modò formam sunt præsentī anno ita restitutæ, ut incendi rursū minimè ualeant.

Pia Aedes pro infantibus expositiis.

ETENIM inter omnia quæ ad pietatem Christianam attinent, & quæ abunde à maioribus nostris maxima cum ciuitatis laude hæcenus excogitata fuerunt, & cunctis uehementer probata, ultimo ferè loco dicere contigit, licet inter pietatis opera (ut arbitror) primum, & præcipuum locum teneant: id est insignes, & amplissimæ expositorum infantium ædes, quæ meritò DOMVS DEI appellatur: ubi tutò furui parrus, & nothi, & clandestini calū noctu exponuntur. Et id quidem est ueluti sera, qua aditus ad infandam abortionis nequitiam, uitiatæ sæpe puellis occluditur, & occasio tollitur ne filiorū suorum impiæ matres parricidæ aliquando fiant. Si namq; sic in hoc loco expositi baptizantur, atq; aluntur: uel à nutricibus, quæ ad hoc opus eo in loco perstant: uel ab alijs nutricibus, intra, uel extra mœnia habitantibus. Huius annui redditus sunt circa quatuor millia aureorum, qui quidem à uiris nobilibus, ac probis rectè administrantur. Hic olim Antenoris tumulus repertus fuisse perhibetur, & simul librarū argenti plusquam XXX millia effossa, Anno salutis M. C. C. LXXIII.

De præfectis Monasteriorum.

AVDANDVM. quocq; in eo est publicum studium, & pia Patuinorum diligentia, quod singulis annis creantur præfecti Ecclesiarum, & præsertim D. Antonij confessoris, ad cuius honorem pro gratijs impetratis multa præclara, præciosaq; donaria, auro, argentoq; confecta à Christi fidelibus quotidie offeruntur, præter redditus reliquos, qui pro sartis, tectisq; sacrarū Ædium quotannis in hos usus obueniunt. Hi aut̃ duū uiui sunt, quibus præcipua cura est, ne eiusmodi redditus à proprijs monachis, aut ab alijs improbis in alios deteriores, fortè, usus uertantur. Certus aut̃ prouetus eiusmodi nunc est D. aureorū plus minus. Hos duū uiros, Arcæ D. Antonij Præsides consuevit ciuitas appellare.

De schola publica Grammatica.

PROBANDVM quoq; maximè cenſeo affectum liberalem, & pium erga patriam, & ciues ſuos Annibalis Rugerij iuris utr. conſulti, & in foro aliquando clariffimi aduocati: qui cum careret liberis, iuris conſultorũ collegio hæreditatem ſuam hac obligatione reliquit, ut poſt eius obitum inſtitueretur Grammaticæ præceptor, qui eſſet & Græcæ & Latinæ linguæ peritus, quiq; doceret pueros adoleſcentes gratis, & pro mercede laboris iuſſit eidem præceptori annuatim aureos ducentos profe & adiuncto ſibi didaſcalo ſolui.

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

DE SANCTIS AC BEATIS, ET DE
Episcopis & uiris inſigni ſacerdotio præſtantibus,
Classis ſextæ

P R A E F A T I O.

ON me latet, quanto decori ſit cuiſlibet ciuitati uirtutis ac gloriæ clariffimorũ ciuium ſuorũ commemoratio, qui patriam ſuam rebus præclare geſtis, & celebritate ſui nominis illuſtrarũt: alij armis, alij literis, alij alio quopiam opere magnifico atq; præclaro, uel belli, uel pacis tempore, ubiq; ſemper illuſtres. Ceterũ nemo mihi præclarior de patria bene mereri uidetur, quàm qui eam ſanctitate uitæ, ac moribus, & exemplis, pijsq; precibus, pluſquam armis, aut literis ornant, inſtruunt atq; defendunt. Qui quidem ſicuti olim in terris, ita & nunc in cœlis pro ſuis ciuib. apud Deũ fideliter intercedũt. Et ij quidẽ quanto rariores eſſe ſolent, tanto ſunt præſtantes habendi. Atqui neq; tales quidẽ nobis uiri deſunt, inſigni ſanctitate præclari: qui noſtro huic uolumini merito interſerant. Quare cum de his mihi hoc loco dicendum ſit, ab ijs primum initiũ ſumam: qui prius & præſtantius eximia uitæ ſanctitate claruerunt. Quocirca ſicuti primum ab Antenore Troiano, quod Patavinis principib. dederit, exordiũ ſumpſi, ita nunc à D Proſdocimo præſentem clasſem merito ordiendã putauĩ. Qui licet Græcus, Patavinis tamen primus omnium Chriſtianam religionem inuexit, & Euangelicam doctrinam abunde hic, & circumquaq; in uicinas ciuitates de Fluento Chriſtianæ pietatis effudit.

DE DIVO PROSDOCIMO

EPISCOPO.

I V V S ergo Proſdocimus natione Græcus, nobilib. parentib. genitus, literarũ ſtudijs eruditus, à B. Petro Apoſt. ad fidem Chriſtianã conuerſus, & ex Antiochia, cum eodẽ Ro. profectus: cum eſſet an. natus xx tantæ conſtantie fidei, eruditionis atq; cõtinentiæ fuerat, ut Petro Apoſtolorũ principi dignus ſit uiſus, qui nulla habita ætatis ratione Episcopis cõſecraretur, & Pataviũ in partes Venetiæ ad euulgandũ Chriſti euangelium mitteret. Is igitur urbẽ ingreſſus, illico crebris cõcionib. & curãdis infirmis, & effugandis demonib. occupatur. Admiranda tunc ſanè prodigia, & ſigna magna in nomine Jeſu Chriſti ſumma populi admiratiõe peregit. Accerſitus propterea, à Viſtaliano ciuitatis principe, ſiue urbis præfecto, quẽ diu grauis ægritudo leſto ita detinebat affl. & tũ, ut nullis remedijs ſanari poſſet, mox ut ad hũc ingreſſus eſt, audio Chriſti nomine, protinus ab illa imbecillitate & ægritudine cõualuit: de cuius ſalutẽ omnes medici paulo antiq; diffidebant. Exinde ſuſcipiẽs is Apoſtolicã fidem ac religionem,

religionē, cum uxore Prepedigna, ac tota ferē ciuitate baptizatur: ædificauitq; (ut fertur) tunc B. Prosdocimus basilicam S. Sophiæ, ad Iesu Christi gloriā: qui Dei sapientia est: in qua sacerdotes ad rem diuinam faciendā complures instituit. Inde pertransiens admirabili felicitate hoc idem facit, Asili, Feltria, Belluni, Cōcordiæ, Optergij, Altini, Acceli, Athesse, Vincentiæ, & in alijs uicis & oppidis circumiacentibus. Atqui tandem senio cōfectus, etatis sue ultra \times iiii . & c. annū progressus, viii Idus Nouemb. obdormiuit in Domino. Vixit in Episcopatu an. \times ciii . & menses v . dies \times v . Corpus autē eius iacet Patauī in basilica D. Iustiniæ, in arcu marmorea sub terram defossa, in sacello ab Opilio patricio in honorem sepulture eius extructo quod extat. Arca autē magna, quæ nunc ibi uisitur, uacua est, & tumulis ibi reliquijs sanctis imminet. Hoc autem audiui à fide digno monacho, qui eas se uidisse mihi testatus est, sancteq; iurauit.

De D. Maximo Episcopo Patauino.

SUCCESSIT in Episcopatu II à D. Prosdocimo Maximus, honesta sanē ac nobili familia Patauī natus. Verū cū de hoc ipso Maximo, deq; illis temporib. nihil certi sit nobis, de eo quoq; nihil aliud pro certo affirmare possumus: nisi tantū conijcere illum sanctitate uitæ, facundiaq; & eruditione ceteris prestitisse: is enim scripsit historiam de uita B. Prosdocimi, quam postea in incendio urbis perisse conijcio. Hęc autē quę nunc habetur ab alio postea cōdita fuisse, ex stylo ipso & dictione cognoscitur. Quum nihil ergo aliud certi de eo habeamus, mirandā illam corporis eius sacratissimi inuentionem, nequaquam hic prætereundā putauī: ex qua faciliē dignosci potest, quantæ sanctitatis atq; innocentia uir iste fuit: cuius reliquiæ tantæ curæ cœlestibus fuerint. Legimus igitur in antiquissimis fideiq; dignis monumentis an. salutis nostrę M. LIII . Henr. II. imperante, cū Patauina ciuitas in prauā heresim cecidisset, & ob id anathematis uinculo multis iam annis cōstricta & obligata iaceret, euenisse ex diuino cōsilio, ut Bernardus Maltrauersus uir catholicus, eo tēpore Patauī crearet Episcopus, qui cū insignē probitatem unā cum magna pietate haberet coniunctā, die noctuq; nullo tēpore spacio intermisso, deum superosq; rogabat, ut oues sibi cōmissę pastori suo & ouili dominico, & gregi catholico redderētur. Quod dū assidue facit, apparuit ei in somnis uir quidam facie uenerabilis, amictus panno albo, dicens: Deum iam statuisse omnem pestem Patauio amouere: idq; impetratū iam esse à Sanctis uiris, quorū corpora intra altare D. Mariæ Virginis, & S. Prosdocimi, in templo D. Iustiniæ delitebant: quæ olim ibi tempore Atylani excidij defossa fuerant. Hac uisione perterritus Episcopus, diu hæsitan. quid factū opus esset, tandem indicto ieiunio, cōstanti fide ad orationem reuersus, instantius rogare cœpit, ut quicquid id esset uisionis, certius appareret. Secundō igitur super eadem re admonitus, nihil iam amplius hæsitan. habito clericorum conuentu, & congregato populo, præmonstratum locum adiit, primusq; ante alios accepto rastro fodere cœpit, ceteris illico opus huiusmodi subeuntibus: mox autem terra sic agitata, miram quandam odoris suauitatē spirare cœpit, subinde splendor exoritur, quo splendore singulos astantium admirabilis stupor inuadit, atque interim lachrymæ lachrymis, & preces precibus, & clamor clamoribus commiscuntur. Atqui tandem arca marmorea ferreis laminis circumcincta effodit: quæ adhuc superest: & tabula lapidea his literis insculpta: **MAXIMVS EPISCOPVS** Patauinus II . Iulian. Patricius uir nobilis, qui sanctos hos innocentes Hierosolymis huc apportauit: & Felicitas Deo consecrata. Contigit autem ad completionem tantæ rei eodem fermē tempore, Leonem nonum Pont. Max. natione Germanum in Pannoniam ad pacandos & firmandos in fide Vngaros proficisci, qui cū Patauio Dei nutu pertransiret, humaniter ab Episcopo & clero exceptus, ac honoratus, prout pontificia dignitas exigere uidebatur, ad eandem sacram Diuæ Iustiniæ deducitur, ut & ipse recentia miraculi tanti uestigia proprijs oculis cerneret. Qui singula intuitus, & intimo corde rem complexus, eodem loco sacrosanctum Christi sacrificium celebrauit, ciuitatēque ab anathematis

De B. Iuliano Patricio Patauino.

DE B. Iuliano Patricio, quòd & genere, & religione nobilis fuerit, satis superq; per ea quæ superius scripta sunt fuisse dignoscitur. Is enim studio pietatis Hierosolyma profectus trium innocentium sanctissimas reliquias huc transtulit: nulli nec labori, nec impensæ parcens, ut patriam suâ thesauro tanto, tamq; precioso ditaret. Vixit iste Florente adhuc Patauina Rep. diu ante urbis excidium. Ne mireris quæso lector studiosissime, quòd hunc inter sanctos connumerem, cum eodem in loco, cum sanctis alijs inuentus, à Summo Pont. unâ cum reliquis inter Diuos relatus fuerit.

De S. Syro Patauino Episcopo IX.

POST aliquot annos successit in Episcopatu B. Syrus Patauinus, Episcopus nonus: qui prædecessorū suorum mores imitatus, cum oves sibi commissas uerbo, exēploq; abundè pauisset, & multa perpeffus amore Christi incōmoda stetit inuictus, nec minus etiā, quā quisquā antea miraculorū splendore enituisset: meritò & ipse moriens inter Diuos relatus est: & templum illi in agro Patauino dicatū: à quo Pagus adiacens, de eius nomine hodie ab omnibus S. Syri Villa appellatur. Obijt autem anno salutis C. C. II. Quo autem in loco corpus eius iaceat hætenus ignoratur.

De D. Leolino Episcopo Patauino XI.

IN eadem sede successit B. Leolinus Episcopus undecimus, obscuro forsitan loco natus: tanta tamen, & tam illustri sanctitate perfulsit, ut nō immeritò nunc à cunctis fidelib. honoretur. Extat ei sacellū sacrum iuxta pratum Vallis, ubi sepultus est, in arca lapidea: & nūc uulgò Violinus appellatur. Vixit in Episcopatu an. X I I. quem susceperat an. Domini C. C. XXII.

De S. Hylario Episcopo Patauino.

AD procurandam populi Patauini salutē Hilaris à Domino electus Episcopus fuit: qui & signis, & miraculis supramodū clauit, & ob id in numerū diuorū relatus. Is quidē natione Ro. fuerat, sed factus Episcopus, tanquam Patauij regeneratus, uisus est mihi ad decus ciuitatis: ut hic, sicut inter Episcopos, ita & inter Patauinos ciues, sit meritò recensendus, & eō magis quod in huius honorem dicatum fuit ei celeberrimum templum iuxta æstuarium Adriatici Maris, olim Baduasiorum Principū Reip. Venetę sepulchris insignitum, à quo postea usq; hodie Vicus de huius Sancti nomine S. Hylarius nominat. Annumerauit is inter Episcopos Patauinos X VII. Defunctus est an. Domini C. C. XLVI.

De B. Sauino Fontana Episcopo.

IN hac Beatorum Classe meritò connumerandus est B. Sauinus Fontana à Monte Silice uirtutibus & genere nobilis: qui quamuis magnis diuitijs præstaret, tamen ob Christi amorem, fluxa & uana cuncta æstians, spretis omnibus huius mūdi delicijs, Christi crucem complexus est: & Episcopus creatus, in tanta animi constantia, & carnis depressione, & uitæ sanctitate perseverauit, ut martyrio, & multis miraculis claruerit: & ubi è mūdo migrauerit, ab oppidanis, & ab alijs omnibus, in maxima ueneratione semper habitus. Huius corpus in Monte Silice in Basilica D. Pauli, in Arca marmorea collocatum est: & eius Natalicia ibidem celebrantur. Quibus autem temporibus, & quale martyrium sustinuerit, & cuius ciuitatis Episcopus fuerit hætenus nullibi legimus. Custodia autem clauium, quibus hæ sanctæ reliquiæ clauduntur gentilicio iure debetur, Cumanæ genti, olim de Fontana nuncupatæ, antiquissimæ huius oppidi familiæ.

De B. Seueriano Dauilo Episcopo XXI.

C V M Venetiarum urbis gloria toto orbe terrarum, longè lateq; præfulget, nō est fraudādus honore tā auspiciatissimi coepti auctor Seuerianus Dauilus Ciuis, & Episcopus Patauinus: qui primū in ea urbe Deo Opt. Max. tēplū consecrauit, nomine S. Iacobi Apost. in Rualto quod hodie quoq; summo in honore ab omnib. habetur. Ibi enim tunc de more pijs precibus deū exorauit, ut quicquid populus in templo fideliter petierit, impetraret. Quod ex eo manifestē apparet, quando hæc urbs, ædificatione ferè nouissima, dignitate tamen honoreq; & gloria tantū præstat, ut nō inter primas Italix tantū: sed & inter totius orbis ciuitates ab omnibus sine ulla controuersia numeretur: ut iam de ea nunc merito idem dici possit: quod olim de Roma Maro dixerat,

Verum hæc ante alias tantum caput extulit urbes,

Quantum lenta solent inter Viburnæ cupressi.

Atqui III an. ex quo Rualtum ædificari coeptum est, cum Patauini (ut refert Io. Baptista Egnatius in principio scilicet de exemplis illustriū Venetorū) casus quasdam struxissent: nec templum alicui nūmī dicassent, quod neq; de loco, neq; de sumptus ratione conuenirent. Deī prouidentia factū est, ut repente ignis, ex architecti domo noctu erumpens, cōtinuato incendio, quatuor & uiginti domos absumpserit. Verū cum uis flammæ nulla humana ope, remediū extingui posset, Patauini ad preces conuersi D. Iacobo tēplū uouent, si à tanta ignis immanitate, ac sauitia liberentur. Annuerunt pijs uotis superi, & statim D. Iacobo templum ædificatum est, quod adhuc summè, ac uenerandè uerustatis extat, à Seueriano (ut iam diximus) Episcopo felicissime cōsecratum. Fundamenta huiusce templi D. Iacobo apostolo, ex uoto erecti iacta fuere Christianæ salutis an. cccc. xxi. diē xx v. Martij Zosimo Rom. Pont. Honorio imperante dedicatio celebrata sequenti an. eodē die per quatuor Episcopos, Seuerianū Patauinum, Illarium Altinatē, Iocundum Taruisinū, & Podium Opiterginū. Cura uero felicitis sacerdotis primum delegata, ac uetustate iam fere aboletā comperta sunt industria natalis regia Canonici Cenetensis qui electus plebanus M. D. III. templo in splendidiorem formam instaurato, ut ædificationis, cōsecrationis, instauracionis, & electionis monumentum posteritati relinquere, ac hoc marmore notanda curauit. Seuerianus ergo moribus, doctrina, & uitæ sanctitate excellēs, ita inter ciues suos ea tēpestare refulsit, ut unus ex omnib. fuerit, cuius cōsilio omnis ferè ciuitas regeretur. Assumptus autē fuit ad Episcopatū an. salutis humanæ cccc. xxi. & fuit uigessimus primus in ordine, & uixit Episcopus an. octo, & in pace factus est locus eius.

De B. Ioanne Patauino Episcopo XXIII.

N O N minoris sanctitatis, sed maioris infelicitatis à nobis, nunc referendus est Io. Episcopus: qui cernens Patauinā ciuitatem, ex quo tempore in Arianam perfidiā prolapsa fuerat, bis dirutā, ac incensam fuisse, supramodū doluit: quasi iam desperatis rebus omnib. quod tot cladibus, totq; erānis affecta, nihil efficeret melior: statuit in Metamaucū oppidum, quot quondā Portus Medoacus dicebatur, deserta Patauij cura confugere: ibiq; & summi Pont. permissu feliciorē sibi sedem parare. Condidit hic ergo cathedrale tēplū, quod ibidem multo tempore perseverauit: donec scilicet ædificia cuncta assiduīs tempestatibus maris labefacta, fatiscētib. iam fundamentis arenæ impositis, multaq; uisū torum impulsa, & fluctuū æstib. decussa, corruiere: & à mari absorpta fuerunt. Quæ obrem inde ad fossam Clodiam postmodum sedes episcopalis translata est, quæ usque in hanc diē ibidē feliciter perseverat. Is fuit uigessimus tertius Episcopus anno Domini cccc. LVIII.

De Nicolao Patauino Episcopo.

I X I T Nicolaus Patauinus in Episcopatu an. XII. Obijt autē an. Domini D. XV IIII. Quid autem is per hæc tempora fecerit, & quomodo uixerit, nulli annales nobis quicquam sufficienter insinuant.

De sanct. ac beat. & prelat. insign. Pat. 107

De Beato Petro Liminiano Episcopo Patauino XXX.

PETRVS quoq; Liminianus Patauinus ad episcopatum uirtutum suarum gratia electus fuit, uir nobilis, & fidelis, & Dei amicus, qui à Longobardis grauissima mala perpeffus est: tamen patienter cuncta ferens liberatus à malis omnibus migravit ad Dominum Anno salutis D. LXXVIII.

De Tricidio Fontana Episcopo Pat.

NON multo post anno Domini D. C. XIX. trigessimus tertius Episc. Patauinus Tricidius Fontana Patauinus uir sapiens, & nobili genere natus: de quo, ut de ceteris insignibus uiris, qui per ea tempora floruerunt, nihil nisi id tantummodo nomen comperi, & eius sepulchrum: quod est in Cathedrali Ecclesia loco subterraneo dicto Subconfessione: ubi adhuc extat hoc epitaphium:

HIC REQ. IN PACE TRICIDIUS EPISC. HUIVS
SANCTAE PAT. ECL. SEDIS, QUI SEDIT
ANNIS XXVI. M. VIII. ET FVERVNT
OMNES DIES VITAE EIVS QVIBVS
VIXIT ANNIS LVI. M. IIII. OMNES
ROGO ORATE PRO REQUIESCENTE

De Beato Vitale Episcopo XXXV.

MAGNUM sane praeiuit uerè religionis exemplar Vitalis Episcopus Patauinus, qui obscuro quidem genere natus, sed clarus propria uirtute ad apicem episcopalis dignitatis meruit sublimari. Is in sacratissima D. Iustinae aede: quae tunc episcopatus iuris erat, sepultus est an. Domini D. C. IX.

De B. Petro Picaurio Episcopo LVIII.

Interferendus est hoc loco Petrus Picaurius, Episcopus Patauinus, uir nobilis, & infidei catholicae negotio praestantissimus defensor: qui quæ impia illa Arrianorum haeresis, aduersus Romanam Ecclesiam fere per uniuersam Italiam: & praesertim in hac Transpadana regione acris debaccharetur: pro tuenda Christi Ecclesia: multas & enormes passus est ab impijs hereticis persecutiones: quæ omnia, ut uir mitis, & mundi contemptor, per biennium patienter sustinuit. Atqui tandem bienniali afflictione (tantisper enim uixit Episcopus) uitam sibi peperit aeternam. Obijt an. incarnationis dominicae D. CCCC. XXII. Post eius obitum per ann. XXX. uacauit sedes episcopalis: & Patauina Ciuitas nullum gregi suo Pastorem per ea tempora certum habuit.

De Gauslino Transfalgardo siue Capilistio Episcopo LXII.

POST annos quinquaginta duos, ex quo Episcopalis sedes ualde uexata fuerat, desinente tandem aliquanto persecutione infidelium Barbarorum, successit in Episcopatu Gauslinus Transfalgardus uir nobilis, magnæq; pietatis ac religionis, & sapientiae singularis: qui summo studio, tum opibus, tum consilijs patriæ suæ adhuc iacenti, ubiq; praesto fuit: procurauitq; ut populus, & clerus sibi commissus ab imminente infidelitatis peste ad pristinam fidei puritatem resurgeret: & sanæ doctrinae uerbo, & propriae sanctitatis exemplo immelius uerteretur. Is inter reliqua suæ pietatis opera, quæ quamplurima sunt, Templum D. Iustinae, tunc praecipuum Episcopi locum à Longobardis incensum, & funditus euersum, instaurauit, auxitq; & locupletauit. Tandem ab initio sui pontificatus anno XII. & à partu uirgineo C. M. LXXVIII. moritur, & cum magno omnium moerore, & funeris pompa in eodem Diuæ Iustinae templo sepelitur.

De Beato Bernardo Maltrauerso Episcopo LXV.

NON minoris animi fuit Bernardus Maltrauersus Patauinus Episcopus, nobili quidem loco natus, sed longe nobiliori animi constantia praeditus: qui cum Ecclesiae Patauinae praeset, quæ ob suas obstinatas haereses adhuc diro anathematis uinculo tenebatur (ut paulo ante dicebam) nō ad despera-

desperationis profugium, sed spe plenus ad pietatis opera, & ad orationis remedium, animum contulit, die noctuq; in pascendo grege sibi commisso, corpore æquæ ac spiritu uehementer intentus. Quare gratiam absolutionis primum à Deo. Opt. Max. deinde à Summo Pon. diuinitus impetrauit. Huic enim, ut alibi diximus, cum de S. Maximo diceremus, nocturno tempore inter quietem apparuit B. Maximus eius prædecessor dicens à se primum, & ab alijs sanctis à Domino esse tandem Patauinis horrendi sui flagitij ueniam impetratam. Ex hoc ergo diuino responso Del Opt. Max. & summi Pon. Rom. interuentu ciuitas à tam diro anathemate liberata est, & populus ob manifesta miracula abnegata prorsus hæresi ad fidem rectam reuersus, ultrò Romanæ Ecclesiæ sese submisit. Huius igitur tempore constantissime ciuitas Patauina in sacrosancta Christi fide confirmata est. Vixit episcopus annis **VI** excessit è uita an. Domini **M. LXX.** Huius reliquiæ humi iacent in medio sacræ ædis nostræ cathedralis, sub lapide imagine Episcopali insculpto cum epitaphio frequenti cōtictu pedum ita penitus deleta, atq; absumpta, ut legi omnino nequeat.

De Sancto Bellino Episcopo & martyre LXXI.

NON uideor mihi ab re facere, nec à proposito recedere si D. Bellinū martyrem huius ciuitatis episcopū, quamuis Germanū, breuib. uerbis attin gam. Is siquidem magis quam prædecessores sui episcopālē hanc sedem cohonestauit, & auxit. Nā cum fideliter oues sibi diuinitus comissas, si deliter ac summa sedulitate pasceret, & à lupis custodiret pastor ipse in lupos incidit, & crudeliter deuoratus est. Qui quidē propter sanctissimos uitæ suæ mores, & miracula, quæ per eum post eius mortem Dominus mirabiliter operatus est, in numero diuorū à Sum. Pont. relatus, meritò, in hunc usq; diem à cunctis ueneratur, & colit. De huius aut martyrio dicemus, ubi de Thoma Capinigro eius interfectore dicendi opportunè locus occurret. Passus est aut an. Domini **M. C. XLIX.** sanctificatus ab Ecclesia Catholica in terris. **M. C. L.**

De Beato Crescentio Campi S. Petro presbytero.

IC mihi deinceps iuxta diuersorū temporum ordinem de B. Crescentio uiro sanctissimo dicendū uideē, qui quū ortus esset ex nobili familia Comitū Campi S. Petri, nihil de mundi honorib. nihil de sanguinis nobilitate sollicitus, ad ueram Christianæ fidei religionē animū applicuit suū: & in Dei honorem ad sacerdotalem ordinē promotus est: nō sicut nostræ tempestatis permulti solent, ob inanem quandā, ac breui periturā gloriam: sed, ut ad seruiedum domino grator reddere. Is siquidē ex proprijs redditibus, partim Christo, partim sibi pro tenui uictu, & uili amictu reseruatis, de reliquo extrui iussit in ædib. suis monasterium S. Cecilie, uelatis Virginib. deputandū. Quod postmodum ob nimia arcis uicinitatem dirutū fuit, & ad monasteriū S. Agathæ, à Principib. Carrariensibus subinde translātū. An. Domini **M. CCC. LXXIII.** Ædificauitq; sacrā ædem S. Lucæ, ubi nunc conditus iacet, is sanè fuit uir eximia uitæ sanctitate insignis: qui tum in uita, tum etiam post mortē aliquandiu miraculis clauit. Nunc uerò uel præsentium ibidem sacerdotū negligentia, uel quòd hominum refriguit charitas, paucis notus est: & à paucis debito honore salutatus. Ædificauit autem utraq; ædes sacras anno Domini **M. XC.** nec multo postea pro recipienda sui laboris mercede seclix migravit ad superos.

De B. Iordano Forzzateo Abbate.

NULLO iure poterat indictus hoc loco præteriri Beatus Iordanus, Forzzateus, uir magnæ pietatis, nec minoris excellentiæ, Prior Sancti Benedicti Nouelli nuncupatus. Huius etenim sapientiæ, & cōsilijs tota ferè Respub. Patauina ea tempestate regebatur: utpote ad quem (si quādo de rebus magnis consultandū fuerat) tota ciuitas tanquam ad

ad Romanum illum senem Catonem, confluere solebat. Quocirca licet, & ueræ pietati, & sanctæ religioni omni ex parte addictus esset: tamen propter auctoritatem, & singularem suam sapientiam, qua plurimum ualebat, inter Senatores in Repub. principem locū, & primos honores semper obtinuit. Is enim sibi in illis periculosis seditionibus in uertice montis Meruli castrum munitissimum sibi ædificauit: cuius et si parua, tamen adhuc aliqua extant uestigia: quod nunc ad Calciarū familiam deuenit. Exerit insuper duas ædes sacras Diuo Benedicto, alteram uirginum: alteram monachorū: quibus ipsemet Abbas præfuit. Is etiam in nimia dissensione Reip. & maximo totius ciuitatis tumultu, persuasit populo Patauino, ut sexdecim uiri crearentur ex omni nobilitate constituendæ Reipub. causa: qui publicis rebus optime consulere: & prudentissimè præcauerent: si quæ fortè insidiæ à quoquam tam intra moenia, quam extra in agro pararentur. Veruntamen haud multò post per hos ipsos sic præfectos pecunia corruptos, uel deceptos potius, urbs ipsa sub nomine Friderici secundi Imperatoris, Acciolino immanissimo Tyranno prodita est. Qui mox ex Vicario Imperatoris factus ciuitatis Tyrannus, misit Bonacursium Forziatē, qui Iordanum ad se accerseret. Iordanus autē quamuis sciret Tyrannum supra modū sibi infensum esse, & suspicaretur quod esset futurū: tamen cū iam esset senectutis ætatis, noluit turpi fuga uitæ cōsulare: sed dispositis rebus suis domesticis, intrēpidus adiuu Acciolinum: at illico à Saracenis qui tunc sub Acciolino militabant, captiuus in castellū Taruisinū sancti Zenonis perducitur: & ibi arctissimo carcere tādū occluditur: quousq; ab Imperatore eo carcere liberatus, Bertholdo Aquilegiensi Patriarche, in monachorū cænobio custodiendus datur: ubi admirabili patientia, ieiunijs, & orationibus uacans, multo tempore degit: sed tandem inde clam abiens, incognitus Venetias adiuu, ubi piē ac sanctē diem clausit extremum. Qui postea liberata patria, & occiso Tyranno Patauū translatus est: & uulgò cunctis probatus, nunc inter diuos connumeratur. Huius sepulchrum extat in Basilica sancti Benedicti, ubi integro ferē adhuc corpore iacet, ab omnibus sanctitatis titulo decoratus. Inscriptum autem eius sepulchro inest hoc epitaphium.

*Tu Iordanus eras generosa ex stirpe creatus
Forzatea meritis, quem nostra tulere beatum
Secula: fecisti hæc duo templa sacri Benedicti,
Rexistiq; Abbas, tuaq; istic ossa coluntur.*

Obijt anno M. CC. XXVIII. VII. idus Augusti. Qui dies Patauū in æde sancti Benedicti à monialibus solenniter singulis annis, & summa cū ueneratione, in beatitudinis uiri memoriam, celebratur,

De Beato Stephano Abbate.

INTER beatos quoq; annumerandum esse arbitror Stephanum Abbatē. D. Iustina: qui se suo (ut aiunt) pede metiens, dum suæmet prudentiæ diffidit, ueritus pro animi imbecillitate quicquam cōmittere, quod uel animi saluti, uel Abbatie commodis aliquādo officeret: sponte Abbatia cessit, & contulit se in sublimen montē Veneris, seu Vendæ: ubi in magna sanctitate reliquū uitæ tēpus in solitudine eremitica tam diu egit, donec ex hoc corporis ergastulo animā exhalauit: anhelans ad diu exoptatā, perennemq; & meliorem patriam peruenire: uerbū illud in ore frequenter habens. Inquietum est cor meū, domine donec ueniat, et requiescat in te. Obijt anno salutis humanæ Millesimo ducentesimo quinto, Sepultus est ibidē in monte Veneris, in æde sancti Ioannis baptiste.

De beato Arnaldo Cathaneo Abbate.

EQVITVR & uitæ disciplina, & calamitatum angustia, Iordano par, Beatus Arnoldus, & ipsē Abbas D. Iustina, uir (ut aiunt) omnium horarū, & tam in priuatis quam in publicis rebus, æquē strenuus: qui licet ex no-

k bill

bili familia Cathanea & regia stirpe Comitum Liminae clarus esset: multo magis
 men uirtute animi, & uitæ sanctitate quam natalium generositate perfussit. Is cum
 tam nobilis, & charus omnibus haberetur, impetrauit à Rep. Patauina pro mona-
 chorum utilitate fossam iuxta Monasteriū, cui præerat, effodi: & in ea molestrina fe-
 ri, admirabili artificio concinnata. Postmodum aut, oppressa Rep. fugiens Accioli-
 ni Tyrānidem, primò Atheiste profectus est, deinde Rauēnam uertus, ne sibi accide-
 ret, quod & Iordano, & compluribus alijs uiris religiosis: & illic clāculd à notis om-
 nibus sese subtrahēs latuit usq; ad Friderici Imperatoris aduentū: quem apud Mon-
 tem Silicem supplex adiit: et eius Curiā per duos mēses secutus est. Tandem interce-
 dente duce Saxoniæ, & Abbatīæ, & honori pristino restituitur. Verū cū insatiabi-
 lis, & impia Tyranni auaritia pati non posset tantorū reddituum iacturam: ubi pri-
 mum Imperator abscessit. An. M. CC. XLVI. Arnoldus captiuus in carcerem trahi-
 tur, & Afili quod est oppidum Taruulinum, acerbè in uinculis affligitur: ubi pa-
 tier sustinens uincula, & carcerem per octo annos, tandem migravit liberatus ad
 Dominum. An. Salutis M. CC. LIII. ætatis uerò suæ LXX. & ad eam usque ætatem
 (quod paucis admodum contigit) in uirginitate perdurans, & in omni uirtutum
 genere claruit. Merito ergo hunc beatum appellamus, & Martyrum numero iure
 commiscemus. Sepultus est in Basilica D. Iustini: ut ubi uiuens non inuenit requiē,
 saltem mortuus requiesceret. In eadem autem arca repositus fuit, in qua eiusdem ge-
 neris, & eiusdem monasterij duo alij Abbates, Iacobus, & Odoricus iacebant: ubi
 legitur hoc epitaphium.

Inclita gens Liminae regalia stemmata quondam
 Aedidit Abbates: quos tegit urna duos.
 Christe precor Iacobum: coelo tua lustrat aperto
 Lux: & Odoricus sit super astra simul.

De Iacobo P. le ligno Abbate

ESSANTE autem postmodum Tyrannide Acciolini, suffectus est in lo-
 cum defuncti Abbatis primus Iacobus Pedelignus Patauinus probanissi-
 mæ, atq; innocentissimæ uitæ: qui Abbatīā diligentissimè gubernans, &
 cultum religionis, et Abbatīę facultates adauxit: obijtq; tandem sanctissi-
 mē, & ibidem sepelitur.

De Beato Luca Belludo.

CCVRRIT mihi modo non impari uitæ sanctitate: sed ex alia monacho
 rū familia Franciscina scilicet, B. Lucas Patauinus, ex Belluda progenie
 nobilissima, Arci Placiolæ olim munitissimæ dominans, quæ prius Ni-
 colai Dentis fuisse perhibetur: ab Alexandro Belludo emptæ, & ad eius
 postea hæredes unā cum subiacentibus prædijs transmissa. Is aut Lucas discipulus
 fuit D. Antonij confessoris: uir sanè doctissimus, & inter conionatores Christi præ-
 cipuus: parumq; tum doctrina, tum moribus ducis, & magistri sui certè dissimilis.
 Vixit in paupertate, & admirabili quodam mundi contemptu, usq; ad supremum
 uitæ diem perseverans. Adjit is aliquando Ansidisium Acciolini Tyranni Vicariū,
 ipsum reprehendens, quod multa iniuste, & impie contra ecclesiæ libertatem, tum
 alijs permetteret, tum & ipsemet faceret. Quamobrem grauiter accusatus apud Ac-
 ciolinum, ea occasione ipse, & tota eius familia proscripta est: & uniuersa eius bo-
 na publicata. At Beatus Lucas interim à predicatione desistere coactus, die noctū-
 que orabat pro salute patriæ, quæ penitus ab immanissima Acciolini Tyrannide
 afflicta, ac penè extincta iacebat. Quare apparuit ei tandem in quiete Beatus Anto-
 nius, prædicēs ei post paucos dies suis precibus Patauū ab immanissima Acciolini
 crudelitate liberandum: quod (ut predictum fuerat) uerè cōtigit. Nam haud multo
 post, à legato Rom. Pont. auxilianibus Venetis pristinae libertati ciuitas restituta
 est.

De sanct. ac beat. ac præl. infig. Pat. III

est: & excusso grauissimo seruitutis iugo, pergrata, & diu expectata pace donata. Scripsit is sermones Dominicales laudabili doctrina, & documentis spiritalibus refertos: quos extare dicitur. Claruit suo tempore innumeris miraculis, & sepultus est in marmoreo sepulchro, à parte septentrionali, in æde speciosissima. D. Antonij confessoris: in sacello D. Andrea dicato: ubi comitum familia sepulchra uisuntur: pariter eiusdem apparationis, & uiri orantis imago scite expressa conspicitur.

De sancto Iacobo Martyre Patauino.

M A C O B V S Martyr eiusdem ordinis fuit: sed qua familia Patauij ortus sit nemo uerè dixerit. Constat aut eum de plebe fuisse, qui iunctis sibi tribus alijs socijs, incredibili quodam Christi amore succensus, statuit Saracenis uerbum Dei, & ueritatem euangelicam enunciare: quibus cū per interpretem, qui sibi adhærebat, suadere cœpisset, ut deposito Mahumeti errore, & aliorum Idolorum impia superstitione, Christianæ fidei ueritatem susciperent: cūque sæpe admonitus ut à cœpta prædicatione desisteret, nullatenus parere fuisse uoluit. Ignis enim quem in pectore gestabat, nullis monitis, nullo metu, nullis minis, nulla ui extinguī poterat. Quocirca in urbe Sarai: seu, ut alij dicunt, in Iseo Medica regionis agro deprehensus, illico (ut erat uestitus) in ardentibus flammis rapitur: ubi combustis uestimentis, ipse inuiolatus permansit: et ractusq; nudus à flammis, oleo linitur, quo facilius arderet: rursum in ardentissimum ignem reijcitur. Dictū mirabile, neque flammæ uoracitas, neque ardoris immensitas eius corpori aliqua ex parte nocere ualuit. Itaque postquam nulla flammæ uir, aut superari poruit, capite obruncatus est: atque ita unā cum tribus socijs, et cum ipso interprete feliciter ad uitam ueram à morte ista migravit: & breui spacio in ea regione decurso, cælestem illam martyrij coronam à Deo in cælis adeptus est, & hic in terris sancti martyrij nomine à Benedicto x i. Summo Pontifi. unā cum socijs iure meritoq; decoratus. Natalis autem dies huius celebratur in hebdomada sancta Pasche, feria IIII. Passus est autem anno salutis M. CC. XXI.

De Beato Antonio Manzone peregrino.

A O D E M ferme sæculo uixit & beatus Antonius cognomēto Peregrinus: qui quum ab ineunte ætate mundi illecebras cœpisset abominari, & amplecti cælestia, sæuiente interim ultra modum Acciolini Tyrannide, nō ut plerique alij ui aliqua coactus, sed sponte profugus relicta patria, penè totum orbē peragrauit mendicus, ex alieno uictitans, qui domi prius mendicos alebar de suo. Adijt itaq; primū Hierosolymam, Compostellam, Romam, Lauretū, & alia loca ferè omnia, quæ uel religio, uel alicuius Apostoli, aut præcipui cuiuspiam sancti reliquiæ decorabant. Atque ita quod reliquum ætatis sibi supererat, ferme totum in itinere peregrinando consumpsit: uictum quotidianum mendicando quæritans, non sine immensis corporis laboribus: atque interdum cum maxima animi molestia. Denique reuersus in patriam ignotus aliquandiu in summa inopia, & calamitate duxit uitam, nunquam ante ultimum uitæ suæ diem à quoquam cognitus. Postremo lassitudo, inedia, & frigus intollerabile, eum in agritudinem grauissimam deduxerunt: qua aliquandiu languens interiit. Ex chirographo autem post mortem tandem cognitus est, & quis fuerit, & qua ratione à suis agnosci noluerit. Erat enim ex Manzia nobili familia Patauina, sub Parochia D. Petri natus. Obijt autem salutis anno M. CC. LXVII. III. KAL. Februarij. Claruit post mortem, multis, & magnis miraculis, licet ab Ecclesia Romana in sanctorum catalogum non fuerit receptus. Habitus est tamen eo tempore Patauij in summa ueneratione, dicatūq; eidem sacellum satis pulchrum, extra portam Porciliam: & municipali decreto statutum, ut solenniter stato die in eius memoriam fieret sollemnis supplicatio, obseratis in tota urbe tabernis, indictaq; omnibus in urbe, à quouis opere, seruii celsatione: non secus quàm si à summo Pontifice mandatum fuisset. Verū

k 2 cum

cum indies magis, ac magis beatus uir miraculis claresceret, Patauini à summo Pontifice poposcerant per legatos, ut eius nomē in catalogo ascriberetur sanctorū. Qui respondit sufficere satis posse Patauinis habere unum Antonium sanctificatum. Nec propterea tamen minus deinceps honori habitus est, quā prius, neque delictum est quin honoratissimē eodem die Prator, & alij ciues solenni pompa cum vexillis artificum, & cum uniuerso populo cereis candelis religiosē procederent, ad salutandas sacras reliquias: tam in templo Monialium ubi ipse facebat: quā in proximo templo monachorum. Nunc autem cœnobio utroque diruto, Montales intra urbem cum his sanctis reliquijs se receperunt: monachi uerō ad alia sui ordinis monasteria Venetias transmigrarunt Anno Domini M. D. IX. De eo autem legitur ibi hoc epitaphium:

HIC IACET CORPVS BEATI ANTONII PEREGRINI
PATAVINI: EX MANZIORVM FAMILIA NATI,
QVI OMNIA LOCA SANCTA VISITAVIT: ET DE-
FUNCTVS EST M. CC. LXVII. KAL. FEBRVA
RII.

De Beato Compagno Abbate.

CVM eodem ibidem in templo contiguo monachorum, pro Beato salu-
batur etiā corpus Beati Compagni, olim præfati cœnobij dum stare pri-
mus Antistes: qui quod sanctissimē uixerat, memoriam meruit sempiter-
nam. Ostenditur autem per singulos annos corpus eius pœnitens incor-
ruptum in templo S. Benedicti, ubi Moniales præfatæ nunc resident quousque al-
terum monasterium, aut factū, aut faciendum sibi comparent. De eo autē ibi legitur

HIC IN HAC CAPSA IACENT OSSA, VEL
CORPVS DOMINI COMPAGNI PRIMI PRI-
ORIS. S. MARIAE DE PORCILIA: QVI OBI-
IT ANNO M. D. CC. LXIIII.

De Beato Damiano Comite.

NIL D minoris uitæ sanctitate floruit in sancta Dei Ecclesia Beatus Da-
mianus Patauinus, ex nobilissima Comitum familia, ordinis Fratrum mi-
norū: qui inuidia improborū quorundam hominum aliquādo falsi crimi-
nis insimulatus, ab ordinis magistro carceri teterrimo mācipatur. Verū
ubi ueritas facti diuino Dei nutu patefacta in lucem prodijt: mox & integritas uitæ
sanctissimi hominis, ex eo magis, magisque illuxit. Quare tandem ē custodia egredi-
enti Monasterij Præpositus statim occurrit: qui tum primum ueri confessus, & facti
pœnitēs, errori suo ab eo ueniam postulabat: quod per imprudentiam iniuste ei tan-
tum intulisset opprobrium. At ille mira animi alacritate, utraque manu, anteriorem
tunicæ partem expandens. Ecce, inquit, Pater capax gremiū ad recipiēdas eiusmo-
di pro Christo calumnias, si quæ restant. Gratias tu quidem à me expectare debes,
pro his afflictionibus, & tu ueniam errori tuo à me postulas: quando ex eis sanē ti-
bi non accusator, sed debitor magis factus sum. Ex eo itaque tempore Beatus ap-
pellari ab omnibus cœpit: tanquam unus omnium paupertatis amantissimus: & uo-
nicum uerē humilitatis, & perfectæ patientiæ exemplar. Is sicut uiuens, ita & mo-
tiens innumeris miraculis claruit. Obijt Cremonæ in magna opinione sanctitatis, &

& propterea sibi in arca Lapidea honorificentissime conditus & pro beato Christi milite, ibidem à cunctis colitur: nulliq; ferè nomen frequentius sibi in ore omnium est, quàm Beati Damiani. Huius sancti uiri ad uiuū delineata effigies intra speciosissimū templum D. Antonij cōfessoris, in secunda columna superioribus annis conspicietur, cæcorum, ac claudorum imaginibus, utpote miraculorum indicijs undiq; circumcincta. Nunc uerò Petri Bembi Cardinalis statua erecta est, & imagines illæ omnes omnino deletæ, altero forsan latere iterum reponendæ.

De Beato Marco Iesuita.

NE Q V A Q V A M post hos aliqua ratione reticendus est hic à me Beatus Marcus Iesuita: qui quāto humiliori loco natus est in terris, tātò sublimior rem sortitus creditur locum in cœlis. Multa enim, & illa quidem mira de eo referuntur in quodam opere De uita Beati Columbanī Senēsis primī, Iesuitarū familiæ auctoris. Hi quidem in unū congregati sub obedientiæ norma sicut puri, & simplices Laici, tum mendicādo, tum in exequijs defunctorū funalia de ferendo, tum aquas medicinales stillādo, uictum sibi satis sufficientē parant. Ex his igitur Marcus, cuius hic sit mētio infimæ plebis homo, sublimis autē fidei cœnobita fuit: & is quidem sine literis (ut pleriq; omnes tunc temporis, ex ea congregatione) in maxima cordis contritione, Deo seruiliens, præ cæteris curam habebat domesticam, & præsertim hortuli, & uinæ: quam Patauī latè possident. Attamē ad omnia ita paratus, ac promptus, ut nihil in eo à confratribus quicquā desiderari posset amplius. Accidit aliquādo fortè fortuna, ut præpositus quidā prædicatorū Diui Augustini, illic apud hos ad prandīū inuitatus accūberet: qui amoris epulis, semotisq; arbitris, dataq; loquendi uenia, cœpit de Dominicæ professionis merito copiosè admodum, atq; arroganter disserere, tacite exprobrans eis, quod professionē trium uotorum, cum inter cœnobitas connumerarentur, publicè palamq; cum cæteris monachis solita non profiterentur forma. Ad id Iesuitarum præpositus homo idiota sanctus sed prudens, & dilectus Deo, argutè respondit: Vis, inquit, Pater quoniā in hos sermōnes incidimus, utrum unus ex nostris fratribus, ita simplici quodammodo Deo oblatas, an comes iste tuus publicè tria uota professus, superiori suo obedientiā exhibeat promptiorem? Annuit rei ignarus ille quidem lubens. Tum Iesuita ad hunc nostrum Marcū quamprimū conuersus, qui ibi fortè accumbentibus ministrabat, ait: Marce Frater hi sodales nostri frigent, in uirtute sanctę obedientię afferas huc cito ē coquina nudis manibus ardentes prunas, ut confestim calefiant. At ille haud cūctabundus (ut erat ad obedientiam promptus) nihil fore credens quod fieri non posset, si sub obedientiæ præcepto mandaretur, festinus nihil hæsitas à coquina ad mensam ardentes prunas quāplurimas ambabus manibus iunctis absq; ullo sui detrimento aut læsione portauit: utriq; eas porrigens ad frigus tollendū: quas iterū iubente præposito cunctis admirantibus ad locū, unde detulerat, reportauit. Hinc præpositus ille Dominicus ultra modū obstupefactus comitē suū inuenerat, quasi idē ei esset illico præceptorus. At ille cognita re nihil cūctandū ratus, quāprimū in hæc uerba prorupit: Pater reuerende apagerē ne me iubeas tentare Deū: afferā si uoles ignē, pro ut soleo, testula, nō manibus. At illi admirabundū ob tantū miraculū: hinc taciti intra se stupebant: hinc repentino comitis responso delectati, se mutuo inspicientes subriserunt. Hoc quidē magnū, & laudabile insignis obedientiæ exemplum fuit: sed quod sequitur, haud minoris patiētiae documentū. Patauī enim cū circumiret forū pro petenda eleemosyna (ut moris est) et salicis uirgulta pro alligandis uiribus dari sibi à uendentibus amore Dei postulare: quidā rusticus irridēs, accipe tibi, inquit, manipulū ex fascē illo, ostēdēs ei fascē alienū pro suo. At ille cuius erat, arbitratus eum sibi furtim sublatū, hominē insequēs tanquā furē, baculo quem fortè manibus tenebat, hominē innocētē percussit: qui nihil obmurmurans, proiectis in terram uirgultis tacitus, abibat gaudens quod pro Christi nomine, non solū furti contumeliam, sed etiam uerba suscepisset. Interim uerò rusticus ille, qui infontē percusserat, cū uellet abiectas uirgulas humo tollere, sensit brachiū cū manu ita prorsus stupidū factū, ut nullatenus eo uti posset. Atqui tum demū admissi criminis ad-

k ; monitus,

monitus, quod imprudēter quidē, sed nequiter tamen cōmiserat, festinus uisū Deo dilectum consequitur: & humi prouolutus, supplex errori suo ueniam dari poscit. Miseratus eius Beatus Marcus orauit pro illo, ac statim pristinae ualitudini restitutus est. Vir autē Dei propere quāto occultius potuit inde trepidus sese subtraxit: multo magis suae innocentiae gloriam, quā falso obiecti criminis, ignominiam reformidans. Migravit is tandē ad Dominū multa senectute cōfectus in tanta opinione sanctitatis, ut omnis uicinia, quae ad exequias eius cōuenerat, & praesertim pueri, cauer defuncti flexis genibus, ut sit in sanctis reliquijs honorandis, ueneraretur: praecantes, sancta eius apud Deū intercessione defendi. Monachi autē cōgregationis D. Iustinae qui nullius unquā hominis alterius funeri interesse solēt, huius sancti hominis exequias celebrarunt. Is humi in templo nominis Iesu, post minorē ianuam, quae meridiem spectat sepultus est. Indignum sanē uidetur hominē tam Deo gratum, & beatitudinis nomine non immerito decoratum humi tanto tempore latere despectum, & non potius (ut par est) in sublimi loco erigi, ut à cunctis spectari, & debite honorari possit. Obijt hic Patauī circiter annum M. CCCC. XX.

De Beato Rorando manacho. S. Iustinae.

RORANDVS D. Iustinae monachus licet admodū paucis ex nostris notus sit, uir tamen fuit omni laude cumulatus, & optimi ingenij, uitaeque innocentissime, & reformatae religionis monasticę studiosissimus. Is una cū Ludouico Barbo Veneto Abbate instaurationem cōgregationis Cassinensis in Coenobio D. Iustinae ex ordine S. Benedicti, toto terrarū orbe celeberrimo, Patauī tū primū fieri impēse studuit: quae modo à paruis initijs ita creuit, ut iam totam Italiā, imō totā Europā peruagata, innumeras Abbatias, olim extraneis diu male, & infeliciter cōmendatas, sub unam eandemque obseruantia feliciter contraxerit. Quin denique & Coenobiū D. Benedicti in Monte Cassino celeberrimū per tot annos praefectorum Tyrannide occupatū, modo hac ratione receptū est: & ad eiusmodi pristinae obseruantiae formā hac nostra aetate redactū. Opus sanē pium memorabile, & non sine maximo Dei miraculo coeptū, administratū, & auctū. Vsq̃ adeo (ut si mihi quod sentio effari licet) nullus monachorum ordo per hae tempora perstat in antiquae obseruantiae robore fortior: nec quē maiores, & digniores uita, & facultatū progressus haecenus sequuti sint: quippe qui nūc quasi Luna inter minores stellas noctu micat. Idque totum Deo, Opt. Max. in primis, & huic Abbati Ludouico Barbo & sapientibus Rorandi nostri cōsilijs, pijsque adhortationibus fertur acceptū. Atqui uerō hi uiri quātumuis magni, neuter sanē quicquā profecisset, ad instituendam aliorū uitam, nisi suismet praeceteris moribus, quae facienda praeceperant, prius ipsi feliciter adimpleuissent: & assiduis precibus à Deo perpetuum regulae praescriptae uigorē impetrassent. Quocirca non sine ratione nobis hunc Rorandū cū ceteris beatis intermiscere hoc loco placuit. De his autē si quis latius audire uelit, uulgarissimum librum legat, quem Elucidarium inscribunt: ubi huius rei series pertractatur. Haec autem omnia facta sunt, anno Domini M. CCCCIX.

De Beato Marco sacerdote Sancti Michaelis.

SICUT in hac tā sancta monachorū instauratione opera peropportune nauata Rorandi monachi laudanda est, ita uaticinū Marci sacerdotis S. Michaelis, de hac ipsa re multo ante prauiſa uehementer admirandū. Legitur eīm apud eosdē monachos, quod cū auctor illius reformationis Ludouicus Barbus monachus, summa doctrina, ac sanctitatis uir, sancti Georgij in Alga, qui locus est in medijs aestuarijs, Patauī forte uenisset, & in Dux Iustinae Monasterio hospitaretur, salutatus ab hoc uenerabili uiro, dictis ultroque citroque plurimis uerbis de improbo regimine eiusdē Abbatiae, audiuit diuinū hunc hominē diuino certe afflatu plenū sibi praedicentē, quod ipsemet infra modicū temporis spaciū Abbas huius monasterij futurus erat, qui collapsa omnia restituet, & se auctore diffundetur

detur huiusmodi monasticæ religionis censura per uniuersam Italiam, & subinde in Europam, & Africam, longè lateq; & ubiq; cunctis probata. Quæ sanè uerba tunc audientes non propheticæ dicta (uterant) sed cōmentitia, & futili ratione, per falsum quoddā auguriū efficta fuisse credebant, & præsertim ipse Ludouicus quū paulo post alteri monasterio præfectus fuisset, & multo magis id falsum uisum quod inierim idem monasterium uacans à sede apostolica, monachis albis concessum fuerat. Nihilominus nunquam destitit uerax sacerdos uaticinium suum ipsidem uerbis constanter asserere, & id futurum prædicere. Contigit autē Ludouicum ipsum tunc Abbatiam sibi delatam interim repudiare, & monachos albos, qui subinde intrauerant, mox inde reijci, iubente Veneto senatu, ne eo scilicet contra morem Patriæ alienius coloris monachi inducerentur. Hinc Ludouicus in Abbatem omnium consensu eligitur, & Romano pontifice confirmatur, qui statim iuxta beati sacerdotis oraculum ad illam uitę perfectionem monachos deduxit, quam nuper dicebamus. Et ne temere sacerdoti nostro id reuelatum fuisse credatur. Legitur hunc uirum fuisse castissimæ uitæ, & pietatis eximie: qui unā cum matre, & sorore sacram ædem Diuæ Iustinæ quotidie uisitabat, & magna cum pietate, & diuino religionis cultu, quæ ibidem quiescunt, sanctas reliquias humiliter salutabat. Quamobrem & ipse quoque inter beatos, & diuinos uates à nobis hic non immeritò collocatur. Sepultus est in cimiterio Diuæ Iustinæ humi in atrio ueteri cum beato Rorando monacho, & Nicolao Abbate, sub marmorea tabula, quæ extat adhuc epitaphio illius Abbatis insculpta.

*De Beato Iacobo Vngarello, & Augustino Vrbino
Minoritis.*

Non paruo, neque mediocri ornamento nostrę ciuitati fuit, Iacobus Vngarellus ex ordine Fratrum minorum: qui sua excellenti doctrina & admirabili erga superos pietate, & accerrima contra hominum uitia ascetatione, & efficacibus ad omnem uirtutem adhortationibus: ita assidue quando hominum corda perstrinxit, ita diuino amore incēdit: ut ignis ille nulla ratione à diabolo extingui posset. Ex quo mirificum beatitudinis nomen, in agrō præsertim Piceno, ante exitum uitæ primum, & deinceps post obitum quam felicissimè nactus est. Hic solerti diligentia, nec mediocri labore summæ Angelicę libri contextum ita diligenter emendauit, ut ultra mille & quingenta uitia, cum ab iniuria temporis, tum à librariorū incuria illata correxerit. Addidit insuper eidem doctissima scholia: quæ obscurissima quæq; loca maximè illustant. Cæterum cum ex huius fluctuantis uitæ naufragio ad cælestem portum repentino cursu se adduci uideret, priusquam extremam huic operi manum imponeret, Augustinum Vrbinum eiusdem patriæ, & professionis uirum, qui cum ab ineunte ætate, summa sibi amicitia intercesserat, ad se uocari iussit, cui prouinciā hanc suscipiendam legauit: supplex rogans ut reuiscendo, & supplendo rite emendatum opus per opportunè ad communem utilitatem in lucem æderet. At ille nauiter profectò, & in primis curauit, ut opus haberetur ab omnibus erroribus emendatum: & in ipso operis uestibulo epistolam addidit non inconcinnam, neque inelegantē: quæ sanè fundamenta collabentis fermè operis firmet, & muniat. Hic beatus Iacobus sepultus est in sublimi arca marmorea in Vrbe Foriliuij: ubi maxima reuerentia pro Diuo à cunctis honoratur & collitur.

De Francisco Zagbio Presbytero.

ACTENVS de Sanctis & Beatis Patauinis, quos nobis aliena scribentiu relatio notos reddidit: at nūc ex certa scientia, quę scimus, quæ uidimus, quæ nosmetipsi obseruauimus, referemus. Grauiſſimo etenim animi mœrore me proximis sanis affecit, importunus, ac simul immaturus optimi uiri obitus Francisci Zagbii cognomēto Platea, sacerdotis in-

tegerim: qui licet mihi esset etate filius, et amore frater: tamen obseruantia, et ueneratione ueluti patrem semper colui. Huius autem uiri mores, ac totius uitae integritatem, etsi sciam hic Patauij latius patere, pro merito tamen amicitiae & ordinis sacerdotalis honore, statui hic praecleari aliquid, primumque attingere de eius uita, quod & nos, & simul posteris aliquem e recentioribus Christi ministris in seculo haberent, quem sibi quisque imitandum proponat. Etenim huius indoles in ipsis penes incunabulis, non mediocrem probitatem uisa est polliceri. Nam is ubi primū adoleuit, pietatis amore succensus, quemcumque uirum audierat, disciplina quapiam uitae spiritualis excellere, quam primū reuerenter adibat: non prius ab eius consuetudine discedens, quam eum sibi amicissimum, atque coniunctissimum redderet. Neque, ut plerique solent adulescentuli, coetaneorum consortia unquam seectatus est: sed ut cani potius sensus, & senilis prudentiae uiri, seria tantummodo petra tractabat, atque ea potissimum, quae ad recte, pieque uerē studia pertinerēt. Atqui ubi per etatem licuit sacerdos factus, quotidie maxima humilitate, et contritione cordis rem diuinam faciebat: ut qui intererat tanta animi alacritate afficerentur, ut Angelum, & non tantum hominem se audisse putarent: sacerdotium autem cui cura animarum impederet, questus causa nunquam petijt: quinimo nec oblatum quidem (etsi tenui patrimonio fulciretur) praehumilitate diffidens, quasi indignus, accipere unquam uoluit: paruo contentus, & magnus Zelator paupertatis. Amicorum conuiuijs raro, sed nunquam nisi pudore coactus interfuit: ipse uero quum singulis annis, statis diebus, iusta, ac parentalia matri defunctae celebraret: inuitatis aliquod ex amicis, adhibebat mensae duodecim pauperes, e caecis, claudis, & mendicis: quorum pedes lauabat: atque mensae astans in omnibus quae necesse fuerant, accumbenti turbae pauperum e re sua exigua, quantum satis esset, hilariter ministrabat. Insuper cum Patauij nouum collegium mulierum e lupanari ad Christi pedes confugiendum, erigi coepisset, tanta sollicitudine, tantoque studio hoc opus complexus est, ut nunquam quiesceret, donec a ditioribus, & oratorium, & monasterium apud sanctam Sophiam pijs suasionibus ex priuata domo factum est: & D. Magdalenae nomen dicitur: ubi modò circiter XL mulieres spiritus sancti gratia illuminatae e lupanari educatae, & a diaboli manibus ereptae, sub regulari disciplina sanctius quam credi posset, degentes, Deo in sancta castitate, & maxima uitae sanctitate, et pia paupertate deseruiunt: ut de his illud uerè dici possit, quod in Euangelio suo Dominus de perditissimis scribis, de Phariseis, multò ante praedixerat. Publicani, & meretrices praecedentes in regno Dei: Factum est enim, ut ubi abundauit delictum, superabundauerit gratia. Is ergo ex consilio collegarum spiritualium in huiusmodi pijs operibus, eidem adherentium, confessarius sacerdos datus est, duxque, pater, & praceptor. Is interim unicum suis collegis dedit illuminatis illis saluberrima uiuendi praecepta, sub regula sancti Augustini: quae primū ab Episcopo Patauino: deinde a legato apostolico, tertio ab ipso summo Pontifice confirmata, & approbata fuerunt. Dictauit is etiam opusculum sanctae diuinae, sine ullo orationis furo, suae admirabilis, & corporis, & animi puritatis indicium, in quo nouitia puella a seniore magistra, ab ipsis fidei incunabulis, usque ad summum conuersionis, & totius religiosae uitae degendae fastigium probe, pie, & sapienter adducitur. Sed nec id quoque silentio praeteriri debet: quanto quamque a quo animo, aliquando uulnus in faciem illatum tulerit: eò quod puellam stupratam, quae spon te ad hoc asylum pro adipiscenda castitate domo a matre, & a stupratore profugerat, neque parentibus, neque stupratori rescentibus inuita tradere uoluerit. Interrogatus autem postea quae tunc uidisset cum percuteretur, non nisi daemone se uidisse respondit. Aethiops enim erat qui eum percuterat. Breui autem ab ea plaga sanatus, maiori fide laudore succensus non destitit ullo mortis metu, pristinis pietatis officijs inservire. Quod nimo quasi letari uidebatur, quod pro iustitia meruerit uulnerari: et excusso anteriori dente uideri. Nemo eum unquam iratum uidit, nisi pro defendenda ueritate. Vultus ei semper hilaris: uisu tamen hebes admodum, ut non nisi cominus, aut per speculum oculare de facie quenquam agnoscere certo posset. Verum quum suspicaretur aliquando fore, ut etiam exiguus ille uisus sibi amittendus esset, cum quadam ferè laetitia referre solebat: tunc plus numinis in spiritualibus rebus se habiturum interius, ubi oculi corporis

poris sibi exterius fuerint penitus obsecati. Huius sermo plurimus erat de Christi passione: de morte, de operibus charitatis. Nihil ex ore eius ociosum: nihil scurrile, mundo ori hoc uerbū frequenter inerat. Accingamus nos fratres ad mortem, & ad reddendā de factis proprijs rationē. Erat is quidē erga singulos admodū officiosus, cunctis aut uenerabilis. Nunquā frustra egrediebatur domo, & ferē solus, neq; negotia aliqua, nisi pia, sollicitū, solertēq; eū reddere poterant. Erat insuper in ieiunijs frequens, in oratione assiduus, in diuinis horarum precationibus dicendis ardentissimus: cibo parcus, uerbis parcior: in suadenda salute animę uehemens, fusus, luculentus, efficax, & gratus. Parentibus obsequētissimus, & in iisdem ægrotantibus assiduus, & sine ulla ferē mora intermissionis assistens: cū amicis parum assiduus, nisi fortē pro spiritualibus collationibus moraretur. Erat enim (ut diximus) sermone moderatus: & citra omnem adulationis suspicionem blandus: ostendens semper loquendi necessitatē, potiusquā uoluntatem. Mentiri uerō, aut iurare profus nescius. Vestitus eius pro dignitate sacerdotij, satis nitens, cōmunis, & usitatus: ut nulla posset à quoquam aliqua singularitate notari. Castitatis uerō tantę, tamq; approbatę, ut ab ineunte pueritia ad hanc usq; ætatē iam maturam, nunquā nec suspicari quidē quicquam male de eius pudicitia potuerit: quin potius uel ex ipso aspectu, & uerbis, & operibus, præ se ferebat uirginālē quendam pudorē, & internam animi puritatē. O beatam animā, o beatū sacerdotem, o beatum sæculum istud nostrū, si multi huiusmodi moribus præditi sacerdotes haberentur: qui etsi sæculares dicantur, tamē ut is modo, nihil de sæculi negotijs, sed de sua tantū, & de proximi salute curarent. Expectat hic fortasse quispiam post sanctissimos huius uiri mores, aliquid quoq; miraculum à me referri: aut certiora sanctitatis signa hic in mediū product. Porro etsi mirabilia de hoc uiro dicenda habeam, opportunius tamē in aliū locū referēda esse duxi. Miracula aut quę à quibusdam nimis curiosis quæri solent, hic nequaquā uulgaui: sed pro maximo signo, ac prodigio id habendum censeo: quod in hoc nequissimo sæculo eiusmodi uir reperiri potuerit, qui & ob mortū præstantiā, & animi candorem, & totius uitę integritatem, omniū bonorū iudicio rectē dici, & uerē credi possit esse Beatus: & inter Beatos merito numerandus. Cæterum ego hæc non i deo dixi, ut asseram hunc uel ex nostra, uel ex aliorū sententia referendum esse protinus inter sanctos: sed potius ut illius memoriā, ac mentis imaginem, & nobis, & cæteris sacerdotibus cōtemplandā proponam: & ut eius exēplo & nos in hoc tam flagitioso sæculo, per terrena huius mundi bona piē, casteq; uiuentes sic pertransire conemur, ut non amittamus cælestia. Obijt is felicissimē, nam susceptis omnibus Ecclesię sacramentis, uelut conualescens, leuatus ab omni corporis dolore, hilaris uultu, & ut incolumis solebat læto, ualedicens parenti, & omnibus suis ab hoc sæculo, uelut ex Ægypto in terrā promissionis ab angelis deportatus est. Die x v. Iulij, An. D. M. D. L. i. ætatis autē suę x l v i. sepultus in templo D. Petri, ubi proximo anno à sacris illis uirginibus, ultrò fuerat ad quotidiana sacrificia celebrāda prælectus. Hactenus quidē de uiris sanctis, & beatis: reliquum est, ut de beatis sanctisq; mulieribus pauca quoq; dicamus: quę nō minus patriam nostrā illustrarunt, quā mares: & primum de Diua Iustina uirgine & martyre dicendum est.

De D. Iustina uirgine & Martyre.

LEGITVR Præpedignam Vitaliani Iustini Patauij præsidis uxore, quum per quam diu sterilis fuisset, & prole summopere desideraret, D. Prosdocius precibus à Deo filiā impetrasse, quę ab eodē Episcopo fonte baptismatis abluta, Iustinę nomē accepit: & ab eodē (ubi primū per ætatem licuit) in Christiana religione, & literis sacris apprime erudita est. Defunctis interim parentibus, cū iam uirginitatem suam Christo cōsecrasset, spretis mūdī huius illecebris, assidue sacris ieiunijs, & pijs præcationibus insistebat. Sed ecce denūciatur ad uersus Christianos grauissimā persecutionē ubiq; fieri: quę tunc tēporis Mediolani potissimum, & hic Patauij, & tandem in uniuerso terrarum orbe grassata est. Exierat enim edictum, ut quicumq; confiteretur Christū esse Deum, statim ad tormenta, & mor-

& mortem crudelissimam raperetur. Iustina autem nihil uerita Caesaris sanctitiam in amore, & fide Christi constantissimè perseverabat. Quare delata quod Christiana esset: dum aliquando ex prædijs paternis domum reuenteretur in ingressu pontis curui à cuiusdam tyranni Maximiani militibus circumdata, suspicans, se aut ad Tyranni nuptias, aut ad stuprum requiri è rheda qua fortè uehebatur desiliit: & flexis genibus super marmoreum Pontis Lapidem, Deum exorat, ut uirginitatem, quam ei sanctè dicauerat, pro munere gratissimo, ipse sibi illam seruaret. Mirum dictu: cessit tunc genibus saxum, non aliter quàm si mollissima cera fuisset: ita ut in eodem saxo utriusque genu uestigia manserint. Quod quidem saxum Venetijs ad hæc usq; tempora in pariete templi Monialium Diuæ Iustinae in regione Castellana, in facti memoriam publicè summa cum admiratione conspicitur. Apprehensa igitur Iustina, & Maximiano Præsidi oblata, profitetur palam se fidelissimam esse Christi ancillam: & id ita constanter affirmat, ut nulla ui, nullis minis, nullis blandicijs unquam potuit ab hoc suo sancto proposito amplius amoueri. Post multas tandem incassum minas, iratus iudex eam gladio per pectus transfodi iussit: illa interim animam suam Domino intentis in cælum oculis, commendabat: & tandem post unius horæ spacium ab Angelis suscepta migravit in cælum. Huius postea corpus à D. Prosdocimo extra mœnia sepelitur: iuxta campum Martium: ubi nunc est templum celeberrimum, & locupletissimum eidem dicatum, cum ingenti monachorum cœnobio: in quo quidem templo extat lapidea tabula ubi hæc ut inuerso ordine, sic et inuersa ueritate leguntur: quando nec Vitalianus rex fuerit, nec Maximianus ille imperator tunc esset, sed tyrannus: quoniam Maximianus Caesar impetrauit circa annos Domini. CCLXXX.

TABELLA INVERSA HOC DICIT

HIC REQUIESCIT CORPVS BEATAE IVSTINAE VIRGINIS ET MARTYRIS XPI, QVAE FVIT FILIA VITALIANI REGIS PADVAE, ET A' MAXIMIANO IMPERATORE GLADIO INTERFECTA, ET A' SANCTO PROSDOCIMO SEPVLT, POSTEA VERO A' TITVLO CONCORDIAE BASILYCA IVSTINAE FVIT DICATA.

De sancta Felicitate virgine Deo sacrata.

POST hanc de sancta Felicitate dicendum occurrit, quæ in D. Iustinae templo cum S. Maximo, & alijs aliquando (ut ante diximus) reperta fuit: & à Pontifice Roman. in numero sanctorum ascripta. Hæc creditur habitasse in solitudine in maxima uitæ sanctitate. Visitur enim in collibus Euganeis iuxta Titulum uicum octo passuum millibus ab urbe, in saxo cauernula, quæ adhuc nomen seruat: ut uulgò S. Felicitatis oratorium appelletur: quod est prope ædem uetustissimam D. Antonij Abbatis: à quo mons ipse quoque nomen accepit: Monachis S. Iustinae iam pridem feliciter commendatum: & eorum cura cum eius emolumento commissam.

De Beata Margarita.

BEATA Margarita anno D. noningentesimo unâ cum tribus alijs uirginibus è nobilioribus Patavinis seditiones & ingentes bellorum tumultus fugiens, traiecit in insulam Venetorum Maiorbium: seq; ibi cum omnibus dicauerat,

bus bonis monasterio donauit: quod ibidem Deo opt. max. dicauerat, sub nomine D. Euphemie. Quod quidem extat in hunc diem, & celebrem Beatæ Margaritæ memoriam representat: quam claruisse ibi magnis olim miraculis ferunt.

De Beata Beatrice Atheftina.

DICENDVM est nunc de B. Beatrice Atheftina re, & nomine sanæ Beata, ex Atheſte municipio Patauino oriunda, & è nobiliſſima progente Accij Eſtenſis ex ſecunda uxore filia, quæ licet in ſummis delicijs molliter educata fuiſſet: tamen ſpiritus ſancti ardore ſuccenſa, ob amorem Chriſti, ſpretis omnibus huius mundi illecebris, totam ſeſe Deo ab infantili penè ætate dicauit: nullum ſibi optans ſponſum alium nominari, quàm Chriſtum. Et quamuis tam ob generis nobilitatem, quàm etiam propter eximiam corporis pulchritudinẽ, à multis principibus nobiliſſimis præmaturè ad connubium expoſceretur: illa tamen ſtomachata, & exoſa penitus nuptiarum nomẽ, ſolì Chriſto deſponſari ſe uelle cõſtanti animo reſpondebat. Breui tandem tempore, utroq; parente orbatâ, multis precibus conata eſt exorare Acciolum fratrem ſuum, ut per eum liceret ſibi ſine ulla impenſa dotis, ſponſalia Chriſti ſuſcipere: quem toto corde ardebat, & ad cuius nuptias omni mente, & ſpiritu anhelabat. Verum cum ille pernegaret: decrevit tandem è paternis ædibus clam fratre ſeſe ſurripere: & Salarolæ Monasterium, quod parum inde aberat, occulto ingredi: ſeq; cum ſacris illis uirginibus non indignam ſociam in perpetuũ Dei ſeruitio obligare. Atqui metuẽs ne qua fortè uis, aut moleſtia ſua cauſa illis ipſis uirginibus ingrueret, uel à fratre, uel à militib. qui in Cerro, & Calaone uicinis caſtellis tunc præſidio ſtabant: uſa eſt in ea re conſilio Iordani Forzatei prioris S. Benedicti, & Alberti ſimiliter prioris montis Vinearum magnæ auctoritatis hominum, & affinitatis uinculo ſibi coniunctorum. Huius quoque rei conſciam fecit Aloyſiam Nouercam ſceminam prudentiſſimam: nec non Michaelẽ militem admodum ſtrenuum, qui eo tempore Accello, ſeu Montis ſilicis oppido præſidebat: utſi quid fortè grauius ab Acciolino fratre, uel à præſidio militari ſacris uirginibus immineret, unâ cum his prioribus furorem fratris quouis modo mitigarent: ac etiam (ſi opus foret) uim ui expellerent. Rebus itaq; omnibus ita diſpoſitis, Beatrix amore Chriſti tota ardens, mutatis uestibus, à Iordano, & Alberto uiris religioſis, qui iuxta condiçtum eam foris expectabant excepta: ab Atheſte ad Salarolæ monasterium noctu honeſtiſſimo comitatu deducitur: ubi incredibili alacritate à uirginibus illis ſuſcepta, & uestalem habitum ſtatim induta, ſponſo ſuo, quem tantopere concupierat, arctius copulatur. Tumultus interim repentinus in domo fratris exoritur: qui præ nimio furore uix potuit retineri, quin monasterium adortus, eam inde ui raperet: & Abbatiffam cum uirginibus malè mulçaret. Athinc mater Aloyſia, illinc Michael amicus, & conſanguineus irati hominis furorem compeſcunt, ac tantisper aſtu Iordani ea res differtur, donec furor ille recens efferbuit. Verum tantum ualuit Beatricis ac trepidantium ſorum humilis, & aſſidua deprecatio: ut Acciolus quod tantopere prius obhorruebat, mox mutata mente probaret: & concepto ſororis uoto, unus omnium deinceps præ cunctis faueret. Anno igitur cum dimidio pia uirgo aſſueſcit ibidem omnibus monaſticis documentis: ſed tantopere pertæſa eſt tympanorum ſtrepitus, tubarumque clangorem, incertòſque militum clamores, qui ex nimia propinquitate locorum ibidem exaudiebantur aſſidue, ut non planè paternam domum prorfus ſibi reliquiſſe uideretur. Quocirca Gemmulam adire conſtituit, Monasterium à tali prorfus tumultu alienum: quod tunc temporis pulſis inde improbis monachis fortè habitatore uacabat. Hoc igitur ex Abbatiffæ & Episcopì Patauini conſenſu, unâ cum decem alijs uirginibus, magno Matronarum numero comitante ingreditur, quarum unam fuiſſe legimus Beatam Iulianam Mantuanam ex nobili familia Ripaſcomitum: quæ poſtea Beatricis exemplum ſecuta, Venetias profecta deſtit.

destitutum similiter: S. Blasij Catholdi monasterium in Iudaica, cōgregato ibidem Virginum collegio mirabiliter instaurauit, auxit, ornauitq̃. Huius sanctissimum copus adhuc ibidem uisitur, ita integrum, ut nihil desit: non secus quàm si his proximis diebus e uita migrasset. Dictu certè mirabile, uisum tamen mirabilius. Ibidem in eius epitaphio, eam obiisse legitur M. C. C. X X V I. & postea transactis aliquot annis in cœmiterio ubi sepulta fuerat, repertam esse ita incorruptā, ut quicquid prius corporis uiuenti affuit, post tot annos sepultæ integrum manserit. Nostra ergo Beatrix (ut ad eam reuertamur) uixit deinceps, quàm diu uixit, in laboribus, erumnis, uigilijs, & acerbissimæ corporis castigationibus. Strati autem uestimentorumq̃, ac omnis speciosæ supellectilis mollietiem, cultumq̃ semper detestata, ac omnes prorsus delicias, & ciborum condimenta, omnino contemnens: nec pluris mundum, & eius pompas faciens, quàm scœdissima quæq̃ mundi stercora. Huic humilitas, obedientia, castitas, assiduæ orationes, ieiunia, diuinæ meditationes, cælestes contemplationes, solæ delicię, & unicum gaudium ei semper erant. Nulla in ea arrogantia, nulla iactantia, nulla denique mundanæ nobilitatis, uel agnationis, aut cognationis amplius memoria. Diuitiarum uerò usque adeò contemptrix, & amatrix paupertatis fuerat, ut nihil potius optaret, quàm interdum inopia, & egestate grauari. Dicebat enim nihil magis ualere ad relaxanda uirginum corda, & impellenda ad spiritali feruore ad terrenorum amorem: quàm rerum abundantiā, & superfluum abusum diuitiarum. Quocirca, ut refert Albertus Prior Montis Vinearum, qui primus (ut audio) huius uitam scripsisse perhibetur: Cum aliquando repertus fuisset nummus argenteus super altare, & nullus alius in toto monasterio foret reliquus: præcepit eū egenis dari, ne quæso dicens nūmus iste splendidum nomē perfectissimæ paupertatis obnubilet, quam Deo promissimus: & is auaritiæ principium, & malum propagandæ cupiditatis semē apportet nobis. Hæc igitur tali sanctitate perfulgens post quinquennium: ex quo Gemmulam adierat, migravit ad Dominum. De signis autem, & prodigijs, ac uitæ, & mortis eius, præter cætera, quæ de ea referuntur, hoc omnino reticendum non censui: quod paulò ante mortem dum inter reliquas uirgines mensę accumberet, ut cibum caperet: columba candidissima nunquam illic antea uisa iuxta manens: ubi quasi admirans, eam aliquandiu fixo oculo fuisset intuita, ultrò euolauit: nec amplius unquam uisa est. Hoc paulò antè obitum. Postea uerò per longum temporis spacium obseruatum est: quod quoties aliquid noui Estensis familiæ, ex qua orta fuerat, immineret: toties multis ante diebus in sacello eius exaudiebatur strepitus prægrandis, & corpus eius quod de more supernum in sepulchro iacebat: in alterum reuolutum latus reperiabatur. Quod quidem quid protenderet, non est hic nostrum quærere. Huius autem rei memoria eo tunc sæculo obseruatę & cognitæ, manauit ad posteros. Obijt autem annos nata tantum uiginti: professa quidem, sed ab adolescentia nondum de Ecclesiæ more ab episcopo benedicta. Sepulta Gemmulæ in templo sancti Ioannis baptistæ in archa maritorea, ubi hoc epitaphium:

Hoc iacet in tumulo pia nomine uirgo Beatrix,
 Quæ fuit ex animo diuinæ legis amatrix.
 Marchio quam genuit Estensis, & Axo uocatur,
 Coniuge patre sata subaudia cui comitatur.
 Ista quidem gemma: quæ nunc super astra relucet,
 Cœnobium fecit: per quod Mons Gemmula lucet.
 Cum foret alta, potens, proba nobilis, & generosa,
 Clara, diserta, placens, præ cunctis & speciosa,
 Casta, modesta tamen, sapiens, & mente pudica:
 Se faciens humilem, celi fit regis amica,
 Quæ quanto fuerit in mundo celsior isto,
 Tanto mente magis fuit hæc obnoxia Christo.
 Gemmulæ mons gaude, qui tanta fungere laude,
 Uius & mores, studeant æquare sorores.

Vt post matronam mereantur habere coronam,
Hoc quod fundamen posuit, faciat Deus, amen.

ANNO DOMINI M. CC. XXVI. SEXTO IDVS MAII

De Beata Helena Enselmina.

SEQVITVR modo, paulo posterioris ætatis Helena Enselmina, eiusdē sane religionis proposito, cum beata Beatrice: sed amictu aliquāto dissimilis. Illa enim S. Benedicti regulam secuta, cuculam nigri coloris induit: hæc uerò S. Francisci ordini addicta, ligneis socculis, funiculoq; & uili byrro, & crasso panno natiui coloris usa est. Beata ergo Helena Patauij è nobilissima familia Enselmina orta, à teneris (ut aiunt) unguiculis mundi uanitates exosa, anno ætatis suæ duodecimo ingressa est monasterium Arcellæ ueteris, extra mœnia ciuitatis per quingentos passus, Septentrionem uersus: cui Beatus Franciscus primum fundamenti lapidem iecit, & quartum monasterium fuit ab eo ordinatum: anno Domini M. CC. XV. Hæc autem cum esset integerrimæ uitæ, & purissimę castitatis, & spiritu sancto repleta, assidue ieiunijs, & orationibus, & contemplationibus dedita, & in meditanda Christi passione die noctuq; intenta, corpus suum supra modum affligēs, reluctans inuitum spiritui (ut par est) obtemperare cogebat. Atqui tandem diutino & grauissimo morbo correpta, omnia patientissimè tolerans, uarijs interim & iucundis sese uisionibus oblectans, diuinitus mente & animo consolatur. Ferunt enim diu ante mortem per somnum fuisse præmonitam, quod diutinam & permolestam ægitudinem in corpore suo esset passura, & per eam tandem ab huius mundi ergastulo, ad beatorum emigratura consortium. Acceptis ergo deuotissimè omnibus Ecclesiæ sacramentis, confestim muta, & cæca prorsus redditur. Atque ita demum, paulatim omnes eius artus tantus stupor inuasit, ut nullo modo se mouere posset. Mirabile dictu: Vixit menses tres absque cibo corporali, & cum uellet ex obedientia, quam superiori debebat, aliquando cibum sumere, ille statim per nares totus effluebat. Verum cum sic cruciaretur corpore, auditu tamen, & sensu intelligendi ualde pollebat. Habuit per id tempus admirabiles uisiones: quas longum foret, & perdifficile numerare. Verum mihi in omnibus his nihil tam admirabile fuisse uidetur, quàm quod cum esset & loquendi & scribendi officio penitus destituta, per nutus tamen, & signa (mira res) uisiones suas, & quæcunque uolebat sororibus ad id instructis, inuento quodam nouo atque admirabili nouerat patefacere, & describenda proponere. Signis enim quibusdam cuncta literarum nomina exprimebat, innuebatq; interdum literas sibi nominari, si quid difficultus uideretur, quod non facile per nutus à quoquam percipi posset. Per multa itaque & difficillima de cælestibus secretis retulit, quæ adhuc extant, & quæ egomet uidi, & non sine maxima admiratione perlegi. Migrauit ad Dominum, anno Domini M. CC. XXXI. pridie No. Nouembris. Aetatis uerò suæ anno XXXIII. miraculis signisq; coruscans. Hæc modo corpore, iam tot annis defuncta, integro uisitur: & deuastatis circumquaq; suburbij, nunc intra mœnia recepta est in basilica Fratrum Armentorum in uico omnium sanctorum: ubi nunc & templum ipsum adauctum est, & astructum amplum monasterium. Anno M. D. XX. Quod nunc beatæ Helenæ uulgus appellat, dicatum uirginibus, sanctitatis modo ac pietatis laude probatis, prioribus monialibus eiectis.

De Beata Eustochia Patauina.

NOVISSIMO loco in hoc nostro sanctorum, uel sanctarum cathalogo referenda mihi modo est Beata Eustochia monacha Diui Prosdocimi, iuxta muros urbis ad Occidentem: quæ quamuis sacrilego partu genita fuerit, utpote ex monacha, nihilominus, quod euenire raro solet, hæc ut ro-

sa pulcherrima ex asperis & pungentibus spinis effloruit. Nam uix quartum ætatis annum agēs, aut occulto Dei iudicio, aut potius parentum (ni fallor) crimine, cæteris in exemplum arripitur à pessimo dæmonio: cui usque ad extremum uitæ diem affligenda, atque immaniter uexanda in interitum carnis tradita est, ut spiritus saluus fieret. Verùm cum dæmon aliquandiu latuisset, ubi primum detonsa monacha lē habitum induerat, cœpit in eam atrocius debacchari, & eam tot tantisq; molestiis agitare, ut cunctis sororibus puellam decennem oppido formidabilem redderet. Verùm quum dæmon sapius adiuratus parum obtemperaret, & nullis posset exorcizationum remedijs expelli, desitum est postmodum adiurari. Ex quo Mamon iniquus (id em̄ erat ei dæmoni nomen) acrius furere cœpit, & eam uehementius turbare, ac uti uictor misellam ipsam duplo durius affligere, & sæpe usque adeo uerberare, ut sanguis è membris undique efflueret: solitusq; interdum eam triduanis quadriduanisq; ieiunijs, & tam longa inedia conficere, ut ferè è uita ex inanitate alimentum migraret. Atqui ipsa admirabili quadam animi constantia, & diuino adiutorio præsidio, omnia cacodæmonis tormenta, inuicta animi patientia superabat: licet uel ex eo magis atque magis infensum sibi indies dæmonem illum pessimum redderet. Verùm quanto ille infensior reddebatur ei, tanto illa gravior efficiebatur Deo. Quocirca diffidens iniquus dæmon suis tantum uiribus Eustochiæ constantiam expugnare, aliam lædendi uiam aggreditur, & occultis fraudibus totum monasterium in eam concitare molitur. Accidit enim, ut Iustina Lazara uirgo prudensissima, è Misericordiæ monasterio, quod in contrata sanctæ crucis prope pratum uallis est, ad D. Prosdocimi cœnobiū, ex mandato episcopi duceretur, ut electis inde impudicis, nouis & honestis uirginibus repleretur. Quæ mox ingressa, tanta animi & corporis ægritudine affecta est, ut nullis posset medicorum remedijs conualescere. Malus interim dæmon, præstigiola quædam diuersis in locis posita reperiri procurat: ut quoniam præter Eustochiam nulla ex prioribus monachis sibi manserat, omnis culpa huius maleficii in Eustochiam conferatur. Suggestabat interim diabolus singulis Eustochiam ueneficam esse, & nouam abbatissam suis his ueneficijs è medio tollere uoluisse. Quamobrem mandato episcopi uirgo innocens, perinde ac in manifesto crimine deprehensa, tetro carceri mancipatur, & communis alimento, pane & aqua exceptis, interdicitur. Illic autem miserabilis puella per tres menses uarijs illusionibus, & impijs & dolosis suasionibus frustra à diabolo sollicitata, fortis inuictaq; permansit. Quinetiam ipsi abbatissæ, & plerisque alijs, cui monasterij cura impendebat, idem spiritus malus suasit adhortari eam uel nubere, uel aliud quodlibet monasterium introire, pollicendo si horum aliterum placuisset, ipsam non solum ueniam sed dotem etiam multo maiorem accepturam, quam à parentibus accepisset. At illa utrunque sibi displicere confirmans, dixit: paratam se esse longè grauiora supplicia sustinere, quam mentiri Deo, cui iam pridem se totam, & corpore, & mente dicarat: licet interim sic in corpore occulto Dei iudicio à diabolo uexaretur. Atqui tandem uisa puellæ constantia, qua in tot aduersis rebus & afflictionibus in defessa patientia perdurasset, carcere educitur, squallore & liuore repleta: quæ paucis post diebus aliquanto refocillata, mox choro, & diuinis officijs, & humano consortio per omnia sicut antea redditur. Quæ quidem etsi apud plerasque earum pristina infamia laboraret: nihili tamē id faciens, indies in austerioris uitæ instituto, immobili animi constantia perseverat, & assidue opprobria illata æquanimiter tolerans, maledicentibus benedicit, & supplex Deum pro calumniatoribus orat. Fertur tamen aliquando dixisse, in tantis malis nihil grauius sibi accidisse, quam falsam illam impietatis calumniam. Tantum autem ei in orando studiū fuisse, tanta sedulitas, ut tunc etiam cum ab immundo spiritu exterius in corpore uexaretur, interius mens nunquam ab oratione desisteret. Tanta etiam mundi contemptus, ut cum audiret Venetijs regias nuptias Catherinæ Georgij uiri clarissimi ni sororis, reginæ Cypri maximis sumptibus, & omni magnificentia generare fieri, tantoq; conuiuiorum apparatu, tantaq; pompa chorearum, & tanto uestium splendore, ac gemmarum, & mundi muliebris omnis generis, quanto ferè nunquam

quam alibi factum fuerit, subridens dixerit: *Ærumnas, luctumq; meum, & dolores, quibus assidue premor, omnibus ijs gaudijs & uoluptatibus non commutarem.* Pro certo asserens, se in hac uita malle pro Christo angî grauissimis corporis cruciatibus, quam immensis huiuscemodi mundi gaudijs, & momentaneis uoluptatibus breui cum aliquo animæ detrimento potiri. Tanta denique huius erat potus ei biq; parcitas, ut semel tantum singulis diebus sub occasum solis tantillum alimentî gustaret, quantum duntaxat ad tuendam uitam sufficeret: nec amplius quicquam. Quocirca cum natura satis robusto corpore, & facie ualde formosa antea fuisset, subinde ex imbecillitate ualitudinis adeo flaccida, adeo deformis & pallida facta est, ut quicumque eam prius uiderant, mirarentur: & præsertim, quod adeo facta esset inualida, ut sine baculo progredi nō ualeret. Quare cognita tandem uitæ eius innocētia, cœpit ab omnibus summo opere uenerari, & rumor qui de ea uulgo antea diffusus erat, in diuersum mutari: quatenus quæ malefica aliquando habita est, iam sancta & innocens ab omnibus haberetur. Cæterum quum appropinquaret exoptatissimus interitus, ut liberata tandem ab illo spiritu nequam, libero corde immaculatum spiritum suum cæli Domino cōmendaret: postquam omnia sacramenta piè fideliterq; suscepisset, accersita abbatissa, & reliquis sororibus, prædixit horam mortis sibi iam iam instare. Quo dicto, mox illis præsentibus ultra modum durius & immanius ab immundo spiritu uexari cœpta est: adeo ut ipsa diceret, uideri sibi in inferni pœnis positam esse penitus, atque ibi cruciari. Atqui mox fugato dæmone, & cessante iam omni furore, ut erat in strato sedens, immutata illico facie uelut facta altera, uultu hilari, & mente integra, atque uerè ab illo tandem iniquo & dîro spiritu omnino liberata, alacris, & plena gaudio mox ueluti leni sopore sublata, superatis malis omnibus, & obita morte, ad cælum feliciter euolauit: eo sanè aspectu manēte, ut non quidem mortua, sed ab omni prorsus infirmitate erepta potius uideretur. Erat enim mirabili odore fragrans, læta facie, & quali subridenti similis, ex quo tanto uenerabilior cunctis in morte uisa est, quanto prius in uita maiori contemptui à cunctis habita: præsertim quod cum sorores aliquot, quæ de more exuta tunica lanea, defunctæ corpus lauarent, super mamillam eius sinistram, qua parte propior cordi est, nomen *I E S V S*, ita carni impressum esse conspexerat, ut nullo pacto deleri, aut omnino tolli posset. Quod quidem miraculum idcirco ei euenisse creditur, quia tam frequenter dicere solebat: *Iesu fili Dei miserere mei: ut id uerbum dormiens & uigilans, sæpe nescia quid loqueretur, ex nimia consuetudine lingua proferret.* Euenerunt & alia tunc diuersa miracula. nam post mortem eius multis mortalibus per intercessionem illius uaria sanitatum genera impertijt *Deus*: & quotidie etiam nunc impertit. Cæterum (ut breui me expediam) reliqua quæ de eius miraculis referuntur, in præsentî satius prætermittenda esse duxi, quam per pauca dicere. Extat liber in eodem monasterio innumerabilium penè miraculorū, quem nuper cum maxima admiratione, & animi lætitiâ perlegi. Extrat etiam libellus, de eius uita, & laudibus à Petro Baraccio episcopo Patauino. Scripsit quoque multa de eadem, Latino uulgarîq; sermone Hieronymus Saligerius, tunc illius monasterij confessionarius sacerdos uir doctissimus. Notum præterea magis fit in dies huius beatæ uirginis nomen, tum ex miraculis, tum ex odore mirifico, qui antè & post effosso cadauere, ex subterraneo ipsius tumulo exhalabat. Quin etiam ad iudicandum de huius uirginis sanctitate, ex eodem tumulo, in quo per quadriennium defossa iacuerat, statim ubi eruta primum fuit, limpidissima aqua scaturire cœpit: quæ in hodiernum diem statis diebus perseverat, ex cuius potu innumeri penè mortales è grauissimis egritudinibus conualescunt: ut ego quoque de me ipso testari uerissime possum. Ingressa est autem monasterium ætatis suæ anno *VII*. habitum monachalem induit anno decimo: professa est anno *XX*. debitum autem naturæ soluit annos nata *XXV*. Anno autem natiuitatis Domini *M. CCCC.*

LXIX. Idibus Februarij.

I z PRÆ-

Præfatiuncula transitionis.

ERV M enim uero cū iam de sanctis ac beatis utriusq; sexus, qui fide, pietate, & uitæ sanctitate nostram patriam illustrarunt, satis superq; diximus, rursus de episcopis, & insignibus prælatis dicere prosequamur: qui suo aliquo nobili facinore præclarum sibi nomen, & non medioce patriæ suæ decus peperere.

De Petro Tergula Episcopo Patauino L X X.

OTERIT rectè hic primo loco poni præclarum opus Petri Tergulæ, successoris Milonis episcopi, Patauini, consanguinei reginæ Berthæ Henrici quarti. Is quidem ab eodem Cæsare comitatu Plebis Saccidona tus, primus (ut reor) episcopus Patauinus, & Comes Saccenis cœpit appellari, & à fundamentis ædem sacram ibidem extruere, & archipresbytero & canonicis exornare: tantisq; locupletare diuitijs, ut ex eo uicus ille non Saccisca, ut prius, nec Saccum, sed per excellentiam quādam Plebs Saccenis, deinde ab omnibus uocitari cœpta sit. Noster autem Petrus episcopus nihilo minori cura aut diligentia, quodcunque à prædecessore cœptum fuerat, magnanimiter, lubensq; peregit. Quocirca in pavemento ante altare legitur, è tessellis, & opere uermiculato formatum hoc distichum:

Præfatus est templi finitio tempore Petri:

Milo fundauit, uir præsul & imperialis.

Is autem Petrus episcopatum sumpsit, anno Domini M. c. Obijt autem anno M. C. X I X.

De Ioanne Cacio Episcopo L X X I.

N HOC numero recensendus est Ioannes Cacius nobilis, doctor & eques: qui ob eximias tum animi, tum corporis dotes, insignemq; doctrinam, moresq; probatissimos, episcopus Patauinus creatus est, cuius extat marmoreum sepulchrum in atrio apud templum maximum ad parietem baptisterij, hoc carmine insculptum:

Qui cum prole sua cinctura fulsit equestri,

Et qui sacrorum canonum doctor erat:

Hic iacet antistes Caci de stirpe Ioannes,

Cuius nomen humi, mens super astra uiget.

Obijt anno M. C. X L I X.

De Gerardo Pomedello, seu de Ponte Episcopo Patauino

L X X I I I.

EQV E rectè, aut iure aliquo hoc loco poterat laudabile illud Gerardi Pomedelli, seu de Pōte facinus præteriri, uiri nobilis, & episcopi Patauini: dignum sanè quod æternæ memoriæ commendetur. Etenim cū inter Tisonem Campi S. Petri comitem, cognomento Nouellum, & Gerardum eius fratrem, & Acciolinum secundum de Honaria eius auunculum, acerrima orta esset contentio, ac subinde periculosissimum bellum, occasione Arcis Campreti, qui uicus est in Teruissini & Patauini agri finibus: & cum indies odia ingrauescerent, & iam utrinque positis castris leuib; prælijs quotidie certaretur, adiit pius præsul festinanter & intrepidè utraque castra: & cum iam instructis aciebus ad certandum starent, tantum ualuit auctoritate & facundia sua, ut ambæ partes, sedato omni tumultu, & pace inter se inita, ab armis & a cæde, repolita omni interim controuersia & contentione, pro episcopi arbitrio integritate fuissent. Hunc legimus ab adolescentia, tam doctrina, quàm uitæ integritate fuisse probatum, religiosèq; semper uixisse: atque ob id adhuc iuuenem (quum minime putaret) magnò pòpuli cōsensu electum fuisse ex equite & doctore in episcopum, anno salutis M. C. L I X. Vixit autem usque ad annum M. CC. X I I I. Ecclesiam

siam suam, & uniuersum populum, toto eo tempore in bona pace, & summa tranquillitate gubernans. Huius tempore tertio reperta sunt in templo Diug lustine sanctorum corpora, ubi multis iam annis propter infidelium rabiem rursus absconsa latuerant. Direxit is in melius clerum: & cum plurima fecerit, plurima etiam facienda mandauit, quæ nunc etiam in populo, & in clero ex cõsuetudine laudabiliter obseruantur.

De Iacobo Patauino Episcopo LXXXVI.

ACOBVS Paduanus (ut coniectare licet) humili loco natus est, quum familiæ nomine certo caruerit, uirtute tamen tantũ ualuit, ut anno Domini M. CC. XXXIX. propter solam eius uitæ, & uirtutum præstantiam in episcopum eligeretur: quo tempore Reipub. Patauin. acerbissimum cum Veronenſibus, & Acciolino Frederici regis uicem gerente gesserat. Is autem nobile D. Antonij confessoris templum solenniter consecrauit. Obijt anno Domini M. CC. LVI.

De Ioanne Baptista Transalgaro, seu Capiliſtio, aliàs Forzateo Patauino Episcopo LXXXVII.

ELIOREM sanè fortunæ aleam iecit Ioannes Transalgardus, quàm reliqui eiusdem temporis ciues, licet cum eisdem, & nobilitate generis, & auctoritate in ciuitate pariter emineret: quando solus fermè illis temporibus tam periculosis illæsus à tyrannica immanitate permanſerit. Verum expulso tandem impiſſimo Acciolino, uacante episcopi ſede, à legato summi Pont. & à populo uniuerso Patauij, episcopus electus est, Anno M. CC. LVI. die III. Augusti. Is uulgo fertur præ cæteris ſemper egenis alendis operam dedisse, atque in tam insigni uiro doctrinam & pietatem de præstantia inuicem decertasse. Vixit in episcopali ſede annos tres & uiginti, omnibus æquè charus & dilectus. Is idem impetrauit ab Urbano IIII. Pont. Max. anno circiter M. CC. LXXII. legum studium ſeu ſcholam omnium disciplinarum in hac urbe noſtra iam antea (ut ſcribunt aliqui) à Carolo Magno primò inſtitutam anno ſalutis octingenteſimo: uel quod magis uidetur ueriliſſime, à Frederico II. Imperatore anno M. CC. XXXII. diuerſis priuilegijs, dignitatibus & honoribus exornatam. Quæ quidem omnia in hoc uſque tempus ſumma cum laude firmiter perſtant: non minus ad episcopi Pat. quàm ad gymnafij, & Reip. Venetæ, & Patauinæ ciuitatis decus facientia. Obijt ille anno M. CC. LXXXIII. ſepultus in templo Cathedrali, arcæ marmorea: loco, qui Subterranea conſeſſio appellatur.

Epitaphium.

Nomine Baptiſtæ Paduanus episcopus iſte,
Stemmata Forzatum, iuris quoq; nobile pratum:
Gregorij mores, ſamæ Salomonis honores,
Proſdocimi uitam, patriam poſſedit auitam,
Ter nonis annis, obijt, ſed luce Ioannis.
Luſtra ferens toto numero cum ter tribus octo,
Talia ſceptra tenet, poſt hæc ſua corpora petra.
Cui gemini demptis annis de mille trecentis
Et ter quinque, dedit cælum, cui mundus obedit,
Quaque die natus, ſupera fuit arce locatus.

De Princiualle Cõmite Episcopo Patauino LXXXVIII.

VCESSIT Trāſalgaro Princiualis de Comitibus Patauij, uir integer rimus: qui anno M. CC. LXXXVII. in episcopatum accerſitus est. Vixit autem in eodem per quinquennium. Obijt autem M. CC. XCII. de quo cum nihil aliud certi dicendũ occurrat; expediti ad alios trāſeamus:

De Ioanne Anselmino Episcopo LXXXIX.

ANNO M. CCC. LXXXIX. Ioannes Anselminus episcopatus curam suscepit, uir sanè insignis, licet cōtrarius & in partes, aut factiones aduersus principes Carrariēses ex animo semper foverit. Quocirca pulso Galeatio Vicecomite de Patauī principatu, & restituto ciuitatis imperio Francisco Carrariensi iuniori, ipse quoque eiectus est, & in exilium missus: cuius sedes priuū Vgoni Ruoteto Ferrariensi traditur, ac postea Stephano eiusdem Francis filio: qui cum nondum legitimæ ætatis esset, administrator priuū est appellatus, & exinde episcopus.

De Stephano Carrariensi Episcopo Pat. XCI.

NON ab re mihi uisum est, illustrem animi constantiam Stephani Carrariensis modò memorati episcopi Patauini, hic perquam breuiter referre, qui (ut antea dixi) Francis principis Carrariensis filius erat. Is ubi deditum Venetis Patauium uidet, & Franciscum patrem captiuum in uinculis Venetijs detentum, profugus Romam profectus, a summo Pontifice honorificētissime exceptus est. Sed ubi propter suspicionem, suaderi nulla ratione Venetis posset, ut in pristinam sedem amplius admitteretur, neq̃ pari modo Stephanus induci ullis pollicitis aut precibus, ut, renunciato hoc sacerdotio, alterum sibi oblatum susciperet, perseuerauit absque ullis certis redditibus (quoad uixit) in titulo ac nomine episcopi Pat. Iste dum esset in sede episcopali, latericij fornicibus, paternis ibi insignibus pictis, templum Cathedrale suo gre insigniter exornauit, & D. Stephano aram dicauit: sicut adhuc titulus incisus attestatur, qui in subterraneo specu conspicitur:

Hec sancto Stephano structa est uenerabilis ara,

Nec non fornices, templi reparatio facti:

Carrigero sedem Stephano pastore tenente,

Quem genuit Patau Francis iunior heros.

Additio ad Stephanum Carrariensem Episcopum.

Is etiam impetrauit à patre aream amplam ante portam Oriētalem, ex qua est cœmeterium consecratum, ut constat ex inscriptione, quæ super columnam legitur.

M. CCCC I.

ILLVSTRIS princeps dominus Franciscus iunior de Carraria, dominus Paduæ, &c. natus quondam bonæ memoriæ magnifici & potentissimi domini Francis senioris de Carraria, olim domini Paduæ &c. anno XI. sui domini cœmeterium hoc donauit Cathedrati ecclesiæ Paduanæ, tempore uenerandi uiri domini Stephani de Carraria filij sui, Dei & apostolicæ sedis gratia Ecclesiæ Paduæ administratoris. Idem quoque impetrauit donari episcopatu solum adiacens ab Oriente, ubi nunc amœnissimus hortus uisitur: quod antea forū publicum fuerat, ubi suæ uanales exponebantur. Obijt tandem Romæ aut alibi in titulo episcopi Patauini. Cui successit Albanus Michael Venetus, anno natalis Domini M. CCCC. VI.

De Petro Forzateo Patriarcha.

POST pontifices Patauinos merito mihi primus omnium Petrus Forzateus Constantinopolitanus patriarcha, tam uetustatis quàm dignitatis ratione ponendus est. Floruit is anno à Christi natali C M. uir in omni uirtutum genere excellentissimus: qui Constantinopolim legatus ad Græcum imperatorem à Republica Patauina missus, cum tam peracto negotio ad suos redire uellet, ob egregiam eius in omnibus rebus agēdis industriam, transmissio per alterum nuncium legationis tenore, coactus est ab imperatore in Græcia commorari, ut se in ea præsertim ualde aduersa fortuna, suis consilijs iuuares, & cuncta etiam imperij negotia unâ secum tractaret. Huius postmodum legatione

tlone Imperator sæpius usus est, eo ipso tam pro imperij, quàm pro fidei negotijs, ad diuersos principes, quorumque opus fuerat, misso. Denique ad Ioannem I X. Pontificem Maximum legatione functus, cum omnia strenuè fideliterq; peregisset, in Graciam reuersus, defuncto patriarcha Constantinopolitano simul Hierosolymitano, mox in eorum locum sufficitur, & Constantinopolis, & Hierosolymorum patriarcha, secundum ritum ecclesiæ Romanæ, sanctissimè consecratur. Quo officio sanctè & incorruptè aliquandiu functus, relicto summo de se desiderio, è uiuis excessit, & Constantinopoli sepultus est, ea funeris pompa, quæ talem cærumq; uirum, illis regionibus, & ea præsertim tempestate, deceret.

*De Petro Malfatto Patauino Episcopo Castellano
Venetiarum X I I I I.*

PER hæc ferè tēpora, anno scilicet M. C. LXXI. cum celebre esset sancti tatis nomen Petri Malfatti Patauini, defuncto Venetijs episcopo Castellano, olim Oliuolensi appellato, Petrus Malfattus Patauinus accitus ed, episcopus in ea sede collocatur: quæ nunc ex priuilegio summi Pont. de titulo propinquæ ciuitatis Gradenfis, patriarchalis sedes effecta est: & qui præest, Venetiarum nunc patriarcha uocatur. Is autem episcopus cum laude maximi, quoad uixit, per illa tempora difficillima, & diuersis hæresibus scatentia, uerbo & exemplo nouam urbem, ea orthodoxæ fidei firmitate solidauit, quæ adhuc in ea ciuitate profectò, magis quàm in alia quauis Italiæ (ausim dicere) perseverat.

De Simone Paltinerio Cardinale.

IS D E M quoque rationibus Simon Paltinerius ex Accelò municipio Patauino, alias Montesilice Romam accitus à Lucio I I I. Pont. Rom. ad cardinalatus honores euectus est: anno domini M. C. LXX X I I. à quo postea in eius gratiam, & insigne, & cognomen accepit. Nam pro cygno. quem sui gentiles prius pro insigni ferebant, lucium piscem poni uoluit: unde postea uulgarè cognomine dictus est cardinalis à Pisce. Quid uerò gesserit tunc Romæ difficillimis illis temporibus, quando Pont. ortis ciuilibus dissensionibus; acceptaq; grauissima contumelia, à Romanis urbem relinquere, & Veronam petere coactus est, parum pro comperto habeo. Obijt anno Domini M. C. C. LXX V I. Ioanne X X I. Pontifice Maximo. Hoc autem tantum in nostris annalibus legitur, familiam Paltineriam exinde claram esse factam, & contra patriam de prodero Montesilice oppido Patauino, summo scelere, cum Cane Scaligro conuenisse, à quo pendebat omnis Reipub. salus. Id enim Piscis Paltinerius dolose hosti tradidit, & propierea mox tota eius familia proscripta fuit, & omnia eius bona fisco publicè adiudicata. Legitur itē in iisdem annalibus, Antonij Carmignanum Pat. unà cum quibusdam alijs ciuibus Nouellum Paltinerium in media aula publici palatij immaniter trucidasse, quòd is imperatorias partes secutus, insidiosè ciues à pontificia factione deterreret. Qui quidem Antonius non multo post in ultionem huius cædis, & ipse à Cardino Capinacio occisus, audaciæ suæ pœnas luit.

*De Iacobo Paduano cum alijs Episcopis Feltren-
sibus.*

IC inter hos pontifices Iacobus Paduanus Feltrensis ac Bellunenlis Episcopus, non immeritò collocandum sese offert: qui licet obscuro genere natus, singulari tamē uirtute & doctrina præditus, ita seipsum, patriamq; illustrauit, ut ea ætate nemo inuentus fuerit magis idoneus, qui à summo pontifice Innocentio V I. & à populo Feltrensi dignius illo, qui ei Ecclesiæ uacanti præficeretur. Is Feltriæ cū maxima honoris pompa, corpora in uictissimorum Christi martyrum Victoris & Coronæ, de prior loco translata, in arca marmorea præsentè Carolo I I I I. Imperatore recondidit, anno M. C C C. L V. ut ibidem lapidea tabulâ

indicat. Eiusdē quoq; sedis episcopi fuerunt, Iacobus Cafalius Patauinus, ut in eius sepulchro, gētis insigne demonstrat. Anno salutis M. CC. XC. Addas Boniuersum decretorum doctorem, omnes sanē insignes Patauinos, qui sola sua uirtute, probitate, & uitæ innocentia, ad huiusmodi honoris fastigium conscenderunt. Cum his connumeratur Albertus à sancto Georgio, qui ordinis fuit fratrum minorum, & insignis theologus, & diuini uerbi facundissimus concionator: & tandem ob egregias animi dotes, à Bonifacio VIIII. in episcopum Feltrēsem electus est. M. CCC. XCII. Is autem postea hoc laudabili munere functus, post annos octo sui pontificatus obiit & ibidem sepultus est. De Boniuerso autem (ut ad eum reuertamur) legitur in catalogo doctorum collegij Patauini, eum decretorum doctorem fuisse excellentissimum. Huius autem familiae sepulchrum Patauij, in media æde sancti Laurentij ante altare uisitur.

De Petro Baonio Episcopo Teruifmo.

x nobilissima Comitum Baonij familia multi præclari uiri religiosi, nec pauciores bello præstantes prodierunt: quos infra suis locis referemus. Inter hos autem uel maxime claruit Petrus Baonius in episcopatu Teruifinum uocatus: qui sicut sui maiores armorum disciplina in bello, ita ipse Christiana pietate in pace & morum sanctitate in cæterorum exemplo refulsit. Retulit aut mihi Petrus Gauslinus Feltrēsis, antiquitatis & rei cuiusuis præclarę studiosus, se legisse in quibusdam antiquis monumentis, huc sub Urbano VI. Pont. Max. in episcopatu Teruifij floruisse. An. salutis M. CCC. LXXXIX.

*De Bartholomæo Vliario Patauino Cardinali
S. Pudentianæ.*

XIMIA uirtus, & sacræ theologiæ, scripturarumq; diuinarum scientia Bartholomæum Vlearium Patauinum humili, sed honesto genere natum, nobilem & illustrem reddidit: qui cum in Minoritarum familia uitæ sanctitate, & omnimodæ sapientiæ cognitione præstaret, à Bonifacio VIIII. Pont. Max. primò in episcopum Florentinum cooptatus, ad apicem tandem cardinalatus ascendit, factus presbyter cardinalis S. Pudentianæ titulo pastoris. Anno à partu Virginis M. CCC. LXXXIX. in quo ordine præstantissime sese habuit, cunctis quidem gratus, sed summo Pont. etiam gratissimus. Verum postea difficilibus Christianæ Reipub. temporibus in Siciliam ad illius provincie regimen missus, in ea legatione Caietę XVI. Cal. Maij, M. CCC. XCVI. apud Minorum pontificum & cardinalium. S. R. E. ONVPHRII Panuini Veronensis, e-remitæ Augustiniani, uiri hac nostra ætate in omni literarum genere præstantis, sed potissimum occultæ antiquitatis inuestigatoris egregij.

Epitaphium.

Vnica cardinei fueras qui gloria cætus,
Hec te petra tegit Patauinis mœnibus ortum.
Almas inter nunc animas letaris olympo.
Missus eras partes demum legatus ad istas,
Quum tibi uiuaces mors inuida sustulit annos.
Vnanimis quicquid condignum munere fama
Scire datur, studijs sublimi mente locasti.
Longa tuum meritis clarum per secula nomen
Non adimet suprema dies: tua inuida uirtus
Nunquam morte cadens, omni memorabitur ævo:

Hic iacet reuerēdissimus in Christo pater domi. Bartholomæus de Vliarijs de Patauina

dua Dei gratia tt. S. Pudentianæ presbyter, Cardinalis Paduanus, regni Siciliæ apostolicæ sedis legatus, qui obiit die xvi. Aprilis, M. CCC. xcv. Ind. iiii.

De Ludouico Media Rota Patriarcha Aquileiensi, & Cardinale

S. Laurentij in Damaso.

RO ratione aut dignitatis, potius quæ temporis, post hos æquum mihi uisum est recensere Ludouicū Patauīnū, nullo alio unquā cognomine usum, licet Media Rota aliquādo dictus fuerit, obscuris quidē natalibus ortum, gestis aut rebus ultra quā dici potest, præstantissimè illustratū: & multo sanè maiore animi generositate, quā sanguinis: atque robore potius corporis, ingenijque præstantia ad sublimia euectū, quā literarū, aut philosophiæ studijs, quib. aliquādo impensè in patria operā dederat: atque ita euectū, ut à pōtificatu, paruo nesciō quo rerum momento à Paulo II. deciderit. Is cum omnib. uitæ partibus satis honestus atque integer fuerit, tū in re militari perque strenuus, magnique consilij, nec minoris etiā animi, bellorumque gerendorū artibus, uictorijque in primis assuetus: utpote qui plurima & difficillima bella insigni felicitate cōfecerit. Primum ergo artium liberalium, & medicæ facultatis studijs, & physicis disciplinis in patria imbutus, Romā petijt, ibique ab his prioribus studijs ad armorū disciplinam animū intendit suū: quando ea tempestate Romæ plus arma quā toga ualerent. Quamobrē Eugenij Pont. gratiam usque adeo sua militari disciplina promeruit, ut post multa præclare ab eo gesta, in demortui Ioānis Vitelli locū uniuersis Pontificijs copijs præficeretur: & cū ijs in auxiliū Reip. Florentinæ aduersus Picenīnū Philippi Mediolanensis præfectum Hetruriā lōge lateque uastantē missus, ubi tunc apud Anglarē Florentinorū oppidum consertis cum hoste manibus, ut & astu Picenīnū re ipsa magnū, ac alioqui inuictum ducem uicit, fregit, fugauitque. Dimicatum tunc fuit per quinque horas utrinque acriter, acie neutro inclinante. Atqui tandē Ludouici opera Piceninus accepto grauissimo incōmodo, & amissis signis militaribus, magnaque utrinque strage edita, penitus profligatus abscessit, & iter per Flaminīā faciēs, egrē ad Philippum reuersus est. Liberauit itaque uictoria hæc uno tempore apostolicam sedem à maxima calamitate, Pontificē à periculo, Urbem à metu, ciues, oppida, rura & agros ab ingentissima ruina, ac peste pernicioque bellorum. Gratissima ob id supra quā dici potest, hæc uictoria Eugenio Pont. fuerat, & (ut Platina in uita eiusdem refert) Ludouicus ob id nemine reclamante in numerum Cardinaliū dignè meritoque ascitus est. In eo ordine multa subinde gessit, quæ non minus ducē fortissimū, quā & religiosissimum Christianæ Ecclesiæ præsentem decerent. Huius autem apud Eugenium usque adeo auctoritas ualuit, ut nihil ille penitus publicè aut priuatim ageret, quod non prius Ludouici consilium approbasset. Is tunc unus omnia administrabat, & (ut refert Tortelius in dictione Camelus) ei ob singulare ingenium, summa pontificatus, ac rerum omnium cura tradita fuerat. Verū interim cum Pont. Max. Patauino fidei, quā in rebus arduis sæpe expertus fuerat, supra modum præcunctis fideret, uulgoque Patauinos omnes qui ad eum confugerant, ualdè hilariter summo cum honore ac benignè susciperet, seque eis liberalissimum exhiberet, tantus fauor in tantam inuidiam uulgo cessit, ut Romæ milionibus in prouerbium uenerit, dum mulos agerent, Eia uillanus, si esses Paduanus, sieres Papa, aut Castellanus. Id uerò quod in Patauinorum inuidia dicebatur, nos laudi, uel maximæ, hic ascribendum putauimus, quando non id uitio, sed honori maximo dandum sit, quod à detractoribus ex inuidia, aut liuore dicebatur. Etenim ut misericordia, & pietatis miseriarū comes est, ita inuidia & liuor, gloriæ affecula. Quū is ergo tantus apud Pont. Max. haberetur, familiaribus quibusdam instantibus, quo haberent, quem Ludouici potentia possent obijcere, Petrus Barbus (ut scribit Platina) Pontificis nepos cum eo Cardinalis efficitur. Ceterū Pōtificē tum palām dixisse ferūt, se duos Cardinales tūc creasse, sed alterū meritorū gratia, alterū uerò cōsanguinitatis affectu. Electus est subinde Ludouicus noster Aquileiæ Patriarcha, an. M. CCC. XL. Ex quo postea tanta simultas inter hos duos Cardinales orta est, ut in Romana curia nunquam maiori odio certatum fuerit. Aeger timè quidē serebat Petrus Barbus primum sibi locū apud

apud Pontificem surripi, & sibi nepoti ex sorore, ac Veneto patricio hominem alienigenam, & obscuri quidem generis tam aperte præferri. Quamobrem sub diuersis Pontificibus inter se mutuis odijs postea contenderunt, ut alter alteri neque pepercerit, neque à maledictis unquam cessauerit. Quocirca apud Calistum III. Pont. Max. ita egit Barbus sua astutia dolisq̃, ut Ludouicus eius acer emulus, mitto retur in Turcas suadens Pontifici, hominis amplitudinem huic tantæ rei uel maxime conuenire: quum sæpè aliàs exercitus sapienter feliciterq̃ ductasset, & ditionē Ecclesiæ ab hostibus constanter eripuisset, et Picenū à Francisco Sfortia iniuste occupatū, uel arte tutatus fuisset, & Ecclesiæ quod iniquè ablatū fuerat, iusto bello redidisset, & multa alia penè incredibilia gessisset: eò quòd esset unus omnium ea tempestate rei militaris peritissimus & felicissimus dux. Quæ quidem etsi uera omnia & laudanda maxime: iniquo tamen animo ab eo memorata fuisse creduntur, ut eū interim Roma, & ab oculis suis, ea occasione fugaret. Profectus itaq̃ ad hoc bellū, ita strenuè sese gessit, ut, Turcis apud Belgradū parua manu superatis et fuis, actū de crudelissimo tyranno tunc esset, si Christiani principes, ommissis intestinis bellis, & occultis odijs, terra mariq̃ uiam uictoriæ, quam ipse ostenderat, prosequi uoluissent. Turca interim ommissa oppugnatione Belgradi, sedato impetu, quo in Christianos tunc incensus ferebatur, Constantinopolim protinus se recepit. Eo prælio caesa sunt ad sex hostium millia: commeatus intercepti, sexaginta tormenta bellica capta & abducta. Reuersus tādē Romam gestarū rerum gloria clarus, à Calixto Pont. Max. & à toto Cardinalium collegio summo honore exceptus, & mirificè collaudatus est. Item in eisdem Turcas præfectus classis in auxilium Rhodiorum missus, plures Turcarū naues superauit. Lennum, Taxum & Nembrum, multasq̃ alias Aegæi maris insulas hostibus ademit: & interim non Lylices, quibus Ceramanus secundū apud Turcas honoris imperabat, nō Aegyptios, neq̃ Syrios quiescere ullo pacto siniebat. Verū defuncto Calixto, dissoluta classe Romā reuertitur, tota Græcia in magno derelicta discrimine. De hoc celebris fama extat apud omnes illorū tēporū scriptores, hunc inter militares duces, & prælatos Ecclesiæ fuisse unū omnium clarissimū. Neq̃ quēquā mouere debet, quòd Ioānes Iouianus Pontanus eū apud inferos galergæo candēte coopertū luserit, & quòd ob ingētes opes malè audierit: quæ quidē de mum tā suis quā sibi forsā malè cesserunt. Exemplum id planè ceteris fuit, quādi faciēda sit uirtus, quæ eū ad tale tantūq̃ dignitatis fastigiū euexerit: & quāto perferēdiū sit uiciū uirtuti cōmixtū, quod ei & uiuo & mortuo tāto opere obfuerit: quando ex ea diuitiarū affluētia, & opū magnitudine, ac rerū copia et apparatus magnificētia, & superfluo luxu multos reges excessisse, nedū æquasse creditur. Quin etiam (ut fertur) primus ex eo ordine fuit, qui (quod minime factū uelim) canes, equos & familiā ingentē alere cœperit: quicq̃ primus conuiuiorū lauticias, suppellectilia præciosa, regium splendorē, & magnificentia, & immodicū lautitiarū cultum in Romanam curiā inuexerit, & Romanos ciues iam in omnē desidiā collapso, ad sublimiora reduxerit. Is Campū Floræ Romæ neglectū, atq̃ in equorū pascua redactū lapidibus strauit, ornauitq̃. Is ædes iuxta basilicam S. Laurentij maximo sumptu instruxit. Præterea in Sabello uetustissimi nominis oppido (ut Blondi historici uerbis utar) à quo familiæ Romanæ nobile nomen fluxit: monasterium, quòd Honorius III. de gente Sabella ibi ædificauerat, penè funditus dirutū, magna instaurauit impensa, ut siue monasterij, siue uillæ inter ceteras Italię amœnissimas inibi habitationes haberet. Ductus aquarū instaurauit, & demortuæ urbi aliquā oppidi faciem reddidit. Hactenus ille. Is anno pontificatus Aquilegiensis quarto, de Foroiulij ditione quam Veneti obtinebant, ita composuit, ut singulis annis ter mille aureos e publico fisco sibi & successoribus soluerent, & Turcarum cæterorumq̃ hostium eò irumpentium impetus retunderent: quibus ipsemet patriarcha suis uiribus, absq̃ auxiliaribus copijs, atque inclita Venetorum uirtute resistere non ualebat. Is propterea anno M. CCCC. LXII. donatus à patribus ciuitate Venetiarum, & creatus Venetus patricius, appellatus est Ludouicus Mediæ Roræ. Anno postea X. V. sui patriarchatus moriens, hæredes sibi in thesauris, & preciosa suppellectili relinquit duos

duos è familiaribus suis & alumnis, Scarampos appellatos, liberalis quidem, & pijs fortassis ingenij. Sed tamen tantis fortunis ex pontificia dignitate partis, prorsus indignos. Quare Ludouicus qui uiuens in peragendis rebus omnibus supra modum sagax ab omnibus habitus est, in calce uitæ suæ ab illa sua prudentia innata defecisse uidetur. Non enim (sicut quidam scripsere) tãtas diuitias, tam amplũ & copiosum patrimonij ita facillè decidere in manus priuati hominis sperare debuerat: etsi tũc Paulus ij. Pontifex Max. postquã ad pontificatũ assumptus est, cessante iam omni inuidia, & æmulatione, & antiqua odij omni causa sublata, uolens ei uel maxime reconciliatus uideri, potestare ei testandi cõcesserat. At ubi mortuus est, immensas huius opes aggressus, reuocauit omne testandi licentiã: merito damnans, quod is tantas facultates Ecclesiæ munere partas, non in publicos piosq; sed in priuatos, paucorumq; usus dispartendas mandasset: & quod & ipsi crimẽ, & pontificiæ potestati scandalum, & sacro ordini sinistrã famã afferret. Quocirca Scarãpos ipsos eousq; in custodia detinuit, donec immensus Ludouici thesaurus è Florentia, & ab alijs locis Romam peruenerit. Ita postmodũ cũ bona pace, & quota hæreditatis parte incolomes dimissi sunt. In reliquis bonis immobilib. & prædijs, quæ excedebat quinq; millia iugerũ, herede habuit Andrẽa fratrem, & Franciscũ nepotẽ ab Harena appellatos. Qui postmodũ per aliquot annos rerũ suarũ prodigi, exhaustis omnibus pecunijs, & absumpto, ne dicã deuorato tã grandi patrimonio, nõ cessarũt prodigaliter consumere, quousq; ingentia illa prædia cũ amicis, affinibus, scortis, lenonibus, popinis, alea lusiibusq; uniuersa distraheret, & breui miserabiliter omnẽ rẽ suã profunderent. Harena quoq; ipsa (quod est uetustissimi amphitheatri nomẽ) à qua & ipsi cognomẽ acceperat, diuẽdita, ad nouas ædes cõstruẽdas apud Vinealiũ uicũ animũ intendunt, ibiq; subterraneis arcubus, & imis tantũ partibus ædiũ ædificatis, ubi ad prima lacunaria deuentũ fuit, deficientibus iam pecunijs, desitũ est. Hic locus cũ uicino uico nostra ætate ad monachos S. Francisci, ex pijs legatis eorũ, qui ea loca emerat in usus amplissimorũ hortorũ. Ædes uerò ad infirmorũ xenodochium deuenere. Post hæc autẽ Franciscus pronepos patri aliquãdiu superstes, è tantis facultatibus in tantas dilapsus est miseria ac calamitates, ut à cõsanguineis uicũ (pudet dicere) mendicare cogeretur: & deniq; in hospitali S. Francisci urbis nostræ confectus senio, in summa egestate et ludibrio, ab omniq; quãtũuis amicis et affinibus destitutus, miserabiliter uitã finiuit, ac ibidẽ nõ sine summo dedecore mēdicantiũ more sepultus est. Ecce quomodo amplissimæ facultates ditissimi hominis etiã laute primũ partæ, magna deinde cura aliquãdiu seruata: atq; tanta, & cuius homini etiã laute uiuenti, ad mille annos sufficere posse uiderentur, paruo admodũ temporis spacio euolarint, & ad nihilũ redactę fuerint. Quid ergo de sacris eiusmodi sacerdotiorũ opib. sperandũ sit, ij quãso accurate, etiã atq; etiã uideant: qui omni pietate posthabita, tanto studio cumulare quotidie pecunias, & familias suas enixè dirare nunquã desistũt, & huic uni tantũ rei incumbẽtes, insani prorsus reddũtur. Vixit Ludouicus sub Paulo secundo paucos menses. Obijt Romæ M. CCCC. LXV. & cum summa pompa iussu pontificis Romæ in templo Diũ Laurentij in Damaso tumulatus est. Sed quod huius fortunis, ac rei familiari euenturũ fuerat, idẽ & cadaueri eius eo lpo quo sepultus est die euenit. Noctu em effracto sepulchro, & annulo & ueste exiurus est. Huius uerò tumulus diu planè neglectus mansit: sed tandem Henrici Hunis liberalitate è marmore cum hoc titulo reparatur:

LVDOVICO PATAVINO PATRIARCHAE AQVIL. ALBANO ET
 DIVI LAURENTII IN DAMASO. S. R. E. CANCELLARIO. QVOD
 ANIMI MAGNITVDINE ET SINGVLARI PRAEDITVS PRV-
 DENTIA, CVM REM ROMANAM MVLTITVDINE HOSTIVM
 LABORANTEM LEGATVS AB EVGENIO IIII IN SPLENDO-
 REM PRISTINVM ARMIS ET VICTORIIS VENDICASSET, NI-
 COLAVM PICINVM APVD ANGLARIAM PROFLIGASSET: A-
 GRVM

GRVM PICENVM A' FRANCISCI SFORCIAE DOMINATV IN
DE DITIONEM ROMANAE ECCLESIAE RECUPERASSET: TYR-
CAS SVB CALIXTO IN NAVALIBVS PRAELIIS CONTVDIS-
SET: AVTHORITATEM ROMANI PONTIFICATVS LONGE LA-
TE QVE PROPAGASSET: DOMESTICIS QVOQVE VIRTVTIB.
CONSIPIO, GRAVITATE, CONTINENTIA, PLVRIMIS DENIQVE
IN OMNES BONOS LIBERALITATIS ET BENEFICENTIAE MO-
NVMENTIS BELICAS LAVDES ORNATIORES REDDIDISSET,
HENRICVS HVNIS ARCHIEPISCOPVS TARENTIN. PONT. SA-
CRI QVE SENATVS A' SECRETIS, AERARII APOST. PRAEFECTVS,
TANTAE VIRTVTIS IN LVCEM REVOCANDI CAVSA, QVOQ3
VETEREM SVAM IN EVM OBSERVANTIAM HOC RECEN-
TI PIETATIS OFFICIO TESTARETVR, HOC ILLI MONV-
MENTVM XL. AB EIVS MORTE ANNO SVA PECVNIA FA-
CIVNDVM LOCAVIT: ANNO SALVTIS M. D. V. XII. KALEN.
APRILIS. VIXIT ANNOS LXIII. MENSES IIII. DIES VIII.

De Francisco Lignamineo Episcopo Ferrariensi.

EQVITVR Franciscus Lignamineus eiusdem ferme seculi magnae
auctoritatis uir, & in aula pontificia nulli sua aetate secundus: profes-
sor artium liberalium eximius, ac in omni disciplinarum genere do-
ctissimus. Feltrensis primò, postea Ferrariensis episcopus factus est.
Euganio Pont. Max. a secretis, doctrina, cōsilio, beneuolentia, fide ita
probat, ut apud eum, locum sibi praeceptum sine cōtentione meruerit, & tam pro-
pter ueterem beneuolentiam, quàm propter innumeras eius animi dotes, illi ultra
ceteros charissimus. Atqui haud multo sanè post, nisi immatura obstitisset mors, e-
rat iudicio & opinione cunctorum purpura, & cardinea dignitate honestandus.
Hinc Porcellius poeta Neapolitanus dum se ei longo carmine commendat, his uer-
bis utitur:

*Cum decus, o cleri, & Patauae celeberrimae gentis
Ipse scias superi, qua ratione iuuant.
Namque sacer solus tripodas, & numina sentis
Delphica: sunt menti condita cuncta tuae.
Ipse meas Francisce uelis abducere curas,
Gratia sit uati, te duce Pontificis.*

Et cetera quae ibi in huius laudem ab eo permira elegantia referuntur. Is mul-
tas legationes in uarias prouincias ad diuersos reges, summa cū laude Resp. Chri-
stianae, & honore, & gloria Romanae curiae feliciter obiuit. Prioratum S. Benedicti
Nouelli cui praerat Patauij, monachis Montis Oliueti uiuens gratis, libensq; ad-
dixit, eorumq; bibliothecam optimis libris ornauit, ibiq; fornacem cum multis do-
mibus ad augendos Abbatiae redditus construendam suis imperijs curauit: ubi ad-
huc duobus in locis legitur hoc elogium iisdem planè uerbis:

HAS DOMOS CONSTRVI FECIT CLARISSIMVS ARTIVM DO-
CTOR DOMINVS FRANCISCVS PATAVVS. EVGENII IIII. CV-
BICVLARIVS. EGREGIIQVE CIVIS LEONARDI DE LIGNAMI-
NE

NR. FILIVS. ANNO M. CCCC. XLI. QVO AB IPSO EVGE-
NIO S. BENEDICTI PRIOR DESIGNATVS EST.

Obijt Romæ, & in uestibulo adis D. Mariæ cognomento Nouæ, iuxta Pacis tem-
plum sepultus est: ubi legitur sub eius statua hoc epitaphium:

Francisco extincto Patauino antistite Feltri,

Et quondam mœstæ præfule Ferrariæ.

Extinctum humano est, quantum uirtutis in uno

Corpore, non totus orbis habere queat.

Repositus anno M. CCCC. LXII. III. Idus Februarij.

De Ioanne Baptista Lignamineo Episcopo Con-
cordiensi.

IC ritè modo subsequitur huius frater Ioannes Baptista Lignamineus,
uir integerrimus, & undequaque doctissimus. Is & ob doctrinam mo-
resq; probatissimos, episcopus Concordiensis creatus. pie ac religio-
sè tali munere ac dignitate diu perfunctus est: cuius adhuc (ut audio)
Concordiensi in templo complura monumenta uisuntur: quæ cum pro-
bitatem, tum etiam pietatem assatim testentur suam. Missus autem legatus à sum-
mo Pon. in Hispaniam, illinc expeditis feliciter Reip. Christianæ negotijs, summam
inde secum laudem reportauit. Tandem missus itidem ab eodem Venetias, dum pu-
blicè in conuiuio Principis & Senatorum accumberet, quod statis diebus summo
apparatu, maximis sumptibus, & omnium epularum copia principibus uiris exhi-
betur, retardato tunc sibi præ pudore uentris onere, paulo post ex huiusmodi reten-
tione morbo contracto extinctus est: ac Ferrariæ ubi propræsul fratris loco fuerat,
frequētiusq; residebat, in basilica Cathedrali iuxta altare maius cum hac inscriptio-
ne sepultus:

Qui quondam Hesperium legatus uiderat orbem

Hic Baptista iacet: Francisci antistitis illum

Huc illexit amor fratris: quem Borzia patrem

Ferraria obseruat: Concordia præfule mœstæ est

Amisso: ciue urbs Antenoris inclita liget.

De Blasio Lignamineo.

EGIMVS etiam Blasium Lignamineum, decretorum doctorem insi-
gnem extitisse: qui primum Tortelij insignis grammatici archetypum
de Ortographia in lucem edidit quàm emendatissimum impressoribus
Taruisij imprimendum. Vnde postea illo tunc recenti impressionis in-
uento, innumera tanti doctores uolumina emanarunt: quod quidem elegantissima
ad illum nuncupatoria ibi epistola impressa docet. Atq; hoc uel unicum tam bene-
fici uiri studium, omnibus eum uel maxime commendat. Nam ab illis ferme annis
uidelicet M. CCCC. LXIII. quibus impressionis artificium Moguntij, a Ioan. Cu-
tembergo Germano inuentum est, is unus in primis illud ipsum inuentum summa
cura, ac optimis quibusq; libris illustrandum curauit.

De F. Desyderio Lignamineo.

ROPAGARI modò uideo Lignamineæ gentis decus in Desyderio
Lignamineo Hieronymi filio ex prædicatorum fratrum familia gram-
matices ac theologiæ eruditissimo professore, mihi & beneuolentiæ;
& studiorum uinculis coniunctissimo: quem morum innocentia, & li-
terarum splendor ubique locorum uehementer illustrat: præsertim
uero Patauij, ubi multis iam annis summa cum laude ad erudiendos clericos, sacras

m &

& māsuētiores literas profitei. Huius studiosissimos iuuentutis labores Creta quoque celebratissima insula testari potest: ubi per decennium publicè bonas literas docet, illius iuuentutem, & literis, & moribus in melius reformauit. ex qua re non solū laudem, sed etiam non modica uitæ suæ cōmoda comparauit: & inde rediens M. T. Ciceronis sepulchri faciem ex Zacintho allatam, Italiæ primus omnium impressorum typis affabrè confictam noscendam dedit, & historiam nouæ inuentionis elegantē pistola ex abditi obsoletæ uerustatis tenebris explicauit, quam Hieronymo Marcellō Venero canonico nostro Patauino uiro doctissimo dedicauit, XI Cal. Febr. M. D. XLVIII. Scripsit alia quoque multa scitu præclara, quæ adhuc suppressit magna cum laude mox suo tempore in uulgus edenda.

De Nicolao Triuisano Patauino Episcopo Cenetensi.

NON minus patriam Triuisanamque familiam, ac sacerdotium episcopali dignitate, & incomparabili sapiētia illustrauit Nicolaus Triuisanus episcopus Cenetensis, uir uniuersæ Italiæ doctrina, moribus, & perpetua innocentia ac laude probatus. Claruit is Romæ sub Innocentio VIII, à quo propter incomparabilem eius doctrinæ famam, ac religionis amorem, quo maxime florebat, honorificentissimè accersitus, Cenetæ episcopus electus est. Quo in loco aliquandiu residens, quum boni pastoris studiū piè simul ac sapienter exercuisset, aram ibidem cum delubro ære suo extruxit, liberaliterque dotauit, & in eo sepeliri uoluit. Reliquum ætatis Patauij cum suis aliquandiu amanter exegit. At ubi cum in ultima senectute sanctè obiisset, eò corpus suum delatum est, & in marmoreo sepulchro conditum: quod (ut dixi) in ipsa æde Cathedrali Cenetæ non immemor mortis diu antea uiuens sibi parauerat, cum hoc epitaphio:

NICOLAUS TRIVISANVS IVRIS VTRIVSQUE DOCTOR, PRAESVL CENETENSIS VIVENS POSVIT, ANNO SALVTIS M. CCCC. XCII.

Post mortem uerò in sculptum est in sepulchro hoc carmen:

Vita, quies, sed nulla quies mortalibus unquam:

Mors est uita magis, quam mihi parua quies.

Vixit annos LXII. menses II. Obijt Patauij in domo paterna IIII. idus Ianuarij M. CCCC. XCVIII. & inde quo diximus trāsuectus est, celebri exequiarū pompa: nec minus celebri illic postmodū tumulatus. Titulus autē Cenetensi delubro insculptus. Sacratiss. uiris D. D. Seb. & Ant. Patauino, Nicolaus Cenetensis antistes, & Ant. Fr. cognomēto Triuisani, sacellū hoc suis impēis erexerunt, oraruntque. Idem postea Nicolaus Pont. condonata XL. dierum salutatorib. piè ueniam dedit IIII. Non. Febr. quod iuris gentilitij patronatus, patroni nūcupati perpetuo esse uoluerat, anno salutis & gratiæ M. CCCC. LXXXIII. Huius nepotes ab ijs nihil degenerantes, nunc & literis, & singulari probitate, atque impensa & structura speciosissimarum ædiū apud S. Bernardinū, non minorem patriæ, quam familiæ splendorem afferentium, patriam nostram uehementer exornant: maximè autē quando ex iisdem parentibus septem ornatissimos fratres, & ex his tres doctores eximios ætas nostra uidere potuit. Ex quib. Bernardinus philosophiæ professor Salerni, nondum lauream studiorū adeptus, publicè dialecticē pro doctore defuncto professus est. Petrus autem Venerijs uxore ducta, & suscepta prole, in disertorū patronorum numero non postremus habetur. Adde Ricardum interim qui in patria causis dijudicandis, & maxime consulendo, præclaram & ipse familiæ apportat gloriam.

De Iacobo Pediligno Abbate D. Iustini.

TSI fortè subsequentiū quispiam Iacobū Pedilignum abbatem egregium anteriore ætate præcedat: faciliè tamen dignitatis ratio suadet, mihi cum hoc loco esse reponendum. Quod enim de multis abbatibus, & canonicis,

nictis & sacerdotibus dicturus sum, non ideo tantum dicam, quòd ecclesiasticis honoribus præfuerint (licet uel hoc solum hominē illustrem reddat) sed quòd eos aut doctrina, aut liberalitas, aut insignis quæpiam uirtus tali honore dignos fecit. Etenim quo tempore patria nostra ex impia Acciolsni tyrannide erepta est, sicut Deus episcopum, ita & abbatem Diuæ Iustinae sibi optimè prouiderat: quando is statim totius ciuitatis consensu à legato summi Pont. abbas electus fuit: uir sanè probus & irreprehensibilis, atq; uirtute & religione omnibus omnium iudicio præferendus. Qui quidem dignè & laudabiliter toto uitæ suæ tempore in administranda abbatiâ, & in reparandis ædificijs ita strenuè sese gessit, ut summa cum laude ex eo famam de se immortalem posteritati reliquerit.

De Galbertino Musato Abbate.

MIVS Iacobi successorem fuisse legimus Galbertinū Musatū, Albertini poetæ germanū fratrem. Is em̄ poeta cum Romæ pro Rep. legatū ageret, & esset summo Pont. gratissimus, impetrauit, ut Galbertinus frater locupletissimæ abbatiæ Diuæ Iustinae, tunc fortè uacantis præficeretur. Qui quidem postmodū cū ob animi generositatē, qua præditus erat, tum propter ingentes diuitias, quibus ab abbatiæ prouentibus affuebat, in factionibus (ut erat tūc pessimus ciuitatis mos) cæteris longè præstaret: quanquam id eū ex iniuncto officio minime deceret. Quamobrē in arduis Reip. negotijs itaquā unus ē priuaris ciuibus cogebatur frequenter, uel inuitus ciuili curiæ interesse: eo præsertim tempore, quo Patuini & Veronenses inuicem excursionibus deuastationibusq; ad mœnia Veronæ uastando, & depradando longè lateq; cuncta uastarent. Et cōuerso Veronenses in agrum Patuiniū ab alia parte irrumpentes, superato Medoaco, ad Cortarodolum licenter circūquaq; per agros uagarentur, facturi indies maiore stragē, nisi opportunè Galbertinus Musatus, unā cū Pagano Turreano episcopo collecto tumultuario exercitu, ex omni populo, qui reliquus in urbe fuerat, grassantes compescuissent, fugassentq;, & agrū uniuersum ē prædonū manibus eripuissent. Ann. M. CCC. XII. Is etiam cū Paulo Dente uiro patricio, ac potētī contra Carrarienses, & præsertim Marsiliū totius factionis principē conspirasse creditur. Quocirca Carrarienses superiores armis facti, aduentante auxilio Theutonū, aduersarijs ab urbe pulsīs, totum monasterium immaniter depradati sunt. Ausugerat autē abbas cū duobus filijs nothis, & Vitaliano Albertini poetæ fratris filio. Poeta autē amicorū fauoribus fretus, & si domi manserat, tamē ob fratris & filij crimen, alioqui innocens, per iniuriā exul Clodiam relegatur. Atqui postmodū Musati, licet in patriam reuocati, subinde tamen habitū sunt semper occulta quadā simultatē Carrariensibus infensi. Inde factum, ut cū Marsilius à Rep. princeps factus, Patuiniū Mastino Scaligero Veronensi tyranno dotis nomine tradidisset, eiq; sexaginta florenorum millia: iussu Mastini (ex Marsilij uoluntate) comprehēsus abbas, & unā secum comes Esthinus ciuis Patuinus aurī ditissimus, & in uinculis cōiecti tam diu carceris horrore affligunt, quo adusq; decem librarum millibus sese redemerint. Talis tunc erat Patuinae ciuitatis status. Is autē Galbertinus interea ē custodia liberatus, basilicæ Diuæ Iustinae circum ampliavit, ornauitq;. Transtulit idem ea tempestate sanctas reliquias Beatī Lucæ Euangelistæ, olim ab Vrio monacho ē Cōstantinopoli Patuiniū allatas, honorificentissimè in arcam magnificētissimā, opere mirifico, & materia maxime spectabili. In cuius rei memoriam leguntur hæc carmina ab eodem Albertino poetā (ni fallor) condita:

Hic bouis effigie, fidei certissimus index
Scriba Dei quartus, requiescit corpore Lucas:
Qui fuit Antiochi de nomine ab urbe uocatus;
Pictoris, mediciq; noua spectabilis arte:
Tempore post multo cum Christi lege fidelis
Græciā sanctorum seruaret corpora multa:
Reliquiasq; furens Cæsar combureret alas
Impius, et sacros cineres iactaret in auras:

Huius honorandum capiens tunc corpus ab urbe
 Nominis indiderat, cui Constantinus honorem
 Vrin, hanc profugus Pataui peruenit ad urbem,
 Et sanctæ posuit Iustine pignus in æde.
 Deniq; post Christi de sancta Virgine natum
 Mille bis octenis, ter centum mensibus actis,
 Hoc posuit tumulo corpus venerabile sacro,
 Religione nitens uir Galbertinus, amati
 Augendi cultus studio memorabilis abbas.
 Gratia cui fratrem tribuit diuina poetam,
 Atq; pios mores, & sacras noscere leges.
 Musatosq; dedit claros cognomine ciues,
 Urbis honorato Patavine sanguine iunctos.

De Zacharia Abbate D. Iustina.

OLLAVDANDA est hic quoq; industria & ingenium Zachariæ Pata-
 uini, uenerabilis eiusdē cœnobij abbatis, cuius studio Corrigiolanæ pa-
 ludes prorsus exiccatae sunt, & subinde excultæ: ubi talis tātaq; modō fer-
 tilitas longē lateq; exuberat, ut quotannis abundā: ssimas fruges, & pro-
 uentus nunc inæstimabiles apportent: & quū nullius antea frugis essent, modō ran-
 to ibi cultu noualia illa uitium & arborū strigis ac uijs, pontibus, aquæ ductib; uil-
 lisq; per multa passuum millia quaquā uersus ubiq; arident, ut in toto agro Patavi-
 no nihil uideri possit pulchrius, nihilq; optari felicius, nihil magnificētius, nihil
 deniq; quod ad antiquam illam ruris elegantiam & maiestatem accedat ornatus.

De Antonio Casali Abbate Pratalee.

IVSDEM ferē animi, ac cōsimilis exēpli fuit Antonius Casalis nobili ge-
 nere natus: qui promotus ad religionē monasticā, cum foret honestissi-
 mæ uitæ, abbatie Pratalee in Euganeis collib; ab Eugenio summo Pont.
 cui summa fuerat familiaritate cōiunctus, præpositus est, simulq; & Para-
 uij monasterio S. Vibani: qui quidē non, ut pleriq; alij multi facitiant, suis suorumq;
 solum cōmodis inhātes quæ Dei sunt pili faciunt, sed ut uerū Christiani gregis pa-
 storem decebat, & ad templū, & ædes, & quicquid opus fuerat reparandū, & paupe-
 ribus quicquid reliquū sibi supererat dispertiendū, mentem atq; animum adiecti su-
 um. Quare summa semper cum laude uixit, atq; tandem mortem sibi tam imminere
 prædicens, in optimū uitæ suæ innocentissimæ testimoniū, piē ac religiose, quo tem-
 pore prædixerat, migravit ad dominū: an. salutis M. CCCC. XLIIII. Sepultus est hu-
 mi in basilica D. Vibani sub ornatis. lapide, in quo effigies in sculpta uisit habitu
 sacerdotali tiara & lituo ornata: ubi in saxo seorsum posito legitur hoc eptaphium:

Inclutus Antonius stirps quem generosa produxit
 Nomine Casalis superorum fonte relictus,
 Abbas Pratalee prolapsq; cuncta reformans,
 Delubrum Urbano dotis decore repleuit,
 Fatidicusq; sui, manet hoc sub marmore clausus.
 Mille quatercentis Domini currentibus annis,
 Atq; quater decies quatuor mensisq; Nouembris,
 Lux ter quina fuit, quum spiritus astra reuisit.

De Cypriano Renaldino Abbate.

ON dispari uitæ sanctitate præditus offert sese nobis hic meritō celebrā-
 dum Cyprianus Renaldinus, uir magnæ integritatis, maximiq; consilij:
 qui monachus factus Cassinensis familiæ D. Benedicti, ex reformata cō-
 gregatione D. Iustinae ob animi præstantiam a summo Pont. Eugenio ac-
 citus, permissione sui abbatis Romam profectus est, atq; ibi Pont. Max. in habitu,
 ac obseruantia monastica ita adhæsit, ut ei in assertionibus fidei, & animæ negotijs
 tractandis,

tractandis, perpetuus assessor, & regularis uitæ magister ubiq; præsto fuerit: cuius instituti ille quamuis summus Pont. tamen quantū per occupationes licebat, nolebat ulla ratiōe, aut occasiōe ullatenus obliuisci. Verum cum aut propter aëris intemperiem, aut animi potius molestiā, quod egre & inuitus extra cœnobiū degeret, in longam & difficilem ualetudinem incidisset: quum nullum potentius remediū ad conualecendum foret, ex consilio medicorū ad balnea Patauina recuperandæ ualetudinis gratia destinatur. Quo sanè tempore, cum fortè uacasset abbatia Pratalex, ultrò Pon. Max. eum fermè inuitū in demortui locum abbatē suffecit: qui cum alia huiusmodi sacerdotia hætenus constantissimè recusasset, cōuictus tandè necessitate, propterea quod adire cōmodè balnea absq; fratrum suorū molestia melius nō posset, pontificio munerī facilem sese præbuit. Atqui uerò postquā aliquandū ibi moratus fuit, & Dei gratia uirtuteq; balneorū firmiori aliquanto ualetudini restitutus, defuncto interim Pont. abbatiam quam quodammodo coactus regendam susceperat, ultrò lubensq; congregationi D. Iustini statim reddidit: & ad suos monachos reuersus, Venetijs apud S. Georgium maiorem laudabiliter sub perpetuo abbatī titulo sacris literis, & assiduīs orationibus, & diuinis contemplationibus intentus, aliquandū ibi satis feliciter ac pie uixit, atq; tandem cum summa animi tranquillitate, longa senectute confectus, ex hac peregrinatione recessit, ingressus æternam patriam, ubi felix beatusq; deinceps est perpetuò permanens.

De Placido Pauanello Abbate & Episcopo Torcellensi.

PX eadem familia, & literarum doctrina, & uitæ sanctitate refultat Placidus Pauanelus, & ipse Eugenio IIII. Pont. Max. à secretis intimus cōsiliarius. Is ab eodem Pon. monasterio Vallis umbrosæ præfectus, tunc tēporis uetustate nimia, & situ, carieq; fermè collapsio, id quamprimū potuit restituendum, & monachos ipsos haud mora reformandos curauit ad pristinam obseruantiam regularem: quæ ibi usq; in præsentem diem firmiter perseuerat. Is postmodum ob doctrinæ præstantiā, & morum probitatem à Calisto Pont. Max. creatus est episcopus Parentinus, & subinde Torcellanus: Atqui tandem, ut est hominis propriū, & ut sunt rerum humanarū uices, factus senex, Torcelli moritur, & eodem loco honorificè sepelitur. Sed (ut ex eius loci incolis super audiuī) superioribus annis, in reparando ueteri templo eius sepulchrum demolitū est, & epitaphium ex incuria Vestaliū ibi commorantium, neglectum & perditum: Floruit circa annum natalis Domini M. CCCC. LXVI.

De Antonio Sulimano monacho.

PNSIGNE M quoq; memoriā de se reliquit, eiusdē loci monachus Antonius Sulimanus nobilis Patauinus, qui ex bonis paternis, quæ sibi titulo hæreditatis obuenerant, Patauī amplas ædes monachorū D. Iustiniæ dormitorium nuncupatum maxima impensa construxit. Nec eō contentus, persuasit etiam matri, ut ex dotalibus suis bonis speciosum illud quod hodie uisitur D. Iustiniæ sacrarium ædificaret: quæ propterea ibidem sub lapide marmoreo sepulta iacet: ubi incisus hic titulus:

Sacrario iacet hoc clara de stirpe Leonum,

Condi quod iussit dote Maria sua.

De Augustino Bonfio abbate S. Iustiniæ.

POST hos meritò sequitur Augustinus Bonfius, ex nouemuirali collegio Iustiniani cœnobiī abbas bene meritis, & congregationis D. Iustiniæ utilitator dignissimus: qui in uisitationis itinere, Brixia tum fluxu, tum febri um maxima ui correptus, tanto tamen, & tam religioso amore affectus erat in Deū, ut deficere sese sentiēs, uoluit missam facere, & pro nouissimo sacrificio, suis ipsemet manib. sacratissimi corporis, & sanguinis Christi accipere sacramentū. Rursum diebus aliquot elapsis, instante iam iam exitu de corpore, poposcit rursus aliena manu eiusdem sacramenti uiatico præmuniri: quo accepto, adhortatus fra-

tres ad bene beateq; uiuendum, dulci & proluxa oratione, spiritu anhelante in hæc uerba prorupit. Quam delicta tabernacula tua domine uirtutū, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Et post hæc uale dicens omnibus, ab hominū cœtu, ad angelorum consortiū demigrasti. De huius uiri integritate, & abstinentia, & facundia ad mouendos audientiū affectus: quantaq; in gubernando prudentia, quantaq; affabilitate, iustitia, placabilitate in regendo, quoniam non est secundū propolitæ breuitatis nostrę institutū, silentio pertransibo. Extat autē Patauī apud ipsos monachos, copiosum & satis elegans de huius uiri uita & transitu epitaphiū, ex quo tota eius uita dilucidē, uti in speculo, cerni potest. Id reticendū non putaui, quod ibi legitur mirum in defuncto corpore, nihil pallor macies uel infirmitatis mutauerat faciem, sed ita dignitas quædam, & grauitas ora compleuerat, ut eum non mortuū, sed dormientem putares. Obijt autem pridie No. Octob. sub aurora, anno salutis M. D. XXXVI. ætatis uerò suæ LXIII. Ab ingressu monasterij anno XL. sepultus est in lapideo tumulo Brixia, in D. Faustini cœnobio.

De Placido Albanefio abbate.

quoniā de abbatibus sermo cœpit, addamus Placidū Albanefiū Patauīnū, qui factus monachus, uixit sanctissimē, & ideo singulari patrū iudicio abbas & uisitor electus: in quo munere obeūdo ita se gessit, ut omnib. monachis, charitatis & humilitatis insigne exemplū præbuerit. Is ergo adeo mitis & placidus in omnes erat, ut corripere errantes uolens, lacrymis & singultib. interceptus, puniendū uerbū proferre nō posset, quatenus cōpati magis subditorū erratis posse uidere, quā mederi. Quocirca tanquā ineptum ad huiusmodi officiū, de consensu patrum à pastoralī cura sese penitus abdicauit. Proinde adiit natale cœnobīū, ubi sub titulo abbatis, omnib. solutus curis, per multos annos degit sanctissimē, dicans se totū Deo, cuius zelo quęcunq; ad perfectionem religionis facere uidebant, in se retinens, exēplar regularis abstinentiæ sese cunctis exhibuit. Per multa quidē de hoc uiro digna laude, in annalibus monachorum referunt, quæ longum esset huc adducere. Id tantū referam, quod ibi legit, ita enim scriptum est: Erat is uir Dei simplex, iustus, timēs Deum: integritate singularis, humilitate conspicuus, pietate in cōparabilis, omnium fratrum præcipuus amator, charitateq; ac zelo Dei plenus: & reliqua quæ ibi sequuntur ualde insignia. Tandem senio confectus, per VII. dies cum morte colluctans, macie tandem inditq; consumptus, acceptis omnib. sacramentis, sanctissimē ex hac uita decessit. ann. salutis M. D. XXXVIII. XVI. Cal. Mart. ætatis LXXX. annorum: & ab ingressure religionis LX. sepultus est in cœnobio D. Iustinae humi sub lapide XII.

De Hieronymo Cathaneo monacho.

ANC eandem uiam & uitam, in eadē familia secutus est Hieronymus Cathaneus, sanctitate atq; integritate morum cunctis probatus, Latina & Græcę linguae peritissimus, & in omni studiorū genere uersatus: qui cum amore antiquitatum, tum pia animi deuotione uehementer accensus, anulilei Romam ad incolendum de more à suis senioribus missus, haud multo post eo aëre lassus, uel quia uenerat hora eius, ibi religiosē migravit ad Dominū. Scripsit (ut audio) eleganti stylo uitam B. Prosdocimi, & D. Iustinae martyris, & alia comipura, quæ nondum mihi uidere contigit.

De Prosdocimo Pignolato monacho.

uit & Prosdocimus Pignolatus Patauinus, ex eiusdē familia monachus, ingenio perspicaci, & disciplinis literarum perq; eruditus: qui in principio iuuetutis, militię spirituali nomē dedit: ubi (quandiu uixit) delectatus sacrarū literarū studijs, multa collegit, quæ ad animæ salutē pertinere uidebantur. Scripsit de uitis quorundā monachorū sui ordinis, & alia quædā, quæ obseruantiam regularem continebant, & quæ sibi ad usum uitæ suę facere uisa sunt. Quę autē ambitionis suspicionem afferre poterāt, declinauit maxime, cella cōtentus;

tentus, officijs diuinis intentus: at in reliquis consilio & prudentia, qua ualebat ad usum & commodum monachorum, ubique præstò erat: & propterea ab omnib. obseruabatur, tanquam pater reuerendus, licet abbatìs titulum non habuerit. Atqui tandè mortifera febre oppressus, præter omnium sententiam, prudentia tñ ministrantiù, omnium sacramentorum fultus præsidio, obiit anno natiuitatis Domini M. D. LIII. die XIX. Octobris, annos natus LX. sepultus sub IIII. sarcophago monachorum.

De Ioanne Abbatio archipresbytero Patauino.

NTFR illustres prælatos, & claros ciues, meritò celebrandus est Ioannes Abbatius archipresbyter Patauinus: qui præter alias innumeras animi dotes, liberalitate, ac singulari quadam pietate erga egenos & peregrinos, & uiuens, & moriens uehementer affectus fuit. Is enim construxit, ditauitq; xenotrophium insigne, intra mœnia ad portam S. Ioannis: ubi sub porticu antiqui ædificij S. Danielis, hoc legitur epigramma:

*Prudens, resplendens uir nobilitate Ioannes,
Cuius uirtutes crescunt, ut fontibus amnes:
Iustitiæ rector, fatali lege coactus,
Decessit, miseros, terrenos liquit & ætus.
Abbatìs dictus fuit archipresbyter urbis
Patauij, cuius famam bene concinit orbis.
Hoc xenotrophium struxit sancti Danielis:
Expensis largus, persistens, mente fidelis.
Hospitibus dignis domus hæc habitanda paratur:
Quæ deuota Deo, sancto Daniele dicatur.*

Fecit præterea alia, legata innumera ad pias causas. Construi autem iussit uiuens sacellum ubi erat olim arca S. Danielis, & ibi in medio uoluit sepeliri humi, sub marmorea tabula, cum sui nominis titulo, anno natalis domini M. CC. XC. V. Hæc translatio S. Danielis est illa, quæ postea in Ecclesia nostra quotannis celebratur. At nunc pro choro speciosius construendo, ipse quoq; Ioannes transportatus est in commune sepulchrum canonicorum, & sacellum ipsum dirutum, & a fundamentis effossum.

De Gabriele Capilistio Cardinale electo.

AGNA cum uoluptate nuper legi in genealogijs Capilistiæ familiæ, Gabrielelem clarissimum iuriconsultum, ob insignem doctrinam, & eximiam religionem, anno salutis M. CCC. V. a Clemente, V. Pont. Max. in Cardinalium collegium fuisse cooptatum: quod constare dicitur in archiuo patriarchatus Venetiarum. Verum cum ulterius nihil aliud de ea re compertum habeam, pergam ad alia, ne quid fortè in nostro hoc uolumine temerè quicquam dixisse uidear, quod manifestis rationibus probari non possit.

De Antonio Capilistio Abbate & Canonico Patauino.

VBNECTAM huic eiusdem familiæ uirum præclarum Antonium Capilistium canonicum Patauinum, ac protonotarium apostolicum insignem: cui ob uirtutum præstantiam, locuples abbatia S. Annæ, quæ est apud Citadellam, fuit à summo Pont. honorificè commendata. Hic fuit uir sanè multiplicis doctrinæ, peritia admirabilis: industria & ingenio singularis, & ad optima quæq; munia promptissimus. Is extra portam Aggeris prope mœnia in ripa amnis magnificentissimas ædes seu uillam, opus sumptuosissimum edificare cœperat, & magna ex parte perfecerat: quas per circuitum M. passuum & amplius, firmissimis muris instar urbis occluserat: ubi piscationes, & uenationes, & aucupia, uelut in aperto campo pro libito commodissime fierent. Ibi horti, & nemora, & uiridaria omni fructuum genere conlita, quæ uel delecent, uel pascant. Quæ quidem omnia funditus, non multos post annos, ad arcendos longè à uicinis mœnibus hostes,

devastato circumquaque ad M. passus agro suburbano, cū alijs innumeralib. & magnis ædificijs diruta & eruta funditus fuere. Ex illis ruinis extat basis ingens sub columna extra portā Caudam longā, quę publicē in memoriam uictorię erecta fuit, Patavio ab obsidione Maximiliani Cæsaris liberato: an. salutis M. D. IX. Is edidit libellum de itinere suo in Hierusalem, unde tuto & prosperē fuerat aliquando reuersus: opus sanē eruditum, & cunctis gratum. Obijt admodum senex, & in media basilica Cathedrali humi sepultus est, ad Occidentalem partem, sub lapide rubeo: anno Domini M. CCCC. LXV.

De Antonio Campilongo Priore S. Leonardi.

ELEBERRIMI etiam nominis fuit olim sua ætate Antonius Campilongus, uir insignis, & sacrarum legum peritissimus, cui ob literarum scientiam, moresq; probatissimos à summo Pont. prioratus D. Leonardi commissus fuit: ubi etiam sepultus iacet ante altare maius, cum hoc titulo:

HIC IACET IN TEMPLO VENERABILIS VIR, DOMINVS ANTONIVS DE CAMPOLONGO, LEGIBVS IN SACRIS PERITVS, QVI ANNO DOMINI M. CCCC. V. DIEM CLAUSIT EXTREMVM.

De Nascibeno Calcia Canonico Pat.

ARI laude celebrandus est hic Nascibenus Calcia canonicus Patavinus, suo tempore eximius decretorum doctor, sicut antea Ludouicus eius pater clarissimus legum interpret: qui per multos annos publicē docuit, & obijt senex, anno salutis M. CCCC. LVII.

De Francisco Aluaroto.

IVSDEM penē ordinis ac dignitatis floruit per ea tempora Franciscus Aluarotus, Ludouici Patavini patriarchæ Aquileiensis uicarius, & canonicus Patavinus, & in scholis publicis prudentissimus legum interpret, & domi forisq; priuatim & publicē consulendo clarissimus iurisconsultus. Huius auspicijs constructæ fuerant ædes iuxta ædem Cathedralē, cuius titulum adhuc stare uidemus: sepulchrum eius est in eadem æde, in sacello S. Georgij humi sub statua exculpta in marmorea tabula, cum hoc epitaphio:

HIC VICES AQVILEIA TVI QVI PATRIS OBIBAT,
QVI CLERI AC GEMINI GLORIA IVRIS ERAT:
HIC ALVAROTVS TEGITVR FRANCISCVS IN ARCA,
HEV QVANTVM PATAVI FATA TVLERE DECVS.

De Aluaroto Comitissæ filio Cano. Pat. & protonotario apostolico.

NON minus clarus haberi debet ex eadem gente in eodem ordine Aluarotus, uir doctrina, & multarum rerum cognitiōe insignis: qui cum admodū iuuenis in patrio gymnasio supra omnes cōetaneos in legib. civilib. & pontificijs emineret, electus ad docendū sacros canones, accidit, ut orta seditione inter collegas ex emulatione studiorū (ut sic) ad armorum

armorum præsidia utrinque confugeretur: ex quo nefaria cædes Francisci Freschi secuta est, quæ cum ei imputaretur, ne tortoris eculeum adire cogeretur, præseni magistratum furori interim cedendum censuit, & Romam profectus est, ibique in curia uersatus, in amicorum patrocinij aliquandiu sese exercuit, atque ita se gratum omnibus, & præsertim pontifici & patribus reddidit, ut exorta occasione canonicus Pat. factus sit, & protonotarius, & abbreviator apostolicus, & multis insuper sacerdotijs diratus. Romæ autem ita splendide, & munifice, ac liberaliter uixit, ut illic intercuriales primus semper sit habitus. Interim in patriam reuersus, ubi aliquandiu moratus est, resignatis lilio nepoti suo sacerdotijs, iterum Romam ad Leonem Pont. Max. sibi ualde familiarem amicū rediit: à quo insigni quopiam episcopatu breui honestandus fuerat, nisi eum mors præoccupasset. Defunctus Romæ quiescit ibi in templo Saluatoris ad Laurum: ubi legitur hoc epitaphium:

ALVAROTO EX ALVAROTORVM FAMILIA PATAVI. NOBILISS. HVMANI DIVINIQUE, IVR. CONSULTISS. ET DICTANDIS LITERIS APOSTOLICIS ABBREVIATORI MAIORIS PRÆSIDENTIÆ VIRO ORNATISS. PATAVINO, AC ROMANO APOSTOLORVM PRINCIPI CANONICO DIGNISS. MOESTISS. FRATRES IACOBVS ET FRANCISCVS POSVERE.
VIXIT ANNIS XLVII. MENS. X. OBIIT ANNO M. D. XVIII. Y. CAL. OCTOBRI.

De Georgio Aluaroto Abbate.

ERVVM quoniam in hunc sermonem de claris prælatibus Aluarotis incidimus, non ab re esse putavi, hoc loco de magnanimitate animi, & profectu erga obseruantiam monachalem S. Iustinae Georgij Aluaroti abbatis quod supra distulimus ab abbatibus hoc loco inter prælatos referre. Etenim nihilo mea sententia minoris laudis iste meruisse uidetur in tuenda his temporibus libertate sui ordinis monachorum, quam olim in illis primordiis Rorandus monachus, de quo supra metio facta est, uel quisuis alius in assiduo officio instaurandæ obseruantie regularis: licet is pro laude eiusdem seruata, postmodum dedecus exclusionis passus sit, & pro tam prius conatus premio, tantam & tam iniuriam reportarit. Nam cum sibi per secretum nuntium fuisset indicatum, quandam præsidentibus congregationis machinatum esse in libertatem monasticam fauore summi Pont. Clementis, & ad id uenisse, & attulisse de ea re pontificum diplomam in uniuerso coetu monachorum, comitiorum die (quod capitulum nuncupatur) in Euganeo colle Pratalem publicandum. Quocirca monachis congregatis, primum à præsidente palam in coetu medio pontificum diplomam reuolutum est: tunc Aluarotus qui propè cum præsidentibus condebatur, uir generosi animi, surgens statim extorto è manibus præsidentis diplomate, illud in præsentia patrum frustulatim discepsit: atque inde abiens, à suis qui foris parati stabant rei exitum expectantes, excipit, & ad cognatos suos impiger in tutum sese recepit. Is ergo optimo zelo, uirilique animo, & sancto ausu cum suo non mediocri periculo ac dano, dum credit ab impia tyrannide monasticam religionem eripere, ne rursus in improborum hominum prædā uerteretur: pro pudor, uir innocens, & uehemens religionis amator, quamuis tunc omnium uoce probatus, tamen ab ipsa quam sperabat seruire, familia perpetuo relegatus est, & turpi exilio mulctatus. Quare quod reliquum uitæ fuit, sine ullo amplius monachorum præsidio, priuatim peregit, à cunctis tamen uir sapiens iudicatus est, & abbas obseruantissimus, & de monastica libertate bene meritis semper habitus. Relegatus autem post annos circiter VIIII. obiit, & honestissime cum maioribus suis sepultus est.

De Iacobo Leonissa, Canonico Pat.

ERV M ut rursus ad uiros nostri ordinis reuertamur, de Iacobo Leonissa Patauino iuris utriusque consulto dicamus: qui docuit & ipse in hoc gymnasio ius pontificium multos annos: factus autem Canonicus Ecclesie nostrae Cathedralis, in Rom. Curia aliquandiu honorificentissime uersatus est, & à Pio II. Pont. Max. uniuersae Flaminiae legatus à latere constitutus est. anno salutis M. CCCC. LX. & postea ad Rom. regem nuntius, & exactor apostolicus destinatus, utrobique sapientissime sese habuit. Atqui tandem in patriam reuersus sacris literis incumbens, & ecclesiasticis officiis dans operam, tranquillissima senectute perfunctus est. Scripsit in studiis legalibus praecleara multa, & praesertim consilia: quae audio extare apud eius pronepotem Petrum Leonissam Iurecons. doctissimum. Obijt an. domini M. CCCC. LXXIIII. & sepultus in Cathedrali basilica, sub lapidea tabula in qua nil legitur, nisi hoc duntaxat uerbum. S A C R V M.

De Georgio Buzacarino Canonico Pat.

IVSDEM ecclesiae Canonicus, eadem ferme aetate designatus est Georgius Buzacarinus, uir nobilis, & insignis doctor: qui in Rom. Curia diu honorificentissime uersatus est: & missus à Pontif. ad uarios & diuersos principes nuntius, & factus canonicus Patauinus, & protonotarius apostolicus, & alijs sacerdotijs auctus, ac denique in patriam reuersus, uixit ad extremam usque senectutem episcopo nostro Petro Baroccio summa beneuolentia coniunctus. Quamobrem quod nulli alteri (quod sciam) praestiterat, astitit morienti, & laborantem postremo anhelitu, sacrosanctae unctionis sacramento proprijs liniuit manibus: & de more illi obeunti bene precatus, pio boni pastoris, & amici hominis officio, non sine lachrymis perfunctus est. Cesserat is paulo ante mortem canonicatum Bonifacio nepoti, qui paucos annos superuixit, & Venetijs mortuus, instate bello, in eo ipso sepulchro sepeliri non potuit, quod patruo iam pridem in ecclesia Cathedrali parauerat, ubi hoc epitaphium:

GEORGIO BUZACARINO CANONICO PADVANO
IVRIS VTRIVSQUE CONS. PATRVO BENEDICTISSIMO,
IOANNES PATARVS, ET IOANNES FRANCISCVS
EX BONIFACIO FRATRE NEPOTES.
OBIIT M. D. II. VIII CAL. AVG.

De Nicolao Cando prapo. S. Sophiae.

TIDEM inter insignes prelatos recensendus est Nicolaus Candus, uir & literis & moribus praeclearus: qui in Ro. Curia honorifice omnem ferme suam traduxit aetatem: factusque est Romae protonotarius apostolicus, & Patauij praepositus S. Sophiae, quae olim (ut dicitur) fuit ecclesia Cathedralis. Et quia Pontificibus Rom. admodum gratus fuerat, & saepe pro sacrosanctae ecclesiae negotijs in multas legationes ab eis missus, donatus fuit alijs etiam locupletib. sacerdotijs. Quocirca ab aemulis suis propinato sibi ueneno uix mortem euasit. Quapropter diffidens deinceps aulicis, in patriam reuersus est: & ne quis rursus ad eius praeposituras aspirans sibi insidias tenderet, sacerdotium S. Sophiae quod in primis habebat suspectum, Lucae Bonfio tunc iuueni, non minus docto, quam probo, dignoque tanto beneficio cum retentione fructuum resignauit. Obijt postea Patauij (quandiu uixit) in tranquillissimo ocio literario. Obijt confectus senio, & ad D. Augustini, in sepulchro suorum honorificentissime sepultus est.

De Timotheo Mussato canonico S. Petri protonotario apostolico.

TIMOTHEVS Mussatus Patauinus hoc quoque loco præteriri non debet: qui cum aliquandiu in patria studiis literarum operam dedisset, utriusque iuris laurea coronatus, profectus Ro. protonotarius apostolicus factus est, & apostolorum Petri & Pauli canonicus creatus. Is Romæ usque ad ultimam senectutem aulicam uitam traduxit, non admodum fortunatus: utpote qui cum integritate uitæ, & literarum peritia omni honore dignus esset, nihil unquam inde emolumentum in patria sit consecutus, præterquam sacerdotium D. Georgij, quod postea monialibus D. Iacobi extra portam Curuam degentibus, & propter suburbiorum ruinam eodem comigrantibus, cessit. Quod sane uel unicum factum præter cætera me mouit, ut huius uiri memoriam perire non sinam, sed inter cæteros de patria benemeritos lubens inseram. Atqui admonitus tandem senio, & totus in canicie respersus in patriam rediit: ubi postea contentus unico seruo, in paterno rure Bugacij, aliquandiu solitariam & tranquillam duxit uitam, ibique mortuus est. An. M. D. XXVII. die XXI. Maij & in basilica D. Georgij (ut par erat) honorifice sepultus.

De Bartholomæo Soldano, & Marco Vngario, sacerdotibus memorandis.

INTER alios præclaros uiros non immerito hic mihi nominandus occurrit Bartholomæus Soldanus, Patauinus presbyter, uir sane doctus, atque eximia probitate, atque humanitate laudabilis, & uel ex unico hoc præsertim facto cunctis probatus. Nam sequentibus bellis, quum Theophila Patauina monacha, magnæ prudentiæ uirgo Montagnanæ minus tutam sese esse cognosceret: ut sibi, & alijs quas secum habebat uirginibus, tutior locum ad habitandum pararet, petijt ab hoc humanissimo sacerdote templum cum ædibus D. Bartholomæi, cui rector præerat, sibi & sororibus suis ad monasterium faciendum dari. Annuit is cuncta lubens. Vbi postea infra paucos annos erectum est satis frequens & honestum monasterium. Eo autem defuncto, primus uicarius in de mortui locum successus est Marcus Vngarius, & ipse presbyter Pat. uir profectio maxime memorandus, doctus, castus, comis, pius, & in pauperes ualde misericors & liberalis: atque denique (ut scriptum est) uir prestabilis super malitiâ: cuius ordinatio nem comendabat morum integritas, integritatem uero morum mirifica sollicitudo, & pius zelus animarum. Is autem mihi singulari amicitia, & mutui amoris, & longæ consuetudinis nexu ita cõiunctus fuit, ut ab eo diuelli, uel sic defuncto unquam neque animo, neque mente possim. Huius tam singularis amicitia memoria uiuit mihi in intimis præcordijs: & uiuet hic, & in alio opere nostro edito De castitate, quoad & hoc & illud ipsum opus extabit. Et propterea à me unâ cum his sacerdotibus & amicis in eadem basilica, ad parietem ingens saxum erectum est, ad perpetuam memoriam his insculptum notis.

MARCO VNGARIO PATAV.

HIC VICARIO

BERNARDINVS SCARDEONIVS

BARTHOLOMAEVVS CALIGARIVS

AVRELIVS SCAPINVS

HOC SEMPITERNVM

AMICITIAE MONVMENTVM

B. M. P.

OBIIT ANN. NATVS LX. A CHRISTI NAT.

M. D. XLII. NO. APRILIS.

*De Bartholomæo Sanvito archipresbytero
Barbarani.*

EMORETVR hic cum reliquis prælatis, & sacris uiris alter Bartholomæus Sanvitus archipresbyter Barbarani Vicentinæ diocesis: qui et in humanioribus literis, & philosophiæ studiis haberetur doctissimus, nulum tamen quod sciam reliquit aliud sui monumentum, præter marmoream statuam, & legatum subscriptum ante aram sacratissimi corporis Christi in æde D. Francisci, ubi sepultus est.

LEGATVM AD VERBVM
HVMANI GENERIS SALVATORI.

Cui quotidiana sacrificia, ac postridie solenni corporis Christi quotannis celebrata persoluantur. Vtq; sibi quotannis iusta anniuersaria à die obitus sui auspicianda solenni sacrificio celebrentur. Vtq; Calend. No. postridieq; nec non iusta anniuersariorum die, funalia bina, singula sept. pond. pro ara sepulchro apponantur. Quor. præstandor. ergò, ædes in Serlollij uico plus minus C C M. estim. sodalitate tertij ordinis in hanc curam legauit: ex quar. pens. propterea in corp. Christi celebrat. in usum luminum aurei, & semis, in iusta uniuersaria. Pro aris illuminandis tantundem pendito. Pro monachorum epulo in corpore Christi celebritate, & cultor. anniuersarior. die singula. In eorundem uestiar. & sacra stragula ad aram in sternedam aure. annuos idibus Octobris. Obijt is postea an. M. D. XXI. die III. Ianuarij, & ibidem humi sepultus est, sub marmorea tabula ubi legitur:

BARTHOLOMAEVS SANVITVS ARTVM
DOCTOR BARBARANI ARCHIPRES-
BYTER, AETATIS ANNO LXVI.

De Iacobo à S. Daniele presbytero.

NIQVVM planè arbitror obliuisci hoc loco nominis celeberrimi Iacobi à sancto Daniele, uenerabilis presbyteri & excellentis doctoris: qui literarum sacrarum scientia, & iuris utriusq; peritia, & morum probitate, lōgè lateq; æuo suo maxime enituit. Quocirca accitus à Veneriarum patriarcha, & à Veneto Senatu, ægrè ac inuitus ferme Venetias profectus, patriarchæ hæ uicarius constituitur. Quare D. Iacobi sacerdotio, cui Patau' præerat, alteri commisso, Venetijs deinceps commoratus est: qui præfuit ipsi ac Duci, & Senatui, & populo Veneto, ita gratus, ita uenerabilis semper extitit, ut nihil ferè minus ab eo ordine in omni re deferretur, quàm ipsi patriarchæ. Fuit is multæ doctrinæ uir, magni consilij, summæ integritatis, castus, humilis, & super omnia æquissimus. Is autem præter proprij officij negotia tot undiq; externis iudicijs premebatur, ut parum ocij uel ad scribendum, uel ad perficiendum ea, quæ cœperat, sibi suppetere: etsi audio eum multa scripsisse, quæ quidem prorsus latent: præter quæ plurima consilia, quæ in quorundam manibus esse dicuntur. Præterea ita sibi parcè ac duriter semper uixit, ut tot tantisq; negotijs afflictus, cilicio tamen toto uitæ suæ tempore usus sit. Migrauit tandem longa ualitudine affectus ad dominum, maximo sui desiderio Venetorum Duci patribusq; relicto. Vixit annos

LI: Venetijs sepultus iacet.

DI

De Ioanne Ruberto Canonico Patauino.

ET S I multis nominibus nobis probatus sit Ioannes Rubertus iuris utriusque doctor, & Canonicus Pat. una tamen præ cunctis alijs uirtutibus sua in egenos largitas eum uel in primis dignum facit, ut hic in exemplum cæteris, sacerdotiorum dispensandorum mole grauatis, grandem illius in mendicis misericordiam imitandam proponam. Is enim singulis diebus quotquot in cathedrali fortè templo sibi mane occurrebant, argenteolo nummo singulos donabat. Sportula hæc sanè est laudabilior ac gratior, quàm ea, qua quidam ambitiosè & opiparè cū parasitis, scurris, scortisq; & lenonicus inuidiosè abutuntur. Migravit tandem dierum plenus, subrogato sibi in canonicum Hieronymo nepote, uiro sanè probò, ac apprimè morato, nec à patrui moribus longè dissimili. Hic quoque prætereundum non est, quòd licet huius funebris pompa (ut tantum uirum decuit) magna fuerit: nihil tamen insignius in ea fuit, quàm inopum ac mendicantium frequentia, & eiulatus pauperum publicè palamq; clamantium, semellos dominum, & patrem, atque alumnum amisisse suum: nullamq; sibi reliquā uitæ spem, actūq; esse de sua salute, dicentium. Obijt quoque post aliquot annos, & Hieronymus eius nepos, in satis uiridi adhuc ætate, relicto sibi ex Pontificali indulgentia Antonio Ruberto fratris filio, qui post paucos annos florenti ætate letali febre correptus, intra paucos dies è uita decessit. Quare Paulus III. Pont. Max. megi in illum ante assumptionem Pontificatus obseruantia memor, reservata sibi à principio in pectore huiusmodi collatione canonicatus, post mensem, amotis alijs à possessione, qui alia ratione sese interim in huiusmodi ius insinuauerant, me unum ex omnibus absentem, ac nihil unquam tale cogitantem, admirabili pioq; & hæcenus inaudito penè fauore delegit: quem gratis sanè alia cura mea aut impensa per legatum suum Venetijs residentem, in demortui locum uoluit cooptari, non sine magna amicorum, & communi totius ciuitatis nostræ uoluptate. LAUS DEO. Sepultus est autem Ioannes Rubertus (ut ad eum redeamus) humi in medio templo cathedrali cum hoc epitaphio marmoreæ tabulæ insculpto:

IOANNES RUBERTVS VTRIVSQUE IURIS
DOCTOR, CAN. PAT. GENERE CLARVS,
VIRTUTE CLARIOR, PROBITATE RARVS,
VERI DEI PIVS CVLTOR, AC DE PAUPERIBVS
BENE MERITVS, FELICI VITAE
INTEGRITATE POTITVS, HAC IN LINTRE
IMPEDIMENTIS RELICTIS IN PARATVM
ABRAHAE SINVM SE RECEPIT.

*De Luca Bonfio Protonotario apostolico, & de Bernardina**& Paulo nepotibus.*

OCCVRRIT nobis & Lucas Bonfius Protonotarius Apost. sua tēp esta te Romæ, & ubiq; terrarum multiplici suarū uirtutum ratione & nominis fama præclarus. Is humanioribus literis apprimè delectatus, euasit & Latina, & Hetrusca lingua in dicendo præstantissimus. Propterea fuit unus omnium in omnes doctos officiosissimus. Coluit siquidem præ cunctis illis stes amicitias: ita ut unus omnium amicorum locupletiss. haberetur. Præcipuum autem habuit, cui & à secretis erat, Cardinalem Campeii, nec minus Petrum Bembum, & Iacobum Sadoletū, ambos postea Cardinales. Addas & Leonicum uirum doctissimum, à quo in eius dialogis celebratur. Nec mirum quod ijs sicut & alijs omnibus doctis charus esset: erat enim facundus, comis, facetus, aspectu hilaris, moribus, natura, & innata quadam suauitate iucundus. Hinc factum est, ut cum nulla ratione in Patauinum canonicum recipi posset (ut maxime oprabat) fauore amicorum adeo omnem (ut aiunt) lapidem uoluit, ut qui in canonicum nouissimo lo-

n co

co admitti nequiverit, mox admitteretur supra ceteros in Decanum: quæ quidem dignitas est tertio loco post episcopum constituta, & hanc dignitatem ipse summus Pont. favore in ecclesia Patavina primus instituit. Sed non diutius eam tenuit: nam ingrauescente iam ætate Bernardinum Bonfium ex fratre nepotem sibi substituit, nihilo sane in omni laudum genere se minorem: qui ordinariam pontificij iurisdictionem in patrio Gymnasio multis annis frequenti discipulorum confessu, & maxima cum laude, quandiu vixit, professus est. Obijt anno M. D. L. I. ætatis uero suæ XXXVI. Sed quia de hac familia sermo cœpit, nihilo minori gloria fulsit huius frater Iacobus iuris utriusque consultus in foro Venetiarum, ubi ad omne tribunal inter eximios patronos principatum obtinuit: ut esset ultra tria millia aureorum singulis annis sua eximia facundia lucrari solitus. Sed (proh dolor) eum iuvenem adhuc immatura mors rapuit, septem filijs impuberibus relictis, qui & patrem & patruum (ut est illorum indoles) cito referant, & præsertim Paulus Bonfius Decanus noster, qui patruo in prædicta dignitate successit: ætate adhuc quidem iuuenis, sed moribus & prudentia iam pridem senex, de quo posthac clarissima quæque sperare possumus, & qualia à maioribus suis solita sunt, præstari. Obijt Lucas anno salutis M. D. XL. die VII. Iulij, depositus in basilica D. Iustinae apud maiores suos.

De Ludouico Comite S. Bonifacij Cano. Pat.

SEQUITUR ex nobilissimo genere Comitum sancti Bonifacij Ludouicus, Canonicus Pat. & Protonotarius Apostolicus Leonis X. Pont. Max. à cubiculo intimus, à quo Apostolicus nuncius sæpe missus est ad diuersos principes, & præsertim ad Rempub. Venetam, pro arduis quidem & difficillimis negotijs. Quibus in rebus, ut erat rerum gerendarum gnauus, & innata uirtute animi, & corporis dignitate conspicuus, apud omnes omnia sibi ex uoto feliciter contingebant. Is ergo suis uirtutibus duos canonicatus, Patavinum & Veronensem, & præposituram sanctæ Crucis Patavij, & alia sacerdotia, & pensiones ab eodem Pont. consequi meruit, quæ sibi æmolumentum quatuor millia aureorum asferre poterant: & nisi Pontificis mors obstitisset, ad summos quosque honores eodem anno ascensurus erat, sicut ore proprio Pont. Max. Manfredo illius patenti promiserat. Is autem defuncto Pont. in patriam ad suos reuersus, honoratissime, sed non diutissime uixit. Adhuc enim florens ætate, longa ualitudine perplexus, nepotes suos ex fratre licet iuuenes, indole tamen præstantissima præditos, sacerdotijs suis ornare constituit, & Herculi qui erat maior natu, resignauit canonicatum Pat. & Prioratum sanctæ Crucis: Canonicatum autem Veronensem cum alijs sacerdotijs, adiecit Manfredo: qui in antiqua maiorum suorum nobilitate florêtes, sua humanitate, innataq; probitate, omnib. sunt gratissimi. Obijt Ludouicus sanctissime, & cū summa pompa funeris in media ecclesia Cathedrali, in maiorum suorum sepulchro iacet, anno natiuitatis

Domini M. D. XLV. die X. Februarij.

BERNARD

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

DE CLARIS THEOLOGIS ET SACRARVM

literarum cultoribus Patavinis, Classis

septima

PRÆFATIO.

POST classem diuorum, qui admissi tam in cœlum, abundè DEO fruuntur, meritò sequitur classis theologorum, qui uel ob id maxime ad sanctos proximè uidentur accedere, quòd sicut perfectè, & uerè illi Deum cognoscunt, ita isti certè per fidem, Deum ipsam mentis acie, licet in enigmate, acrius contemplantes, & per intelligentiam scripturarum, quantum hominì scire & comprehendere animo datur, Deum unicum, æternum, omnipotentem, infinitum, & in trinitate perfectum credunt, & nosse pro certo fidelissimè profitentur: atque ceteros uerè pieq; monent, hanc eandem fidem, & hunc ipsum Deum, unà cum sanctorum ueneratione suscipere, & in eo proposito, firmiter constanterq; perdurare. Quamobrem ut iam institutum ordinem prosequamur, hìc post sanctos Dei, illustres theologos meritò subnectamus. Nulla siquidem est humanæ doctrinæ cognitio, quæ ueræ Dei cognitioni comparari, nedum præferri aliqua ratione possit.

De Alberto Eremitano.

DICTVRO itaq; mihi deinceps de claris theologis, & præcipuis Christi præconibus, primus statim sese mihi offert clarissimus & in omni scientiarum genere, & eruditissimus theologus Albertus Eremitanus, Aegidij Romani discipulus: qui Patauì honestis ortus parentibus, summæ doctrinæ fama, patriam suam, & Eremitarum religiosam familiã, maxima cum gloria sui nominis illustrauit. Is enim in Lutetiæ Parisiorum academia, primus omnium & philosophiam, & metaphysicam, & denique theologiam, summa discipulorum frequentia, longo tempore professus est. Interim uerò ob celebritatem nominis, & eximiam eius doctrinam à summo Pontifice Romam accitit, ut in euangelicis concionibus, & erudiendis populis, relicta Gallia, Romæ & in Italia deinceps uersaretur, & euangelicam doctrinam ibi quoque longe lateq; diffunderet. Quod quidem opus perquam diu fideliter & studiosè peregit: ita tamen, ut nunquam interea à scribendo destituerit. Is sanè præstantissimus & acerrimus ecclesiæ defensor fuit, maximusq; Christianæ fidei assertor, & criminib; & criminosis maxime insensus. Eo siquidem loquente, audientium animis tam acres infligebantur aculei, ut nemo non delectari, & proficere eius sermone uehementer posset. Inerant quidem uerbis ipsius mellita quædam oris suauitas, & dulces hami, qui audientium corda ita ad se pellicerent & tenerent, ut cunctis audientium miraculo planè foret. Extant huius uiri sermones ad populum quàm pulcherrimi: opus sanè aureum, dignissimumq; ut ab omnibus legatur. Primus quidem fere fuisse uidetur, qui hanc scribendi normam inuenierit: quem postea ueluti ducem in eo genere dicendi, ingēs scriptorū ceterua per tritum iam ab eo callum subsecuta est: unde tot iam huius generis opuscula circumferuntur, ut in hoc genere nihil omnino desiderari iam à quoquam possit. Amplius fuit is sanè uitæ continentissimæ: & ut literarum studijs, ita & morum integritate præclarus. Quod quidem maxime confirmant, quæ tum interpretando, tum docendo præclara sui ingenij posteris monumenta reliquit. Etenim Pentateuchum

n 2 insigni

in signi expositione interpretat is est, similiter euangelium Christi, & epistolas Pauli, & diuinas sanctorum patrum sententias. Reuocatus rursus in Galliam, obiit Lutetiae, importuna sanè morte, utpotè qua una secum multa eius diuina opera, quæ in manibus habebat, intercepta perierunt. Decessit autè anno ætatis suæ x lvi. à natali uerò Domini m. ccc. xxviii. tertio Nonas Aprilis. In huius uiri memoriam, ad patriæ decus erecta est à Patauinis statua marmorea, in foribus prætorij ad septentrionalem plagam, cum titulo præstantissimo, literis aureis descripto, quas nimio tam licu consumptas, describere non potuimus.

De Mattheo Eremitano.

PER hæc ipsa fermè tempora, in summa nominis celebritate habitus est eiusdem familiæ Eremitanæ Matthæus Patauinus, maximus theologus, & eximius concionator: qui ob doctrinæ suæ præstantiam, Romæ in Vaticanano, ex Clementis vi. summi Pontificis mandato, honoris causa ab episcopo Nauaricensi, cathedra magistrali sacre Theologiæ (quod paucis unquam contigit) in conspectu Pontificis & Senatus P. Q. R. solenni cæremonia publicè decoratus est, ac multis priuilegijs donatus, anno salutis m. ccc l. Quid autem exinde de tanto uiro cõsecutum sit, alijs dicendũ relinquo: ego reperire nihil aliud quicquam potui.

De Bonsemlante Eremitano.

VIC meritò Bonsemlantes, frater uterinus Bonauenturæ Cardinalis de Peraga & ipse Eremitanus annektendus est: uir adeo à Francisco Petrarca in quadam epistola commendatus, ut si hoc loco referantur, quæcumque ibi in eo epitaphio dicuntur, uix alter profecto existeret, ex tot theologis eo ipso, hoc in opere commẽdator. Is enim dolens, dum Bonauenturam Peraginum de fratris sui obitu cõsolatur, & quàm lugenda esset tanti uiri mors, edocet, libro xi. & epistola xiiii. sic admodum flebiliter orditur: Qualem (proh dolor) uirum, quod syds amisimus? loquor improprie & torrente rapior uulgaris eloquij. Et ibidem paulo post, ait: Ita uerò me ille amet, cuius in amore felicitas uera est: ut ego uiuētium fama fortè aliquos, neminem sibi, uel ingenio, uel eloquio, uel morum suauitate præferendum noui: quæ tanta illi inerat animæ, ut ab ipsius uerbis & congressu, nunquā nisi lætior trāquilliorq; discefferim: neq; mihi unquam tam longa confabulatio secum fuit, quin cupidis auribus meis, atq; animo sitienti, breuissima uideretur. Erant enim inter uerba illius hominis faces quædam blandæ & lucidæ, præter cõmunem morē eorū, quos magistros dicunt. Et aliquanto inferius ait: Magna ille dudum gloria patriæ, magnū ordinis sui decus, & quidem eximium fuit. Item paulo post de utroq; fratre exclamat: Felix Patauium, ubi geniti estis & nutriti. Nihil est enim, quod unamquamq; patriam tam felicem faciat, quàm suorū ciuū uirtus & gloria. Hæc ille. Hic ergo uir doctissimus (ut ibidem dicit) Venetijs obiit religiosissimè. nā post oblationē sacri mysterij, statim, ut D. Hieronymus de Blesilla ait, subita morte, Dauidicos psalmos anhelans, subtractus est. Is quidē iudicio bonorum ob sanctitatem uitæ, ita inter beatos annumerari iure potest, ut Bonauentura eius frater inter martyres, etsi suo hoc barbaro nominis uocabulo, parum nobis arrideat Latine loquentibus: unde factum esse opinor, quòd in tantis laudibus Petrarcha uocabuli insuetudine deterritus, nunquam Bonsemlantem ausus est nominare. Studuit is Parisijs, ibiq; magistralibus insulis, cum summa gloria honorifice decoratus est. Proh dolor, nulla huius ingenij monumenta, nullum tantæ sapientiæ opus literis mandatum, extare cognoscitur. Obiit anno Domini m. ccc. lxx. i. x. v. Cal. Nouembris, annos natus quadraginta duos.

De Bonauentura Peraghino Cardinali.

NON est ab hoc albo, nec à fratre ulla ratione separandus Bonauentura Patauinus. olim è nobilissima & præclarissima gente Paduaria, at tunc dicta de Peraga Patauij natus. Floruit is inter Eremitanos concionator eximius, & acutissimus theologus. Qui ob egregias animi sui dotes, piti-

mò totius Augustinianæ familiæ generalis magister factus est, ac mox Romam accitus, ab Urbano v. summo Pont. sub titulo sanctæ Cecilie presbyter Cardinalis creatus. Is fuit uir integerrimæ uitæ, & ecclesiasticæ libertatis patronus constantissimus: utpote qui nihil ueritus sit, pro tuenda ecclesiæ libertate Francisco Carrariensi, tunc ciuitatis nostræ Principi, sese opponere; & iniquis illius postulationibus, quanta poterat animi constantia, & uir rationis obistere. Quamobrem Carrariensis uehementer commotus, procurauit per occultos sicarios (id enim plerique suspicati sunt) ut Bonauentura tantæ præstantiæ uir, Romæ impiè & perquam nefariè occideretur. Is enim sagitta occultò per pòtem sancti Angeli missa, immaniter transfixus occubuit: ita occultò, ut neq; de homicida, neq; de tanti sceleris authore, pro certo quicquã unquam sciri potuit. Hic Francisco Petrarchæ fuit amicissimus, eiq; arctissima familiaritate, & similitudine morum, literarum, studiorumq; coniunctissimus. Quocirca cum idem Petrarcha diem clausisset extremum, Bonauentura noster nondum ad supremos honores promotus, in præclarissimo & frequentissimo illius funere, in collibus Euganeis peracto, in Arquadi uico, quò & episcopus cum clero, & princeps Carrariensis, & uniuersa Academia, & tota ferè Patauina ciuitas, ad iusta ei honorificentissimè persoluenda conuenerat, funebrè orationem habuit luculentissimam, tanto sanè poeta, & tanta eruditissimorum uirorum frequentia & expectatione dignissimam: anno domini M. CCC. LXVIII. mense Iulio. Hunc autem multa scripsisse, credere par est, cum esset in omni disciplinarum genere doctissimus, & tum in docendo, tum etiã in scribendo quàm exercitatissimus. Verum, ut sæpe accidit, uel imperfecta ob improuisam mortem manserunt, uel cum longè à patria uersaretur, in tâta rerû perturbatione, ab extraneis direpta, ac prorsus deperdita fuerunt. Attamen audiui, apud quosdã adhuc extare plerasq; eius orationes elegantissimas. Sepultus est Romæ in tēplo D. Augustini: ubi legitur hoc carmen.

Epitaphium Roma.

Hic Bonauentura est, qui doctus dogmate sacro,
Augustine tuis iam præfuit orbis Eremitis
Padua: post solio profectus Cardinis inde,
Anni milleni decies septemq; triceni,
Addito ijs nouem Christi, requieuit in urbe:
Ciues celi animam sed possidet ossa sepulchrum.

De Marsilio Mainardino.

MARSILIUS Mainardinus cognomine, & patria Paduanus, professione uerò monachus fratrum minorû, suo quo habitus philosophus magnus: sed dum se theologum maximum profiteri mauult, recedens ab ecclesia Romana, quò altius sibi uolare uidebatur, eò profundius ad ima ruit. Prolapsus enim à recta fide, in impium dogma ab apostolica ecclesia damnatum miser impexit. Nam ad promerendã gratiam Ludouici Bauari Cæsaris, Pontificis census à Ioanne XII. grauiter oppressi, eò quòd non esset legitimè imperij diadema te coronatus, & quòd Petrum Corboriensem ordinis fratrum minorum schismaticum, Pontificem creasset, quem Marsilius ipse sectabatur unã cum Petro Corbariensi, Michaelē Consenatēsi, Bonagratia Bergamensi, Galielmo Ochan Anglicò, omnibus fratribus eiusdem ordinis, claris uiris. Is edidit de potestate Papæ, & Imperatoris aduersus sacrosanctas uniuersalis ecclesiæ sanctiones, opus sanè copiosum & acutum: sed sanctissimis concilijs inimicum, & catholicæ ecclesiæ admodum infensum, sanctisq; orthodoxorum decretis & constitutionibus prorsus aduersum, utpotè sophisticis potius, quàm rectis & orthodoxis argumentis innitens, ac propterea ex censura ecclesiastica, & pierate Christiana pijs hominibus legi uetitum. Ad huius autem argutias refellendas, scripsit nuper integrum librum Albertus Pighius Campensis, homo doctissim. in eo opere, quod Ecclesiastica Hierarchia inscribitur: ubi dicit, quòd hoc uno nemo diligentius uehemētiusq; aut etiam

copiosius causam secularis potestatis aduersus ecclesiasticam dignitatem egisse creditur, quam planè subuertere, & in nihilū redigere suo ingenio pro uiribus conabatur. Hæc ille. Scripsit is hoc opus anno M. CCC. XXIIII. sub Ioanne XXII. Pont. Max. qui tūc in Gallia Auinionē ciuitate residebat. Apposuit ei lib. titulū DEFENSOR PACIS. Fuit homo Aristotelicus uerius (ut Pighius ait) quàm Christianus, atque Aristotelis potius, quàm Christi disciplina eruditus. Hoc opus ab initio tumultus Lutherani, diutino & ueteri situ squallens, ex abditis erutū est, & blattis & tineis ereptum, atque è tenebris in lucem productum. Quanto satius sanè fuerat ab iisdem uermibus consumi penitus, quàm palàm in animarum perniciem, fidelium manibus uolutari. Nunc hi libri elegantissimis characteribus in Germania excusi, ubique circunferuntur: ne qua usquā interm̄ pestis desit, quæ incolumitati ecclesiæ officere quicquam possit. Legitur in annalibus Patauinis, Marsilium Patauinum, ob præclaram omnium scientiarum disciplinam, anno Domini M. CCC. XXVIII. ascitum fuisse in archiepiscopum Mediolanensem. Fuerit autem is ne de quo hic agimus, an alius, quicquam ego pro certo affirmare non ausim. Porro (ut legitur) fuit iste in omni doctrina præstantissimus. Cæterum de huius Marsilij archiepiscopi uita, moribus, gestisue, aut quid denique successerit boni, maliue in tam illustri ciuitate, cuius ipse pastor creatus fuisse dicitur, nihil adhuc certi (licet aliquando perquisierim) scire potui. Suspicio equidem (si coniectare de dubijs rebus etiam mihi licet) hūc illum eūdem fuisse Marsilium Paduanū, cuius hic uitā attingimus, & ab Imperatore, & ab Antipapa fortassis electum: sed ab Apostolica sede, cui tantum suis illis argumentis detraxerat, minimè confirmatum, ut uel ex eo ipso facto ille cognoscere certò posset, in spiritualibus omne imperium subesse Pontifici, & non Imperatori, neq; absq; eius cōsensu quicquam in ecclesia Dei legitime posse fieri, neq; rationabiliter dispensari. De hac familia apud Eremitanos est sepultura, ubi legitur:

HIC IACET D. FRANCIS. DE MAINARDINIS.

*Iam requies sperata diu charissima venit,
Ossaq; iam fessa in terris sint marmore pressa.*

De Ludouico à Flumine Minorita.

VIT & Ludouicus à Flumine, seu Bagelardus Minorita, eximius philosophus, & theologus maximus, qui Parisijs sacre Theologiæ operam dedit: ibi tum demum cum summa laude in eadem disciplina ad magistrales honores promotus, Patauium rediit, & hanc ipsam doctrinam, quam acceperat in Gallia, in Italia, & præsertim Patauū facundo ore in templis & scholis publicè promulgauit. Exinde quum doctrina, moribus, prudentia, & sanctitate uitæ præstaret, magister totius prouinciæ Minoritarum omnium consensu creatus est. Rexit itaq; delegatam sibi prouinciæ prudentissimè, ac magna cum laude, & populos usque ad ultimum uitæ diem nunquam Dei uerbum destitit edocere. Defunctus tandem in templo D. Antonij confessoris Patauij ante ianuam chori humi sub marmorea tabula sepultus est, cū hoc epitaphio, iam ferè assiduo attritu pedum deletum.

*Religio quem flet fratrum ueneranda Minorum,
Fluminis à clara Ludouicum stirpe creatum,
Regalis Pataui clausit mors ultima rerum,
Hunc iam maiorem prouincia tota ministrum:
Parisij ciuitas Sophiæ quem sacra magistrum
Fecerat: hoc busto corpus, mens sistit in astris.*

DE

De Galuano Seruita.

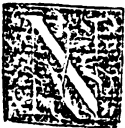
IVSDEM ferme professionis, sed alterius tamen fratrum familiæ, commemorandus hic nobis est Galuanus Patauinus ordinis S. Mariæ seruitum, sacræ theologiæ professor, & confessarius sacerdos probatissimus. Edidit hic libellum, qui Memoriale dicitur cōscientiarum: simplici quidem & Italico sermone contextum. Ita enim fieri decuit: quum is sua illa doctrina, rudes homines, magis quàm doctos in conscientiæ negotio erudire procurat. Effecit autem hoc suo opusculo, licet paruo, ut sicut modo nobis de nomine, ita posthac per nos etiam posteris diutius innotescat.

De Nicolao Crassello Minorita.

SI præstantes sacrarum literarum scriptores qui Patauini fuerunt, enumerandi sunt, nescio qua ratione Nicolaus Crassellus Minorita præteriri hic silētio iure possit. Is em̄ acceptis prius in seculo de more doctoratus insignibus, amore Christi accensus, relictis omnibus, Franciscinam religionē ingressus est: qui quum parum admodum uoce, & lateribus ad concionandum ualeret, Christianæ pietati, & sacrarum literarum studio, docendo, consulendo, scribendoq; & orando totum sese dedit. Vidimus luculentum eius opusculum De gradibus affinitatis, & consanguinitatis, cuius titulus talis est. Breuis & compendiosus tractatus cognoscendi gradus consanguinitatis, & affinitatis per uener. Patrem, fratrem Nicolaum de Padua, ordinis Minorum de obseruantia, canonum doctorem eximium. Scripsit, ut audio, & alia quæ nos ignoramus. Hæc autem legi in bibliotheca Matthæi Madij doctissimi iuriscōn. & mihi amicissimi. De eo autem quid reliquum uitæ fuerit, parum compertum habeo.

De Nicolao Crasseto.

AD D E N D V S huic alter Nicolaus eiusdem sanè ordinis, fereq; cognominis: sed non eiusdem obseruantia regularis: qui qualis, quantusque fuerit, nihil præterea querendū putaui, quàm quod in infra scripto elogio continetur, quod est in medio templo D. Antonij Confess. scriptum super columnam sub imagine Desparæ Virginis partum suum adorantis: ubi & ipse pictus in pariete conspicitur, cui è manu pendet tabella eiusmodi uerbis inscripta: S V M M I T O N A N T I S, ac D. Antonij cultor eximius, Nicolaus Patauinus, cognomento Crassetus, inquisitor ac castigator solertissimus, hanc Christi natiuitatem mente pia fidelissimis dedicauit: anno à natiuitate eiusdem M. CCCC. XCIII. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit post conceptionem, & partum, uagitus & cunas, & omnes naturæ nostræ contumelias transcurrere. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis affectui impèdetur? Inenarrabilis adeò originis: unus unigenitus Deus, in corporis humani formam S. Virginis utero insertus accrescit. Et qui omnia continet, intra quem, & per quem archangeli tremunt, cælum, terra, & omnia huiusmodi elementa resoluuntur. Vagitus infantis auditur: qui inuisibilis & incomparabilis est, non uisu, sensu tactuq; moderandus, pannis est obuolutus. Hæc si quis indigna Deo recolit, tanto se maioris beneficii obnoxium confitetur, quanto minus hæc conuenerint Dei maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est: sed nos eguimus, ut Deus caro fieret, & habitaret in nobis. Id est assumptio ne carnis unius, membra uniuersæ carnis incoheret. Hæc ibi.

De Petro Rido Canonico Regulari.

NO N aliter quàm Crassetus inter Minoritas enituit Petrus Rides inter Canonicos regulares: qui cum doctrina ualde præstaret, profitereturq; Patauij publice philosophiam, & artes liberales, in sacris concionibus Iacobi Auogadri Bergomatis ad meliorem uitæ semitam conuersus;

h 4 una

unà cum Bartholomæo Romano ambo eodem spiritus feruore accensi, Christi uerbum per Italiam seminare constituunt : atq; cum primum is Patauij fortè cœpisset, tanto incremento diuini illius uerbi seges exuberauit, ut multi digni prælati, & excellentes doctores, & nobiles ciues relicto seculo, ad meliorem uitam & ipsi uitam transferint. Quocirca tunc primum (ut legitur) & monachis S. Benedicti, & canonicis regularibus reformandæ religionis adiutū patefecerant: de quorum numero fuit Ludouicus Barbus Venetus, & cum eo Rorandus Patauinus, ambo (ut superius diximus) authores obseruantię amplissimi monasterij D. Iustinae Patauinae. Itaq; supra modum his pijs negotijs delectatus Petrus Ridus, pari sanè studio, ut illi inter monachos, ita ipse inter canonicos regulares uehementer sua pietate profecit. Qui quidem cum & uitæ sanctitate, & doctrina, tam sacrarum literarum, quàm etiam secularium reliquos longè antecelleret, factus est magister generalis reformatæ congregationis canonicorum regularium Diui Augustini: quæ ea tandem tempestate maximè florere cœpit, tertio milliari extra urbē Lucanam, in regione ab incolis Frigionaria nuncupata. Arqui modò hæc congregatio instaurata his authoribus, iam per totum ferè orbem longè lateq; diffusa, basis profectò solida, & columen totius religionis Christianæ facta est. Siue inspicias obseruantiam regularem, siue scripturarum scientiam, siue zelum animarum, siue denique diuinam tam concionandi quàm scribendi peritiam.

De Esaia Atheestino, canonico regulari.

In eadem congregatione floruit ea fermè tempestate insignis uir Elías Atheestinus, qui commentarios disertissimos super Cantica canticorum edidit, quos sacris uirginibus dedicauit. Quocirca in eis nō Latino, sed Italico sermone usus est: suis uerò monachis sanctorum uitas expurgatis fabulis jeloquio Latino in choro ad usum quotidianum, ea, qua opus fuerat elegantia, legendas dedit. Quæ quidem à cunctis plurimi sanè sunt, & ab ipsis etiam canonicis, studiose, & cū summa delectatione, in hanc usque diem in choro officio se leguntur. Vir fuit sanctissimæ uitæ, & egregiæ doctrinæ, & tam suis quàm cunctis, qui eum norant, sua lenitate & affabilitate charissimus. Fuit item (ut in Annalibus canonicis ordinis legimus) corpore pusillus quidem, sed animo sublimi & magno, & inter censores ordinis unus omnium & æquitate & probitate præcipuus: qui tanquam stella matutina in mūdo refulsit, & inter canonicos summa semper cū laude uersatus est. Obijt Venetijs, dum esset monasterio S. Mariæ Charitatis præfectus.

De Seraphino à S. Daniele, canonico regulari.

De Seraphino autem à S. Daniele eiusdem instituti canonico regulari & insigni adolescente, quid possum addere aut dicere elegantius: quam quod de eo Matthæus Bossus & ipse canonicus regularis in Dialogis & libellis suis, mirificè prædicauit: & præsertim in epistola XLVII. quam de B. Seraphini obitu inscribi uoluit. Quam quidem totam hic modò in eius laudē transcriberem, nisi me breuitatis ratio omnino prohiberet. Scribens em̃ Bossus ad quosdā præstāntissimos philosophos, qui illius fuerant aliquādo præceptores, de huius hominis scriptis & eruditione ita præclare disserit. Vestrū, inquit, erat, quicquid ille in Dialogis de ratione disserendi, & de præceptis philosophiæ protulisset in mediū: meū etiam quiddā uidebar agnoscere in eloquio dulcissimo, & facultate dicēdi, quod me tradēte, hæc humanitatis studia primū delibasset. Erant præterea multa in eo iuvene, & ea præclara atq; illustria: quib. à nobis non diligendus modò, sed cōplectendus & uenerandus ab omnib. esset: summa religio, ingenij acumē, ad studia ardor, amor in doctos, māsuetudo in omnes, oris modestia, sandi suauitas eximia, in dolens omnibus blandissima: corpus uerò totum elegantis & speciosum. Illum ita philosophia, & liberalissimis studijs florentem, & sanctimonia nitæ laudabilē, animi simul & corporis commodis omnibus utētem (heu hominum fragilis status, & cita & uolucris ad interitum uita) unius penè diei lan-

guor extinxit. Idem alibi epistola v. ad Timotheū de eodem dum uiueret. Nosser, inquit, Seraphinus tanta uirtute coalescit & surgit, ut laudem spemq; de iuvene oratio mea æquare non possit. Ecce quomodo doctiss. ille Bossus Seraphinū hūc nostrum & uiuentem, & iam uita functū, facundia sua eleganter expressit, ut uiuam penē, & corporis, & animi illius imaginē nobis ac posteris repræsentauerit. Qualis uero, quantaq; inuicem inter hos beneuolentia fuerit, epist. XIII. satis longa orationis serie ostendit. quæ omnia licet hic nimis fortē longum esset referre, non tamen insuaue est audire. Sed breuitati consulimus: quando hæc illi satis patent legere uolentibus. Is ergo immatura morte præuentus, egregia ac præclara nobis ingenij sui monumēta nondū absoluta reliquit, ut quiuis ex superioribus iam dictis colligere certò potest. Floruit circa annos Domini M. C. C. C. X. C. & obiit, ut dictum est, im portuna & immatura morte, sed religiose & sancte.

De Ruffino Lupato Minorita.

NSIGNE quoq; & celebre nomen fuit æuo nostro Ruffini Lupati Minoritæ, quod in prædicatione sacrosancti Euāgelij, sua sibi doctrina longē lateq; in uniuersa Italia cōparauit: & propterea nō est hic à nobis ullo pacto tacendus. Is em̄ præter humanarū diuinarūq; literarū peritiā, & uitæ sanctitatē, qua maxime præstabat, extitit etiā in ecclesia Dei concionator egregius, tantaq; in cōcionando facundia, & tanto asserendæ ueritatis studio in docēdo, & in reprehendēdis uitijs tanta acrimonia præditus, ut q̄ plurimos à peccatis ad poenitētiā, & à secularibus curis & uoluptatibus euocatos, ad tranquillā uitā, & uerū Dei amorē & religionē deduxerit. Atqui tandem ab Adriano Pont. Max. archiepiscopus Anconitanus electus, quū esset tunc nimio cōcionandi labore attritus, & corpore inualido, gr̄ate tamē adhuc robusta, & indies pro Dei ecclesia messem uberiorem pararet, hinc ab hominibus ad superos feliciter demigravit, ut illius sancti seminis fruges, quod abundē cum lachrymis in terris sparserat, centuplum in cœlo cum gaudio & exultatione demeteret. Obijt anno salutis M. D. XXXII.

De Paulo Zabarella Episcopo Argolicensi.

EQVE hic reticēdus est Paulus Bonus cognomēto Zabarella: qui ab ineunte adolescētia religioni addictus, humanarū simulq; diuinarū literarū utrinq; perq; eruditus euasit, atq; in sacra Eremitarū familia maxime floruit. Erat em̄ theologiæ disciplina insignis, & in concionando inter omnes sui ordinis, suaq; ætatis præcones longē primus. Is monasteriū Eremitanum, & ædibus, & porticibus sua munificētia speciosius exornauit. Creatus tandē episcopus Argolicensis, in Patauina ecclesia, Cardinali Cornelio perpetuæ administrationis titulo cōmissa, Propærsulē (quoad uixit) in spiritualib. & in cūctis alijs rebus strenuē sese habuit: sed in eo præsertim ab omnibus præcipua laude cōmendatur, quòd in dandis de more insignibus in omni studiorū genere cādidatis, tãto semper eloquētiæ flumine, uel in subitis sermonibus dicēdo fluebat, ut eius oratio melle dulcior, & omnib. admirabilis uideretur. Ætatis iā prouectæ scripsit ad Clementem VII. Pōt. Max. De reformatione ecclesiæ, eleganter, & satis appositè libellum, quē egomet legi. Reliquit itē elegantes omnis generis orationes. Scripsit itē in septem spalmos enarrationē lectu dignissimā. Huic multo sanē maiori curæ fuit, in uita sepulchrum speciosum suo cineri, quā nomini suo per operū suorū editionem perpetuā monumēta parare. Nam pulcherrimū tumulū, cælati operis ex marmore pario in basilica Eremitarū, in sacello medio Ouertariorū familiæ, uiuens fecit: ubi picturæ insignes Andree Mantineæ pictoris sua ætate celeberrimi, à cunctis cū admiratione uisuntur. Obijt is anno M. D. XXXV. die XXV. Julij. Addendū autē censui huic tam insigni sepulchro epitaphiū, quod post eius obitum Franciscus Sauonrola poeta Patauinus cecinit: quando ibi mentio de eius nomine nulla fiat.

Doctus adit cælum sacundo carmine Flaccus,

Et stella Euganei lumen interq; soli.

Nomen ad æthereum Patani lux mittit olympum,

Romana princeps Liniū historia.

Paulus

*Paulus in eloquio, Corneli, numine cælum
Possidet, Aonias hinc sacer transit aquas.
Quantum alijs igitur numeris, aut ore soluto
Antenor debet, tam Zabarella tibi.*

De Bellino Eremitano.

IN eodem monasterio Eremitarum, eiusdem professionis, ac ætatis, atq; disciplinæ, eidem Paulo fermè par floruit Bellinus insignis theologus cuius non modicæ laudi fuit editio, & correctio martyrologij, quod olim cum præ sua raritate in choris tantum, & in conuentibus publicè legeretur, nunc huius opera factum, ut ab omnibus legatur: & propterea meritò eius nomen, nō tantū in illa prima impressione mille & amplius uoluminū inscriptum est: sed postea quoq; quoties huiusmodi opus imprimitur, non nisi sub Bellini eremitani theologi Patauini correctoris nomine publicatur. Itaque eiusmodi pia martyrum memoria, cum nominis huius immortalitate à posteris ubique celebrabitur.

De Ambrosio Quistellio Eremitano.

CLORIOSISSIME' hic Patauij, & ubique terrarum, inter eosdem Eremitanos clauit nostris temporibus Ambrosius Quistellius Patauinus, diuini uerbi præco mirificus, & in sacris literis, philosophiæ & theologiæ doctissimus: ac propterea in cunctis Italiæ ac Europæ gymnasijs, summa in ueneratione semper habitus. Verum diu molestissima correptus podagra, & debilitate pedum inualidus, à concionando destitit, & in patria, D Pauli epistolas magna auditorum frequentia, primò explicare publicè cœpit, deinde euangelium, tanta quidem suauitate sermonis, tanta facundia, ut nemo audientium non uehementer obstupesceret. Sed tandem Romam accitus à Nicolao Ridulpho cardinale, honorificentissimeq; à secretis exceptus, Romæ publice quoque euangelium in frequenti hominum conuentu, & cum maxima nominis celebritate, aliquandiu exposuit. Ediderat antea in patria opusculum nequam aspernandum, aduersus philosophos, qui asserunt, diuinam scripturam nequam percipi posse, nisi ab his, qui bonam uitæ partem in Aristotelis, & aliorum philosophorum lectione contriuerint: quod Francisco Pisano cardinali & episcopo nostro dicauit. Insuper lucubravit super quartum Sententiarum insignem expositionem, quatuor libris distinctam, & De modo prædicandi euangelium. Libellum quoque De ueritate Alchimix, & alia pleraque tunc ibi Romæ conscripsit. Electus tandem à summo Pont. Paulo III. ad pacandam Germaniam, ab Ecclesia catholica dissidentem, podagræ molestia plus solito implicatus, eò proficisci non potuit. Obijt tandem ex eo morbo Romæ, anno M. D. XLVIII, ibiq; sepultus est.

De Christophoro Paduano.

VIT nunc in eadem familia, & in maxima nominis celebritate, Christophorus Paduanus, summus theologus, & uir omni uirtute cumlatus: qui ob suam singularem probitatem & sapientiam, quæ in tota Italia, & in toto fermè orbe Christiano splēdidissimè lucet, ab omnibus suis monachis iudicatus est unus omnium dignissimus, ut eligeretur totius ordinis magister: ut qui ibi aliquādiu maximus procurator fuerat, esset deinceps præfectus maximus. Quod quidē munus apud fratres ter maximū habetur. Quod ei interim felix faustumq; sit, & eius ordinis, patriæq; nostræ laudi & ornamento.

De Peregrino Nasello.

VIT quoq; in præsentī, multa iam ætate prouectus Peregrinus Nasellus Pat. ex eodem Eremitarum ordine D. Augustini, theologus insignis, ingenijq; ac doctrinæ non uulgaris orator, & concionator egregius, is uigintisex assertiones, & dubia quædā obscura & implexa

sacra scripturæ apertissimè explicuit, et respondit aduersus quadraginta & unum impios Lutheri articulos. Scripsit item de fide implicita, & explicita, & de informi, & formata, & de eius origine causaq; efficiente: & quomodo fideles exaltat, & reddit eos sapientes, ac iuuat & roborat. Insuper de operibus exterioribus, breuiter octo conclusionibus præclara quædam complexus est, in quibus hæreticorum nodos apud eos obscuros & insolubiles soluit, & in lucem promittit. Quatuor quoque ex D. Augustini dictis apparentes contradictiones conciliat. Edocet de legibus humanis quantum & quomodo obligent: & De potestate summi Pont. & concilij cum cõparatione ad inuicem. Scripsit de Mahumeti secta. De salute Origenis, nec de regno Christi, & alia quæ egomet uidi & legi, & propterea hic in nostris hinc lucubrationibus non censui omnino tacenda.

De alijs eiusdem ordinis uiris præclaris.

E LIX profectò uirorum clarissimorū prouentus eiusdē ordinis, & eiusdem patrię meritò laudari potest: qui non solum monasteriū unicū, aut unicā ciuitatem, sed Italiam uniuersam illustrare meritò posset. Nam, ut plerorq; alios eiusdē ordinis ciues nostros omittam, præter suprà dictos celebratur hoc tempore eximius theologus Gregorius, uniuersæ religionis procurator, & cõcionator celeberrimus, quē obijisse audio an. M. D. LV. Super sunt autem complures alij, ac præter cæteros Ludouicus Malatinus, insignis theologus, nunc senex theologiā profitentibus præfectus. Superest itē Angelus Paduanus, qui à Lusitanæ rege ad profitendā theologiā accitus, illic nunc magno nominis sui splendore, & ordinē & patriam suā uehementè illustrat. Item & Raphael Paduanus, quē Papiæ honestissimo loco residere audio, non sine patriæ gloria. Superest deniq; & Matthæus Patavinus, qui Teruisijs studentibus præest, Theologicarum sententiarū interpres doctissimus. Surgunt & alij iuuenes, qui nihilo minora de se pollicentur.

Di Hieronymo Magnano Episcopo Vestano.

CONSEQVENS est ut de Hieronymo Magnano Pat. breuiter dicamus, qui dum super æquales suos in studijs literarū proficeret, spretis quæ homini perniciosam mūdi curam addunt, inter Minoritas paupertatē Franciscinam professus est, ubi studijs sacrarum literarū intendens, eualit eximius theologus, qui aliquando per uniuersam Italiā præclarus diuini uerbi concionator, non sine magnæ probitatis opinione refulsit. Quæ quidem de eo habita uulgo opinio, ubi ad Iulij 11. Pont. Max. delata est, Romam accitus, in episcopum Vestanum deligitur. Qui postea intermisso concionandi officio, Roma discedens, in patriam rediit, & deinceps libi potius, quàm gregi suo cõplaciturus, in ocio literarū domi & in patria uixit. Huius meminit Leonicus in suis Dialogis, ubi de precibus agit. Aderāt (inquit) mecum, cum alij pleriq; tum & Hieronymus Magnanus Vestanus episcopus, uir & religione cõspiciuus, & literarum etiam studijs in primis clarus. Hæc ille. Fuit is perquam familiaris Iacobo Sadoletto, nondū Cardinali, sed insigni eloquentia prædito. Scripsit (ut audio) quàm plurima: edidit autem unicam (quod sciam) satis elegantem epistolam, ad Adrianum Pont. Max. excusam & appositam in fronte operis illius, sub titulo Quodlibeti. Obijt Patauij in bona senectute, anno salutis (ni fallor) M. D. XXVII.

De Antonio Tubeta Episcopo Atheniensi.

LONGIVS uitæ spacium, & ocium scribendi, & emendandi quod scripserat, absolutiorē facultatem præbuit Antonio Tubetæ Pat. qui in hoc nostro gymnasio, & ubiq; locorū in Italia, & docendo, & disputando, & scribendo, usq; ad ultimā senectutē primas semper in omni disciplinarū genere omnium iudicio obtinuit. Hic à pueria in conuentualē familiā Franciscinā admissus, gradatim in omnibus studijs liberalibus tātū profecit, ut fuerit à prima ferè iuuentute usq; ad senium in dissertationibus philosophiæ & theologiæ subtiliss. disputator, & sine controuersia princeps Scotistarum suæ ætatis habitus. Edidit adhuc florente ætate, in ea re graue & perutile opus super duodecimum Metaphysices, quod

in

in omnibus ferè Gymnasijs, præter cætera in ea re scripta, maxime collaudatur, atq; frequenter ab uniuerſis ſcholasticæ theologiæ studioſis atteritur. Scripſit poſtmodum contingentia rerum, ſuper formalitates Scoti: & de intellectu agente. Quæ omnia impreſſa uulgo habentur. Interea uerò inuidia hominis uirtutem ſemper comitata, eum multoties retraxit, ne ad ſummos quoſq; honores in ea familia (ut dignus erat) altius ueheretur. Veruntamen cum eccleſia Romana eius opera plurimum in digeret, Iulius I. Pont. Max. hominem iam ſenem, Vrbinatem epiſcopum creatum, Romam in concilium, quod præparabat, acciuit, ubi multum ſibi authoritatis & nominis acquiſiuit. Verùm non poſt multos annos permutato ſponte titulo epiſcopi Vrbin, reſeruatis ſibi tantis redditibus, cum Petro Bembo amico ſuo, non dum Cardinali: non Vrbinas, ſed Athenarum archiepiſcopus deinceps eſt appellatus. Reuerſus tandem in patriam, poſt paucos menſes conſectus ſenio, & implicitus longo morbo, è uita deceſſit: anno ſalutis M. D. X V I I I. Sepultus in æde D. Antonij Confeſſ. iuxta aram Virginis cum ænea ſtatua ad eius faciei ſimilitudinem, ubi hoc epitaphium legitur:

ANTONIO TVBETAE PADVANO ATHEN.
ANTISTITI, QVI PVB. METAPH. AN. II. ET
XL. PROFESSVS EST, D. ANTONII PRO-
VINCIAE ANN. SVPER XX. PRAEFVIT,
PLVRA QVE AEDIDIT. AN. AETATIS AL-
TERO ET LXXX. NATVRAE CESSIT, HO-
SPITIVM HOC AD DIEM NVNQVAM
REVERSVRM.

Huic Franciſcus Sauonarola alterum cecinit epitaphium, quod hic apponendum duximus:

Orphea ſama refert piſces, uolucresq; ſeræq;
Iſernumq; canem conciliaſſe lyra.
Priſca fides taceat, raptus ſuper æthera præſul
Id tulit eloquio, quod tulit ille lyra.
Expulit hic Sophia ſordes, tenebrasq; fugauit,
Extant ingenij plurima ſcripta ſui.
Vnica ceu phœnix uitam ſibi morte nouauit.
Dic rogo perpetuum, qui legis iſta, uale.

De Hieronymo Salgherio præſbytero.

NNVMERANDVS eſt his, Hieronymus Salgherius præſbyter ingnis, & uir magnæ integritatis, doctus & caſtus: qui confeſſor datus ſacris uirginibus S. Proſdocimi, ſolicite boni paſtoris officio uſus eſt, & præſertim in perſecutione B. Euſtochiæ, cuius cura præcipua fuit, ut ab improba uexatione dæmonis, à quo in tenera infantia arrepta fuerat, defenderet, & in Dei gratia cōſeruaret. quā quū dæabolus occupando ſe uincere credidit, uictus ipſe à uirgine, & conſuſus abiens, ſanctificatam reliquit, ut ſuperius in eiſdem uita aperte narrauimus. Is ergo huius ſacræ uirginis uitam, & Latinico ſermone ſatis diſerte cōpoſuit, cuius rei Petrus Barocius epiſcopus Pat. in ſermone de hac Beata, honorificentiffimam mentionem facit. Quare merito hic inter ſcriptores, & claros ciues noſtros uirum talem intexuimus. Hic cū maioribus ſuis conditus iacet iuxta parietē templi D. Antonij confeſſ. in prima porticu ad occaſum, ubi in ſaxo rhythmicè hoc gentilitium epitaphium inſculptum legitur

Hic de Salgerijs Iacobus Franciſcus honore
Pulueris exigui, uano monumenta decore
Conſtituit, clauſitq; ſuos hoc marmore multos,
Quos aluit uiuos, tegat ut domus una ſepultos:
Cum fluerent ſeptem decies & luſtra ducenta.
Chriſte Deus tecum requieſcant morte perempta.

De Bartholomæo Caligario presbytero.

VID modò dicam de Bartholomæo Caligario sacerdote integerrimo, & uiro summè probo, & in sacris literis, ac cæremonijs ecclesiæ peritissimo. Non enim uideo, cur arctissima amicitia, quæ mihi secum est, impedimento esse debeat, ut tam celebre huius uiri in hac urbe nomē, hic in tanto numero uirorum præstantium retractus aliqua suspicione pertranseam. Quis id non laudet: quòd is Patauij primus cœperit singulis annis impressum edere indicem festorum, in usum quotidianum omnium clericorum? Facit is quidem sua industria & labore, ut omnis clerus Pat. absq; errore & sine cura in sacris cæremonijs per totā diocesin, cum Cathedrali Ecclesiā possit unanimiter conuenire. Nihilo quoq; minori laude digna fuit illius diligentia atq; doctrina, qua usus est (cum sit chori magister) in expurgandis antiquis Ecclesiæ nostræ libris, ab erroribus penè innumeris: qui in celebrandis diuinis, ita importunè quotidie legentibus occurrebant, ut doctæ cuiusuis eruditi uiri aures, nullatenus absq; molestia ferre possent. Quo quidem uel solo officio, sempiternā nominis memoriā iure sibi uendicauit: sed multo magis etiā opere illo Latino, ualde erudito, quod pridē breuius, atq; in re obscura dilucidius præ cæteris, de Lunari ac Solari ratione ad sanctū Pascha ritē celebrandum cōpositum fuit: quod iam impressum est, & dedicatum Romano cardinali Bernardino Scoto Sabino, archiepiscopo Tranensi: & deinceps Placentino, ut auctoritate Pauli III. Pont. Max. aliquando in uniuersa ecclesia diuulget, quo noua & certa ratio festorum mobilium, & præsertim solennitatis Paschalis, ad solis ac lunæ cursum in Ecclesia Dei certior habeatur. Quam sanè rationem, propediem in posterorum gratiam ab ipso summo Pont. in ecclesia publicandam speramus. Quod maximi profectò momenti est, Christianæq; Reipub. ualde necessarium. Legimus siquidem olim ob eandem rem Ioannem de Monte Regio astronomum peritissimum, à Xisto III. Pont. Max. Romam actum fuisse, & episcopum Ratisponensem creatum. Nil tamen de ea re, quamuis maxime necessaria, hæcenus immutatū quicquam fuit. Verum quū non mediocres in toto Romano Imperio perturbationes, ex subtractionibus dieꝝ ad restituendum æquinoctium, secundum præfati Ioannis sententiam exoriri possent: is modò qua uia huic malo facile occurratur, inuenit, docēs quo pacto illæ subtractiones citra iniuriam & incommodū alicuius, inuento suo locum darent. De uita autem & moribus, & reliquis rebus, quæ de hoc uiro magna cum laude dici possent, interim tacebo: scriptum est enim, Ne laudaueris hominem in uita sua. Lauda post mortem, magnifica securum: lauda nauigantis felicitatem, tunc quum peruenerit ad portum: lauda ducis uirtutem, sed quum peruenerit ad triumphum.

De Hieronymo Quaino Seruita.

EST AT nouissimè nobis in hoc genere laudis, præcipua memoria celebrare Hieronymum Quainum Pat. theologum insignem, & concionatorem eximium, ordinis D. Mariæ seruorum: cuius sermo in concionibus tanta copîa & ubertate uerborum ac sententiarū defluit, ut non eloquentiæ tantum fons scatens, sed & flumen potius redundans orationis dulcedine, atq; torrens repentinis sententiarum imbribus concitatus esse uideatur. Atq; hinc nimium fit, quòd ex tam frequentibus auditoribus, qui eum sequuntur, nemo satiari unquam possit, sed quò magis quis sermonem eius haurit, eò properantius ad hauriendum recurrit. Aliàs de hoc alij fortasse alia & latius, sed nobis hæc interim in uita eius dixisse satis.

O

BERNAR-

BERNARDINI

SCARDEONII, CANO-

NICI PATAVINI,

DE CLARIS IVRECONSULTIS

Patavinis, Classis octava

PRÆFATIO.

HACTENVS superioribus classibus dictum fuit, de antiquitate, & memorabilibus urbis Patauij: & de priscis scriptoribus, ac poetis, & illustrib. ciuib. qui illis antiquis temporibus Patauij, Romęq; claruerunt, ac de uetustissimis monumentorum inscriptionibus, & de sanctis, pariterq; de episcopis & praelatis, & Theologis insignibus: in hac modò classe de Iureconsultis simili ordine, & par studio prosequemur, & præsertim de his, qui suarum uirtutum ductu in altum prouecti, tum disserendo & docendo, tum etiam scribendo, summa cum laude dignam sui memoriã posteris reliquerunt. Quã in re si quorundam modò uel sola nomina in nostris hisce commentarijs legãtur, id temporum potius iniuriã, quàm alicui nostræ incuriã tribuendum est. Illorum enim scripta posterorũ negligentia, ad nostra usq; tempora minimè peruenire potuerunt. Contigit enim multis ex iurisperitis illis peruetustis, qui superioribus seculis ante Bartholum & Baldum, in ea disciplina summa cum gloria floruerunt: idem ferè quod & priscis olim philosophis, qui ante Platonem & Aristotelem fuere. Nam licet quicquid isti scripserint, ab illis priorib. omne ferè acceperint: nulla tamen eorũ commentaria extare uidemus, sed nuda ab his tantum nomina referri. Ita quoq; accidit multis ex nostris ciuib. (ut de alijs sileam) qui olim tam hic in nostro gymnasio Patauino, quàm alibi sua ætate iuris peritĩa claruerunt: quorũ scripta seu librarij defectu intercepta, seu ab alijs postea, qui eis successerant, impunè compilata, & pro suis forsan in lucem edita fuerant.

DE IULIO PAVLO IVRE-

CONSULTO.

INTER omnes autem præcipuos iuriconsultos, uidetur meritò præcipuum tenere Iulius Paulus Patauinus, antiquus & illustris legumlator, & inter ueteres iuris cõditores omnium celeberrimus: qui disciplina iuris, & in legibus Rom. noscendis atq; interpretandis, scientia, usu, auctoritateq; apud uetustissimos Iuriconsultos eminentissimus semper habitus est: & inter Papiniani illius præstantissimi uiri discipulos primus. Is cum esset & in philosophia, & in iure ciuili celeberrime atque notissime famæ, ob suam illam summam peritiã iuris & æquitatis, accitus ab Alexandro Seuero Aug. uel ut alij dicunt, ab Aurelio Ant. Heliogabalo, accepta potestate condendi iuris, edidit innumeras leges, admirabili æquitate, & insigni elegantia præditas: quarũ plures adhuc in frequenti usu apud peritos iuris sunt, & quotidie reuoluuntur. Hic præturã primùm nactus, deinde per omnes dignitatis gradus, tandem ad consulum ascendit, & postremò ad prætorij præfecturam, summum tunc apud Cæsarem locum. Et idem parĩ auctoritate, doctrina, officio, honoreq; Vlpiani illi magno par fuit: numero aut scriptorũ etiam superior. Scribit Ælius Lamprius in uita Alexandri Seueri, Iulium Paulum, & Domitium Vlpianũ apud illum magno in precio & honore semper habitos: & ambos assessores Papiniani præfatos Coryphæus cõdendo iuri præfectos. Hic (ut refert Politianus) Græco uocabulo

Coryphæus

appellatus est: quoniam quasi uerticem legitime disciplinæ cum Papiniano tenuerit. Numerantur autem qui ab eo editi sunt libri, hi omnes. Ad edictum LXX. Quæstionum VI. supra XX. Digestorū VIII. Ad Plautium duodeviginti. Ad Sabinum XVI. Ad Leges X. Regularum VII. Sententiarum uel factorum VI. Sententiarum rursum V. Ad Vitellium IIII. Ad Neratium IIII. Fideicommissorum III. Decretorum III. De Adulterijs III. Manualium III. Institutorū II. De officio Proconsulis I. De Iure fisci. Ad legem Iuliam II. Ad legem Eliam Sentiam III. Libros præterea singulares regularum. Rursus regularum, & tertio de poenis Paganorū. De poenis militum. De poenis omnium legum. De usuris. De gradibus & affinibus. De Iure Codicillorum. De excusationibus tutelarum. Ad regulam Catonianam. Ad S. C. Orficianum. Ad S. C. Tertullianum. Ad S. C. Syllanianum. Ad S. C. Egiptanum. Ad S. C. Libonianum seu Claudianum. De officio præfecti uigilum. De officio præfecti urbis. De officio prætoris tutelarum. De extraordinarijs criminibus. De hypothecaria. Ad municipalem. De publicis iudicijs. De Iure singulari. De secūdis tabulis. Ad orationem D. Seueri. Ad orationem D. Marci. Ad legem Velleiam. Ad legem Falcidiam. De tacito fideicommissō. De portionibus, quæ liberis damnatorum conceduntur. De Iuris & facti ignorantia. De adulterijs. De instructo & instrumeto. De appellationibus. De Iure libellorum. De testamentis. De Iure patronatus, quod ex lege Iulia & Papia uenit. De actionibus. De concurrentibus actionibus. De intercessionibus foeminarum. De donationibus inter uirum & uxorem. De legibus. De legitimis hæreditatibus. De libertatibus dandis. De Senatusconsultis. Hæc omnia noster Paulus scripsisse perhibet. Sed ex tot ac tantis scriptis præter uarias leges editas, quæ dispersæ in corpore Iuris habentur, extant duntaxat libri V. receptarum sententiarum, ad filium: reliqua posterorum incuria perierunt. Floruit is circa annum Christianæ salutis CCXXX. Vnde miror supra portā palatii Iuris sub eius statua legi hunc coætaneum T. Liuij, cum tanto annorū spatio inter se distare noscantur. Verius forte coniectant, qui dicunt T. Liuium proauum huic Iulio Paulo fuisse: & propterea consanguineum, aut conterraneū potius quam coætaneum scribendum esse. Cæterum pro his qui titulum nosse cupiunt, istum ipsum his addam: qui est sub eius statua in ipsius fori ianua, ad partē Aquilonarem.

PAVLVS PATAVINVS HVIVS NOSTRAE VRBIS DECVS AETERNVM, IURISCONSULTVS CLARISSIMVS: COAETANEVS T. LIVII HISTORICORVM PRINCIPIS, EA AETATE INTER LEGVM LATORES ADEO COELESTI FLORVIT INGENIO, VT LEGES INNUMERAS EDIDERIT, QVARVM NONNULLAE DE APICIBVS IVRIS DIVINO QVODAM INTELLECTV CORVSCANT: QVEM SPLENDIDVM FAMA IMMORTALI, FIDIS OCVLIS POSTERITATIS, INSIGNI IMAGINE HIC MERITO DECORAMVS.

De Antonio Lyo, seu Lydio.

ARBITROR enim inter Iurisconsultos antiquos, & illius ætatis primarios floruisse aliquando Antonium Lyum, uirum doctissimum, cuius etsi nulla scripta extant, quod sciam, tamen ingenti mole sepulchrum Patauij in ædē Diui Stephani, cum hoc breui elogio ibi inciso, magnam huius hominis sapientiam, Iurisq; prudentiam indicare uidetur.

○ 2 EPITA-

Epitaphium.

IVRISPRVDENTIVM VERTICI ANTONIO
LEO PATAVINORVM VIRO OPTIMO. OBIIT
ANNO SALVTIS M. CC. VIII.

De Corado Sala.

illo antiquo Iurifconsultorum numero fuisse conficio etiam Coradum Salam, solertissimum Iuris interpretem: & sui temporis fidum ac prestantissimum patronum, cuius adhuc nobile sepulchrum extat in portibus D. Antonij Confessoris, hoc carmine insculptum: quod respondente rhythmo non magis serio quam etiam lepide legitur:

Sala fuit genti cognomen, sal neq; menti
Desuit: hei fato minuuntur cuncta parato.
Corada duo gessi Coradus, inertia pressi,
Me fidei meritum lustrauit gloria legum.
Nec solus hic persto, Daniel mihi filius esto
Conclusas, totidem fultus uirtutibus idem.

De Paganino Sala.

FLORUIT ex hac ipsa familia & Paganinus Sala, eximius Iureconsultus, & clarissimus legum professor. Scripsit multa, & consuluit cum Baldo, ut in eius consilijs sæpe legitur: Is quoque in eodem sepulchro iacet.

De Benedicto Sala.

DEM tercio dicendum de Benedicto Sala, qui ex eadem gente natus, imitatus maiores suos, euasit legum doctor eminentissimus: qui prælegit Ius ciuile in patrio gymnasio publice multos annos, & habitus est interpres Iuris ciuilibus sua ætate clarissimus. Quid monumenti uero ex eo studio præter famam hanc doctrinæ, posteris dereliquerit, nondum quicquam ad aures nostras peruenit. Floruit autem circa an. M. CCC C. XLV.

De Simone Engelfredo.

EC Simon Engelfredus hic à nobis ullo pacto prætereundus est, & ipse ualde antiquus: qui ex ætario Acciolini, cui eius pater præfuerat (ut fertur) diues factus, Bononiam studendi causa profectus, maxima cum laude ibi Iuris ciuilibus lauream adeptus est. Qui postea cum aliquandiu legibus interpretandis tum illic, tum in patria laudatissime uersatus esset, iuuenis adhuc ob doctrinam eius eximiam, & singularem comitatem, ibidem aliquando satis cognitam, à Bononiensibus prætor electus est: ubi eo magistra tu honorifice functus, multis priuilegijs & honoribus ornatus, in patriam cum maxima gloria à cunctis suis ciuibus ualde desideratus aduenit. Huius gentile signum fuit, Dulcis cœlesti colore in campo rubeo.

De Bonicordo Valdezuchò.

FLORUIT temporibus suis in eadem disciplina Bonicordus Valdezuchus, uir & Iuris doctrina, & uitæ simul probitate insignis: cuius instauratum sepulchrum extat cum præclaro elogio Sabini Valdezuchi Paulistij doctissimi iuuentis, & maximæ spei, & tantæ expectationis, ut ab omni ciuitate effuse deploratus sit, & præsertim à doctis. Ambo iacent in atrio

D. Antonij Confess. ubi legitur hoc epitaphium:

SEPVL-

SEPVLCHRV M BONICORDI VALDEZVCHI IVRISCON-
SVLTI PATAVINI, SIBI ET SVIS, M. CC. LXXI. IDI-
BVS APRILIS INSTAVRATVM, EXCESSV SABINI PAV-
LI FILII ANNV M AGENTIS DECIMVMNONVM, A
CHRISTI NATALI M. D. XLVII. XI. CALEND. APRI-
LIS, QVI GRAECIS ET LATINIS STVDIIS TAM HV-
MANITATIS QVAM PHILOSOPHIAE SPECIMEN
RARVM DE SE DEDERAT.

De Ziliueto & Boniacobo Sanuitis.

VIT etiam celebre nomen aliquando Ziliueti Sanuiti, eximij legum
interpretis, quem sequutus est Boniacobus eius nepos, nihilo mino-
ris famæ, ac fortassis etiam maioris: cuius extant multi laudabiles tra-
ctatus in iure ciuili, qui habebantur penes Simonem Petrum Sanui-
tum, & ipsum Iureconsultum, & eius bibliothecæ successorem. Flo-
ruit autem Boniacobus in hoc Patauino gymnasio circa salutis annum M. CCC.
LXX. Huius nobile sepulchrum uisitur in pariete extra ædem D. Antonij Confes-
soris, sub porticib. ad meridiem: ubi est statua e suggestu prælegendis doctoris, cum
hoc elogio iusculpto, quod quanta illius fuerit sapientia, planè indicat.

Hic diadema tulit legum uir strenuus, ortum
Cui sanctus Vitus stirps generosa dedit.
Boniacobus dignè meruit re & nomine dici:
Nam bonitas totus propulit omne malum.
Iustitiam, rectumq; pius dilexit honestum,
Inq; foro cunctis arbiter æquus erat.
Sed quia fatali sunt omnia dedita legi,
Priuaris tanto plebs Patauina uiro.
Immortale polo cecidit: mortale sepulchro,
Vnde emanarunt, cuncta relata manent.

De Paulo Titulo.

AGNVS quoq; uir, & ob iuris peritiam sua ætate Iurisconf. eximius habi-
tus est Paulus Titulus: qui facit in cœmeterio D. Augustini, ubi sepul-
chrum uisitur marmoreum hoc tetrasticho incisum, quo ornatur maxi-
mè Euganeus collis: Titulum, quādo eiusmodi elogium de alumno inci-
sum, magnam ei gloriā comparauit:

De Titulo iudex iacet hic sub marmore Paulus,
Iuris apex, urbis consiliumq; suæ:
Quem uirtute uirum nostro Deus extulit orbe,
Præbuit at cœlo nunc meliore frui.

De Nicolao Plebio.

Idem sanè dicendum est de Nicolao Plebio, quod proxime diximus de Paulo Ti-
tulo: qui & ipse ex monumento, & mole sepulchrali conijcitur fuisse insignis do-
ctor. Extat enim huius sepulchrum in eodem cœmeterio cum hoc disticho:

Vt tibi uiuenti dominus tua crimina parcat,
Pro de Plebe roga Nicolao Iudice quondam.

o 3 DE

De Iacobo Antonio Stenno seu Malitia.

IXTITIT quoq; per ea tempora legalis sapientiae gloria insignis Iacobus Antonius Stennus seu Malitia: qui unius in primis habitus est suae aetate, & Iurisconsultus egregius, & in uniuersa Italia orator clarissimus. Quippe qui in tuendis reis, praesertim in capitis periculo constitutis, fuit defensor acerrimus, & in agendis causis, & fungendis legationibus praeter ceteris mirifice commendatus. Inde factum, ut cum in his esset occupatissimus, nullum aliud sui ingenij monumentum praeter praecellam nominis famam, longe lateq; diffusam, post se reliquerit. Hic uero, ut legitur, primus fuit, ad quem peruenit speculum iuris ciuilib, sibi ab amico Gulielmo Durando illius operis auctore transmissum. Ex quo ei tantum accreuit nominis, tantamq; apud omnes auctoritatem est adeptus, ut ipse quoq; propterea quasi alterum Iuris speculum ab omnibus haberetur. Dictus autem Malitia fuit à uilla in agro Vicentino, quae ei forte ex dote uxoris obuenerat: ex quo & ditior, & clarior factus est, ac ab ea uilla postmodum etiam Malitia nuncupatus. Vel, ut alij dicunt, ob cautelas, quibus praeter ceteris in tuendis reis uti solebat. Eminet huius sepulchrum aliquanto à terra altius in basilica D. Agathae, absq; titulo, uestalibus illuc residentibus tantummodo notum.

De Fabio Maximo.

NEQUE est hic omittendus Iurisconsultissimus Fabius Maximus, qui aliàs dicebatur à S. Urbano: quando (ut fertur) hic primus fuisse perhibet, qui instituit ordinem collegij Iurisconsultorum eo more, qui & hodie quoque in conscribendis doctoribus obseruatur. Is, ut elogium sepulchrale ostendit, fuit uir celeberrimus, & magnae existimationis, ac uere maximus. Cernitur huius sepulchrum marmoreum in porticibus D. Antonij Confessoris in sublimi pariete ad meridiem cum hoc epitaphio:

Fama, fides, grauitas, celebres in honore labores,

Archetypus post hunc sollicitate uiros.

Blandus is orator, uates, doctor quoq; legum

Incunctis Fabius Maximus doctor erat.

Virgo parens capias animam, Deus optime parce.

De Rolando Placiola.

ROLAVIT admodum illis ipsis temporibus, tam in gymnasio literarum, quam in Rep. Patauina administranda Rolandus Placiola: eo praeteritum tempore, quo ciuitas ab immani Acciolini tyrannide iugo crepta, aliquandiu libera in summa tranquillitate uigebat: quae perdurauit usq; ad tempora Henrici VII. Imper. qui Patauio insensus, minis, dolis armisq; immaniter saeuens, tollere libertatem Reip. & subijcere sibi prorsus Patauim nitabatur, abrepta clam & per dolum Vincentia, quae sub Patauinorum tutela ultra L. annos satis quiete & in pace permanerat. Quocirca Rolandus cum esset syncerissimi animi, ac disertissimus Iureconsultus, & orator insignis, senatorisq; & forensibus causis apprimè exercitatus, & crebris legationibus ad diuersos principes honorifice functus, ad hunc Imper. tam inique Patauinam Remp. infestantem missus, audacter & strenue pro rerum ac temporis ratione sese habuit. Verum de hac legatione, & de huius hominis consilijs, & auctoritate in Rep. & q; semper liberè contra Imp. pro libertate sententiam dixerit, Albertinus Musatus poeta ei coeui, ac in ea legatione collega, in annalibus de gestis Henrici Imp. luculenter disseruit. Quocirca nobis breuitatem secutis, de hac re id tantummodo meminisse sat est. Is ergo quum praeclearo polleret ingenio, quamuis in Reip. negotijs esset magnopere occupatus: non destitit tamen, & in scholis ciuilia iura docere, & domi pleraq; multa scribere, quibus & praesentes & posteros erudiret, & sibi immortalitatem nominis compararet. Huius scripta apud multos adhuc reperiuntur, quae & à Baldo Iurisconsultorum principe, & à scriptoribus ceteris ob uiri auctoritatem in suarum assertionum

assertionum testimonium honorifice referuntur. Is cum esset gratissimus summo Pont. atq; apud eum legationis munere fungeretur, tantæ fuit modestiæ, ut quum sollicitaretur à fratre, & inuitaretur à Pont. ut aliquam abbatiâ diuitem impetraret, petijse solummodo simplicem clericatum: & interrogatus à Pont. cur, cum sibi cuiuslibet magnæ abbatiæ uacantis optio daretur, petijset potius exilem clericatum. Respondisse fertur: Frater meus pro quo posco, non est pluri. Hæc refert Zicco Poleronus libro exemplorum v. Non assentior quibusdam, qui summam illam Rolandinam quæ scribarum continet disciplinam, huic ascribant, quamuis non desint scriptores, qui rem aliter tradant. Floruit is circa an. salutis Christianæ M. CCC. VIII. sepultus est extra templum D. Antonij Confessoris ad Occidentem in gentilitio sepulchro, ubi hæc epitaphia leguntur. Primum in fronte sepulchri:

ROLANDVS DE PLACIOLA PATAVINO VICO PATER GUIDO
NI FILIO CHARISS. IUVENI MAVSOLEVM, ET SIBI ET SVIS.

Item hoc distichum:

*Hunc statuit poni tumulum mors atra Guidoni,
Cui stans sede troni superi det gaudia doni.*

In base insculptum est:

ROLANDO ET AYCARDÆ INDOLIS OPTIMÆ, ROLAN
DINVS PLACIOLA FILIIS SARCOPHAGVM.

Supra pinnaculum sepulchri legitur hoc distichum:

*Præter amare Deum, cum cetera delectat ætas,
Hic fere, quod plena postmodo falce metat.*

De Aycardo Aluaroto.

INTER antiquos iureconsultos collocandus est etiam Aycardinus Aluarotus, nobilis Patavinus, nec non Aluarotus eius frater, & ipse hîsdè studijs deditus: quando ambo familiâ Aluarotam, simul ac patriam suarum uirtutum fulgoribus illustrarunt. Aycardini autem consilia, quæ multa scripserat, adducit Grammaticus Neapolitanus in suis decisionibus XXXVIII. huncq; appellat illustrem doctorem. Hi quidem fratres sicut fuerant in uita & rei & gloriæ cõmunione participes, & in cunctis rebus semper unanimes: ita quoq; post obitum elegerunt commune sepulchrum in basilica D. Antonij Confessoris: ubi legitur hoc breue epitaphium, cum titulo sequenti:

*Hoc Aycardinus situs atq; Aluarotus in antro,
Ingentes meritis tam brevis urna capit.*

Ibi paulo inferius legitur:

HOS FRATRES EX VTROQVE PARENTE NOBILES GENE
RE DE ALVAROTIS AMBOS DOCTORES, ET QUI IVS CI
VILE IN HOC STUDIO INGENTI GLORIA DOVERVNT,
VT VNVS QVONDAM ANIMVS, ITA NVNC VNVS TVMV
LVS HABET. OBIIT AYCARDINVS M. CCC. LXXXII. DIE
XXVII. AVGVSTI: ALVAROTVS VERO M. CCC. LXXXVIII.
DIE PRIMO OCTOBRIS.

De Iacobo Aluaroto.

CLARISSIMVS iuris interpres, & illustris scriptor cum his nobis recē-
sendus est Iacobus Aluarotus: qui illustres hos præceptores habuit, in
iure ciuili Bartholomæum Salicetum, in iure autē pontificio Franciscū
Zabarellam: sub quibus (mirabile dictū est) quā breuī euaserit in u-
troq; iure doctissimus, quāq; auxerit & scribendo, & docēdo ciuilibus
& pontificiæ sapientiæ decus & ornamentum. Scripsit enim præter alia egregia o-
pera. In usus feudorum cum repertorio, opus sanè præclarum, & à cunctis summo
pere commendatū. Quod antè quā ederet, frequenti iurisconsultorum collegio,
doctrinalibus infulis ornatus, commodata ad id oratione lætus obrulit: ac postea
opus illud omnium consensu summa cum gloria, & auctoris, & patriæ in uulgu e-
missum est, & certatim à cunctis receptū, & in multa exemplaria descriptum: nunc
autem multoties impressum, patere uulgo omnibus potest. Obijt Patauī ætatis
LXVIII. à Christi uerò natiuitate M. CCCC. LIII. Sepultus est in basilica D. An-
tonij Confessoris in gentilitio sacello, ubi hoc epitaphium nunc legitur, licet olim
aliud legeretur.

IACOBVS ALVAROTVS ALVAROTI F. CIVILIS PONTIFICII
QVE IVRISCONSULTVS PRIVATIM AC PVBLICE IN RA-
TIONIBVS FEVDORVM EMINENTISSIMVS, IN HOC
DELBRO QVIESCIT.

De Petro Aluaroto.

ADDAS huic & alterum Aluarotum Petrum nomine, clarissimum iure
consultum, & in gymnasio Patauino in interpretandis iuribus docto-
rē eximium, & Raphaelis Fulgosij clarissimi uiri collegam: qui compo-
suit disputationem solennem, quæ incipit: Exorto incendio Paduæ. Ce-
lebratur is à Bartholomæo Cepola, & ab alijs scriptoribus pro excellē-
tissimo doctore. Scripsit etiā commentarios super legem rescriptam paragrapho
Si pacto, digestis De pactis: qui iā impressi, & in uulgu emissi, summopere comen-
dantur. Idem autem tum Bononiæ, tum Patauī per x. x. & amplius annos legit
publicè in maxīma nominis celebritate. Itidem ex eadem domo claruerunt Co-
mes & Franciscus Aluaroti ambo, summi ingenij, & eximie prudentie, & doctrina
singulares: qui diu dum per ætatem licuit, tam in gymnasio in interpretandis legib.
quā in ciuitate in prouidēdis publicis negotijs admodum studiosi floruerunt, cit-
ea annum Domini M. D. X.

De Iacobo Aluaroto II.

FVL SIT inter tot illustria suorum gentiliū nomina iam pridem Iacobus
Aluarotus secundus, suprā memorati Comitis sapientissimi uiri filius, u-
nus omnium doctrina, moribus, affabilitate & liberalitate maxime con-
spiciuus, & in hoc nostro gymnasio aliquandiu iuris Pontificij interpres
clarissimus: cui ego aliquando in ea disciplina operam dedi. Ceterum in exorto bel-
lorum tumultu, relicta patria, & ei uale dicens, cessit armorum furoribus, & Floren-
tiæ primū, postea Ferrariæ, deinde & Mutinæ, per VII. & XXX. annos continua-
tis magistratibus & honoribus claruit. Tandem Ferrariæ adhærens, Herculi Ducl
charus, & à secretis ascitus, uita functus est, & cum maxima funeris pompa (ut
decebat) Ferrariæ in æde D. Pauli ordinis Carmelitarum cum
hoc præclaro elogio sepultus:

IACOBO

IACOBO ALVAROTO IURECONSULTO ET EQVITI CLARIS-
SIMO. QVI CVM PER TRIENNIVM AD PRAETVRAM MAGI-
STRATVM QVE CONSILII IVSTITIAE EVOCATVS FLOREN-
TIAE RESEDISSET, AB ALPHONSO DVCE FERRARIAE III.
INVICTISSIMO IN EIVS CONSILIARIVM IVSTITIAE CON-
DVCTVS, CVM EIVSDEM INTEGRITATEM, AC IN REBVS PER-
AGENDIS DEXTERITATEM EXPERTVS ESSET, POST VARI-
AS LEGATIONES, AD OMNIA EIVS SECRETA CONSILIA AD-
MITTIT, RECUPERATAQVE MVNTINAE CIVITATE, AD EIVS
REGIMEN IPSVM PROPONIT: QVAM CVM PER QVINQVEN-
NIVM CVM OMNIVM ILLIVS CIVITATIS MAXIMA SATIS-
FACTIONE GVBERNASSET, AB HERCVLE DVCE FERRARIAE
ILLVSTRISSIMO IN SVVM COLLATERALE CONSILIVM IN-
TRODVCTIVR, QVI OPERA EIVS AD SVPREMVVM VSQVE
VITAE TEMPVS VTITVR, AC DEMVM CVM NIL ALIVD
PRAECLARI, QVOD IN TERRIS AGENDVM ESSET, HABE-
RET, AD COELEMSTEM PROVINCIAM ADVOLAVIT.
CONSTANTIA VXOR, AC FILII PIENTISSIMI POS.
OBIIT ANNO M. D. XLVI. MENSE IVLIO, AETATIS
SVAE ANNO LXXIIII.

Huc illustri viro Iacobo Alvaroto adhuc tres insigni nobilitate filij supersunt. Pri-
mus Iulius canonicus Pat. iam diu principis Ferrariae apud Gallorū regē legatus: cui
(ut audio) est quā gratissimus, & propterea ab eo in Gallia abbatia locupletissi-
ma donatus. Alter est Paulus, in Rep. Patruina honoratissimus ciuis: & dicendo,
& prouidēdo, tam in ea re quā in ceteris pietatis operibus ubiq; promptissimus.
Tertius est, Comes autum referens nomen, qui Ferrariae tum suo, tum paterno me-
rito apud illum inclytum principem, totius nobilitatis honestissimū gradum tener.

De Ioanne Vigontia.

V A quoq; singulari doctrina illustris fuit Ioannes Vigontia, legum do-
ctor eximius: & diuini, & humani iuris ualde peritus, qui in iudicijs fo-
rensibus, & in obeundis legationibus pro Repub. magni etiam orato-
ris nomen obtinuit. Qui cum esset facundia, & innata dicendi gratia
praeditus, suo seculo habitus est praestantissimus orator. Is egit legatum saepe ad sum-
mum Pont. & ad Romanorum Imp. & ad diuersos reges & principes, & ad multas
Resp. Italiae. Idem Vincentiae, Cremonae, Florentiae, Perusij, summa cum laude & glō-
ria praetor extitit. Veruntamen adeo alieni abstinent, & sui profusus semper & ubiq;
fuerat, ut qui tot honestissimos ac locupletissimos gesserat magistratus (ut alter Pa-
brichus) in magna rei egestate consenuerit. At qui tamen Vbertini Carrariensis prin-
cipis liberalitate nunquam destitutus est, quin in tenui re, per summam copiam, in-
ter ciues suos posset honeste uersari, & (ut par erat) abundantem satis uitam agere.

Obiit senex anno salutis M. CCC. XLII. & honorifice in sepulchro suo-
rum, principis Carrariensis munificen-
tia sepelitur.

*Predidit hæc titulis quem tegit arca uirum;
 Carrigereq; domus legato tunc morienti,
 Et poenæ & culpæ papa remisit ouis.
 Quem procul à patria inuitis mors abstulit urbe,
 Sors melior Patauio reddidit ossa solo.
 Teq; Thebalde fleat stirps Cortelleria natum,
 Oretq; ut supero gaudeat alma polo.
 Obijt anno Domini M. CCC. LXX. die XX. Augusti.*

De Zilio Casali.

ZILIVS quoq; Casalis Patauinus Iureconsultus egregius, in maxima celeberritate nominis, in hoc gymnasio nostro Patauino ius ciuile professus est, & in foro summa eloquentia præditus, innocentissimè uersatus. Hinc censor Reip. factus, in maximo honore, & in magna beneuolentia apud omnes ordines fuit. Idem etiam fuisse perhibetur, qui unà cum Francisco Carrariensi principe Venetiæ profectus, pro componendis pacis legibus inter Venetū Senatum, & Ludouicum Vngarię regem, qui Teruissum magno exercitu & maximis uiribus acriter obsidebat, effecit tandem, ut compositis rebus, & soluta obsidione, rex in patriam rediret, & Veneti ciuitate pacifice potirent. Huius hominis ossa conduntur in arca marmorea, in sublimi pariete posita ad uestibulum meridionalis portæ ecclesiæ Cathedralis, hoc incisa epitaphio, anno salutis M. CCC. LXXXIII:

*Eximius doctor legum, uirtutis amator,
 Qui specie morum insigni, & cultus honore
 Conspicuus Patau ciuis, patriæq; saluti
 Promptus amicus erat, constanti mente bonorum,
 Hic de Casali Zilius cum pace quiescit.
 Membra solo, capiturq; polo quod fuderat illis.*

De Baldo Bonifacio Plombino.

BALDVS orator, & eximius Iurisconsultus, & acutissimus legum interpretis habitus est sua ætate Baldus Bonifacius, cognomento de Plombino, qui Francisco Carrariensi Patauinorum principi gratus admodū fuit, & in arduis negotiis sæpe probatus, & præsertim in ea legatione ad Galeatium Vicecomitem principem Mediolani, à quo Francisci senioris patris in custodia defuncti corpus dari filio ad sepeliendum facundis precibus impetrauit. De hoc aut cum alibi multa abundè referantur, ego tamen hac sola commemoratione contentus, addam id, quod & maximæ laudis apud mortales, & multo maioris meriti apud cœlestes esse certò scio, quod is primus fundauit insigne xenodochium siue hospitale S. Francisci, & ditauit: sed postmodum uxor eius Sibylla, tum uiuens, tum moriens multo & ornatus & locupletius, (ut inferius etiā dicetur) suis facultatibus ditauit.

De Francisco Cessio.

QUOMODO sine graui piaculo pertransire silentio possem Franciscum Cesium, eximium Iureconsultū, ac morum, & totius uitæ integritate conspicuū: qui quā præclara omnia, quæ ab homine prouenire possunt, polliceri uideretur, subita ac immatura morte præreptus, ingenij sui, quo maxime præstabat, monumentum aliq̃uod præstare non potuit. Id enim indicare uideatur ipse titulus sepulturæ, quæ est humi in primis porticibus D. Ant. confessoris, ubi licet pedibus contaminatum, legitur hoc epitaphium:

*Quem legum titulabat apex, prudentia multa,
 Et morum grauitas, hac tumulatur humo,
 De Cessio genitus, Patauina ciuis in urbe,
 Franciscus meritā scandit in arce polium.*

Scut

*Sequitur in hunc mors cruda uirum florente iuuenta,
Tam subiti casus, qui legis, esto memor.*

De Ioanne Ludouico Lambertatio.

CELEBREM quoque fuisse suo tempore Io. Ludouicum Lambertatium, demonstrat Angelus Perusinus frater Baldi celeberrimi doctoris: qui in suis consilijs, hunc sibi in consulendo collegam fuisse testatur. Is habitus est sua tempestate primus omnium doctorum gymnasij Patuini: & fuit eloquentissimus orator, & addidit iuristarum collegio insignia statuta, quæ adhuc à cunctis inuicibiliter seruantur. Quid autem aliud scripserit, ignoramus. Huius marmoreum sepulchrum adheret frontispicio basilicæ domus Dei, ubi conspicitur eius imago, & legitur hoc epitaphium:

M. CCCC.

*Ecce Ludouici lapis hic tegit ossa Ioannis,
Protulit insignis quem Lambertatia proles:
Quique utriusque tulit doctor diademata iuris,
Orator mirus, facundo Tullius ore.
Occubuit prima geminos qua luce subintrat
Sol, decies octo: post anno lustra ducenta.*

De Francisco Zabarella Cardinale.

CONSEQUENS est, ut de Francisco Zabarella nobilissimo atque sapientissimo uiro dicamus. Verum cum Petrus Paulus Vergerius, eius discipulus ac familiaris, de eius uita ac morte accuratissimam epistolam, seu epitaphium abunde conscripserit, statui ad maiorem doctorum fidem, huc epistolam ipsam ad uerbum transferre. Inquit enim: Etsi huius tam celeberrimi uiri memoria, minime cum lachrymis recensenda est, cuius ut fuit uita omnibus laudibus plena, ita debet esse eius semper festiua iucundaque recordatio: tamen uel quò deo moriente, tanto lumine priuatus est mundus, uel quò docti omnes, & quicumque aliquo uirtutis genere ualerent, tam beneuolum patrem amiserunt, non potest forsitan usquequaque recentis obitus memoria absque dolore & lachrymis fieri. Nosti enim qui erat Franciscus cardinalis Florentinus: nam & te plurimi faciebat, & diligebat in primis. Ego uero si priuatim meum spectans incommodum dolerem, quò nescio an ullum grauius morte cuiusquam accidere mihi in uita posset, arguendus non immerito à sapientibus fortasse uiderer, qui mea causa dolerem. Nunc uero cum tam communis est ea iactura, ut nullus sit probus, aut uirtutis princeps creditus, qui eius expers existimari possit, si quis eam defleat, ueniam fortassis lachrymis duratura sit causa communis. Mihi uero, qui nec erumpentes in me lachrymas continere non ui, nec reconditas extorquere, propositum est à lamentis continere, & quæ de illo mihi nunc occurrunt, tibi qui eius plurima nosti, absque ulla significatione doloris explicare: præsertim cum inutiles sint lachrymæ, quando tam irreparabile damnum est. Lachrymas quidem, & eas non paucas funeri dedi: quoniam ita necesse fuit. Neque enim prorsus cohibere me ualui: doloris reliquæ si quæ adhuc resident, quotidie rationis imperio diluuntur, benefactorum uero, laudumque memoria apprimè perpetua manebit cum uita. Nam illius quidem sinceræ mentis, recti animi, suauissimæ conuersationis, atque integerrimæ uitæ, quæ mihi per tot annos inspecta sunt, non antè obliuisci, quam mei ipsius potero: non antè eas desinere prædicare, quam me uita deferere cœperit. Florentiæ illum primum noui antè xxx. fere annum, cum ibi studiorum causa uersarer, ille uero canonica iura traderet: ubi tanti meriti æstimatus est, ut cum haberet urbs illa plurimos ciues, uiros præstantissimos, & quouis gradu dignos: tamen hunc alienigenam, atque admodum iuuenem, uacante tunc forè episcopatu, suis omnibus prætulerunt, & in pastorem sibi elegerunt. Quod profectò tam

tam egregium prudentissimæ urbis indicium, & si tunc effectû caruit (summus nanque Pont. ante oblatam sibi electionem, quæ de illo erat, aliû iam præfecerat) gloriosius ei fuit, quàm illi episcopatum obtinuisse, qui adeptus est. Ex eo tempore postquam conuersari coepi, & perspexi penitus hominem, maiore semper reuerentiâ illum habui. Tanto enim erat ingenio, & tam excellenti uirtute, ut cum omni locò, omni tempore se totû cognoscendum exhiberet, semper tamen indies, quo amplius tractabatur, eo maior uidebatur, & melior. Quamobrem interdum quidem ei domesticus fui, semper autem familiaris: & quem aliquando doctorem habui cum discendis iuribus uacarem, eum mihi iugiter amicû optimû, & patrem amantissimû sensi. Romam autem euntem primû comitatus sum, quum tollendî huius pestiferi schismatis causa consiliû daturus uocaretur. Et tunc quidem (ut uulgò se rebatur) promotus fuisset Cardinalis, nisi Bonifacius nonus, qui ecclesiæ præerat, pridè didicisset magis estimare pecuniâ, quàm uirtutē, quarum alterius inops erat, alterius opulētissimûs. Quû igitur audire ille magis uellet, quo pacto stabili-retur ei Papatûs, quàm quo schisma de ecclesia tolleretur, nec pateret uia, qua in utrûq; bene cōsuli posset, inutiliter actû est illud iter, quod magna expectationē susceptû fuerat. Totum subinde tempus usquequo denuo in Romanam curiam accitus est, Paduæ natali solo peregit: semper iuris canonici professioni addictus, nisi quod interdum munus legationis ad magnos principes ob maximas causas iussu principantissimû obuiuit. Duo enim non solû diuersa, sed etiâ omnino diuisa imperia urbs Patauis suo tempore passa est: ea autē de illius sinceritatē semper habita est existimatio, ut quisquis esset rerum status, fides ei per maxima apud omnes haberetur, essetq; semper unus in primis acceptus & charus omnibus. Quamobrem cum fuisset prioribus temporibus, officio quidem, ac dignitatē proximû Episcopo, auctoritatē uerò & potentia etiâ superior: postea mutato rerum statu, in episcopum Paduanû electus est. Verû non minus laudis tributû est eiûs prudentiæ, quod electioni renunciauit, quæ parere suspicionem Venetis poterat, quàm iustitiæ datum ipsi, qui eum elegerunt, quum nemo ex omnibus uel melior existimaretur, uel doctior. Et sanè cum in cæteras doctrinas, tum maximè in iuris prudentiæ studiû, & longû tempus, & graues labores impendit. Vnde non immeritò principatû in eare, cōsensu omnium doctorum hominû iamdudum obtinuerat, lateq; supremus habebatur. Verû ne cum uoce simul, aut uita, doctrinæ eiûs magnitudo deperiret, & ne præfentes tantû, sed & absentes quoque ac posteros doceret, multorum magnorûque uoluminum commentarios edidit, uidelicet in Decretalibus, & super Clementinas, De horis canonicis, Consilia repetitionesq; uarias, & alia multa, quæ iam passim diuulgata sunt, & habentur in præciò. Quum uerò plurimum in docendo iura temporis consumeret, plurimumq; in respondendo de causis, quæ ad eum ut cōsultum iuris deferrebantur, plurimum quoque in amicorum negotijs laboraret: tamen nullus ei labebatur dies, quo non & alijs quoque disciplinis aliquid impenderet operæ. Quo studio effecit, ut nulla esset artium, quas appellat liberales, in quâ non excellenter saperet, & docere posset: ita ut etiam in quibusdam earum eleganter opuscula scripserit. Naturali uerò philosophiæ, & oratoriæ facultati accuratiore operam dedit, hausitq; eas plenius, quod in ea studio & ingenio pronus erat. Quamobrem de natura rerum acutissime disputare poterat, & omnia quæcunque uellet, acutissime disserere. Extant autē ornatissimæ orationes, & plurimæ, quas uarijs de rebus inter præfentes habuit. Itemq; alio uolumine elegantiores epistolæ collectæ, quas scripsit ad absentes. Omnium uerò libros oratorum, ac poetarum, historicorû quoque, qui sunt apud nos cogniti, & habentur in usu, ita diligenter legerat, ut etiam familiares haberet. Nullius enim rei tam diligens fuit, quàm temporis non amittere. Itaq; cum in somno totum (ut ita dixerim) tempus elabitur, & est itatus ille similis mortui, nec nisi quantum naturæ satis esset ad incolumitatē corporis, indulgebatur: de reliquis uerò quæ inesse hominibus solent, ut honoris, ac laudis minime respuens fuit, quæ non magis præmia sunt, quàm calcar & stimulus laborantibus ad uirtutem. Itaque ab omni alia passione, & concupiscentijs carnis prorsus erat

alienus, cæterosq; ut ita essent, prorsus sedulò admonebat. Nam ille quidem quàm iura traderet, non minus in literis suos auditores, quàm in bonis moribus, & quotidiana uita, ut cum honestate agerent, informabat. Cætera autem quæ sequuntur in eadem epistola de laudibus huius præclarissimi uiri, causa breuitatis pertranseo. In summa uerò, docuit is publicè iura diu Patauij & Florentiæ, ita discipulis charus, ut uix ullus unquam pater proprijs filijs. Ex huius schola multi Iureconsulti clarissimi prodierunt, & in primis, qui omnium maximus habetur, Nicolaus abbas Panormitanus, qui tot uolumina scripsit in Iure pontificio, quot alius nemo. Hunc ergo Ioannes Papa X X III. ut doctorum uirorum patrocinio se muniret, ad se ascitum, primò in Episcopum Florentinum iam aliàs à populo Florentino electum (ut antè dictum est) deinde in Cardinalem æquè Florentinum appellatum, promouit. Anno domini M. C C C C. X I. Is supra modum suarum fortunarum liberalis in omnes fuit, sed in miserabiles præsertim multo propensius ferebatur: nam eiusmodi homines in primis omni tempore summa cum pietate fouere consueuerat. Concilij quoque tempore, prælatos inopes, quos diuturnitate moræ exhaustos norat, omni qua poterat ope sustentabat. Domi quidem parcus erat, foris uerò mutuum contrahens, ut aliorum indigentia supplere posset. Multos labores, pericula & peregrinationes, ultra omnes pro congregando concilio passus est. Nam hyeme media per alpes, quæ Italiæ imminet, sedis Apostolicæ legatus, ad Sigismundum Imperatorem acturus de congregandi concilij loco, profectus est. Constantiæ tandem extincto schismate, concilij ipsius tempore, quum de certo & uero Pontificando ageretur, speratus & expectatus à cunctis ordinibus Pontifex, octogelimum annum ætatis agens mortuus est, & cum maximo honore exequiarum elatus. Et ne quid deesset officio eorum, quæ certando ab omni genere hominum in honorem funeris congesta sunt, Sigismundus Cæsar qui eum plurimi faciebat, uenerabaturque, & uehementer amabat, cum efferretur, comitatus est funus, & eo die omnibus gestis usque ad extremum assiduus interfuit. Huiusmodi profecto exequiarum magno ei uel defuncto ornamento fuerunt: quum præsentia Imperatoris, & totius Romanæ Ecclesiæ tanta pompa elatus sit, quanta antea eius ordinis uix quisquam fuerat. Supremus honoris calculus accessit laudator eloquentissimus illius ætatis Potius Florentinus, qui de eius laudibus habuit elegantem orationem, quæ extat, & in publicum edita ab omnibus legi potest. Obijt ergo Constantiæ, anno salutis M. C C C C. X V I I. die V I. Nouembris: sed postmodum à suis in patriam translatus, Patauij in templo maximo marmorea imagine sepulchro adscita, & sublimi tumulo diuorum statuis eleganter ornato, ante beatæ Mariæ uirginis aram magnificentiè nunc repositus iacet.

De Bartholomæo Zabarella Archiepiscopo Florentino.

ARTHOLOMAEVS similiter Zabarella, excellentissimus & ipse iuris interpres, & Francisci Zabarella Cardinalis ex Andrea fratre nepos, haud quicquam fermè patrio dissimilis, in quocunque uirtutum genere conferas, hic post illum meritò collocatur: qui utriusque Iuris pariter consultiissimus, in Gymnasio Patauino diu summa cum gloria Ius pontificium publicè docuit. Postea uerò Romam accitus, ibi cum maxima laude, & disputando & consulendo probatus, in Episcopum Spalatinum primò, & deinde in archiepiscopum Florentinum promotus est. Et demum ab Eugenio Pot. Max. Romanæ curiæ Referendarius electus. Verum cum mox ad collegium summi morum patrum esset ascensurus, morte importuna præuentus, excitatus ex suis admirandis uirtutibus expectationem omnium moriens frustratus est. Excessit uita nondum senex, anno gratiæ M. C C C C. X L V. Eius ossa ex Sutrio ubi mortuus est, Patauinum delata, cum patrio in eodem facello collocantur. Vixit is quidem, quoad uixit, in illa tunc ætate, opinione hominum nulli sapientia aut probitate secundus. Vacauit sedes Episcopalis Florentiæ nouem integros menses: cum non facile daretur, qui in ea sede tanto uiro succederet, susceptus est tandem Antonius ille

Ille magnus clarusq; miraculis & doctrina, qui innumera edidit librorum volumina: quem in catalogo sanctorum ascriptum uniuersa nunc ecclesia dicatis delubris & altaribus ob eius innumerabilia in se merita, iure optimo ueneratur & colit.

De Marino, & Marco Antonio, & Franc. Zabarellis.

ABVIT hæc domus uno fermè tempore tres insignes Iureconsultos, Franciscum scilicet, & Bartholomæum, & Marinum: illos quidem sacros, hunc uerò laicum: qui in consulendo de Iure, & interpretandis publicè legibus, sua ætate habitus est doctissimus. Scripsit & is fortasse in his studijs aliquid, & si ad nostram notitiam minimè peruenit. Extat magnificum huius uiri sepulchrum ex marmore, cum effigie dormientis insculptum, in templo D. Antonij Confess. in pariete ex parte meridionali, ubi hoc epitaphium legitur:

De Zabarellis urna hæc tenet ampla Marinum.

Suscipe Virgo preces, animam in tua regna repone:

Da legum & canonum fessam tuta arce morari.

Ibidem.

MARINO ZABARELLAE SENIORI IURISCONSULTO
MAXIME MEMORANDO, OB IDQVE INDIGNO CV
IVS SEPVLCHRV M TANDIV MALE NEGLECTVM
IGNORETVR, GRATA POSTERITAS H. M. RESTI
TVIT. OBIIT ANNO M. CCCC. XXVII.

Ornat hanc quoque pari decore domum nunc Marcus Antonius Zabarella, clarissimè equitis Ioannis omni cum honore mihi nominandi F. excellentissimus Iurisconsultus, & publicus aliquando in hoc gymnasio nostro pontificij Iuris interpres: qui & orator superioribus annis missus Venetias ad gratulandum nouo principi Francisco Donato, habuit de more elegantem orationem, quæ postea magna cum illius laude in manus hominum edita peruenit. Verum quid is in posterum edendum paret, non est nostrum polliceri: ab eo tamen non nisi egregium quippiam expectandum est, quod se suosq; maiores æquè deceat. Ad decorandam modò eandem familiam, expectatur quoque maior ætas Francisci Zabarellæ, archipresbyteri Ecclesiæ nostræ Patauinae: qui adhuc admodum iuuenis in eo ordine ita se habet, religione, moribus & doctrina, ut à suis maioribus nullatenus degener fore uideatur. Faxit Deus, ut diu uiuat, & rectius ualeat.

De Ludouico Cortusio.

NON mediocri fama uiget nomen Ludouici Cortusij Patauini, Iurisconsultissimi: qui sua ætate, ueluti reconditorium Iuris fuit. Hic præclarum opus, quod inscribitur Repertorium Iuris, ingeniosè, & non sine maximo labore omnium primus confecit: cuius adminiculo quicquid Iuris studiofus paruo negotio uniuersas causas sub oculis, pro uoto uelut in tabella picta habere potest. Pro hoc autè inuento, quantum ei debeant eiusmodi disciplinæ tyrones, ac plerunque etiam ueterani, nemo ignorat: ea præsertim tempestate, & in illa maxima librorum penuria. Atqui modò, ex noua & artificiosa librorum imprimendorum inuentione, locupletatis studijs, id opus fermè antiquatū esse omnino uidetur: quando nunc ab eo, ueluti ab uberrimo fonte innumeri penè in ea re indices in magna uolumina, ueluti riuuli maiores in lucem proruperint, & paruo nunc pretio comparantur. Scripsit præterea multa, quæ à paucis habentur, & inter

cætera Repet. super I. Imperium, I. More, I. Edita, I. Posthumo, I. Precibus, & multis alias, ut scribit Antonius Porcellinus. Is enim fuit in hac nostra Patauina academia eximius iuris interpres, & magni nominis uir, & ubiq; terrarū sapientiæ laude celebratus. Is moriens, contra communem mortalium morem, ex testamento interdixit suis propinquis lachrymas, & solitas funerum lamentationes, Ennii summi uatis exemplo: & quæcunque lugubria solent ad mœstitiā parari, abesse prorsus uoluit, addita etiam ex legato graui mulctatione hæredi, si id facere neglexisset. Contra uerò pro his acciri iussit musicos, cantores, & citharcedos, & tibicines omnis generis, qui uario concentu unā cum clero funeris pompam partim prærent, partim sequerentur usq; ad quinquaginta: quibus singulis mercedem dimidij auri nummi dandā statuit. Et quod duodecim puellæ innuptæ, amictæ uiridibus pannis, feretro subirent, usque ad templum, ubi se sepeliendum mandauerit: quæ omnes pariter de more lætantium, quæcunque uellent, modulantes alta uoce concinerent, relicta singulis certa pecuniæ quantitate, dotis causa. Is sanè ratus, quod Thraces olim, quorum institutum Valerius Maximus plurimum commendat: qui luctuosa puerperia esse putabant, & læta funera, quando illa initium laboris essent, hæc finis. Et idcirco (auctore Macrobio) defunctos ad sepulturam prosequi cum cantu plurimarum gentium instituta sanxerunt. Sepultus est in æde uetustissima S. Sophiæ, centum funalibus incensis, & uiginti integris dandis uniuerso clero Patauino, qui longo ordine præcedebat, & cum eo omnis cucullatorum conuentus, exceptis Eremitanis, quos testamento cauit, ne funeri suo ullo pacto interessent, ne sua fortassis illa (ut arbitror) nimia cucullarum nigredine, hilaritatem exequiarum interim funestarent. Obijt anno salutis M. CCCC. XVIII. XVI. Calend. Augusti. Extat huius monumētum à læua templi ad Occidentem sublimè in parte te cum hoc epitaphio:

Astra Ludouicus scandens hoc marmore clausum

Me liquit, bustum, carcer & eius eram.

Cognomen Pataui concessit Cortusiorum

Stirps: legum & canonum dilucidauit opus.

Amorum miranda iura uolumine paruo,

Stant alphabeto nomine nota suo.

Ergo Galasie radiet in zona Maria.

Funde preces pie.

De Otonello & Aloisio Discalcijs.

TONELLVS Discalcio sua ætate extitit iureconsultus clarissimus, & in legibus interpretandis doctor peritissimus. Is principibus Cæsaribus summe gratus, & multis legationibus & honoribus à Francisco iuniore decoratus. Hunc imitatus est eius abnepos Aloisius Discalcio, doctissimus iureconsultus: qui & ipse ubi publice in hoc Patauino gymnasio multos annos iura ciuilia cum summa laude professus est, Venetias profectus, ibi in eo foro ad omnes magistratus neque eloquentia in dicendo, neque sapientia in consulendo, cuiquam cessit. Atqui senio ingrauescente, in patriam reuersus, Antonium Discalcium filium, insignem iureconsultum, nihilo sè nē minoris famæ, Venetijs in eo foro sibi suffectum, & clientelæ, & præclari nominis hæredem reliquit. Ipse autem studijs amœnioribus (quatenus à consilijs litigantium, & à Reipub. negotijs uacare licebat) suauiter incumbens, eruditionem nepotum, & familiæ commoda studiose procurabat. Obijt anno à partu Virginis M. D. LIII. paulo post quàm doctoratus insignia cum magna lætitia Otonello nepoti de more publice ipsemet dederat. Atqui etiam eodem anno infra sex menses defunctus est, & Antonius filius, cum maxima iactura Veneti fori, & patriæ, quum esset maximo utrique decori. Ambo sepulti cum antiquo Otonello humi in basilica Eremitarum, ubi uetus hoc epitaphium uisitur:

Aurea

*Aurea iura tui requies postrema laboris,
Legis amor, veri lux, Otonelle, sequacis
Cuius erit pariter grauis hic lapis ossa uorabit
Consortis, & te, cui nomen Discalcius errat.*

SEPVLCHRVM EGREGII LEGVM DOCTORIS
DOMINI OTONELLI DE DISCALCIIS, DE PA
DVA, IVDICIS EIVSQVE CONSORTIS, ET
HAEREDVM SVORVM, CONSTRUCTVM M.
CCCC. III. DIE XI. SEPTEMBRIS.

De Rambaldo Capiuacio.

MAXIMI nominis olim fuisse comperio Rambaldum Capiuacium, uirum ingenti sapientia præditum, & peregregium iureconsultum, armorumq; & militiæ peritiam strenuum. Hinc factum est, ut cum Florentina Res. perniciosis admodum seditionibus laboraret, & iam populo à Senatu disuncto, multitudinis arbitrio Respub. ageretur, hunc sibi prætorem delegerit: qui magna sua sapientia, ausuq; & consilio, & eloquentia singulari, ita in ea re se habuit, ut quod uidebatur à plurimis fieri non posse, unus quidem uel solus optimè confecerit, ut scilicet Senatus, cum plebe summa cōcordia conueniret. Ei propterea ultra laudes & ingentia munera, Florentina Respub. in memoriam facti, pro insigni munere florem et deferendum ad insigne proprium addidit: qui flos lapideus adhuc uisitur in ædibus antiquis gentis huius, intra mœnia ciuitatis, ad sanctum Laurentiū: quas modò instaurauit, & multo speciosiores reddidit, nobilis uir Cardinus Capiuacius. Huius autem præstantissimi uiri sepulchrum cernitur in æde D. Mariæ feruorum cum eiusmodi epitaphio:

*Hic situs est ingens doctor Rambaldus utroq;
Iure nitens: veri constans zelator honoris,
Militiæ speculum, Vaca caput inclita proles:
Sub cuius regimen uoluit Florentia plebem.*

De Bartholomæo Capiuacio.

BARTHOLOMÆVS similiter Capiuacius, sua ætate insignis iureconsultus, & publicus professor legum fuit, magniq; & ipse nominis in omnibus Italiæ gymnasijs. Scripsit in iure ciuili quædam scitu digna, quæ extare dicuntur. Consuluit olim cum Baldo, & Paganino Sala, illustribus iureconsultis, & ea ætate celeberrimis. Legitur huius consultum contra Ricardū Malumbram in uolumine I I I. Consiliorum Baldi, consilio CCCC. XIX. Floruit circa annum M. CCC. L.

De Profdocimo Comite.

REFVLST etiā clari nominis splendore non in hoc tantū Patauinō gymnasio, sed etiam in uniuersa Italia, atq; in tota planē Europa Profdocimus Comes, ex antiqua & nobili Comitū progenie: qui dū potifficis sanctiones publicè traderet, præclaram nominis famam tam docendo, quàm scribendo est consequutus. Multa enim ingenij sui monumenta extant, quæ transmissa ad posteros, ubiq; leguntur. Edidit multos tractatus accuratissime in utraq; facultate:

p 3 &

& in primis tractatum differentiarum Iuris ciuiliſ & canonici, & De confanguinitate & affinitate, qui habentur impreſſi. Conſuluit cum Raphaele Fulgoſio, & cum Paulo Caſtrenſi ſuis collegis: ſcripſit ſuper Sextū Decretalium: & ab Antonio Corſeto appellatur doctor ſolennis, & ab Angelo Vbaldo uocatur famoſiſſimus. Hic autem ſepultus eſt in templo D. Antonij cōfeſ. in ſublīmi ſepulchro in parte ſeptentrionali, in nobili ſacello maiorum ſuorum, ubi & B. Lucas pariter requieſcit.

De Ioanne Francisco, & Gabriele & Ioanne Federico, & Bartholomæo, Capiliſtijs.

VIC meritò ſubneſcendus eſt præcipuum æui ſui decus Ioannes Franciſcus Capiliſtiſ, nobilis eques & comes, pontificij & ciuiliſ Iuris peritiſſimus, & orator facundiſſimus: cui diuturna & eximia emulatio per triginta tres annos, in Patauino gymnaſio fuit cum hiſ collegis excellentiſſimis, Paulo Caſtrio, & Iacobo Saliceto, & Raphaele Fulgoſio. Huic præter docendi laudem multiplex etiam legatio accreuit claritudinem & gloriam, patriæ uerò & familiæ peperit immortalitatē. Is nanq; in concilio illo celeberrimo cœpto Baſilæ anno M. CCCC. XXXI. pro Venetiſ primò, deinde M. CCCC. XXXIIII. rurfum pro Eugenio IIII. Pont. Max. qui tunc eiufmodi concilium multis de cauſis reſcuſabat, perquàm inſigni legatione utrobique functus eſt. Vbi ita glorioſè ſe habuit, ut ea à Pont. Max. & à Sigifmundo imperatore in perpetuā tam magnificæ rei à ſe geſtæ memoriā, & equitatus & comitatus ornāmētis, & præclaris muneribus una cum omni eiuf poſteritate in perpetuum fuerit decoratus. Huius uiri præſtantiam Platina elegantiſſimus hitoricus in uita Eugeniij, & ſcriptores plerique alij cum magna patriæ noſtræ gloria meminere. Is à Senatu Veneto miſſus eſt ad principē Mediolanī, pro componenda pace, & poſtea iterū pro conſtituendis finibus: ubi glorioliſſimè & pro uoto Senatus rem geſſit, ſeq; utriq; parti gratum admodum reddidit. Suſcepit iſ ex uxore nobiliſſima tres filios, non magis paternarū facultatū, quàm uirtutum hæredes, Raphaelem canonicū Paduanum, & Franciſcum, & Gabrielem iure conſultos inſignes. Quorum alter Franciſcus ſcilicet præter legalem ſcientiā, quam in hac Pat. academia XL. annos publicè profeſſus eſt, poeticis quoq; eruditiſſimis, in quouis carminū genere ualde excelluit. Legi eū eiuf epigramata, & elegias cultiſſimas. Cecinit quidem in eo genere pleraq; admiranda felicitate: ita ut nili docendo, & conſulendo, ac reſpondēdo de lure, ac multa etiā in ea ciuili facultate ſcribendo, ingenium occuparet ſuum, haberemus præter antiquos illos Stellam Flaccum, & Voluſium, nouum, nec minùs illuſtrem poetam. Scripſit enim multa uolumina in utroq; lure, præſertim in ſecundo Codicis. ut teſtantur Berta cbinus, & Baptiſta Samblaſius eiuf diſcipuli, & Cepola in ſuis conſilijs. Habentur eiuf lectionū quatuor uolumina. Huic frater fuit Gabriel, & ipſe egregius Iuriſconſultus, & eques ac comes nobiliſſimus, & aliquando Romæ per aliquot annos ſenator illuſtris. Qui præter laudes cæteras, quibus in tota uita maximè enſuit, ob Bononiēſem præturam, quam magnificentiſſimè geſſit, habitus eſt omnium illius temporis, tum equitate, tum liberalitate maximus. Scripſit & iſ fortalle multa: ego autē id tantum ſcio, quòd dum Bononię prætorem ageret (ut Modeſtius Polontonus ſcribit) tollegit clariſſimòrum uiroꝝ nomina in ea urbe iacentium, atq; pro ſingulari illius urbiſ laude ad illorū memoriā celebrandam, literis, memoriæq; mādauit. Excelluit ex ea quoque familia Iureconſultus eximius Ioannes Federicus, doctor & comes, quem legimus in conſilijs Bartholomæi Cepolæ, conſilio LIII. immortalē memoriā celebratum: & fuit præceptor Bertachini clariſſimi ſcriptoris, ut ipſemet Bertach. fatetur in ſuo tractatu de Gabelliſ. Eiufdem quoq; diſciplinæ ſplendore refulſit & Bartholomęus Capiliſtiſ, Iureconſultus inſignis, qui uixit uſq; ad decrepitam ætatem, & docuit in hoc gymnaſio Patauino annos XXXIII. & in Rep. ſemper inter primòs habitus. Obijt à partu Virginis M. CCCC. LIX. Hi omnes ſepulti ſunt in baſilica D. Antonij cōfeſ. in ſepulchro maiorum ſuorum poſt aram maximam.

De

De Angelo Buzzacharino.

MAGNAE fuit scientiæ & sapientiæ Angelus Buzzacharinus, clarissimus Iuris interpres: qui Patauinam academiam (quandiu uixit) suis consilijs & expositionibus illustrauit, & ex eo in tota Italia fuit ea tempestate notissimus. Scripsit pleraque multa, quæ posterorū negligētia, & iniuria temporum (ut multis alijs scriptoribus sæpe accidit) uel non habentur prorsus, uel si extant, sub aliorū nomine (ut plerumq; fit) supposita titulo eментito leguntur. Is in bona senectute scholas & forū declinans, humanioribus atq; sacratoribus literis sese tradidit, & domi in eo tranquillo ocio postea sibi uixit, ab omni prorsus ambitione & cupiditate semotus. Huius cineres conditæ sunt in templo D. Antonij Confess. in sepulchro suorum sub hoc titulo:

ANGELO BUZZACHARINO VTRIVSQVE
IURIS INTERPRETI EXCELLENTISSIMO,
SALIO IURECONSULTVS FRATER
POSVIT.

De Bernardo Buzzacharino.

SVBSECVTVS est ex eodem genere Bernardus Buzzacharinus, uir maximi ingenij, & singulari utriusq; Iuris scientia præditus: qui in magna nominis celebritate, & hic in patria academia, & foris in uniuersa Italia, tam Cæsareas quam Pontificias leges publicè diuq; interpreta- tus est. Quid autem in ea re scripserit, nihil mihi hæcenus cōstitit: & si multa fortasse scripserit, quæ uel non edita uulgo sunt, uel quæ omnino nescimus.

De Arcuano Buzzacharino.

SVCCCESSIT in iisdem studijs ex eadem gente hac nostra ætate Arcua- nus Buzzacharinus, iuuenis summæ expectationis: qui in primis anniæ interpretandis institutionibus præfectus, cunctis admirabilis fuit. Sed heu infelicē hominis sortē, maxima iam de se spe cōcepta, immatura morte, cum maximo omnium moerore à scholis, à patria, à suis, & à mundo deniq; sublatus est: anno salutis M.D.XL. & sepulcro inter suos maiores conditus.

De Leone Lazara.

LEONAZARA uir fuit Iuriscōsultissimus, & in gymnasio Patauino eximius legum interpres, & doctor suæ ætatis celeberrimus. Huius sapiētiæ me- minit Angelus Castrius in concilio L. Eius scripta notariorū defectu, uel posterorū incuria puto periisse: fama tamen illius singularis sapientiæ uiget, & immortalis existit.

De Michael Marostica.

SIMILITER eadem tempestate floruit clarissimus legum interpres, Mi- chael Marostica Patauinus, in Iure ciuili & pōtificio peritissimus: de quo idē Angelus Castrius supra membratus, in prædicto cōsilio celebrem me- moriam dereliquit.

De Bartholomæo Bulleo.

EST, quod sciam, nihil memorabile scripserit Bartholomæus Bulleo: clarum tamen honore militiæ, & legum disciplina, & æquitatis sancti- tate fuisse constat: utpote qui accitus à Florentinorum Repub. Floren- tiæ insignem magistratum gessit. Is sepultus est in æde D. Andrea, ubi incilum est hoc elogium:

SEPVLTURA EGREGII MILITIS, ET LEGVM
DOCTORIS, DOM. BARTHOLOMAEI DE BVLLE
IS. OBIIT EXIENS CAPITANEVS FLOREN-
TIAE, M. CCCC. XXIII.

Legitur de hac familia, & de altero Bartholomæo, in atrio domini Antonij Confess. hoc satis lepidum distichum:

*Nosse sepulturam poteris spectando figuram
Corporis huius rei de Bullis Bartholomæi.*

De Petro Barbobo, seu Sonzimonio.

NON mediocris existimationis, sed inter præcipuos iuris interpretes sui seculi, habitus est Petrus Barbobus, clarissimus iureconsultus. Scripsit super Digesto ueteri, & sexto Codicis, quæ audio apud nonnullos extare. Hunc Cépola in suis Consilijs honorificè citat, & eius nomen cum aliquo doctriinæ præcellentis elogio semper appellat. Docuit is publicè ius ciuile in patria annos uigintiocto: claruit circa annum à Christi natali M. CCCC. LV.

De Paulo Dotto.

PAVLVS quoque Dottus, doctissimus iureconsultus, hic in nostro gymnasio inter insignes Canonistas & Iureconsultos illustri fama sua ætate præfulsit. Scripsit enim in iure canonico teste Bartholomæo Cépola multa digna lectu: & præsertim super Decretales, incipiendo à Titulo De iudicijs, edidit magnum uolumen, quod existimo apud multos extare, licet nondum (quod sciam) publicè omnino uulgatum. Leguntur huius subscriptiones in Consilijs Raphaelis Fulgosi, & Raphaelis Cumani, & aliorum doctissimorum uirorum, quorum tempore floruit.

De Ioanne Sanlazarro.

SCRIPSIT etiam Ioannes Sanlazarus, iuris utriusque doctor eximius, in Titulum De iudicijs digestorum, quæ extare dicuntur. Prælegit in gymnasio Patauino, maximo scholasticorum confesso, extraordinariam ordinarium iuris ciuilis: & propterea olim ab alijs, & nunc à nobis hic non immeritò celebratur.

De Lauro Pallazzolo.

LVCET adhuc clarum nomen Lauri Pallazzoli Patauini, qui Academiam, simulq; & patriam mirum in modum suis inter legendum interpretationibus, & eruditis lucubrationibus exornauit. Edidit cultissimam repetitionem in l. Pacta conuenta, digestis De contrahenda emptione, & quædam necessaria ad tractatum Pseudorum. Item repetitionem legis, in quorum, digestis De pignoribus. Item repetijt disertissime paragraphum Ceterum. Instituta de Successione agnatorum. Insuper edidit præclarum tractatum, Vt extantibus masculis foeminae non succedant. Qui quidem omnes nunc habentur impressi, & ab omnibus summo opere commendantur. Alia quoque multa scripsit alicubi extantia: quæ aliquando fortassis edentur. Floruit anno Domini M. CCCC. XL.

De Francisco & Ioanne Verzelesijs.

FRANCISCVS quoque Verzelesius Patauinus, iuris utr. consultus, scripsit super Sextum & Clementinas insignes commentarios, qui dicuntur extare. Simili quoque nominis gloria, floruit Ioannes Verzelesius clarissimus & ipse doctor, qui ordinariam prælectionem iuris canonici, in eodem gymnasio cum summa scholasticorum frequentia

diu prælegit, consuluitq; cum Cepola, & habitus est doctissimus.

De Francisco Porcellino.

EIVSDEM planè nominis atq; professionis fuit Franciscus Porcellinus, egregius doctor, miles & comes insignis: qui maxime celebritate nominis & hic in patria, & Ferrariæ publicè ius pontificium & civile docuit annos xxviii . & sæpe consuluit cum Paulo Castrensi, & Bartholomæo Cepula, ut legitur in eorum Consilijs. Edidit quoque methodum De consiliendo inventario, & insignem tractatum de duobus fratribus. Scripsit super secundum Digesti noui: & super titulum Solutio matrimonio, & De uerbis obligacionibus: & magnum uolumen Repetitionum, Tractatum & Consiliorum. Quæ omnia extare dicuntur: & partim etiam uulgo edita, & æneis characteribus impressa. Is fuit præceptor Baptiste Sambiasi, Iurisconsulti clarissimi, ut in tractatu De priuilegijs dotalibus honoris gratia ipsemet Baptista commemorat.

De Antonio Porcellino.

MINIME hoc loco huius nepos Antonius Porcellinus silentio suppressendus est, & ipse equestris ordinis uir, & insignis Iur. utr. consultus, simulq; orator clarissimus. Hic diu Cæsareas leges publicè docuit. Et ad gratulandum nouo principi Venetiarij Andrea Grito orator electus, & ad Senatû pro pace cum hostibus inita: & ad Cardinalem Pisanum pro felici ingressu, ad Patavinum episcopatum. Quas postmodum elegantissimas orationes non sine summa nominis gloria publicauit. Scripsit fortassis alia de Iure, in quo uersatus est, quæ ob immaturam eius mortem cum ipso pariter extincta sunt. Addidit in libello collegij Iurisconsultorum scholia quædam notabilia, & memoria dignissima. Vixit annos plus minus xli . Obijt M. D. xxix . in ædem S. Georgij in sepulchro maiorum elatus.

De Angelo Castrio & Nicolao filio.

NOSTER item ciuis est, & Patavij auspiciatissime natus, & educatus, & ingenua posteritate in hunc diem feliciter propagatus, Angelus Castrius, clarissimus Iurisconsultus, eques, & comes, & aduocatus consistorialis egregius: Pauli illius Castrelli uiri clarissimi filius. Huius consilia in uniuersis gymnasijs, & in foro præmanibus doctorum ac aduocatorum omnium quotidie uoluntantur: utpotè, quæ in huiusmodi disciplina ciuilibus sapientiæ, & in omnibus causis, præcipua rudimenta habere noscuntur. Huic filius fuit Nicolaus, canonicus noster Patauinus, & ipse in utroque Iure præstantissimus, ac paternæ uirtutis prorsus æmulus, quæ & Bononiæ, & Papiæ, & hic in patria demum in publicis scholis aliquandiu Pontificij iuris scientiam magna sui nominis gloria fuerit interpretatus. Is auo & patri æneas statuas in basilica Seruorum sanctæ Mariæ, magnificis titulis collocandas curauit: & si tantorum uirorum memoriam in mundo ne Lethe quidem tota abolere unquam posset. Horum epitaphium inferius habetur in appendice huius operis, in quo de sepulchris & epitaphijs externorum tractabitur.

De Michaeli Milharia.

CELEBRATUR item inter eximios Iurisconsultos eximius utriusque Iuris professor Michael Milharia, uir acutissimo ingenio, & scientia non uulgarî: qui publicè in gymnasio Patauino multos annos ciuilia Iura interpretatus est: quiq; in ea facultate præclara quædam composuit, quæ apud illustrem ætatis nostræ Iurisconsultum Marcum Mantuanum adhuc extant, & ab eo non mediocriter cõmendantur. Tumultus est huius in basilica D. Francisci in sacello ad Occasum, elogio ita corroso, ut omnino legi nullo modo possit:

De

De Bartholomæo Gloria.

N I H I L O minoris famæ extitit Bartholomæus Gloria: qui maxima eloquentia, & interpretandarum legum peritia præditus, à cunctis & sapientissimus Iurisconsultus, & facundissimus orator habitus est. At qui is (ut refert Baptista Samblasius in tractatu De legali studio adipsendo) ingenio fuit singulari, ac de suo sanè gentilitio nomine merito Gloria appellatus: quando uel propria eruditio, quod nullis unquam diuitijs consecutus esset, tale ei meritum nomen attulerit. Porro uerissimile est, hunc talem tantumq; uirum egregium quidpiam sui ingenij monumentum reliquisse: sed aut suorum negligentia, aut sublatum furto, aut alio aliquo infelici casu perisse.

De Francisco Bradiolo.

F O C autem amplius de Francisco Bradiolo pro certo dicitur, quòd is quo famam suam cum docendo, tum consulendo multo illustriorem redderet, super sextum Decretorum doctissime scripserat, quod alicubi extaret: licet quicquam aliud non habeamus hactenus pro comperto.

De Daniele Rido.

A N N O à natali Christi M. CCCC. floruit Daniel Ridus, maximus Iuris interpretres, qui in hoc nostro Patauino gymnasio multos annos Ius ciuile publicè docuit. Quid autem ex sua illa doctrina præter hanc famam reliquerit, non satis cõstat.

De Thoma Genuario.

P E R hæc fermè tempora in eadem academia claruit eximia legum peritia Thomas Genuarius: qui longo tempore publicè cum magna nominis gloria, in interpretandis legibus uersatus, & in curia, & in foro, & in omni genere legalis doctrinæ præstantissimus, hic inter illustres Iureconsultos non infimum locum tenet.

De Antonio Santangelò.

A D D A S huic Antonium Santangelum, Iuris utr. consultum, & clarissimum legum & canonum interpretem, & in Patauino gymnasio, & in tota Italia celeberrimum. Docuit is annos XXXVI. floruit circa annum M. CCC. XXXV. Scripsit super legem, Si infulam. Digestis de Verb. obligatione. Dictus est solennis doctor, sicut baptista Samblasius in tractatu De legali studio adipiscendo confirmat.

De Medio Comite.

Q V A M clari nominis in eodem studij genere futurus erat, si superuivere diutius licuisset, Medius Comes, è nobili illa Comitum familia ita nuncupata, elogium super eius tumulum incisum indicat, quod est humi in templo Eremitarum: anno domini M. CCCC. III:

Heu decus, heu pietas utriusque heu gloria iuris;

Hac Medius Comes doctor sepelitur in urna:

Qui sua clausissent, si tardius hora sorores,

Maximus Italicas fama uolaret in urbes;

Ex hac progenie fuit Ioānes Parisinus de Medijs Comitibus, qui testamento fieri mandauit claustrū Cathedralis Ecclesiæ, sicut ibi in sa-

xea tabula legitur: anno M. CCC. X.

De

De Belforte Chechileo.

COMMENDATVR etiam per ea tempora legum peritiā, & insignis interpretatio Belfortis Chechilei: qui multos annos in patrio gymnasio lus ciuile tanta cum laude exposuit, ut habitus fuerit optimus omnium sui temporis (ut eorundem uocabulo utar) textualis. Quid autem hic scripserit aut ultra fecerit, ignoramus.

De Antonio Sanlunardo.

LARVLT subinde sua ætate tam publicè quàm priuatim, non mediocrī fama celebratus Antonius Sanlunardus, iureconsultus in docendo elegantissimus, & in respondendo consultissimus: quem tantæ fuisset memoriæ fama est, ut ferè leges omnes, & cum his glossas, & interpretationem super his scribentium ad uerbum penè quum opus esset, memoriter referre posset. Quid uerò ea tanta memoria effecerit, nihil nobis adhuc constare pro certo poruit.

De Ioanne Prato.

ST subinde hic modò à nobis Ioannes Pratus inter Iuris utr. peritos non infimo loco ponendus: qui fuit interpret legum acutissimus: & multos annos nō sine laude summa publicè ius canonicū & ciuile prælegit. Scripsit quàmplurima, quæ adhuc extare audio. Lecturā eius super secūda Digesti ueteris. Floruit circa annū dominī M. CCCC. LIX.

De Christophoro Alexandrio.

AC eadem ætate iureconsultus insignis, ac uir bonus, & probatissimæ uitæ fuit Christophorus Alexandrius, qui floruit circa annum salutis M. CCCC. LXX. Quid autem per ea tempora scripserit, hæcenus nusquam legi.

De Antonio Turcheto.

OV I puer ac iam ferè adultus Antonij Thurchetum Iurisconsultum multo senio confectum, Iuris utr. consultissimū, & oratorem eloquentissimū. Qui & in scholis permultos annos docendo, & domi consulendo uehementer sua ætate præcelluit. Verisimile quidē est hunc, cū esset doctissimus, simulq; eloquentissimus, aliquid omnino dictasse, ac studiorū suorū memorabile quippiā reliquisse. Sed quia ultimus gentis suæ fuit, interijisse arbitror quæcūq; scripserat: præter consilia quædā, quæ extare dicuntur: & luculentam orationē, quam habuit missus ad Nicolau Tronum nouū ducem Venetiarum gratulatum, pro Repub. Patauina, in qua tanta suauitate dicēdi usus est, & tāta sententiarum grauitate, ut cum ea à cunctis quotidie ardentè exposceretur, coactus fuerit illam uulgò descriptam edere, ac impressoribus tradere, ut ab omnibus legi possit: cuius ego lectione mihi sic delectatus sum, apprimè testans, hunc uel maximè meritum, ut hic inter ceteros gymnasij nostri procures locum haud infimum sortiatur. Obijt ultimo senio confectus, anno D. M. D. V. die XIII. Sept. & in templo D. Ant. Confes. in sacello, & sepulchro maiorum honorificentissime tumulatur.

De Petro Stalpo.

NON est ullo pacto honore debito fraudandus hic Petrus Stalpus, utr. Iur. professor doctissimus: qui præter alia, quæ fortassis scripserat, redegit in unum uelut aceruū, & cum debito ordine disposuit Singularia Ludouici de Roma. quod studium ab omnibus certè, qui liuore carent, mirificè commendatur.

De Ioanne Baptista Samblasio.

ABVIT etiā hæc nostra ciuitas inter tot illustres Iurisconsultos doctissimum uirum Ioannē Baptistam Samblasium, qui sua tēpestare, & hic Patauj in scholis, & in foro, & foris in diuersis Italix urbibus inter præstantissimos quosq; uiros ubiq; legali sapiētia fuit, & tunc post mortē etiam

etiam multo amplius nominis celebritate resplendet. Fuit enim suis temporibus uir doctrina, ingenio & memoria penè singularis, discipulus quidem Pauli Castrensis, sed peritia penè æqualis. Extant eius præclarissima monumenta, certissima sane indicia summæ huius uiri sapientiæ: ex quibus facile conijci potest, hunc unum nulli antiquorū, uel recentiorum iurisperitorum, aut in scribendo, aut in docendo, & in quouis studiorum genere posthabendum. Edidit pulchras repetitiones, & ualde doctas, acutas, graues & copiosas. Itē opus egregiū De priuilegijs & dotalibus, in uisib. Feudorum, quæ assidue à cunctis iurisperitis præmanibus habentur. Insuper & arborem effinxit super librum Institutionum Iustiniani ualde ingeniosum. Scripsit & pulcherrimum tractatum De actionibus, & earum natura. De differentia inter arbitrum & arbitratorem. Item quæstiones de Arbitris, & tractatum de Correlatiuis, cum esset adhuc in studijs nouus tyro, & tantum iuris candidatus: anno scilicet ætatis suæ xxxi. Cōposuit etiam Repertoriū ad consilia Angeli de Perusio: & opus De legali studio adipiscendo. De cōtrarietate iuris ciuilibis & canonici: & multas doctas interpretationes in diuersos titulos primi & secundi Digestorum ueterum: ac etiā super primo & secundo Codicis, & duas centurias collectas contradictionū utriusq. iuris. Scripsit præterea super Decretis, & super rubrica Decretalium, & alia deniq. multa, quæ partim apud plerosq. extant, partim iam formis impressa apud omnes magna cū illius laude uersantur. Reliquit insuper quædam fragmenta mutilata, quædam uix inchoata, ac ferè tantummodo mente comprehensa: quæ si ad finem aliquando perducipotuiissent, cūctis sanè gymnasijs maximo usui fuissent. Sed (proh dolor) ea unā cum auctore eiusdem procellæ naufragio perierunt. Is enim (dum esset Brixie assessor prætori Dominico Triuisano, equiti clarissimo, Marci Antonij Triuisani inclyti Venetiarum principis, qui proximis annis uita functus est, patri, ita oppressus est repentina apoplexia, ut amissa statim uoce ne uerbum quidem ulterius proferre potuerit. Scripsit tamen prudenter, uel sic affectus, manu propria testamentum, & uxori suæ (quia liberis carebat) substituit ex cognatione sua Paulum, & eius fratrem de Sartis de uico Peraghæ. Quo facto, acceptis de more sacramentis, mortuus est: an. D. M. CCCC. XCII. VIII. Idus Februarij. Huius nobile sepulchrum Brixie uisitur in æde D. Agathæ, ubi super portam sublimi loco hoc epitaphium insculptum legitur:

BAPTISTAE BLASIO PATAVINO, PONTIFICII
CAESAREIQVE IVRISCONSULTISSIMO, PRAE
TORIO ASSESSORI AEQVISSIMO.
M. CCCC. XCII.

De Ioanne Francisco Pauino, Canonico Patauino.

PRAESTANTISSIMVS utr. iur. doct. & excellētissimus theologus fuit Ioannes Franciscus Pauinus, ciuis & canonicus noster Patavinus: qui tum docendo, tum consulendo in patrio gymnasio cum maxima nominis celebritate aliquandiu uersatus, à summo Pont. Paulo I. Romā ad honestissimum officium iudiciorum sacri Palatij accitus est. Qui quidem gradus quā apertum ad summos quosque honores aditum præbeat, nemo ignorat: quādo omni bus ferme constat, ex eo ordine doctissimis quibusque uiris, ad præclarum purpurei galeri honorem breue & expeditum iter patere. Quod sanè decus, & huiusmodi propter eximiā eius doctrinam, & uitæ integritatem facile contigisset, nisi fata merita hominis uirtuti aduersa improbè obstitissent. Is autem permulta in iure ciuili & pontificio scripsit disertissime, quæ edita ubique terrarum auidissime læscitantur. Inter cætera autē quæ extare scimus, legitur insignis glossa super Extravagantes Romanis xxi. ab omnibus quā maximè approbata. Edidit insuper Decisiones Romanæ à se diligenti studio collectas, & in uolumen redactas. Insuper tractatum De offi-

cio & potestate capituli sede vacante: De decimis, De charitativo subsidio: & eximium consilium in causa B. Simonis Tridentini, ubi latè de materia iudicij criminalis ex ea occasione disseruit. Circumfertur etiã impressum opus præclarum Visitationum episcopi. Scripsit quoq; relationem ad Pon. Max. De canonizatione B. Bonaventuræ, quæ manifestissimè ostendit, illum dignum fuisse, ut inter sanctos Dei, Ecclesiæ more referatur. Quæ quidem omnia impressa habentur. Item pleraq; alia ingeniosè commentatus est, quæ apud nonnullos extare perhibentur: & præsertim apud doctiss. iureconsultum Ottonellum Pasinum, ex eius sorore pronepotem, qui habet tractatum super Nouellis Iustiniani, de quibus in commentarijs suis Berthachinus in uerbo Liber, ita dixit. Liber Nouellarum fuit ordinatus per dominum Ioannem Franciscum Pavinum, auditorem Rotæ, cuius lecturam ipse mihi ostendit: sed nondum uenit in lucem, & est mirabile opus. Hæc ille. Extat etiam penes eundem Pasinum opusculum alterum, quod inscribitur, Quodlibet in utroq; iure: eximium sanè opus, pro intelligentia multarum difficultatum in multis legibus, & ad acuendum ingenium in omni legali disputatione. Hic tandem fato functus, Romæ decessit, & ibidem sepultus est, in ara cœli, humi sub tabula marmorea hæc titulo insignita:

IOANNES FRANCISCUS PAVINUS, CANONICUS PAVANUS SACRI APOSTOLICI PALATII, CAESARVM AUDITOR, ET SACRAE THEOLOGIAE PROFESSOR, ET IVRIS VTRIVSQUE DOCTOR.

Visitur in ingressu portæ Orientalis D. Antonij Confessoris alterum epitaphium, humi in marmorea tabula sculptum: quod ipse parenti suo parauerat.

IACOBO PAVINO OPT. GENITORI IOAN. FRANC. F. G. R. THEOLOG. DIVINIQUE AC HUMANI IVRIS CONSULT. CANONICUS PATAVINUS, SACRI APOSTOLICI PALATII CAESARVM AUDITOR: AD. P. M. F. M. CCCC. LXVI. XII. SEPT. SENIO EXPIRAVIT, MALIS CEDENS, SUPERATIS ADVERSIS, F. D. I. VIXIT ANNIS LXXX.

De Alexandro Papifauio:

EQVAQVAM dissimili legum peritia præditus fuit Alexander Papifavius, uir nobilissimus: qui cum utriusq; iuris esset apprime studiosus, ut nobilissimæ familiæ, ex suo quoq; studio famam adderet immortalẽ, nullis nec uigilijs, nec laboribus parcens, publicè in gymnasio docendo, & domi assidue consulendo, in præstantissimum uirum euasit: ita ut adolescens adhuc maxima quæq; de se in ea facultate promitteret. Verùm postquã diu docuerat, & multa scripserat, iam planè senex, & studia simul, & uitam deferere coactus est, suis interim grauissimum mœrorem, & patriæ summum de se delictum relinquens. Obijt anno natalis Domini M. D. XXIX. ætatis autem suæ XXI. sepultus in antiquo sepulchro maiorum apud basilicam D. Antonij Confessoris.

De Marsilio Papifauio.

M ADEM deploratione prosequendus est & hic Marsilius Papifauus, iudē iureconsultus excellentissimus: qui & ipse aliquot annos in hoc gymnasio docendo, & disputando, & scribendo maximam spem eminentis doctrinæ in posterū cunctis excitauerat. Sed (proh dolor) funesto illo acpestilenti anno ab atra illa lue ferē per orbem uniuersum grassante, admodum iuuenis, quum nominis immortalitatē sibi pararet, acerba morte extinctus est. Decessit anno Christiani natalis M. D. XXVIII. suæ uerō ætatis XLV.

De Francisco Papifauio.

N IHILO leuiori luctu prosequendus est, & iuris scientia, & generis nobilitate æquē præclarus Franciscus Papifauus, uir luecōsultissimus, eiusdē Marsilij frater, natu quidem minor, sed doctrina certē par, qui ex suo ingenio (ut fertur) multa scripsit consilia, postmodum suo tempore edenda. Edidit autem paulo ante obitum de Monte Pietatis circa usurarum materiam, quædam ueluti studiorum suorum præludia, indictum certē maximum, quod si ei diutius uiuere licuisset, editurus erat multo sanē maiora, & præstātiora prioribus. Ossem fallacem: porrō immatura mors omnia interruptit, & fecit, ut omnes boni, & præsertim sui uehementer angerentur. Obijt anno salutis M. D. LI. VII. Calend. Februarii, sepultus apud basilicam D. Antonij Confessoris in sepulchro maiorum.

De Ioanne Baptista Rosello.

R ELEGERRIMVM planē reddit Ioannem Baptistam Rosellum, non tam insigne nomen Rosellæ gentis, cui longa maiorū serie, ueluti hæreditaria peritiā iuris contigit, quàm quod & ipse iuris peritissimus, atque eximius legum interpres fuerit. Quippe qui publicē L. & amplius annos ius ciuile in maxima scholasticorum frequentia docens: qui pro maiori audientium profectū, contextum & glossas, Bartholum & Paulum tantūmodo exponendo prælegisse fertur. Edidit quædā consilia de sacro Monte Pietatis, anno salutis M. CCCC. XCIII. quo tempore mōs ipse primū institutus est. Scripsit & alia consilia nondum edita, & alia multa, quæ bellorum tempore direpta domo cum ipsa præda amissa fuerunt. Huius filius fuit Rosellus: qui humanioribus literis, & philosophia potius quàm paternis atq̃ auitis legibus delectatus est. De huius laudibus habetur elegantissima epistola, qua ei emendatā Cæsaris commentaria primō edita dicantur. Is studiosissimē Platonicæ disciplinæ incubuit, & propterea celebri fama à cunctis magnus Platonice habitus est. Horum celebre sepulchrum est intra ædem D. Antonij Confessoris, ubi iacet cum cineribus suorum.

De Antonio Leonio, & de Iacobo, & Ludouico eius nepotibus.

A CCEDIT ad hos Antonius Leonius, iurisconsultus egregius: qui aliquot annos in patria publicē ius ciuile professus, & habitus est & ipse (ut istorum uerbis utar) optimus textualis, & in dandis consilijs præ cæteris maximē fidelis. Quid autem mandauerit scriptis, nescio. In eodem quoque gymnasio aliquandiu publicē professus est Iacobus Leonius. Addas & Ludouicum Leonium, uirum doctrina & insigni pietate præclarum: qui obijt anno Domini M. D. XXVII.

De Paulo Leonio.

P ABBEMVS nunc ex hac familia superstitem, & ætate florentem, atque insignem uirum Paulum Leonium, qui adhuc admodum iuuenis, cum ius ciuile in patria publice doceret, Salernum accitus, in eo gymnasio per aliquot annos ciuilia iura docuit, cum maxima nominis celebritate, & certa spe melioris fortunæ. At nunc Ferrariam

statim uocatus, ab illustrissimo Duce Hercule, summa ibi iuris utriusque prudentia, atque æquitate iudiciorum indies euadit illustrior. Edidit is anno Domini M. D. LVII. elegantem interpretationem, ac solennem lectionem in Rubrica & in lege prima, digestis De uerborum obligationibus: quæ impressa est Ferrariæ caractere insigni, in satis iustum uolumen. Quod quidem opus laudatur maximè. Ita enim ibi, de eo scribit eleganter Alexander Sardus Ferrariensis. Qualem (inquit) uix unum aut alterum sempiternis seculorum ætatibus inuenies, huiusmodi est Paulus Leonius Patavinus, Iurisconsultus: homo præclara eruditione, doctrina perfecta, ingenio præstanti, animi candore, generis nobilitate, morum elegantia, uitæ integritate, atque magistratibus illustris. Is enim sua prudentia & fide, ex tot Italis iurisconsultis, inter summos eius consiliarios delectus est ab Hercule Atestino Ferrariensium Duce IIII. omnium qui sunt, fuerunt uel sapientissimi, cui uel placuisse maxima laus est. Et cætera, quæ in huius laudem ibi diffusè lateq; à Sardo referuntur. De eo quoq; Baptista Gyraldus eleganter hos uersus simul cecinit:

Candido Lectori.

*Urbs Patavi Paulum genuit, qui prouidus olim
Romanis leges condidit innumeras:
Dumq; idem leges sancit, dum iura reponit,
Edocuit certa pacta ligare fide.
Nunc dedit hæc eadem Paulum qui hæc scita prioris
Explicet, & reddat lumine clara suo.
Inclytate urbs igitur gemino sibi munere uinxit,
Quando tam celebres edidit una uiros:
Quorum certa alter scriptis tibi iura parauit,
Illa alter fecit lucidiora die.*

Idem.

*Ista Leo Paulus tibi dat monumenta Leonis,
Lumine qui aspexit, quæ latuere diu.
Legum igitur cupias si ceca atq; abdita adire,
Hunc lege; nanq; duce hoc cernere cuncta potes.*

De Modesto Polentono.

MOLEBRATISSIMI quoque sua ætate nominis fuit Modestus Polentonus: qui uestigia Xicconis patris secutus, primo humanioribus studiis impensius operam dedit, deinde Iuri civili & Pontificio: atque uiuente patre, in utroque iure laureatus est, anno salutis nostræ M. CCCC. XXXV. Is postea tam hic in patria, quàm foris in tota Italia magnæ ubiq; existimationis habitus, & equestris militiæ honore propterea decoratus: & sicut plerique è nostris doctissimis uiris, Ius civile in hoc nostro celeberrimo gymnasio diu professus est. Referuntur eius consilia à Bartholomæo Cepola, & ab alijs illius temporis scriptoribus, quæ nunc extare dicuntur. Scripsit etiam satis ornato sermone De sepulchris illustris uiro- rum, qui Patavi tumulantur. Quod opus dicauit Gabrieli Capilistrio, equestris ordinis uiro ac comiti clarissimo: quod nunc reperitur apud nos, & à nobis à multis librarij mendis extersum. Concessit plañenaturæ ualde senex. Huius ossa conduntur in basilica Diui Ioannis in Viridario, sub marmoreo lapide calato cum doctoris effigie, & cum hoc elogio:

ALDA MATRONA PVDICISSIMA FRANCISCI BRADIOLI, IV
RISCONSVLTI CLARISSIMI FILIA, MODESTO POLENTONO
MARITO SVO DEFVNCTO, EQVITI INSIGNI, ET IVRIS-
CONSVLTO EXCELLENTISSIMO, XICCONIS POLENTONI EXI-
MII ORATORIS FILIO, MONVMENTVM HOC FACIENDVM
CVRAVIT VIVENS, ET SIBI TANTVM CVM COMMVNI A-
RA AD DIVINVM CVLTVM M. CCCC. XC. DIE
XIIII. SEPTEMB.

De Ioanne Iacobo Cane.

NIHILO minori laude celebrandus est Ioannes Iacobus Canis, excel-
lentissimus Iurisconsultus, poetaq; & orator insignis. Prælegit & is u-
trunq; lus, Ciuile scilicet & Pontificiū XLVI. annos. Scripsit De Iniu-
rijs, & damno dato, uel Repressaliorum (ut ipse uocat) opus præclarū.
Item de Executionibus ultimarum uoluntatum: & de Tabellionibus:
quæ omnia edita diuenduntur. Scripsit consilia, & multas repetitiones, quæ priua-
tim tantum manuscriptæ apud literatos habentur. Edidit opusculū elegans Demo-
do studēdi in utroq; iure, stylo admodum Latino. Cecinit ludos equestres carmine
grandiloquo, & heroica maiestate referto. Insuper elegantem orationem habuit in
ingressu Petri Barocij, episcopi Patauini. Vixit annos XL. obiit an. M. CCCC. XC.

De Petro Cane.

HVIC superstes fuit Petrus Canis filius, qui & ipse patrem imitatus, euasit
in utroq; iure doctissimus, ac uir magnæ auctoritatis. Hunc ego iuuenis
publicè in hoc Patauino gymnasio decreta patrum interpretantem audi-
ui. Obijt ætatis suæ anno LVII. salutis uerò M. D. V.

De Francisco Pellato.

FOCVM inter claros & celebres uiros meritò sibi adinuenit suis uirtu-
tibus Franciscus Pellatus. Nam cum hic in patria sua in omni studio-
rum genere euasisset doctissimus, & præsertim in Iure ciuili, accitus est
ab Ariminensi principe pro Iure dicendo Ariminum, præclaram Fla-
minia urbem: qui cognita mox uiri prudentia, eum sibi consiliarium
delegit. Quod quidem tractatio epistolarum Phalaridis indicat, ei sanè à Franci-
sco Aretino uti uiro illustri, & illius curiæ primario dedicata. Quare æquum mihi
uisum est, ne solum me, uir aliquando in tanta luce positus, latuisse uideatur, hic in-
ter claros ciues nostros, uel hoc tantum nomine recensere, cum is ibi in ea nuncu-
patoria epistola à tam præstanti uiro tantopere commendetur.

De Antonio Vrsato, & Gaspare fratre.

LORVIT superiori ætate præstantissimus Iureconsultus, & orator ele-
gantissimus, Antonius Vrsatus, qui Ius ciuile in scholis publicè per an-
nos XXXIIII. doctissimè professus est. Scripsit interim egregium Con-
siliorum uolumen, habuitq; quàm plurimas elegantes orationes gratu-
latorias ad Venetorum duces, & ad nouos, & recentè institutos episcopos, & præ-
sertim ad Petrum Barocium, quas typis impressas extare scio. Addidit is insuper in
Iurisconsultorum collegio statuta quædam utilia, quæ à cunctis approbata, à cun-
ctis etiam inuiolabiliter obseruantur. Post hunc autem claruit & Gaspar Vrsatus
cuius

ei^{us} frater, non minus doctus, aut clarus: qui & ipse publice Patauⁱ docuit Ius ci-
uile, annos XXIIII. & primus in serotinis lectionibus habitus est legum profes-
sor, & orator magnus. Multa composuit, sed per ea bella, quæ à Maximiliano Cæ-
sare gesta sunt, anno M. D. IX. cuncta perierunt. Atqui demum in bona senectu-
te nobis ereptus, reliquit post se Marcum Vrsatum, qui tamen pari gradu cum ma-
ioribus suis, ad eandem gloriæ metam properabat. Sed (proh dolor) iam pridem
ualde immaturè à nobis demigrans, ex hac uita sublat^{us} est. Cuius mortem Pyra-
neus poeta egregius, edito in eius laudem eleganti carmine, defleuit: quod impres-
sum ubique legitur. Horum sepulchrum extat apud sacram ædem D. Antonij Con-
fessoris exterius ad Septentrionem, ubi legitur hoc epitaphium:

ANTONIUS VRSATVS DIVINI HVMANIQUE IVRIS
FIDVS INTERPRES ET ORATOR INSIGNIS HIC
IACET.

NOBILIBVS DE VRSATIS RESTITVTVM.

De Antonio Boromeo.

ANTONIUS Boromeus equestri dignitate præfulgens, multiplici do-
ctrina sua dubitare me facit, utrum inter Theologos, an inter Iurecon-
sultos potius debeat numerari. Equè enim in uno homine, & cogni-
tio artium liberalium, & peritia Theologiæ, & iuris doctrina coru-
scent. Extant quidem eius scripta grandia profectò sensibus, sed hu-
mili compositione uerborum contexta: neque (ut uellem) cultu Latinæ linguæ,
& (ut nunc moris est) rethorum exornatione polita. Quod negligere uisus est,
homo sacris potius diuinæ scripturæ literis, quàm secularis eloquentiæ lineamen-
tis intentus. Scripsit contra Iudæos, & edidit opusculum De conceptione Virgi-
nis: quod Clypeum uirginis appellauit. Item Testamentum Christi: quæ omnia im-
pressa leguntur. Dictauit & alia pleraque multa, quæ ad oculos nostros nondum
peruenere. Hæc habui, quæ de literatūra huius nobilissimi uiri dicerem. Obijt in
fatis uiridi ætate, & in æde diui Pauli in spectabili sepulchro humi iuxta altare ma-
ius tumulatus est, ubi legitur hoc epitaphium:

ANTONIO BOROMEO ILL. ARTIVM ET THEOLOGIAE
EXCELLENTISS. EQVITI AC COMITI DIGNISSIMO
MONVM. HOC LOMBARDA DE COMITIBVS VXOR,
HAEREDESQVE POSVERE, ANNO A' NATALI DO-
MINI M. D. VIIII. QVARTO CA-
LEND. IANVARII.

De Antonio Zaccho.

AD D A S & his merito Antonium Zacchum, ætate quidem iuuenem, sed doctrina senem, & lureconsultum insignem: qui cum legales institutiones in scholis publicè profiteretur, quo erat cæteris professorib. ætate iunior, ac loco posterior, eo & eloquētia, & singulari gratia anterior. Sed heu quòd immatura mors summa quæq; quæ de eo sperabamus, tam cito interrupit, ut quæcunq; in ea facultate per ætatem cōceperat, cum maximo totius gymnasij mœnore unā secum ē medio sublata sunt. Vixit annos circiter XXV. Obijt anno M. D. V. pridie Calend. Martij.

De Francisco Facio.

SV M M A qualis cuique esse debet in præceptorem observantia, nequam sustinet, ut hic ingrato silentio inuoluam Franciscum Facium, sacerdotem Patavinum, iuris utr. consultissimum, præceptorem meum. Quē adolescens Pontificia iura in gymnasio nostro tradentē, mira cum uoluptate audiui: atque tunc fortē, cum ipse morte præoccupatus, & docere, & uiuere simul destitit. Fuit is peracutus, ac perquam amœni ingenij, multæque memoriæ: tantæ uerò, ac tam mirificæ gratiæ in exponendis Pontificijs legib. ut scholæ uix essent capaces auditoribus: totq; ibi qui ea quæ ab eo dicebantur describerent, ut non sanè prælegere aut docere, sed dictare potius excipientibus uideretur. Nam abstrusissimos quosq; iuris locos inter legendum ita rimabatur, atque implicitos nexus ita dissoluebat, ut quem ei in hoc genere laudis præferam, habeam neminem. Pronunciabat singula, ita dulci & suauioris sono, ut mirā quadam gratia omnium aures mirū in modum oblectaret: uoce adeo grāui & sedata, ut in subellijs quicquid ferè diceret, à multis scriptitando celeri exciperetur manu. Edidit inter legendum notatu dignū opusculum De modo argumentandi, in utroque iure: quod ego quoq; eodem tradente mihi descripsi. Cœperat & communes iuris regulas, cum exceptionibus exscribendas pari modo discipulis tradere: quæ quidē morte illius interceptæ sunt, unā cū alijs multis, quæ propediem edenda parauerat. Is aliquando, & musica, & pictura cum ocium à studijs nactus esset, plurimum delectabatur: antiquorumq; characterum formas ita facilē & speciosē ducebat, ut nihil ea manu aut uenustius aut pulchrius optari aut fingi posset. O quam dolendus immaturus tantī ac tam præclari uirī exitus, qui tot præclare coeptis, & non uni tantum ipsi perniciem intulit. Hæc uerē immatura mors dici potest, quæ tot præstantes fructus, dum florerēt, in ipso Vere decussit. Egregia sanè doctrina uiri, ingenijq; præstantia, si diutius superuiuere licuisset, multa nobis pollicebantur in ea facultate præclara. Formauerat siquidem natura in informi corpore speciosissimum ingenium, & animum formosissimū. Premebatur siquidem graui gibbo, quo (ut sic affectis euenire sæpe solet) præmaturē extinctus est. Sacerdotum autem Sed matix plebis quo donatus fuerat, à Marco Cornelio Cardinali amplissimo, quem priuatim docuerat, dum aliquando Patavij studij causa resideret, fratri reliquit suo. Obijt an. Christianæ salutis M. D. V. ætatis uerò annorum XXX. Sepultus in arrio D. Francisci in maiorum suorum sepulchro. De hoc uiro extat funebris oratio elegantissima, & typis impressa, Hermici Lusitani, dicata Ludouico Leonio Patavino uiro, probo, & lureconsulto excellentissimo, cum hoc epitaphio:

Hic ego religio canos religata capillos
 Mœsta fleo, nostra hic contegit ossa lapis.
 Illic et ut charum rapuit mors tristis alumnū,
 Iniecitq; auidas in mea sacra manus.
 Iustitia interijt, latuerunt iura, nec usquam
 Victima grata Deo sanguine tinxit humum.

Franciscum

*Franciscum Pacium luget pietasq; fidesq;
Letantur quamuis sidera, terra dolet.*

De Augustino Facio.

NILIO sanè minor, et si ætate posterior euasit frater eius Augustinus Facius, qui & ipse literarum studijs uehementer intentus, & Latina & Hetrusca lingua pariter delectatus, ex sui ingenij præstætia ius quod que Civile ac Pontificium primis annis ita complexus est, ut admodum iuuenis utrunque in scholis aliquot annos publicè professus sit. Sed heu dolendum huius gentis fatum, dum ille indies præstantior fieret, ac ius Pontificium edoceret, superstitionibus utriusq; adhuc parentibus, ut prius alter frater, è scholis, ac pariter è uita cum maximo omnium mœrore sublatus est. Sed quod prædolofo iniquæ mortis insultu, ambo perficere nequiuierant, id sperabamus, ut Pompeius nepos qui nuper laureatus in lucem prodijt, felicius concessa sibi à Deo Opt. Max. longiori uita præstaret. Sed & id falsò: nam obiit ille anno M. D. XX. & apud fratrem sepultus est: is autem anno M. D. LIX. die VI. Augusti.

De Ioannè Francisco Musato.

CARVIT in hoc eodem gymnasio, & in iisdem studijs præclarus uir Ioannes Franciscus Musatus, iuris utr. consultus, & Pontificij interpres doctissimus: qui quum intermissis studijs propter bella exorta (si lent enim leges inter arma) amotus à scholis, & ipse unà cum multis alijs nobilibus Patauinis falsò ad Senatum Venerum delatus, aliquandiu ex decreto Reip. cum reliquis perduellionis reis Cretæ exulauit: mox cognita innocentia accersitus in patriam aliquot annos uixit. Sed per ea tempora minus liberè in his studijs postea uersatus, nullum (quod sciam) reliquit ingenij monumentum, quod eum alioqui clarum reddat, præter nomen, & ædes ad sancti Iacobi speciosas, ac hortum amœnissimum, magnasq; opes, & laudatissimam filiorum ac nepotum propaginem: qui hodie non minus ad præstantissima quæq; nati esse uidentur, quam ipse olim fuerat.

De Aloysio de Ponte.

NOVI ego adolescens Aloysium Pontanum, à quo audiui Iuris Pont. uersipertinas lectiones, quousq; à scholis ad forum Venetiarum profectus in præclara ille hominum luce egregius patronus, & facundus orator, si mulq; fidelis causarum defensor extitit: & si diutius uiuisset, ut erat in scholis magnus, ita paruo etià temporis curriculo, in eo foro futurus erat ferè maximus.

De Petro Bagaroto.

DICAMVS nunc de Petro Bagaroto, uiro insigni, & Iureconsulto clarissimo, qui in academia nostra primas tenuit. Is multa scripsit, quæ posteris suis cognoscenda & imitanda reliquit. Huic fuerunt tres alij fratres insignes, Bertucius, Antonius & Marcus nati minimus, qui adhuc uiuit, estq; uir egregius, ac maxime clarus: utpote qui diutissime inter extorres patrie in principis aulis uersatus, sub Maximiliano Cæsare aliquandiu stipendia meruit: quiq; tandem certis conditionibus, à Venetæ Rep. in Caroli V. Cæsaris gratiam unà cum alijs ciuib. in patriam restitutus, in nostra Rep. negotijs, quâuis senex approbatissimus habet. Petrus ergo (ut ad eum reuertamur) quum Venet. Ferrariensi bello ab VI. Pont. Max. anathematis interdicto prohiberentur bellum prosequi, & à Senatu Veneto super ea re à Patauino Iurisconsultorum collegio cõsiliu peteret, quid facto opus foret: ne Venet. eo anathemate ligarent, aut cõscientia terribi à cõceptis desisterent, alijs alia consulentib. Petrus omnium primus legibus & rationib. consuluit, appellandū esse à sententiâ Ro. Pon. ad conciliu proxime futurū: cui totū collegiū Patauinū se subscripsit. Quod fuit Senatu Veneto q̃ gratissimum.

Quocirca Venetias accitus ad firmandum eiusmodi inuentum, illic maxima tunc peste grassante, eodem & ipse morbi genere correptus, Venetijs interijt, anno M. CCCC.LXXXII.

De Bertucio Bagaroto.

LORVIT item acutissimus uir ingenio, & iuris utriusque prudentia insignis, ætate nostra inter ceteros doctores clarissimus Bertucius Bagarotus: qui per multos annos luculenter Pontificium ius hic in patrio gymnasio interpretatus est, & in curia, in arduis Reipublicæ negotijs, inter primos semper habitus. Scripsit ille quidem multa, & multo plura scripturus erat, nisi infelicitè occupato Patauio à Maximiliano Cæsare, & intermissis literarum studijs, M arte supra modum furente, in ipsa urbis clade, bonis omnibus deprædatis, omnis quæ de ipso erat spes, & simul omnia eius monumenta, longis lucubrationib. parata, unâ cum ipsius auctoris uita miserabili casu perijissent: ita ut præter celebre nomen, quod nullis bellorum fluctibus, nullis turbinibus auferri usquam potuit, nihil sibi reliquum fuerit.

De Antonio Bagaroto.

IERTIVS inter hos celebrandus à nobis est Antonius Bagarotus, qui adhuc iuuenis utriusque iuris insula ornatus, ad interpretandum ius ciuile in patria electus, in scholis, & in disputationibus ultra ætatem maximè profecit: sed exorto demum bello, inter Maximilianum Cæsarem, & Venetum Senatum (ut proxime dicebam) contigit, ut Antonius ob eum tumultum patriam deferens, Maximilianum sequeretur, & postea Carolum quintum: cui sanè in magnis rebus, & in omnibus arduis expeditionibus adhæsit, ac præclaram operam præstitit, & ab eo propterea equestri munere, & magnis honoribus decoratus. Eum ergo sequutus in Germaniam, in Vngariam, in Africam, consiliarius, & comes in omnibus uictorijs eius ubique fuerat: missusque aliquando ab eodem ad Fontem Rabi, quæ ciuitas ab Imperatore ad Gallos defecerat, eam urbem suo consilio, & auctoritate Cæsaris imperio breui restituit. Missus denique in Italiam, in urbe Mediolani factus est illustris Alphonsi Daualii uice Imperatoris præfectus domus: cui tota illa ciuitas, uti alteri principi honorem & obedientiam ultrò defererebat. Recedente autem Alphonso, inuitatus ab Octauio Phernesio Parmæ principe, apud eum tantæ auctoritatis fuit, ut nihil ei defuerit ad principatum præter principis titulum. Is tandem ætate decrepitu, defunctus est anno salutis nostræ M. D. LV. X. Decembris: ætatis uerò lxxix. Mediolaniq. honorificentissimè sepultus.

De Antonio Francisco Dottorio.

NO STRO æuo unus omnium, & nominis celebritate, & sapientiæ fama, tam in ciuilibus, quàm in canonicis studijs præstitit Antonius Franciscus Dottorius præceptor meus: qui ad ultimum senium, ueneranda canicie, & animo & corpore æquè ualidus, docendo, respondendo & scribendo perseverauit. & si interim multis sæpe angustijs, & ærumnis aliquandiu depressus, afflictam traxerit uitam: nullis tamen aduersis rebus, neque uigilijs, neque laboribus à studijs abduci omnino potuit. Vir fuit magnæ constantiæ, summæ integritatis, tantæq. uigilantiæ in studijs, ut de tanta iuris peritiâ, quæ uel maxime præditus fuerat, non tam ingenio ipsius, quàm indefatigabili potius studio, atq. exquisitæ hominis solertiæ ferri acceptum debeat. Docuit iuuenis ius Civile Ferrariæ, ubi aliquandiu cū magna laude uersatus est. Verum cum iam fama in celebresceret, & nomē eius inter iuris studiosos, in ore omnium indies frequentius haberet, ex decreto Senatus Veneti in gymnasiū Patauinū honorificentissimo decreto accitus

accitus est: ubi clarissimos quosque undique confluentes collegas semper habuit, cum quibus in literaria palestra maxima semper cum laude & dignitate certauit: cum nullo autem laudabilius, quam cum Philippo Decio acutissimi sanè ingenij uiro atque doctissimo. Scripsit noster Dottorius ingentia prælectionum suarum uolumina in utroque iure, ea aliquando editurus, nisi infania belli, totam eius domum, ut plerasq; alias præsertim nobilium cum omni supellectile & bibliotheca deuastasset. Adhæc etiam facit, quod is Venetias postmodum delatus, custodiæ mæcipatus est: ubi pro summo beneficio, fuit sibi post multas erumnas, & summam molestiam uitam impetrare. Atqui domum tandem reuersus, rursus publicè docere cœpit, atque interim pleraque scitu digna antiquis scriptoribus addere, uidelicet Panormitano Abbati, & Alexandro Tartagno, & Imolensi, quæ habentur impressa, & Antonij Francisci Dottorij Additiones appellantur. Consilia quoque quàm plurima eius adhuc extant, quæ eum immortalitati commendant. Is tandem longo senio confectus, respirandi gratia secessum quarens, in uillam suam quam egregiam Pernumig habebat, sese recepit, ubi paucis diebus commoratus, permature iam solutus senio, naturæ concessit. Inde uerò Patauium delatus, cum digna funeris pompa in ade Bethleemistica ad Pratum uallis sub albo saxo repositus est. Viuens autem in ipso pago Pernumio, proprijs impensis sacellum erexerat, sacerdotemque constituerat, qui quotidianam ibidem sacra perageret. Docuit autem publicè Patauij annos tres ultra quinquaginta: uixit annos LXXXVI. Obijt anno Domini M.D. XXVIII. die XXVIII, Iulij.

De Bartholomæo Vrbino.

ADEM fermè gloria, eisdemq; studijs, sed feliciori fortuna claruit per ea difficillima tempora Bartholomæus Vrbinus: qui scholis contentus & foro, Rempubicam nullatenus attigit. Is fuit & Iurisconsultus eximius, & tum in exponendo iure Pontificio, tum in contionando (si quando opus fuerat) facundissimus. Docuit Patauij annos XXX. Multa consilia interea composuit, & ea quidem præclara, quæ nunc extare audio. Excessit è uita planè capularis, anno M.D. XXVIII. die VII. Augusti: ætatis uerò suæ circa LXXX. annum.

De Hieronymo Iusto, & eius filijs.

NON est tacendus hoc loco Hieronymus Iustus, legum & decretorum doctor insignis, uir sanè probus, uitâ, exemplo & doctrina præclarus. Floruit aliquando in Romana curia, à consilijs, & auditor causarum Ioannis Baptistæ Cardinalis Zeni. Docuit postea è suggestu in patrio gymnasio annos ferè XXX. coniugem accepit senectutis iam proximus, suscepit que ex ea filias duas, quas nobilissimis uiris honorificè in matrimonium collocauit: & duos filios nulla sibi omnino ratione dissimiles; alterum Marcum Antonium, & ipsum egregium Iurisconsultum, utpote qui iura ciuilia aliquandiu publicè interpretatus est: inde postea forum adiens, ibi hætenus magna cum æquitate uersatur. Alterum uerò Bernardinum, mihi ut nomine, ita & morum similitudine, amicitia & studiorum communione cōiunctum, ut nihil utrîq; nostrum consuetudine mutua gratius aut iucundius esse possit. Is post hausta bonarum literarum studia exosus nuptias, & domesticarum rerum curam, literis sacris incumberis, adulta iam ætate sacrosanctis ordinib. initiatus est, & archipresbyteratu insigni Abbatie Vagadicæ haud multo post ob integritatē suā à Fracisco Laure dario dignissimo abbate donatus. Atqui uerò cū sibi in ea re genius & natura prorsus sua reclamaret, paruò cōtentus abrenūcians id muneris, alteri sacerdoti equè digno omnē curam illius à se reiecit. Atqui modò à Paulo IIII. Pont. Max. qui nouit pro meritis probos uiros extollere, hūc mihi, ut erat prius, in amore parem, ita nunc iunxi.

iunxit in officio & in honore collegam, impartiens ei honorabilem canonicatum in ecclesia Patauina. De hoc quidem plura & maiora dicerem, sed quia is mihi magna familiaritate & beneuolentia iungitur, uereor ne quæcūq; de eo dixerō, carere suspitione non possint. Quanquam nullibi in uniuerso hoc opere unquam committam, ut tantum cuiuspiam amicitie deferam, ut propterea uel in minimis quibusque rebus synceritatem ueritatis, falsitatis uitio contaminem. Obijt autem Hieronymus Iustus octogenarius, anno Domini M.D.XXVIII. & sepultus est in æde S. Georgij humi in sepultura maiorum suorum.

De Lazaro Baldo.

IC modò nobis Lazarus Baldus referendus est, qui ex Atheſte Municipio Patauino ortus, suo seculo glorioſa fama coruſcans, publicè in gymnaſio Patauino diu docuit. Inde poſtmodum patrios lares aliquando reuiſens, ibidem morte comprehenſus, migravit ad ſuperos. Sepultus eſt in æde D. Martini cum ſuis maioribus.

De Antonio Baſſiano.

ES CIO quæ ratione, quòue potius pudore Antonium Baſſianum, iur. utr. conſultum, hoc loco præterire poſſim. Hic enim ob eximiam iuſtitiam, & inuiolabile iudicium, quo maxime præſtabat, xxv. magiſtratus iuris dicendi in diuerſis Italiæ ciuitatibus ſumma cum laude, & amplitudine nominis geſſit: quos in titulo ſepulchrali breuiter incidi uoluit, ubi in mediâ æde monaſterij ſancti Petri ſepultus iacet. Obijt ſenex anno M.D.XLV. menſe Februarij. Titulus uerò ſepulchri hic eſt:

ANTONIVS MAGIVS BASSIANVS IVR. CONS. SIBI ET CATHERINAE CON. FIDISS. V. P. M. D. XX. SI ULTRA SCIRE CVPIS PATRIAM PATA. VERON. CREMON. RAV. V. TIN. TAR. BERG. ROD. CREMAM PERCVNCTATOR.

De Antonio Trapolino.

DMIRABILIS uitæ in melius commutatio immortale peperit nomē Antonio Trapolino, illuſtris philoſophi Petri Trapolini filio. Hic cum eſſet ingenij perſpicaciſſimi, defunctis parentibus, bellisq; ſcruentibus, per omnem Italiam primò uagatus, ingenium quod ſibi optimum natura dederat, ad arma, ad aleas, ad ſcortationes, & id genus alia procliue conuertit: ita ut profugus, & infamis proſus ab omnibus haberetur. Sed tamen ceſſante bello, academiaq; Patauina reſtituta, eo quo pollebat ingenio adiutus, & ab ipſa primæ ue parentum diſciplinæ memoria acriter caſtigatus, in ſe reuerſus, & ſeipſum colligens, bonæ frugis perſonam, quam à principio in puerilibus annis à parentibus acceperat, ruruſum induit, opportuneq; deinde in ſtudijs & diſceptionibus ſeſe exercens, breui in ſulis utriuſq; iuris ornatus, & ſuggeſtultitū dignus eſt habitus, qui inſtitutiones in ſcholis publicis edoceret. quod quidem munus tanta gratia, tantaq; diſcentium frequentia geſſit, ut nemo non audientium miraretur, & impenſius obſtupeſceret. Sed mors tantæ felicitati inuidens, cui uiſum nobis, quum minimè putaretur, eripuit. Obijt iuuenis, illo infamiano M.D.XXVII. diē IIII. Septembris.

De

De Ioanne Merico Cartulario.

NON est Ioannes Mericus Cartularius ex hoc Iurisconsultorum numero segregandus, qui iuuenis aliquandiu in gymnasio patrio publica stipendia meruit. Sed è scholis ad forum tandem ea quidem pietate se contulit, ut nulli pauperi qui eius indigeret ope, patrociniū suum unquam negaret, pupillos & uiduas non grauare & gratuito defendens. Verū cum alioqui in forensibus causis ab opera mercenaria, se quantum licebat, abstinere: multam tamen operam, & utilem, interim & amicis præbuit. Extant huius prælectiones super Institutiones imperiales, & super legē, quę incipit Diem defuncto, digestis De officio assessoris: ac Repertorium Iuris ciuilis, & duo Consiliorum uolumina. Quę omnia penes Melchiorem eius filium inueniuntur: qui & ipse annis proximis duodeuiginti annos natus, publicè in scholis super multis difficillimis Iuris quæstionibus, cum maxima omnium admiratione in utranquę partem, per triduum acutissimè disputauit: quibus quum interfuerim, hæc de illo dicere coactus sum, ac etiam uaticinari, hunc ipsum procul dubio (modò uita supersit) neque à patre, neq; à maioribus suis de Peraga (ab his enim traxisse genus dicitur) ullo pacto degeneraturum. Obijt autem Ioannes Mericus uir bonus & innocens suæ ætatis an. LXXVIII. salutis uerò M. D. XXXIII. sepultus est in atrio Eremitarum in antiquo maiorum suorum sepulchro.

De Luca Saluiono.

CVM ingenti fama Patauī in foro causarum suis temporibus regnum tenuit Lucas Saluionus, cognomento Gallina: qui etsi nihil (quod ego sciam) ediderit, in magnis tamen causis uersatus, à cunctis, & Iurisconsultus magnus, & causidicus maior, & patronus maximus habebatur, atq; idcirco longè lateq; notus, ac ditissimus effectus: qui exuberantibus pecunijs edificauit magnas ac speciosas ædes apud Eremitanos. Atqui demū fortuna immutata post multas diuitias partas, ob susceptum patrociniū in curia episcopali, uictor causæ à tribunali rediens, letali uulnere percussus est, quo post triduum miser interijt, ætate ad seniū uergēte, sed uiridi adhuc, ac planè robusta. Sepultus iacet apud D. Francisci basilicam, sex filijs maribus, & duabus foeminis post se relictis, omnibus de facie enormi præsertim naso patri quàm simillimis: è quibus duo sunt ipsdem Iuris ciuilis insignibus honestati, reliqui armis potius quàm literis addicti.

De Bartholomæo Rorario.

PRVIMA laude dignum facit Bartholomæum Rorariū, oratorem & Iurisconsultum, celebris à principio forensis procuratio, & egregia in docendis tabellionibus doctrinalis elegantia: quam quidem per plures annos in gymnasio patrio, & legendo, & dictando tam suis quàm alienis scriptis & ipse disseminauit, & alijs post se latius disseminandam parauit. Is enim locupletauit, & emendauit, ac diligenti studio suis præfationib; exornauit præcepta quædam Iuris, quæ plurimum ad negotium forense, conducere si bi uisa sunt, & quæ ad procuratores, simulq; ad scribas spectare uidentur. Edidit item quæ Ioannes Crassus De iudicijs, & quæ Hermanus & Odofredus de Formâdis libellis, & de Actionib; & de Interdictis summatim collegerant, ut quoquo modo scholaribus & studiosis iuuenibus prodesset. Multis insuper additionibus adauxit Iasoni Mayni clarissimi Iurisconsulti interpretationes, eisq; ualde commodum adhibuit repertorium. Statuta quoq; municipalia (ut constar) officiosissimè scholijs & indice excoluit, & luculentius illustrauit. Insuper, dum ætas tulit, tam Latinis quàm Etruscis musis delectatus, à cunctis, non minus poeta, quàm orator ac Iurisconsultus habitus est. Is unico filio quem mirum in modū diligebat, in ultima senectute orbatus, quasi ciuitatem & hominū frequentiam peræius rus adijt, ibiq; barba, & capillis demissis paruo contentus, uitam quasi Eremiticam duxit ibi in solitudine, ubi paucis annis moratus, senio confectus obiit, & in urbem euectus, cum maioribus suis sepultus est.

De

De Iulio Bonocio seu Tolentino.

IVLIVS ex nobili familia Bonocia Patauſi natus, dimiſſo gentilitio cognomine, ab antiqua patria deinceps Tolentinus dictus eſt, & poſt hunc poſteri omnes Tolentini appellati. Is enim in ſcholis per annos non paucos eximius Iuris interpres fuit. Poſtmodum in foro quàm diu ei oculorum uſus affuit, egregius patronus, & in multis præclaris ciuitatibus ditionis Veneræ prætorius aſſeſſor. Atqui tandem in ipſa ſenectute oculis captus, licet à foro abſtineret, nullibi tamen deerat ſuis opportunis conſilijs, quatenus eum uel ſic cæcum, nulli ferè ſecundum, in dandis conſilijs, nec cui magis fideret, populus Patauſinus haberet: quod uel ex ipſo frequenti conſultationum conſultorum accèſſu, facilè quiſq; tunc conieſtare poterat. Quanto enim magis oculorum auxilio deſtituebatur exterius, tanto magis ingenij oculi perſpicaciores reddebantur interius. Hinc factum, ut quæcunq; ſibi proponerentur, tum reuolutis per alium libris, tum per ſemetipſum memoria repetita acutiſſimis explicarentur rationibus. Habentur paſſim pleraq; eius doctiſſima conſilia: nullum tamen abſolutum opus (quod ſciam) in uulguſ emiſit. Obijt annorum plenus in ultima ſenectute, anno Domini M. D. X. X. X. uel circa. conditus in ſuorū ſepulchro, in templo Eremitarū.

De Hieronymo Tergulino.

NON minus eruditum in hac ciuili ſcientia ſuis conſilijs ac ſcriptis ſeſe oſtendit Hieronymus Tergulinus, tam Pontificij, quam Cæſarei Iuris peritiſſimus: qui non minus eruditè ac diligenter, quàm ſuperiores eiuſmodi Iuris interpretes per multos annos, quandiu per ætatē licuit, ſumma cū laude utruſq; ius hic Patauſi publicè docuit. Edidit adhuc iuuenis expoſitionem dominicæ orationis, nec non ſalutationis angelicę, ex approbatiffimis utriuſq; iuris ſententijs à ſe ingenioſè collectis. Idem collectionem ſtudioſam notabiliſſimam Iuris auctoritatum, & egregiam quæſtionem de ornatu mulierum: quæ omnia impreſſa ac diuulgata leguntur. Reliquit ingens conſiliorum uolumen, quod morte præuentus edere non potuit: ac etiã Commentarios in iure ſu per quatuor partibus ordinarijs ueſpertinis, in quatuor uolumina diſtinctos: nec non aliud uolumen rerum notabiliſſimarum tam in iure Canonico, quàm Ciuili. Item alioſ tractatus multæ eruditionis, ut eſt de uoluminibus canonum & legum. De priuilegijs doctorum, & De approbatione & reprobatione in auctorandis illis. Addidit ad tractatum Io. Andræ De ſpõſalibus, ac ſimiliter De matrimonio perdoctas additiones. Scripſit libellū De regimine hoſpitalitatis. Præterea multos ſermones De euchariftia, De flagellis Dei, & alios. Compoſuit etiã teſtamentum Domini noſtri Jeſu Chriſti. Prognostiſticum ſeu indiciū futurorū ſecundum iura. Paulinam quoq; conſtitutionem De rebus eccleſiæ non alienandis diſſertationibus compendioliſ explicauit. Addidit etiã difficilem diſceptationem: An foetus in utero matris, dum timetur abortus, ualeat à matre baptizari ad animæ ſalutem. Hæc & alia multa extra re ſcio apud Bernardinum Tergulinum iure conſ. nepotem eius, & tam diſciplinæ quàm facultatum hæredem. Obijt repentina morte, dum domeſticis choreis relaxatū animi grãtia bacchanalibus diebus præſens in ſella domi ſederet: uel ob id fortatſe ſupra cæteros felix exiſtimandus, quod bene alioqui mori paratus, nulla diuturna ægritudine uexatus, è terreſtri iſta, ad cœleſtem harmoniã ſumma cum uoluptate perducitur. Sepultus eſt in delubro Magdalenarum Patauſi iuxta burgū nouum, anno M. D. XLII. IX. Calend. Martij.

De Carolo Guarnacio.

PARIBVS ſtudijs, ac per ſimili mortis genere huic iungitur Carolus Guarnacius, Iuris utriuſq; conſultus, & in hac noſtra academia ueſpertinus Iuris interpres: qui lotus manus ad prandium, priuſq; menſæ accubaret, morte occubuit repentina. Is adhuc iuuenis tractatum edidit de Legatis: &

gatis: & quæstiones De uerborum obligationibus: quæ sanè opera iam uulgata, & impressa notissimum eum posteris reddet. Proh deum immortalem (libet mihi hic exclamare) quantopere uita hominum fallax, quàm breuis, quàm incerta est: quàm sæpe contigit hominem & sanum, & lætum, & iuuenem, & prorsus mortis immemorem, de improviso in momento temporis mori, ita ut neque de rebus suis, neque de animæ salute, illum omnino uerbum facere liceat. Exemplo ij duo. Iurisconsulti nobis mortalibus esse debent, ut accincti & parati semper inueniamur omnibus horis ad mortem: utque de se ipso prius & de suis quisque rebus ita disponat, atque ita uiuat, tanquam esset eo ipso die, ac ea instanti hora moriturus. Sepultus est in templo D. Georgii, anno salutis M. D. XLV. Id. Augusti.

De Georgio Caballino.

GEORGIVS Caballinus sacerdos, & decretorum doctor egregius, multo tempore publicè hic in patria ius Põtificium docuit. Sed quum in raudinem grauem nimis incidisset, à prælegendo publicè omnino destitit, & Cathedralis ecclesiæ ædituus sacerdos factus deinceps sibi uixit, usque ad annum M. D. XXVIII. Quid autem memoratu dignum interim scripserit, prorsus nescio. Sepultus est in eadem ecclesia cum defunctis sacerdotibus.

De Ludouico Brayno.

INTER claros ciues nostros, qui humanarum diuinarumque literarum peritia præstiterunt, Ludouicus Braynus iure meritoque collocandus est: qui in gymnasio Patauino per aliquot annos, cum adhuc iuuenili ætate floresceret, ordinariam canonum lectionem cum maxima nominis sui gloria professus est. Verumenimvero egressus scholas, postquam in multis magnificis ciuitatibus piè & innocenter præsulis uices gesserat, ad ultimum obiit in patria, relictis quibusdam in iure Pontificio commentarijs, nequaquam sperendis, nondum tamen editis. Sepultus est in æde Cathedrali, ubi multos annos sacerdos consecratus, diuinis officijs, & orarijs precibus de more inseruierat.

De Vincentio Rubeo.

ETIAM (quod sciam) Vincentius Rubeus nullum doctrinæ suæ monumentum posteritati mandauerit: minimè tamen propterea indignum censui, ut si non suis, alienis saltè scriptis notus posteris redderetur. Quippe qui sua ætate, & in patria suis consilijs clarus, & in tota Venetorum ditione assessor multorum prætorum in iure dicendo unus omnium electiss., quoad uixit, semper fuit. Is quidem utr. iur. consultiss. per aliquot annos & ipse in patrio gymnasio Ciuilia iura publicè docuit. Postmodum uerò ad Reip. negotia conuersus, in ea re inter primos semper est habitus. Obijt anno M. D. XLVII. ætatis uerò LXIII. desideratus in repub. à cunctis.

De Marco Antonio Blanco.

QUOD sine lachrymis effari uix possumus, cõmemorandus nobis est Marcus Antonius Blancus, eximius Iureconsultus: qui modò à cunctis, tam in foro, quàm in scholis equè desideratur. Is quidem non in gymnasio solum Patauino, sed in uniuersa Italia, ac in tota penè Europa doctrinæ fama, & scriptorum laude, ut uiuens celebratus est, ita nunc mortuus à cunctis deploratus. Fuit is quidem in foro in defendendo facundiss. patronus, domi in consulendo fidelissimus Iurisconsultus: in scholis uerò, & in explicandis criminalibus iudicijs acutiss. inquisitor, itidemque inter legendum absolutissimus interpret. Edidit uiuens præclarissimos tractatus, & luculentissima commentaria. Primò De compromissis, & subinde De iudicijs homicidij ex proposito cõmissi, & De iudicijs, & coniecturis cuiuslibet occultæ cædis, uel furti. Quos quidem tractatus nemo non summo opere commendat: eique ex confello omnes docti certam nominis immortalitatem promittunt.

promittunt. Scripsit etiam consilia editione digna, & alia quæ nunc sunt Venerabilis penes Dominicum fratrem: olim apud Antonium nepotem, utrosque iurisperitos, & eius bibliothecæ successores. Prodiit nuper post eius mortem, in lucem Dominici fratris cura, Practica criminalis, cum cautelis in defensionē reorū: opus sanè peregrinum, & obuijs ulnis (ut aiunt) ab omnibus studiosis exceptum. Obijt iste longa ac permolesta ægritudine, & diutino morbo confectus: cuius obitum patria, & uniuersa academia grauiter molesteq; tulit. Sepultus est in atrio basilicæ D. Antonij confessoris humi, sub lapide, cum hoc perbreui titulo, quem apponit libi testamento cauit.

MARCO ANTONIO BLANCO IV. VTR. DOCT. PATAVINO.
VIXIT ANNOS L. OBIIT DIE VIII. OCTOB. M. D. XLVIII.

De Sigismundo Brunello.

AGNAM etiam iacturā passa est nostra Patavina academia, in obitu Sigismundi Brunelli, qui & Cæsarij & Pontificij iuris per multos annos eximius interpret fuerat. Atqui misera hominis fors dū ad summos quoque honores, & ad magnas diuitias, cum celeberrima scientiæ fama, in uniuersa Italia docendo, consulendoq; peruenisset, mortifera febre correptus, ætate uiridi ē mundo decessit: atque ita quæcunque cœperat in utraq; disciplina scribere, ut se posteris quoq; notum faceret post mortem, sicut in uita cunctis fuerat, omnia interrupta & imperfecta reliquit. Obijt autem anno Domini M. D. XLIII. annos natus XL I. Sepultus est honoratissimè in templo D. Benedicti Nouelli in tabernaculo mi sepulchro cum hoc epitaphio:

Mæsta Sigismundum Brunellum hic condidit uxor,

Qui quondam sacri gloria iuris erat.

Quem Patavi canones uigesima bruma docentem,

Et stantem prima uiderat in cathedra.

Aliud epitaphium Græcum.

Τὸν δὲ Σιγισμόνδω βρενέλω λάρναϊα τέυχες,

Πατρὶ τε καὶ αὐτῷ ὀφειλόμενος ἄλοχος.

Τὸν δὲ ἐμωινεῖν ἐνὶ πρῶτῃ ἐκείνου ἐδρῇ

Διμοσίᾳ κανόνων ἐκκοσέειν πατρός.

De Nascimbeneo Pectenello.

VANTO libentius commemorassem inter uiuos Nascimbenum Pectenellum, iuriconsultum egregium, & multos annos tabellionatus disciplinam in scholis publicè profitentem: qui dum summa quæq; de se promitteret, prematura morte preuentus, omnē spem secum sustulit. Nam quando maximè ei arridere fortuna uisa est, quod eum humili loco natum altius extulisset: tunc maximè sic importunè sublato, et ei, & suis nocuit. Etenim quo tempore, & nosci, & extolli, & frequētari domi, & in scholis, & in foro, à cōsultoribus, & clientibus, & scholasticis uehementius cœperat, maligna febre correptus, intra paucos dies ē uita decessit, ingentes lachrymas, & mœrorem maximum parentibus, amicis magnam molestiam, cunctis uerò magnum sui desiderium derelinquens. Huic sanè Davidicum illud conuenit: Pauper ego sum, & in laboribus à iuuentute mea: exaltatus aut̃ humiliatus sum, & conturbatus. Is Repertorium edidit, & Summarium ingeniosum supra omnia opera Matthæi de afflictis ad publicum studentium commodū: opus sanè legentibus utile, & auctori gloriosum, & quod uel sic mortuo immortalitatem nominis parere certè possit. Vixit annos XXXIII. mens

VI. Obijt M. D. LIIII. sepultus in æde D.

Cantiani.

De

De Hieronymo Campisampetro.

PARI modo descendus est hic à nobis Hieronymus Campisampetrus, uir nobilis, & Iur. utr. consultus: qui adhuc iuuenis, tum docendo, tum scribendo, doctissimo cuique Iurisconsulto, & quantum uis seni in quo uis genere laudis conferri merito poterat. Edidit anno Domini M. D. XLVIIII. pulcherrimam repetitionem, super titulum de Testa mentis ordinandis: quæ modo excusa formis, eum ubique terrarum celebrem facit. Anno quoque Domini M. D. L. impressa & in uulgus data est, eiusdem elegans repetitio super rubricam De obligationibus. Præterea electus annis proximis à Repub. Patavina orator ad nouum principem Venetiarum Franciscum Venerium luculentissime perorauit, & ei de more pro patria cōgratulus est. Sed (proh dolor) eo ipso anno dum altercando minus cautè sese habet, casu improviso, à quo nunquam putasset, mortiferum uulnus accepit, ex quo postmodum inter paucos dies, acceptis de more sacramentis, ex eo uulnere interiit. Cuius quidem interitum uehementer tota academia, & ciuitas uniuersa defleuit. Obijt an. M. D. LVI. Idibus Aprilis, & honorificentissime apud Dominum Antonium Confess. in antiquo maiorum suorum sepulchro reconditur.

De Ioanne Baptista Athesino.

EDIDIT iampridem reuerendus sacerdos, & decretorum doctor egregius Baptista Athesinus, insignem Methodum de his, quæ Christi sacerdotem necessario scire oportet, mihi quidem olim satis probatam: licet postea uitio impressorum multum pristini decoris amisisset, uideatur. In huius autem operis fronte legitur epistola nostra, anno xvi. ante eam impressionem dictata: non ea sanè mente, ut ederetur, sed ut amico familiariter super ea re consulerem. Atqui me incio postea prodijt in lucem, aliquantulo quidem deformior, quàm quum à nobis exierat. Is obijt senio confectus & surdus, anno Domini M. D. LVIII.

De Marco Mantua Benauidio.

DICTVRVS deinceps de his qui clari sunt, & adhuc in uita supersunt, suspensus animi pendeo, & quo me equidem uertam nescio: sicut qui (ut aiunt) à fronte præcipitium, & à tergo lupum uideat. Etenim ipso rum laudes sine aliqua assentationis nota referri uix possunt: & contra præclara ipsorum nomina, sine turpi alicuius occultæ inuidiæ, aut similitatis suspitione nequeunt præteriri: illorum præsertim, qui aut summa cum laude lus ipsum in scholis publice profitentur, aut iam in lucem egregia sui ingenij monumenta dederunt. Ego equidem neque assentator, neque inuidus haberi à quoquam uelim, sed magis (ut prius dixi) patriæ studiosus, ac meorum ciuium amantissimus. Cæterum si in alterutro peccandum sit, malim planè falsò adulationis suspectus cuiquam uideri, quàm aut inuidus, aut malignus à quoquam impiè iudicari. Quis enim (nisi forte demens) Marcum Benauidium cognomento Mantuam, prætermittendum à me hoc loco iure existimet? Cum iam me etiam tacente, ubique terrarum longè lateq; immortale nomen eius assiduo concentu præcinentis famæ reboet in auribus cunctorum? Quod enim gymnasium ubique terrarum, non hunc ipsum sibi uehementer exoptat? Quis nā Iuris studiosus huius præclaris monumentis iam publicatis allectus, ad eum audiendum, uel ab ultimo Europæ angulo non trahatur? Quisnam è suggestu leges enarrat elegantius? aut ex tempore in corona hominum promptius disceptat, & efficacius concludit & soluit? Edidit hætenus ingentia uolumina, & ingentiora adhuc in eius scriptis continentur. Impressa habentur eius Collectanea, Apophthegmata, Consilia, Problemata, Topica,

Isagogicæ rationes ad tollendos argumentorum nodos. Encomium sacerdotij. Suasoria legis Oppidæ ad compescendum muliebrem cultum. Scholia ad legem Precibus, Codice de Impuberum, & alijs substitutionibus. Centuriam praxis iudicialiæ, contra tyrannum, contra blasphemiam. Dialogum de Concilio. Observationum legalium libros decem. Polymathiæ libros X I I. Enchiridium rerum singularium. Iuris prælectiones in ordinarias lectiones matutinas: & denique tractatus multos de rebus uarijs. Item plus quam ducentos dialogos de uarijs sensibus diuinorum humanarumque literarum, scitu dignissimos. Locorum quoque communium libros tres. De illustribus Iureconsultis egregium uolumen. Insuper Collectanea, & alia opera quamplurima, quæ ad nominis immortalitatem multo sanè magis ei conferre possunt, quam uel magnificæ ædes, quas magnis impensis sibi & fratri suo hæcenus ædificari uoluit: uel etiam quam marmoreus ille colossus intra ædes erectus, & speciosissimum Mausoleum, & præciosa numismata, toreumata, & ueterum imagines, signa, tabulæ, & alia antiqui operis supra priuati fortunas animosissimè (ut de Cæsare dictum est) comparata. Quorum singula, nedum simul omnia, tanta, tamque insignia monumenta, & nunc eum illustrem reddere, & in futurum ab omni nominis obliuione uendicare perpetuo possint. Excedunt hæc quidem omnia supra modum priuatum splendorem: & habent præter sapientiæ studium, quandam etiam animi magnitudinem, quæ non modò hominibus liberalis, uerùm etiam magnifici dici debeat. Atqui etiam eo sanè præstantiora hæc ipsa habenda sunt, quo studijs adiuncta literarum, maximos quosque honores ei arrogare merito ualeant, & perpetuis monumentis subsistere. Sed reliqua pari honore digna pertranseo, ueritus tanti uiri laudes (ut Horatiano uersiculo utar) culpa deterere ingeni. Tanti uiri, & tantæ uirtutis fama allectus CAROLVS V. Imperator maximus, hunc omnibus quibus potuit amplissimis honoribus, & magnificis titulis decorauit: & eisdem, quibus olim ab huius prædecessore Carolo quarto Bartholus Saxoferratenis ornatus, in tractatu de insignibus, & armis illustratus abunde exultat. Conspicitur huius Mausoleum insigne eximia mole in medio basilicæ Eremitarum in pariete, pulcherrimis excultum imaginibus, ubi hoc epitaphium:

M. MANT. BEN. PATAVINVS IVRISCONSULT. IO. PETRI F. EX PRAESENTIBVS FVTURA PROSPICIENS, PRAETER CAETERA MONVMENTVM HOC S. V. P. C. MENSE MAIO M. D. XLVI.

Possent hic delicatior quispiam lector curiosius indagare, uter in ea re laudandum magis sit, an Marcus Blancus, qui neglecta cura sepulchri, tam exili (ut supra posuimus) elogio seorsum in porticibus Diui Antonij confessoris sepeliri uoluit: an Marcus Mantua, de quo hic agimus, qui contra tanta impensa, cum tot speciosis simulachris, tam sublime Mausoleum uiuens sibi erigendum curauit. Ab utroque sanè licet diuerso instituto, pari tamen gloriæ cupidine factum putandum est, quod minime improbandum censeo, in uiris præsertim excellenti doctrina præditis: qui quidem inter præcipua huius mundi bona, id potissimum collocandum existimant, quod in uirtute possum est, cuius comes ac pedissequa semper est immortalitatis gloria. Fecerunt itaque quidam sicuti Plinius iunior, Ruffum & Frontonem uiros sapientissimos, pari gloriæ cupiditate succensos, sua ætate fecisse commemorat.

memorat. Nam Ruffus, ut hic speciosum sibi monumentum extrui curauit: Fronto autem contra, ut ille neglexit. Ambo, inquit Plinius, permagnum aliquid memorandumque fecerunt, & propterea illos non modo uenia, uerum etiam laude dignissimos esse iudico, si immortalitatem, quam meruere, sectantes, uicturi nominis famam supremis etiam titulis propagare nitantur. Et in calce epistolæ ita concludit: Meo quidem iudicio (inquit) neuter culpandus est, quorum uterque ad gloriam pari cupiditate, diuerso licet itinere contendit: alter dum expetit debitos titulos: alter dum mauult uideri habuisse contemptui. Hæc Plinius. Quare & nos quidem pariter de Mantua & Blanco dicere merito possumus, & curioso cui libet iisdem rationibus satisfacere.

De Ottonello Pasino.

P S I de claris uiris qui in uita celebres sunt, difficile & periculosum sit (ut proxime dicebam) præclari quidquam scribere, quod non ab improbis statim aliqua nota taxetur: non potui tamen me continere, quin & Ottonellum Pasinum inter tot claros utr. Iur. consultos annumerem: qui imitatus Antonium Franciscum patrem, & Ottonellum alterum patrum, Iureconsultos egregios, nec non proauunculum, Ioannem Franciscum Pauinum, illustrem scriptorem, cum in principio iuuentutis impenſe legalibus studiis operam daret, adhuc candidatus iuris Institutionum librum, in magna auditorum frequentia, aliquandiu Patauij publice interpretatus est. Postmodum in utroque Iure laureatus, electus est ad exponendum Ius pontificium in Sexto decretalium ad primum locum: & exinde ob eximiam doctrinam suam, notior factus, anno salutis M. D. XXXII. ab Orlando Carreto archiepiscopo Auiunionensi auditor causarum constituitur. Inde à summo Pontifice Adriano ex Hispanijs Romam tum primum ueniente in Flammineam destinatus ad sedandas contentiones populorum multis ibi de causis exortas, in qua re ita strenue sese gessit, ut generalis præfectus totius Flaminiae, seu Romandiolæ, & exarchatus Rauennæ in criminalibus factus sit, & Casennæ præpositus: qui Verruculum oppidum ab Ecclesia Romana abalienatum, in pristinam fidem restituit. Idemq; arbiter electus, & iudex in maximis controuersiis cameræ apostolicæ, & Pandulphi Malatestæ, ac inter illustrem Franciscum Mariam Urbini ducem, & Casennensem Rempublicam de finibus montis Feldri: ubi tunc in omnibus ita sapienter, & audacter sese habuit, ut ab Adriano Pontifice Maximo, Romam accitus fuerit, quo illum de uniuersis rebus prouinciæ certius erudiret. Qui quidem adeo sapienter ei omnia explicauit, ut & laudem & honores inde magnos ab eo esset accepturus, si diutius ei superuivere licuisset. Verum post mortem Adriani parum fidens quibusdam suis æmulis, statuit redire ad suos, anno scilicet M. D. XXXV. quo tempore à Patauinis electus est orator ad XX. sapientes, super censu, & exemptionibus agrorum, de quibus Venetijs subtiliter agebatur. Idem postmodum M. D. XXXIII. ab illustrissimo Urbini duce Francisco Maria electus est auditor & consiliarius: à quo postmodum post mortem Clementis septimi uacante sede, missus est orator ad copulandum matrimonium inter Guidobaldum Urbini ducis filium, & Iuliam Camerini ducis filiam, & hæredem: quo matrimonio feliciter & ex uoto peracto, mansit Camerini præfectus. Verum dum obsideretur à Paulo III. Pontifice Maximo, in eo negotio multum laborans, orator Neapolim proficiscitur: ubi cum omnia studiose & sapienter egisset, tandem ex nimio labore doloribus uesicæ contractis, decreuit incolumitatis suæ rationem habere, & Venetias remigravit. Vbi aliquandiu in aduocationibus principem locum tenuit: nunc autem senio confectus, in dandis consilijs tam in secularibus, quam ecclesiasticis causis unus omnium maxime præfertur: utpote non doctissimus solum, sed etiam exercitatissimus. Quare cum maxima nominis celebritate, & Pasinæ gentis gloria, in eo illustrissimo Ve-

netiarum foro clarus est, & cunctis gratus. Scripsit Additiones super Nouellis Iustitiani ad ea quæ scripsit Ioannes Franciscus Pauinus proauunculus eius: quæ una cum plerisque alijs insignibus scriptis eiusdem Pauini citò est impressoribus datus, & in publicum editurus. Viuat modo, & bene & feliciter ualeat.

De Pace Scala.

MERITO hic & in hoc albo collocandus est Iureconsultus non obscuri nominis Pax Scala, cuius laudes uehementiorem quidem ac ueriores à me stylum exposcere uidentur, nisi consuetudine ipsa ac beneuolentia, quæ mihi cum illo summa intercedit, admoneret, parcius mihi in illis esse elaborandum, ne amicitia plus quam ueritati tribuisse uidear. Verum is nec meo nec alieno quidem egebit præconio: sua enim uoce efferetur, & proprio enitebit splendore: cum primum quoddam nobile opus De iudiciali sapientis consilio, quod sapienter quidem excogitauit, in lucem ediderit. Id spero opus omnibus non modò laudabile, uerum etiam iucundissimum fore: tum propter quandam singularis doctrinæ præstantiam, tum propter rei summam utilitatem: quando quidem ad sedanda litigantium iurgia, dissidiaque tollenda totum ferè spectat. Ita fiet, ut quid inclyto Pacis nomine fuerit insignitus, ne sui dissimilis esset, idem Pacis auctor extitisse, apud posteros etiam prædicetur. Quod uerò attinet ad præsentem gloriam, qua uiuens fruitur, florente adhuc ætate, nemo est qui ignoret: constat enim quanta eloquentia, quanto studio, quantaq; fide in tractandis forensibus causis præstet. Hinc ex alijsq; pulcherrimis animi dotibus, præter insignem morum ingenuitatem, adeò multos ciues suos, nobilioresque præterea exteros sibi adiunxit, ut eorum, quæ ad colligendas hominum uoluntates præcipue ualent, nihil ei deesse uideatur.

De Iureconsultis Patauinis conclusio.

HACTENUS de ciuilibus & pontificij Iuris doctoribus Patauinis, qui in hoc nostro gymnasio uel nostra uel maiorum nostrorum memoria floruerunt, satis (ut arbitror) dictum est. Neque enim spes aut animus fuit de omnibus posse dicere, cum fuerint huiusmodi uiri insignes quamplurimi, & penè innumerabiles. Atqui modò nobis de his tantummodo dixisse sit satis, qui præter laudem, quam sua ætate in scholis & studijs legalibus consecuti sunt, aut relicto quopiam ingenij sui monumento, uel publica professione famam sui nominis uitam ac perualidam posteris reliquerunt. Sed quid modò non expectatur à Baptista Panzeta: sacerdote integerrimo & canonum doctissimo, qui uocis exilitate impeditus, in scholis proficere publicè destitit. Quid autem non speratur ab his, qui nunc sub utraq; censura in hac academia Patauina publicè profitentur: à Petro scilicet Leonio, Federico Ruggerio, Antonio, Cataro, Caspare Fabiano, Daniele, Blasio, Hannibale Buzacharino, Philippo Octauiano, alijsq; utr. Iur. doctoribus Patauinis? Complures enim docti huius disciplinæ supersunt, licet in scholis non sint publicè professi: inter quos addi potest Andreas Malatinus, qui iam in lucem edidit adhuc candidatus Additiones memorabiles super Institutiones imperiales, atque Digestum uetus, & Authentica, & Codicem. Addas & Antonium Talsaram, scribā insignem, qui edidit librū copiosissimum de Erroribus notariorū: sunt fortassis & alij. Sed meruo ne nimis longè progrediens narratio nostra lectori præter satietatem, etiam fastidium pariat. Insunt itaque (ut breuiter concludam) in collegio Patauino recensiti doctores nūc amplius

centum. Extra uerò collegium æquè docti, & æquè ciues, sed non (ut plerisque uidetur) æquè nobiles ultra x l. qui tanquam noui homines, uel quia ex plebe sunt, in collegium ex nouæ legis interdicto non recipiuntur. Quod tamen non omnes probant: cum & Marcus Cicerò, homò nouus Romæ consûlatu, & Terentius Varro sordido loco natus, quæstura, & duabus ædilitatibus perfunctus fuerit. Taceo interim quamplurimos id genus homines: qui etsi ex plebe fuerint, nihilominus inter nobiles à Romanis soleant laudabiliter recenseri. Quandoquidẽ non tam locus & genus, quàm magnanimitas animi, & splendor uirtutis, nobilitare homines consueuerint. Sed de hoc ipsi uiderint, qui non ex uirtutis merito, sed ex prosapiæ debito honores dando putant. Quanto sanè secius, & fortasse rectius Cato ille morum censor: quæ eam Rempublicam fore maximam felicemq; dicebat, ubi claro loco nati, primas uirtutum partes ignobilibus minime concederent, & plebei ordinis homines cum nobilibus & primarijs, non de generis gloria, sed de uirtutum laudibus concertarent. Antisthenes Atheniensis sapienter dixit, homines uirtute præditos, fontem in se habere, ex quo nobilitatem sibi affluenter hauriant. Certior nanque habenda est (ut ait Valerius Maximus) nobilitas, quàm sibi quisque suis uirtutibus parat, quàm quæ ex maiorum tantum imaginibus cuique contingit. Veruntamen quomodocumq; res sese habeat: nunc Patauini Iurisconsulti ciues nostri ritè ab uniuerso collegio approbati, & huiuscemodi dignitate honestati, numerantur ultra centum & quadraginta: & Indies, non sine summa urbis Patauinæ gloria, crescit numerus eiusmodi sapientium.

r 4 BERNAR:

BERNARDINI
SCARDEONII CANO-
NICI PATAVINI,

DECLARIS MEDICIS ET PHI-
losophis Patavinis, Classis nona

PRÆFATIO.

VRISCONSULTORVM illustrium qui se familiasq; suas, ac pa-
triam sapientiæ fama, & celebritate nominis exornarunt, satis co-
piosè pro rei propositi ratione, à nobis mentio facta est: iam ab his
cohibendus est calamus, & ad insignes philosophos & medicos
transferendus: quibus nostra ciuitas, ex quo philosophia & res me-
dica hic in Italia laudi & gloriæ haberi cœpta est, ita semper excel-
luit, ut facultas medica ubi è Græcia profecta ad Latinos pertransiit, hic primum in
hac urbe constitisse, ac domicilium suum posuisse uideatur. De huius autem ciuita-
tis genio, quæ præ cæteris urbibus tam claros ac præstantes medicos in omni æta-
te semper habuerit, Albertus Germanus in libro, quem De locorum natura inscrip-
sit, prudenter animaduertit, hoc esse proprium & peculiare Patavinæ ciuitatis, ex-
cellentibus medicis abundare. Quod quidem ea arbitror loci ratione contingere,
quam Cicero reddit, cum Athenienses acutiores cæteris Græcis sint: quod scilicet
sub purissimo cœlo, ac maxima aeris temperie illorum urbs sita est. Id autem ue-
rum esse quod de hac nostra Patavina ciuitate dicitur, ex ingenti clarissimorum me-
dicorum numero apertè constabit: quos nos interea hic suo ordine recensēbimus.

De Petro Apono.

PRIMVS omnium qui rem medicam post multa secula in Italiam trada-
xit è Græcia, Petrus Aponus fuisse perhibetur, qui habitus est & uete-
ris magiæ, & naturæ rerum, & medicæ artis unus omnium consultissi-
mus: quod ex eius sapientissimis scriptis ubique patet. Constat enim ar-
tem medicam (ut Tortellius asseuerat) ab Auicennæ temporibus uilem, & nullius
ferè precij in Italia per multa secula fuisse: utporè incognitam, ac prorsus obscuram
Latinis. Primus ergo inter Latinos, qui nobis conciliauit medicinam (ut ille ait)
fuit Petrus Aponus, uir in omni ætate admirandus: qui tum in philosophia, tum in
his, quæ ad medicam disciplinam spectant, diuersas conciliando opiniones sua do-
ctrina, habitus est omnium, qui hæcenus fuerint, peritissimus, unde sibi à præcipuo
opere, & à re ipsa conciliatoris cognomen adeptus est. Hæc ille. Adnauigauit
is quidem in illis imperitis temporibus in Græciam ad perdiscendas Græcas lie-
ras, tunc temporis ignotas prorsus Latinis: & ibi factus est (ut tunc erant tem-
pora) tam Græcæ quàm Latinæ linguæ satis peritus. Postmodum profectus Lu-
ziæ: iam Galliæ, mathematicis disciplinis operam dedit: in quibus tantum profecit,
ut in patriam reuersus, ex nimia scientiæ opinione (ut etiam de Vergilio quondam
existimatum fuit) suspectissimus magiæ à cunctis haberetur. Quæ quidem opi-
nio iam pridem populariter ita recepta est ab omnibus, & in tota Italia, ac ubique
in orbe uniuerso uulgari fama eouſque percrebuit, ut adhuc uulgo sinistra huius
rei de eo credulitas perseveret. Quin etiam circumferuntur libri quidam De annu-
lis,

Digitized by Google

dum nascentium naturam, per gradus & numeros. Quæ omnia habentur etiam typis impressa, & olim cuncta in ipso foro depicta uidebantur, sed incendio aliquando sublata: nunc rursus eadem ferè imagines per Zotum insignem pictorem restitutæ uisuntur. Obijt autem Petrus Aponus anno M. CCC. XII. suæ uerè ætatis LXVI. Huic unicus fuit filius, Beneuenutus nomine. Patrem habuit Constantium notarium publicum ex familia rustica Vici Aponi: qui ante occidentalem portam sancti Stephani sepultus est, quæ nunc monachis tantum patet: ubi titulus olim fuerat insculptus, quem legi. Constantius de A B A N O notarius hic iacet.

De Ioannino Sanguinatio.

PER hæc ipsa tempora uel parum ante, etsi nullum extet monumentum, uiget tamen insignis memoria diuini propè ingenij Ioannini Sanguinatio, medici Patauini celeberrimi: qui tantæ existimationis ætate sua fuisse perhibetur, ut pro confesso tunc temporis, & doctrina & experientia medendi cunctos medicos longè excelluisse credatur: ut potè qui usque adeo calleret omnè disciplinam artis medicæ, ut non inspecta urina, nec exploratis prius brachiorum arterijs, ut cæteri solent, sed (quod mirabile dictu est) uel ex solo aspectu, ut ex uultus mutatione, omne genus ægritudinum, & habitum febrium, augmentum, uidelicet, statum & declinationem miro quodam iudicio cognosceret, & morbum (quantum medico licebat) adhibitis salutiferis remedijs cito fugaret. Insuper mores naturæque hominum optimè callens, quicquid Hippocrates scribit, oportere medicum de ægroto posse dicere, dicebat: uidelicet, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura sequentur. Et hoc ex oris uultusque, ac ex totius corporis filo & habitu coniectare perquam scitè nouerat. Hinc puto eum ob tam insignem peritiâ admirationi summæ omnibus fuisse, atque (ut de Petro Apono proxime dixeram) hæresis ac magiæ à Franciscanis monachis accusatum, Romamque ad causam dicendam pertractum: ubi cum se purgare sufficienter non ualuerit, in Melitam insulam, quæ nunc Malta dicitur, in exilium perpetuum relegatus est: Hæc ego de tanta uiri doctrina, apud probatissimos illius temporis scriptores legi. Quid autem in ea rescripserit, nondum inueni. Is dum in patria esset, & medendi disciplina floreret, intra portam sanctæ Sophiæ insignes tunc illius temporis ædes construi curauit: olim honoris causa à Republica Patauina Ioanni Sanguinatio eius patri dono datas. Obijt autem in exilio circa tempora Acciolini aliquot annos ante Petrum Aponum.

De Mattheo Roncalitrio.

NON omnino ignotus posteris esse debet Matthæus Roncalitrio, medicus & philosophus insignis: qui publicè diu interpretatus Aristotelem, & postea Galenum, magnam in tota Italia, totaq; Europa doctrinæ laudem consecutus est, ac ætate sua in academia Patauina principem locum tenuit. Quid autem scripserit, hæcenus nihil compertum. Huius sepultura est in templo Diui Augustini, ubi hoc epitaphium:

*Mirus Aristotelis interpret & Galieni,
Interpres logicæ gloria uicta iacet.
In cunctis cathedris Patauis decus iste Matthæus
De Roncalitrio Phæbus in arce nitens.
Cum tribus assumptis uoluitabant mille trecenti;
In Maij nonis concidit orbis honos.*

De

De Nicolao Sancta Sophia.

ELEBRATVR à Plinio Secundo pro re maxime memorabili, quòd in una familia Curionum, tres continuata serie oratores extiterint. At quanto maiori celebritate digna res est, quòd Sancta Sophia nobilis familia Patavij habuerit continuata serie septem philosophos, simulaque illustres medicos, ut quasi prodigij loco haberi possit. gentis huius cognomen: quando sicuti Sophiæ nomine decoratur, sic etiam re ipsa in ea tam diu perfusus Sophiæ splendor illuxerit. Quod enim proximè de genio Patavij dictum est, idem quoque de hac ipsa gente dici certo potest. Quandoquidem in ea domo res medicæ, seu familiaris, & hospita longo ordine illustrium medicorum tam diu familiariter diuersari voluerit. O generosam stirpem (libet exclamare) ex qua tanquam ex arbore quapiam frugifera, tale germen, & tanta sapientiæ ubertas tandiū pullulauerit. Exortus ergo ex hac gente primus omnium Nicolaus, uir sane in omni scientiarum genere, & potissimum in re medica cōsummatissimus. Fuit enim academiæ Pat. in ea facultate sua ætate facilè princeps: cuius quidem nomen tunc per ea tempora celebre per uniuersum orbem, longè lateq; percrebuit. Huic duo filij eiusdem disciplinæ fuere, patri per omnia similes: Marsilius & Ioannes, hic à nobis proximo loco memorandi. Obijt autem Nicolaus Patavij, & sepultus est extra portam meridionalem ædis Cathedralis, in arca sublimi, infra episcopium, & templum: anno salutis M. C. C. L. ubi in tabula lapidea legitur hoc epitaphium:

Qui pietate nitens, uirtuteq; præditus omni,
Et medica magnus doctor in arte fuit:
Hec tenet à sancta Nicolai petra Sophia
Corpus, mens adiit carne soluta polui.
Tertia sine dies Maij cum uolueret annum,
Post decies septem lustra ducent a Dei.

De Marsilio Sancta Sophia.

SEQVITVR hunc iure meritoq; Marsilius eiusdem Nicolai filius: qui omnes suæ ætatis homines, peritæ rei medicæ, & philosophiæ, & in omni scientiarum genere ante alios ualde claruit, suaq; luce patriam hanc nostram, & omnem medicam disciplinam plurimum illustrauit. Scripsit enim multa De sanandis ægritudinibus scitu dignissima. Composuit commentarios super aphorismos admirabili subtilitate, quæ ubique leguntur. Fuit is apud Latinos alter sanè à Petro Apono (ut supra memoratus Tortellius refert) medicinæ illustrator eximius. Huius scripta partim habentur impressa, & iam publicè diuulgata: partim (ut audio) nōdum edita. Extat opus Medicinæ præticæ in nouum tractatum libri Rhasis ad Almaforem De curatione morborum particularium, nunc primum Haganoæ impressum, anno Domini M. D. XXXIII. Is ob illustre sapientiæ nomen, anno Domini M. C. C. C. II. Marignanum accitus, Galeatium ducem Mediolani extremum ferme spiritum trahentem (ut fertur) per aliquot dies ultra præscriptum (si fas est credere) in uita detinuit. Verum & ipse haud multo post Bononiæ dum ibi medicam disciplinam publicè doceret, defunctus est, & ibidem sepultus in æde D. Francisci cum hoc elegantè epitaphio:

Vivat ut æternum uite iam munere functus,
Hoc præstat uirtus, quæ facit una Deos.
Sic inuicta polo superamens regnat in aula,
Vndique per terras, incluta fama uiget.
Quæ mortalis erat, iacet hic pars condita, magni
Exuias animi colligit urna breuis.
Quamq; procul latè resonet sua gloria, saxum
Accipit exiguis nomina magna notis.

Marsilius

*Marfilius Patauus, cui dat gens alma Sophia,
Bononiæ Medicus dum docet, occubuit.*

Id autem euenit ei, ut extra patriam moreretur, quod Carrariensi principi parum gratus haberetur, quasi secutus partes Galeatii principis Mediolanenſis, quum Patauij imperaret. Atqui poſtea ex pacis fœdere, patriæ redditus, tutius tamen deinceps ſibi Bononiæ quàm Patauij liberales ſcientias proſiteri uſum fuit. Huius meminſit Baldus in ſecundo uolumine, conſilio C. XLVII.

De Ioanne Sancta Sophia.

LET ER uerò Nicolai filius Ioannes, Marſilij frater, patris & ipſe diſſeplinam ſtudioſiſſimè conſecutus, & philoſophiæ, & medendi ſtudio ſetotum dedit: in quibus tantum profecit, ut poſt parentem primas in gymnaſio noſtro omnibus ſuffragijs tenuerit. Edidit is uolumè inſigne, quod Medicinæ præctica appellatur, in cētum & octoginta capita diſtinctum. Sed quoniam de huius clariffimi uiri moribus & doctrina, in elegiaco carmine iuxta filius ſepulchrum lapidi inſculpto ſatis abundè leg. ur, illud ipſum hic pro teſtimonio ſubnectemus.

*Artiſta eximius medicinæ ritè monarcha,
Atque ſalus Patauī grandis & ampla iacet.
Ecce pater ſtudij, languentum cura Ioannes,
Ortum cui celebris ſancta Sophia dedit.
Virtutis ſpeculum præfulgens, totius honeſtus,
Norma pudicitie, fidus amicus erat.
Expers nequitie, ſcelus oſus, regula uitæ
Hic fuit, ac omnis ſplendida cella boni.
Quicquid Ariſtoteles, Hypocras tulit, & Galienus,
Hauſerat: ac quicquid ſacra medella cauet.
Praxis uera fuit, totiꝫ ſalutifer orbi,
Cuius ſana nitens permeat omne ſolum.
Hac terram iuxta uoluit ſepeliri urna,
Vt mitis natus, ſeqꝫ ſubefſe patri.
Terra ſuum cœpit, cœpit ſibi debita cælum,
Perfruitur toto mens ubi ſancta Deo.*

De Bartholomæo Sancta Sophia.

VBII T numero quartus poſt hos Bartholomæus Ioannis proximè memorati filius, uir in omni diſciplinarū genere cōſummatiffimus: qui priter & ipſe in academia Pat. & in philoſophiā, & in medicinali ſcientia, ſuis temporibus principem locum tenuit. De eo quoꝫ extat, in ſublimiori parte ſepulchri, hoc breue epitaphium:

*Quem dedit alta domus ſanctæ propago Sophia,
Hic iacet inſignis præclarus Bartholomæus.
Heu quo lapſa ruit medicinæ fracta columna,
Tanti morte uiri, pro quo ſleat æther & orbis.*

De Galeatio, & Gulielmo eiufdem gentis.

IN iſdem quoque ſtudijs clariffimi euasere, eiufdem gentis GALEATIVS & GVLIELMVS, ambo in docendo, & medendo celeberrimi: quorum extant egregia monumenta, & præſertim GALEATII, qui ſcripſit De febris præclarum opus, in quo nihil in ea re indiſcuſſum reliquit, aut quod à quoquam deſiderari, aut rectius dici poſſit. Obierunt ambo Patauij, & in ſepulchro maiorum ſuorum ſepulti ſunt.

De

De Bartholomæo iuniore Sancta Sophia.

V I D E O R mihi iniuriam facere huic familiae, simul & patriæ, nisi adam septimum ex hoc ipso genere virum præclarum: qui fuit alter Bartholomæus, ætate sanè nostra, & studijs philosophiæ florentissimus: & in docendo, & in disputando acutissimus: tantæq; expectationis ac spei, ut si fata ad maturitatem cœpta studia produxissent, absque dubio quod facile ex illis initijs coniectari poterat, non Patauî solum, sed neque in tota Italia parem sibi habiturus esse uidebatur. Mors autem, exosa tantam unius gentis gloriam, non est passa tam magnifica cœpta ulterius progredi, & ad summam gloriæ metam pertingere. Extinctus est enim uir duodeviginti annos natus cum magno dolore uniuersæ academix, & cum maximo suorum, ac uniuersæ ciuitatis nostræ mœrore. Obijt anno salutis circa M. D. X V. sepultusq; est inter suos maiores.

De Iacobo Dondo siue Horologio.

N O V V M & admirabile per ea tempora Horologiî opus, quod super turrim nobilissimam in media ciuitate extare conspicitur, Iacobo Dondo immortale nomen, & posteris eius cognomen sempiternum dedit: ita ut quæ Donda prius familia dicebatur, deinceps Horologia appellari cœpta sit. Fuit autem Iacobus Dondus medicus, & astrologus longè clarissimus, qui cum ingenio uehementer præstaret, scripsit in utraque disciplina præclara uolumina. Exstat ipsius celeberrimum opus Aggregatio nis medicamentorum ad omnes ægritudines, ubi remedia innumera collecta in unum uelut aceruum congregauit: unde aliud quoque sibi cognomen traxit, ut ab aggregandis medicinis non aliter quàm Aggregator medicis appelletur: sicut Aponus à conciliandis repugnantibus medicorum placitis, Cōciliator dictus est. Edidit etiam opus quod extat De modo cōficiendî salis ex aquis calidis fontum Aponi, non calore solis, aut ignis, ut cōmuniter fit ex aquis salis, sed ex ipsius aquæ naturaliter calescentis tepore. Quod quidem sal dulcius sanè atq; nitidius multoq; salubrius esse dicitur, quàm marinum. Is etiam Venetijs aliquandiu commoratus, de fluxu & refluxu maris per singulos dies sexta quaque hora, diligentius, quàm quisquā alius antea cōmentatus est. Colligit insuper ex immenso uolumine Vgonis Grammatici expositiones omnium uocabulorum, admirabili compendio, quod opus extat apud nos. Legitur ibi descriptum fuisse opus illud Venetijs, anno Domini M. C C C. L X X I I. Adinuenit hic quoque primus (ut dixi) horologiî opificium admirandum, quo non modò horæ diei ac noctis, sed & annuus solis cursus per duodecim signa Zodiaci, & Lunæ menstruæ aspectus singulis diebus sicut in cælo cernitur. Mensium quoque ac festorum dies, fabrilis operatione Antonij Patauini solertissimè artificis, & acuto huius ingenio apertè conspici possunt: cuius operis singulæ conuersiones idem efficiunt in Sole, & Luna, & præcipuis stellis errantibus, quod in cælo singulis diebus ac noctibus fieri uidemus. Hinc ergo (ut proxime dicebām) à tam nobili inuento ipse primus, antiquato priore cognomine, ab Horologio deinceps est appellatus: & postmodum tota eius familia, quæ quidem Patauî, & honoribus & diuitijs, & uiris præclaris in hanc diem semper floruit, atque in præsentem florèt. Appositum autem fuit hoc Horologium super turrim Palati Vbertini principis Carrariensis: anno salutis M. C C C. X L I I I. Idem autem haud multo post obiit Patauî, & sepultus est iuxta ædem Cathedralē in arca marmorea in excello, exterius ad parietem baptisterij: ubi legitur hoc epitaphium:

Ortus eram Patauî Iacobus, terræq; rependo
Quod dedit, & calidos cineres breuis occultit urna.
Vtilis officio Patriæ, sat cognitus orbi:
Arts medicina mihi, cælumq; & sidera nosse,

Quo nunc corporeo resolutus carcere, pergo:
 Vtraque nempe meis manet ars ornata libellis.
 Quin procul excelsæ monitus de uertice turris
 Tempus, et instabiles numero, quod colligis horas.
 Inuentum cognosce mihi gratissime lector,
 Et pacem mihi, uel ueniam, tacitusq; precare.

De Ioanne Dondo seu Horologio.

PRAECIPVVM quoq; patriæ decus, & æui sui fuit Ioannes Dondus, illustis philosophus, & medicus, & mathematicus præstantissimus: genere quidem & origine Pat. ut pater, casu tamen quodam Clodiæ natus, quod tunc fortè ibi Iacobus pater in ea urbe medicus ageret. Extrat huius præclarissimum opus, tribus uoluminibus distinctum, lineisq; & figuris mirabili arte signatum, ad conficiendum planerarium: ubi cursus cælestium signorum, libratâ ponderibus facile metiantur, sicuti horarum: ut tam antea pater eius fecerat in Horologio suo. Vidi primam partem apud Galeatium Horologium, ciuem præstantiss. Huius operis titulus est, PLANETARIVM IOANNIS DE DONDIS CIVIS PADVANI. Huius operis tres sunt tomi, in quorû primo est doctrina componendi planetariorum, in quo capita numerantur x xv. Reliquos duos extare audio apud alios eiusdem familiæ alumnos. Ille autè Ioannes, Francisci Petrarchæ amicissimus fuit, eiq; summa consuetudine ac familiaritate coniunctus. Qui quidem Petrarcha, & si ex inuestigatis suis in medicum, medicos odisse uidebatur: ad hunc tamen prolixas epistolas scripsit, atq; cõsilia, quæ pro recuperanda salute ex eius scriptis ab eo sæpius acceperat, impensè laudat. Misisti (inquit) plenam fidei epistolam, plenam sollicitudinis, plenam artis, quam professus es: cui (quantum ego arbitror) nihil adderet Hippocrates, nihil demeret, nihil mutaret. Quin etiam ille tuis cõsilijs acquiesceret, cuius è fontibus hausta sunt, cum horum lego quoque nescius, & contemptor, in multis tamen ratione uictus acquieuerim. Hæc ille. Alibi quoq; de huius uiri præstantia, ac mutua necessitudine ita scribit. Mihi (inquit) est hic Patauij inter alios unus, qui nisi eum medicina tenuisset, iturus erat ad Sydera, tam celli, tam capacis est ingenij: mihi uerò tam amicus, ut uix ipse mihi sim amicior. De hac autè sua beneuolentia reddit etiam manifestum testimonium in suo testamento, in quo reliquit huic quinquaginta aureos, pro emendo sibi paruo annulo. Scripsit eleganter is De fontibus calidis agri Patauij, & de causa caliditatis: quæ in lucem exierunt. Insuper multa sapienter excogitauit de natura aquarum, & qua naturali uirtute præstent, & quibus morbis medeantur, & quæ in ea re potissimum obseruanda sint. Atque hæc omnia tam eruditè, ut addi ab alio quicquam melius, aut æquè bene uix possit. De hoc Michael Sauanarola ubi de balneis montis Grotti differit: Ioannes (inquit) de Dondis uir religiosus in quodam tractatu De causis caliditatis balnearum Patauinorum, & De natura harum aquarum, ita scribit: Quondam bonæ memoriæ genitor meus, & imaginator, & inuentor subtilis primus suo ordinauit ingenio, & artificioso opere, quo pacto ex his aquis coagularetur, seu congelaretur candidissimum sal, ut ex mille libris aquæ, una salis conficeretur. Struxit tibi propterea nouas ædes, à quibus modò balneis ipsis inditum nomen est, C A S A N O V A. Iuxta quem locum parua extat lacuna, ubi sal copiosius cõficiebatur, eo quod ibi aquæ essent prioribus saliores. Id autem fiebat Carrariensium principum fauoribus, pro commodo ciuitatis. Hæc ille. Huius quoque uiri præstantiam Blondus historicus, & alij eiusdem temporis scriptores, honorificentissime prædicant. Sepultus est autem ad portam Orientalem basilicæ Cathedralis in ingressu canonicæ in arca marmorea, ubi hoc epitaphium legitur:

Tumbica sic celsum conclusit petra Ioannem:
 Quem Dondis satum genuisti Clagia lymphis.
 Ast animum medio separarunt numina Iano.

Hic recubans Pataui supremaq; sidera terris,
 Celicis hic septem confecit mystica stellis.
 Præteriti doctor renouâs hic sanguinis umbram,
 Philosophas, Rhetor, Medicus, mortalis in orbe
 Opera terrenis liquit super æthera scandens.

M. CCC. LXXX. die XXVII. Septembris.

Gabriel Dondus siue Horologius.

M V I V S Ioannis frater fuit Gabriel, & ipse doctissimus medicus, & egregius philosophus: qui eximij præmij Venetias uocatus, ibi in curandis ægris ita præclare se habuit, ut alter Hippocrates ab omnibus haberetur: & ex ea nominis fama fuit toto orbe notissimus. Extat & huius marmoreum sepulchrū iuxta arcam frauris, cū hoc epitaphio:

Quem tegit iste lapis specioso sanguine cæsus,
 Ex Clugia natus, Veneta defunctus in urbe,
 Nunc requiescū humo de Dondis Gabriel ista,
 Par patribus fuit medicorum gloria uiuus,
 Moribus hic nulli cessisset, lector, honestis,
 Ualæ populis uenerandus dogmate multo.
 Nomina magna tulit, meruitq; sepultus amari.
 Corpus saxa tenent, cælum mens incolit alma.

M. CCC. LXXXVIII. XIX. Octobris.

De Iacobo Arquadio.

C O M M E N D A T V R in re medica (ut in Patauini annalibus habetur) mirum in modū doctrina & ingenium Iacobi Arquadij Patauini, qui floruit Carrariensiu principum temporibus: cuius fama impulsus episcopus & illustris princeps quinque Ecclesiarum, incurabili morbo laborans, ex Vngaria Patauium ad hunc uirum profectus est, à quo paulo post inexcogitatis & nouis quibusdam remedijs, ab iam deplorata ægritudine liberatus, & pristinae saluti redditus (Arquadio primum multo auro & regij muneribus donato) in patriam summa cum alacritate reuertitur. Quid autem hic in ea re scripserit, aut qualia monumenta reliquerit, præter hanc immortalem famam medendi, penitus ignoramus.

De Petro Pernumio.

N I L ferè diuersum à superiori exemplo, legitur de Petro Pernumio, medico sui seculi excellentissimo: qui quum in re medica Patauij cerneret & curando & docendo præstaret, missus fuit ad Franciscum Carrariensem seniozem, qui arcta custodia à Galeatio Mediolanensi principe tenebatur: quasi hic unus sua arte hominem mortifero morbo laborantem, senioq; confectum, & iam morientem, posset ab inferis reuocare, cum iuxta Ouidianum illud:

Non est in medico semper releuetur ut æger,
 Interdum docta plus ualeat arte malum.

Nam tunc quum Franciscus ipse laboraret in extremo spiritu, & nullis humanis indigeret amplius remedijs: sed expiationibus tantum, & benedictionibus, ac spiritualibus sacramentis, pio sapientis medici cōsilio sanctificatus & inunctus, Christiano more mox liber à custodia & simul ab hac uita decessit: Anno à Christi natali M. CCC. XCIV. De Pernumij autem uita aut morte nil aliud hæcenus quod dicatur habemus.

8 2 Iaco-

Iacobus à Sancto.

CLARISSIMI quoque nominis fuit olim Iacobus cognomine à Sancto, uir in omni scientiarum facultate mirificus: & si nihil penitus ad aures, uel ad oculos nostros de eo peruenerit, præter nomen ex insigni statua & egregij tituli inscriptione illius sepulchro apposita: ex qua non possumus non coniectare, hunc utrum fuisse, tam doctrinæ gloria, quam morum elegantia suo æuo præstantem, & in re medica, & omnibus doctrinæ studijs, & præsertim philosophiæ clarissimum. Huius monumentum extat apud basilicam D. Antonij confessoris, sub porticibus ad Meridiem his uersibus insignitum:

*Eximius doctor medicinæ & philosophiæ,
Rupe sub hac Iacobus de Sancto dictus humatur.
Vir fuit hic iusti cultor, sine compare prudens,
Sobrius atque pius, uita perfectus honesta.
Occasusq; suo sua quæque reliquit egenis,
Hanc & dotaui magnis prouentibus aram.
Pro huius exequijs celebrandis quolibet anno
Aequè suo debet torques lucere sepulchro.
Cumq; & mille quater centum labentibus annis
Dena & septena Iunij, uir clarus obiuit.*

De Benedicto Galmarello.

QUOD proximè de Iacobo à Sancto diximus, idem penè dicendum uidetur de Benedicto Galmarello, insigni medico: cui ex omnibus literarum studijs, quibus maxime suo æuo floruerat, hoc tantum extat nomen, quod hæret iniunctum cineribus apud eandem basilicam D. Antonij confessoris.

*Philosophus doctor medica celeberrimus arte,
Subiacet huic busto uirtutum dote coruscus,
De Galmarellis Benedictus nomine, reusq;
Totus iustitia, totusq; modestia uixit
Aduersis constans, peragendis maxime prudens:
Utq; suas celebrent fratres hi quolibet anno
Inferias, isti legauit prouidus aræ.
Hic corpus, mens astra colit, sua candida fama
Viuat, & à nullo tenebris damnabitur æuo.*

De Nicolao Monsilice.

NLLIS quoque temporibus, extitit fama celebris, & experientia, & doctrina medendi probatus, Nicolaus Monsilicis, chirurgus insignis, & ipse hic à nobis inter claros medicos merito numerandus: cuius sepulchrum extat apud D. Antonij confessoris ædem, cum hoc epitaphio:

*Monte satus Silicis, medicina doctor, & artis
Chirurgicæ doctor Nicolaus origine nota.
Fila suæ uitæ, cum repperit Atropos urnam
Hanc sibi, qua recubet defunctus corpore, legit.*

De Nicolao Rido.

NEC est hic ullo pacto prætereundus Nicolaus Rîdus, uir indequeque doctissimus, & quibusq; medicis, ac etiam poetis suæ ætatis merito conferendus. Decantauit is multa quidem carmine, & præsertim prognostica metrica egrotantium, ut scribit Iacobus Foroliuensis in Commentarijs super Aphorismos Hippocratis libro primo. Scripsit quoque alia multa, quæ temporum inturia ut pleraque alia perierunt.

De

De Iacobo Zanetino.

AXIMVM philosophum ac medicum fuisse constat Iacobum Zanetinum, quippè qui per multos ann. in hac academia Patauina Physicam summa cum gloria professus est, & in re medica. idem præstitit, quod antea eius pater in Grammatica & Rhetorica. Vtriusque tumulus uisitur apud Eremitanos, hoc insignitus elogio:

SACRVM EXIMII, ET FAMOSI ARTIVM, ET MEDICINAE
DOCTORIS M. IACOBI DE ZANETINIS DE PADVA
PHYSICAM PADVAE ORDINARIE LEGENTIS, FILII
OLIM BONAE MEMORIAE M. ZANETI HONORABILIS
GRAMMATICI, ET RHETORICAE PROFESSORIS
M. CCC. LXXXVIII. VI. SEPT.

De Antonio Cirmifono.

ADDAMVS huic Antonium Cirmifonum, ciuem nostrum excellentissimum medicum: qui in hoc Pat. gymnasio diutius, & (quoad uixit) principem locum tenuit, utpotè uir omni scientiarum genere præstantissimus, tunc ea ætate, & philosophiæ, & rei medicæ princeps habitus. Is dicitur fuisse Sauonarollæ medici excellentissimi præceptor. Scripsit in ea facultate plurima uolumina luculentissime, quæ passim per uniuersum orbem diuulgata leguntur: & præsertim Saluberrima consilia aduersus omnes ægitudines, à capite usque ad pedes, & De urinis, aliâque multa scitu dignissima. Hic primus (ut fertur) Iurisconsultorum more inter legendum, casum in terminis, auditoribus suis formare consueuerat: qui mos ab eo diductus, in hanc usque diem, in scholis à plurimis obseruatur. Extant & alia (ut fertur) huius uiri præclara monumenta, quæ nec ad manus nostras, nec ad notitiam uulgi hæcenus peruenerunt: Obijt Patauij, & elatus ad ædem plumbeam D. Antonij confessoris, ibi iacere dicitur.

De Leonardo Bertopalea.

INTER hos quoque non immeritò numerandus est, excellentiss. chirurgiæ professor Leonardus Bertopalea, cuius doctrinæ præclara monumenta, in toto terrarum orbe probantur. Scripsit enim De chirurgia, & super Canonem quartum Auicennæ insignes commentarios: & de aquis conficiendis, ad pellendas ægitudines maxime idoneis: & pleræque alia, quæ nunc impressa typis, assidue studiosorum huiusce disciplinæ manibus teruntur. Quædam uerò adhuc latebras fouent, & apud paucos reperiuntur: quæ fortè aliquando ex priuato in publicum commodum uenient, ut esse possint sicut & reliqua cunctis communia.

De Sigismundo Polcastro.

ADMIRABILIS sanè fuit, ac penè incredibilis Sigismundi Polcastri in omni disciplinarum genere præstantia: quæ illum & clarum & immortalæ reddit. Is enim penè puer ita liberalibus disciplinis est imbutus, ut ualde adolescens artium & medicinæ titulis decoratus fuerit: qui mox ad profitendam philosophiæ, & ad docendum publicè quæ didicerat in hac academia Patauina cunctis prælatus, ingenti laude quinquaginta & amplius annos, tum scribendo, tum docendo, tantum sibi nominis acquisiuit, ut ex diuersis prouincijs discipuli frequentes ad huius sicut olim ad Socratis

scholam undique confluerent. Tantæ uerò auctoritatis apud omnes habitus, ut quicquid assereret de re medica (ut de Pythagora dictum est) absque alterius testimonio pro comperto à cunctis haberetur. Testantur præter cætera, diuinum uiri huius ingenium, tum ea quæ de humido radicali subtilissimè differuit, tum quæ in opere Galeni acutissimè commentatus est. Edidit insuper in quæstione de Aëtuatone medicinarum laudatissimos commentarios. Difficile dictum est, quantum luminis, & in explicandis difficillimis nodis, & in inueniendis nouis rationibus rei medicæ posteris præbuerit. Hinc tantum sibi existimationis & nominis acquisiuit, ut undique magnis propositis præmijs ab Italiæ principibus, uti alter Hippocrates, adiretur, & magnis muneribus donaretur. Is autem in senectute, quatuor filijs breui tempore infelicitè orbatus, septuagenarius ad suscitandam sibi prolem, uxorem secundam duxit, ex qua (quod mirum fortasse uidebitur) ei tres filij nati sunt: quorum primogenitum Antonium doctrinæ infulus utriusque iuris censuræ uidit de more ab eius præceptoribus decorari. Hieronymum uerò ipsemet philosophicæ laurea cum summo gaudio tremulis præ senectute manibus exornauit, & obortis præ lætitiâ lachrymis tenerrimè exosculatus est. Post hæc autem non diu superuixit. Nam uitæ satur, ubi nihil sibi in uita lætius speraret, mortem lætus lubensq; expectans, migravit ad superos: annos natus nonaginta quatuor. Sepultus est in basilica Eremitarum in ingressu ad læuam in sepulchro gentilitio cum progenitoribus suis.

De Michaelæ Sauonarola.

CONSTAT autem eadem tempestate præ cæteris, & doctrina mendendi, & sapientiæ fama floruisse Michaelē Sauonarolam, physicū doctissimum, & uirum equestris ordinis Hierosolymitanorum insignem. Is multa de re medica scripsit: quæ tam diu impressa, ab omnibus in maximo habentur precio, & summopere commendantur. Inter cætera autem edidit Introductionem practicę medendi: & opus ad componendas medicinas maximè idoneum, propter quod hunc uirum in primis omnes serè aromatarij, & medicinæ studiosi consueuerunt in ea re, uti ducem magistrūque sectari. Hoc opus dedicauit Sigismundo Polcastro coæuo suo: qui tunc inter phyllicos, uti is inter practicos uterque princeps habebatur. Edidit præterea Canonicam de febribus, & de pulsibus, de urinis, de egestibus, de uermibus, de omnibus balneis, & de mineris eorum: uidelicet alumine, sale, nitro, cinere, calce, gypso. Se paratum uerò de XXXIII. Italiæ, deq; usu uitalis aquæ, & quomodo conficiatur: deq; mirabili eius uirtute ad conseruandam sanitatem, & ad diuersas aggritudines curandas: & denique de omnibus rebus, quæ ad usum medendi pertinent, & quæ cunctis medicis scitu necessaria fore putabat. Quæ singula impressa leguntur. Edidit insuper illustre Phisionomiæ speculum, quod postea Theodorus Gaza homo sanè Græcus, sed tam Latinè, quàm Græcè omnium eruditissimus, à Latinis ad Græcos transtulit: quòd sciret Græciam ea disciplinā carere, arbitratus id quòd erat, hæc non parum frugis Græcis suis, nec sibi parum gloriæ allatura, si uendicæ artis ad Latinos prius exijt inuentum, modò hominis Latini inuentum aliquid nouum ad Græcos traduceret. Iste etiā (ni fallor) primus edocere cepit, quibus potissimum salubres forent tepesactæ Aponi fontis aquæ epotæ, ad tollendas multas aggritudines, quemadmodum in agro Veronensi aquæ Calderij: scuti in eo uolumine in quo de balneis agit, mihi innuisse uideretur. Is ergo ob tantæ præstantiæ famam, à magno principe Estensi ingenti mercede Ferrariam accitus est: cui adeò charus gratusq; fuit, ut innumeris eius & ciuium Ferrariensium beneficijs muneribúque deuinctus, nequirit postea inde recedere: quineuiam posthabito natali solo, & patriæ desiderio, ea ciuitate donatus, illic sibi uisq; domicilium fecit, ubi Sauonarola familia postmodum propagata est: utq; olim tantum Patauina, nunc etiā Ferrariensis habeatur. Ex hac gente, uel etiā ex hoc forsan parente

parente prodijt uir omnibus seculis admirandus Hieronymus Sauonarola, religio-
sa familie Dominice sacratus: qui singulari doctrina præditus, in sacris concioni-
bus sua admirabili facundia, tanta opinione sanctitatis aliquando Florentiæ fuit,
ut in numero diuorum, uiuens adhuc publico populi consensu haberi uisus sit: &
quod futura multa prædixerat, diuino afflatus spiritu crederetur. Atqui tandem
cum multa liberius scriberet, & publicè palamq; uesana declamandi licentia, è sug-
gestu mordacius in Alexandri v. Pontificis Maximi uitam morèsq; diceret,
quæ potestatem Pontificis in dubium uocare uidebantur: neque uellet interdictus
à sacris desistere, neque à prædicatione huiuscemodi cessare. Oborta interim ob-
id cum monacho Franciscino super ea re de doctrina ueritatis, mortifera conten-
tione, ignis experimentum utrinque proponitur. Verùm cum is fornacem in-
censam unà cum illo pro utriusque iustificatione (ut conuenerant) ingredi recusal-
set, redditus est repentè falsitatis suspectus. Et qui hætenus ob eximiam doctri-
nam, approbatamque continentiam, atque incredibilem facundiam, in summa om-
nium admiratione fuerat, mox mutata sorte, & conuerso in contraria studia uul-
gi fauore, illico comprehensus, & contumeliosis affectus, ac quæstionibus extortus,
fatis, nescio quo suo potius quam crimine damnatus, laqueo prius suffocatus, & de
inde flammis combustus, miserabile spectaculum oculis omnium in foro medio
Florentiæ præbuit. Mente uerò ita firma & intrepida, tantæque animi constantia
semper fuit, ut tunc uel sic moriens, non minus quam antea uiuens multis uene-
rabilis fuerit: & quicquid uenerationis prius uiuo aliquando delatum, idem fu-
it postea & mortuo cumulatissimè redditum. Quatenus ut in eius morte nihil
æquè admirarentur homines, quam quod Deus permiserit, talem tantumque ui-
rum, tali exitu uitam finire feliciori fortuna dignum. Restat adhuc tamen in eo
populo huius uiri incredibilis opinio sanctitatis: & multi sunt, qui uti martyris in-
digna nece perempti è rogo eius cineres collectos, in hunc diem summa cum ue-
neratione conseruent. De eo M. Antonius Flaminius hoc cecinit carmen:

*Dum fera flamma tuos Hieronyme pascitur artus,
Religio sanctus dilaniata comas
Fleuit, & ò dixit, crudeles parcite flammæ,
Parcite, sunt isto uiscera nostra rogo.*

Sed ut ad medicum nostrum redeamus, obiit ille Ferrariæ, anno salutis huma-
næ M. C C C. X X X I. Primò autem sepultus est in templo D. Mariæ in Va-
do: quo nunc à fundamentis eruto, ut speciosius erigatur, ossa eius in peninsulam
translata sunt, & in æde D. Georgij sine titulo (ut audio) reposita. Addamus hu-
ic ex eadem gente & Albertum Sauonarolam, philosophiæ & eiudem artis me-
dicæ professorem: in cuius funere nepos eius Franciscus Sauonarola hoc edidit
epitaphium:

*Hic sunt Alberti cineres, mens errat in umbris
Elysi, superis associata choris.
Eloquio clarus, medica clarissimus arte,
Vixit honos Patani, Sauonarola fuit.*

De Bartholomæo Campo.

QUANTUS & quantus fuerit philosophus ac medicus, quantumque
in omni disciplinarum genere excelluerit Bartholomæus Campus,
& si eius lucubrationes negligentia suorum usque ad nostra tempo-
ra non perdurarint: titulus tamen & statua, quæ in sepulchro eiusdem
cernitur supra ianuam basilicæ Diui Cantiani, uiri huius excellentiam
apertè declarant, & multo etiam apertius ascripta carmina, quæ ibi in marmorea ta-
bula sic exsculpta leguntur:

*Eclipsatur apex medicinæ, lux medicorum
Hic extincta iacet, celebri grauitate uerendus*

Bartholomæus erat, genitus cognomine Campo:
 Fato huius desertus ager, uiduatus Apollo,
 Et studiosa tribus mixtim sua damna queruntur.
 Accedat querulis huc postera planctibus etas
 Hunc tantum lugere uirum, qui mente quiescit
 Cum loues set titulis uiuax sua fama per eum.

De Bartholomæo Montagnana.

V B I quæso non est audita celebris fama & illustre nomen Bartholomæi Montagnanæ, physici doctissimi, qui tum in philosophiâ, tum etiam in medicæ artis studijs parentum nostrorum memoria ita claruit, ut eo tempore non immerito primus omnium professorum artium liberalium, ubique terrarum, ab omnibus haberetur. Peritia namque eius tanta fuit, & tam excellens medendi studium, quod ei tum ex doctrina, & ingenio eius præstantissimo, tum ex magistra illius artis experientia obtigerat, ut à cunctis sanè quasi Galenus alter in mundo reuixisse putaretur: quatenus ad eum ex longinquis oris undique Patauium aut pro salute impetranda, aut pro consilijs ægotantium habendis assiduus concursus fieret: non secus quàm olim ad Æsculapium, inuentorem ac diuinum præsidem medicinæ. Quod quidem ultra trecenta consilia super omni morborum genere, ab eo edita, testantur. Quæ omnia sanè iam decies typis excusa, ubiq; per uniuersum orbem dispersa leguntur. Etenim si tantum stylo in scribendo ualuisse, quantum ingenio, doctrinâ & arte ualuit in medendo, profecto sub iudicio cuiuscunque rei medicæ periti, neque Galeno, neque Auicennæ in curandis ægris, uel in dandis medicinarum præceptis, ulla ex parte cessisset. Defuit illi quidem Latinæ elocutionis elegantia, & ornatus dicendi: qui modus tunc loquendi nō incitiæ hominis, sed temporis uitio ascribendus est, quando bonæ literæ in his disciplinis prorsus neglectæ iacebant. Scripsit post Sauonarolam De septem balneis agri Patauini tres tractatus, ut ex his aquis quæ capiti, quæ pectori, quæ iuncturis, & quæ denique stomacho prorsint facile nosci possint. Scripsit & De compositione & usu medicinarum. Edidit insuper Antidotarium ualde necessarium, & fortè plura alia, quæ nescio. De eo autem hoc doctissimi quique uno ore confirmant, hunc unum in bonis authoribus rei medicæ præ cunctis alijs diligentius uersatum esse, atque cæteris medicis, qui in ea re scripserunt, in simplicium medicaminum notitia longè præstare. Floruit is circa annum incarnationis Dominicæ M. CCCC. XL. Extat huius sepulchrum apud Eremitanos, cum hoc elegantissimo epitaphio:

Heu miserum mortale genus, nunc clarus Apollo
 Occidit, & medicæ maximus auctor opis.
 O quoties uitæ crudeli à funere raptos
 Restituit, doctas applicuitq; manus.
 Hippocrates cessit medicus, diuusq; Machaon,
 Hinc & Coronides, Phyliridesq; senex.
 Bartholomæus eo est defunctus funere, quo non
 Gloria, sed tantum membra sepulta iacent.

De Bartholomæo Montagnana posteriore.

C E L E B R A N D V M hoc quoque loco sese nobis offert alter Bartholomæus, & ipse in publico gymnasio nostro clarissimus medicinæ professor, eiusdem sanè familiæ, nominisq; & cognominis, cum superiore: qui etsi non tanta fortassis medendi experientia ualuerit, at certe ingenio pene par fuit: stylo autem & politionibus literis (prout ætas nostra exigit) multo etiam præstantior. Scripsit em̃ eleganter & doctè consilia tam reparandæ quàm conseruandæ sanitatis scitu dignissima. Legi ego in bibliotheca fratris mei Iacobi Scardeonij physici, elegans exquisitissimūque consilium eius manu scriptum de morbo

morbo Gallico, ad illustrē principem, & Cardinalem, & Proregem Vngariæ. Extat etiam tractatus eius admodum insignis, de pestilentia ad Adrianum Pontificem Maximum, apud Marcum Antonium eius nepotem, excellentissimum Chirurgiæ doctorem. Ex quibus facile conijci poterit, quid de reliquis existimandum sit, quæ ab eo scripta quidem sunt, nondum tamen edita. Accitus tandem Venetias, ibidem in maximo precio habitus, obiit senex post partas multas dituitias, anno salutis M. D. XXV. die 11. Maij, & ibidem sepultus est.

De Petro Montagnana.

ANECTENDVS est hic etiam ex eodem municipio Petrus Montagnana, philosophus magni nominis, & medicæ artis peritissimus, & de re medica optimè meritis, qui pleracq; egregiè scripsit: inter quæ extare uidimus opus perquam celebre, in quo picturis & imaginibus interiora hominis, ita in apertum produxit, ac sub omnium oculis posuit, & optimis expositionibus singula quæque ita declarauit, ut iam nihilo sanè minus per hæc ipsa sic effecta uerè defecta artuatim animantium membra, ac patefacta, notiora esse ullatenus possint. Quod quidem opus medici omnes plurimi faciunt. De hac ipsa re plerique postea diffusius atq; apertius, hæc eadem & alia eiusmodi multa effinxerunt: huius tamen inuentum fuisse comperio. Edidit etiam alterum opus De agnoscendis urinis breue admodum, sed optimum, & nihilo minorem de ea re disciplinam complectens, quam oporteat. Addidit ijs quædam sancta præcepta de uulneribus, & ulceribus, & de cunctis læsionibus humani corporis, & de eorundem remedijs, & de modo & ratione curandi. Quæ quidem omnia præ nimia sui utilitate, ut interim quicumq; Chirurgia delectantur, instrui facillimè possint, etiam si Latinis literis careant: pro communi cōmodo in Italiam linguam uersa sunt, ut studiosiss. quisq; artis huius erudiri, & Empiricus euadere facile possit.

De Ioanne Antonio Lidio.

IN eadem re medica, & in omnium artium liberalium disciplina tanto pere sua ætate enituit Ioannes Antonius Lidius, ut ei tunc non gymnasium & patria solum, sed tota etiam Italia medendi palmam daret. Et præsertim inclyta Venetorum ciuitas, quæ sæpe consulto Senatus & principis decreto, ut constat publicis literis quas legi, Venetias ad difficillimas ægritudines Senatorum & uiuorum principum curandas, unus omnium in primis in scholis uocatus est: & iussu prætoris eò cum magna exultatione missus, & illic ut Æsculapius alter honoratissimè exceptus: & tunc præcipue quum anno salutis M. CCCC. LXVI. Venetijs omnes ferè nobiles mortiferis febribus, quasi peste laborarent, & pauci euaderent. Mirabile dictu, paucis diebus paratis ad id morbi genus salutaribus remedijs, sæuissimam illis pestem quamprimum fugauit, & pristinam restituit uniuersæ ciuitati salutem. Ex eo inde ualde honoratus, & multo simul auro donatus ad suos reuersus, in tanta opinione sapientiæ, & medendi peritiæ fuit, quoad uixit, quanta in tota Italia quouis alter. Quid uerò scripserit, cum tanta medendi arte præstaret, nescio. Quod euenit fortasse, quia quoridians sollicitudinibus ægrotantium pressus, non potuit eiusmodi scribendi curis uacare: uel ut plerique multi faciunt, non curauit. Floruit circa annum Domini M. CCCC. LXIII.

De Paulo Bagelardo sue à Flumine.

PCCVRRIT eiusdem professionis & artis illustris doctor Paulus Bagelardus ex nobili familia: quæ antiquato priori uocabulo à Flumine postea nūcupata est: uir admirandæ doctrinæ, & omnium liberalium disciplinarum peritissimus: qui sua tempestate in academia nostra sine ulla controuersia, primatū tenuit. Is em̄ adhuc iuuenis philosophiā docēs, maximam opinionem futuræ sapientiæ tunc omnibus excitatam minimè fefellit.

Fuit

Fuit enim studiosissimus, & laborum per omnem uitam suam tolerantissimus. Scripsit quamplurima, nobis autem nihil de his constat, præter tractatum De ægritudinibus infantium minimè spernendum, ad Nicolaum Tronum Venetorum ducem: quod quidem opus primò Venetijs, & rursus proximis annis Lugduni impressum habetur. Moritur anno à natali dominico M. CCCC. XCIII. prouectam ætatis, & sepultus in porticibus D. Antonij confessoris in sepulchro maiorum.

De Bartholomæo & Francisco Noualijs.

ADDAMVS hic clarissimis istis medicis Bartholomæum & simul Franciscum Noualios fratres, & medicos excellentissimos, qui in hac ciuitate nostra per multos annos felicissimè, & philosophiam, & artem medicam docuere: & multa scripserunt in ea facultate, quorum notitiam Petrus Noualius eorum nepos & hæres, ferè solus habuit: & propterea inter præcipuos huius ciuitatis medicos, dum uiueret, & ipse semper est habitus. Floruerunt illi quidem circa annum Domini M. D. sepulti sunt in sepulchro maiorum apud D. Franciscum.

De Nicolao Comite.

NUPER cum essem prope diem editurus in lucem nostra hæc Commentaria, allatum mihi fuit insigne opus Astrologiæ, eximij astrologi, philosophi, & oratoris, & equitis, Nicolai ex comitibus Paduæ, quod ad filium scripserat, ubi eleganter quicquid de ea re dici aut sciri potest, breui compendio disertissimè complexus est: concilians opiniones diuersas sapientum astronomorum, non modò antiquorum, uerumetiam nouorum. Quæ omnia in octo distinguit capita. Primo de Qualitatibus temporum sub modo & forma generali, sub qua particularia in temporibus originem sortiuntur. Secundo de Aeris alternationibus in anno contingentibus. Tertio de ipsidem contingentibus in mense. Quarto de his quæ in die contingere possunt. Quinto de occurrentibus in hora. Sexto ponit mansiones Lunæ certificatas, ad tempus præsens in hac arte rectè obseruandas: à quibus pluuia, imbres, uenti, & aliæ aeris impressiones produci aptè possunt. Septimo docet ex hac astrorum sciëntia cognoscere dictas impressiones aeris, imbres, & pluias, & diuersas tempestates per signa circa Lunam, & per Cometas, & alia prodigia in aere apparentia: ac per actus quorundam animalium quæ id præsentunt. Postremo agit de signis ad cognoscendos terræ motus, & pestem futuram, & aeris corruptionem. Et inter alia multa colligit notatu digna de epidemia, & peste: de fertilitate, sterilitate, & annonæ caritate imminētibus. Opus sanè editione (ut mihi uidetur) dignissimū, quod extrat penes Paulū de Comitibus eius successorē, mihi ab Alberto huius Pauli filio ad legendum accommodatum. Is cum esset uir clarus, & in rebus publicis sapiēs haberetur, à Florētinis in Prætorē accitus est, ubi æquiss. & liberalissimè sese habuit: sed quū fideiussisset pro Strocij patricijs eius urbis primarijs, in maxima summa pecuniæ uēdere coactus est possessiones suas. Quocirca uiuit postea in Montesilice ocio literarū deditus, usq; ad mortē. Decessit autē ann. M. CCCC. LXVIII. & ibi sepultus est in æde D. Francisci humi sub lapidea tabula rubea.

De Petro Carrerio.

NON est hic merita gloria defraudandus Petrus Carrerius ex Montesilice, medicus præstantissimus: qui scripsit opusculum de Venenis, tanquam appendicem & additamentum ijs, quæ de ea re ediderat olim Petrus Aponus, physicus illustrissimus, & id quidem breuiter: sed nihilominus ferè aptè subtiliterue, ac doctè, quàm is ipse quem imitatus est. Ex quo manifestè satis constat, quantæ doctrinæ, & quantæ præstantiæ in re medica habendus sit. Additus & annexus modò ab impressoribus est hic liber Petro Apono de Venenis. Scripsit fortasse alia, quæ nondum ad notitiam nostram peruenire potuerunt.

De

De Petro Trapolino & Francisco F.

NON sine magna animi molestia memorandus est hic mihi Petrus Trapolinus, philosophus ac medicus maximæ auctoritatis atque præstantiæ: qui philosophiam & theoricam rei medicæ Pataviæ, diu publicè profitendo, celebre nomen sapientiæ per omnia serè Europæ gymnasia, longè latèque diffudit. Verumenimvero satum aduersum, & inimica fortuna (si malus euentus fortuna, non casus potius appellandus est) in causa fuit, ne tantæ de se expectationi suis aliquando monumentis in publicum emissis, desiderio omnium satisfaceret, & patriæ simul ornamentum summum (ut expectabatur) afferret: quando simul & mortis necessitas, & domus direptio, uno eodemq; sermè tempore ei importunè, infelicitèq; contigerit. Quo enim die Pataviæ Maximiliani Cæsaris imperio cessit, mortuus est: post diem verò quadragesimum, quo Venetus Senatus feliciter urbem recuperavit, uisus est secundo mori: quando quidem integrè eius lucubrationes & consummatissima opera, quibus sanè ab omni posteritate, perpetuam nominis immortalitatem expectare poterat, unà cum fortunis omnibus, Venetorum militibus prædæ fuerint. Atqui uerò tanti philosophi, tantiq; uiri fama, uel sic hostiliter surreptis eius monumentis, si non suis, saltem aliorum scriptis, qui ab eo didicerunt, honoris causa sapius recensita memoria perpetuò est duratura. Edidit adhuc iuuenis, opus De restauratione humidæ radicalis ad Dominicum cardinalem Grimanum, & hoc uel solum opus (quod sciam) typis excusum fuit. Reliqua uerò ex ea deprædatione, passim direpta & perdita desiderantur. Quidni desiderantur: cum arti medicæ & mathematicæ insignem gloriam ex eo detractam omnes clamitent. Talis tantusq; is mathematicus fuit, ut sine controuersia profecto primas in ea facultate, quatenus in uita permanerat, semper habuit: neque exinde unquam defuere, qui Pataviæ ex ultima Britannia, Hispaniæque, & Gallia ad eum audiendum cupidissimè conuenirent. Audiui autem à Nicolao fratre eius doctissimo uiro, aliquando adinuentum esse quoddam eius uolumen Florentiæ, à Francisco Trapolino eius filio, uiro clarissimo, & diligentissimo paternæ disciplinæ æmulo, tunc ibidem publicè proficiente: qui cum de eo recuperando studiose ageret, Romæ immatura & ipse morte sublatus est, & ab hoc cœpto, sicut & ab alijs omnibus uitæ officijs simul destitit. Vixit autem Petrus annos LVIII. sepultus est Pataviæ in basilica Carmelitarum humi sub lapide, cui insculptum est hoc epitaphium:

PETRO TRAPOLINO DE VICO AGGERIS NOBILI
GENERE NATO, PHILOSOPHO ET MEDICO CELE
BERRIMO: QVI VIXIT ANNOS LVIII. DIES XX.

ET MARIAE EIVS VXORI.

ALEXANDER FILIVS ET M. ANTONIVS, ET PETRVS
PIISSIMI, PARENTI OPT. AC MAIORIBVS SVIS.
VIRIS CLARIS, QVI HIC SEPVLT IACENT, ET SI
BI SVISQVE OMNIBVS POSVERE:

ANNO SALVTIS M. D. XLIII.

De Nicolao Passaro siue Genua & M. Antonio filio & Nicolao nepote.

NIHILO minoris gloriæ & auctoritatis floruit per ea tempora Nicolaus Passarus, cognomine Genua, medicus Pat. celeberrimus: qui & ipse per multos annos publicè in hac nostra academia professus, celebrem discipulorum concursum medicæ disciplinæ studentium semper habuit. Sed tandem ad senium uergens, dimissis omnino hisce prælegendi officijs, ad prædicam

cam pro ciuū suorum salute sese contulit: quod quidem munus feliciter ad ultimam usque senectutem gratus semper, & iucundus cunctis præstitit. Quid uerò interim scripserit, nouit Marc. Antonius filius, qui iisdem studiis & præsertim philosophiæ patrem æmulatus, adeò profecit, ut nunc unus omnium, in uniuerso orbe terrarum, princeps Peripateticorum huius ætatis à cunctis habeatur: & in Aristotele interpretando, simulque Auerroe enarrando, non in patrio tantum, sed in cunctis gymnasijs principem locum tenet. Quocirca ab eo deinceps magni ac præclarum quidpiam, ex abditiis philosophiæ, cum maxima expectatione à cunctis speratur. Viuat modò & ualeat. Obijt autem huius pater Nicolaus (ut ad eum reuertamur) Patauī, & sepultus est in basilica D. Ioannis in uiridario, ubi hoc epitaphium:

NICOLAUS PASSARA DE GENOVA PHILOSOPHVS ATQVE MEDICVS V. ET SIBI ET BARTHOLOMAEAE VXORI OPTIMAE SVISQVE EX EA LIBERIS, SVISQVE POSTERIS DEINCEPS OMNIBVS LEGITIME DESCENDENTIBVS.
V. P. M. D. XXII.

Sperabamus nuper Nicolaum alterum M. Antonij filium, uitæ, & paternæ philosophiæ, & fortunarū omnium hæredem: qui quidem penè puer Latinam, & Græcam, & Hetruscam linguam optimè callebat: simulq; erat in arte musica, manu, uoce, fidibus, flatuq; feliciter eruditus, & in omni sanè uirtutis palestra bonis auibus exercitatus: adeò ut is præ ingenio omnium liberalium artium capaciss. non solum se paternam gloriam consequuturum, sed & longè superaturum polliceri uideretur. Sed heu misera mortalium fors, quænam esse possunt tam certa promissa, seu sperata in homine bona, quæ nos frequenter non fallant, non mutantur, non deleant, Hinc credo non omnino falsum esse illud poeticum dictum:

Si quid amas, cupias non placuisse nimis.

Et illud quoque admodum uerū esse, quotidiana experientia docet: Summis esse negatum stare diu. Longissima is ægritudine consumptus, obiit anno D. M. D. LI. ætatis uerò suæ X. X. obitu quidem cunctis, sed præsertim parenti (quamuis philosopho) non philosophicè, sed, ut parentem mitiss. decebat, ualde lachrimabili.

De Bernardino Sperono.

PARI fermè nominis celebritate, & nihilo minori rei medicæ scientiæ claruit cum Trapolino & Pollaro, Bernardinus Speronus, eximius medicus: qui quanti nominis fuerit, hinc uel maxime apparere potest, quòd Leo X. Pont. Max. eius fama pertractus, summo studio & maximis præmijs hominem ex patrio gymnasio accitum Romam, ei & se, & salutem suam potissimum commendauit: ubi in summa nominis amplitudine & gloria, quandiu ipse pontifex uixerat, permansit. Postmodum in patriam reuersus, nō multo post tempore, & ipse iam senex, & mortis proximus, à docendo destitit, & totū sese curandis suorum ciuū ægritudinibus dedit. Quid autem interim scripserit, hæcenus intelligere non potui. Obijt senex anno M. D. XXVII. sepultusq; est in ecclesia Cathedrali in sacello suorum, ubi hoc epitaphium:

BERNARDINO SPERONO, ALVAROTO MEDICO NOBILISSIMO BARTHOL. ET SPERO. ET IULIUS FILII PIETATIS, ET ERVDITIONIS ERGO.

De

De Hieronymo Amulio.

NON mediocri sanè gloria & laude inter oratores, philosophos & medicos celebrari meritò debet Hieronymus Amulius: qui Patavij in gymasio patrio publicè & philosophiam, & medicinalem disciplinā cum maxima laude diu professus est: qui tum docendo, tum disputando, tum dicendo ubiq; præ se tulit magni philosophi & oratoris nomen, & præsertim in oratione, quam in principio suorum studiorum (prout moris erat) de laudibus omnium disciplinarum, in corona omnium doctorum, & universæ academix publicè in templo habuit. Nihilo quoq; minori facundia, imò potius maiori, in funere summi philosophi ac medici Petri Rocabonellæ peroravit. Audiui ego eundem quoque pro collegio medicorum in ingressu ad episcopatum M. Cornelij Cardinalis, mira verborum eloquentia, ac sententiarum gravitate dicentem. Alias quoq; multas eius orationes prætereo, quas egomet ipse legi, quæ illum non magis philosophum & medicum, quàm oratorem & rhetorem fuisse testantur. Scripsit quoq; & Latina & materna lingua carmen cultissimum, quod libenter uidi & legi. Succedit huic modo Lombardus Amulius eius filius, quondam philosophus tantum, nunc & Theologus: qui admodum iuuenis à Senatu Veneto ad docendam philosophiam electus, docuit aliquandiu in maxima auditorum frequentia, & cum maxima laude. Ceterum post mortem patris sepultus philosophiæ studiis, ad Theologos & Ecclesiæ doctores per ocium sese conuertit. Quid autem sint hæc nobis studia paritura cum ingenio multum ualeat, incertum est: maxima tamen quæq; de eo nobis speranda sunt. Iacet Hieronymus in basilica D. Antonij Confessoris in sepultura suorum.

De Ioanne Petro Beneuidio cognomento Mantua.

NEC in postremis censendus est, insignis medicus Ioannes Petrus Mantua: qui sua ætate ea medendi peritia præstitit, ut in hac urbe nemini in medendi arte cederet. Ex quo sine inuidia honestè multas sibi diuitias, cum summa rei medicæ gloria cumulauit. Veruntamen maioris gloriæ sibi arbitrator fore, quod duobus ex se genitis filiis, Marco disertissimo Iurisconsulto, & Io. Andrea insigni medico familiam suam Beneuidiam propagauerit, & succrescentibus nepotibus mirum in modum patriam nobis exornatam reliquerit. Is enim ubi ambos ad summos quosq; gradus professionis, quemque suæ peruenisse conspexerat, ætate confectus, domi aliquandiu inualidus, diuinis orationibus, & spiritualibus meditationibus aliquandiu uacans, in maxima felicitate, deficientibus paulatim uiribus, lætus migravit ad dominum, anno Christi natalitio M. D. XX.

De Vincentio Muscheta.

MERITO quidè tam inter claros oratores, quàm inter claros medicos referri potest, & Vincentius Muscheta: quem noui fuisse excellenti doctrina præditum, atq; in re medica valde clarum, atq; ob hoc in patria & in diuersis alijs ciuitatibus notissimum, & nihilominus etiam in habendis orationibus funebribus, dum per ætatem licuit, exercitissimum. Obijt uiuenti adhuc ætate anno Christi M. D. XXIX. sepultus que est honorificè humi in templo D. Augustini, ubi incisum sepulchrali lapidi extat hoc epitaphium:

ELOGIUM CLARISS. MEDICI VINCENTII MUSCHETAE.

Clarus Apollinea Vincentius arte sepultus,
Ad Stygias miserum Phæton traxit aquas.
Inuidit superis furus Deus arbiter aulæ,
Humani generis proh mala conditio.

De Hieronymo Urbino.

PERVAGATA fama, & incorrupta vox rectè iudicantiū de uirtute & doctrina Hieronymi Urbini, facit, ut nullo pacto eum tacitū prætereamus: quippe qui primo suæ ætatis flore, in scholis publicè prælegendo diutius sese exercuit. Atqui tandem non admodum natu grandis, sed tamen ætate prouectus, ablegata schola, ad afferendā opem ægrotantibus, tam feliciter sese transtulit, ut nemo ferè grauiter infirmus Patauī, siue is diues siue pauper, conualescere posse uideretur, nisi ipso prius Urbino medico accitō. Is enim tam benignum, tam facilem, tamq̃ iucundum sese cunctis præbebat, ut meritō ab uniuersis non tantū ciuibz, sed etiam ab omnibus sacræ religionis familijs, unus omnium expeteretur. Adde quod tanto erga ciues suos amore tenebatur, ut nullis unquam precib. flecti, aut pollicitis allici potuerit, etiam cum à Venetorum Senatu inuitaretur ut migraturus Patauio, Venetias incolendas trañceret. Hoc autem maximum in eo fuisse existimo, quòd cum nunquam auaritiæ nota quapiam laborarit, summas tamen opes arte medica sibi & suis acquisuerit, patrimoniumq̃ quàm maximè auxerit suum. Ædificauit insuper iuxta macellum aedes speciosissimas, sibi suisq̃ & urbi nostræ magno decori. Atqui tandem ad extremam senectutem medendo perductus, cum sæpius decreuisset à labore desistere, atq̃ id maximè cuperet: sibi tamē urgentibus amicorum precib. quiescere à cœptis non nisi permortē licuit. Senio igitur confectus, cum primū acri febre se affectum sentiret, accersito sacerdote (rarū in nostra ætate pietatis Christianæ exemplū) dum adhuc sanæ mentis esset, illi pandens quicquid deliquerat, & domino, & Ecclesiæ debitum soluit, atq̃ ita, prout uerè Christianum decebat, ab omni labe criminum expiatus, migravit ad superos, anno Domini M. D. XLII. III. No. Nouembris, sepultusq̃ est in primo statim ingressu basilicæ D. Francisci cum progenitoribus suis: ubi & sibi & posteris quietis locum uiuens diu antea præparauerat.

De Antonio Gazio.

QUIS sine notabili quopiā tacitę similtatis uitio, impetum pertransire posset Antonium Gazium, nostra tempestate physicum peregregrum: & in scribendo sane felicem: sed in ipso medendi opere, præsertim in patria, ubi paucio tempore permansit, non admodum fortunatum. Scripsit adhuc iuuenis multa in re medica præclare: neq̃ postea à scribendo destitit, quoad uita superfuit. De eo uiuente adhuc Simphorianus Camperius, ubi de illustribus medicis disserit, ita honorificè scribit: Antonius Gazus Patauinus, medicus in philosophia egregiè doctus, in sacris literis non mediocriter eruditus, ingenio subtilis, eloquio clarus. Scripsit opus insigne De cōseruatione sanitatis, Corona florida meritō appellatum, an. ætatis suæ XXVIII. Viuit usq̃ adhuc sub Venetorum dominio, multa & præclara componens. Hæc ille. Quæ autem postea ea fuerint, quæ composuerit, non mihi adhuc satis constat. Audio tamen in bibliotheca D. Francisci libros eius haberi, ubi sepeliri uoluit. Nam postquam diu peregrè profectus, per diuersa gymnasia uagatus est: tandem in patriam reuersus, haud multo post non admodum senex febre correptus occubuit. Extat huius scitilis statua olim à se cum à patria recessisset, posita ad basilicam D. Augustini in porticibus supra antiquū maiorum suorum monumentum: sed post aliquot annos reuersus, cum non inuenisset eam oclusam, ut ipse reliquerat, sed patefactam, & manū etiam mancam, monachis illis (ut opinor) iratus, ex testamento cauit, ne ibi apud eam statuam sepeliretur, sed in basilica D. Francisci. Obijt anno Domini M. D. XXVIII. III. No. Septembris.

De Baptista Leonio.

GRAVEM facturam doctrinæ fecit academia philosophorum in morte Baptiste Leonij, tam Græcè quàm Latine doctissimi, & philosophi, & oratoris facundissimi, ac in omni literarum genere, & præsertim philosophiæ disertissimi. Is in gymnasio patrio adhuc iuuenis, aliquandiu Aristotelis summi peripatetici summus interpretis fuit, & Reginaldo Polo uiro doctissimo, poete illustriss. Cardinali in his studiis præceptor, ut in epistolis Petrus Bembus ad ipsum Polum aperte demonstrat. Nicolao Leonico (inquit) & Baptiste Leonio doctoribus tuis, uiris doctrinæ optimis, et præstantissimis hominibus salutem uelim impertias meis uerbis. Roma 1X. Calend. Ianuarij, M. D. XXVI. Sed, proh dolor, is anno deinde proximo mortuus est, & in æde D. Augustini in sepulchro suorum conditus. Quæ uero tam præstantis doctrinæ suæ indicia posteris dereliquerit, præter præsentis reus famam, nullum, quod sciam, monumentum aliud extare uidetur. Is enim iuuenili ætate soblatus est, & si quid cœperat, imperfectum unâ cum auctore prorsus interijt.

De Dominico Senno.

MAGNI profectio nominis sua tēpestas fuit in Chirurgica arte Dominicus Sennus, qui noua quadam curationis uia citra sectionem aut ulsionem, adhibitis quibusdā remedijs, difficiles morbos sæpius sanare consueuerat: propterea nihilo minoris famæ fuit in Chirurgia, quàm ex supra memoratis quiuis in Physica fuerat. Sed opinione multorum, in herbarum cognitione cunctos præcelluit. Etenim ab ineunte ætate ea re impensissimè delectatus, in herbario negotio ita profecit, ut eo uno tunc in tota Italia nemo, præstantior haberetur, principatumque in eo omnium iudicio teneret. Quippe qui non tam ex libris uariam herbarum uirtutem, & uim conditam noscere uoluit, quàm ipsas quoque herbas studiose perquirere, & inspicere, ubicunque reperiri poterant. Sæpe enim huius rei gratia peregrè profectus per montes & colles, eas curiosissimè indagabat, & in uentris seruabat. Meminit huius uiri diligentia Nicolaus Leonicus in suis dialogis. Vbi enim De diuinatione tractat, cum de uiculo sancti Zenonis iuxta asylum loqueretur, sic ait. Hic collis (inquit) salutaris herbis uestitur, quas Dominicus Sennus nostræ ætatis (ut scitis) inter herbarios præstantissimus, certissimos & præsentaneos habere effectus, mihi sæpius affirmauit. Solet enim harum inueniendarum gratia huc ad nos sæpius accedere. Hæc ille. Adinuenit is quidem, etiam noua quadam unguenta, ac mitius quoddam curationis genus, quo seorsum ab alijs Chirurgis uti solebat, admodum salutare. Fuere in ea re huic duo præcipue discipuli, Io. Antonius Platus Leoniceus, & Vincentius Scardeonius frater meus: qui quidem eandem cum illo uiam medendi secuti, eius peritiam, ac medendi disciplinam constanter obseruant, habenturque tam uterque præceptoris per similes, licet Leoniceus interim, cum sit senior, à Scardeonio pro præceptore, quàm pro discipulo potius habeatur, & ab eo ut est animi gratissimi semper, dum uixit, sit utri pater (ut pater est) ubique atque in primis honoratus. Obijt autem Sennus passione calculi septuagenarius, an. Domini M. D. XXXI. die XXVIII. Octobris. Qui cum masculini generis posteritate cæteret, nepotem ex filia Nic. Genouam sibi fecit hæredem. Sepultus est autem in æde D. Ioannis in Viridario, ubi hoc epitaphium:

DOMINICO SENNO IN EA MEDENDI ARTE, QVAE MANV EXERCETVR ATQVE IN COGNOSCENDIS HERBIS NULLI ANTIQVORVM POSTPONENDO, QVI NIC, GENVENSEM INCOMPARABILI BENEVOLENTIA COMPLEXVS, CVM EO, QVAM CVM SVIS SEPELIRI MALVIT.
VIXIT ANNOS LXX. H. P.

Alterum quoque epitaphium à Francisco Sauonarola licet non sibi positum, hic mihi addendum uidetur.

Sentis Apollinea nullo minor arte quiescit

Dominicus, Pataui maxima pompa soli.

Quicquid apud priscos heros Epidaurius herbis,

Aut Chiron potuit, Semus ad astra tulit.

De Angelo Bolognino.

CLARVIT in hac ipsa arte Chirurgica, & Angelus Bologninus ex Plebe Sacci municipio Pat. uir magni ingenij, & in ea parte rei medica, quam ab opere manuum Chirurgia Græco uocabulo appellamus, peritissimus. Is aliquandiu artem hanc publice Bononiæ docuit: sed paruo contentus, & ocio patrio delectatus, in patriam sese recipiens, intra municipij sui fines postmodum sese continuit: & quamuis dignis stipendijs & honoribus, à multis ciuitatibus uocaretur, patrium tamen solum quamuis tenue, cum quacunque nobili ciuitate commutare neglexit. Edidit opus non aspernandum, De cura ulcerum exteriorum. Scripsit & De unguentis communibus, & De morbo Gallico ad Franciscum Gonzagam, principem Mantuanum: quæ sanè omnia, primò Venetijs, postmodum & Basileæ impressa fuerunt, annò Domini M. D. XXXVI.

De Hectore Pyrgotile.

HECTOR Pyrgotilis marmorarij præstantiss. filius, cum ab ineunte ætate, & Græcis & Latinis literis satis dextra Minerva proficeret, in clari nominis famam in toto gymnasio Illico ascendit: sed paupertate grauatus, simul etiam quod fuit lingua in detrahendo reliquorum famæ aliquanto liberiore præditus, paucis gratus, nunquam potuit emergere, ura priuatis lectionibus ad proficendum publice, plurium suffragijs admitteretur. Tandem anno Domini M. D. XXXVIII. quò Patauij sæuissima pestis fureret, ex hac luce migravit: cuius bustum mœstiss. pater hoc epitaphio manu propria cum multis lachrymis exculpto decorauit, marmorea tabella ibi in æde D. lo. in Viridario, à parte Septentrionali parieti imposita.

Virtuti æquales annos quia Parca putauit,

Te rapuit iuuenem, dum putat esse senem.

Pectore seruabas membris, crinitus Apollo

Ad medicam quicquid contulit unus opem.

Sed quia temporibus superis neq; subdita uirtus,

Hector eris, donec lumina solis erunt.

Vixit annos XXXIX. Men. VI. obiit die ultimo Aug. M. D. XXXVIII.

De Alexandro Dottorio.

GRAVIS & acerba fuit patriæ mors Alexandri Dottorij, humanarum literarum, philosophiæ, ac rei medicæ doctissimi professoris: qui si ad canicem perdurare potuisset, tum docendo, tum exercendo rem medicam maximo erat, & familiæ, & patriæ, & Academiæ nostræ ornamento futurus. Sed inexorabilis & importuna mortis ministra Atropos tam gloriosæ texturæ inuidens, ante diem uitæ illius fila prærupit, atq; dum ordiretur, tela succidit. Obiit enim ætate admodum iuuenis, scientia, & experientia, præter ætatem ualde senex. Migravit anno Domini M. D. XXXIII. Franciscus Sauonarola hoc tetraſticho illius obitum decorauit:

Per uarias rerum causas, medicosq; labores,

Sollicitans Phœbum, carmine, uoce, lyra,

Doctor Alexander naturæ cedere fatis

Cogitur: hinc uitam fata dedi, se puta.

De Ludouico Carresio, siue Toseto.

DIFFICILIS ac permolestus collega in altercationib. philosophicis aliquando fuit clarissimo medico Speroni in hac nostra academia. Ludouicus Carresius, cognomēto Tosetus, exili quidem corpore, & per humili statura, sed acuto & præalto ingenio. Erat enim eximius philosophus, & in mathematicis disciplinis doctissimus: natus Patauij obsecuris parentib. ipse tamē redditus est propria uirtute clarissimus. Is in iuuentutis suæ primordijs publicè Ferrarię philosophiā diu professus est: eo præsertim tēpore, quo academia Patauina per aliquot annos militaribus armis, & crebris bellorum tumultibus oppressa, à solitis disciplinarum studijs prorsus cessauerat. Atqui demum ea restituta, ac in pristinum morem reformata, accitus est quamprimum Tosetus in patriam, ea stipendiij summa, quæ Patauino dari poterat, tunc ex præscripto maxima. Is autem paulo auidior ad rem, quàm philosophum decere uidebatur, cum præter propriam industriam nullum patrimonium sibi foret reliquum, nunquam queri destituit, nunquam Senatum, & gymnasiij moderatores sollicitare cessauit, quoad auctum sibi stipendium fuit ultra præscriptum, & præter inimicam Patauinis professoribus legem. Itaq; deinceps exemplo huius pro cuiusq; merito additum est cuiq; ex præcipuis prælectoribus augmentum usq; ad ducentos aureos plus solito, quos longa & importuna molestia, à Veneto Senatu primus consequutus est Tosetus. Is (ut ego aliquando ab ipsomet audiui) odiosum sibi esse dicebat, quod Patauij natus esset, cum ibi peioris esset conditionis ciujs, quàm extraneus. Fuit is inter disputandum supramodum aculeatis maledictis facetus, lingua mordaci, nulla pudoris omnino, aut grauitatis habita ratione: ita tamen urbanè, & (si dici potest) moderatè, ut à scurra prorsus differret. Scripsit & in uita edidit de tribus doctrinis, opus præclarum, atq; alia quædam (ut audio) non minus insignia. Huius autem statua ex suggestu iuuentutem docentis, posita est iuxta limen basilicæ Diui Augustini interius cum hoc titulo:

LVDOVICO CARRESIO, COGNOMENTO TOSETO, VIRO
ACUTO, ET PERFACETO, ET IN PHILOSOPHIÆ MEDI
CINAEQVE STVDIIS ITA EXCELLENTI, VT IN EARVM
PROFESSIONE FERRARIÆ PATAVIIQVE PRIMAS DIV
OBTINERIT, SVI P. VIXIT ANNOS LXXVI. OBIIT AN
NO DOMINI M. D. XXXIX. DIE XI.
OCTOBRIS.

De Hieronymo Tirabosco, siue Coradino.

AMODVM lachrymosa contigit superiorib. annis mors Hieronymi Tirabosci, cognomento Coradini: qui cum esset excellentiss. philosophus: ac optimus medicus: & (ut erat omni humanitate redundans) si cuti publicè Theoricam medicinæ in scholis profitebatur: ita egrotos adiens, auditores suos inter eundem Practicam similiter edocebat: & ob id (quæ erat hominis pietas) libentius pauperes gratis, quàm multa mercede diuites uisebat, discipulorum caterua semper comitatus. Ex quo quanto ille gratio omnibus fuerat, tanto tristior cunctis fuit immaturus & inexpectatus eiusdem obitus. Acer erat & acutus in disputando, & expeditus, & admirabilis in docendo: in curandis ægris maxime fidelis, & in ægrotos pauperes opera sua proutiss. & in dan dis elemosynis liberalissimus. Migravit quidem in ipso ætatis flore, longa profectò

senectute dignissimus. Multa fortassis studiosè posteris relinquenda moliebatur: sed morte præuentus, ea ipsa, una cum corpore pariter dereliquit. Obijt anno M. D. XXXVI. pridie Non. Maij: uixit annos XLIII. Sepultus est in templo D. Ioannis in Viridario, in sublimi sepulchro ab Oriente, cum hoc titulo:

HIERONYMO CORADINO PHI. EXCELLENTISS. AC MEDICAE FACULTATIS PROFESSORI: QUI ET HOC IN GYMNASIO, SUMMA CVM LAUDE DOCENS, ET HAC IN VRBE MORBOS SUMMA CVM CHARITATE DEPELLENS, ET AM MULTOS ANNOS EXERCVIT. PETRVS FRATER, AC IVLIVS PETRI FILIVS, IISDEM INSIGNIBVS ORNATVS, ID SVI IN EVM AMORIS MONVMENTVM EXCITANDVM CVRARVNT.

Legitur quoq; alterum epitaphium, à Francisco Sauonarola editum:

*Quicquid Aristoteles naturæ semina ponens,
Cœlitus abstractis concipit esse suis:
Quicquid Apollineis Heros Epidaurius herbis,
Et quicquid medicæ Cynthius arte tulit:
Vnus apud Patauos Tirabosco sanguine dixit,
Qui iacet hic multo nomine Hieronymus.*

De Hieronymo Tolentino.

NON recedat hinc à nobis longius alter Hieronymus è nobili familia Bonascia, cognomento Tolentinus, qui hic publicè primùm Physicæ docuit, & postea in curandis ægris reliquum uitæ spacium consumpsit: idq; non sine magna nominis celebritate. Excessit ab hac uita, anno suæ ætatis LVIII. Salutis uerò M. D. XLIII. XII. Calend. Sept. nec potuit quam fortè sperabat proprijs lucubrationib; aliter sibi nominis immortalitatem parare. Iacet in templo Eremitarum, in sepulchro maiorum.

De Antonio Soncino.

ADEM ætate & in scholis docendo, & in ciuitate medendo, floruit Antonius Scipionis Clementis filius: qui seipsum in alienam familiam in qua fuerat educatus, adoptauit, & ex Clemente Soncinus appellari maluit. Is licet oratoribus mediocrem operam dedisset: tamen & philosophis, & medicis ita studuit, ut nulli ex philosophiæ, aut medicinæ professoribus suæ ætatis posterior haberetur: diuq; hic medicinam, philosophiamq; publicè in magna audientium attentione interpretatus est. Verùm ab Vngariæ rege ægorante accitus, apud eundem aliquandiu moratus est. At rege pristinæ ualeitudinis reddito, multis muneribus, multoq; auro donatus, Patauium tandem redijt: ubi felicissima medicina lis sapientiæ opinione refulsit, quandiu præ ualetudine ipsi rem medicam exercere contigerat. Atqui tandem nescio quo diutino languore correptus, quam in aliorum morbis opem ferre solebat, eam ipse sibi præbere non potuit. Vixit adhuc ætate interijt, anno Domini circa M. D. XXXIX.

De

De Gaspare Gabrielio.

E NITUIT etiam perquam singulari doctrina inter philosophos & medicos huius temporis Gaspar Gabrielius, philosophiæ, humanarumq; literarum doctissimus: qui in Ferrariensi gymnasio, publicè philosophiam, & disciplinam medicam XII. annos professus est: sed per ocium studijs humanioribus delectatus, tam carmine, quàm soluta oratione multa scripsit in eo genere cultissima. Verùm tandem ad patriam reuersus, ut clarum eruditionis suæ documētum daret, insigne opus edidit ad nobilem uirum Hieronymum Obicium Patauinum, in quaestione uulgatam Hieronymi Bonipetri illustis medici, De materiæ immutatione in principio morbi. Vbi multis rationibus & argumentis ad ea, quæ probare intendit, quàm absolutissimè usus est. Quo quidem opere tam ingenioso, culto, acuto & eleganti, cum adhuc ætate ualeret, alia multa æquè præclara, in reliqua uita nobis polliceri uidebatur: sed accitus interim medicus ad Portum Gruarium, ubi haud multo post maligna febre correptus, ad suos Patauū delatus, intra paucos dies ex eo morbo decessit, M. D. LIII. die XXXI. Iulij. Sepultus est honorificentissimè in basilica D. Antonij Confessoris in sacello D. Claræ, in sepulchro suorum. Vixit annos LVIII. mē. I. dies XII.

De Hieronymo Stephanello.

A DDAMVS his Hieronymum Stephanellum, uirum eruditissimum, philosophiam, & rem medicam XX. annos, summa cum laude publicè in hoc gymnasio professum: cuius opera in curandis agris corporibus, nunc à cunctis summoperè desideratur. Heu importuna & improba mors, quæ hominem tam gratum, tam desideratum, in tam uiridi ætate nobis surripuisti; ipolians patriam suo decore; agrotos ope, gymnasiuth disciplinis: usq; adeò ut ex unius hominis fato orbara penè Academia uideatur, & si non penitus extincta, propter aliquot adhuc superstites uiros doctissimos. lacet is in basilica S. Michaelis, cum hoc epitaphio:

HIERONYMO STEPHANELLO DOMINICI F. PAT. QVI DIVINO QVODAM IVDICIO, TVM REM MEDICAM EXERCENDO, TVM PHILOSOPHIAM ANN. XX. IN HOC GYMNASIO MAXIMA OMNIVM ADMIRATIONE PROFITENDO, ADEO DE OMNI GENERE HOMINVM PROMERITVS, VTDIEM EVNCTVS, NON SVIS MODO CIVIBVS, SED VNIVERSAE ITALIAE, EXTERISQVE GENTIBVS, AETERNAM SVI NOMINIS MEMORIAM RELIQUERIT. OBIIT SALVTIS ANNO M. D. LIIII. AETATIS SVÆ LIIII. MARIANVS FRATER PHILOSOPHVS ET MEDICVS P.

De Francisco Bonafide.

QUIT proximis diebus Franciscus Bonafides, uir celebrate nominis, & omni doctrina, fide, & uitæ probitate conspicuus. Hic primus herbariam disciplinam in hoc gymnasio nostro publicè professus est, atque huius suasu hortus amoenissimus intra moenia, Veneti Senatus decreto publicè positus: ubi consistit medicinales herbar,

undiq; perquisitæ huiusmodi disciplinæ studiosis sub oculis ponuntur. Insignem etiam tractatum edidit de Pleuritide curanda, aduersus Curtium medicum celeberrimum: qui quidem ualde approbatur, & iamdiu Venetijs impressus ubique legitur. Scripsit insuper nondum diuulgata multa librorum uolumina, in tres tomos diuisa: quæ Venetijs ab excellenti collegio Physicorum approbata sunt, & ut libere ab impressoribus excudi possint, impetratum. Primus tomus IIII. uolumina continet Commentarios scilicet in librum Aristotelis De stirpibus & plantis. Secundum De nominibus ad historiam plantarum pertinentibus. Tertium De nexu utriusq; mundi. Quartum De semestri partu. Quintum De disceptatione orta inter Ant. Fumellum, & Bartholomæum Ciuani, medicos Veronenses, de uino inuicem decertantes: quorum Iudex Fracastorius fuit. Sextum De nomenclatura simplicium medicamentorum. Septimum De ponderibus minoribus, & grano. Tomus secundus describit primò finem artis medicinalis: in secunda uerò parte tractat de duplici ratione componendi simplices medicinas. Tertia est expositio Canonum universalium, cum modo curandi Spasmodum. Quarta pars continet modum intelligendi gradus medicinarum secundum Dioscoridem. Tomus tertius est (ut supra diximus) de Pleuritide cum expositione Theurematum, seu Canticorum Auicennæ: & an medicina sit scientia, uel ars: & De sex rebus non naturalibus: De practica medicina. Cœpit & alia multa: sed oculorum lumine destitutus, ac cæcus prorsus factus, senioq; extremo, & angustia rei familiaris comprehensus, ad optatum portum, cum his meritis suis uiuens applicare non potuit. Atqui uerò quia fuit uir integer uita, scelerisq; purus, ut de eo nihil dici aut excogitari omnino possit impium, & cæcitatem, & inopiam patientissimè tulerit, pro certo eum nunc fato functum, ad æternam salutis portum peruenisse speramus. Is autem iam sento confectus, & oculis captus, de morte assidue cogitans, hoc ipsemet sibi epitaphium præparauit:

*Aeris ad æthereas sonitum dum surget ad auras,
Hæc Bona Franciscus dormit in æde Fides:
Materiem medicam docuit qui Antenoris urbem,
Quæ lecta in tota non fuit Ausonia.
Cuius ob auspiciū Venetum Respublica iussit,
Vt fieret medicis hortus, ut Alcinoi,
Delicias nectens oculis, uiridemq; Mineruam:
Quiq; foret Patavi gloria, splendor, honos.*

Obijt anno Domini M. D. LVIII. die XV. Febr. & sepultus est in basilica D. Francisci in sepultura Laicorum fratrum tertij ordinis: uixit annos LXXXIII.

De Ludouico Pasino.

Y I D de Ludouico Pasino primùm referat: qui cum tam philosophiam, & rem medicam, aliquandiu publicè docuisset, à Francisco Duce Urbinate, & exercitus Venetorum Imperatore accersitus, medicam ibi artem gloriose magna cum laude exercuit: quo defuncto ad suos rediens, inter præcipuos huius ciuitatis medicos uiuens annumeratus est, & post mortem nominis fama ubiq; celebratus. Is siquidem citra omnem inuidiam, & peritia literarum, & nitore cultus, & morum elegantia, & omni uirtutum genere semper emicuit. Insuper antiquitate delectatus, (quod est doctissimi cuiusq; uiri proprium) & uetustiss. uasis, & lucernis effosis, & æneis sigillis, seu statiuiculis bibliothecam suam omni librorum genere locupletem, tanto studio exornauit, ut nihil iucundius uideri posset. In eius laudem Liuisinus poeta elegantiss. carmen cecinit: cuius est meminisse iucundissimum esset, ne tamen nostrum hoc uolumen plus æ quo accrescat, omittere putauit. Edidit proxime de balneis Parauinis ultra cæteros insignem librum tam typis impressum. Similiter aduersus pestem Venetijs M. D. LVI. se uidentem, emisit salubre consiliū: quo sicuti uiuentib. notissimus fuerat, ita apud posteros etiam post obitum perpetuò immortalī fama uigebit. Obijt ille, dū hæc scriberet, in bona senectute.

Nam

Nam febre & pituita oppressus, acceptis expiationibus ecclesie, ualde religiose mi grauit, & ut decebat, honorificentissime sepultus est in basilica S. Iohannis Viridarij ornatissimo sepulchro cum hoc epitaphio:

VIVIT ANIMA MEA, CINERES IN HAC VRNA IACENT
DONEC OSSA, CVTIS, NERVI, ET OCULI REVIVISCANT
INCORRVPTI. DEVS OMNIP. PER EZECH. PROPH. VII.
LVDOVICVS PASINVS, PHILOSOP. ET MEDIC ACVTISS.
SIBI VIVENS CONSTITVIT. VXOR VERO CVM FIL.
MOESTISSIMI EXTVLERE.
OBIIT OCTOGESIMO ET ALTERO ANNO,
M. D. LVII. XI. CAL. SEP. DIE D. H. IX.

Edidit alterum epitaphium clarissimus prætor Patauinus Bernardus Georgi- us, quod hic ascribendum duxi:

Philosophus iacet hic Ludouicus maximus ille,
Pasino celebri sanguine progenitus:
Egregie doctus, medicæq; peritus in arte,
Creditus à cunctis æmulis Hippocratis.
Filius hunc tumulum pariterq; piissima coniunx
Erexere, uiro hæc, natus at ipse patri.
Huc qui te confers lymphas insperge sacratas,
Ac pro defuncto queso precare Deum.

De Oddo Oddo.

PLENDVIT pari modo inter præcipuos philosophos, & rei medicæ doctores in hoc Pat. gymnasio, Oddus Benedicti medici clariss. filius, Oddæ familiæ, & patriæ magnū decus: qui sectator Galeni, unus in primis omnium habitus est in disputando acutissimus dialecticus, in præcipiendo doctissimus philosophus, in enarrando sapientiss. interpres, in medendo physicus excellentiss. Scripsit de Cœnæ & Prandiij portione, utrum expediat fieri parciorem, eruditè sanè, & eleganter libros duos, qui nunc secundò cum paraphrasi Petri Toseti impressi sunt, Lugduni an. M.D. XXXVII. anno aut anteq̃ è uita decederet, edita fuit in lucē Apologia i. libri pro Galeno, ubi suscepto patrociniò, Galenum ab accusatorib. suis diligenter tuetur. Editurus erat propediem alterum quoq; librum, ea facultate cultissimū, ut in eius Apologiæ principio Marcus Oddus filius & ipse philosophus insignis promittit. Obijt Oddus anno Domini M.D. LVIII. suæ uerò ætatis LXX. sepultus honoratiss. funere in basilica S. Danielis cum suis maioribus.

De Francisco Frigimelica.

EFLENDVS est hic à nobis modo Frāsciscus Frigimelica, uir nobilitate generis, & omnium liberalium artium cognitione præclarus, & inter omnes illustres medicos suæ ætatis unus omniū illustrissimus: quippe qui per XL. ferme annos in gymnasio patrio & philosophiam, & disciplinam medicam, tanta nominis celebritate edocuit, ut in uniuersa Europa per omnes urbes, & per cuncta gymnasia, & per uniuersas prouincias eiusmodi præstantiæ fama ubique uagaretur. Opinio autem experientiæ & doctrinæ eius tanta fuit ubique terrarum, & tantis sæpe præmijs à principibus Italiæ pro præstandis remedijs

remedijs accersitus, ut patria ipsa sepe operam frustra desiderauerit absentis, & præter
 tim eo anno, quo à Iulio III. Pont. Max. magnis pollicitis Romam accitus fuit. V.
 bi infra paucos menses, bis in procreandis Pont. Max. Marcello, & Paulo IIII. in
 conclauī unā cum Ioanne Maria fratre mansit, & donatus postmodū à Paulo IIII.
 magnis muneribus, bona cum uenia in patriam ad suos ualde exoptatus aduenit.
 Is (ut mihi ipsemer sæpe retulit) multa scripsit in arte medica, quibus quoniam ipse
 sibi scripserat ad erudiendos scholasticos suos, nondum eis imposuerat extremam
 manum, ut ea in lucem ederet, & posteris perdiscenda relinqueret. Hæc tamen, ut
 audiui à Io. Bono philosopho eius discipulo, & ex sorore nepote, & bibliothecæ
 successore, ad XXX. tractatus elucubrauit, de omnibus ferè morbis, et de simplicibus,
 quæ omnia penes se esse confirmat. Ex quibus aliquot eum aliquando editurū
 esse speramus, ut auctorem ipsū ut nobis, ita & posteris notum faciat. Vixit an-
 nos LXVIII. Obijt anno M. D. LVIII. præclaro funere elatus ad templum D. Au-
 gustini, & funebri oratione decoratus, quæ impressa habetur, & unā cum Antonij
 Frigimelica fratre philosopho, & de patria optimè merito, qui relicto exercitio me-
 dendi, totum sese ad Reip. regimen contulerat, sepultus est cum hoc epitaphio:

GEORGIUS FRIGIMELICA IACOB. PARENTI OPT. FRANC.
 MEDICO CLARISS. ANT. ET PETROMARIAE PRATRIB,
 SIBI SVISQ. OMNIB. POS. ANN. M. D.
 LIX. M. APR.

De Hieronymo Saxonio.

ERTRANSIRE nullo pacto debeo, quin etiam uiuentes commemo-
 rem, & in primis Hieronymum Saxoniū, olim mihi in elementis dia-
 lecticæ præceptorem: qui Ragutium ad medicandum magno stipen-
 dio accitus, destitit tunc publicè profiteri. Atqui inde post aliquot an-
 nos in patriam reuersus, totum medi studij studio sese addixit usq. in hunc
 diem, quando longa iam senectute grauatus, paucos potest uisere ægros. Is est
 nihil edidit (quod sciam) à cunctis tamen, & domi, & foris habetur magnus phi-
 losophus & medicus, per omne æuum meritò memorandus. Huic duo filij sunt su-
 perstitēs, alter philosophus Ludouicus, successor paternæ disciplinæ, alter autem
 Franciscus Iureconsultus, & insignis causidicus, qui scripsit idiomate Hetrusco acu-
 tissima quadam inuentione de insignibus Venetorum, qui hæcenus Patavij præ-
 turam gesserunt, & laudes palatij Patavini.

De Paulo Crasso.

INTER omnes doctos pollet nunc Paulus Crassus philosophus & me-
 dicus clarissimus, & tam Græcæ quàm Latinæ linguæ disertissimus,
 & publicè in scholis eruditissimus medicinæ professor, & priuatim in
 curandis ægris magister peritissimus. Is superioribus annis edidit Ana-
 tomiam, seu de humani corporis Fabrica Theophili Protospatharij,
 quam de Græco in Latinum sermonem transtulit: similiter & præclarum opus
 Arethæi Græci medici excellentiss. Atqui deinceps præstantissima huius uiri eru-
 ditio superstitē uita longè nobis maiora promittit, quæ sibi ipsi certū perpetuæ im-
 mortalitatis nomen acquirant. Huic quoq. Cellus filius est haud degener,
 & in iisdem studijs à patre publicè philosophiæ lau-
 rea coronatus.

De

De Bernardino Tomitano.

A N I M I pendens, & incertus perq̃ diu fui, quoniam nostrarum classium ordine æque omnibus dignum, ponerem Bernardinum Tomitanum, illustrem ætatis nostræ oratorem, & poetam, celeberrimumq̃ dialecticę disciplinę professorem & philosophum, iamq̃ & medicum insignē. Incertus (inquam) diu steti, an scilicet inter clariss. suæ professionis viros, cum iam elenchos Aristotelis doctissimis atq̃ ingeniosissimis expositionibus, additionibusq̃ illustrauerit: edita super his doctissima introductione, & insigni methodo diluendorum paralogismorum. An potius inter poetas, & oratores, uel Hetruscæ linguæ cultores celeberrimos? Vtraq̃ siquidem lingua plurima ab eo edita sunt, quæ nulli certè ueterum scriptorum inuideant. Atq̃ hic quoq̃ rursus in dubium uocor, Latinis ne, an Hetruscis enumerem? & utris inscriptionibus præstantiorē censendum putem? cum utrinq̃ eum ualde præstare eius elegantissima monumenta testentur. Caterum quoniam philosophia, cæteris artibus liberalibus, & Latina lingua uernaculæ sine dubio præstare creditur, studiorum præstantia mihi persuasit, ut hic inter philosophos & medicos potius, quàm inter poetas & oratores reponeam: quandoquidem utrobique nobis meritò occurrat insigniter memorandus. Nuper edidit de Venetorum laudibus carmen, quod inscripsit CORYDON, elegans sane & percultum, & concinna de Dijs marinis fictione iucundum. Edidit & unâ pariter de Reginaldi Poli Cardinalis ampliss. laudibus, quod CLINICVS inscribitur, summa grauitate & concinnitate mirabile. Insper emisit in publicum, sermones de elegantia Hetruscæ linguæ, ubi tribus libris eleganter disseruit de Rhetorica, & poeti, & de omnibus quæ ad bene dicendum poetam aut oratorem uulgarem habere oporteat. Hæc in præsentia: sed cum adhuc ætate uigeat, multo plura & maiora speramus. Faxit D E V S ut diu uiuat, & ualeat.

De Christophoro à Lignamine.

A S S O C I A N D V S est his Christophorus à Lignamine, uir & philosophiæ & rei medicæ peritissimus, qui nunc Venetijs & antea philosophiam diu publicè in patria professus est. Edidit nuper super difficillimum prologum magni Auerrois in libro De Physico auditu absolutissimam expositionem, quæ formis impressa ab omnib. magna cum admiratione perlegitur. Quid autem præterea paret (ut in nuncupatoria epistola ad Sebastianum Foscarenū polliceri uidetur) magno desiderio expectamus. Haud longo interuallo hunc pleriq̃ alij sequunt, & in primis Baptista Balneatus, qui philosophiam in scholis publicè profitendo, ac sapienter medendo, se iam cunctis tam scholaribus quàm ciuib. uehementer probat; & licet iuuenis, philosophum tamē & medicum præstantiss. agit. Similiter sunt & alij modò quasi tyrones philosophiæ publicè profitentes: Hieronymus scilicet Capiuaceus, Augustinus Brognarius, Albertus Botonus. Sunt & alij multi philosophi & medici Patauini peregregij, qui & si publicè non profiteantur, sunt tamen doctissimi: quos prolixitatis tardium deuitans, alijs celebrandos relinquam, quando uel sola commemoratio nominū longanimis & permolesta uideri potest. Constat enim uniuersum philosophorum collegium ex ciuib. Patauinis: ultra L. & totidem ferè sunt candidati, quorum multos suis præceptoribus ingenio & doctrina citò pares fore speramus.

F. R. NAR.

BERNARDINI

SCARDEONII, CANO-

NICI PATAVINI,

DE CLARIS GRAMMATICIS, RHE-
toribus, Oratoribus, Historicis, ac Poetis Patavinis,
Classis decima

PRAEFATIO.

ACTENVS quàm breuiter à me dici potuit, persecutus sum de clariis medicis, & philosophis Patavinis, quorū nomina meritò sunt immortalitate donata: deinceps autem, quia de priscis abundè dictum est, restat dicere de recentioribus poetis, atque scriptoribus, qui humanioribus præcipue studiis delectati. Græcis ac Latinis literis claruerunt: quicquid tum scribendo, tum etiam docendo per totum uitæ tempus hisce studiis mancipati, claros se & æterna memoria dignos fecerunt. Quæ quidem studia tamen si hoc nostro ordine, ita per classes digesta, alijs scientijs uideantur postposita: nemo tamen aliarum scientiarum professoribus ictu co plus deferendum existimet, quòd nostra ætate ob prauam & inueteratam consuetudinem, philosophus & Iureconsultus, Grammatico ubique præcedat. Si enim æqui rerum aestimatores esse uelimus, absque dubio Grammatico & Rhetori primas partes deferemus: quando quidem ab his sanè studiis cæteræ disciplinæ proueniunt, sicut à fontibus amnes, & à parentibus liberi: & ut denique cuncta creata à proprio semine in suo quaque genere propagantur. His enim literis atque doctrinis ad perscrutandas reliquas disciplinas, & ad percipiendam sapientiam, erudire nos, & instruere animos nostros maximè atque in primis oportet, quando (ut ille ait) nihil aliud sit eloquentia, quàm copiose loquens sapientia. Et ictu huiusmodi studia ab humanitatis nomine humaniora meritò nuncupantur, quòd totam hominis uitam politioris humanitatis cultu (si rectè colantur) optimè exornant. Hæc quidem Pueritiā informant, Adolescentiam erudiunt, Senectutem oblectant: nec unquam nisi per mortem ab homine separantur. Hæc nobis in prosperis sunt ornamento, in aduersis perfugio, in omni euentu solatio. Hæc si domi maneat, delectant, si peregrineris, non impediunt, si rusticiseris, non deserunt: tibi denique, semper in ocio & negotio præsto sunt, suo semper, & ubique comitatu iucunda. Et quod omnium maximum est, hæc etiam post obitum, nomen nostrum sempiterna memoria ab iniuria obliuionis eripiunt, mortalemque uerant (ut dixit poeta) inuisæ occumbere morti. In his autem studiis præcipui sunt, Grammatici, Rhetores, Oratores, Historici & Poetæ. Istorum enim studia humanum genus plurimum cultioribus suis præceptis informant, habentque quoddam commune uinculum: & inter se, quasi cognitione quadam, & necessitudine, & nexu aptissime coherant, mutuoque conueniunt. Auctorum autem huiusmodi & Græcè, & Latine tam nostratium, quàm externorum, innumera penè sunt monumenta: sed nos hic tantum de Patavinis nostris, quorum extat recentior memoria, breuiter attingamus, quum superius de antiquis & priscis illis satis dictum fuerit.

DE ARSEGNINO GRAM-
MATICO.

INTER primos post restauratum Pataulum, quorum extat apud nos memoria, qui et docere & scribere adortus sit, fuit Arsegninus, cognominatus Paduanus, Grammaticæ & Rhetoricæ tunc professor eximius: qui primus omnium in illas tenebras lumen quoddam intulit, & rudi illa ætate olfacere uisus est bonas literas, & suo æuo hoc dicendi genere claruit. Scripsit enim illo adhuc rudis seculo, non infulse omnino regulas dictandi, quas Quadrigam appellauit, eo sane tempore minimè aspernandas: & si nunc quæ ibi dicuntur, stomachosiori cuiquam uideri possint rudia admodum & incompta: utpotè quæ uitio temporis, sapiant illius ætatis sordem, & eruditionem uernaculam, nec uideantur inter nostræ ætatis politiores literas, aut gratia aliqua, aut eruditione præstare. Sed nos eam barbariæ illi prorsus seculo meritò imputandam ducimus, quæ extinctis penitus bonis literis, tunc ubique dominabatur impune: non autem homini, tunc pro temporis ratione doctissimo. Cæterum opus est sanè utile, & præceptis recte elocutionis repletum: & licet imperitum sermone, non tamen exors disciplinæ. Collegit insuper idem auctor insignes sententias, tam ex sacris quàm ex profanis scripturis penè innumeras. Addidit insuper his libellum Prouerbiorum, ad similitudinem (si dicere fas est) Salomonis. Edidit etiam epistolas redolentes in sententijs uiri docti peritiam, sed in simplicitate locutionis, usum temporis illius impolitum ac barbarum, alioqui placituras: quippe quæ non suauitate orationis, sed uetustatis memoria lectorem ualeant delectare. Huius opera habentur in membranis uetustissimis descripta, & mihi nunc ob uetustatem suam tam grata, quàm addiscentibus olim, ob suam eruditionem utilia. Scripsit anno salutis humanæ M. C. C. X. VI.

De Albertino Musato.

IN C fere post seculum alterum secutus est Albertinus Musatus, poeta & historiographus sua ætate illustris: qui primus profectò fuisse uidetur, qui uisus est Latinas Musas iam pridem extorres, & bonas literas iam diu sopitas, ab exilio restituere, & à ueterno aliquantisper excitare, atque è fœda illa barbarie, in Italiam seu Latium reuocare: utpotè qui aliquanto prior ætate Petrarcha in his studijs plurimum laborauit, & obnixè pro uiribus rudem illam ac sordidam prorsus barbariè acriter oppugnauit, & uicit, & longè lateq; fugauit. Illa tamen (ut erat duræ ceruicis) nunquam sese erigere destitit (licet sæpius afflictæ) donec ab Albertino, & subinde à Petrarcha, & à successoribus profligata penitus fuerit, deq; ea frequēs postmodum sit actus à multis triumphus. Huic tamen pro certo debemus restitutam primò Latinæ linguæ apud nostros maiestatem referre acceptam, quæ tam diu in imo barathro defossa, & penitus à funesta illa Gothorum rabie sepulta, tū primū uisa est surgere. Sexceti iam ferme anni præterierant, ex quo nullus poeta Latinus fuerat auditus, aut tali nomine salutus. Iste ergo noster Albertinus non inelegans poeta atq; historicus, scripsit historiam de gestis Henrici VI. Imperatoris, stylo haudquaquam contemnendo, nondum tamen ad plenum ab omni barbarica labe defæcato, nec expolito satis & deterso rudis illius seculi squalore, ut modò docti homines nostræ tempestatis scribunt. Cecinit insuper elegantem tragœdiam, de impiissima tyrannide, & atrocissima immunitate, & crudelissimo exitu Acciolini & Albrici fratrum: in qua quidem plusquàm ætas illa postulare, uidetur Sophocleū induisse Cothurnū, & tragico sese efferre botatu: ita ut parem ferme sese tragicis antiquioribus fecerit. Hos enim è Plutone & Cerbero parentib. genitos, eleganti pulcherrimòq; figmēto decātauit. Cecinit similiter heroico carmine bella populi Patauij aduersus Canē Scalā, Veronensem tyrannum: quibus non interfuit solum, uerumetiam sæpe præfuit. Scripsit & de tyrānide

Acciolini

Accioliñi soluta oratione historiam peregre gie. Scripsit elegantes Dialogos de lite Inter Naturam & Fortunam, & contra fortuitos casus. Scripsit quoque de temporibus suis præclare multa, quæ ferè cuncta legimus. Huius aut Francisus Petrarcha de rebus memorandis libro IIII. ita meminit. Horum (inquit) Musatus Patauinus historicus, nouarum rerum satis anxius inquisitor, testis est. De eodem etiam Petrus Paulus Vergerius, de Carrariensium principum gestis scribens, in principio statim operis ita disserit: Albertinus Musatus Pat. qui & doctrinæ gloria, & honoribus in Republica claruit, de suis temporibus accuratè scripsit historiam, in qua multa sunt de Carrariensibus uiris, & gestis eorum: sed is postremò iniuria lacessitus, pleraque libèrius stylo permisit. Hæc ille. Is ergo Musatus ob suam eximiam doctrinam Patauij publicè in conspectu totius academix, ac uniuersæ ciuitatis, à Pagano Turriano Antistite, & ab Alberto Saxonix dūce, tunc Patauini gymnasij moderatore, utroque doctorum collegio præsentè, insignem ex lauro coronam accepit, & summa cum laude & gloria poeta creatus est, eiq; cognomen auctum, ita ut dinceps ex M V S S O poeta Musatus diceretur, quasi multis aptus: & sub inde eius posterì ex eo cognomento aliquandiu poetæ dicti sunt, nunc Musati. Quinetià in tanti uiri laudem tunc ex decreto utriusq; academix sanctum fuit, ut singulis annis in natalitijs Domini, utriusq; collegij doctores atque scholares, pergentes solenni pompa tubis præcinentibus ad pontem Molarem in Canso medio inter duos pontes uisco, ubi ædes eius erant, poetam ipsum cereis muneribus honoris causa salutarent. Quod decus nemini unquam mortalium (quod sciam) in aliquo studiorum genere contigit. Hic mos per aliquot annos, usque ad annum M. CCC. XVIII. durauit: sed postea Carrariensium Principum simultate quadam, siue odio interceptus est. Floruit hic in Republica Patauina assiduus legationibus, atq; etiam militaribus studijs: & ubicunq; opus esset, inter primos semper habitus. Atqui missus aliquando ad sedandum Henricum VII. Imperatorem, multis de causis Patauinis uehementer infensum, adeò placida & iucunda oratione, adeò suauit eloquentia usus est, ut quem placare ulla munera, amplaq; promissa non poterant, is uel sola præsentia, & uerborum lenocinio, & sermonis suauitate placarit, eumq; sibi & patriæ pacatissimè reddiderit. Idem etiam inter Catulum Scalam, & Remp. Patricem gloriosissimè composuit, firmiterq; sanciuir. Præterea Lendenariæ & Florentiæ Praturam, summa cum laude gessit. Deniq; Pontifici Romano pergratus, Abbatiam D. Iustiniæ ditissimam Galbertino fratri non difficulter obtinuit: qui postmodum sibi & exilij, & omnis infelicitatis causa fuisse perhibetur. Nam cum huius Abbatis duo filij nostri unà cū Vitaliano unico Albertini poetæ filio, in partes Pauli Dantis contra Carrarienses satis infelicitè cōspirassent, & ab iisdem postea ut cōfugatiq; fuissent, Albertinus tunc fortè legatus ad Canem Scalam, & si huiusmodi rei prorsus ignarus esset, ex eo tamen inuisus Marsilio Carrariensi redditus, culpa suorum sponte à patriâ recessit, & Clodiæ, quam ipse insulam Metamaucensem appellat, uti exul patriæ usque ad supremum uitæ diem permansit. Quamobrem illie tunc ad suam consolationem, scripsit ea quæ diximus, de lite Naturæ & Fortunæ, & pleraq; alia ira percitus dixit in Carrarienses mordacius. Obijt Clodius post triennium M. CCC. XXI. ultimo die Maij, & Patauum postea reuectus, sepultus est in templo D. Iustiniæ cum hoc epitaphio, quod cum adhuc uerus ædes staret, descriptum, cuius testimoniū Blondus allegat, ubi de Timauo flumine lōgo sermone disceptat.

Epitaphium.

Condita Troiugenis post diruta Pergama tellus,
In mare fert Patauis unde Timauus aquas,
Hunc genuit uatem: tragica qui uoce tyranni
Edidit Archilochis impia gesta modis.
Præbuit ætati uite monumenta future,
Ut sit ab externis cautior illa malis.

Sed quoniam Musati cognomen à Musso deriuatum esse uidetur (ut paulo ante dixeram)

Oratorum ad hunc mihi usum fuit, quod de hac Musorum stirpe extat epitaphium hic referre, in templo Eremitarum cum proprio Musarum insigni marmorea tabula insculptum.

*Galbertinus ego quondam de stirpe Musorum,
Hunc mihi constitui tumulum, proliq; meorum.
Intra iacet corpusq; meum, Iacobiq; nepotis
Mei: mens at nostri coelitus astra colit.*

De Gulielmo & Albrigeto Cortusijs.

NON multo post ea tempora habitus est inter doctos, uel in primis Gulielmus Cortusius, qui de his quæ Patavijs suis temporibus gesta fuerant, scribere adortus est: quam interceptam morte historiam Albrigetus eius consanguineus huius quidē exēplo, sed maiori felicitate postea prosecutus est: exorsusq; altius maiora scripsit, tã de domesticis, quàm etiã de rebus gestis aliorum populorum, quæ sibi digna memoratu uisa forent: nullo tamen uerborum cultu, aut orationis elegantiã. Quare Petrus Paulus Vergerius de hoc in uitis Carrariensium sic refert. Cortusius, inquit, cum scriberet, uenustatem orationis, quam præstare non poterat, facile neglexit. Texuit de Acciolini tyrannide longos annales, qui adhuc extant, & à multis magna cum uoluptate leguntur. Insuper de bello Canis Scaligeri Veronensis tyranni aduersus Patauinos: & alia multa, ita ut pro ingenij facultate, gesta patriæ, & seipsum perpetuæ posteritatis memoriæ cōmendarit.

De Ioanne Basilio.

IS D E M ferè temporibus clarissima fama resplenduit Ioannes Basilius, Cosmographus (ut fertur) egregius, & iuris ciuillis, & omnium bonarum literarum (prout illa ætas ferebat) peritissimus. Is de familijs Patauinis altius quàm ceteri repetens origines, & agnationes, & affinitates, nobilissimæ cuiusque familiæ in unam seriem studiose collegit: tamen si quædam admodum fabulose interferat, quæ (ut refert Vergerius) ex eo etiam ueris detrahunt multis fidem. Is Arimini prætorem agens, ex humanis sublatu est, ibiq; sepultus in arca insigni (ut ferunt) quæ tamen à nobis perquisita, inueniri non potuit. Sepulchrum autem Basiliorum antiquum est in porticibus D. Antonij confessoris, hoc breui titulo notatum: SEPVLCHRVM BASILIORVM ubi legitur hoc epitaphium:

*Iustitie, pacis, delector, & urbis honorum
Gahani proles Aleardus Basiliorum,
Hunc sibi constituit tumulum stirpiq; suorum.
Christe sit his tecum requies in sede priorum.*

Basiliorum autem ædes olim fuerunt intra Pontem molarem, è regione D. Pauli, nunc Boromeorum.

De Alberto Bibio.

IVS D E M planè notæ fuit Albertus Bibius, uir suo illo seculo clari nominis, qui scripsit librum multiplicis historię, multa sanè uarietate refertum: & præsertim de nouissima origine totius Marchiæ Taruissinæ olim dictæ Venetia. De hoc autem opere (quoniam nunquam id uidimus, incertumq; nobis sit, extet necne) dimittam dicere, & ad alia pertransibo.

De Rolandino Grammatico.

FVIT item Rolandinus doctissimus grammaticus, & diligentissimus inuestigator antiquitatis: qui studiosissimè scripsit de Acciolini tyrannide, quæ uiderat: & de ea re integros commentarios confecit. Scripsit & de rebus gestis Patauinæ ciuitatis, cuius meminit Petrus Paulus Vergerius

rius, & Blondus Flavius historicus decade II. libr. VII. Extant huius scripta apud nobilem uirum Silium Capilistium, ubi hoc epitaphium legitur:

*Grammaticæ doctor, simul artis Rhetoricorum
Rolandinus eram: nunc rege iubente Polorum,
Vermibus hic escæ iaceo, quam tu tibi sortem
Qui legis expecta: neque fas tibi fallere mortem,
Et bene scis, quod tu finem non effugis istum.
Ergo roga tibi, postq; roga mihi, parcere Christum.
Mille ducentenis Christi currentibus annis,
Tunc ego natus eram: sed ab his post septuaginta
Sex, simul alma piè redimit dum festa Maria
In Februi mense, celi peto fercula mense.
Rex pie, Rex celi nato miserere fideli:
O primum flamen, tuus sit hic spiritus, amen.*

Huius uiri uenerabile sepulchrum, his carminibus insignitum fuit olim in eade Danielis. Sed modò sublato ueteri lapide, & nouo appolito, seruatur locus pro sepultura sacerdotum ibidem morientium.

De Lupatò poetà.

DDAMVS istis Lupatum poetam, ac æque iurisconsultum illustrem, uirumq; equestri ordine spectatissimum. Verum quia is peculiare sibi nomen poetæ, quasi cognomē sortitus est, malui hic eum inter poetas, quàm cum iurisconsultis numerare. Nam & si in utroque studiorum genere æque præstabat: maiori tamen fama in poesi, quàm in iuris studijs enituisse uidetur. Hic ea tempestate Patauij & scientia, & exultatione aliquadiu tam inter patronos in foro, quàm inter patricios in curia, principem locum tenuit. Veruntamen (ut fertur) uel ex nominis magnitudine, uel ex petulanti natura uehementer elatus, & in dicendo tam priuatim, quàm publicè nimia detrectandi licentia, nulli sexui, nulli ordini unquam pepercit. Quocirca Iacobo Carrariensi cognomento Grandi inuisus usque adeò factus est, ut in eius gratiam Clodiaz exilij poena damnetur: licet, aditus interim amicorum precibus, haud multo post, patriæ ac proprijs laribus fuerit restitutus. Multa eum scripsisse par est credere, quum tantum sibi nomen comparauerit. Sed penes quos eius scripta reperiantur, incertum est, præter insigne epitaphium incisum in arca Antenoris, sua ipsius ætate reperta, & quod in eius sepulchro legitur. De huius autem uiri præstantia Franciscus Petrarcha in libro, quem De rebus memorandis inscripsit, id honorificentissime de eo refert. Lupatus (inquit) Patauinus fuit, nuper poetarum omnium, quos nostra, uel patrum nostrorum uidit ætas, facillimè princeps: nisi iuris civilis studium amplexus esset, & nouem musis duodecim tabulas immiscuisset, & animum ab Heliconijs curis ad forensem strepitum deflexisset. Is amici subita causa, & moras respuente necessitate, ipso quotidiano ac domestico, quo forte inuentus est habitu, rogatus in iudicium uenit. Nouus iudex, qui tribunal impleuerat, egregio uiro nec assurrexit, nec aliquo eum honore dignatus est. Cœperat Lupatus amici causam planis uerbis ac uulgaribus agere, & illum in singulis dictis obluçantem urbanè admodum, ac suauiter conuincere: indignatus iudex, tanquàm maius aliquid dicturus, sic interrogauit, Scis literas? At ille, Scis paucas, respondit. Risit insulsus iudex, idiomam ratus, quod incongruè respondisset, Scis pro scio: non arbitratus, id de se dictum, quod paucas literas sciret: & ad inceptum rediit sermonem. Nec ineptus ac stolidus iudex, antè se delusum sensit, quàm disertissimi uiri cognosceret & ratione simul & oratione se fuisse superatum. Nomen autem abeuntis quærens, ab astantibus didicit, Lupatum esse, cuius nomen ea tempestate, non Patauij tantum erat celebre, sed etiam per omnem Italiam insigni gloriâ ferebatur. Hæc Petrarcha. Excessit autem è uiuis an. M. CCC. XCIX. sepultusq; marmoreo sepulchro quatuor suffulto columnis iuxta ædem D. Laurentij, è regione sepulchri Antenoris, cum hoc lepidissimo epitaphio à se edito, quod hic lubens descripsi.

Mors, mortis morti, mortem si morte dedisset:
 Non foret in terris, aut integer astra petisset.
 Sed quia dissolui fuerūt sic iuncta necesse,
 Ossa tenet saxum, melior pars gaudet in esse.

Ibidem circa basim legitur:

Id quod es, ante fui: quid sim post funera queris?
 Quod sum (quicquid id est) tu quoque lector eris.
 Ignea pars celo, cæse pars ossæ rupi,
 Lectori cecidit nomen inane Lupi.

De Lombardo Serico.

FRANCISCI Petrarchæ intimus studiorum collega, & acer solitudinis ipsius æmulator, ac in eius elegantissimis scriptis magnoperè celebratus, memorandus hoc loco occurrit mihi Lombardus Sericus, uir un de quaq; doctissimus. Extat enim & impressum ubique legitur, huius in epitomis illustrium uirorum cultissimum supplementum, Franciscus Petrarchæ, obitu illius intercæptis, ad Franciscū Carrariensem principem Patuinū, ubi tam artificiosa breuitate amplissima Romanorum Ducum gesta complectitur, ut nec gestæ rei ordinem breuitas interrumpat, nec breuitatis compendium reddat quod dicitur obscure. Ex eo enim lib. pernoscere licet, quàm pari passu in dicendo cum Petrarcha is auctor incedat. Scripsit etiam de quibusdam memorandis mulieribus elegans opusculum ad Magdalenam Serouinam, mulierem eius ætatis celeberrimam: quod extat apud clarum philosophum Lombardum Amulium, ex illius sanguine oriūdum. Fuit is quidem maximarum rerum studijs ac meditationibus deditus, solitudinis admodum studiosus: nam in quadam sua epistola quam ad Petrarcham scripsit, usque adeo frequentiam ciuitatis abhorre se dicit, ut, cum magno uisendi amici desiderio teneretur, metu tamen reuiscendæ urbis, ubi tunc Petrarcha in canonicorum collegium ascitus. morabatur, à concupito amici aspectu sese continuerit. Cui Petrarcha respondit. Fac (inquit) obsecro, ut te noster amor, à tam sancta & sobria intentione non dimoueat: malo me non uideas, quàm simul urbem adeas: me præsertim non totum reuerturus. Hæc ille. Quàm mutua autem beneuolentia uterque inuicem tenerentur; sic alibi Petrarcha insinuat dicens: Nota mihi fides tua, nota charitas, notus amor, non uerbis inanibus, aut ioco, uel fragili amicitiarum caducarum uinculo: sed rerum infallibilium argumentis, & amoris nexu ualido ac tenaci. Extant quidem plures eius epistolæ, ad hunc Lombardum: quibus manifestè apparet, quā fide, quāue charitate eum prosequeretur. Hoc etiam fuit uel maximum amoris indicium, quod eum testamento in secundis hæredibus scripserit: si priorem hæredem ante testatoris obitum decedere contigisset. Scripsit Lombardus eleganter multa, præter ea quæ superius memorauimus: quæ nescio quo casu amissa sint, aut tam serò publicentur. Extat hoc tempore Dialogus de uita solitaria, quem nuper à multis mendis scriptorum uitio contractis, diligenter exterisimus. Hunc ipsum Dialogum Petrarcha summo perè commendat, & eleganter etiam exponit epistola IIII. XIII. libri Senilium. Ibi enim post multa Lombardo ita respondet: Delectauit me in epistolæ tuæ sine Dialogus ille, cum tuis hospitibus habitus, uitam tuam hæc admirantibus, uoluptariamque laudantibus. Et paulo post: Quidni autem delectet ac placeat? Nihil sententiosius, nihil breuius: de quo quidem iuuat, hæc pauca decerpere, ut intelligas quid mihi sapiat sermo tuus, cuius iocosa & abscissa breuitas me in risum: librata ueritas in stuporem egit. Hæc ille. Reliqua autem breuitatis causa dimitto, & lectorem studiosum uel ad eam ipsam epistolam, uel potius ad Dialogum, si haberi potest, remitto: quem manu scriptum penes me habeo, & hunc aliquando impressum fuisse, audio: extare uerò nunc descriptum apud plurimos certò scio.

Vixit is quandiu uixit, constans in calibatu castissimè, uulgo licet aduersante, per-
tæsus uxoris curam, & liberorum molestiam. Sunt qui hunc Venetijs mortuum es-
se arbitrentur, ibiq; sepultum. Attamen (utcuq; sit) huius epigraphum legimus
in æde diuæ Luciae, iuxta aram D. Mariæ Virginis, à parte meridionali, in marmo-
rea tabula:

O Regina lucis alme syderum
Intacta parens, puerpera uirgo:
Salutisq; nostræ digna propago
Parce: iam parce mitissima, quæso,
Hanc animam Christo redde benigna:
Et miserere canentis Osanna.

Ibidem inferius legitur:

HOC EPIGRAMMA LECTOR IMPLO-
RAT HVIC SAXO, VT COMMODES
ANIMVM, DEVMQVE VLTRO IGNO-
SCERE CHRISTVM ROGES, VATIS
PETRARCHAE, AUDITORI LOMBAR-
DO PATAVINO, QVI DIEM SVVM
CLAUSIT EXTREMVM:
M. CCCC. XC. XI. AVGVSTI.

De Montanario poeta.

IGNORO quæ causa fuerit, cur in Patavinis annalibus nihil prorsus
(quod sciam) inueniatur de Mōtanario, præclaro poeta Patavino, cum
tot eius sententias insignes ab Hieremia Montagnono citari uideam-
us. Nam (ut ex eodem facile colligi potest) scripsit Montanarius car-
mine Heroico, de luna Cleri ultra centum & quadraginta capita: quod
quidem uolumen quale sit, nunquam mihi uidere contigit, licet id sæpe & studio-
se perquisierim. Huius autem poetæ carmina Montagnonus crebrò citat, elegan-
tia sanè, & humanæ uitæ quàm utilissima: sed quia nimis longū esset hoc loco lingua
la notatu digna recensere, quædam tantum ex multis excerpta annotauimus: quibus
singulis singulæ insunt & doctæ & graues sententiæ: quas quidem selectas ac-
curatè subnotari curauimus, ut uel sic tanti uiri nomen hoc præclaro testimonio dis-
gnoscat.

SENTENTIAE MONTANARII ADMO-
DVM LEPIDAE SINGVLAE SINGVLO
VERSV COMPREHENSÆ.

Qualis conuictus talis formatio morum.
Nemo quidem nunquam quantumlibet Argus aberrat.
Auget non minuit mala consuetudo reatum.
Gens sine iustitia sine remige nauis in unda.
Multa fidem paucis adimunt mendacia ueris.
Quicquid nocte tegunt tenebræ, sol mane reuelat.
Accendit culpam facilis dimissio poenæ.
Vix possunt malè cæpta bonum contingere finem.
Cautius est, quando grauiora timentur, agendum:

Digitized

Diligitur tector scelerum, deprehensor oditur.

Furari famulos dominus compellit auarus.

Res est difficilis castam bene ducere uitam.

Nulla ferè maior, quàm castè uiuere, pugna:

Sola nanque suum finitur morte duellum.

Ecce quales quantæque sententiæ ab hoc poeta nostro Montanario tam paucis comprehenduntur syllabis: quas hic propterea annotandas duximus, ut quale eius ingenium fuerit, quæue doctrina, uel hinc quisuis facile uideat. Opus autem istud perquirendum sanè est, & ubicunque latitat, & à blattis excutiendum, de quibus tenebris in lucem producendum. Quicumque autem id præstabit, sciat me multum ei debitum: nec me tanti unquam muneris immemorem tacitumque futurum. Ex huius progenie fuisse legimus Pacem Montanarium, qui cum esset à Republica præfectus Campo sancti Petri, & insimulatus fuisset, occultò agere cum quibusdam Vicentinis de prodenda Veronensibus Vicentia, quæ tunc Pat. Reipub. parebat: exilio & bonarum publicatione multratus est. Anno Domini M. C. C. LXXIX.

De Hieremia Montagnone Iudice.

VANDO QUIDEM nuper Hieremiæ Montagnoni mentio facta est, non ab re erit quæptam de ipsius scriptis attingere. Fuit is Iureconsultus excellens, & ob id Iudex appellatus. Illum nanque hominem maiores nostri Iudicem dixerunt, quem nos modò Iuris doctorem solitissimus appellare. Atqui uidetur is, præter Iuris studium, morali quoque philosophiæ, & sacris literis, multam operâ dedisse: infinita quoque propemodum lectionis fuisse, ac literarum omnis generis admodum studiosus. Nam discurrens per disciplinas omnes, quicquid de moribus præclarum à quouis scriptore, siue sacro, siue profano, dictum est, in unum ueluti aceruum congeffit: collectisque undecunque à plusquam centum auditoribus idoneis sententijs ad reformandos hominum mores, opus admodum fructuosum & utile, studio suo, sed alieno labore cõtexuit: quo quidem indicis in modum per capita rerum singula quæque notatu digna excerpta, in egregium satisque iustum uolumen accuratè redegit. Quod quidem opus postea cum imprimeretur, Epitoma sapientiæ à librarijs impressoribus nuncupatum est: & ab ipse in uulgus editum, & publicatū, & per uniuersum orbem diffusum. Obijt autem Hieremias anno ab incarnatione Dom. circiter M. CCC. Extrat ingenti mole sepulchrum huius familiæ insigni montis insculptum, apud basilicam D. Antonij Confess. in cœmeterio antiquo, quod dicitur Paradisus cum hoc epitaphio:

SEPVLCHRV M DORELI FILII QVONDAM NOBILIS VIRI DOMINI HIEREMIAE DE MONTAGNONE.

De Ioanne Bono Andreade.

PER hæc eadem ferè tempora floruit & Ioannes Bonus Andree filius, uates ea tempestate insignis. Is de familijs Pat. cecinit, & de earum originibus, & quo quæque olim nomine uocata fuerit. Scripsit insuper de patria ad urbem condita, si quid foret memoria dignum usque ad tempora Alberti Caesaris ducis Austriæ. Anno Christi M. CCC. XXXIII. sicut tradidit Xiechus Polentonus, in Viris illustrium scriptorum libro octauo: idque sanè (ut audio) multo studio, & admirabili breuitate. Hanc ego historiam alicubi occultò teneri arbitror: nondum enim ad manus nostras peruenit. Legi tamen de originibus familiarum tantummodo quædam carmina, quæ eius esse dicuntur, describenti incuria adeò corrupta, inuersa quoque & mutila, ut sensus rectè percipi nequeat.

De Castellano Bassianensi.

CELEBRANDVS est hic inter Patauinos poetas, & Castellanus Bassianensis, uates egregius: qui duobus libris perquam eleganti carmine cecinit pacem Venetianam (sic enim inscribi opus uoluit) inter Federicum imperatorem Barbarussam, & ecclesiam Romanam sub Alexandro III. Pontifice Maximo: & sub principe Venetiarum Sebastiano Ziano. Anno Dom. M. C. LXX. quod quidem opus Francisco Dandolo Venetiarum duci, honoris ergo dicauit. Anno M. C. C. XXVII. Carmen est sane (ut ferebat illa ætas) ualde elegans, & inter ueras historias, magis quam falsas, fictasq; poetarum fabulas numerandum, & lectu (meo quidem iudicio) dignissimum. Bassianus aut oppidum tunc temporis Pat. iuris & ditionis fuerat: & propterea Castellanus, ea tempestate municeps Patauinus, à nobis hoc loco inter Pat. merito numeratur.

De Francisco Sanuito.

INTER claros scriptores Pat. non indignum fore arbitror, si Franciscum Sanuitum interferam: etsi nulla fere doctrina sue (quod sciam) uestigia superent. Legimus tamen hunc suis temporibus fuisse magni nominis uirum: ita ut in Republica Patauina, nihil magni aut parui fere absque eius consilijs ageretur: utpote scribam Reipub. cuius quidem muneris maxima tunc erat apud eos patres auctoritas: quoniam hic ordo scribarum fere principem inter eos tunc temporis locum tenebat. Legimus autem de eo hæc ipsa uerba: Erat optimus grammaticus, rhetor, & Tullianus. Floruit autem an. salutis circiter M. C. C. C.

De Xicchone Polentono.

NON in postremis habendus est hic inter doctos Xiccho Riccius Polentonus, & ipse Patauina Republicæ scriba, uir doctus, & in humanitatis studijs peritissimus. Is multa scripsit digna sane, quæ & nunc præmanibus à doctissimo quoque habeantur: & si aliquando nescio quid suæ ipsius ætatis sapiant. Scripsit in primis magnum uolumen De illustribus scriptoribus Latinis, filio Polydoro dictum. Anno salutis humanæ M. C. C. C. C. XXXIII. cuius quidem exemplar eius manu descriptum, penes nos est. Edidit etiam argumenta super decem orationes Marc. Tul. Ciceronis, & super quatuor inuectiuas in Catilinam: & super inuectiuas mutuas inter Salustium & Ciceronem: quod quidem opus Iacobo Aluaroto Patauino, insigni lureconsulto dicauit. Hæc sapius impressa, passim circunferuntur. Collegit insuper sex libros exemplorum insignium in omni re memorabili: quos Modesto filio dicauit. Restituit etiam librum statutorum, & legum municipalium Reipublicæ Patauinae. Scripsit & contra Lusores. Item miracula D. Antonij Confessoris: & uitam B. Helenæ. Item de confessione ad Petrum Donatum, episcopum Patauinum: de quo in thesauro ecclesiæ Petri Albiani ita legitur: Hoc dicit Xiccho Polentonus, cuius Pat. notabilis literatiss. & in dicendi arte peritus, in quodam suo notabili tractatu de confessione. Hæc ille. Opus istud sapius uidi & legi apud Ioannem Baptistam Rotam Pat. literis & moribus præstantem, mihiq; admodum familiarem. Ad das & Lusum uoluminum Ebriorum per Dialogum: quæ domi habemus. Horum autem omnium uoluminum, partim quædam edita sunt, & impressa: partim in bibliotheca canonorum regularium D. Ioannis in Viridario: partim uero (ut iam diximus) in ædibus nostris penes nos sunt. Fuit huic germanus frater, Franciscus Riccius Polentonus, & ipse sane doctus, ut conijci facile potest ex carminibus Antonij Barattæ, quæ ad eundem scripsit: qui defunctus unâ cum fratre Xicchone in media æde D. Leonardi, iacet, sub rubro lapide cum hoc epitaphio:

*Xiccho Polentonus, quem scripta diserta decorant,
Franciscus frater tumulo conduntur in isto.*

De

De Nicolao Pontano seu de Ponte.

VNE merito Nicolaus Pontanus sequitur, excellens uir, & insignis lu reconſultus, & in humanarum literarum ſtudijs ſua ætate præſtantiffimus; nec minus etiam in patrio gymnaſio pontificij iuris profeſſor illuſtris, & orator eloquentiffimus. Leguntur aliquot eius epiſtolę familiares ad amicos, & oratio diſertiffima, quam habuit pro reſtituendo ſibi colono: qui ob homicidium patrio ſolo exulauerat, coram Sigifmundo Imperatore, qui inſtante anno lubilei, quo culpę omnes mortalium extinguntur, ac graues poenę in purgatorio ferendę remittuntur, iturus Romam tunc fortę Parauio pertranſibat. In qua tam mirabili breuitate, tamq̃ aptę omnia dixit, atque ita eleganter, ut uel ingratu ad miſericordiam quantumuis durum ac iratum principem moueret, ac ſuum ſibi in aſſenſum traheret, nedum lenem & placidum, qualis tunc erat Sigifmundus Auguſtus. Impetrauit ergo reſtitutionem reo, ſibi uerò tantum nominis ac glorię apud principem ipſum, atq̃ apud uniuerſum populum ex ea re peperit, ut nihil eo uno facto, in iſta ciuitate illuſtrius contigiſſe diceretur. Scripſit præterea & multa aliã: ſed morte præuentus, omnia abdita & imperſecta reliquit. Quædam ego tantum fragmenta uidi penes Andreã Auguſtinum, ſacerdotem mihi perquam familiarem, qui ut erat literarum admodum ſtudioſus, diſperſa illa & abſecta caſu collegerat. Ex quibus facile erat conſicere, quantam iacturam in reliquorum amiſſione fecerimus. Idem ſpectari poterat de Ioanne Baptiſta, ex eadem familia genito, qui canonicus Aquileienſis factus, ſpe melioris fortunę Romam profectus, nihil ſibi uirtus ſuperueniente morte profuerat. Obijt Romę, & ſepultus eſt in Ara cæli ubi hoc epitaphium:

Epitaphium.

IO. BAPTISTAE DE PONTE PATAVINI
CANONICI AQVILEIENSIS SACRVM.
DECESSIT ANNO NATALIS CHRISTI
M. CCCC. LXXIIII. CAL. SEPT.

De Antonio Baratella Lauregio.

ELEBRAVIMVS ſuperius aliquot præclariffimi nominis uiros, & eos quidem merito, etiam ſi pauca ſcripſerint: nemo autem noſtratum poetarum extitit, qui plura luſerit quàm Antonius Baratella, ex Campo ſancti Petri municipio Patauino poeta ſacundiſſimus. Is cum eſſet lepidiſſimi ingenij, & ad poeſim natura procliuis, poſt rudimenta grammatice & rhetoricę, quę in gymnaſio patrio ad ſummum uſque combiberat, ſolitudine delectatus, ſeſe totum ad poëtices ſtudio conuertit, & nouis fabulis de natali ſolo, de riuis, & fontibus patrijs Græcorum more eleganter effinxit: idquę multis uerſuum millibus, in unum opus congeſtis, præclarum nomen ſibi comparauit. Nã ad maiestatem heroici carminis, nihil ei omnino deſuiſſe uidetur, niſi fortę Mœcenas quiſpiã, & ſublimioris materie amplectendę oblata facultas, ubi heroici carminis maiestas, & decus poëtici quo præcelluit, lucidius emicaret. Is paruſ contentus, reſecta omni ciuili ambitione, tui in amœna uici Lauregię uilla aliquandiu in ſolitudine moratus eſt: ubi data ſcribendi oportunitate, licet nō ſatis illuſtrẽ materiẽ naçtus, inſinita penę carmina luſit. Nam de riuis uicinis ſingulis penę ſingulũ ac integrũ uolumen confecit. Poemata aut quę compoſuit, ut in unũ conferam, hæc ſunt: Polifodia conſtat uerſibus mille & quingentis. Lauãdula ter mille centum & octoginta uno. Ruſtica bis mille centum quadraginta quatuor. Echaton, 4538. Polide-

Polidemonareis 556. Elegia 3982. Foschara M. D. Calliopea C C C. Musonea M. C. XLV. Baratella 2489. Antonia 4866. Laurela 5287. Centena 2463. Ro-uea 3972. Apollinea siue de nuptiis Apollinis sine numero Balliopes 2800. Capi-
petrea 3100. Antenoreis 2050. Gorgostus 3711. Camella 3825. Monosodia ue-
rò, & Cribatura, & Difodia numeris carent. Polidoreis 2841. Sybula 1736. Pro-
telilaris 3264. Metrologia 2377. Fragmenta uulgarium rerum 2330. Phleginis
3360. Libelli ergo numero uiginti quinque, uersus aut septuaginta quatuor millia &
sexaginta. Vates hic Guarino Veronensi uiro doctissimo mutuis epigrammatis, ul-
tro citroque missis cōiunctissimus fuit, & Xiccho Polentonò amicissimus: qui de eo
in opere de Vitis illustris scriptorum ita scribit: Antonio Baratellæ Ouidianam in-
pangendis carminibus facilitatem natura tribuit. Tandem uerò neglecta solitu-
dine dum Vtini Rhetoricam edoceret, in bona & laudabili senectute defunctus
est, & ibi sepultus.

De Ludouico Odaxio.

VNC sequitur Ludouicus Odaxius, rhetor maximus, & orator in-
signis, Græca & Latina lingua facundissimus: qui ob præclaram no-
minis famam à Federico Feretro principe Vrbinate magnis muneribus
acceffitus, filiis instruendis est præceptor datus. Mox & ad secre-
tiora ab eo admissus, principem apud eum locum tenuit, & tanta in-
de exultatione sui longè lateque famam protulit, ut apud Latinos meritò illius no-
men sit tum suis tum alienis scriptis æternæ memoriæ consecratum. Atqui tandem
Federico è uiuis sublato, Guido Vbaldus sicuti eum antea præceptoris, ita postea
parentis loco, charum gratumque semper habuit: ei denique ut Achilles Chironi, hi-
laris semper ac lubens paruît. Hinc & eloquentia, & armis clarissimus ultra om-
nes suæ tempestatis duces euasit. Etenim Marcus Antonius Sabellicus in qua-
dam epistola ad Guidonem principem de hoc Ludouico nostro honoris causa ita
luculenter scribit. Puer inquit (de Vbaldo loquens) Odaxio Patauino uiro cla-
rissimum Græcæ & Latinæ facundiæ præceptore usus, tam breui utrumque dicendi
genus imbibisse diceris, ut omnium opinione reminisci potius credaris quàm dice-
re. De hoc ipso Petrus etiam Bernabus in eo opere, quod de Guidone Vbaldo edi-
dit, elegantissimam ascribit huic orationem, in obitu principis ipsius habitam: ut-
pote omnium, quæ nostra ætate leguntur in eo genere cultissimam. Hunc ipsum
& Dominicus Palladius suis epigrammatis celebrauit. Idem Politianus in suis e-
pistolis, multique alij illius ætatis scriptores: quos longum foret singulos recensere.
Huius autem Odaxij multæ & diuersæ uulgo circumsferuntur epistolæ, hinc inde
editæ: quæ facundiæ illius certissima indicia cunctis præbent. Is Plutarchi libel-
lum quendam in Latinum uertit: quam quidem translationem miris laudibus ex-
tollit Angelus Politianus Epistolarum libro tertio. Ceberis tabulam quoque ab eo
in Latinum conuersam legimus. Scripsit & alia permulta, quæ nescio quo casu tam
diu suppressa lateant. Prodibunt spero tandem opera etus maiora: quæ ueluti sol è nu-
be transiectus, admirabilius lumen ostendent. Audio huic filium fuisse haud dissimilem
parenti: qui Urbini natus patrijs bonis, & suo natali solo contentus, agnatis
& affinibus, quicquid ei Patauij ex patrimonio contigerat, dereliquit.

De Typhi Odaxio.

DDAMVS huic lepidissimū poetā Typhim Odaxiū, Ludouici huius ger-
manū fratrem, ætatis profectio suæ, & urbis, & orbis magnas delicias: qui
uel ob hoc ipsum celebratissimæ famæ fuit, quod nouæ & ridiculæ admo-
dū poeseos auctor fuerit. Adinuenit em̄ primus ridiculū carminis genus,
nunc prius à quopiam excogitatū: quod Macaronem nūcupauit, multis sarcitū sali-
bus, & satyrica mordacitate respersum, quo facetiā de quibusdam Patauinis magi-
ca arte delulis, tanto cū ioco effinxit, ut legētes cachinnis & risu penè rumpantur.
Huic

Hunc deinde minus feliciter secuti sunt plerique uiri doctissimi, qui inani labore tentarunt hoc ridiculum scribendi genus assequi, ac etiam effingere doctius: nemo tamen eo carminis genere omnium iudicio, lepidius usus est, neque qui profundiores cachinnos excutiat quam Typhis: uel quod expressius stultorum hominum ingenium aptioribus ad id uerbis effingat, habita eleganter personarum ratione, ac etiam materię, cui eiusmodi uersus maxime conueniant. Facti sunt enim ex Latinis & uulgaribus quibusdam uerbis, iucunda barbarie rudes atque inconditi, attamen ridicula concinnitate sonori, & ad Latinę constructionis modum seriemque contexti. Qui quidem uersus cum careant latinitatis norma, mirum tamē quantopere & per sonis & uerbis, occulta quadam ratione delectent. Quam frequenter autem tunc eo seculo, si uersus in ore semper omnium fuerint, etiam doctissimorum uix credi potest. Merito ergo (si conferre exemplum liceat) tantum huic nostro ciui Macaronæum carmen debet, quantum heroicum Virgilio, & Danti, aut Petrarchę uernaculum. In ipso etenim ioco aliquid ubique probi ingenij semper elucet: & eo magis, quo res quępiam seria eo ioco lepidè occultitur. Verumenimvero & si sciam quosdam esse, qui ludica ista parum probent, non propterea hæc à me tacenda hoc loco censui, ne laude tam præstantis ingenij Odaxius omnino fraudaretur, quom is in hoc carminum genere antiquas faryras non infelicitè fuerit imitatus: quę à prisca illis poetis de quorundam improborum ciuium moribus, licenter uulgo publicè palamque edebantur. Id quoque tacendum non putauit, quod ipsemet Typhis in morte cauit, ne unquam uolumen istud publicè in uulgu legendum traderetur, sed igni potius comburendum. Nihil tamen ea cautione prouisum est, quin libellus pliusquam decies impressus, in tota Italia ab omnibus haberetur, & magna cum uoluptate legeretur. Extrat sepultura Odaxiorum Patauij ante sacram Virginis aram in templo D. Pauli iuxta Pontem molarem, ubi Typhis iste iacet.

De Hieronymo Valle.

IACITVM hic præterire non possum Hieronymū Vallem, sua ætate non solum medicum celeberrimum, sed etiam poetam, ac oratorem, & diuinarum humanarumque literarum studiosissimum, cuius mihi nuper in manus uenit flebile de passione Christi carmen, Petro Donato episcopo Patauino dicatum: quod extare penes me, & promulgatum esse certè scio. Scripsit quoque de amoribus, ad Helysiam puellam uersus elegantissimos, Ouidianę facilitati haud multū dispares. Cecinit etiam de gestis patrum: quod opus nondum legi. Hoc autem ex ipsiusmet Hieronymi scriptis hausi: nam de se scribens ita musam suam alloquitur:

*Te duce gesta patrum cantauit, te duce feci
Viuerè perpetua posteritate uiros:
Te duce formosam legi mihi sorte puellam,
Et sibi, dum cuperet, carmina multa dedi.
Iam nostrum uarias nomen portatur ad urbes,
Dicere si de me, & scribere uera licet.*

Huius hominis imago ex utraque oris effigie, manu Andreę Mautinę præstatis pictoris, admodum scitè picta cōspicitur in sacello Eremitarum, & facie, & habitu, quo tunc temporis fuerat. Claruit circa an. M. cccc. xliiii. De huius opere in sua bibliotheca Conradus Gesnerus honorificèssimè memorat. Is Rauennę, dum legatus Veneti Senatus Romam peteret, non sine occulti ueneni suspitione interiit.

De Ioanne Marchanoua.

IVSDEM planè notè fuisse uidetur Ioannes Marchanoua, philosophus & medicus, ac poeta illustris: qui prout erat admodum studiosus antiquitatis, opus De antiquitatib. perquam studiose collegit, quod in bibliotheca Canonicoꝝ regularium sancti Ioannis in Viridario legitur: ubi tota ferè eius librorum supellex, & expressa oris effigies, in pariete depicta cōspicitur

spicitur. In fronte autem huius uoluminis hæc præclara carmina cum hoc titulo infra scripto leguntur, contra eos qui Venetum esse uolunt. Ioannis Marchenouæ medici Patauini de libello suarum antiquitatum quas collegit. Ibidem enim in fronte operis est hoc epigramma:

*Vt uideas antiqua uirum monumenta priorum,
Quid maris et terre, multa pericla subis?
Ecce quod ut uideas, totus peragrabitur orbis,
Pagina nunc oculis subiicit una tuis.
Quæ si fortè tuæ ferat oblectamina menti,
Auctori grates dicere ne pigeat.*

Is summus omnis antiquitatis perscrutator est habitus, & in scribendo tam soluta oratione, quam carmine facundissimus. Quæ autem nunc de antiquitatibus uulgata atque impressa sub alterius nomine habentur, ex eius ferè obseruationibus decerpta sunt. Scripsit & (ut ipsemet sibi testis est) de dignitatibus Romanorum, & de triumpho, & rebus militaribus. Floruit circa annum M. CCCC. XLV. Extat huius gentile sepulchrû in sacello templi D. Augustini, à parte Orientali, humi, ad antiquorum imitationem affabrè sculptum.

De Palladio Fusco siue Nigro.

S V B idem ferè tempus floruit in humanioribus studijs Palladius Fuscus, aliàs Niger, Rhetor illustris: qui complura egregia monumenta posteris reliquit. Primus edidit in Catullum doctissima commentaria, quæ tam sæpius formis impressa, ubique leguntur, & præ omnium oculis uersantur. Scripsit item de bello Turcico: & de Insulis libros tres: & de situ, & ora Illyrici, & collectanea rerum non uulgarium, ad imitationem Auli Gellij. Nec minus etiam insigniter carmine ualuit: multas enim epigrammatum sylvas collegit, quæ immatura & improuisa eius morte præuentæ, nondum fermè satis ad frugem efflorescere potuerunt. Fuit & Græcis & Latinis literis probè eruditus, & in tradendis Rhetoricæ præceptis disertiss. De hoc Sabellicus de Latinæ linguæ reparatione, ubi Coriolani Cypici eloquentiam commendat, eam cum huius elocutione conferri ullo pacto posse negat, his uerbis: Nec est, ut Palladium Nigrum ileam, per quæ proximis annis Romanæ in ea terra literæ in antiquum sunt statum restitutæ. Hæc ille. Istandem Iustinopolim Hystriæ ciuitatem accitus, ubi multos ibi iuuenes in poeticis & rhetoricis studijs eleganter instruxerat, in cathedra sedens, subita apoplexia inter legendum correptus, & à discipulis domum delatus, sine ullo amplius uitæ sensu, paulo post uita functus est, & in basilica sancti Francisci sub albo lapide ante aram maiorem in sepulchro alieno sepultus: ut nuper Peregrinus Sparatius canonicus Iustinopolitanus, & literarum studijs, & iucunda uitæ consuetudine mihi coniunctus, ab Hannibale Grifonio uiro undecunque doctissimo, & ipsius Palladii discipulo se audiuisse testatus est.

De Francisco Buzzacharino.

S E D quoniam Palladius noster in suis commentarijs adducit honorificè Francisci Buzzacharini auctoritatem, nō ab re mihi uisum fuit hic statim post eundem Fuscum, Buzzacharinum uirum nobilem, & Græcis iuxta, ac Latinis literis eruditissimum ponere: qui quidem & carmine, & soluta oratione plurimum ualuit, suorumque æuorum præclari nominis semper fuit, licet interim à forensi negotio sese abstineret, contentus domi intra parietes sibi ipsi (ut aiunt) & musis canere. Scribebat enim quotidie quidpiam, pauca tamen edebat, nisi quæ uel eo inuito ac nesciente cultissima ad amicos epigrammata, è manibus euolassent. Tantæ siquidem morositatis erat in suis scriptis approbandis, ut quasi alter Apelles nesciret tollere manū de tabula, & quod ea, quæ dictabat, sibi nunquam satis culata, nec satis pexa esse uidebantur. Quocirca quæ auctore ipso adhuc uiuente iacebant, nunc profundè dormiunt: atque utinam tandem expergiscantur, & in lucem exeant.

exceant. Excitauit autem mihi expectationem magis atque magis, quòd nuper cum super his forte ingemiscerem, uenit mihi in manus Iſocratis oratio ad Nicoclem Cy pri regem de regno administrando, è Græco per eum in Latinum conuerſa, ſanè quàm elegantiffima, unà cum epiſtola ad Fridericum Cornelium prætorem Patauinum ab ipſomet tunc uiuente edita, ac formis excudenda impreſſoribus data: quæ à uiris doctis ſummopere commendatur. Sepultus eſt in baſilica D. Antonij Confeſſoris in ſacello maiorum ſuorum circa annum domini M. D.

De Io. Dominico Spazzarino.

AGNÆ quoq; in ſcribendo elegantia fuit Ioannes Dominicus Spazzarinus, Pat. Reipub. olim à libellis, uir animi dotibus, & corporis præſtantia inſignis. Scripſit de geſtis Venetorum in continenti, uſq; ad ſua tempora: opus ſanè præclarum, & emiſſione digniſſimum. Id tamen à Daniele eius nepote, domi hæcenus continetur paucis adhuc notum, mihi uerò ob affinitatem, quæ iam pridem eſt inter nos, etiam notiſſimum. Eſt enim elegans, & Saluſtina breuitate uel in primis ſuccinctum. De Patauina aut clade, quæ M. D. IX. accidit, cui ipſe ex officio interfuera, nemo eorum omnium, qui de ea ipſa re hæcenus ſcripſerunt, proſecutus eſt hiftoriam diligentius. Is etiam unà cum reliquis ciuibus, uocatus Venetias, ibi penè relegatus aliquandiu cum cæteris fuit. Sed haud multo poſt, cognita illius innocentia, reſtitutus eſt: qui poſtquam in patriam redijt, longo iam ſenio conſectus, nonagenarius obiit, anno ſalutis humanæ M. D. XIX. Sepultus eſt in baſilica D. Iacobi, in ſepulchro gentilitio, ubi titulus:

DANIELI SPAZZARINO PARENTI
IOANNES DOMINICVS SCRIBA
REIPUBLICAE PATAVINAE.
V. P.

De Stephano Venturato.

CRIBEBAT iſdem temporibus Stephanus Venturatus, Scriba capituli noſtræ eccleſiæ Cathedralis ſatis appoſite, & nihil affectatè, de geſtis & rebus Patauij annales non contemnendos, ab incendio illo magno, quo Patauium ferme totum conflagrauit: an. à natali Domini M. C. LXXIIII. & deduxit hiftoriam annuatim per conſules & prætores uſque ad ſua tempora: ad an. M. D. XXIII. In qua quidem hiftoria comprehendit, quæcunque habuit notatu digna, diligenti ſtudio perquiſita: ita ut merito immortalis memoria dignus ſit. Huius opus ſatis ingens penes nos eſt: quod tum quia manus eius eſt, tum quia alterum non extare certò ſcio, ſtudioſius cuſtodiendum cenſeo. Is Venetijs cum reliquis ſuſpectis ciuibus aliquandiu uocatus manſit: ſed permiſſione Senatus in oppido Meſtro à prætore eo ſcriba deductus, mortifero morbo contracto, in uiridi ætate mortuus eſt, & ibi ſepultus, anno D. M. D. XXVII.

De Alexandro Baſſiano ſeniore.

VBNECTENDVS eſt his uiris doctis, doctus & elegans Alexander Magius cognomento Baſſianus, lure conſultus egregius, & inſigni facundia præditus: qui multas & elegantes in omni cauſarum genere orationes habuit. Scripſit opus elegantiffimū de Prætoris officio: quod perlegi ſtudioſiffimè, & auidiffimè lectū ſum opere probaui, cenſuiq; editione digniſſimum: licet is eidem extremam fortallè manum haud quaquam ad diderit, ut ipſemet id opus imperfectum, minusq; excultū, ſe reliquiſſe teſtatus eſt. Atqui ſanè copioſum, ornatum, graue & eruditum, utpote ab eo compoſitum, qui

x in

in multis ciuitatibus sapissimè prætoris assessor fuerat, & de eadem re longa experientia uehementer edoctus. Socrates enim (auctore Cicerone) dicere solebar, omnes in eo, quod sciunt, satis esse eloquentes. Obijt Rauennæ assessor Bernardi Bembi, patricij Veneti, Petri illius illustrissimi Cardinalis Bembi genitoris.

De Antonio Cartulario.

NON omnino ex hoc ordine Antonij Cartularij excludendum censuimus scilicet eruditissimum, qui Diogenem Laertium imitatus, de uitâ & moribus philosophorū ex diuersis authoribus tam Latinis, quàm Græcis, plurima scitu digna passim dispersa, in unū uolumen non paruo labore studioq; collegit. Quod quidem & delectationem, & eruditionem legentibus non mediocrem afferre potest. Hoc opus ego ipse aliquando perlegi, & summopere placuit. Is quidem fuit qui in uico Fossæ Lupariz apud Stratum ex proprijs facultatibus construi fecit, & dotauit sacram ædem: cuius sacerdotij collatio familiæ Cartulariæ gentilitio iure debetur. Obijt anno salutis M. CCCXL. sepultus apud Eremitanos in sepulchro suorum.

De Andrea Brentio.

T qui multo sanè felicius, & sibi & posteritati cōsultuit Andreas Brentius, siue Brenta, eximius philosophiæ & humanitatis professor: qui ad promerendam posteriorum gratiam, & ad æternam sui memoriam, multa ingenij sui monumenta adhuc iuuenis edidit: partim à se composita, partim è Græco sermone in Latinum conuersa. Romæ clauit, dum Latine Græcèq; rhetoricam doceret: ex quo in tâta luce uirorum præstantium, tam in philosophia, quàm in humanitatis studijs præstantissimus fuisse perhibetur. Is dum Romæ moraretur, Hippocratis librum De insomnijs in Latinum conuertit, eumq; cum eleganti præfatione dicauit eximio Mœcenati Xisto Pontifice Maximo: ubi etiam in calce operis eleganti epistola ad Nicolaum Eupalatium peracutè Hippocratis uerba exponit, quibus internas corporis partes lunæ, medias soli, externas stellis attribuit: explicans cur Hippocrates terram cælesti loui supplicare uelit, non autem terrestri, aut Mineruæ, Mercuriœue, aut Apollini, terræ herolibus. Transtulit etiam eiusdem Hippocratis De natura hominis: quæ quidem omnia iam impressa leguntur: & fortassis multa alia, quæ aliquorum furto perierunt. Plura sanè pollicebatur se præstiturum, si diutius sibi uiuere licuisset, neque ab importuna simul ac immatura morte raptus fuisset. Multa enim inchoata, mutila ac dispersa (ut audio) in morte dimisit. Obijt Romæ admodum iuuenis, anno Domini M. CCCC. LXXXIIII. dum esset à secretis amplissimi uiri episcopi Sabinenlis Cardinalis Neapolitani: cui quidem maximum sui reliquit desiderium: parentibus uerò adhuc superstitibus, ineffabilem mœrorem.

De Augusto Baldo seu Valdo.

IVSDEM sanè professionis ac patriæ in Romana academia admodum floruit hoc æuo nostro Augustus Baldus, qui & Valds appellari uoluit. Dialecticæ ac Rhetoricæ artis scientissimus, & in Latinis & Græcis literis, quas in Græciam profectus diligenti studio sibi conquisierat, eruditissimus: ut uix alter ei in tota Græcia conferendus inueniretur. Quineriam cum Græcum uestitum indueret, & Græcus ab omnibus dicebatur, & uulgò ferè Græcus à cunctis habebat. Docuit è suggestu Romæ, & successores eius Pöponio Læto, Græcas literas quadraginta annos summa cū laude professus est. Vbi sibi interim preciosam bibliothecam cōparauit, tam Græcis, quàm Latinis libris refertam: quam Roma capta, & ab Hispanis militibus prorsus direpta, solâ se uauit. Ipse uerò miserabiliter in illa clade cōprehensus fuit, & octingentis aureis à se frustra & malè absconditis, unâ cum alijs fortunæ bonis exutus. Quare cum post tantâ iacturam suaderetur ab amicis, ut relicta Roma, incolumem patriam peteret, sicut

sicut & alij pleriq; quotidie factitabāt. Non possum respondit ab his diuelli (libros innuens) qui sibi uita penē ipsa semper fuerāt chariores: qui soli, fortunis reliquis de perditis, unicum solatium in tanta miseria asferre ei poterant. Caterum haud multo post tum animi, tum corporis ægitudine grauiter oppressus, utpotē longa iam ætate confectus, Romæ extinctus est. Videtur enim ad rem paulo fuisse audior, & pusillanimis: tamen in academia multo tempore iucundē fuerat conuersatus: quod in dicare uidetur Pierij Valeriani clarissimi uiri carmē, quod ad eundē amicē scripsit:

Quid diuū atque hominum fidem subinde

Inclamans odiosius fatigas?

Conquestus sine præmijs labores

Musarum innumeros perire nobis,

Nil Auguste tui memor Platonis?

Et reliqua quæ sequuntur. Vixit is quidem continenter in cælibatu, seruo & ancilla unica contentus, patriæ penē ignotus: interea tamen, utpotē de literis bene meritus, & Romæ clarus, & in uniuerso terrarum orbe maxime celebratus.

De Angelo Vadio.

EQUALIS cōterraneus & amicus Baldo, fuit Angelus Vadius, uir unde quaq; doctissimus: utpotē qui Græcæ ac Latinæ linguæ unus omnium disertissimē callens, nec minus etiam in pangendis epigrammatis felix & argutus: atq; ex eo omnium oculos in se conuerterēs. Is autem quantum intelligere potui, nulla nobis ingenij sui monumenta reliquit, præter epigrammata quædam acutissima, uulgò satis superq; nota, & magna illius laude excepta. Hæc de Vadio in præsentī quod dicam habui.

De Petro Montagnana.

NON est hic ullo pacto tacēdus, sed quibus potius uiribus ualemus prædicandus, eximius ille grāmaticæ doctor, Latinæ, Græcæ & Hebraicæ linguæ peritiss. Petrus Montagnana: qui præter doctrinam hanc triū linguarum ea tempestate nō nisi paucissimis notam, librorū omnis generis copiam, & præsertim Hebræorum in membris tam speciosam, tantiq; pretij habuit, ut penē miraculo mihi uisum fuerit, tot, ac tam præstantes, magnoſq; ac preciosos libros ab homine priuato cōparari potuisse. Quamobrem etsi parū constet adhuc, quid laudis talis tantusq; uir, ex frequēti illarum linguarum studio, consecutus fuerit, quū nulla omnino ab eo scripta in lucē, uel in hominum manus (quod sciam) post illius mortem peruenerint: hoc tamen unū facile cunctis persuasum esse arbitror, hunc ipsū hominē, in tribus illis linguis multa omnino didicisse, & fortasse aliqua cōscripsisse: cum tam grādes, tantoq; precio, & tam speciosis characteribus libri, plurimis annotationibus & scholijs illius accuratā lectionem referentibus, ab eo relictī sint: quos omnes post mortem suam consecrari bibliothecæ Canoniorum Regularium D. Ioannis in Viridario, testamento legauit, ut ibi in sui memoriam, tam ab ipsis Canonicis, quā ab alijs quotidie cum fructu & delectatione egerentur. nam singulis una hæc est inscriptio:

EXIMIUS GRAMMATICAE DOCTOR, LATINAE, GRAECAE
ET HEBRAICAE PERITISS. PETRVS MONTAGNANA SA
CERDOS, OPTIMA FIDE, PIETATIS STUDIO, PROQVE
ANIMAE SALUTE ASCRIPSIT; DONAVITQVE CANONICIS
REGVLARIËVS, QVI PATAVII MORANTVR; HVNC LI
BRVM. QVICVNQVE LEGET, PROFICIAT: DEINDE SIT
GRATVS. ANNO DOMINI M. CCCC. LXXVIII.

Huius tumulus esse dicitur in eade eiusdem D. Ioan. humi ad læuam, sub organo.

De Hieronymo Campagnola cum Iulio filio.

IERONYMVM Campagnolam hic nō aliter celebrandū putauī, quā celebravit in epistolis suis Matthæus Bossus, Canonicus regularis: uir eloquētiss. & Pamphilus Saxus poeta in suis epigramatis: & Ioan. Britanicus in suis sermonibus. A quibus sanē uiris multa de hoc homine honorificè referuntur. Attamen ego paucis contentus, addam duntaxat, quæ præclare tam de eo, quā de eius filio à Bossō dicta sunt epist. LXXXVI. in qua ille eos, uti panegyricum intexens, ualde collaudat. Hieronymus (inquit) Campagnola uir ornatissimus, & omni uirtute, laudēq; præcipua præditus, tanta beneuolentia & urbanitate erga me est, ut charus ille culpam esse non possit: quin eidem non studeat, me fore charissimum. Et post pauca. Eo, inquit, uiro in primis (ut antè dixi) optimo, urbano, atque suauī, & propterea culto & erudito, nihil gusto hac mea sorte Rauenarū nobilius ac speciosius. Cuius compositionis, ac honestatis, & ueræ laudis extat sua etiam tota familia. Sed super humana omnino desideria sibi surgit ac florelcitatorum dulcissimus paruulus Iulius, mortali sub imagine germanum cum angelis specimen possidens, & uim exprimens in se propē diuinam. Qui cū decimum tertium annum uix esset ingressus, iam præter castigatissimos quidem mores, disciplinamq; domesticam, exquisitam & peregreiam: tantō exurgere cœpit ingenio, & ueris insistere laudibus atque uirtutibus, ut ea ætate non modò Latine, sed etiam Græcè loqueretur. Et abinde paulo inferius Hebraicè (inquit) tam commodè & appositè legit, ut à cuna etiam cum lacte, eam linguam hauissē uisus sit. Ad lyram autem & citharam, & cantum, eundem ad id progenitum dixeris. Quid quod stylo ac penicillo claros ita æmulatur pictores, ut uix ulla, uel Mantinez, uel Bellini imago, tam elegans sit, quā si in mentem induxerit, atque contenderit, non examussim effingat, ac propius æquet. Quid de inspectis quoque uiuentibus? ita ad unguem expressēque assequitur natura magistra, magis quā arte, ut quos ab eisdem induxerit uultus, statim agnoscas. Est ergo talis, ut ei adolescenti multorum præstantissimorum hominum senecta possit inuidere. Hæcille. Non possum quoque mihi temperare ab eo, quod Pamphilus Saxus, poeta clarissimus, de hoc ipso eleganti epigrammate lusi:

Sit mihi, sitq; tibi gratus quo Iulius ille,

Ille puer tellus quem Patavina colit.

Quem Phæbus, quem Pallas amat, quem Iuppiter ipse,

Cui fauet arguta Calliopea lyra.

Non eadem causa est: tua nam, tua uiscera, semen

Diligis: et cordis pignora chara tui.

O decus, o laudes, o munera chara deorum:

Hunc ego, uirtutes, approbo, miror, amo.

Componat nostros uir si quis iustus amores,

Verus amor meus est, uerus amor tuus est.

Verior est noster: premimur nam sanguine nullo,

Tu quod amas, natum diligis ipsum tuum.

Is ergo Hieronymus humanioribus literis ac disciplinis admodum delectatus, eiusmodi eloquentes poetas & oratores, omni studio sibi amicos reddidit, & familiares. Scripsit & ipse libellos quosdam (ut ab eodē audiui) de laude uirginitatis, & de prouerbijs uulgaribus, & de rebus alijs multa alia, quæ ignoramus. Obijt fere nonagenarius, & in sepulchro maiorum tumulatus est.

De Danderlino.

INVOLVTVS sanē silentio latuisset, qui familiarē nomen refert Danderlinus iuuenis, & Græca & Latina lingua doctissimus, nisi libello eius elegantissimo, & ipsius forsan auctoris manu scripto, à Bartholomæo Caligario, summæ pietatis uiro, mihiq; coniunctissimo, opportunè iam pridem donatus fuisset: quo laudes tituli Patavini uici

ulci in Euganeis collibus siti, iucundè, & graphicè, & eleganti oratione completitur: opus sanè Latinum, uarium, elegans & eruditum. Danderlinus ergo noster, mihi uisus est hic inter scriptores meritò annumerandus: non ob id tantum, quòd opusculum istud penè adolescens ediderit, quàm quòd si diutius ei superuiuere licuisset, ea profectò scripturus erat, quibus præclaram nominis famam latius propagasset, & cuique scriptori, quamuis illustri, meritò conferendus fuisset.

De Hieronymo Atheestino.

ON est hic ullo pacto prætermittendus Hieronymus sacerdos Athestinus, homo poeticis studiis omnium maximè deditus. Cecinit De gestis Athestinorum, ad Ioannem Bardolinum cum præfatione ad Petrum Philippinum, quæ Venetijs habentur impressa: anno M. D. V. Scripsit etiam perbreuem historiam De origine urbis Patauine ad Caparem Gabrielem philosophum Patauinũ, quæ incipit, Rex Pallus stirpis Dardaniæ, Sybillæ monitu Euganeam urbem ad Braydanum montem qui deinde Rubens appellatus est, condidit. Et reliqua. Quæ tamen nobis parum probantur. Is autem qua potuit ratione, per hæc nominis immortalitatem sibi cõparare uoluit, cum multorum iudicio, magis carmine quàm soluta oratione præstaret. Obijt Patauij circa annum Domini M. D. xxx. sepultus apud sanctum Michaelẽ, ubi monachorum uicarius animarum curam, multis annis exercuit.

De Francisco Sauonarola.

QUANTVM laudis & decoris, ex immatura morte Francisci Sauonarolæ, nostra patria amiserit, epigrammatum eius libellus planè indicat: in quo quidem multa inuenias, quæ neque acumine, neque stylo cuspam priscorum poetarum iure aliquo inuidere possint. Pungunt enim, simulq; leniunt, argutè carpunt, & multo lepore & sale interim condita delectant. Quidnam cultius lepidiusue dici potuit, uel à Catullo de Passere amice, aurà Stella nostro de Colũba uxoris, quàm quod ab isto poeta de Catello suo, quem Lucillo Beraldo nobili & erudito uiro poscẽti Melitææ Catellæ suæ maritum, iocose & lepidè paribus endecasyllabis commendat. Sed quid de ingeniosis distichis illis? & præsertim de Gallo in æde D. Benedicti, ligneis tessellis mirabiliter insculpto? Lusit quoque elegantissima epigrammata, licet interdum petulantius quàm illius uitæ moribus par esset, Catullianas imitatus lasciuias, cum alioqui modestissimè & innocentissimè semper uixerit. Scripsit & cultissima epitaphia, mirabili elegantia, & eximia uenustate referta: quorum ea quæ de Patauinis iam edidit, in contextu huius operis suis locis referemus. Obijt anno Domini M. D. xxxix. die septimo Octobris, iacet in basilica Carmelitarũ in gentilitio sepulchro relicta insigni prole.

De Stephano Galeoto.

STEPHANVS autem Galeotus, & si Galeoto Narniensi auo genitus, tamen quia Montaniani unà cū patre & fratribus natus est, ciuẽ Pat. æquo iure asserere non dubitamus. Fuit is insignis medicus, & facundus orator, omniumq; sanè liberalium artium professor egregius. Habuit uarijs argumentis multas orationes, inter quas elegatissima ea iudicatur, quã ad Franciscum Pisānum Cardinalem in hanc urbem ad episcopatum sibi à Pontifice delatum ingredientem, habuit nomine philosophorum collegij Pat. Obijt admodum iuuenis, nec exhibere de se potuit maturus id, quod adhuc florens in ea ætate polliceri uidebatur. De hoc. eximius medicus Iacobus Dafinus hoc cecinit epigramma:

Quantus es eloquio, medica si tantus in arte

Surgas: Parca cadet tertia ab officio.

Et tua quot stupidos reddit facundia, si tot

Florentes nummos det medicina tibi.

Qui nostra eloquio superasti tempora, prisca

Aequasti: Crasso ditior unus eris.

Stephanus iste, nepos fuit magni illius uiri poetæ & oratoris clarissimi Galeoti Martij, qui multa fecit & scripsit memoranda; quæ Paulus Iouius in suo musæo appinxit elogio non uulgari, & in calce adiecit: Galeotus Martius ad montem Anni-
num circa Atheſte, à ruina suffocatus interijt.

Hanc galeam, hunc posuit Galeotus Martius ensem,

Mars tibi, et hanc citharam docto cum pectine musis

Militia functus decantataq; poesi.

De Coradino Montagnana.

SVMMO similiter ingenio, & maxima doctrina præditus fuit nomine & familia Coradinus, & ipse ex mōte Anniano municipio Patonius: qui admodum iuuenis immaturo & ipse fato nobis sublatuſ est: quem si ei diutius uiuere licuiſſet, in magnum euasurum poetam, uel ex his, quæ iam cœperat, conijci facile potest. Æmulatus enim Horatium, graues & eruditæ odas cecinit. Epigrammata quoque multa lusiſt, & Græca & Latina, docta sanè, & multo sale condita. Etrusca itidem lingua multa, rhythmis iucundis, & cultu mirifica. Amatorias insuper epistolas ad amicam, quam (cum nullo iam haberet, præter poesim & sapientiã) sibi probè effinxit. Seligebat præterea ex multis authoribus, non mediocri studio consentaneas obseruationes, annotatu dignissimas, & ex his iã magnũ uolumẽ confecerat: quas singulis diebus obseruans, per alphabetum disponebat. Sed ô lachrymabile fatum, quo tam subito is nobis ereptus est, & unã cum eo omnia, quæ assiduus lucubrationibus, pro adipiscenda nominis immortalitate parabat. Nihil em̃, aut certè pauca, eaq; extemporanea, uideſ edit. Cœperat quidem multa, sed nihil perfectum, & ad unguem completum existit: ut ex ipsis fragmentis pridem cognoui, quæ mihi à Matthæo Montono Iureconsulto doctissimo delata fuerunt, ad inspiciendam & deplorandam tantorum laborum facturã, & ad libandã tanti uiri doctrinã. Obijt proximis annis, circa an. M. D. XLV.

De Lazaro Bonamico.

COMMEMORETVR hic modò non sine magno omniſi mœrore, sublatus nobis superioribus annis Lazarus Bonamicus, ex Bassiano municipio olim Patauino, & Patauio aliquando municipali iure subiecto: licet Galeatij Vicecomitis primò, & postea Senatus Venetipermisso, seorsum per se, ut ciuitas proprio iure regatur. Is præclarus & excellens uir, postquam Patauij didicerat Latinas & Græcas literas, relicta patria, iuuenis admodum Romę primò, & Bononiæ postmodum celebri fama priuatim publiceq; elegatiores literas professus est: & rursum ad patriam reuersus, ciuis & incolâ Patauinus prorsus factus, aduētũ suo præclarũ decus, & ingentẽ gloriã Patrym natio peperit, atq; amplas opes sibi inde comparauit. Professus est em̃ publice rhetoricam Græcẽ & Latine, tanta nominis fama, quanta hac tempeſtate in tota Italia, & Patauij alter nemo. Erat em̃ summa eloquentia præditus, & in studijs Græcæ philosophiæ præstantis. Is primus præter mœrem, ultra solitam & præscriptam prædecessorum rhetorum mercedem auctus est, honoris ergò, annuo ducentorum aureorum nũmũ stipendio. Viuens sponte nihil publicè edidit, nisi fortè aliquid ab eo inter legẽdũ, ab auditoribus exceptum fuerit: aut quæ ad præfules magnos, & illustres heroes aliquando scripserit. In pangendis autem carminibus, & epistolis Horatiano more, & epigramatib. excogitandis, tanta excelluit ingenij laude & lepore, ut nulli nostræ ætatis in ea re omnino habeatur inferior. De hoc ipso Iacobus Sadoletus De liberis rectè instituẽdis hæc refert: Lazari Bonamici in Latinis & Græcis literis, præsertim in hac, de qua loquimur, philosophia, tãta est eruditio, eaq; præstantis ingenij uis, ut ipsum cum audimus, nullus ex antiquis doctoribus, aut scientiam maiorem, aut copiam requiramus. Quod quidem eo speciosius existit, quod ita uiuit, & ita factus est ipse, ut in omni uirtutis & humanitatis officio philosophia habuisse

habuisse uideatur non dicendi magistrum, sed faciendi. Hæc ille. Pauca admodum scripsit: nam præter onus publicè profitendi, picturam cartularum ludo (ut sua quemque trahit uoluptas) plus æquo intentus, totum ferè ad commentandum tempus in alea consumebat. Expectantur indies quædam fragmenta mutila, sed tamen insignia, partim in schedis eius reperta, partim ab amicis seruata, & præsertim ab Antonio Altano Foroiuliensi nobilissimo, atque doctissimo uiro: & à Vicentio Cato Vicentino, præcipuis quondam in omni eius doctrina discipulis. Quæcunque autem edita hucusque sunt, incito auctore edita fuerunt. Nec id tamen ei obstitit, quo minus & poeta, & orator, & rhetor summus, & philosophus magnus ab omnibus haberetur. Septuagenarius iam, & morbo confectus, an. Domini M. D. LII. IIII. idus Februarias, in nostro & amicorum sinu molliter expirauit. Elatus postridie est ad sepulchrum à discipulis, pie feretro certatim subeuntibus, magnifico funere. Laudauit eum in funere egregie Hieronymus Nîger, canonicus Patauinus, in æde D. Antonij Confessoris, ubi primò quidem cum hoc sepulchrali elogio, humi ad tempus tumulatus est.

Quantum ager Arpinas Ciceroni, atque inclita quantum

Palladis urbs debet Socratis ingenio.

Bassani, & Patavi debent tibi moenia tantum.

Lazare, quando illis unus utrunque refers.

Nunc uerò inde translatus, constructo insigni monumento, cum ænea imagine sepultus est in æde D. Ioann. in Viridario cum hoc epitaphio in lapide humi posito.

LAZARI BONAMICI
CATHARINAEQUE VX. CAR.
IN SECVNDVM REDEMPTORIS
ADVENTVM QUIETIS SEDES
D.
H. M. D. M. A.

De Petro Cittadella.

HABEMVS alios, qui contra ex proprijs monumentis iam à se in lucē editis, per semetipsos magis quàm sola nominis fama, sese illustrauerunt. In poeticis, & grammaticis, atq; rhetoricis studijs se suis scriptis editis clarū fecit Petrus Cittadella: qui cū nimium humaniorib. studijs fideret, & illotis, ut aiunt, manibus seculari tantum fretus literatura, à Musis ad interpretandas scripturas sacras se temerè cōsulisset, in nefarios Lutheri errores incidit. Quam obrem peruersæ hæresis reus factus, fortunarū omniū proscriptionem & uincula passus est. Sed edoctus tandem ueritatē à Francisco Botono, Pat. Iur. consul. clariss. & theologo, & oratore facundiss. post octo ferè annos cognitiss. & detestatis erroribus, prorsus resipuit, & diuina gratia adiutus, eiusdem peritissimi uiri studio & opera, ab errore & à uinculis liberatus est. Is scripsit De arte grāmatica utilia pueris rudimēta: cecinit insuper carmen, cui titulus est Deus Homo: scripsit præterea ad amicos epistolas metricas satis cultas: quæ omnia impressa leguntur. Itē alia multa, quæ adhuc supprimuntur, & præsertim quæ ob uarietatem rerum multarum ad imitationē Politiani appellauit Miscellanea. Obijt sancte & pie in municipio Cittadellæ, anno salutis M. D. LIIII. mense Iunio: ætatis uerò suæ LXXVI.

De Ioanne Cauacio.

BIT proximis annis & Ioānes Cauacius, egregius ciuis Pat. ingenio & memoria singulari, & in poeticis, & in rhetoricis studijs, & humanioribus literis perq; eruditus: historiarū uerò, & omnis eiusmodi generis studiorū peritis. Qui quidē per ociūm tam metrica, q̃ soluta oratione plerūque

raque conscripfit: sed quæ in cœtu amicorum tantum obiter & quandoque referret. Is composuit uitas, seu elogia quorundam imperatorum Romanorum, quæ Patavij in aula maioris curiæ (uocata uulgo Aula gigantum) sub illorum imaginibus eleganti uerborum cultu, & admirabili breuitate leguntur. Scripsit & insignes titulos quorundam ciuium Patavinorum, quos præclarus uir, & comes, Iulius Zabarella, sub pulcherrimis picturis domi appingendos curauit. Obijt anno M. D. LIII. VII. Cal. Martij. ætatis uerò anno LXXVIII. sepultus humi in æde D. Andree, in sepulchro maiorum.

De Nicolao Gaudeollo.

SEQVITVR aliquando discipulus atque alumnus meus Nicolaus Gaudeollus, nihilominus probus quàm doctus, Latinæq; & Græcæ linguæ æquè eruditus, & tam carmine quàm soluta oratione facundus. Is ubi à me recessit, Venetijs sub Ioanne Baptista Egnatio, & Ioanne Bernardo Feliciano doctissimis uiris, impensius humanioribus studijs operam dedit: in domo Andree Lippomani patricij Veneti, almæ Trinitatis reuerendi prioris benigne susceptus, & per multos annos religiosè apud eum usque ad mortem commoratus. Interim autè in his ipsis studijs adeo profecerat, ut si in eo quàm doctrina, tantum etiam audacia ualuisse, præsertim in cognitione Græcarum literarum, paucis admodum hoc nostro seculo quantumuis doctorum uirorum feracissimo, concessisset. Conuertit iuuenis admodum in Latinum sermonem aliquot Euripidis comedias, quæ impressæ leguntur. Emendauit Urbani Græcam grammaticam, & emendatam cum eleganti præfatione imprimi curauit. Scripsit & transulit pleraque alla, quæ propter immaturam eius mortem confusa remansere, & secum tandem (ut opinor) magna nostri seculi iactura, peribunt. Obijt Venetijs adhuc iuuenis castus, religiosus, & in omni timore Domini probatus. Sepultus est in basilica S Trinitatis, anno Domini M. D. LVI. mense Iunij.

De Hieronymo Pannico.

BIT anno præterito Hieronymus Pannicus Patavinus, à generosa & antiqua Pannici Comitum familia originem trahens: qui ab ineunte adolescentia humanioribus literis, cantu, fidibusq; ac etiam pingendi studio delectatus, tanto pere præstabat, ut nemini suæ ætatis cedere uideretur. Sed quoniâ magnis cœptis ferè semper fortunâ obstare solet, nequid ad summâ naturæ perfectione in hoc mundo aliquando perueniat, captus oculis, priuatusq; legendi pingendiq; officio, à cœptis destitit, & ardor illi studiorû, tam miserabili calu repressus, & coactus ipsa necessitate refriguit. Verùm patienter is cuncta ferens, seq; Ouidianum illum Thyresiam appellitans, à studijs quibus mēte magis quàm sensibus intendi solet, minimè recessit: sed id quod antea coeperat, alterius oculorum fretus officio, maiori conatu, & attentiori prosequeretur studio usque adeo, ut in musicis concentibus in chordis, & organo, & in omni disciplinarum genere, uel ita cæcus, clarus & doctus euaserit. Nam cum memoria & ingenio maximè polleret, & in poesim magis atque magis procliuus esset, Latinis elegis, & Etruscis rhythmis pari gratia delectatus, tanto præstator ad intelligendum audita, & in intellectis referuandis, quāto in legendo defectu luminis impotenter redditus fuerat. Leguntur acutissima eius epigrammata in funere Lucæ solis edita: ita sanè argutè, & eleganter composita, ut argutius quid componi uix posse credamus. Non tacebo interim ingeniosum illius distichum: nam à me aliquando ad cœnam cum amicis humaniter inuitatus, cui interfuerant Franciscus Bonafides, & Hieronymus Mutius Iustinopolitanus, & Lactantius Fuscus ex Piceno, omnes uiri doctissimi, & sodales nostri gratissimi: quoniam ipse tunc interesse non potuit, misit hoc distichû, cû autumnalibus persicis, eo anni tempore insolitis, sed tunc nobis ad mensam accumbentibus tempestiuè oblati. Horum autem carminum interpretatio est: per iocum uerisimilis à singulis data est: postea tamen ut mox cognouimus

uſmus minime uera. Diſtichum autem fuit: Bernardino Scardeonio, Thyreſias Pannicus.

*Perſica ad hæc oblata tuis ne reſpice, menſis,
Corticis aſt illud fronte, quod ipſa gerunt.*

Quod ænigma ipſe nobis iucundo poſtea riſu (ut ſolebat) interpretatus eſt. Corticis ſcilicet frõtem, cor eſſe, & non aſpectus nitorem, ut ipſi arbitrabamur, quo maxime poma illa, & ultra modũ naturæ rubebant. Obijt iſ ſanctiſſimẽ, & cum parentibus ſuis ſepultus eſt in æde D. Bartholomæi, anno Domini M. D. LVIII.

De Nicolao Trapolino.

DE I optimi maximi benignitate arbitror factum, ut qui primus in hac ſerie illuſtrium literatorum noſtri temporis inter uiuos nobis recẽſendus ſit, primus etiam omnium fuerit in hanc lucẽ productus: quiq; ſicut Neſtoris eloquentiam, ita quoq; Neſtoreos ferẽ annos æquet. Hic eſt Nicolaus Trapolinus, illius illuſtris Petri Trapolini philoſophi frater: qui quũ inſeliciffimis illis temporibus, quando Patauium unã cum cæteris uicinis urbibus à Veneto Senatu ad Maximilianum Cæſarem deſecerat, & paulo poſt ruruſum à Veneta Rep. receptum, inter exteros ſecutus Cæſarem, honorificentiffimũ locum in Germania primũ, deinde apud Carolum V. in Hiſpaniã tenuit. Poſtmodum uerò Mediolanum miſſus, apud Inſubres Alphonſi Dauali Viceregis intimus conſiliarius honeſtiſſimis ſtipendijs honeſtatus. Interim quum eſſet ex æquo in oratoria & poetica facultate doctiſſimus, & in hiſtoriarum cognitione, & coſmographiæ peritiſſimus, in maximo ubiq; pretio apud Imperatorem & Viceregẽ, & præſertim apud ducẽ Mediolorum ſemper fuit: quãdo hos omnes ſuis carminibus, & panygericis, & alijs in ſcriptionibus doctiſſimis elegantiffimẽ celebrauit. Cecinit enim panygericum carmen ad Alphonſem Daualem Marchionem Hyſtonij, dum eſſet Mediolorum, atq; edidit. Scripſit præterea conſolationem in morte eius uxoris cultiſſimam. Deſcripſit inſuper Africæ litoralis antiquæ & nouæ ſitum: & hiſtoriã expugnationis Tuneti, & ſimiliter ſitum. Luſit quoq; epigrammata multa, multo ſale cõdita. Id autem perquã mirum mihi eſſe uidetur, quod in tam exacta ætate annorum ferẽ centum neq; conſilio, neq; memoria aliqua ex parte ſit deſtitutus, ſed corporis uires tantum modò exiliores redditæ, & auditus hebetior factus. Cæterum in literarum ſtudijs promptior, diuinis rebus, & pijs præcationibus attentior, ad moriendũ paratior, ad uiuendũ cautior, ne quando Deo placuerit, ad iuſſum uocãtis imparatus inueniatur. Faxit Deus, ut cẽteſimum tranſiens, percurſo mundi ſtudio, felix ad exoptatam cæli metã perueniat. Antequã hæc fuiſſent impreſſoribus tradita, obijt iſ ætate 94. annorum, & honoratiſſimo funere ſepultus in æde Bethlemica apud Pratum uallis, menſe Septemb. anno M. D. LIX.

De Ioanne Faſeolo.

VIVIT, & utinã perquã diu uiuat, iuuenis adhuc Ioannes Faſeolus, mihi amiciffimus: uir, & in philoſophiæ, & in humanarum literarum ſtudijs longẽ doctiſſimus, & tam Græca, quã Latina lingua peritiſſimus; Lampridij ſummi poetæ Cremonenſis diſcipulus: qui in Latinis & Græcis literis ita profecit, ut nunc in gymnaſio patrio ad proſitendam utranq; linguam, honorificentiffimẽ in Franciſci Robortellij locum aſcriptus, magna cum auditorũ frequentia publicẽ rheroricã doceat. Is in primũ ætatis ſuæ tempore aggreſſus difficiles Simpliciũ commentarios, primus è Græcis accuratè Latinos fecit: qui iam bis prelo redditi, ubiq; leguntur, & à doctis uehementer approbantur. Cum hiſ autem & tres epistoſas edidit cultiſſimas: quarum prima imperitis & inelegantes interpretes deſerendos eſſe admonet. Alter uerò Arabas relinquendos probat: tertiat uerò ad bonos probatosq; authores legendos, ſtudioſos inuitat. Hæc quidem utpote à iuvene magna certẽ uideri poſſunt: ſed parua quidẽ ad ea, quæ deinceps doctrina eius in proſectiori ætate polliceri uidetur:

De

De Alexandro Bassiano iuniore.

VIVIT, & utinam diu felixq; uiuat alter Alexander Bassianus, cuius nobilis & generosus, studiosissimus uerò antiquitatum, ut alter nemo: cuius aedes intra pontem S. Ioannis ubiq; nitent uetustissimis marmoribus atq; in hoc quidē, ut & in cæteris studijs maiores suos non solum imitatus est, sed etiā superauit: qui huiusmodi antiquis inscriptionibus summo opere delectati, hoc ei studium cum hereditate reliquere. Scripsit eleganter, & insigni breuitate uitas duodecim imperatorum: quas cum ueris eorundem imaginibus propediem magna cum sua & Bassianæ gentis laude editurus est. Nec ei mediocri laude dandum est, quod Ioannis Cauacij publico decreto collega extiterit ad effingendas res gestas illustrium imperatorum Romanorum, uarijs diuersisq; imaginibus, quæ in aula magna præfecti urbis summa cum delectatione uisuntur. Etenim hac tempestate solus propemodum Alexander est, qui de priscis antiquorum notis atque imaginibus recte possit iudicare.

De Ioanne Mario Tirabosco.

NEC hic tacebo Ioannem Marium Tiraboscum ex monte Anniano, professorem edocendæ grammaticæ & rhetoricæ peregre: uirum sanè optimum, & oratorem insignem: qui publicè funebres orationes, dum gratias tulit, multas, & eas quidem elegantes habuit. Multos idem discipulos domi mensrua mercede edocuit: qui nunc præceptoris suo & patriæ non mediocri sunt ornamento.

De Caspare Marcello.

FLORET in eodem municipio Caspar Marcellus aliàs Marzollus, insignis philosophus, & Græcæ & Latine linguæ peritus: qui nuper duos de uiginti libros Ioannis grammatici philosophi clarissimi aduersus totidem libros Proculi De mundi æternitate, e Græco in Latinum sermonē doctè fideliterq; traduxit: Iulio III. sum. pont. nuncupatos. Qui impressi numerosè propagati, per orbem uniuersum nomen eius æternitati commendant: ut iam meritò possit immortalis nominis famā, & ipse non de mundi, sed cum mundi æternitate certare.

De Iacobo Ruffino.

NON egre ferret Petrus Cittadella credo si uiueret, municipem suum Iacobum Ruffinum, Iureconsultum, & poetam insignem in pangendis carminibus sibi cōferri, ac etiā longo interuallo præferri: quamuis discipulū suum, præsertim cum paulo ante mortem legisset præclarum illud, atque nunquam satis laudatum carmen de atrocitate diri atq; nefandi facinoris Bartholomæi Elig: & de miserabili trium eius natarum cæde, tanta grauitate, ac maiestate, & decore plenum, ut id meritò de eo dici possit, quod olim de Lupato nostro Pat. Iur. conf. & poeta doctissimo scripsit Franciscus Petrarcha: quod nisi is duodecim tabulas nouem musis admiscuisset, omnes poetas sui temporis facile superasset, & antiquos (modò ei aliquis Mæcenās adesset) exactissimo cuiusq; iudicio stylo dictionis æquasset. Edidit ergo cum maxima doctrinæ gloria uti primitias ingenij sui Impiam necem trium natarum ad Paulum Rhānūsum, insignem uirum. Et paulo post edidit hymnū in laudem D. Lucæ euangelistæ ad Nicolaū Barbadicū, prætriciū Venetū, & de peste Venetæ ciuitatē uexante: quæ quidem omnia impressa typis, à doctis maxima admiratione leguntur. Quæ uerò sub incude eius adhuc sunt, omnes tinnitu priorum excitati, maximo desiderio morantur.

De

De Camillo Cautio.

FLORET in eodem oppido insignis admodū sacerdos Camillus Cautius, egregius decretorū doctor, & tam pedestri, quā soluta oratione facūdus: cuius probitas, & doctrina, & assiduū omnium bonarum literarum, præsertim sacrarum studium nobis ac posteris aliquid scitu dignissimum pollicentur. Quod facile est cōscire ex dialogo de sacramento Eucharistiæ ad nos misso, & postea etiā impresso: in quo disputat cum grāmatico, qui sibi de tanta re minus rectè sentire uisus sit quā par fuerat. Edidit pridem scholia pro religione in sex articulos catechismi Lutherani, ad R. Angelum Toragadenum episcopum Vicentinum: & ad me de ea re cultissimam epistolam. Cætera uerò quæ molitur, modò uita super sit (ut spero) posteritas uiderit, & nos forsan, licet ultra præscriptum ætatis profecti ferè simus.

De Doymo Olzignano.

LINTER Iurisconsultos rectè quidem annumerandus erat Doymus Olzignanus: sed cū audiā eius carmen, tantopere ab omnibus extolli, & cū ad me nuper de pace ciuium, & alia perpulchra epigrammata uulgo legenda tradiderit, ualde sum admiratus, quòd homo occupatus in studijs iuris ciuilibus, musas tam feliciter alloquatur, tam amicè adeat, & earum confortio tanta cum suauitate fruatur. Quare non potui non eundē hisce clarissimis uiris annectere. Quanquā nihil adhuc (quod sciam) in lucē edidit, sed amicis tātum suis (ut est humanitatis eximiæ) familiariter impertire sua carmina cōsuevit. Habet fortassis maiora præ manib. posteris maiori cū laude impertienda.

De Hieronymo Ferrario.

FIVSDEM etiā professionis, & disciplinæ studijs floret Hieronymus Ferrarius ex Montefilice nobili municipio Patauino. qui & si superius cum Iureconsultis meritò collocandus fuerat: hic eum tamen inter poetas potius numerandum putauī: quum Latinis literis, & carmine, & soluta oratione plurimum ualeat, ac meditetur quotidie quo pacto altius ad uerticem immortalitatis ascēdat. Extāt huius epigrammata perquā acuta, & cultissimum principiū Antenoriæ historiæ, heroico carmine decantatum. Legi etiā perfectum eius opus De amoribus, quos aut forsan habuit, aut sibi effinxit, ut pleriq; de Laura Petrarchæ asserere non uerentur. Verū quicquid sit Hetruscis modis, & rhythmicis concentibus ita delectat, ita tenet, ut Petrarcham alterum mihi legere uisus sim: atq; propterea ualde admiratus, quòd homo foro & litibus ad dictus, tam concinnè, tam eruditè in utraq; lingua nostra dicere ualeat. Quocirca diu dubitauī, an inter Hetruscos poetas, an hic inter Latinos esset potius annumerandus: quando utrobiq; maxima cū laude poterat iure & meritò recenseri, & immortalitati ad posteros perpetuò cōsecrari.

Conclusio.

MACTENVS de antiquis & nouis scriptoribus, qui Patauī floruerunt quamuis pro certo credam superesse plerosq; alios, minus notos, sed non minus fortasse doctos, quorum nihil adhuc memoratu dignum ad nos peruenit, præter nescio quid rumoris pusilli, & expectatam in dolem quorundam adolescentium, qui in omni studiorum genere maxima quæq; de se posteris polliceri uidentur: de quibus fortasse post nos alij commentaria multo elegantiora conficiant. Id interim nobis de his dictum sufficiat. Quæ autem reliqua sunt deinceps, quo cœpi mus ordine prosequamur.

BERNARDI.

BERNARDINI

SCARDEONII, CANO-

NICI PATAVINI,

DE ITALICAE LINGVAE SCRIPTO-
ribus Patavinis, Classis undecima

PRAEFATIO.

INTER omnes satis constat priscis temporibus toto terrarum orbe nullos omnino sapientes fuisse habitos, nisi apud Hebræos, Caldaeos, Syros atque Ægyptios: apud quos primum ab ipso protoplas-
ta Adamo coepit humanum genus simul cum sapientia paulatim per Patriarchas & Prophetas copiosius propagari: & subinde apud Persas & Græcos, à quibus postmodum ad Latinos omnium liberalium artium disciplina defluxit. Nam septem apud Græcos in primis sapientes dicti sunt, & postmodum alij multi. Quocirca Latini, qui sapientiam, & omnium disciplinarum peritiam adipisci volebant, ad illos Athenas in Græciam adnavigabāt, & inde in patriam reuersi, hausta prius inde multarum disciplinarum peritia, patriæ sibi non mediocrem splendorem sapientiæ illius afferebant. Et id quod dem tandiu obseruatum est, quousque è nostris quidam eiusmodi scientias Latinis literis Romæ primum profiteri coeperunt: & in Italia ubique deinceps de omnibus liberalibus disciplinis, Græcorum more, disertissime in patria lingua, hoc est Latina, disserere. Hinc grammatici primum, deinde rhetores, & demum philosophi nostrates in Latio, & postmodum in tota Europa & Africâ, exorti sunt. De grammatica enim inter præcipuos Palæmon Vicentinus præcepta dare coepit. Marcus Varro primus dialecticam latinitate donauit. Marcus Tullius rhetoricam & moralem philosophiam Latinis literis illustrauit. Seuerinus Boetius Aristotelicam disciplinam, à Græcis ad Latinos ferè primus transtulit. Salustius autem, & Liuius noster, M. Cato, Picior, Piso, & alij ad Græcorum imitationem, Latino sermone elegantissime de gestis Romanorum historiam conscribere. Ennius uerò, Cinna, Varro, & post hos Vergilius, multo accuratius Latinos uersus cantarunt. Horatius quoque Anacreontem, & Alcæum in Lyricis, & Propertius Callinachum in Elegiacis amulatus est. Cæcilius Plautus, & Terentius à Græcis mutuati, primi ferè Romæ Latinas comœdias edideunt. Seneca, & ante illum, Accius, Pacuuius, graues intonerunt tragœdias. Petrus Aponus noster summo studio medicinam primus Latinis conciliauit. Atqui modò hac præsertim ætate, hæc eadem sapientia, ut quondam à Græcis ad Latinos, ita sanè à Latino ad Italicum uulgaremque sermonem magno ornatu, & mira eloquentia dicendi, admirabili incremento translata est: ut nihilò ferè minoris laudis nunc sit, eleganter Italicè, quàm olim Latine dicere. Et sicut Græca scripta iam in Latinum sermonem quasi omnia translata sunt: sic & Latina ferè cuncta in linguam Hetruscâ, seu Italicâ, & (ut aiunt) uulgarem conuersa: ut æquata iam cum utraque lingua dicendi copia, Italici scriptores cum Latinis contendunt. Quapropter non ab re facturus mihi uideor, si post illustres Latine linguae scriptores, subiectam etiam Italica uel Hetrusca lingua præstantes: qui in nostra ciuitate, quum Latino & Græco sermone plerique eorum maxime ualuerint, hoc tamen Italico idiomate delectati, clariores euaserunt, & perenne sibi nomen, tam apud præsentēs, quàm apud posteros elegantissimis scriptis suis studiosissime pepererunt.

De

De Brandino Paduano.

INTER primos autem qui à principio Italica linguam conati sunt exornare, à Dante Aldigerio in opere, quod inscripsit De ornatu lingue vulgaris, celebratur Brandinus Paduanus: utpote qui cum esset humanioribus literis apprime eruditus, & natura, & ingenij acie acutissimus, primus Italorum, uti præuius dux prætentauit adaperire posteris abditam ornatu linguæ Italicæ, seu maternæ nostræ elocutionis elegantiam. Quamobrem iactis tantum fundamentis, ad perfectionem, quam optabat, rem perducere non potuit: & præsertim cum idioma patrium ad id quod studiose mollebatur, & anxie perquirebat (ut ibi Dantes disserit) tunc in illo inerudito seculo ei minimè deseruiret. Non tamen propter hoc Brandinus noster, debita laude tanti conatus ullo modo fraudandus est: quando ea tempestate, cum omnes bonæ artes tantoperè languerent, ipse primus uiam cæteris præmonstrauit, locupleandi & ornandi postea vulgaris sermonis eloquium. Ex quo sanè, si dici aut credi fas est, iste & Danti, & Petrarchæ, & Bocatij præmōstrasse quodammodo uidetur semitam quandam perueniendi ad peroptatam eiusmodi elocutionis metam. Ex hoc igitur initio riuulus Italicæ eloquentiæ deductus est, qui abundantius postmodum ad Hetruscos defluxit: ut iam non riuus, sed exuberans fluuius, aut torrens potius dici possit omnimodæ elocutionis. Horum enim lingua adeò ad id facere uidetur, ut iam nunc tantum apud eos in Hetruria, materni sermonis ornatus uigeat, quantum Latina oratio olim in Latio apud Romanos: de qua fermè re in eadem lingua Spero noster in suis facundissimis dialogis edisserit disertissimè. Ante hunc autem Brandinum, nulla erant in uulgari sermone ad imitationem Latinæ orationis numeri aut structura: & si qua erat, ignorabatur. Verùm etsi incertum est quo tempore id primum cœperit: constat tamen Brandinum hunc ante Dantis, & Petrarchæ, & Bocatij tempora claruisse: qui præcipui Hetruscæ linguæ auctores fuisse perhibentur.

De Antonio Tempò.

QUOD de Brandino in oratione soluta modò dictum fuit, idem ferè de Antonio Tempò in rhythmis Italicis, & multiplici carminum genere dicendum est. Is enim primus doctrinam concentuum variandorum Italicis modis præscripsit. Floruit enim Antonius iste, Dantis Aldigerij temporibus, sed paulo anterior ætate Francisco Petrarcha: ut uideri apertè possit, hunc ipsum artem rhythmicam ab Antonio Tempò primum accepisse, & postea natua & peculiari Hetruscæ linguæ elocutione adiutum, cunctos, qui uel antè, uel post rhythmicis concentibus cecinere, longè superasse. Scripsit ergo Antonius Tempus De arte rhythmica opus insigne, & subtiliter omnes adinuenit modos, in quibus diuersitas Italicorum metrorum consistit: ita ut probe nosse iam quisque ualeat, Hetruscos, siue Italos poetas, in uarietate metrica, & in numeris, & concentibus, nec Græcis, nec Latinis palmam ulla prorsus ratione concedere. Dicaui autem opus hoc Antonio Scaligero, principi Veronensi, mœcena ti liberalissimo. Scripserat autè hæc Latine quidem, sed minus elegantè: tum quòd illa ætas, tum quòd id dictionis genus minimè ferret: tum etiam quòd argumentum ipsum ex natura sua nec cultum, nec eloquentiam ullam Latini sermonis admitteret. Titulus autè operis est: Summa artis rhythmicæ uulgaris dictaminis, ab Antonio Tempò iudice ciue Paduano. Anno Domini M. CCC. XXXII. Quod opus nunc impressum & diuulgatum, ubique circunfertur. Legimus autem huius familiam, quia aliquando aduersus Rempublicam pro Fridetico Imperatore apertè, palamque suaderet defectionem à Pontifice Romano, fuisse proscriptis bonis in exilium relegatam. Audio tamen huius sobolem de Tempò propagatam, florere Veronæ: atque alterum quoque Antonium Tempum, uirum insignem, & in hac uulgari lin

y gua

qua præstantem in præsentem uigere : cui quasi ciui nostro maximam optamus salutem.

De Petro Gerardo historico.

ELEBRANDVS est post hos uir egregius Petrus Gerardus, qui fideliter historiam crudelissimæ tyrannidis Acciolini cōscripsit, utpote rem gestam sua ætate: cuius immanitatem, ut esset posteris notior, uulgar sermone dictauit. Neque eum sua omnino fefellit opinio. Nam historia hæc iam pridem impressa, in multa uoluminum millia per uniuersam Italiam dispersa est: ita quod immanitas tam atrocissimi tyranni, qualis fuerat olim paucis nota, nunc omnibus patet. Verum pro eo opere, nihilo minoris gratiæ agendæ sunt Sebastiano Fausto Longiano, quàm tanti operis auctori: quando is antiquitatis studiosus, uolumen ipsum ex abditis eruerit, & publicè cum ornatissima præfatione imprimendum dedit.

De Galeatio Gatario.

SECVTVS est hunc Galeatius Gatarus, qui floruit sub Carrariensium principatu, & diligentissime scripsit gesta utriusque Francisci: senioris uidelicet, & iunioris. Fuit is uir probus, & orator magnus, & propterea multis legationibus functus, multa etiam laude insignis: quippe qui semper consuluit, ut Carrariensis princeps imperata Venetorum facere mallet, (modò pacem darent) & sumpta iam contra eos arma deponeret, quàm bellum periculosissimum gerere: neque uellet Lamorato Pelliparlo, infimæ plebis homini, sed maximè diuiti aures præbere, qui bellum potius sumendum hortabatur, quàm iniquis pacis conditionibus parèdum: quicquid in ea consultatione pro bello in Venetos sustinendo, principi ibi tunc præsentis mille aureos audacter ad bellum sustinendum obtulerat. Quod aurum sanè, sicut & consilium funestum, & exitiale postmodum Carrariensibus fuit.

De Benedicto Bordonio.

BENEDICTVS Bordonius, ætate nostra Astrologiæ peritissimus, & admirabili quodam diuinationis munere præditus fuisse perhibetur. Qui aliquando seu natura, aut diuino quodam furore, uel potius felici quodam casu in ea re (ut audiui ab his qui hominem norant) admodum excelluit: uera multa in futurum prædicens. Verum quia hanc iudiciariam diuinationem plerique omnes boni damnant, atque acriter reprehendunt, ut rem Christianis hominibus uetitam, iuxta illud euangelicum uerbum: Non est nostrum nosse tempora uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate: idcirco excellens uir, his studiis inanibus sepositis, se totum ad Geographiæ studium conuertit: in qua quidem re admirandus planè fuerat. Scripsit enim uulgari lingua De insulis uolumen egregium: ubi & situs, & mores diuersarum gentium, & quicquid uel auditu admirabile, uel scitu iucundum nunc in his est, olim uel fuerit, studiose commemorat. Quod opus iam typis impressum, magna cum illius laude ubique legitur. Tabellam quoque descriptionis Italiæ, additis longitudinibus & altitudinibus ingeniose correxit: & multo spectiosiore, ac etiam ueriores eam fecit, quàm quæ unquam antea in lucem prodierit: Francisco Cornelio, qui postea Cardinalis fuit dicatam. Excelluit quoque pingendi, seu minandi peritia: quod uel ex solis libris monachorum D. Iustini, qui frequenter ab eis euoluuntur, uideri certè potest. Obijt anno Domini M. D. XXXIX. Sepultus est in basilica S. Danielis, ante uestibulum in sepulchro suorum.

De Hieronymo Centone.

DELECTATVS quoq; est hac lingua Hieronymus Cento: qui etsi Iureconsultus, & in foro ecclesiastico aduocatus insignis fuerit, succissius tamen horis emendauit à multis errorib. fragmenta uulgaria Francisci Petrarcae, & ea castigatissime imprimenda dedit: quæ à studiosis illius generis carminum maxime commendantur. Obijt anno salutis M. D. XXVII.

De Angelo Beolco, alias Ruzante.

NON est hic ullo pacto reticendus Angelus Beolcus, cognomento Ruzantes, uir natura ad delectandum natus: qui in poeticis inuentionibus fuit & maximi ingenij, & admirabilis artificij, ut ex multis & præstantibus eius scriptis satis liquet: nam præter carmina innumera, quæ festiue admodum protulit miræ iucunditatis, æmulatus Plautum, multas comœdias scripsit, sermone quidem Italico, sed prisca lingua Patauinorum ac prorsus agresti, & uerbis obsoletis risum captantes, atque undiq; suauissimo lepore, & falsissimis dictis refertas: quæ in tota Italia publicè actæ, magna cum uoluptate populi, & ingenti plausu, ubique in theatris exceptæ sunt, & cum magna lætitiâ, & iucunditate, ac maximo risu spectatæ: & propterea tum ob uerba ridiculosa, & frequentes sales, tum ob ingeniosum inuentum, ita cunctis probatæ, ut ad eas audiendas maximi fierent undique tam uirorum, quam mulierum concursus. Et quoniam pronuntiandi laude omnes nostræ ætatis histriones superabat Ruzantes, suarummet fabularum choragus, potiores semper partes agebat: quas quidem tanta cum uenustate & gratia peragebat, ut, eo ab auditoribus in scena uel tantum inspecto, tamen si nihil prorsus ageret, magni repente præ lætitiâ clamores orirentur: quos ille, sumpta alicuius ad imitandum persona, & cœpto iucundo aliquo ad enarrandum figmento, ita illico sedare consueuerat, ut tota multitudo ad audiendum composita, miram protinus attentionem præstaret. Hac nostra demum ætate talis ille Patauij habitus est, qualis olim Romæ in inueniendo Plautus antiquus poeta, & in agendo Roscius illustris histrio. Is certe fuit omnibus numeris histrio laudatissimus, atque unus omnium, qui futuri unquam sunt, in eo genere dicendi poeta maximus. Huic ad recitandas comœdias socij scenici, & gregales, & æmuli fuere nobiles iuuenes Patauini, Marcus Aurelius Aluarotus, quem in comœdijs suis Menatum appellabat: & Hieronymus Zanetus, quem Vezzum: & Castegnola, quem Billoram uocitabat: & alij quidam, qui sermonem agrestium imitando præ cæteris callebant. Etenim habetur huius comœdiæ mimicis salibus insignes: quas ille (ut diximus) agresti quidem sermone & rudi, sed admirabili ingenio & arte, ex agrestis uitæ moribus, & rusticorum natura deprompsit: atque ita exactè omnia, ut iocis suis nec Prætestatis, nec Togatis, Mixtis uel: nec Attellanis, nec Latinis lepiditate, urbanitate et oblectatione concedant. Ex his quædam iam typis impressæ, ubique lectantur: reliquæ prauatim à multis descriptæ, adhuc seruantur. Cunctæ uerò penes Aloysium Cornelium Venetum, uirum magnificum, & liberalissimum omnium eiusmodi hominum Mœcenatem. Is Ruzantem multis annis secum domi habuit iucundum omnium horarum comitem, & ad expellendas curas lepidissimum sodalem. Qui dum in huius Cornelij uiri præstantissimi uilla ad Codeuicum plebatus sacci locum per ætatem diutius habitaret, omnes agrestis linguæ elocutiones, formas, rhythmos, & totam deniq; pronuntiandi normam ita penitus hausit, ut in ea lingua, uel ipsos agrestes inter loquendum mutato habitu pro certo falleret. Circumferuntur illius orationes ea lingua accuratè conscriptæ ad Marcum Cornelium, & ad Franciscum Pisanim, Cardinales, & nostræ urbis antistites, magna cum astantium uoluptate, acrisu post cœnam ad exhilarandum animum habitæ: eo fortè die, quo post primum eorum ad urbem ingressum, miros ijs de more uniuersa ciuitas ex cunctis ordinib. honores præbuerat. Sed (proh dolor) is adhuc iuuenis è uita migravit, re

licto toti ciuitati maximo sui desiderio. Sepultus est Patavij in æde Dni Danielis, iuxta Pratumuallis, anno Domini M. D. XLII. Martij. Cui Ioannes Baptista Rota noster ei summopere affectus, hanc monumenti inscriptionem constituit:

V. S.

ANGELO BEOLCO RVZANTI PATAVINO
 NVLLI IN SCRIBENDIS AGENDISQ. COMOEDIIS
 INGENIO, FACVNDIA AVT ARTE SECVNDO,
 IOCIS ET SERMONIB. AGREST.

APPLAVSV OMNIVM FACETISS.

QVI NON SINE AMICOR. MOERO RE E' VITA DECES-
 SIT, ANN. DOMINI M. D. XLII. DIE XVII. MARTII:
 AETAT. VERO XL.

IO. BAPT. ROTA PATAVINVS TANTAE PRAESTANTIAE
 ADMIRAT. PIGN. HOC SEMPIT. IN TESTIMON. FA-
 MAE AC NOMIN.

P. C.

ANN. A' MVNDO REDEMP. M. D. LX.

De Matthæo Rido.

N hoc quoq; sermonis genere floruerat paucis antè annis nobilis vir Matthæus Ridus, qui etsi ingenuo quodam pudore non ita publicè palamq; in theatris & scenis ipsemet ageret suas fabulas: in componendis tamen ac dictandis rhythmicis versibus in ea lingua, tantū præstitit, ut extent quædam ab eo edita, ad naturam, & mores, & ad consuetudinem agrestium, ita ingeniose conficta, ut nihil falsius, nihil lepidius, ad exhilarandum animum quantumvis tristem à nostris aut legi, aut audiri usquam possit: quatenus ab ipso etiam Crasso, quem semel tantū risisse ferūt, risum extorquere rursum possint. Horum quædam habentur impressa, quædam manu scripta, quædam à plerisque senioribus etiam adhuc memoriæ commendata. Obijt is satis matura ætate, anno Domini circa M. D. XXVII.

De Paulo Gazio.

ÆTERVM quemadmodum isti tres apud homines agresti sermone, et su pleno grati iucundi que fuerunt: ita Paulus Gazius decretorum doctor, sermone suo uernaculo, spiritu sancto repleto, Deo pergratus: quo quidem recreat animos, roborat corda, & mentes spoliât mundanis uanitatis, & replet supernis desiderijs. Is erat Monialium S. Petri Parochianus, & Confessarius sacerdos: ad quas sermones ultra centum & xvi. in magnis solennitatibus, quum parum uoce ualeret, in patria lingua ad bene beateq; uiuendum collegit: opus sanè ingens, & multarum uigiliarum. Quod cum aliquanto auidius percurrissem, ingemui planè, permolesteq; tuli, quòd uel sic ob præmaturam auctoris mortem, nondum ad unguem expositum, id quicquid est, impressoribus non daretur, ut passim ab omnibus religiosis haberi legiq; possit. Tanta enim & tam spiritalli

salis doctrina plenum est, ut uel hæc unica ratione absque alio Italicæ linguæ ornatu & prodesse, & delectare, & retinere lectorem possit. Fuit huic pater Antonius Gazius, quem superius inter claros medicos recensuimus. Obijt uiridi adhuc ætate, annos natus plus minus quinquaginta. Iacet in basilica D. Petri ab an. Domini millesimo quingentesimo quadragesimo primo.

De Hyppolito Pontano.

AD D A S his Hyppolitum Pontanum Minoritam, nobilem Theologum, qui nuper cultissimum libellum edidit de uita & miraculis diui Antonij Confessoris: ac pariter de sanctis ac beatis uiris, qui ex Minoritarum familia præcipua aliqua sanctioris uite præstantia claruerunt: opus sanè ab his qui uerè Christiani sunt, summopere commendatum, etsi non delint, qui suspicentur adinuentum fuisse Laurentij Patauini eius præceptoris, uiri doctissimi. Esto, quod ille fortè cœperat, hic perfecit, & propterea ex æquo saltem uterque laudandus est, & de utroque patriæ nostræ meritò gratulandum.

De Francisco Calderio.

FREGIAM sui quoque memoriam dereliquit Franciscus Calderius scriba olim Cathedralis Ecclesiæ Patauina: qui cum esset admirabilis ingenij, & peregrinandi cupidissimus, patria relicta, quam tunc temporis Maximiliani bellum infestabat, plenus spei bonæ in Hispaniam profectus est, ubi (ut erat curiosus) de situ nouarum insularum studio se multa perquirens, quæ paulo antè à Columbo, Pizarro & Cortesio repertæ fuerant, & de moribus similiter incolarum, libellum admodum gratum confecit, ediditque, & in Italiam impressum transmisit: quo facto certè merui (ut mihi uidetur) hic inter cæteros scriptores nostros meritò computari. Obijt in illis regionibus non admodum senex, neque eum patria uidit amplius, circa annum Domini millesimum quingentesimum uigesimalum quintum.

De Lucio Paulo Rosello.

SEQVITVR Lucius Paulus Rosellus iuris doctor, professione sacerdos, poeta & orator insignis, cuius nomen multa opera in omni studiorum genere, à se edita uehementer illustrant: & præsertim Repertorium ingeniosum, quod super præclaras Ioannis Grotii repetitiones in lucem edidit, quod & nepotibus suis Bononiæ studentibus dicauit. Edidit etiam aliud laudatissimum Repertorium super Innocentium, quod uel unicum manifestè declarat, hunc ipsum fuisse iuris utriusque consultissimum. Extat eiusdem elegans epigramma in dictionario Calepini ad lectorem, in quo se operis illius emendatorem fuisse ostendit. Cæterum cum esset & Græcis & Latinis literis eruditissimus, & Etrusca lingua supra modum delectaretur, decem sermones Theodoretæ episcopi De prouidentia Dei, & De sanandis affectibus passionum, e Græca in Etruscam linguam conuertit, & Philippicas Demosthenis similiter ex Græco in Italicum sermonem traduxit. Scripsit eadem lingua De imagine ueri principis a Cosmo Medicem principe in Florētinum: item epistolarum De sacra & Christiana doctrina libros quatuor Præterea dialogum De contemptu mortis, & De Passione Christi, & De uitio ingrati tudinis, ultimo loco Thesaurum diuinæ & humane misericordiæ: quæ omnia Venetijs impressa uenduntur. Versabatur is Venetijs, ibique in senectute mortuus est & sepultus. Anno Domini M. D. LII.

De Angelo Leonico.

AD D A M V S supradictis uulgaribus poetis & scriptoribus Angelum Leonicum, clarissimi illius Leonici Thomæi nepotem, qui modis rhythmicis magis quam Latinis delectatus, scripsit nouam tragicædram ad imitationem antiquorum ad magnificum uirum Comitem Iulium Zabarcillam:

in qua agitur impius dolus cōficti adulteri Antonij Bolognī, & Daria uxoris Aloyfij Calciz, simulq; crudelis & immerita utriusq; cædes, quæ impressa habetur. Edidit quoque uolumen satis magnum De amore Troili, & Polixenæ rhythmis sane, ac sententijs, ut ea res exigere uideretur cultissimum, quod impressum est. Quid autem præter hæc in schedis seorsum parabat, nescio. Mortuus est triennio post hanc nouissimam editionem, anno Domini M. D. LVI. in satis uiridi ætate, sed ualitudine corporis parum firma. Sepultus in aede dñi Francisci, iuxta cineres malorum suorum.

De Marco Guacio.

MARCUS Guacius uir fuit præstantia animi, & corporis uiribus (dum per ætatem licuit) in re militari perq; strenuus: postmodum uerò emeritis stipendijs, & deserta militia, historiæ omnis generis studio apprimè delectatus est. Neq; inconsulte id ab eo factum arbitror. Nam ne inter ueteranos & emeritos milites odiosa torperet ignauia, ab armis ad studia conuersus, ad conscribendam sui temporis historiam aggressus est: & quæ partim audiuit, partim legit, partim ipsemet uidit, in unum digesta uolumen, Italico sermone comprehendit. Scripsit enim ab anno Domini M. CCCC. LXIII. usque ad annum M. D. XVII. Scripsit præterea historiam Caroli VIII. Gallorum regis, & addidit ea, quæ gesta sunt ab anno M. D. IX. usq; ad annum M. D. XV. & ab anno M. D. XXIII. usque ad hunc fermè diem. Postremò autem multo maiora audacter aggressus, edidit historiam, seu potius Chronicam illustrium rerum à principio mundi, quæ memoratu dignæ sunt. Quæ ingenti uolumine Venetijs eo uiuente impressa, ac ubiq; publicata fuerunt. Cecinit præterea à principio, satis eleganti carmine, Astolphum Bizarrum, plenum fabulis & allegorijs, rebus & temporibus maxime idoneis. Qui quidem liber & ipse impressus est, & maxima delectatione in hominum manibus uersatur. Erat is sanè Guacius magna rerum omnium cognitione præditus, animo prudens, sanguine generosus, Patavij genitus & educatus: quamuis eum Leander Albertus in descriptione Italiæ falso Mantuanum nominet. Est quidem ex nobili origine Mantuana oriundus, ortus tamen Patauino patre iam ab ineunte ætate ciuitate donato. Guacius ergo noster est: qui ubi Patavij aliquandiu adolescens literarum studijs operam dedisset, cum præstaret procera corporis forma, & animo & uiribus polleret, militiâ profectus est, ubi ita strenuè sese gessit, ut breui inter milites honoratiss. haberetur. Patavinum ubiq; locorum sese appellitans, cupiens eo nomine honestare, quantum in se erat, ubique patriam, & se mutuo à patria pariter honorari: cui sententiæ omnino subscribens addidit deinceps in lucubrationibus suis gloriosum patriæ titulum, cuius semper extitit officiosus amator. Vixit usque ad ultimam ferè senectutē, in qua hoc satis lepido tetraſticho seipsum demulcere solebat.

Mantuani patrem, Venetumq; urbs inclita matrem;

Natale Euganei, Guacia sacra lares:

Datq; Leo nomen Christi qui mystica narrat:

Dat studium Pallas, militiamq; mihi.

Obijt anno natalis Domini M. D. LVI.

De Sperone Speronò.

ACTENVS de his qui clari sua ætate fuerunt, & uitam cum morte commutarunt: posthac de uitis cum maxima patriæ nostræ gloria dicemus. Viuit & splendet illustri fama in uniuersa Italia Speronus, excellens philosophus, lurs que Ciuilis, & omnium disciplinarum genere eruditissimus: tantæ uerò facundia in dicendo, & in suadendo, præsertim in Hetrusca & nostra Italica lingua, ut si contingat ei aliquando pro nostræ Reipublicæ negotijs, Venetijs in conspectu Senatus causam dicere, cessat illico ipso dicente, forum, & differuntur uadimonia aduocatorum, ut si

fiat interm in ea urbe ueluti iustitium, quo dum loquitur in causa à cunctis ordinibus audiri commodè possit. Quod quidem post hominum memoriam priuato alteri contigisse non legitur. Quare iam sine controuersia in dicendo & scribendo de quouis causarum genere primas nunc ei cuncti tribuunt. Est enim ad inueniendum ingenio promptus, mente stabilis, & ad reminiscendum insigni & excellenti memoria: ad dicendum sermone graui, copioso & suauis, & ubi sermonis maxima consistit uirtus, ita grato & dilucido, ut discernere nequeas utrum sit ornatio in dicendo, aut facilius in explicando, aut efficacior in persuadendo. Est denique (ut me uno uerbo expediam) in eo genere perfectus nostræ ætatis orator. Leguntur huius dialogi lingua Hetrusca doctissimi. Similiter & tragœdia Æolus, & plures epistolæ eadem lingua ad amicos eleganter conscriptæ. Expectantur ab eodem indices maiora: Apologia uidelicet, & alia, quæ ultro ipsemet legenda amicis petentibus præbeat. Etenim ea quæ hæcenus leguntur, ab amicis furto sublata, & prope-
 ranter auctore incio edita feruntur. Habetur eiusdem elegantissima oratio funebris habita in morte Iulianæ Varranæ illustrissimi Guidi Vbaldi ducis Vrbinatis uxoris. Ad cuius laudes maiorum more in funere celebrandas, cum illi iusta soluerentur, Guido Baldus illustrissimus dux Speronem ex omnibus nostræ ætatis oratoribus ad id potissimum delegit, & eum maximis, & ijs honorificentissimis conditi-
 onibus Pisaurum accersuit. Expectamus indices grandiora, uita superstita, quæ eundem, qui nunc nostra ætate tali tantaque fama refulget, ad posteros perennem reddant.

De Natali Amulio.

ON sunt hic reticendi labores Natalis Amulij egregij sacerdotis: quibus in scribendis dialogis utitur, & in transferendo ex Latino in Italicum sermonem euangelium, quod ex quatuor euangelij in unum redactum fuerat: quod modò sic translatus & impressum ubiq; legitur. Edidit nuper scholia & meditationes quasdam utiles super euangelia totius anni, quæ habentur impressæ. Reliqua uerò quæ quotidie meditatur, ad consolationem & ædificationem legentium, nondum uulgata, sed tantum promissa cupide interea expectabuntur, donec maturescant.

De Petro Carrario.

AGNAE expectationis & spei, hic mihi sese offert laude merita celebrandum Petrus Carrarius, decretorum doctor, tam Græcis, quam Latinis literis, atq; uel in primis Hetrusca lingua cultissimus: qui ex ingenio, quo præditus est, & stylo, & memoria, qua pollet, maiores indices fructus studiorum suorum nobis polliceri uidetur. Edidit superioribus annis, uix ex ephelis egressus sermone Italico De toleranda exilij fortuna, libellum insignem, ad Franciscum Nogarolam Veronensem, uirum clarissimum: quo eleganter complexus est, quicquid in eare ab optimo quouis oratore aut philosopho dici aut excogitari potest: certa profectò, atq; manifesta indicia futurorum. Scripsit Latine in funere Lazari Bonamici pulcherrimam elegiam, & quamplurima epigrammata cultissimas. Nouissime è Græca in Hetruscam linguam transtulit uitam & orationes Isocratis, opus sanè præclarum, quod iam impressum & in lucem emissum, laudatissime à cunctis acceptum est. Faxit Deus ut cætera, quæ maiori cultu seminare destinat, uberiores ei fruges afferant, & indices felicius ac locupletius sua ei cœpta succedant.

De Iacobo Antonio Cortusio.

RAETERIRE non possum admirabile studium in Hetrusca lingua præstantis uiri Iacobi Ant. Cortusij nobilis uiri Mathæi filij, & pronepotis Albrigeri illius, de cuius meritis erga patriam & Rempublicam Venetam suo loco dicemus. Is cum se clavis illis & præstantibus uiris ortum sciat, nequaquam degenerem sese præstitit. Nam præter iucundissimos rhyth-
 y 4 mos,

mos, quos iuuenis olim lepidissimè luserat, & in præsentì ludit, aggressus obseruationes Hetrusci sermonis exprobatìs eiusmodi linguæ scriptoribus, singulorum no-
minum, uerborum, uocabulorum, ac etiã dicendi modos, instar Latinorum, opus
sanè præclarum, & editione dignissimum. Oreditur quoq; (ut summæ eruditionis
est) aliud opus, ualde laudabile, De perfectâ cognitione rerû cognoscibilium, quod
Consiliarium appellat, ubi sub uno aspectu ponitur, quicquid unicuiq; rei conueni-
at, tam ad usum quàm ad decorem, in cunctis animantibus, & plantis, gemmis, e-
quis, bobus, ouibus, canibus, auiibus, piscibus, fructibus, & id genus uniuersis rebus
alijs. Id quoq; admirabile, & summa laude dignum uideri debet, quod etsi medici-
næ professionem nunquam fecerit, tantoperè tamen simplicium medicamentorû
cognitione delectatur, & herbarum omnium, fruticum, arborum uires tam exactè
cognoscit, ut unus omnium huius rei uideri possit peritissimus. Sæpe extraneas re-
giones ipsemet adiit, misitq; alios quocunq; potuit, non impensis, nō laboribus un-
quam parcens, ad inquirenda noua herbarum genera: quæ domi accurate sub la-
quearibus seruatur, omni tempore, ut in ipsis plantarijs uirides filo suspensæ, ab eru-
ditis uiris mira cum uoluptate uisuntur. Huiusmodi quoq; extraneis herbis hor-
tum consitum, mirabili cura studioq; & labore sibi comparauit. Hæc in præsentì de
hoc homine, ut licuit, maiora (ut opinor) posteritas quum nouerit, admirabitur,
iuxta illud:

Omnia post obitum faciet maiora uetustas:

Maius ab exequijs nomen in ora uenit.

Sunt ex nostris alij quoq; hodie fortasse scribentes, qui etsi fortè meritò memo-
randi sint, qua tamen ratione memorem, quum eos ignorem, nescio. Hi sibi magis
quàm mihi imputent, si eos tacitos pertranierim. Nihil enim habent, ut de me iure
queri possint, cum hætenus sua sic scripta celarint, ut ego (licet rei huius auidissi-
mus) nosse hætenus non potuerim. At uerò ij cum claruerint, parum ex nostro si-
lentio dispendij patientur, quia suomet elogio satis, absq; mea opera, quæ leuis est,
clari fient. De hac ipsa re scripsit ad me Petrus Carrarius hoc epigramma:

Mirantur multi quòd non sua nomina per te

Mandentur clari luminis historie.

Quid tibi cum reliquis, quos nec monumenta, nec ipsa

Nostræ academice gloria nobilitat:

Ingenio, uirtute animi, pietate, fideq;

Esto ualent, uirtus testis latet tenebris.

Quicunq; eternæ sectatur lumina famæ,

Pandat iter factis nobilis ipse suis.

Occulitur adhuc libellus De agricultura, & prouerbia, & alia carmina excellētis
Iureconsulti Danielis Villæ, Nicolai eloquentissimi Iureconsulti patris. Eracu-
tissimum inuentum De insignibus Venetorum, præstātissimi legum doctoris Fran-
cisci Saxonij. Legi & cultissimos rhythmos M. Antonij Caballini Iurisconsulti, &
in foro ad omne tribunal aduocati præstantissimi. Noui ac etiã diligo Aloysium
Verum, qui edidit penè puer ludos hæstiles cantu rhythmico: nunc autem de suis
studijs uidetur multo ampliora promittere. Nam modò accepta laurea doctoratus,
licet foro & legalibus studijs occupatus, non desinit tamen in eadem lingua succi-
uis horis aliquid quotidie meditari, quo uel his uel alijs studiorû suorum laboribus
inter claros uiros possit meritò annumerari. Nuper recitauit mihi Italicos rhyth-
mos quos de laudibus mulierum cecinerat, tam admiranda concinnitate, ut pla-
cere profectò doctissimo cuiq; possint. Idem facturus de nouis academicis Parau-
nis, nisi obruerer numero. Sed breuì spero fore, ut suis meritis elogijs elucescant.
Audio enim nūc in noua eleuatorû academia hic Parauij in hac præclara professio-
ne florere multos, qui partim iam publicè (ut dixi) multa ediderūt, partim ingenuo
quodā pudore detenti secretò duntaxat inter amicos ea commentantur, quæ sunt
tamen propediem magna cum eorum & patriæ laude in lucem exitura.
Quid enim non speratur de Bartholomæo Zacchoni huius nouæ academice
princi-

principe, qui in omni præstantissimarum artium genere summopere excellit. Quid non ab Academicis cæteris, doctissimis iuuenibus, atq; ab alijs, qui extra hanc etiam Academiam nihilo minori cura in his studijs quotidie sese exercent, scribuntq; plurima: quæ post hæc citò fortasse legentur.

BERNARDINI

SCARDEONII, CANO-

NICI PATAVINI,

DE CLARIS MUSICIS PATAVI-
nis, *Classis duodecima*

P R A E F A T I O.

HACTENUS de Poëtis, atque de Latinæ & Hetruscæ linguæ scriptoribus dictum est satis. Succedant his modò Musici, quib. ciuitas nostra pro natura loci, & urbis genio (quod & de medicis superius dictum est) mirifice semper abundauit, abundatq; in presentia: ut nunquam à se ipsa, atq; à suo ipsius loci genio discedere omnino possit. Hoc autem abundè nobis ætas hæc nostra probat, quæ plurimos Musicos, catores, cornicines, tibicines, cytharædos, & id genus concentuum peritissimos in lucem protulit. Porro nescio quo fato contigerit, quod mirum admodum uideri debet, ut omnes præclaræ artes ac disciplinæ, quæ olim Gotthico furore penitus in Italia extinctæ fuerant, Patavijs primùm attollere potissimum oculos, & reuiuiscere, atq; è sepulchro quodammodo exurgere uisæ sint. Sicut enim diximus Petrum Aponū primum ante alios permulta secula profugam medicinam è Græcia in Italiam traduxisse: & Albertinum Musatum præ cæteris ferè primum ad poësis. ornatum, historiarq; ac orationis Latinæ cōdimentum recens quodpiam attulisse: & Brandinum Paduanum exornare elocutionem uulgarem apud Italos primum tentasse: & Antonium Tempum in rhythmicis eiusdè linguæ concentibus, multiplicem modorum uarietatem monstrasse: ita quoq; affirmare possumus Marchetum Paduanum olim in eo rudi seculo prima Musicæ fundamenta iecisse: quæ & ipsa sanè sicut & aliæ scientiæ, de quibus hæcenus dixi, ex tyrannica illa Gotthorum immanitate penitus exulabant. Verumenimuerò ut aliquid de Musicæ laudibus (quum sim de Musicis dicturus) attingam, non est parui facienda pulsandi atq; canendi facultas: quæ olim apud Græcos tanti fuerat, ut ipsi summam eruditionem & nobilitatem, in neruorum uocumq; concentibus esse putarent. Vnde olim Mitylenæi, qui quum maris imperio potirentur, commilitonibus suis ac socijs ciuitatibus, si nō sanciendo fœdere defecissent, hanc poenam esse uoluerunt, ut liberi desertorum, & literas discere, & citharam pulsare publicè prohiberentur. Quid? (ut scribit Cicero) Epaminōdas gloriosissimus ille Thebanorū princeps uehementer laudatur, quòd fidibus concinnè admodū caneret. Et Themistocles primus ille inter Athenienses, cum inter epulas recusasset lyrā, habitus est indolentior. Socratem uerò constat iam ætate prouectū, fidibus operam dare cœpisse, satius esse indicantem, eius artis usum serò, quàm nunquam percepisse: quando (ut idem quoq; Cicero ad Brutum dicit) nihil tam cognatū nostris mentibus, quàm numeros & uoces: quibus & excitamur, & incēdimur, lenimur & languescimus. Alexander Macedo in conuiuio Phrygijs sono in arma furens, mutata in hypophrygiū modulatione, ad epulas Timothei cithara reuocatus est. Spartanorum exercitus (ut tradit Valerius Maximus) non antè ad dimicandū descendere solebat, q̃ tibiarū concentu, & anapæstici carminis modulo, calorē animi armati milites attraxissent.

Idem

Idem Lacedæmonios & Cretenſes Phrygiæ toni modulatione, eadem ſcilicet quæ in anapeſto pede ſentiuntur, ad arma incitari ſolitos legimus. Sicut enim magno & crebro iſtum ſono pro uſu & natura toni, actius inuadere hoſtem ſolebant: ita & collateralium modorum natura, tibijs hypophrygium modulum cōcinentibus, à pugna militem reuocabant. Nunc de Muſicæ laudibus ſatis: deinceps de Muſicis noſtris dicamus.

De Marcheto Patauino.

RNAUIT ergo hac tam celebri arte patriam, atque Italiam ſere primus Marchetus, cognomento Paduanus, doctiſſimus philoſophus, ſimul & Muſicus: qui ſua ætate de Muſica primus, in eo modulandi genere, quod Enharmanium dici audio, præcepta generalia dediffe perhibetur. Quare cū illis temporibus magni nominis eſſet, & doctiſſimus in ea re à cunctis haberetur, inuitatus à Ruberto, inclyto Sicilia regē, qui doctiſſimos quoſq; ea tempeſtate ſouebat, Neapolim profeſtus eſt, ibidemq; in eius aula multa cum laude uerſatus. Scripſit interim De præceptis artis Muſicę menſurate librum, quem Pomarium nominauit: in cuius principio ita legitur: Principi domino Ruberto Dei gratia Hieruſalem & Sicilia regi, Marchetus de Padua humilem recommendationem. Scripſit etiam præclarum opus alterum, quod inſcripſit: Lucidarium in arte Muſica ualde celebre. Item pleraq; alia, quæ ab impreſſoribus diuulgata, ubiq; leguntur. Fuit is igitur apud Rubertum, ut Timotheus olim apud Alexandrū: qui remittere & excitare norat regis affectus, prout uariare cantum, uocisq; modos ſibi placebat.

De Proſdocimo Beldomando.

ON minori laude in ea re, in cæteris uerò artibus liberalibus maiori etiam peritiā per ea ipſa tempora claruiſſe fertur Proſdocimus Beldomandus, e nobili familia Patauina ortus: egregius Muſicus, & eximius philoſophus, & clarus aſtologus. Edidit tractatū ſphæræ pulcherrimū. Scripſit aduerſus Marchetum coeū & cōterraneum, & multa loca, quæ male ſibi congruere uiſa ſunt: & quædam uti perperam ab eo intellecta, idonea ſatis ratione reſellit. Extrat utrunq; opus Patauū, in bibliotheca Canonicoꝝ regularium: & partim etiam apud nos.

De Antonio Lydio.

LORUIT quoque in hac eadem arte eminentiſſimè, illis maxime temporibus, Antonius Lydius, cuius fama in uniuerſa Italia, & ubiq; terrarum tunc temporis altius ferebatur. Is enim in Galliam ad perdiscendas omnes liberales diſciplinas profeſtus, Lutetia & philoſophia, & alijs artibus, & Muſicæ potiſſimum operam dedit. Verſimile eſt quidem aliquid illum de ea re aliquando edidiſſe: ſed tamen hoc tempore, nihil, quod ſciam, in hominum manibus reperitur. Obijt in patria, & ſepultus eſt apud Eremitanos in porticibus, cum hoc epitaphio, quod ſapit antiquitatem, & ſimul indicat hominis præſtantiam:

*Muſicus Artiſta, doctorq; Pariſius iſte,
Sub ceſo Antonius marmore carne iacet:
De Lydo genitus, mens cuius gaudet in aſtris,
Famoſo laudes nomine mundus habet.*

M. CCC. LXXXV.

De

De claris Musicis præsentis æui.

A T Q V I uerò post hos Patauina ciuitas, hac quoq; ætate præ cæteris Italię ciuitatibus, tum numero (ut opinor) tum uel maxime optimorum Musicorum præstantia multo præualet. Itaq; plurimi sunt, qui hoc æuo uoce, tubis, tibijs, calamis, cornibus & fidibus ludant. Cantores scilicet, Cytharædi, Symphoniaci, Aulædi, Tubicines, & huiuscemodi Musicæ artis studijs peritissimi. Sed dicam tantummodo de præcipuis, quorum fama uiget, & quorum memoriam ex monumentis, tam proprijs quàm alienis collegimus.

De Antonio Martorello.

C O M M E M O R A N D V S itaq; omnino est inter claros Musicos Antonius Martorellus, cui in uocis concentu, ætas hæc uix inuenit parem: præstantiorem uerò neminem. Cōposuit is Mandrialia, quæ impressa per totam Italiam, & Galliam, & ubiq; à cantoribus plurimi existimantur. Atqui is admodum iuuenis Ariminum accitus ad docendam Musicam, cum impense omnib; placeret, & de se indies multo maiora promitteret, in tempestiua morte sublatus est, & Arimini sepultus. Vixit annos x x v. Obijt anno salutis M. D. L V I. Idibus Septembris.

De Antonio Rota.

N O N tacendus est hic omnino Antonius Rota, nobilissimus fidicen: qui in pulsando liutum in Italia eruditorum iudicio, uix parem habuit: neq; artem hanc sciuit solum, sed quod maius est, unus præ cæteris eximius præceptor extitit, qui pro mercede eam ipsam docendo satis diues euasit. Edidit de ea re præcepta notabilia, quæ in uolumen reducta & impressa, ubiq; habentur, fidium studiosis ad perdiscendam artem ualde necessaria, & exinde admodum grata. Moritur anno M. D. X L V I I I. & apud Eremitanos sepelitur.

De Francisco Portinario & alijs Musicis.

V I V I T Franciscus Portinarius, uir ingeniosus, & huius artis peritissimus: qui concinnauit dulcissimas cantilenas, quas quidẽ dicauit Herculi Cardinali Gonzagæ Mantuano. Edidit & alta multa, ualde placetia. Audio & Alexandrum sacerdotem Patauinum, Vincentiæ Musicam docere, ibiq; in Cathedrali Ecclesia Musicorū choro summa cum laude præesse. Idem de Francisco à sancta Cruce, quem parī, ac in eadem laude pono: is Taruisij psallendi & docendi Musicæ opus exercuit: at accitus tandem ad celeberrimam Laureti basilicam, ibique canonicus factus, obiit, anno M. D. L V I. Laurus Patauinus Mantuæ similiter præfectus est Musicorum choris. Quid non expectamus à Ioanne Maria Riccio, sacerdote familiari nostro? Quid non Petrus Antonius Guaenarius, qui præter ea quæ in ecclesia nostra cantantur, quæ ipse composuit, propediem alia maiora etiam pollicetur? Quid non pleriq; alij, tam inter sacerdotes, quàm seculares cornicines, uidelicet primi & præcipui: idq; genus alij multi, qui hac tempestate hic Patauij florent. Magna laus in ea re Ioanni Mariæ tribuitur: qui à re ipsa Corneti cognomentum sortitus est. Is primus ferè nouis modulationibus cornu placere cœpit, & ex eo Venetijs in magna, dum uixit, existimatione semper habitus: sicut modò Paulus Trombetinus noster, qui in calamis ac cornibus inslandis, omnes nostrę ætatis exuperat. Pertranseo Hieronymum Braynum, proximè defunctū: qui Patauij in Ecclesia Cathedrali patri ac fratri suffectus, in pulsandis organis in ea re præstantissimus, & admirabilis fuit, nulliq; sui ordinis postponendus. Annecterem his Ioannem Baptistam Meninum, adolescentē insignem, nisi miserabile letum, & immatura mors eum ante tempus nobis eripuisse: qui musicis concentibus, præsertim monocordo & organo, ita profecerat, ut esset iam tenera adhuc ætate, Menino parenti suo facile adæquandus: qui si ad summū adoleuisset, proculdubio omnes huius ætatis homines in ea re faciliè superasset.

De

De Hannibale Patauino.

VI primo inter Patauinos musicos, qui nunc uiuunt, loco recenseri debuerat, in huius ferè classis calce summi honoris ergò connumerabitur Hannibal Patauinus, uir excellens, & qui ob singularem in pulsandis organis præstantiam omnes nostræ & superioris ætatis homines facillè superauit. Nam is annum uix agens xx v. à clarissimis uiris procuratoribus S. Marci Venetias honorificentissime accitus, & alteri organorū Ecclesiæ D. Marci honoratissime destinatus est: ubi hætenus summa cum laude uersatus, præclaram nominis sui famam editis ingenij monumentis per totam Italiā propagauit. Is primus omnium author fuit illorum concentuum, quibus postea utraq; præclara & eximia illa organa basilicæ S. Marci, uno eodemq; tempore pari, atq; mira quadam consonantia ac suauitate pulsantur. Qui quidem concentus tum demum summa cum aurium iucunditate, atq; animi oblectatione longè gratius auditur, quā ipse princeps cum uniuerso Senatu in purpura hoc templum Natiuitatis, uel Resurrectionis Dominicę, sacratissimis uel dieb. alijs summa cum ueneratione supplex ingreditur. Tantę præterea in conficiendis concentibus excellentiæ est, quem contrapontistam ætatis nostræ homines appellare consueuerint, ut in hoc laudis genere nemo confecti illi in ea re possit: mirumq; omnibus uideatur, quantæ in mouendis organorum taxillis uelocitatis ac dexteritatis sit. Deus cum nobis incolumen diutissime seruet.

FINIS LIBRI SECUNDI.

SER.

BERNARDINI

S. CARDONII CANON

NUCI PATAVINI,

DE ANTIQVITATE VRBIS PATAVINI,
et claris ciuibus Patavinis:

DE PATAVINIS BELLO VEL PACE
*præclaris, aut alia quavis ratione memorandis, libri III. &
 Classis tertiæ decimæ*

PRÆFATIO.

INVENERATIS modò uicis in quouis studiorum genere præclaris, res iam hortari, imò exigere uidetur, ut iuxta propositum nostrum illos deinceps referamus, qui uel togati in Repub. uel armati in militia, aut ex insigni quopiam facto, aliquod decus nomenque consecuti sunt, & inde postea celebrem sui famam posteris reliquerunt: & præsertim illos, qui aut agendo, aut consulendo, aut bellando, gloriam non mediocrem sibi patriæq; peperere. Porro qua quisq; nominis celebritate claruit, dum uixit, idem mortuus quoq; dignus est, ubi ab omnib. celebretur. Neque enim decet præclaram uirtutum famam, cum ipsa temporis uetustate minui, seu penitus aboleri: sed eam ipsam ex eo magis magisque augeri, & amplius prædicari. Quod tum maxime euenire solet, si quando præclara facta, eximia cuiuspiam insignis scriptoris elegantia celebrentur. Nam eorum, qui uirtutes fecere (ut ille ait) tanta habentur merita, quantum ea uerbis extollere præclara ingenia potuere. Quapropter magnum illum Alexandrum ad sepulchrum Achillis grauius ingemuisse ferunt, inuidentem ei Homerum præstantissimum poetam, illius gestorū buccinatorem. Etenim nos sæpe uidemus multos, qui in uita celeberrimi fuerunt, postmodum breui tempore morte obita, effici obscuros, & à posteris penitus ignorari: ac in tenebris latere, perinde ac si nunquam fuissent. Quod non aliunde euenire profectò solet, quàm ex ignauia, aut defectu scribentium: sicut uidemus prius illis nostratibus accidisse, quorum præclara facinora, & bellica laus nunc æquè ac nomina à posteris penitus ignorantur. Sunt item quidam habiti in uita admodum uulgo, non tam uirtutum gratia, seu gestorū laude clari, quàm adulationibus, ambitioneq; ac fœdis rumorib. prorsus infames: qui quidē, ubi de hac uita abierunt, tam diu noti perdurant, quoad uiixerint, qui eos opibus, & delicijs, & copijs aliquando supra modum abundantes se uidisse testantur. Quæ sanè fama (quæcumque illa sit) nix per breuissimum unius ætatis spatium inani rumore protenditur: nam (iuxta illud Dauidicum uerbum) Perit memoria eorum cum sonitu, & in generatione una deletur nomen ipsorū. Contra uerò euenire solet ijs, qui propria uirtute, & gestarū rerum gloria, in præclaram famam, & notissimam nominis celebritatem peruenerunt: modò satis firmè incorruptibilibus literarum monumētis fulciantur. Nam eiusmodi uiri non modò temporis longitudine non obscurantur, uerum potius ab ipsa posteritate feliciter excepti, multo amplius innotescunt, & per longa temporū curricula magis indies crescente fama accipiunt laudis incrementum. Atqui ego id modò planè doleo, me non ea esse eloquentia præditum, qua res tantas, & tam præclaras (ut par est) ad posteros aliqua cum patriæ laude transmittam. Veruntamen

men pro uirili mea enitar, quantum in me est, exprömere abditos ciues: & tam penè obscuratos, in luce his nostris commentarijs (qualescunq; fuerint) diutius continere. Pösthac ergo de claris ciuibus & illustribus uiris Patauinis agendum nobis est, & quicquid in uetustis anialibus, aut probatissimis quibusque literarum monumentis memoratu dignum, & scitu iucundum, ex quo Christiana religio haberi Patauij coëpta est, breuissimè referendum. Sed à quo aptius quàm à Vitaliano principe tantæ rei initium sumam? qui inter primos, qui Patauij in Christum crediderant, absque dubio memoratur.

DE VITALIANO IUSTINO

PAT. PRINCIPE.

PRIMUM itaque qui inter illustres Patauinos Christianos numerandus occurrat, est Vitalianus Iustinus Patauinus sanè Princeps, non Rex, ut in historia D. Prosdocimi episcopi Patauini, & diuæ Iustinae, uirginis & martyris, & ubique in ecclesia Patauina, & in cronicis appellatur. Non enim ea tempestate alicubi, uel in Italia, uel in cæteris Romanorum prouincijs licebat quenq; regem appellari: quum inuisum ac detestabile prorsus esset S. P. Q. R. expulsiß Roma semel regibus, etiam in remotis prouincijs, nedum in Italia regium nomen audiri. Erat ergo ijs præses siue præfectus urbis, aut princeps ciuitatis: quippe qui ibi tunc auctoritate, diuitijs, potentiaq; cæteris longe præstaret. Etenim post ei e sum Romanum imperium, Gotthorum lingua id nomen Rex ita commune cui libet potestati fuit, ut olim quisquis, uel mediocri, ne dicam tenui imperio fungeretur, aut aliquam aliam potestatem haberet, à Barbaris rex proculdubio diceretur. Quocirca factum est, ut qui historiam de huiusmodi re post ultimam uerbis instaurationem scripsere, pro principe, aut urbis præfecto regem dixerunt: licet barbarè & imperitè. Vitalianum Iustinum igitur quum Patauio præsideret, & in ciuitate princeps esset, incidisse in grauem morbum usque ad medicorum desperationem ferunt: eo fortè tempore, quo diuus Prosdocimus ab Apostolorum principe Petro Patauum destinatus applicuit, ut ibi Christi euangelium publicaret. Qui cum primùm ciuitatem introisset, multos que infirmos in uirtute nominis Christi ibidem liberasset, ad præsidem Vitalianum, quasi mirabile quiddam, deductus est, qui ei sanctum Christi euangelium prædicauit: ac statim ubi pius ille uir credidit, ab omni infirmitate liberatur: qui unà cum tota familia postea baptizatur. Ex hoc Vitaliano defluxisse dicunt, quæ adhuc Patauij perdurat, Vitalianam familiam, necnon & nobilem gentem Boromæam, sicuti Franciscus Philelphus in funere ducalis Senatoris Philippi Boromæi comitis Haronæ, elegantèr longo sermone, & plurimis uerbis asseruit. Sunt etiam qui scribant diuum Maximum episcopum Patauinum, de quo supra dictum est, ex eadem gente fuisse: sed de hoc nihil adhuc certi compertum habeo.

De Opilione Picario, nobili patricio.

VITALIANO defuncto præter id, quod de D. Prosdocimo, & de diuæ Iustina scribitur, nihil fermè certi habetur amplius, nisi quod basilica diuæ Iustinae per Opilionem Picarium nobilem ciuem Patauum, itidemq; patricium Romanum fuit ædificata. Quæ quidem ædificatio peruerusta, per ea tempora facta, aliqua ex parte adhuc extare conspicitur. Is namque Opilio utr ditißimus, in somnis diuino afflatu motus, in memoriam diuæ Iustinae, detecto Concordiæ fano, templum erexit, in honorem Dei, & D. Iustinae uirginis & martyris, à diuo Prosdocimo postea consecratum, & sacris uirginibus destinatum. Ibidem que miræ pulchritudinis sacellum, pario marmore crustatum, testudinea fornice, & tessellato opere, & porphy-

seteis, & alabastris lapidibus tunc insigniter exornatum, diuæ Mariæ Virginis de-
discauit. In cuius medio collocatum est corpus diui Prosdoci, primi episcopi Pa-
tauini, in marmoreo tumulo, sub terram defosso: iuxta quem eiusdem quoq; Opilio-
nis sepulchrum appositum est. Id enim annis superioribus à quibusdam monachis
conspicuum fuit, & ab uno ex ipsis mihi postea relatum. Hoc autem sacellum, etsi
aedes ipsa sæpius mutata est, & uaria forma resecta: in hunc tamen diem, ferè unctū
ex antiquis urbis ædificijs, integrum manet. De hoc autem Opilione sic legimus
in saxo ibidem reperto:

OPILIO .V. C. RE. INL. PP. ATQ. PATRICIUS HANC
BASILICAM VEL ORATORIVM IN HONOREM SANCTAE
IUSTINAE MARTYRIS A' FVNDAMENTIS COEPTAM
DEO IUVANTE PERFECIT.

*Consules regentes Rempublicam, quando ædificatum
fuit Riualtum.*

De Christianis proceribus, à temporibus diui Prosdoci & Vitaliani
usque ad annum quadringentesimum & uigesimum primum à Chri-
stianitate, quando in Adriatici maris æstuarijs Riualtum ædifica-
ri primū cœpit, nulla prorsus alicuius rei certa habetur memoria, præ-
terquam ea, quæ de Opilione proximè memorato legitur. Nam per
ea tempora ante inclinationem Romani imperij (ut superius dictum est) Patuini
ad omnifariam mercaturam promptissimi habebantur, & ad omnes prouincias, &
præsertim Ro. assidue adnauigabant: quam cum ab Alarico Gotthorū rege, captam,
direptamq; ac crudeliter expoliatā penitus audiuisset, perturbati, ac sociorū exem-
plo perterriti, nō contenti Medoaci portus angustijs, decreuerunt opportuniorē lo-
cū sibi tam ad nauigandum, q̃ etiam ad profugiendū parare: quō cum opus foret, se
se turo recipere, & hostium sæuitiam ea ratione cōmodius declinarent. Itaq; pub.
impensa in medijs æstuarijs iuxta Medoacum intra maris Adriatici littora, non lon-
ge à continenti, Riualtum tenuibus primū ædificijs cōplere cœperunt. Anno Do-
mini cccc. xxi. viii. Cal. April. imperante Honorio cum Theodosio, filio Ar-
chadij: regentibus autem Rempub. Galiano Fontana, & Siméone Glancone, &
Antonio Caluo, Pat. Consulibus, & sic felicissimis auspicijs circa Riualtum in I E-
s v Christi nomine, nouæ urbis iacta sunt fundamenta. Quos quidem consules,
quum tam felici omine, tam præclaram & felicem urbem primi omnium auspica-
ti fuerint, & strenuos, & superis charos, ac sapientes uiros fuisse, credi par est, & ite-
circo hic inter illustres uiros Pat. meritō recensendos. De hoc autem Galiano, uel
ut alij scribunt, Gulielmo habetur epitaphium, quod olim (ut fertur) in æde diui
Petri iuxta Aponi balnea conspiciebatur: indicans hunc ipsum ædificasse iuxta
Euganeos colles templum D. Petro, quod olim apud gentiles Gerioni fuerat de-
dicatum. Epitaphium autem est istud:

G. E. PP. T. G. S. C. D. PETRO AER. PAT.
IMP. CONSECRAVIT. A. II. R. INTER.

z z Quod

Quod est interpretatum, Gallanus Pontana pater patriæ templum Gerionis Senatus consulto D. Petro ærarij Patavini impensa consecrauit, anno secundo regni interregni. Delubrum autem hoc antiquissimum adhuc extat, cuius pavimentum uisitur, ex uarij generis & coloris marmoribus tessellatim concis, in varias animantium figuras meram antiquitatem referentibus, ornatissime stratum. Locus autem is, modo ferè neglectus, olim uerò adeò frequentatus, ut eò ab urbe Patauio per sex passuum millia strata uia faxis fuerit Reipublicæ impensa, & hominū labore: non autem dæmonum, ut ignarum & rude uulgus autumat. Sed ad consules reuertamur.

Consules missi ad condendum Riualtum.

ergo tempore Aldebertus Faletrius, Thomas Caudianus, & Non Daulus, primi missi fuerunt ad ædificationē Riualti. Et post hoc per subsequens biennium, anno cccc. xxiii. Lucianus Gauillus, Maximus Lucius, & Vgo Fuscus. Subinde Marcus Aurelius, Andreas Clodius, & Alboinus Maurus. Quo tempore cū recens opus, admirabili incremento, & mira celeritate surgeret, repente exijt ignis e domo Archityronis magistrī nauium, qui momento temporis, quatuor & uiginti domos absumpsit. Et quum humanis uiribus cœptæ uis flammæ extingui nullo modo posset, ad diuinum auxilium conuersi, omnes suppliciter uotum nuncupant, & D. Iacobo ædem, quæ in Riualto nunc est, ædificandam promittunt: nondum enim sacra ædes ibi fuerat. Mox compotes uoti facti, ædem uotam D. Iacobo Apostolo dicant: quam postea Seuerianus Daulus, episcopus Patauinus (ut superius dictum est) anno octauo ab urbe cœpta, die octauo Ianuarij, unā cum alijs uicinis episcopis, solenniter in D. Iacobi apostoli honorem consecrauit. Extat de hac re hæc memoria in eadem basilica in tabula marmorea (ut supra dictum est) in elogio Seueriani episcopi. Postea uerò Montefilicenses, & e uicis circumuicinis alij populi Athilam fugientes, conderunt Maremaucum, Albiolam, Pelestrinam, & alias intra eadem littora in iisdem æstuarijs ciuitates.

De Aegidio Fontana legislatore primo Venetiarum.

ACTENVS Consules ternos singulo quoque biennio ad ædificationem Riualti, in antiquis annalibus missos fuisse comperimus. Atque tandem, cū haud multo post ob Athilæ immanitatem confluere cœpisset undique populus ex uicinis oppidis, ad incolendas insulas Riualto circumiacentes, missus est eò uir sapiens Aegidius Fontana, Galiani Fantonæ frater: qui accepta iuris condendi potestate, atque pro arbitrio suo statuendi, quicquid conducere nouæ ciuitati, & e Republica fore putaret, ueluti alter Solon Atheniensis legislator, animaduertens prudentissime diuersos eò quot die aduentantium mores non posse nisi legis auxilio coerceri & regi, promulgauit de omnium consensu, iustissimas & sanctissimas leges, quibus cauit, ut omnes circumiacentes insulæ in unum coalescerent corpus, & sub una iungerentur consuetudine, atque iisdem legibus uiuerent, ut omnes ueluti disrupta membra in unum corpus coaugmentata, indissolubili nexu starent. Quod nulla alia ratione præter legibus fieri posse sperabat. Condidit ergo felicissimis illis populis municipalla iura admodum salubria: in quibus hoc sanè primum atque præcipuum fuit religionis cultus, & iustitiæ & æquitatis obseruantia. Quare cœpit noua ciuitas moribus & legibus Aegidij legislatoris Patavini, rectè institui: atque deinceps, tum consulari, tum tribunitia potestate per se regi: & ob diuersos populos, qui ex uersa Venetia eò confluxerant, in urbis speciem aucta, appellari deinceps cœptæ sunt, plurali numero Venetiæ. Hæc sanctio usque in hodiernum diem habetur in summa obseruantia, & lex Aegidiana appellatur. Ex hoc autem Aegidio (ut in Patauinis annalibus legitur) processit nobilis familia Cummena ex Monte Silice, quæ

quæ pluribus fortunæ bonis aucta, adhuc & ibidem & Patauij commoratur. Hunc opinor Ægidium eum esse, quem regem Patauij historiæ quædam ineptæ falsò fuisse fabulantur: eum que effugatum ab Athila Ariminum uenisse, & ibi diuinitus sibi reuelatum fuisse, qualis esset aliquando urbs Patauij futura. Inanes profectò scriptoris ineptissimi nugæ, neque hic ullo pacto à nobis immiscendæ, cum non nisi uera dicere, neque hic quicquam nisi approbatum inserere à principio promiserimus.

*De Genusio Ruteno principe, & Naymerio
Tribuno.*

LE G I M V S enim quod uerissimilius est, Genusium Rutenum principem Reipublicæ Patauinæ fuisse eo tempore, quo Athila Hunnorum rex, Aquileiam obsedit, & multa præclare strenueq; pro patriæ libertate fecisse. Erat enim non rex (ut uulgò fertur) sed, ut paulo antè dixi, ciuitatis princeps, utpotè qui cæteros in ciuitate, auctoritate, dignitate & facultatibus anteciret. Hoc quoque nomine Plinium iuniorem usum fuisse legimus libro tertio Epistol. ad Valerium ubi ait: Arianus Maturius Altinatum princeps. Is ergo Genusius Patauinorum princeps Athilam Hunnorum regem potentissimum, quem plusquam sexcenta armatorum millia secuta esse perhibetur, tam suis copijs, quas ex Patauinis eduxerat, quàm auxiliarijs militibus, quos ex Altino, & Concordia, & Taruissio, & aliunde contrahere potuit, per triennium (tot enim annis Aquileiæ obsidionem perdurasse ferunt) unà cum Naymerio Tribuno Patauino uiro fortissimo, qui magnanimus in eo bello unus omnium ubique præsto fuit, ut à patria, & ab incæpto perdendæ Italiæ proposito barbarum regem, quacunque posset ratione detereretur. Cæterum capta tandem Aquileia, & incensa, & subinde Altino ac Concordia dirutis, Genusius quum nec seipsum, nec patriam aliqua uia aut ingenio posse amplius tueri uideret, tum demum cum uniuersa ciuitate ad tam cœptam Riualti urbem, quam propter huiusmodi casus Patauini paulo antè construendam curauerant, unà cum cæteris ciuibus, relicta patria, eò in tutum sese recepit: an. ab urbe cœpta ferè trigesimo quinto, à Christi uerò natiuitate quadringentesimo quinquagesimo sexto. Legitur hunc Genusium natum esse anno salutis quadringentesimo decimosexto, ex progenie Vitaliani & patre Valerio, ex matre Lauina: dicunt que in eius ortu noua in cœlo prodigia apparuisse, atque eadem nocte è stabulo patris equum fugisse, qui nunquam amplius potuit reperiri. Vxorem huic Adrianam fuisse perhibent: quæ cum diu ante uirum ad mare cum thesauro & liberis profugisset, quo loco primum è nauì descenderat, ex uoto Deo & angelo Raphaeli templum dicare constituit, ut rediret & incolumen maritum angeli ductu reciperet, quem tanto in discrimine Patauio abiens paulo antè reliquerat. Nec uotum fregit. Nam redeunte Genusio ibidem archangelo Raphaeli, quæ adhuc extat, ædem sacram ædificauit, atque sibi & suis, eodem in loco pro tempore ædes amplissimas construi curauit. Idem & alij nobiliores Patauini, fugientes barbarorum immanitatem, pari modo fecerunt. Atque hinc primum, & Metamaucum à nobilioribus frequentius habitari cœptum, quo postea cum tota ciuili curia sedes episcopalis transuecta est, quæ tandem Metamauco à mari absumpto, Clodiam translata est, quod oppidum erat Metamauco proximum. Atqui tandem omnis Respublica inde in Riualtum sese contulit. Atque tunc primum ibidem Curia nobilium collecta est, unde postea & Tribuni, & Duces, & Principes orti. Hic multæ familiæ Patauinæ nobiles in Riualto dominatæ sunt, licet sex & uiginti tantummodo in Venetis annalibus referantur, inter quas etiam nobilissima familia Gonzaga annumeratur, quæ à principio tumultus bellici eò se contulisse perhibetur. Ex his autem familijs primi illi duces, & tribuni in nouæ adhuc ciuitatis primordio fuisse leguntur: Obelerius, Beatus, Vrsus, Hypatus, & eius filius Deodatus. Item nobilis uir, Dominicus Monagarius,

rius, & plerique alij, usque ad annum quingentesimum ducentesium quadragesimum sextum: sed de his satis. nam hæc in historijs Venetorum latius pertractantur. Cæterum interim demersa Metamauci insula, desierunt penitus hi amplius haberi aut dici Patauini. Postea uerò (ut supra dictum est) tertio reedificata patria, atq; indies aucta ciuitate, & Republica Patauina sub Henrico quarto Imperatore prorsus firmata, ceptum est Patauij res gestas scribi, & subinde præclara ciuium nomina posteritatis memoriæ commendari, & præsertim optimatum, ex quatuor principis familijs, quæ illis temporibus armis, auctoritate, opibus, potentiaq; in Republica reliquos anteibant. ATHESTINA VIDELICET, HONARIA, CARRARIENSIS ET CAMPISAMPERIA: De quibus (quoniam locus ita fert) deinceps hic primò dicemus, & postmodum de reliquis.

De Obicio Estensi.

VNT qui dicant Estensium familiam, ab Atheſte Troiano propagatam: alij autem uenisse ex Gallia, & à Caroli Magni coepisse temporibus, & sumpsisse sibi nomen ab Atheſte municipio Patauino, cui præerat, & inde Atheſtinam postea appellatam. Quicquid sit, satis manifestum est, hanc familiam semper claram fuisse, & præclaris gestis, & multis insignibus uiris & uictorijs ornatam. Primus uerò qui hic Patau ex hac ipsa familia perpetuam famam promeruisse fertur, extitit Obicius uir illustis, qui & armis & sapientia in regenda Republica plurimum ualuit. Huic uni primùm Patauij summa uitæ necis que potestas fuit, antea solis consulibus dari solita: unde ipse primùm à populo Potestas appellatus est, & antiquata prorsus consulari appellatione, subinde annui successores, in eiusmodi auctoritate & dignitate constituti, eodem Potestatis nomine appellati. Is in magna concordia, anno salutis millesimo centesimo septuagesimo octauo, ciuitatem rexit, & propterea rursus in triennium confirmatus: quo quidem tempore ciuib; suis summa benignitate & æquitate ius dixit, gessit que hunc magistratum cum maxima concordia & pace totius ciuitatis. Atqui laceſſitus aliquando Vicentinorum iniurijs, qui pacem turbare uolebant, habito Patauinorum delectu, aggressus Carmignanum Vicentinorum uicum, tum armis, tum sua prudentia, paruo labore, sed magna cum gloria in potestatem Reipublicæ Patauinæ redegit. Vicit idem & Monticulos, tunc Veronensium acerrimos tyrannos, & captiuos tenuit: sed eos in Othonis quarti Imperatoris gratiam dimisit, liberaliter rebus suis libertateq; donatos, quam obrem tantus est exinde Imperatori longè charissimus.

De Accio Estensi.

VTC successit filius Accius, qui nihilo parente inferior, contra Acciolinum cognomento Monachum in Braida Veronæ acriter decertauit, hostemq; superatum & captum Bassianum, ad suos gratis remisit. Anno millesimo ducentesimo septimo. Is primus propter præclara sua in Ecclesiam Ro. merita, à summo Pont. Innocentio III. Marchio creatus est, & Anchone magnifica urbe Piceni donatus. Verum diplomate super his de mote sub anhulo piscatoris iam expedito, morte illico circumuentus, ius omne Aldebrandino filio dereliquit. Sepultus est in monasterio abbatiæ Vangadicæ iuxta Atheſim, cui ingentes fundos adiecit, quorum prouentu plures subinde monachi ibi residentes, abundè alerentur. Huic præest modò reuerendus abbas Franciscus Lauredanus patricius Venetus, in pauperes & egenos liberalissimus, in amicos beneficentissim; in omnes humanissimus. Extrat ibi arca quæ nunc translata è monasterio ad plebanicam ædem, usum sacri fontis infantibus præstat. Huius epitaphium legitur in tabula marmorea in eodem monasterio, literis Longobardicis insculptum, quod à me summo pridem studio perquisitum, tandem inuentum hic describendum curauit.

Annis Christe tuis, bis sex & mille ducentis
 Concessit satis Azo Marchio mense Nouembris.
 Flos decus imperij, patriæ flos, gloria mundi,
 Pulcher, formosus, sapiens, eloquens, animosus.
 Si pacem coluit, si tristia bella peregit,
 Semperq; in utroq; prouidus fuit & gratiosus.
 Quid Frederico fecit, quid fecit Othoni,
 Omnibus est notum, non expedit hic recitari.
 Mantua, Veronaq; simul Ferraris plangunt
 Quis fuerat dominus tunc temporis, atq; potestas.
 Quid moror in uerbis, non est qui dicere possit:
 Nec scribi potuit sua gratia quanta fuisset.
 Inuida mors istum rapuit, ne uiueret ultra.
 Credo quod inde fuit etiam tunc luna cruenta.
 Hic talis tantusq; iacet, tumulo hoc tumulatur.
 Qui uidet hoc dicat, saltem Deus hunc benedicat.
 Quando uidisti Azonem uersibus istis,
 Sit uobis notus, quamuis sit carne remotus.
 Tullius eloquio fuit hic, Peleus in armis,
 Ithacus ingenio, quem tu caua petra reponis.

De Aldebrandino & Rainaldo Estensibus.

RELIVIT Accius post se duos filios Aldebrandinum & Accium se-
 cundū, qui ob interceptas aliquando fruges, quæ ex oppido Monte
 Anniano Patauium ad pascendam plebem uehebantur: uel ut alij scri-
 bunt, quod in Othonis quarti Cæsaris gratiam patriæ defectionem
 sollicitassent, ex quo orta magna seditione cum nobili Azochorum
 familia, quæ tum diuitijs & honoribus Patauī in primis florebat, urbe tandem pul-
 si sunt, & disruptis & destitutis arcibus Zerri & Calaoñij, & simul eorum domibus
 & facultatibus in fiscum reductis, tandiu extorres fuisse, quousque Rainaldus Es-
 tensis Accij secundus filius, omni uirtute insignis ciuitati reconciliatus, populo
 Patauino fidelitatem iurauit: à quo hilariter postmodum acceptus est, & ob singu-
 larem suam probitatem in patriam restitutus, & pristinis fundis redditus, præter du-
 as domos iam deuastatas & destructas, & ad usum publicum deputatas: altera
 in forum lignarium, alteram in lupanar, ubi nunc est diuo Marco sacratum
 templum, & uirginibus DEO operantibus cœnobium deputatum, quæ pri-
 us extra mœnia morabantur. Leo quoque lapideus, qui ex Atheſte olim per in-
 suriam fuerat à Patauinis sublatus, tunc restitutus est: nam pro eo alter maior
 à uicinia sancti Andreæ factus fuit, & eodem in loco super columnam in cœme-
 terio collocatus: anno Domini millesimo ducentesimo duodecimo. Atheſte
 quoque oppidum pridem reiectis incolis, & obrutis lateritio muro portis, & ali-
 quandiu derelictum, prioribus incolis redditur. Rainaldus uerò postea à Conrado
 Apuliæ rege comprehensus, in carcere ueneno necatur. Aldebrandinus autem in-
 terim cum amicis suis, & multis extorribus Patau. acceptis pecunijs à Florentinis
 Accio fratre pro pignore relicto, in hostes Ecclesiæ, qui Picœnum prouinciā oc-
 cuparant, arma conuertit, & Anthonem iam pridem parenti suo donatam recupe-
 raui, quamuis eam breui tempore tenuerit. Interim uerò princeps factus magni no-
 minis, cœpit magnopere formidari. Multa enim præclare gessit pro Ecclesia Ro-
 mana: multaq; contra Salinguerram Estensem, tunc Ferrariensium dominum.
 Post multa tandem felicissimè gesta, malo quodam fato Ferrariam aliquando ag-
 gressus, Ecclesiæ Romanæ partes secutus, ibi maxima strage suorum, cædeq; & ca-
 ptiuitate multorum nobilium Patauinorum, à uictoria decidit, & uix euasit
 necis periculum. Atqui demum is adhuc iuuenis, non sine uene-
 ni suspitione defunctus est.

De Accio Nouello.

VCCESIT eidem Accius Nouellus eius frater, qui contra Acciolinum sæuissimum tyrannum, pro patria cum Apostolico legato acerrimè decertauit, ut patriam seque & suos, quos Patauini habebat, ex angustijs atrocissimæ tyrannidis liberaret: sed hæc uulgo nota sunt. Editæ est de his rebus iam pridem à multis scriptoribus uerissima historia & copiosissimi commentarii, ut nihil à me hæcenus dicendum sit. Obijt anno salutis M. C. C. L. X. II. & Atheste uoluit sepeliri, in æde diui Francisci, ad aram maximam, cum hoc insigni epitaphio:

Accius armipotens generosi stemmatis heros
Inchyus, Estensis decus indelebile belli,
Marchio magnanimus, toto memorabilis orbe,
Cuius opem sensit protecta Bononia quondam,
Cardineiq; patres, Veneti & Florentia: tandem
Hic situs est, animamq; Deus suscepit Olympo.

De Estensibus hæcenus, cum iam in Ferrariæ urbis principatū Dei beneficio uecti, Ferrarienses non Patauini amplius haberi cœperint. Ii namq; expulso Salinguerra tyranno gentili suo, usque in hanc diem Ferrariæ à Romana Ecclesia sibi concessæ, Gregorio IX. Pont. Max. approbante feliciter dominantur, & populos suæ fidei commendatos, magna cum integritatis & iustitiæ gloria regentes, summa beneuolentia complectuntur. De hac nobilissima familia quoad ciues nostros attinet satis: nō defuerunt hæcenus, nec in præsentī deest præstantissimus illustriss. Alphōsi ducis II. legatus apud Venetos, Hieronymus Falletus, qui hoc munus (ut audio) diligentius ac elegantius cæteris, ad hæc usq; tempora præstabit.

De familia Albrici Honaria.

LTERA uerò Patauinorum familia, quæ gloria nobilitatis illis temporibus aliquando claruerat, fuit ab Honaria uico Patauino dicta, qui circiter passus distat à municipio Cittadella, ab urbe uerò Patauio quatuordecim millia. Iste uicus hæcenus nomen seruat, & antiquæ arcis uestigia retinet. De hac progenie diuersi, diuersa sentiunt: opinio uerò magis uulgata est, Albricum quendam Saxonem à Germania primò uenisse cum Othone III. Imperatore in Italiam, & ab eo eiusmodi Honariæ uico fuisse donatum cum multis alijs diuitijs, & propterea Patauini remansisse, circa annum dominicæ incarnationis noningentesimum septuagesimum quartum. Quidam autem eum cum Conrado II. Cæsare uenisse dicunt, anno Domini M. XXIII. Quo quomodo res fuerit, ex huius Albrici progenie genitus fuit Acciolinus Balbus, cuius filia Cunifa nupsit Tisolino Campisampetro nobilissimo uiro. Hi autem proceres cum Patauini habitarent, ædes habebant apud sanctam Luciam, ubi modò super rexit collegium beati Rochi. Ex eadem quoque familia ortus est Acciolinus maior, qui cum mirum in modum ingenio & consilio in administranda militia ualere, & robore & audacia in prælijs ualde præstare, donatus est ab Imperatore Conrado tertio, anno Domini millesimo centesimo trigésimo nono, insigni uico prope Bassianum, qui dicebatur Romanum, à quo postea & ipse & eius progenies continuato cognomine de Romano dicta est. Cæterum cum is magnis diuitijs abundaret, & animo præalto, ad maxima quæque negotia subeunda polleteret, dolis, ui & armis, ditioni tandem suæ subiecit Bassianum, illustre tunc oppidum Patauinum: hinc bellum cum Patauinis ortum est maximum, & strages hinc inde multæ, sed tandem cum Acciolino cui Monacho cognomen fuit, oblitteratis iniurijs, & armis depositis, pax inita est. Is uerò postea poenitens peccatorum, in monte Medæ Forotulienis agrī, anachoreticā uitam duxit, & sub inde à cunctis est merito Monachus appellatus. Verum ne pax hæc suspecta Pat. haberet, ob nimiam huius familie potentiam, ad hoc ut amoueret omnis suspicio, cessit Acciolinus iste Pa. Reip. Honaria

rarla Castrum, & omne ius suum antiquum, cum prædijs circumiacentibus, pretio decem mille nummum. Taceo hic bella, contumelias & cædes, quæ utrinque postea subortæ sunt. Sileo odiorum causas, quæ postmodum subintrarunt & quam atrociter Accioliinus tertius tyrannus immanissimus in nobilitatem Patauina[m] seuit, per multos annos fuerit debacchatus: qui (ut quidam nostrorum temporum historici scriptor egregius scribit) sæuitiæ animi tantæ fuit, ut Phalaribus, Dionysijs atque Neronibus sit interuallo maximo anteferendus. Taceo innumeras cædes & immanitates, proscriptiones, nefanda stupra, scelestissima facinora, & immanissima scelera, quæ a quamplurimis scriptoribus copiose referuntur: & quæ ita cunctis iam manifesta esse arbitror, ut mea commemoratione non egeant. Quid enim scelestius à quoquam committi potuit, quid immanius, quam pueros castrare, matronarum mammæ pectoribus eruere, prægnantium secare uteros, partusque exertos in ignem mittere, lugentibus suorum funera, ut lugere desinerent, oculos eruere & bisseña Patauinorum millia sub signis eius merentia, ad unum omnes fame, ferro, igne aut aqua perdere? Sed quod ad Honariæ gentis nobilitatem pertinet, satis manifestum est, hanc familiam esse admodum nobilem, & aliquandiu Patauij floruisse, tametsi postea de Romano appellationem sortita fuerit. Cæterum (ut sunt rerum uitæ) hæc nobilissima familia propter immanitatem Acciolini Tertij, & Albrici fratris, cum omni posteritate iusto Dei iudicio, merito sine Taruisij est penitus deleta, & radicibus extirpata: anno salutis M. C. C. LIX. Obijt Accioliinus tyrannus: Soncini caprius, dentibus infrendens, & indignabundus præ tristitia animi, quod ut latro impius tortori & carnifici, ad supplicium ab hostibus seruaretur.

DE FAMILIA CARRARIENSI.

De Marfilio.

MORVIT per Acciolini tempora, atque postea etiam magis atque magis Patauij Carrariensium familia: quæ etsi tantæ uetustatis fuerit, ut eius origo prorsus ignoretur, à Marfilio tamen, uel longè altius à Litulpho tanquam à stipite quodam omnium Carrariensium stirpem propago, ad hæc usque tempora continuata successione, sub Papafauæ cognomine propagata est. Multa huius familie præclara facta, multa etiam secus gesta commissaque immaniter in Rempublicam Patauinam feruntur, quæ breuitatis causa pertransimus. A Marfilio ergo hanc familiam, quæ nunc uiget, deriuari nemo dubitat, etsi Papafauæ nomen habeat in præsentia. Fuit is ab Henrico IIII. Imperatore amplissimis exornatus elogijs, ac regio decreto donatus, ut ipsi & successoribus suis in oppido Carraria facultas esset in subditos iuris dicendi, & uitæ necisque potestas. Ex hoc aut Marfilio duo filij processere, Iacobus scilicet & Albertinus. Ex Albertino autem natus est Iacobinus, qui primus cognomentum Papafaua posteris dedit, & à quo postea exploso Carrariæ nomine, familia Papafaua nomen accepit: quæ usque in præsentem diem hic Patauij, & nobilitatis & uirtutum omnium gloria, uirorumque præstantia floret. Ex antiqua autem Carrariensium familia ante Marfilij huius tempora fuere quidam Comites Anguillariæ nobilissimi ciues Patauini. Tres ergo propagines, ex una aliquando radice exortæ sunt: quæ ut cognomine, ita quoque & insigni gentilitio differunt. Anguillariæ enim Comites, duas altrinsæcus anguillas ad currum pro familie insigni ferunt. Papafauij uerò, leone usi sunt, colore cœlesti, in posteriores pedes erecto, cui à collo breue scutum rubro curru insignitum dependet: sed modo absceto curru, in præsentem diem solo utuntur leone. Et quia locus exposcere uidetur, ut de illustribus Carrariensibus aliquid attingam, primò quod de his à Petro Paulo Vergerio, usque ad Franciscum seniore[m] latius pertractat, breuiter perstringam, & de reliquis postea pari ordine referemus: quare in primis de Iacobo Carrariensi dicere aggrediamur.

De

De Iacobo Carrariensi.

IACOBVS Carrariensis uir fuit maximī animi, & eximīa probitatis, qui quidem ut erat cōsilio sapiens, & moribus probus, ita erat uiribus & armis perquā strenuus. Is cū sub Frederici Imperatoris auspicijs militaret, essetq; Accioliū tyranno ob singularem suam uirtutem uehementer suspectus, Mantuæ in præsentia Imperatoris, orta inter eos ex uerborum altercatione discordia, ira nimia accensus, non est uertus in Caesaris præsentia gladium stringere, ut Accioliū confoderet: quod profectō euenisset, nisi Caesaris interuentu & auctoritate tantæ maiestatis inhibitus, à feriendo sese abstinuisset. Quocirca nunquam inter eos tuta deinceps reconciliatae amicitiae fides fuit. Quamobrem sequenti anno Accius Estensis, & idem Iacobus Carrariensis quorundam nobilium Patauīnorum promissis fidentes, qui immanitate tyrannica premebantur: ambo, odio tyranni, & desiderio Patauinae ciuitatis in libertatem uendicandæ, communicatis consilijs, & iunctis armis, comparato clandestinè exercitu, prope Patauī mœnia in Pratouallis taciti confederant. Carrariensis autem primus cum delecta armatorum manu, per apertam uallis portam, quæ custodia carebat, ad Turricellas usque discūrrit, existimans eam portam sibi per confidos ciues statim patefaciendā: sed tūc porta prohibitus, omni spe destituit. Firmioribus etenim solito præsidijs ea pars tenebatur: & portam quam sperabat facilis aperiri, & patere uenientibus, multo firmiorem cæteris, sibiq; magis obstantem ac repugnantem inuenit. Atqui interim Accioliū rumore excitatus (ut erat paratus) collecto populo, & Germanorum præsidio, quod in urbe habebat, per portam sancti Stephani, ut hostes circumueniret, egressus est, & in Pratouallis à tergo Accium primò aggreditur: qui Accioliū impetum ferre non prauolens, statim ut animaduertit insidias patere, & aliter euenisse quā putarat, fugam sapienter arripuit. Iacobus uerò ægrè sese defendens turpem fugam abominatus, nulla periculi instantis ratione habita, aliquandiu acriter decertando, à multitudine circumuentus comprehenditur. Postmodum uerò communium amicorum intercessionibus, tradita prius in Accioliū potestatem Carraria arce munitissima, à custodia liberatur. Sed cū Accioliū promissis parum fideret, eum Mantuam relegauit. Verū cū is clanculum ab exilio ad Agnam oppidulum alterum, ad suos se aliquando recepisset, insidijs Accioliū rursū captus, Patauī super pontem diui Ioannis à Nauibus, unā cum Vgolino aduocato, qui captus fuerat in Castro Brenæ, miserialiter obtruncantur, & ambo in proximo templo, absque ulla funeris pompa humi sepehuntur. Anno salutis M. ducentesimo quadagesimo. Huic fuerunt tres filij, Marsilius, Vbertinus & Vgulinus: qui gloriæ studio, & ulciscendæ paternæ cædis desiderio acerrimī hostes Accioliū semper fuerunt: nec destiterunt patriæ liberationem sollicitare, quacūque poterant ratione, quoad tandem per legatum summi Pont. cum Venetorum auxilij, & miserantis Dei gratia, ciuitas ab immanissimī tyranni manibus erepta est: anno millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto.

De Iacobo Grandi Carrariensi.

IACOBVS cognomento Grandis primus fuit, qui ex Carrariensi familia uniuersi populi Patauini consensu ciuitatem rexit: an. salutis millesimo trecentesimo decimo octauo. Qui ideo Grandis cognominatus est, ut ab altero Iacobo nuper memorato, ea appellatione differret. Quamquam alia etiā ratione Grandis dici merito poterat, cū & uirtute & auctoritate ita cunctis præsaret, ut & esse & dici non iniuria posset, ne dum Grandis, sed etiā Maximus. Tantæ autem fuit modestiæ & liberalitatis, ut mallet sibi iratos homines beneficijs reconciliare, quā uel minis, uel metu, etiā quum posset subiicere. Nam antequam princeps foret, cū aliquando patrociniū laturus cuidam amico ad prætoris uenisset tribunal, ut amici causam iudici

commendaret, & aduersæ partis patronus omiſſa cauſa, quam agebat, liberiore lingua, & indignis in eum conuicijs inuehi cœpiſſet: ei ille ſumma modēſtia reſpondit, ut benē cauſam diceret, & deſineret de ſe maledicere. Cum uerò inde uterque diſcederet, Iacobus propē illi factus, in aurē hoc ei tantum inſuſurrauit: Linguam tibi præcidam maledice. At ille rabula hoc uerbo audito (ut erat procax & temerarius) rurſum ad iudicem conuerſus, cunctis audientibus, immodicē in abſentem, & conrumelioſis uerbis abundantius debacchatus eſt. Iacobus uerò ubi primum domum ſeſe recepit, iuſſit quantum frumenti currui imponi poterat, & ſuū domeſticum magni ponderis ad illum deſerri, ſuoque eidem nomine donari. Accepit ille lūbens, & (ut erat impudens) grātanter, & grātias agens, dixit: Proſus ſanē dominus meus, placidē ſine ferro linguam mihi præcidit, & me in perpetuum pro ſe planē uocalem, contra ſe uerò mutū & elingūē reddidit. De eodem multa præclare geſta reſeruntur, quæ hic breuitatis cauſa pertransimus. Præfuit autem regimini ciuitatis, unico tantum anno, & menſibus tribus. Nam neceſſitate coactus, ut & ſibi & ciuitati conſuleret, quæ à Cane principe Veronenſi, longa & dura obſidione premebatur, abdicauit ultro ſeſe principatu, & urbem Vlrico de Valfè Ludouici quinti Cæſaris legato, ſponte libereq; conceſſit. Quæ ratione ciuitas ab obſidione ſoluta eſt, & à metu hoſtiū liberata: anno Domini milleſimo trecentiſimo uigeſimo. Ceterum tanta ei poſt hæc auctoritas, uel ſic priuato permansit, ut principatus nomen in eo deſiderari tantummodo poſſet. Non enim ut nomen, ita & regendi onus, & honoris & dignitatis faciem depoſuerat, ſed in omnibus rebus, quæ interim è Republica eſſe uiderentur, ſemper ille primus erat: qui & agendo & conſulendo ubique domi foris que in omnibus rebus præſto eſſet. Atqui non multo poſt cūm Cantis Veronenſis mutata ſententia, & depoſito metu, ab Imperatore deſeciſſet, eò quòd ille maioribus negotijs eſſet occupatus, quàm ut Parauinis opportunam opem ferre poſſet: ſpretis inducijs, denuo Parauium aggreſſus eſt, & magno exercitū cœpit urbem & agrum durius infeſtare: atque auxiliariſus copijs adiutus, longē acrius, quàm hæctenus fecerat, obſidionem urgere. Attamen huius præclari uiri opera, ductūque & conſilio factum eſt, ut ille duabus propē continuis Parauinorum uictorijs, una debilitatus, & altera fractus, ac penē captus fuerit: ut uix ſolus in arcem Mouſcilicis agricolæ cuiuſdam equum aſcenſus turò profugerit. Iacobus tandem quadriennio, poſtquam ſe principatu abdicauerat, graui morbo oppreſſus, acceptis de more ſacris myſterijs, ex hac uita migravit. Hoc autem tanti uiri poſtremum facinus minimē tacendum eſt, quod in nouiſſimo penē ſpiritu dignū memoratu feciſſe perhibetur. Nam facta ſui poteſtate omnibus, quicumque queri de ſe ueller, laxatis foribus liber aditus patebat, ut ſi fortē aliqua in re quēpiā defraudaſſet, præſens ipſe indicaret, redditurus quicquid iniuſtē acceperat. Interim cū omnes eius dicta factaq; maximē approbaſſent, quidam arroganter petijt pecuniā ob remiſſam ſibi capitis damnationem reſtitui, tanquam indebitē ſolutam. Cui Iacobus generoſo ſpiritu, ſed exili uoce (animam enim exigua uitæ ſpe ſam trahebat) ſi tunc iuſtitia in te reddita fuiſſet, reſpondit, nunc quod iniuſtē facis, queri de me non poſſes. Nam capitalis criminis reus eras factus, & eius pœna in pecuniam, non in tuam, neque in meam, ſed in Reipublicę gratiam commutata eſt. Quare abſi bone uir, & qui hæctenus malus fuiſti, mutatis in melius moribus, uir bonus eſto: quum ſi pecunia reddatur tibi, tu quoque caput (quod æquum eſt) pariter reddas, neceſſe ſit. Id enim ea pecunia redemiſti. Nullius ego mihi peccati propterea male conſcius ſum: niſi fortē quod mitius, quàm merueras mulctatus fueris. Habuit autem uxorem Annam Petri Gradonici Venetiarum principis filiam: quocirca Venetæ Reipublicæ ſemper fuit multis nominibus charus, atq; ex eo Veneta etiam ciuitate donatus: factusq; patricius, cum omni poſteritate, & in curiam cum patricijs ſæpius maxima cum beneuolentia admiſſus. Is teſtamento ſuo hæredem inſtituit Marſilium, fratris filium, ei que liberos ſuos ſuppliciter commendauit. Statuta fuit mediocri, aſpectu benigno, & humaniſſimis moribus. Idem cū principatū gereret, murum urbis à templo D. Antonij, uſque ad Pratum uallis ducere cœpit: qui

qui modò penitus dirutus est: suburbia ut tunc erant uallo tantum munita, in plerisque locis officiosè reparauit. Obijt anno M. CCC. XXIII. die XXII. Nouembrii. Vir minime ambitiosus sepultus est in templo D. Augustini humi, sub arca Nicolai Carrariensis, ubi nullus nunc sepulchri titulus uisitur.

De Nicolao Carrariensi.

NICOLAUS Carrariensis Vbertini filius, uir fuit magni animi, & acerrimi ingenij: quia à Repub. Patauina missus aliquando ad Albertum Cæsarē in legatus, magnificè ab eo exceptus est, & militiæ dignitate decoratus. Is quidē inter Carrarienses principes non eò numeratur, quòd unquam ciuitatis imperium tenuerit, sed quòd in ciuili dissensione totum sese agrum Pat. suæ ditioni subegerit: & quòd aliquando pro patria contra sediciosos & rebelles, domi forisq; acriter decertarit, & quòd inter cætera præstare uidetur, patriam ab hostibus aliquando sua uirtute seruauit. Nam cùm Canis Scalliger Veronæ tyrannus urbem dura premeret obsidione, is locum intra uallū post Viridarium D. Iustinæ iam per dolum occupatum, reiectis ac profligatis hostibus, sua magnanimitate restituit. Ob quam rem ita prosperè gestam, & publicè laudatus est, atq; in tam præclari facinoris memoriam, tanquam de patria optime meritus, curri egregia, & latifundijs, in uico Ceuarelio (quod Castellare nunc appellatur) à Republica Patauina donatus est. Caterum cùm nulla felicitas stare diu soleat, mutata postmodum fortuna, ob potentiam suam patriæ ualde suspectus redditur: præsertim ex eo, quòd stomachatus esse uidebatur, quia cùm in Carrariensi familia, ac in ciuitate primus ab omnibus diceretur, Marsilius tamen in principatu sibi prælatus foret. Quare: cùm tam insignem contumeliam, & animi dolorem diutius dissimulare non posset, urbe sponte cessit, & Venetias sese cōsulit: ubi unā cum Paulo Dente, & cæteris extorribus Patauinis, quibus cū maximas olim inimicitias gesserat, reconciliatis animis, pacē iniit: & impij belli contra patriam, impiā inter se coeunt societatem: atq; ita Nicolaus ex cōstanti patriæ defensore, acerrimus oppugnator factus, contractis undiq; copijs, cum magno exercitu Plebatum agrū uerimū totum repentino tumultu & armis occupat, sibiq; mox data incolis fide, pacatus cū exercitu, sine alicuius molestia tutò moratur. Quo tempore arcem Buboletam ædificare cœpit, spe citò portundi urbis imperio: quod opus postea inter ceptum est, & ab alijs postmodum principibus absolutum. Verū omni spe frustratus, duxit inde exercitum ad uillam Athesinam, x v. ab urbe millario: eamq; uallo & fossa muniuit, ut in illis castris exercitus aduersus repentinam hostium incursionem securius permaneret. Sed interim Patauini urbi muniendæ uigilantius intendentes, quoniam longissimio tractu suburbia immunita patebant, fortius uallum circa interiorem partem ducere adorsi sunt: quam nunc secundi muri interioris ciuitatis in orbem circumeunt: ut si minus uniuersum urbis spacium tueri possint, saltem quod intra id uallum esset, ab hoste defenderent. Agrestes interim crebris incursionibus circūquaq; agitati, parere imperijs, & tributa extorri principi soluere cogebantur. Ita ut omnes uici, qui trans Brentam essent, Nicolai Carrariensis (uti domini agri) inuiti obsequerentur imperio. Atqui tandem cū nouus princeps Marsilius intelligeret, extorres cum Cane Veronensi de tradenda ei urbe tractare, unā cum aliquot ex primatibus id quod imminabat periculum timētes, agere cœperūt, ut Mastino Canis principis Veronensis nepoti, Thadea Iacobi Gradi Carrariensis filia, quam pater eidem olim despōderat, matrimonio iungeretur, eidemq; pro dote Patauim pacificè traderetur: quod factum est. Nicolaus autem postquam Cane potestatem urbis factam esse uidet, dimisso exercitu, rursum Venetias sese recepit: deinde Clodiam, ubi reliquum uitæ tempus in literario ocio peragisse fertur. Hic primus fuit qui Timonem curru impingere cœpit, ut in ciuili bello à cæteris Carrariensium signis, suum facilius nosceretur. Legimus etiam hunc cum adhuc iuuenis esset, ordinariam præturam Bononię summo cum honore gessisse, assidente sibi Rolando Placiola, Iurisconsulto clarissimo. Obijt senex relictis filijs,

filij; Iacobo & Iacobino: qui postmodum ambo principatum urbis Patavij tenuerunt. Fuit is quidem literis non mediocriter eruditus, statura grandis, magnis uiribus, & animo elato, acri & uiolento ingenio: austero uultu, colore fusco, naso aquilino, ac prominente aliquantisper inferiori labio. Toga utebatur praecincta, inter longam & breuem media. Incedebat nudato capite in coronam obligato. Primò Venetij salutis anno M. CCC. XXVI. sepultus est in templo fratrum minorum. Postea uerò anno salutis M. CCC. XLIII. ab Vbertino Carrariensi, inuitis etiam fratribus Minoritis, & contra ecclesiae ritum, eam sibi iniuriam illatam dolentibus, Patavium translatus est, & in basilica D. Augustini depositus, ubi hoc epitaphium iuxta aram Virginis in lapidea tabula legitur:

*Strenuus hic miles mores inductus heriles,
Armis militiam decorans, uirtute Sophiam,
Cui dat cognomen, Carraria nobile nomen,
Compulsus Parca, Nicolaus in hac iacet arca.
Mille trecentenis quatuor, quatter quoque denis,
Ad hunc mors uenit, Octobris undeuigenis.*

De Marfilio Carrariensi II. principe.

MARSILIVS Carrariensis cognomento Maior Perenzano patre natus, pauper primum, mox gentilitijs hereditatibus agnationis lure sibi deuolutis, euasit omnium ditissimus, & ex plurimis uictorij dux in bello clarissimus. Is fuit acerrimus Reipublicae defensor, quatenus priuato licuit. At qui tandem urgente durissima Scalensium principum obsidione, Ludouico V. Caesare frustra sapius interpellato, uti obsessis succurreret, à Senatu & populo Pat. primum (ut supra dictum est) creatus est Iacobus Grandis, princeps & dominus ciuitatis: quod res bellica commodius sub unius imperio quam plurimorum dissidentium ciuium tractari posse uideretur. Verum haud multo post, eo defuncto, Marsilius urgente bello, necessitate magis quam dominandi ambitione pertractus, ne & se & totam ciuitatem secum perderet, accepit urbis regimen. Verum instantibus dissensionibus, ciuium cum extorribus (ut proxime dicebamus) Mastino Canis Scaligeri nepoti urbem Pataviam, quam aliter melius tueri se non posse sperabat (ut proxime dixi) prodore Thadeae Iacobi Grandis filiae iam antea ipsi desponsatae, ultro concessit. An. D. M. CCC. XXVIII. die X. Septembris. Ingressus itaque Canis urbem, & accepta clauium potestate, repente Marsilium Carrariensem omnium suarum copiarum ducem constituit, & Patavinam ciuitatem uicariam esse uoluit. Subinde Venetias profectus, ubi Thadea per id belli tempus morabatur, nuptias regio & solenni more celebrauit: in quarum triumpho creati sunt equites XXVIII. Ex Patavinis autem Marsilius minor, Obicius & Albertus Carrarienses: Duxius Buzzacharinus, Icardinus Capiuacius, Cathaneus Bondenarius, Philippus & Ioannes Peraghini, & Aldrigetus Bongalius. His rebus ita confectis, & omnium fere iudicio comprobatis, Veronam cum suis reuertitur: ubi magno congregato exercitu, ad obsidendum Taruissum pergit. Taruissini autem Marsilij suasionibus, pariterque potentissimi hostis metu, non expectata agrorum deuastatione, nec longioris obsidionis pressura, Cani sese dederunt. Canis uero paulo post acceptae urbis ingressum, quum minime putaret, mortifera febre interemptus est. Verum antequam ultimum spiritum efflaret, accito Marsilio, & grauissimo sermone eum alloquutus, uexillum totius militie, & omnes uices suas ei tradidit: eidemque nepotes suos apprehensa molliter dextra uti alteri patri excitis praenimia pietate lachrymis summo opere commendauit, & mox ex hac uita decessit. Quare postea Marsilius uerborum Canis Scaligeri memor, multa praecleara factora pro Scaligeris gessit, multa bella confecit, magnas hostium copias fudit, multas urbes, pluraque oppida cepit, & in potestate ditionemque Scalensium frequens uictor adegit. Subiugauit enim breui tempore eorum imperio Brixiam, Parmam, Lucam, & alia innumerabilia penè oppida. Is interim mortua Bartholomaea Scrowinea uxore, non sine ueneni suspitione duxit secundam uxorem Beatricem.

A Guidonis

Guidonis Corregij principis filiam, celebratis regia pompa nuptijs: anno à Chrìstì natali M. CCC. XXXIIII. Atqui tandem Scalenses ueriti Marsilij felicitatem simulque potentiam: sciebant enim tantisper se Patauio potiri tuto posse, quandiu Marsilius & Carrariensis familia pateretur, cœperunt exinde occasi- nem expectare, qua Marsilium cum tota familia Carrariensium facili negotio de medio tollerent. Marsilius autem certior de ea re ex quorundam delationibus fa- ctus, & indicijs post hæc aliquot indies certioribus confirmatus, habito occulto colloquijs cum Venetis ac Florentinis, cum quibus Scalenses hostiliter contende- bant, egit, ut Venetus exercitus cum Petro Rubeo militiæ præfecto ex impropi- so Patauium adoriretur: quod absque mora factum est. Quocirca rebus sic præ- paratis, primo imperu Marsilio procurante urbs apertis portis faciliè capitur, & apprehenso Alberto Scaligero, qui tunc fortè Patauij residebat, & Venetias transuecto, Marsilius ibi rursum Patauij princeps ex fœdere constituitur, & Senatus Venetus Taruisij dominus: anno salutis humanæ M. CCC. XXXVII. die III. Augusti. Marsilius autem cum uix annum integrum post hæc rexisset, mortifero morbo ad- modum grauatus, cum iam sibi finem uitæ adesse certò intelligeret, Vbertinum ne- potem, quum proprijs careret liberis, adoptatum ex testamento sibi heredem fe- cit, & undecimo ante obitum die, publicè consensu ciuium in urbis principatum assumi uoluit. Thesaurum autem centum millia aureorum, quem Venetis habe- bat, reliquit procuratoribus ecclesiæ sancti Marci pro construendo monasterio Be- ati Iacobi apostoli, Venetijs in insula Iudaica, & in alias pias causas distribuendum: quod quidem monasterium magnis etiam prædijs dotandum curauit. Atqui re- bus suis ita dispositis, paulo post ritu fidelium sumptis humiliter sacramentis, præ- nimio uentris profluuio dissolutus est: anno ætatis suæ XLIIII. salutis uerò Chri- stianæ M. CCC. XXXVIII. die XI. Martij. Construxit is mœnia urbis à por- ta Trinitatis, quæ Caudalonga dicitur, usque ad Pontem curuum, & à porta Prati uallis, usque ad sanctum Michaellem. Sed integrum opus quod morte præuen- tus absolueri non potuit, Vbertinus eius successor postea perfecti. Huius corpus primò in diui Antonij Confessoris templo magna funeris pompa depositum est: & subinde (ut testamēto iusserat) Carrariam translatum, ubi in hanc diem in arca mar- morea cum hoc epitaphio repositum iacet:

*Vir bonus & prudens, quem dat Carraria, miles
Marsilius iacet hic, Padue dominusq; redemptor.
Qui post expulsos fontes, seuosq; tyrannos
Scaligeros, animum sublimem reddidit astris.
Annis millenis, tercentum, terq; decennis,
Bis quatter Christi benedicti luce peracta.*

De Vbertino Carra. duce III.

BERTINVS Carrariensis, ideò Nouellus appellatus est, ut eo cogno- mento à patre discerneretur. Is admodum iuuenis patrem amisit. Quo circa cum opibus abundaret, & esset prorsus à parentum metu liber, & malè educatus, per multam licentiam aliquandiu utxit, & ex eo multa parum honesta facinora perpetravit. Et in primis Gulielmum Ditem uirum nobilem, & in ciuitate primarium, riualem suum, amore concubinæ immani- ter interfecit. Quæ cedes eum ipsum unà cum tota Carrariensium familia, ac omni- penè Republica Patauina in extremum discrimen adduxit. Inde factiones in ciui- tate cædesq; multæ exortæ, ad omnimodam ferè utriusque familiæ interuicem fuerunt. Carterum adeptus tandem urbis imperium, uelut alter factus, mutatis mo- ribus deinceps, cum omnibus ciuibz humanissimè sese semper habuit. Et prin- cipio ciuiler agens cōtrouersiam de Campo sancti Petri, municipio Patauino, cum Gulielmo Campisampetro, rem non armis, neque ui, ut faciliè porerat, sed æquali iu- re, & arbitrarij iudicio discernendam curauit: & Andreæ Dandolo tunc Venetorum duci pro eius arbitrio componendam. Qui eo quòd Marsilius Carrariensis eius præ-

prædecessor, à Tifolino Campisampetro fuerat ex testamento hæres legitime institutus, Vberino principi oppidum adiudicauit, reliqua uerò priuata prædia, de quibus etiam inter se disceptabant, pro pacis bono, uoluit Gulielmo tradit: & ita omnem discordiam, atque odiorum flammam, dux prudens facili negotio leniter & prudenter extinxit. Idem quoque reliqua municipia Imperij iure ad se spectantia, quæ adhuc Scalenſibus parebant, breui & perfacili labore cuncta in suam ditionem redegit, præter Asylum, quod biennio ferè obsedit, & post multas hinc inde cædes perpetratas, tandem astu magis, quàm armis, aut militari uirtute recepit. Gymnasium idem instaurauit, Rayneriumq; Foroliuensem illustrem legum doctorem, stipendio sexcentorum aureorum (quod tunc erat maximum) ad docendum conduxit. Porticum intra regiam sublimibus suffultam columnis, quæ in præsentia adhuc perſtat, & aulas insignes magnificè construi curauit. Insuper secunda mœnia in modum corone, ubi uallum prius circumduxit, quæ è regia nunc præfecti urbis domo, ad arcem, & inde ultra trium millium passuum circuitu urbem totam circumlustrant pariter & muniunt: tantæ latitudinis muro, ut bini intra pinnacula ex utraque parte extantia, urbem commodè circumire ualeant: altitudinis uerò tantæ, ut nullis scalis exterius admotis omnino ascendi possint: flumine & pomerijs circumdata, turribus, & portis, & lapideis pontibus insigniter exornata. Horologium præterea super turrim in ingressu regis primus fieri mandauit. Lanificium ad commodum ciuitatis præcipuis decretis & immunitatibus auxit, exaltauit & ornauit quàm maximè. Viam quoque quæ ducit ad Campum sancti Petri strauit, cæterasq; per eos fines obliquas & interceptas, certa spacijs dimensione aperuit & correxit. Fossam etiam, qua navigatur ab Atheſte ad Montem Annianum duxit, licet paulo post fuerit neglecta. Idem arcem munitissimam in oppido Atheſte magnis impensis extruxit: ad cuius portam in sublimi loco epigramma hoc literis Longobardicis stabat, & nunc eo saxo ibidem humi deuoluto ita legitur:

*Virginis in ſigno, nati quoq; uirginis annis
Mille trecentenis, ter trinis, terq; decennis,
Hæc Vbertinus plaustro rutilante refulgens,
Egregius Padue dominus, noua mœnia fixit,
Ut faciat tuos Padue Respublica ſomnos,
Ceſſet ex hoſtilis rabies: hinc ergo Monarcham
Qui patriam, patriæ, lacerataq; membra coegit,
Fac Deus ut longam uitam bene ducat in ænum.*

Is quoque suburbium omnium sanctorum muro cinxit, uias urbis silice strauit, in Batallæ uſco ad papyrus conficiendam molas instituit, molendinaq; erexit: ac ferram artificiosam cum alijs ædificijs commodè construi mandauit. Sed cum non minus foris quàm in patria strenuus eſſet, ac studijs militaribus plurimum ualeret, à sancta Romana ecclesia Imperator exercitus factus, & omnium copiarum dux electus est: pro qua tuenda strenuè ubique sese gessit. Fuit idem quoque ſæuus ultor pudicitie, cum ipse tamē parum pudicus haberetur. Nam sororem suam Abbatissam Arcellæ ueteris stupro compertam, unà cum ſupratore, nulla fraterne pietatis habita ratione, iussit comburi. Contra uerò matrem suam, quæ post obitum mariti Deo sese dicauerat in monasterio sancti Benedicti, cum pudicè sancteq; uitam duceret, maxima reuerentia, summoq; semper honore profecutus est. Atqui tandem, ut qui de eodem scripsere perhibent, ex immodico Veneris abusu, ulcera mortifera membri genitalis impexit: quibus diu afflictus, tandem in principio canescentis ætatis, & matureſcentis æui, occubuit. Anno sui principatus septimo. Qui cū maribus filijs careret, hæredem & ſucceſſorem ſibi inſtituit Marſilietum Papifauium Carrarienſem. Obijt anno ſalutis humanæ M. CCC. XLV. die XXI. menſ. Martij ſacraſſima die Paſchatis: & poſtridie cum ingenti pompa ad templum diui Auguſtini elatus, ibi poſtmodū in arca marmorea ſpecioſiſſima, quæ extat, magnificentiſſimè collocatur. Fuit is ſtatura mediocri, facie uenusta, mento rotundo, labio inferiori

prominente, repando naso, natura nimius in Venerem, subitus in iram, magnanimus, promptus, appetēs laudis, iniuriarum acerrimus persecutor: ut qui timeri males, quàm amari. Huius epitaphium plumbeis characteribus inscriptum legitur:

Solue genis lachrymas tumulum qui conspicias istum,

Flensq; suus dicas spiritus astra colit.

Nam f. i. hic patrie dux, pax, ius, spesq; salusq;

Hostibus hostis atrox, fidus amicus erat.

Quem generosa domus, plaustro signata rubenti,

Edidit insignem strenuitate uirum.

Vbertine tuis Patavis spes quanta salusq;

Decidit, heu, cum se mersit acerba dies.

Anno Domini M. CCC. XLV. XXIX. Martij.

De Marsilieto Papifauio duce IIII.

MARSILIETVS Papifauus Carrariensis diminutiuè appellatus est, quòd statura pusillus erat, licet animo satis generoso atq; excello præditus. De hoc autem quòd principatum breui tempore tenuerit, nec antea priuatus multa memoratu digna gesserit, pauca dicenda sunt. Id autem Papifauæ cognomen à Iacobino auo suo traxit, quod illi inditum à pastoribus ea causa fuisse dicitur, quòd cum esset paruulus, ruriq; moraretur, fabis auidius uesceretur: uel ut alij uolunt à monachis, cum pestis tempore Carrariæ in monasterio seruaretur. Marsilietus ergo patre Albertino gentis, non multas possedit diuitias, cum tres haberet fratres, & paterna hæreditas in quatuor partes diuisa fuisset. Quocirca habitus est in augendo patrimonio paulo attentior, quàm tanta eius nobilitati conueniret. Habuit acres aliquando cum Vbertino Carrariensi similitates, quarum causas nemini satis unquam constare potuit, alias esse, quàm quæ susurronum ac delatorum studiis assidue fouerentur utrinque. Veruntamen sedatis demum dissidijs, occasione nuptiarum Thadææ cū Martino Scalligero, in quibus agendis ambo simul frequenter conuenerant, hunc Vbertinus postmodum tanto amore persecutus est, ut prætermisissis nepotibus ex fratre, cum ipse liberis careret, eū sibi & in principatu, & in facultatibus reliquerit hæredem, & bi duo ante mortem ex consilio Petri Campagnolæ sibi à secretis intimi, eum in principem elegerit: Cui postea more maiorum in publica concione uexillum populū oblatum est, & clauēs urbis traditæ. Atqui sanè huic beneuolentia benefici principis, multo grauius ac infelicius eidem facto principi cessit, quàm olim odia & similitæ eiui priuato nocuerant. Nam Iacobus ex Nicolao Vbertini fratre natus, hunc sibi præferri grauius permolestèque ferens, neq; eidem satis fidens, & simul dominandi cupidus, statuit Marsilietum (quoquomodo posset) quamprimum de medio tollere, atq; illi immaniter necem, & sibi iniquè admodum principatum parare. Facta igitur coniuratione cum quibusdam ciuib; intempesta nocte thalamum ingressus, nemine obistente per eiusmodi rei conscios, eum aggressus protinus obtruncat: anno dominicæ incarnationis M. CCC. XLV. die VI. mens. Maij pridie festum Ascensionis domini. uno & quadraginta diebus, ex quo miser principatum urbis acceperat. Nocte uerò sequenti sine ulla omnino funeris pompa sepultus est apud basilicam sancti Antonij Confessoris in sepulchro paterno. Fuit is breui & exili corporis statura, & subridentibus oculis, minutaque facie, ut ex aspectu uaser & subdoli uideri posset potius quàm crudelis. Quum autem liberis careret, Iacobinus Papifauus nepos, ex Rainaldo fratre, & Albertinus pronepos Iacobini filius, eadem nocte euocati, per simulatum nuncium tanquam adhuc Marsilietum uiueret, in curiam uenientes comprehensi sunt, ac in arce Repēdisij in uincula coniecti; usquequo Iacobus satis sibi principatum firmasse uisus sit.

De Iacobo Carrar. duce V.

IACOBY cognomento quidam Minor, sed gratia, comitate, liberalitate, domi forisq; Maximus: & si malo quodam initio, & ualde inauspicato principatum sibi arripuerat, ab omnibus tamen habitus est princeps unus omnium gratissimus, & alioqui omni laude dignissimus. Id enim solum crimini datum fuit, quod per domesticam eadem innocentis hominis nefarie sibi urbis imperium uendicauerat. Sed quoniam nullum immane facinus diu multum manet: sicuti per summum scelus principatum obtinuerat, ita per idem quoq; scelus a nepote postea miserabiliter confossus, principatum una cum uita finiuit. Is ergo illa nocte qua tantum scelus patrauerat, accitis undique amicis, clam iussit eos signis & sigillis Marsilieti adire omnia municipia Patauina, & ibi nouas custodias, amotis prioribus ponere, antequam illic suæ tyrannidis fama diuulgaretur. Idem quoque in urbe factum est. Comprehensi enim tunc omnes suspecti in carcerem coniecti sunt, & Venetias postmodum relegati, quicunque contrariæ factionis partes secuturi esse crederentur. Post hæc autem sequenti die facta fide de interitu principis, stipendiarij milites agnoscentes Iacobum nouum principem omnes unanimiter salutarunt: & ita deinceps fecit cunctus populus. At tunc princeps ut se gratum omnibus exhiberet, aperuit illic carceres, & emisit eos omnes liberos, & quod uellent abire permisit, soluitque pariter omnes pecunijs multatos: eiectionesque quoscunque per iniuriam ex urbe in patriam reuocauit, & ita eum in publica concione populus pluries sublatis in cælum uocibus acclamauit, Principem magnanimum, & optimum patrem patriæ simul atque dominum. Postea uero rebus sic pacatis, Carolo IIII. Imperatori Bohemiæ regis filio constanter adhæsit, eiusque partes secutus, ab eo copiarum dux factus ubique laudabiliter sese gessit, multasque urbes illius imperio parere armorum ui compulit. Quocirca eum in omnibus illis ciuitatibus uicarium sibi reliquit, & Tridenti, & Bellunni, & Ciuitalis, & aliorum oppidorum in his Italiæ oris tutelam dedit. Is quoque adeo Senatui Veneto charus fuit, ut eum & ciuitate (quod pro maximo munere haberi solet) & ingenti palatio, Venetijs in contrata diui Pauli donauerit. Huic rerum omnium administrator fuit Paulus Leonius, eique tanta fide & amicitia coniunctus, ut illi dicere consueuerit: Locupletare Paule dum per me licet: nam filij mei tua in me merita non agnoscent. Veruntamen quando is omnibus uidebatur esse gratissimus, & tranquilla pace subiectum sibi populum regere, ut iam ob id merito ab omnibus Pater Patriæ diceretur: a Gulielmo tandem naturali filio Iacobi Grandis nepotæ suo ob contumeliam natalium, quam illi per iurgium iratus obiecerat, euocatus a mensa, tanquam secreti quidpiam audicturus, in præsentia discumbentium ab eo lætali uulnere confoditur. Nec prius immanis sicarius eum uno ictu confossus, alijs destitit ictibus uulnerare, quam & ipse a circumstantibus multis uulneribus cæsum & punctum percussus, una cum ipso principe eodem nomento, ac eodem mortis genere occumberet. Reliquit is quatuor filios, Franciscum, Marsilium, Nicolaum & Vbertinum. De hoc uiro multa præclare gesta a scriptoribus referuntur: sed ante omnia, quod cum ipse permodicè literatus esset, ingenia tamen doctorum uiroꝝ sui seculi tanta humanitate, & liberalitate, & in omnibus modis fouerit, tantique semper fecerit, quanti alter unquam facere posse uideretur. Er propterea Franciscum Petrarcham insignem poetam accersitum Patauium multis auxit sacerdotijs, & honestauit præcipuo Canonicali, & magnis muneribus prosecutus est: & mira beneuolentia & familiaritate complexus. Vnde Petrarcha huius necem in quadam sua epistola miserabiliter deflet, & summæ eius uiri uirtutis memor, his uerbis sub finem epistolæ utitur: Quo nec ego, nec patria, nec mundus (non me fallit amor) digni eramus. Et hos sexdecim uersus infra scriptos, sculpendos in eius monumento dictauit, quos iuxta exangue corpus eius flentem se dictasse commemorat. Obijt Iacobus anno salutis humanæ M. CCC. L. die XIX. mens. Iulij. Principatus uero sui anno quinto: elatusque in basilicam diui Augustini; iuxta aram maximam in

A 3

nobilissimo

nobilissimo sepulchro, cum eximia funeris pōpa, & cum maximo omnium more re in sublimi loco sepultus est. Fuit mediocri statura, hilari aspectu, oculis uiuacibus, inferiore labio de natura gentiliū suorū aliquātisper crassiore, humanis moribus, & iucunda conuersatione cunctis gratissimus.

Epitaphium.

Hæc magno domus arcta uiro, sub marmore paruo,
 Heu pater hic patriæ, spesq; salusq; iacent.
 Quisquis ad hoc saxum conuertis lumina lector
 Publica damna legens, iunge preces lachrymis.
 Illū flere nefas, sua quem super æthera uirtus
 Sustulit, humano si qua fides merito.
 Flere grauem patriæ casum fractamq; bonorum
 Spem licet, & subitis ingemisse malis.
 Quem populo, patribus ducem Carraria nup̄r
 Alma dedit Patauū, mors inimica tulit.
 Nullus amicitias coluit dulcedine tanta,
 Cum floret horrendus hostibus ille suis.
 Optimus in quæ bonis semper studiosus amandis,
 Nescius inuidiæ, conspicuusq; fide.
 Ergo memor Iacobi spectiosum credula nomen
 Nominibus raris infere posteritas.

Anno Domini M. CCCL. XIX. Decembris.

De Iacobino Carrarien. duce VI.

IACOBINVS Carr. Iacobi supradicti frater, natu quidē minor, sed eidē tamen morib. & uita ferē par, uir fuit admodū prudens: qui quidē est diuis priuatus aliquandiu fuerat, ob singularē tamē modestiā suam, quasi secundus cū fratre princeps à cunctis habebatur: uipotē cū fratre princeps tantum tribueret, ut quęcunq; uellet, ei iure suo facere liceret. Contigit aut̄ hunc ipsum unā cum Franc. occisi principis filio, tūc fortē extra urbem in agris uenandi studio occupari, qui audita principis cēde, urbē festinātē ingressi, uocata populi concione, Iacobinus frater, & Franciscus filius, ambo in cruciati principis locum à populo suffecti fuerunt, ut communī consilio, & æquo iure imperiū & Rempubicam unanimiter administrarent. Qui quidem acceptum vexillum Rei publicę ambabus manibus tenētes, fideliter agere polliciti sunt. Quod quidem per VI. annos participata potentia, summa cum tranquillitate & concordia seruauerunt. Verū quia infida societas regni est, quando id prorsus nesciat consortem pati, & ut ille ait, Est mala res multos dominari, unusquisq; esto. Iacobinus ergo uite captiꝫ Francisci nepotis insidias struxisse deprehenditur, quispe qui egerat cum Iambono Dotto Francisci domestico, ut illum aut ferro, aut ueneno (ut commodius ei foret) ē medio tolleret. Cuius rei indicium ubi Franciscus à Paulo Dotto rei consilio accepit, tantisper factum dissimulat, donec in patriam reuertitur. Erat enim militiæ dux totius Lombardię contra Mediolanenses. Vbi uerō Patauū rediit, re apertius comperta, amicis accitis, Iacobinum patrum in principatu collegam comprehendit: similiter & Iambonum, qui Prætoris iudicio, per testes & indicia manifestus conuictus, ad perpetuos carceres damnatur, & uenenum in pyxide repertum, in prolatione sententię publicē populo spectante crematur. Atqui Iambonus (ut creditur) ueneno in carcere intra annum de medio sublatus est: Iacobinus uerō per Patauinum agrum diuersis turribus custoditus, ad postremum in arcem Pendulę in custodiam missus, ex dolore animi grauissima ualitudine correptus, ibidem uitam finiuit. Huic uxor erat Margarita Guidonis Gonzaghe principis Mantuę

filia, & ex ea unicus adolescens, qui cum matre Mantuam ad auum maternum delatus est. Vixit Iacobinus annos sex sine discordia in principatu liber, & unum captiuius in custodia. Eratis corpore tenui, naso exili ac protenso, aspectu subtristi, & dissimili prorsus forma à maioribus suis. Sepultus est Carrariæ, anno salutis humanæ millelmo, trecentesimo quinquagesimo septimo. Hic à Vergerio non commemoratur in numero principum, sed qui sequitur Frânciscus princeps dictus est ab eo sextus, cum uerè septimus sit habendus.

De Francisco Carrariensi Seniore duce VII.

FRANCISCUS Carrariensis cognomento Senior, quomodo princeps effectus fuerit, & quot annis cum Iacobino patruo suo Patauî principatum tenuerit, superius satis dictum est: superest modò, ut nos quæ prolixius de eo scribuntur, hic aliquanto breuius perstringamus. Ferunt siquidem hunc uirum fuisse maximè & inuictissimi animi, robustissimi corporis, uatri & acutissimi ingenij: in armis uerò strenuum, & ad omnia negotia domi forisque peragenda promptissimum, bellorum gloria inclytum, nominis autem celebritate illustrem, ac ceteris uirtutibus, quæ maximè uirum principem decent, ornatissimum. Hic primus ferè in Italia excitauit Italos exemplo suo ad ductandos exercitus absque barbarorum opera. Electus enim aliquando à summo pontifice, & à Venetis, & confœderatis Italiæ principibus, imperator exercitus aduersus Ioannem Vicecomitem archiepiscopum, & principem Mediolanensem, quòd Bononiam, quæ est iuris ecclesiæ Romanæ, uolenter occupasset, per quam strenuè in ea militia sese habuit: unde parua demum in eo bello insigni uictoria, summa cum laude in patriam reuersus est: anno dominicæ incarnationis M. CCC. LV. Is splendidissimis honoribus Carolum quartum electum Imperatorem ex Germania proficiscentem Romam ad coronam imperij consequendam, Patauî lautissimè excepit, à quo Vicarius generalis publicis documentis institutus est, & in agro Cremonensi inter equitandum, in equestre dignitatem ascitus. Nam cum prope Cæsarem foret, porrecta ei uirga, quam manu fortè tenebat, Accipe (inquit) emeritæ militiæ dignitatem, & esto bonus miles, & fidelis imperio, sicut hæcenus semper fuisti. Quem mox cum magno applausu, & maxima alacritate ceteri principes ab equis certatim desilientes calcaribus aureis, & alijs gloriosis insignibus de more decorarunt: quod eo planè tempore maximi honoris loco habitum est. At ille peractis his solennibus pompis, ubi maximas Cæsari gratias egisset, conuocatis aliquot ex nobilibus Patauinis, qui huic rei interfuerant, illico eos coram ipso Cæsare, eisdem militaribus honoribus ornauit, quibus nuper & ipse à Cæsare fuerat decoratus. Si fuerit, Patauus Buzzacharinus, focer eius, Ludouicus Forzateus auunculus, & Zaninus Peraghinus, sororis maritus, & Vgolinus Scrouignus, Gerardus Niger, & Paulus Dottus, quos secum & bello & pace comites habere consueuerat. Anno autem ab hinc tertio idem Franciscus cum maximo triumpho à Venetis exceptus est, atq; in frequētissimo Senatu publicè laudatus, summa cum gratiarum actione, quòd præcipuo eius interuentu dura Ludouici Vngariæ regis obsidio circa Taruissum dissoluta fuisset, & in tā pernicioso bello toties pax frustra intentata, solo eius münere æquis tandem conditionibus subsecuta fuerit, qualis minimè sperabatur. At tamē subsequenti an. Carrarius Venetis parum fidus, construxit castrum Carrum iuxta ueterem Medoacū, ut si quid aduersi à Clodienlibus instaret, haberet quò se cum copijs turò reciperet. Similiter castrum Oriacum in ripa alterius Medoaci, ut si quid fortè à Venetis aduersi pararetur, ab utroq; latere sese cōmodè tueri posset, & hostem à finibus arcere. Id autē Senatus Venetus indignè ferens, in ultionem eiusmodi munimentorum, quæ ultra modum sibi displicuerant, castrū in pago S. Hylarij, qui tūc in finibus Patauinis erat, construi mandauit: unde grauis postmodum inter utrosque nata est dissensio, & longum bellum, & multæ

A 4 insuper

insuper cædes, & multa incendia, & depredationes agrorum postea sublecutæ. Quamobrem summus Pont. qui tunc Auinioni residebat, eertior de his omnibus factus, miseratus afflictas res Pat. non destitit per suos legatos sollicitare & agere ut Venetis de pace, donec utrosq; placasset: appositis quibusdam difficillimis conditionibus, & præfixis agrorum terminis inter Venetos & Pat. euerlis ac demolitis penitis Castro Carro, & nouo portu Oriaci, & Villanoua portui propinqua, & Burgo forti in sinibus agri Pat. & Venetiarum Lacunæ, & restitutis omnibus redditibus & fundis Marsilio Carrariensi: qui uti conscius proditiōis Iacobini Carrariensis (de qua proximè diximus) cum consortibus, & uniuersa eius familia Venetis exulabat. Interim hoc pacis tempore Carrariensis princeps ad exornandam urbem animum adiecit suum, & iuxta præaltam turrim Acciolini è regione illius portæ, quæ Sarafinesca uocatur, ædificauit munitissimam arcem, cum ingenti incolarum dispendio, & cum maximo murmure ciuitatis, cuius impensis eiusmodi ædificia struebantur. Idem per multos annos in muris urbis construendis eadem operam dedit: quos partim auxit, partim à fundamentis eduxit, & præsertim à porta Porcileæ usque ad portam Caudæ longæ. Item à porta S. Sophiæ, usq; ad pontem Ponderosum: construxit item turrim altissimam sexangularem ad portam S. Crucis, & duxit inde muros usq; ad Sarafinescam. Vicum Plebissacci duabus turribus, & fossis, & aggeribus magnis intra biennium muniiuit: anno salutis humanæ M. CCC. LVIII. Apud Laminam arcem insignem, quæ nunc prorsus diruta est, lapideum pontem, & Rostam (ut cernitur) erexit magnis impensis: cui insculptum est hoc epigramma:

M. CCC. LXX.

*Ne grandis stagnaret aquis Brentella per agros,
Inferius dum Brenta tumet Bachilo nimis, atq;
Anni alii passus Brentæ obstat Rosta tumentis,
Sextius Carrigerum Franciscus quam struit heros.*

Atqui rursus aggressus grauissimo bello, & acriter oppressus à Venetis, per duos annos hinc inde atrociter decertatum est, & ager Taruisinus & Patavinus saepius direptus, deuastatus atque incensus. Interim uerò Genuensibus Carrariensis principis socijs, adeò prospere cuncta succedere, ut capta Clodia, portusq; & littoribus occupatis, Veneti acerrimè de summa rerum cum Carrariense, & cum ipsis Genuensibus decertarent. Cæterum paulo post mutata fortuna, recuperata à Venetis Clodia, Genuenses ad unum ferè capti & occisi fuerunt: an. dominicæ incarnationis M. CCC. LXXX. Quo tempore eum Taruisium à Carrariensi principe acrius longa obsidione premeretur, quam ferri diutius posset, Veneti indignantes Carrariensi cedere, Leopoldo Austriæ duci urbem tradunt, & illicò obsidio per illius ingressum dissoluitur: non propterea tamen ab armis cessatum. Nam Patavini ab urbe recedentes, interim Castrum Francum, Asylum, Noale oppida Venetorum, in suam redigunt potestatem. Atqui tandem Veneti compositis rebus, ac mutuo datis & acceptis conditionibus, cum Carrariensi principe pacem ineunt: anno Domini M. CCC. LXXXI. Taruisium post hæc à Leopoldo Carrariensi uenditur precio LXXX. millium ducatorum. Similiter Coruelianum, Sertauallis, Opitergium, Cordignanum, Motta, Portus, Buffoletum, Ceneta, Feltrum, & Ciuitale pretio centum millium ducatorum. Quæ pecunia uiolenter à subditis extorta, principem ipsum nobilibus, uniuersisq; ordinib. & toti ciuitati inuisum & maxime infensum reddidit. Anno autem salutis humanæ M. CCC. LXXXIIII. cum Carrariensis Philippum Cardinalem electum Patriarcham Aquileiensem in gratiam Pontificis aduersus Foroiulienses tueri enixè & pro uiribus conareretur, tunc tantum extitauit ex parua scintilla contra se incendium, ut non poterit postea ea flamma, nisi sua perniciè & extrema clade familiæ Carrariensis extinguere. Nam dum parat Cardinalem expulsum ui & armis restituere, grauissimum bellum contra Venetorum socios gessit. Qui quidem quum soli ferre robur Carrariensis exercitus non ualerent, socium sibi adiungere in bello Antonium Scaligerum Veronensem principem, qui ubique sibi præsto foret. Per hæc autem tempora Franciscus Carr.

Patriar.

Patriarchæ electi nomine, anno uidelicet salutis M. CCC. LXXXVI. subiugauit Porrum Gruarium, Sauorgnanum, S. Vitum, Brognariam, Sequentifanum, Sacile, Diuanum, Pulcinicum, & alia loca in illis oris his ipsis subiecta. Nec tamen interrim destitit gerere assidue bella cum Scalensi principe, multis ultrò citroq; iniurijs & damnis utrinque illatis. Verùm dum hæc geruntur, confœderatus est Carr. in malum suum, Galeacio Vicecomiti Mediolanensium duci. Quamobrè Scalensis princeps primo statim belli impetu, fama ducis aduentantis perterritus, non expectata ut aliqua amplius fugiens, Veronam capiendam Galeacio miser tradidit. Cæterum paulo post idem Galeacius perfidia plusquam Púnica, rupto in ita nuper societatis fœdere, Patauium adortus, Carr. principem, & ditione, & patria, & uita deniq; breui expoliât. Nam cum à Galeacio durius urgeretur, quam ut posset proprijs uiribus tantum belli apparatus ferre, animo statim concidit, id (quod erat) ratus, ualde se odiosum esse & infensum ciuibus suis: exhauserat em̃ populum, & nobiles iniquissimis tributorum exactionibus: quocirca conuocata publicè concione, in totius populi presentia Francisco cognomēto iuniori filio, uti populo & nobilib. grato, aut saltem minus infenso, urbem Patauium concedit, & ipse Taruisum ibi regnaturus adiuit: anno salutis M. CCC. LXXXVIII. die XXVI. Iunij. Verùm cum ambo pater & filius æquè infelicitè omni auxilio destituti, bellum diutius ferre nō possent contra Galeacij ducis & Venetorum potentiam, ultrò ambo ditioni cesserunt. Iunior relicto Patauio supplex cum uxore, & filijs, & omni thesauro precioso Mediolanum petijt, falsò sperans à Galeacio duce se aliquam misericordiam & gratiam impetraturum. Senior uerò haud multo post, & ipse relicto Venetis Taruisio, ex præcepto ducis Cremonam petijt: cui à duce in principio nummi aurei ducenti singulo mense pro expensis dabantur: quod tam diu obseruatum est, donec Franciscus iunior dum se cōemptum uidet, minimeq; sibi uel promissa uel sperata succedere, clandestinè fugiens, Hastam urbem petijt, cœpitq; callidè de recuperanda urbe Pat. seu armis seu dolis cogitare, quam tam imprudenter ultrò hosti affectus turpi metu concesserat. Tunc ergo Franciscus senior ob id ad Nouam Comum primò relegatus est: postea uerò maiori orta suspitione, quòd Franciscus iunior occultò abierat, spoliatus omnibus rebus preciosis, summa duodecim ducatorum millia & ultra Iacobo Vermis ducis Mediolanensis præfecto in custodiam datur, à quo duplo arctius solito seruabatur. Atqui tandem Patauio à Francisco filio feliciter recuperato, ipse miser in tetro carcere Medoectæ post triennium è uita migrauit. Mortui autem patris cadauer filio per legatos reposceti, redditur. Quod Patauium delatum regio finere in D. Ioan. Baptistæ sacello prope ecclesiam Cathedralem Mausoleo insigni à se adhuc uiuente, & Finæ uxori magnificentissimè extructo, conditur: anno M. CCC. XCIII. die XXI. Nouēb. Sepulchrum hoc tam diu dururū non extat. Visitur tamē adhuc lapidea tabula ingētis magnitudinis in ecclesia maiori. Ipso aut quo Patauū delatus est die, Petrus Paulus Vergerius elegantiss. illius seculi orator eū habita facundissima oratione laudauit, & funeris magnificentiam suis scriptis æternæ memorie cōmendauit. Die uerò sequenti Franciscus Zabarella, qui postea Cardinalis creatus est, coram iuniorè Francisco in maximo conuentu totius ciuitatis, ut ce academice, & ipse habuit disertissimam orationem, quæ adhuc apud nos extat. Is exitus uitæ fuit Francisco seniori inelyto principi, qui sua tempestare omnium maximus ac felicissimus, quoad fortuna amica fauit, fuisse perhibetur. Nunc de relicto quis prosequamur.

De Francisco Carrariensi iuniorè duce VIII. & de Francisco III. & Iacobo, & Albertino, et Marsilio filijs.

FRANCISCUS Carr. iunior idcirco dictus est, ut discerneres à patre, qui eodem cum filio nomine uocabatur. Hic fuit uir magnanimus, & ab adolescentia armis & bellis exercitatus, & multis uictorijs clarus: & præsertim

in Castenario uico Veronenſis agri, non longè à Caſtro Baldo iuxta Aſtheſim contra Veronenſes, ubi tanta uirtute & robore pugnaffe fertur, ut uniuerſum ferme eorum exercitum, fuga, cæde atque captiuitate deleuerit. Caſi ſunt ea pugna ultra ſepingentos, captiui ultra duo milia & ſexcentos cum omnibus ducibus. Nec minori felicitate pugnauit aliquando apud Brentellas, in uico, qui ab ea cæde, cum prius Treſſegetes diceretur, Tragiata poſtmodum appellari cœptus eſt. Hic multum diligebatur, tam à nobilibus, quàm à plebeis, tum propter ſingularem comitatem, tum etiam ob eius ſummam in omnes ſuos liberalitatem. Sed tandem accepta ciuitatis ditione à patre, cum obſideretur à Iacobo Verme duce copiarum Galeacij Viſcècomitis Mediolanenſium principis, & multo acrius premeretur, quàm perſerre diutius poſſet: ut calamitati ciuium, ac ſuæ ſuorumq; ſaluti conſulere, ultro relicta urbe in manu hoſtium, ad implorandam ducis gratiam Mediolanum profeſtus eſt. Sed cum nulla ibi ſpes, nullaq; promiſſa ſuccederent, una cum uxore Thadæa Gonzaga mariti fugientis comite, & infortunij ſocia per multa pericula, & longa itinera, & magnos labores, ſpacioſo orbis terrarum circuitu Galliz & Hiſpaniz peragrato, in Italiam rediens, Florentiam tandem tunc Galeatio Mediolani duci inimicam, tutò peruenit, ubi cum ea Republica callidè ac ſumma arte, publicè ac priuatim agere cœpit de recuperando imperio: quod planè ei breui ſucceſſit, & id ſane citius quàm aut ipſe, aut alius quiſpiam auſus fuiſſet ſperare. Nam collecta undequaque tam ex proprijs amicis, quàm ex inimicis Galeacij ducis magna militum manu, quam tunc in Foroſulio, ab illius regionis regulis Venetorum fauoribus facile comparauerat, Patauium noctu aggreſſus, iuxta monaſterium Carmelitarum intra prima moenia ſub ponte Bouetę ui irrupens, proſtigato hoſtili præſidio, quod ibi aderat ad impediendum ingreſſum, cum maximo populi applauſu & hilaritate accipitur ab his, qui eam urbis partem incolabant. Die uerò poſtera, perſectis prima luce foribus portę diui Matthę, intra ſecunda moenia ciuium auxilio receptus, forum occupat, omni iam præſidio præ timore deſertum, & ſic abſque cæde & ſanguine feliciter urbe uniuerſa potitur: anno Domini M. CCC. XC. XIII. Calendas Iulias. Mox ad exhilarandam uictoriam, inſignes aliquot ciues ex ſuis, ob eximiam ſpectatamque uirtutem, in ea expeditione erga ſe exhibitam, equeſtris militiz dignitate decorauit. Frequentibus interim, & publicè & priuatim congratulationibus factis, templa uiſuntur, & Deo ſummo diuisq; penatibus, præclara uota ſoluuntur. Eadem quoque felicitate, qua urbem intra paucos dies, & arcem, & oppida, ac cuncta municipia Patauina in deditiorem recepit, decem & octo diebus poſt urbis ingreſſum, & totidem menſibus poſt diſceſſum tranſactis. Hæc autem ei in tam ſecundis rebus, & in tot ciuitatis gaudijs, & populi fauorib. inſelicitas hæc ſola mæſerat, quod ſciret patrem ſuū ex eo duci magis atq; magis inuiſum fore, & e cuſtodia ſatis libera atrociori carcere tenendum: in quo (ut dixi) trienniū miſerrimam uitam traxit. Franciſcus interim iunior poſt recuperatum Patauium, multa præclare geſſiſſe fertur, & præſertim contra ipſum Mediolanenſium ducem. Nam accitus à Ruberto Cæſare, exercitui uniuerſo præſicitur, & in Inſubriam contra ducem profeſtus, apud Brixiam, ſpectante Cæſare, inſigni uictoria potitus eſt. Nam ibi proſtigatis iam Germanis, qui primi pugnam intierant, ipſe ſua & Italorum militum uirtute exultantibus hoſtibus acriter incurſans, tanta ui obſtitit, ut uictores uicerit, & inſequentes fugauerit: atque conuerſos regredi intra moenia cum maxima ſua & totius Italiz gloria, & Germanorum dedecore compulerit. Ex quo Italica uirtus tãtam poſtmodum inuidiam Germanis militibus excitauit, ut de prodèdo Carrar. duce ab iſtis Germanis, qui captiui ad ſuos dolose dimiſſi fuerant, haud dubiè tractaretur. Quod ubi Carrarienſis Cæſari expoſuit, miſſione impetrata, Patauium ſtatim redijt: ex cuius reſeſſu continuo Brixia obſidione ſoluta eſt. Cæſar aut & ipſe ſubinde abiens Tridentum petijt. Atqui uerò poſtmodum Ioan. Galeacio e uiuis ſublato, cœpit Carr. princeps in magnam ſpem tolli, tam ulciſcendę iniurię, quàm augendę ditionis cupidine accenſus. Quare legatos Brixiam, Bergomum & Cremonam, ad ſolicitandos in partes ſuas

Guelphos

Guelphos mittit, atque restituto interim opera sua & suis armis in Veronam Gu-
 nelmo Scaligero, atque eodem paulo post (ut à multis creditum est) ueneno per do-
 lum è medio sublato, absque labore Veronæ ditione potitur. Qua occasione ni-
 mis elatus, nunciavit minabundus per litteras Francisco Gonzaghio, ut in suas par-
 tes sponte lubensq; descenderet, alioqui quod de Verona iam fecerat, idem quoq;
 de Mantua se facturum. Interea uerò dum & Vicentinos ad eiusmodi ditionem
 cōpellere conatur, & Vicentiā cū magno exercitu adoritur, Vicentini, ut erant Pa-
 tauinā ditionē exosi, quam diu antea experti fuerant, conducibilius atq; cōsultius
 Reip. suæ fore putātes detrectare Carrariensis imperiū, se Venetis dare decernunt.
 Quare Venetias trāsuecti, & ingressi curiam, Senatus Veneto sese dedunt. Tunc Se-
 natus Vicentiā à ciuibus ultro per legatos oblatā, in ditionē & tutelam amanter
 accipiens, Carrariensem monet, ne Vicentinos uectigales suos ulla belli molestia
 amplius attingat, alioqui illatas subditis suis iniurias, mox iusto bello sese ulturum.
 Carrariensis elatus recentū rerum successu, & fati sui nescius, Venetorum legato su-
 perbe respondit, & uexillum Marcii quod Vicentini tam in alta turri appositum
 ostendebant, uidere dissimulat. Ex eo magis atq; magis Veneti indignati, cū Franci-
 sco Gonzaghio foedus ineunt, & conscripto magno militū numero, ductu Galeacij
 Gonzaghij Veronā primò aggrediuntur, eamq; absq; ulla oppugnatione annuen-
 tibus ciuibus facile, utpotè sese ultro deditibus capiunt. Iacobus autem Carrarien-
 sis Francisci iunioris filius, qui ibi cum praesidio præerat, dum salutem fuga querit,
 cum paucis captus Venetias ducitur, & in carcere diligentissimè custoditur. Su-
 binde Venetus exercitus Pataviū mouet, ut eam urbem uel ut, uel obsidione su-
 peraret. Verū urbs munitissima cū esset, & triplici muro, & præaltis mœ-
 nibus, fluuioq; & profunda fossa munita, ac firmissimo militum praesidio defensa,
 haud facile expugnari aut uinci potuit. Atqui tandem ciuitas longa obsidione,
 & immani pestilentia afflicta, post uiginti menses cum tot damna, & tot incommo-
 da: & (quod etiam urgebat magis) quum tam diuinam pestilentiam & famem per-
 ferre pati q; amplius non posset, interclusis undique com meatibus, principe non re-
 luctante, in ditionem Veneti Senatus deuenit: ann. sal. M. CCCC. V. XV. Cal. De-
 cemb. qui postea dies solennis aliquandiu habitus est quorannis, & aurigationib.
 atq; hastarum certaminib. celebratus. Sed his postea temporū uerustate desuetis, in
 præsentem diem rei memoriā tantum retinet, & Curripalium uulgò appellatur.
 Etenim eo die infelix princeps, ubi se omni auxilio destitutū uidet, sub specie alicu-
 ius uenizæ, promissis Galeacij Gonzaghij fretus, subdoleq; seductus, urbe relicta,
 ultro Venetias unā cum Francisco III. eius filio, quem secum habebat, infelicitè
 Senatum adiit: ubi aliquandiu custodiæ mancipatus, noctu cū duobus filijs, qui
 perpetuo carceri à principio fuerant destinati, mutata sententia, in carcerē necan-
 tur. Pater die VII. Ianuarij M. CCCC. VI. qui indutus equestri habitu, satis religioso
 elatus funere Venetijs apud S. Stephanum sepultus est. Filij postmodum in æstua-
 rijs in D. Ioannis Baptistæ in Iudaica æde occultò, eadem qua fuerant nocte neca-
 ti, humili sepultura conduntur. Erant autem Franciscus tertius annorum unius &
 triginta: & Iacobus frater XXVI. ambo corpore robustissimo, & patri perq; simi-
 les, atq; bellica uirtute, & militari gloria admodū insignes: de quibus multa præcla-
 re gesta in Patauinis annalibus referuntur. Supererant alij duo fratres natu mino-
 res, Albertinus & Marsilius: qui nihilo sanè feliciori exitu quàm cæteri fratres fun-
 cti sunt: nisi quod Albertinus Florentiæ, quò cum tota Carrariensium familiā bellū
 tempore transtulerat, diuturno morbo, ex mœrore animi contracto, non sine aliqua
 suspitione ueneni biennio post patrem consumptus est, anno ætatis duodeuigesi-
 mo, & Florentiæ honoratissimo funere sepultus. Marsilius uerò interim Mediolanū
 apud illustrem principem Philippum Mariam militarem disciplinā exercens, nun-
 quam destitit undique sollicitare ueteres amicos, donec facta cum quibusdam Pa-
 tauinis ferè ex plebe hominibus coniuratione, habitaq; intelligentia cum Nicolao
 Pizzenino, tūc eximio Mediolanensij copiarū duce, temerè cum paucis comitib.
 post die quā statutum fuerat, ad Cittadellani agrī uicū, Cartorium uenit: quā di-

es fuit Idibus Martij, uel ut alij uolunt, xvi. Calend. Aprilis m. cccc. xxxv. Sed ea nocte qua (ut miser sperabat) Patauū ingressurus erat, quū propter niues & pluuiarum inundantiam, non ut cum coniuratis conuenerat, urbem petijset, plerique huius rei conscij futurum id quod erat, rati, detecta coniuratione, se ad unum omnes perituros, certatim plerique (ne praeuenirentur ab alijs) Venetias contendunt. Atque ibi quisque perinde ac si primus esset, Senatui detegit coniurationem, consciosq; facinoris. Huius rei comperta multipliciter ueritate, patrum iussu, haud mora, obseſſo itinere custodibus, & occluso in Germaniam & ad Insubres transitu, unde pridem infelix Marſilius uenerat, apud locum Vicentini agri Furnos appellatum, cum paucis comitibus capitur. Et statim Venetias deductus, non multo post uti perduellionis reus, annum agens tertium supra quadragesimum, in foro obtuncatur: eodemmet anno, die uero xxiij. Martij. Cæteri uero comites, & quicunque alij coniurationis conscij fuerant, undelibet comprehensi, partim Venetijs, partim Patauij laqueo suspenduntur. Quidam autem minoris dedecoris gratia, ut aliquanto honestiori exitu tollerentur, decollantur. Fuerunt omnes (ut quidam tradunt, triginta nouem, totidemq; proscripti & proclamati: qui memores suæ salutis, arrepta statim fuga, sibi melius consuluerant. His uero qui coniuratorum consilia primi detexerant, uenia data est, & constituta publicè præmia. Hoc ergo miserabili exitu defecit inclyta Carrariensium proles, quæ paulo antè tanto strepitu, omnia minis & terrore complebat: & unà pariter omnis progenies Iacobi illius, qui anno salutis humanæ m. ccc. xlv. cæſo Marſiliæto Papafaua, cruentus cognato sanguine tam impię necis exordio primus in stirpem suam transfulerat Patauij principatum: in quo annos postea nonaginta per summum scelus licet satis feliciter imperarunt. At Papafauiorum familia, antiquato penitus Carrariæ nomine, tanquam execrabili, gloriosum adhuc cognomen usurpat suum, & in patria pię & sanctę exinde in hodiernam diem uiget generosa posteritate, ac felicibus auspicijs propagata: literis & belligerâ uirtute illustrium uirorum feracissima, & quod præstantius est, Veneto Senatui singularis fidei & integritatis constantia maximopere probata.

De Comite Carrariensi.

LORVIT quoq; ex hac eadem familia, licet nothus Francisci senioris filius Comes Carrariensis: qui cum culpa natalium à paterna hereditate legibus excluderetur, patris liberalitate præclarum uicem ex cuius annuis redditibus honorificè aleretur, habuit possidendum. Is uicis in Cittadellæ & Campi S. Petri finibus iacet, & postea in hanc usq; diem ab eo Villacomitis appellata. Comes interim sua uirtute, præclarū nomen, præter satis amplas facultates, armis & egregia disciplina militari, tam domi quam foris sibi cumulatissimè comparauit. Nam (ut taceam fidem atq; animi constantiam, quam erga Franciscum fratrem regno expulsum Astæ cum omni thesauro, & cum summo rei uitæq; periculo relictus præ se tulit: ac reliquos labores, quos pro restituito fratre passus est) ubi is Florentiam cum thesauro, & tota Carrariensi familia tuus aduenit, factus illic Florētini exercitus ac totius Carra. militiæ imperator, nunquam quieuit, quousque tum Florentinorum, tum Venetorum auxilij fratrem suū exclusum, expulso præsidio Galeacij ducis Mediolanensis, in patriam & in principatum restituerit. Idem quoque eo ipso tempore Patauio egressus extra portam Salarinenscam, generoso animo, non magna armatorum manu, sed maxima armorum uirtute, Vgolinum Biancardū præstantissimum Mediolanensis militiæ ducem, asferentem ad arcem præsidium, quæ adhuc pro Galeacio tenebatur, feliciter superauit, commeatum intercepti, uniuersumq; exercitum profligauit, ducemq; ipsum captiuum in urbem duxit, & unà secū omnia signa militaria, & optima spolia magnocum triumpho ex hoste portauit. Insuper anno m. ccc. xc v. rursum factus impetator Florentinorum & Bononiensium aduersus eundē Mediolanensem ducem, multa prosperè gessit: profectusq; Ferrariam, Nicolaum puerum Alberti Estensis legitimum filium in principatu retinuit. Præterea cum Mantua aliquando à Galeacio

et magnis copijs premeretur, usque adeo, ut ciuitas iam deditiōnem pararet, Comes generosus, cum esset totus exercitus imperator, consilio primum, postea insigni etiam robore animi & corporis, Venetę classis auxilio, & Florentinorum copijs, ac instructissimo Patavinorum exercitu, hostes aggressus, qui iam superato flumine, sub ipsis mœnibus admissi oppugnationem parabant: primus forti hasta tribunum dextrala percussus grauitur semimortuum e sella decussit, subinde alios. Similiter & ceteri exemplum ducis secuti, magno animo, & maioribus uiribus unanimiter in hostes intursant, quatenus innumerabilis exercitus Mediolanensis hactenus insuperabilis habitus, cum primum fractus, fusus & omnino profligatus abscesserit, Mantua ab obsidione liberata. Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo octauo. Accitus denique in Picœnum, à Bonifacio nono summo Pontifice cum mille equitum, & quadringentorum peditum exercitu Patauio recessit, profectusque in eam prouinciam, Romanę Ecclesię stipendijs honeste aliquandiu inter primos duces militauit. Deinde sub Ladislao Apulię rege Platina teste in uita Innocentij septimi, prefectus regij exercitus, multa preclare gessit, & propterea Alcuo in Brutijs urbe donatus est, & dominus illius ciuitatis effectus. Postremò in Bohemiam accitus à Vincila rege, omnibus copijs præficitur: ubi postquam multa insignia militiæ munita peregrisset, audita fratris calamitate, ac patrię defectione, cui auxilio esse non poterat, in summo animi mœrore e uita decessit. De huius morte legitur hoc epitaphium, in Eremitarum æde:

EPITAPHIUM IUSTINÆ MACONIAE MATRIS
COMITIS CARRARIENSIS.

*Hoc tres Germanas capiet commune sepulchrum,
Quas generosa domus genuit Maconia probas:
Nomina sunt quarum Iustina defuncta potentis
Carrigeri mater, sic Margarita secunda,
Tertia Francisca, quæ uiuit & ultima restat.
Mille quatercentum Domini currentibus annis,
Quattuor & denis fuit ipsis tale paratum.*

DE FAMILIA CAMPI S PETRI,
& primò de Tifone.

FAMILIA Campi S. Petri nuncupata, perantiqua & admodum nobilis, multis & ijs quidem insignibus uiris claruit, sed præsertim quatuor Tisonibus: tot enim huius nominis uiros in ea familia claros fuisse comperimus. Primus ante alios nobis Tiso cognomento nobilis commemorandus occurrit, qui uixit illis temporibus, quibus Respublica Parauina ante graues illos bellorum tumultus opibus copijsque maxime pollebat. Is fuit uir admodum insignis, & in tota Italia celeberrimus, & patrię amantissimus, & dominus quatuor oppidorum, uidelicet Campi S. Petri, Castri Fontis, Campreti ac Triuilli: & iccirco erat opibus potens, consilijs sapiens, & in omni re prudentissimus, atque in omnes supra modum liberalissimus. Duxit in uxorem Cunisam filiam Acciolini Baldi, Honarię comitis. Fuit idem dux exercitus Respublicę Parauinę, missus ad recuperandum Taruissum e manibus Auogariorum, ubi egregie sese gessit. Insuper aliquando una cum Alde mandrino Estense adductus spe uictorię, cum satis iusto exercitu profectus est in Picœnum

B

Picœnum

Picenum ad recuperandam urbem antiquam Anconam, à summo Pont. in feudo Accio Estensi Aldremadini patri, de ecclesia Rom. optimè merito donatam. Sed cum id non successisset, reuersi ambo, & redintegrato exercitu, Ferrariam contra Salinguerram Estensem aggressi sunt, ubi multo quidem infelicius pugnarunt, quam pridem in Piceno: quando quidem ambo duces in eo certamine à Comitibus Cellanæ capti fuerant. Quare tunc Tiso pro se redimendo uendere coactus est domum cum turri alba Reip. Pat. quo pretio liberatus à carcere, in quo per triennium contabuerat, ad suos redijt. Verùm ex his quæ deinceps dicturus sum de hoc illustri uiro, cogor dubitare, an huius præclara facinora, quæ tū pace, tum bello de se generose præstiterat, magis admirer, an quæ in fine uitæ depositis armis felici conuersione monstrauit. Nam ingrauescente iam senio B. Antonij concionatoris extimij, qui tunc Patauij Christi euangelium prædicabat, prijs sermonibus accensus, spreta militia atq; honoribus seculi, se suarq; omnia uiri Dei arbitrio disponenda commisit, & factus ei perquam familiaris, impetrauit, ut tantus concionator, tam sanctus uir, uirbe relicta, ad oppidum Campi sancti Petri, ad euulgandum in illis locis uerbi Dei proficisceretur. Atqui uerò cum uir sanctus in ædibus secularibus commorari nollet, cubiculum super nucem patulam oppido propinquam, iuxta uetus oratorium sibi fieri iussit, & inde populis undiq; confluentibus, tanquam ex suggestu uerbum Domini annunciabat. Cæterum ibidem postea graui morbo affectus, ad monasterium monialium Arcellæ ueteris, quod erat extra moenia, ad portam Caudalongæ delatus est, ubi feliciter obdormiuit in domino: an. Domini M. CC. XXXI. Tiso uerò iam factus ei ex tertio ordine discipulus, perseuerans in sancto uitæ proposito, & uerè poenitens, haud multo post & ipse ex hac uita decessit, anno M. CC. XXXIII. die ultimo Ianua. & sepultus est ad ædem D. Petri in arca marmorea apud oppidum S. Petri, cum hoc humiliter titulo marmoreæ tabellæ insculpto:

SEPULTURA DOMINI TISI DE CAMPO
SANCTI PETRI.

De Tisolino Campisamperio.

PRIMVS huic Tisoni filius fuit Tisolinus, miles egregius, & in administrandâ Rep. consultissimus, domi forisq; in hostes ubicunq; opus erat semper strenuè paratus. Is cum esset Accio Estensi amicissimus, ab eo accitus ad expeditionem aduersus Salinguerram Estensem, fraude & dolo magis quam armis uictus ac profligatus Ferrariæ Accij exercitu, dum hostem fugit, à rusticis fortè circueuentus est in pago qui dicitur Girzolla, sapiusq; interpellatus, ut arma deponeret, & illi sese dederet. At iuuenis animo inuictus & perç generoso, cum illic inter eos militem nullum esse uideret, dedignatus se uiris agrestibus tradere, gladio acriter exerto sese defendens, & modò hunc, modò illum uulnerando bellica uirtute, ut & armis, illorum manus euadere nitebatur. Atqui tandem confosso equo, cum adhuc pedester pertinacius pugnaret, ne uis caperetur, affectus multis uulneribus, strenuè inter hostes pugnando concidit. Huius uiri tam indigna nece, ne Salinguerra quidem hostis, lætatus est. Pater uerò & propinquus, & amici audita cæde uehementer contristati, corpus inuentum Patavium asportandum, & honorifice (ut par fuit) sepeliendum curarunt. Anno salutis M. CC. XII. Huius necem acerrime postmodum ulsi sunt Patauini. Eò namque à Pat. Rep. missi sunt Riciardus Comes S. Bonifacij, & Iacobus Carrariensis, & Iacobus Campisamperius cum multis alijs Patauinis, qui Girzollam uicem aggressi, ubi Tisolinus fuerat interfectus, uniuersos, qui in eo uico inuenti sunt, ad unum dissecuerunt, usque adeò, ut nec mulieribus nec infantibus omnino pepercerint: anno Domini M. CC. XXIII.

De

De Tifone magno.

TERTIVS Tifo qui ab alijs cognomine Magni distinguitur, occupata libertate patriæ, ab Acciolino immanissimo tyranno, cum esset animi generosissimi, profugus uniuersas Christianorum prouincias peruagatus est: tentans Romanum pontificem, & reges, & principes, et quæcunq; negotio recuperandæ libertatis, & restituendæ patriæ expedire posse putabat: & (ut aiunt) omnem lapidem mouens, ut quoquomodo aliquando à tam dira peste, & tyrannica seruitute patriam liberaret, & se atq; suos, & cæteros Patauinos extorres & uagos in patriam restitueret. Quod tandem Dei gratia, ex suo & omnium bonorum uoto contigit: licet aliquanto serius, quam quisq; optauerat. Anno scilicet **MX**. ex quo immanis & sæuissimus ille tyrannus, & hostis humanitatis Patauium occupauerat. Et à mundi salute **M. C. C. LVI**. Nam Philippus archiepiscopus Rauennas Alexandri **IIII**. Pon. Max. legatus, cum exercitu ecclesie, atq; auxilijs, & salubribus consilijs Venetorum, tradito huic Tifoni crucis uexillo, Patauium aggressus est, & diuino quoddam, & mirabili successu ciuitatem è manibus atrocissimi tyranni, absq; aliqua alia sanguinis effusione præripuit, & in pristinam libertatem locauit. Tunc in ea quidam re Tifonis opera, & robur corporis, & animi uirtus præ cunctis uehementer emicuit. Et deinceps in administranda Rep. quoad uixit, inter primarios semper est habitus.

De Gerardo Campissamperio.

VIGET parum secunda fama obsceni stupri Gerardi Campissamperij, Magni huius Tifonis filij, qui Ceciliam pudicam foeminam Manfredi Baonij filiam, locupletissima dote Acciolino Monacho desponsatam, dum Bassanum ad cõiugem duceretur, de uia rapram stuprauit, in maximum nominis sui dedecus, & miserabilem familiæ suæ, & totius Patauinæ nobilitatis perniciem, quam postmodum in ultionem tanti sceleris ab Acciolino tyranno miseri ciues Patauini, & tota ferè regio Transpadana perpessa est. Cecilia autem repudiata à priori uirò, cum esset locupletissimi patris hæres, de summi Pont. consensu nupsit alteri nobilissimo & diuissimo iuueni Iacobo Delesmanino, cuius postea progenies ab Acciolino tyranno penitus deleta est. Ita ut ex hac nobili familia Delesmanina, nullus iam pridem superstes manserit: quatuor frequentissima, sicut & locupletissima aliquando fuisse legatur. Sed dimissa hac infami Gerardi memoria, illustres alios de hac nobili progenie referamus.

De Tifone Nouello.

ISONI ergo Magno, successit Tifo Nouellus Iacobi filius ex Cunifa filia Prouinciæ Cerrariensis: qui fretus Marsilij auunculi sui fauoribus, noctu dolose aggressus arcem Trullit, eam occupauit, quæ Guiljelmo eius patruo fure propinquioris agnationis obuenerat. Eandem tamen postea pudore & suasionib. amicorum, ac etiam mandato Marini Scaligeri tunc Patauij principis, ultro dõmissio suo restituit. An. salutis **M. C. C. XXXI**. Idem Cunifam matrè in adulterio deprehensam, Marsilij Carrariensis auunculi suasu (proh dolor) matrem filius interemit, qui nò multo post & ipse correptus diuino iudicio, dysenterico morbo miserabiliter perijt. Huius funus populus Pat. t. t. luctu & mœrore persecutus est, quanto cuiusuis alterius nobilis uiri unquam fuerit. Habebatur is quidam flos & supremum decus totius Patauinæ iuuentutis, imò totius etiam Venetiæ. Atq; ob id ipsum amplius omnes dessebant, perinde ac si Resp. Patauina omni decore uiduata, & omni spe destituta unius morte fuisset. Verum haud ita multo post, in spe crescentis nepotis Guiljelmi ueluti antiquæ domus ornamento futuri, quæ in patruo pridem amiserat, ea postmodum in nepote instaurata uidisse gauisa est.

B : Dē

EAMILT Anobilis Capisamperij sicut plures habuit Tifones illustres; ita plures insignes Guilielmos. Inter hos autem ante alios mihi memorandus occurrit, is qui nepos Acciolini tyranni fuit, qui adhuc infans captivus in Castro Fontis diu retentus est. Tandem uero parentibus suis restitutus, adoleuit eximia corporis forma, & ingenio & robore prestans. Is ubi ad adulescentiam peruenit, in armis strenuus, & difficillimo cuius negotio accommodus fuit: ideo collecto exercitu Castrum Francum expugnauit, & de Albricia auunculi sui potestate uiolenter eripuit, consentiente Acciolino: quoniam tunc occulta quidam fraude, & (ut postea compertum est) dolose Acciolinus & Albricus hostes in uicem esse credi notebant. Atqui postea id Acciolini sciasu, Albrico, uti tunc in amicitiam recepto, restituit: insuper & Triuillum: & (quod peius est) male conscius perfidiae, potestati auunculorum, sua seque ipsum uti uictimam immolandam subiecit. Is namque falso occultae prodicionis insimularus, ab Acciolino tyranno auunculo suo comprehensus, & diuturno carcere afflictus, Parauij tandem in foro publice decollatus est, atque ibi inhumatus canibus derelictus. Veram noctu cum nemo uirorum auderet eum ad sepulchrum deferre, Daria nobilissima foemina Alberti Comitis Badianij filia, una cum alijs Patauinis matronis, contra crudelissimi tyranni imperium noctu, sublatum inde cadauer imminente licet graui periculo, apud basilicam D. Antonij Confessoris honeste pieque, & quo potuit modo funeri iusta perfoluit. Aedes Guilielmi quae erant apud S. Leonardum, a fundamentis dirutae sunt, ac cuncta eius familiae bona proscripita, & fisco adiudicata. Anno salutis M. C. C. L. I. Hoc ei accidisse creditur, quod moleste ferre uisus sit diuortium Acciolini, & Amabilis filiae Arutusi Delesmanini, cuius progenies ob potentiam suam tyranno suspecta (ut proxime dicebamus) breui penitus extincta est.

De Guilielmo secundo Campisamperio.

VIT alter Guilielmus Campisamperij & Triuilli dominus, superioris Guilielmi nepos, uti quidem tum foris clarus, tum domi etiam mirandus: sed a gentilibus suis ita dissidens, ut Tiso Nouellus moriens eum ab hereditate excluderet, & gentile patrimonium, quod optimo iure ei debebat, Marsilio Carr. auunculo suo reliquerit. Quod adeo moleste tulit magnanimus iuuenis, ut ob id a subiectione soluta & Reip. praecipis omnino defecerit. Hic etenim primus omnium ausus est audacter Scaligerorum imperium penitus detrectare, qui tunc Parauij, Verone, Tarutini, Brixiae, Parmaeque & alijs innumeris Italiae oppidis & urbibus imperabant. Primus, inquam, fuit, qui non modo eorum praesidia in Triuillum oppidum suum non admisit, sed & oppidum Campisamperij, quod Marsilius Carr. in sua potestate testamenti iure tenebat, inuasit, & cum magna militum manu deceptis custodibus, acem ei latenter arripuit, & Triuillum interim Venetae Reipub. ut sibi esset aduersus Mastini potentiam, auxilio habendum tradidit. Ea res in uniuersa Italia ingentes rerum nouarum motus excitauit: creditumque est ab hoc paruo initio, res Scalensium laevi coeptras, & indies in peius ruisse. Nam post haec magnae ciuitates, & maiores principes, qui cum Scalensibus aegre ob belli metum societatem inierant, uidentes facilem prosperamque fortunam Guilielmi, eius exemplum secuti, paulatim unus post alium a Scalensibus breui tempore defecerunt, & quidam Venetis, quidam Florentinis Scalensium hostibus adhaeserunt, qui horum elationem ac potentiam suspectam atque inuisam semper habuerant. Caeterum (ut ad propositum unde digressi fuimus reuertamur) cum Vbertinus Carrarius Marsilij principis heres, oppidum Campisamperij, a Guilielmo iam occupatum recuperare statuisset (ut erat natura pacificus) expulsis e Patauio Scalensibus, factus urbis dominus, maluit (ut antea dixi) in ea re ius experiri legibus ciuilitate agendo, quam uim intentare armis hostiliter decertando.

vertando. Quamobrem communium amicorum suavis, ambo concordēs ad Andre-
am Dandilum, tunc Venetorum ducem, omnē de ea re contentionē terminādā
detulere. Qui iuribus utriusq; partis auditis, & cognita dissidiū causa, oppidū Vber-
tino adiudicauit: prædia uerò ac feuda, & reliqua bona Guilielmo dedit, & ita pa-
cificē utrinq; (ut paulo antē dixi) ab omni cōtentione cessatum est. Hic deinceps pa-
cificē uixit Triuillo contentus. Obijt anno M. CCC. XLII. absq; marib. relicta Sar-
ra unica filia hærede, quæ in secundis nuptijs Vbertini Carr. principis consilio nu-
psit Beltrando Rubeo Parmensi nobilissimo iuueni. Qui postea ne ob id suspectus
Venetis odiosusq; haberetur, eorum postulatis annuens, arcem & munimenta Tri-
uilli suspecta à fundamentis diruit, persoluta sibi pro damno à Venetis magna pe-
cuniæ summa. Ab hoc itaq; Guilielmo sublatus est familiæ Campisamperij princi-
patus & dominandi potestas, sed non (ut pleriq; autumant) sanguinis & propaga-
tionis nobilitas. Alij siquidem adhuc supererant, qui nobilissimam familiam iam
ad paucos redactam ab interitu uindicarunt.

De Guilielmo III. Campisamperio.

X eadem quoq; familia, natus est alius postea Guilielmus, opibus & uir-
tute præclarus, & miles nobilis: qui etsi gentilitio (ut dixi) cōmitatu
exclusus fuerit, summum tamen locum apud principes Carr. semper ha-
buit, à quibus ob operam præclare eis aliquando nauatam in re bellica
militiæ honoribus decoratus est. Huius prædia erant in pago Plebisuill
Lanouæ, VII. ab urbe lapide ultra Brentam, ubi sepultus est sub albo lapide, cum
huiusmodi titulo, qui extat:

HIC IACET NOBILIS MILES, GVILIELMVS
DE CAMPISAMPERIO, ANNO M. CCC. LXXIIII.

Ex hac subinde familia orti sunt plures egregij uiri, tam literis quàm armis præ-
stantes. Atqui certè ubi Franciscus Carrariensis princeps urbem Patauium Galea-
cio Mediolanensi reliquit, hi nobiles Galeacio duci grati admodum facti sunt, &
ab eodem summis quibusq; honoribus affecti: quocirca ei ultra cæteros arctius ad-
heserunt. Inde factum, ut ubi Carrariensis Patauium recuperauit, totam familiam
Campisamperij cum alijs quibusdam suspectis ciuib; proscripserit. Quare Galea-
cij partes secuti, relicta patria, Mediolanū profugi abierunt, & illic apud eum sum-
mo in honore habiti sunt, quousq; tandem pax uniuersæ Italiæ reddita est, in cuius
cōditionib; habebatur, ut nobiles Campisamperij & patriæ, & fortunis omnibus in-
demnes restituerentur, sicut legitur in II. uolumine Baldi illustris iureconsulti, &
celeberrimi scriptoris in consilio C. XLVI.

De Ludouico Campisamperio.

LARISSIMI nominis, & illustrissimæ famæ fuit hoc æuo nostro Lu-
douicus Campisamperius, uir equestris dignitatis insignis, Gonzagis
Mantux principibus ita charus, ut in ea urbe, tam armorum uirtute, q̃
ciuilibus studijs præclarissima, post principes ipsos, nemo ei uel hono-
re, uel magnificentia præstaret. Is multis subitarijs legationibus, quarū
documq; opus fuit, ad diuersos reges, principes & Resp. missus, ubiq; egregiè & ex-
pedite sese habuit: præsertim cum magni momenti res aliqua non solum animi fi-
dei, & constantiam, sed expediti etiam corporis diligentiam celeritatemq; requirer-
et. In militia uerò, & equestribus ludis sæpe probatus, honorificè semper, & multa
cum laude, hic in patria, & ubiq; se semper exhibuit. Idem autem cum pro ætate ge-
nerosi magis quàm pij animi foret, non est passus fraternam eadem transire inultā:
nam uix dum ætate pubescente Paulum Dostum nobilem, & fortem uirum Pata-

uij palam aggressus interemit. Quare exilio mulctatus, post aliquot annos in gratiam Mantuani principis, cui iam non amicus tantum, sed & affinis factus fuerat, à Senatu Veneto in patriam restitutus est, ubi aliquandiu moratus, Romã adijt pro controuersia dotis tractanda: atq; ibi dolose à sicarijs ex improviso circumuentus miserabiliter interimitur. Qui mox in patriam relatus, in aede D. Iacobi in arca malorum suorum honorifico funere tumulatur, an. Domini M. D. XXI. ls. cum liberis careret, testamentum cauit, ut in sua hereditate, non nisi ex propria familia, doctor qui peritior haberetur, succederet, & post hunc alter similiter doctor, & doctore deficiente, miles, uel cuius ex ea familia magis honoratus: & hoc instituit in perpetuum obseruandum.

DE TRANSALGARDIS.

De Ioanne, & Carloto, & Transfalgardo.

V M Patauium ab Agilulpho Lombardorum rege esset penitus incensum & dirutū (ut supra dictum est) optimates interim, & uniuersi ferè ciues Pat. partim Venetias migrarunt, partim dispersi per agros & municipia, quę in agro Pat. multa erant, in locis munis, & arcib. inter agrestes, quomodo melius poterāt, habitarunt, quousq; Carolus Magnus Gallorū rex à sum. Pont. Adriano ad fugandos Longobardos uocatus, superatis alpib. in Italiam cum maximo exercitu transiit. Ad hunc autē regem nobiles quidā Pat. Longobardis infensi, ultro profecti, benignissime suscepti sunt, & alij tribuni, alij centuriones creati, prout cuiusq; personaratio postulabat. Interea qui prastabant ex Transfalgarda familia animi uirtute, & corporis uirib. Carolus, & Transfalgardus, & Ioa. germani fratres sub hoc rege honestis stipendijs merentes, quum essent bellorū studijs, & militari disciplina apprime eruditi, cōserto aliquando cum hostib. prēlio (dum acriter utrinq; decertat) conspicati Stephanū Scardiācum hostiū ducem uiriliter dimicantē, per confertissimas hostium turmas fixis calcaribus equis, in eum unanimiter impetum faciunt, & magno animo, nec minore ui inuadentes armatū equitem uiriliter decertantem circūueniunt, crebrosq; ictus conduplicantes premunt: qui cū tantam uim sustinere nō posset, captiuum se hostibus tradidit. Atqui mox duce capto, Longobardorū exercitus perterritus, dimissa pugna, & proiectis armis, fusim in fugam uertitur. Eare cognita Transfalgardi magnis protinus laudibus, ac etiam munerib. à rege donati sunt, & ob tam insigne facinus, magnæ eis gratulationes in castris habitæ, & præcipuo honore militiæ decorati. Qui deinceps in memoriam tam præclaræ uictoriæ posito ueter suo insigni, quod erat ex albo & uiridi colore uariatū, assumpsere sibi ex mune re regio ceruum rubeū, colore glauco: quod erat insigne ducis Longobardorum. Peracto autē eo bello, liberataq; tandem Italia à Longobardorum tyrannide, Patauium rursus reedificari cōceptum est: & à Carolo Magno data incolis immunitate, ciuitas non modicum (ut diximus) accepit & nouorum ædificiorum, & aduentantis quotidie populi incrementum. Verū Transfalgardus regem secutus, & multis ab eo diuitijs & oppidis donatus, in Gallia remansit. Carlottus uerò & Ioannes, in Pat. agro comites Montis Meruli, & Mandræ, & Sacischar, ab eodem rege facti sunt, cum auctoritate iuris dicendi, & uitæ necisq; in subditos potestate. Interim uerò orta non mediocri ex hac occasione inuidia, & ex inuidia, cōtentione inter Ioannem Transfalgardum, & Simonem Taddum, qui fuit unus ex his qui unā secum sub eodem rege Carolo militauerant: cū dirimi contentio inter eos alia ratione non posset, nisi per duellum, euenit, ut Taddus à Ioanne Transfalgardo superaretur. Quamobrem exinde Ioannes, ac eius posterij ex Transfalgardis, quasi Taddo uim inuulser, quæ uulgarī sermone Sforza dicitur, Sforzata di postea dicti sunt. Carlottus autem uir strenuus, & in tota Italia maximè notus, cū & ipse in quodā bello tribus milium esset, ut à cæteris dignosceretur, transuersalem zonam auream (ut mos erat) in militia super thoracem ferre consueuerat, quæ quidem Italicè lista uulgò dicitur: unde factum est, ut Capilista inde corrupto uocabulo postea uocaretur. Cuius poste-

posteri deinceps antiquato priore cognomine Capilistij dicti sunt, & ita usq; in hodiernum diem appellantur. Transfalgardus autem cum rege profectus in Galliam, Transfalgardam ibidem familiam de suo nomine suscitauit: ex qua nata est admodum generosa progenies, & presertim Ioan. & Petrus Transfalgardi Cardinales insignes, qui a Clemente v. Pont. Max. dum Lugduni Romana Curia moraretur, missi sunt legati Romam, ut ibi absente Pont. uices eius agerent, & Senatorio munere fungerentur.

De Vaccione Sforzateo.

DIMISSIS Transfalgardis in Galliarum regionibus, atq; Alemant, ad Sforzateos & Capilistios Patauinos redeamus. Hic nobis præter eos qui religione & literis ex hac progenie claruerunt, de quibus supra copiose suo loco dictum est, nunc celebrandus occurrit Vaccio Sforzateus, uir clarus, & comes insignis, & de patria optimè meritis, & cunctis in rebus arduis, quæ e Republica essent, semper paratiss. & præsertim tempore Frederici Barbarossæ Imperatoris, apud quem unâ cum Acciolino seniore legatus, pro uniuersali Italici pacis plurimum laborauit, atq; etiam plurimum profuit, anno Domini M. C. LXXXIII. Hoc factum Baldus de Perusio in tractatu qui inscribitur Pax constantiæ, immortalis memoriæ commendauit.

De Henrico Sforzateo.

SEQVITVR Henricus Sforzateus ciuis nobilis, & in ciuitate primus opibus, affinis atq; amicis potens, ac propterea Acciolino tyranno ualde suspectus, atq; ex eo maxime inuisus. Quocirca urbe relicta habitabat ruri Pedeuendæ in arce munitissima, ubi parum timebat tyranni minas, aut cuiusq; quantumuis mortale odium, ut pleriq; omnes earum partium uiri, qui profectò multo cautius tyranni metu ultrò à patrio solo longius exulabant. Is autem dum nescio quo pernicioso & dîro hominis fato, in cautius & aliquanto securius solito, domo procul abesset, captus ab Acciolini militibus, qui eum obseruabant, Veionam captiuus ductus est, & in uincula coniectus: ubi haud multo post dolore animi, & tæbe, & pædore carceris miserabiliter interijt.

De Iordano Sforzateo milite.

IX eadem gente floruit Iordanus Sforzateus, qui priori cognomento dictus fuit Transfalgardus. Is in illis periculosis temporibus pro sua suorumq; salute arcem in summitate Montis Meruli sibi ædificauit, cuius adhuc extant uestigia fundamenti. Ab hoc (ut ferunt) quasi per traduces propagata est nobilissima Capilistiorum familia, quæ nunc decoratur insigni equitate, & comite clarissimo Francisco Capilistio, uiro spectatissimo, & de Pat. Rep. optimè merito. Adde alterum Transfalgardum adhuc iuuenem Syluij filium, iuriscōsultum doctissimum, & aliquandiu in gymnasio Patauino legum interpretem, summa integritatis, prudentiæ & eruditionis uirum. Vixit autem Iordanus annos LX. Obijt anno à partu Virginis M. CCC. VII. die X. Martij. Huius cineres iacent in sublimi arca in æde D. Nicolai, in qua insculptum legitur hoc epitaphium:

Militiæ titulle, & auorum stirpe uetusta,
Sforzate Iordanus Patauum clarissimus unus,
Pectore, consilij, dextra quoq; strenuus armis,
Heu scelus, angusto tantus uir claudij antro:
Vite mensus iter, sex denos, mille trecentos,
Adderet & septem, partus dum Virginis annos,
Martius, & decimo lustraret scæla Phæbo.

De

De Aloysio Sforzateo.

EX hac item familia celebratur in Rep. Aloysius Sforzateus, ut armis & bellica laude insignis, qui secutus aliquando partes Galeacii uiccomitis Mediolanensium ducis, aliquandiu Patavij principis, multa præclara facinora domi forisq; bello & pace peregit. Vir magna sanè fidei constantia præditus, & qui exemplo cæteris esse posset utpote qui patriam derelinquere maluerit, quàm fidem Galeacio duci semel datam fallere. Sub hoc ergo duce multo tempore illustribus tribunus meruit & per totam Italiam diversis in regionibus, ex multis prælijs feliciter peractis, evasit inclytus copiarum dux. Verùm tandem ob singularem eius uirtutem mortuo iam Galeacio, à Francisco Carr. iunior cognita eius præstantia in patriam accitus, atq; optimè reconciliatus omnibus suis prædijs, fundis, ædibusq; maximo cum gaudio, & lætitia totius ciuitatis restitutus est. Anno Domini M. CCC. XCII.

De Friderico Capilistio.

PTI MO iure locus hic expostulare uidetur, ut Friderici Capilistij insignis Comitis, & iuris utriusq; consulti post hos gentiles eius immortalis memoria celebretur. Nam cum esset summæ prudentiæ uir, & admirabilis lenitatis & æquitatis, à Rep. Patavina electus est, qui Vicentiæ primus prætor mitteretur, ad confirmandos dubios Vicentinorum animos, & in fide retinendos, atq; ad civiles discordias & seditiones penitus eruendas. Qui ea lenitate atq; prudentia hac in re usus est, atq; erga omnes ita humaniter sese habuit, ut ex illa prætura immortale nomen sibi compararit, & summam laudè familiæ reuersus in patriam reportauerit. Anno Domini M. CC. LXXI.

De Hannibale Capilistio.

ACCEDAT his insigne monumentum Hannibalis Capilistij, ob memorabile spectaculum, quod maxima pompa, & ingenti sumptu in hastilibus ludis Patavij, anno salutis M. CCC. LXXVI. celebratis publice edidit, quos ferè Italiæ uniuersa nobilitas spectatum uenerat. Nam equum ex trabibus ab Donatello eximio illius temporis statuario, mirabili arte compactum, cui Antenoris simulachrum ingentis staturæ insidebat, instar mōtis & equi illius dolosi (quo Græci Troiam post longam decem annorum oppugnationem armis alioqui inuictam cœpisse dicuntur) maximo apparatu, & admirabili pompa uexit in theatrum, qui in lato ingressu domus ad sanctum Danti elem usq; hodie uisitur: & ab eo illi qui ibi resident, Capilistij ab equo nuncupantur. Hos ludos eleganti carmine celebravit Iacobus Canis, egregius poeta, & illustris iureconsultus, & de hoc ipso Capilistio, summo cum honore loquitur, dicens:

*Primus in it bellum Capilistio sanguine surgens,
Hannibal exultans patrijs horrendus in armis.*

Et cætera.

De Hannibale Capilistio iuniore.

NIHILO sanè minori laude Hannibal alter Francisci clarissimi equitis filius, huius pronepos censendus est, qui & ipse in eiusmodi ludis, adhuc admodum iuuenis ita gloriose sese habuit, ut uictor præmium omnibus suffragijs consecutus sit. Sed heu quòd cum maxima quæq; de se sua præstanti uirtute promittere uideret, mors tantæ gloriæ insensa, eum in primo penè iuuentutis flore humi decussit, ne tanta eius uirtus, quam primo præ se ferebat aspectu, omnino maturesceret. Potuit quidè improba mors labefactare speciosum corpus, sed tollere memoriã nominis non potuit: quandoquidem uiuēs & mortuus à uiris doctis perpetuò celebrabitur: & præsertim à Hieronymo Nigro Canonico Pat. qui epitaphium ualde cultum de laudibus eius heroico carmine cecinit, quod postea emisit in publicum. Cæterum quia longum esset omnia referre, hæc tantum ad reliquorum gustum dicam. Refert enim:

Quam

Quum prima hic lanugine mentum
 Vestiret: latum in campum generosus in armis
 Prodiit, spumantis equi uestigia sistens,
 Quis erat circum in medium cum pulcher Iulus
 Acri inuectus equo Troianum duceret agmen,
 Vsq; puer longo demum certamine uictor
 Auratumq; enseni, distinctamq; arte coronam,
 Grata puellarum, dextræ que dona parant, & cætera:

Obijt anno salutis M. D. L. I. & magna funeris pompa ad basilicam D. Ant. Confessoris elatus, in cuius tumulo Franciscus pater in perpetui mœroris memoriam inscribi iussit Gallica lingua, Leal desir.

De Ioanne Tado.

QVONIAM proximè mentio facta est de antiqua familia Tada, ratio poscere uidetur, ut nunc post hos nobiles de Ioanne Tado Patavino etue dicamus: qui ortus ex hac nobilissima gente, quum esset ita studijs legalib. eruditus, ut iura publicè in scholis doceret: attamen quòd pollebat uiribus, & ad arma & castra natura magis trahebatur quàm ad scholas, relictis studijs literarum, militiam profectus, honestissimis stipendijs militauit. Huius rei indicium manet insigne sepulchrum iuxta portam Septentrionalem D. Augustini super quatuor columnas: ubi est exculpta in marmore equestris statua militis in prælium procurentis. Quocirca mihi dignum uisum est, ut hic portus inter armatos duces, quàm suprà inter insulatos doctores annumeretur. Hec familia habuit ædes suas iuxta insigne pontem, qui de eius nomine Tadorum appellatur. In sepulchro autem eius legitur hoc epitaphium.

In Ecclesia S. Augustini in claustro ponitur inter iureconsultos
 Ioannes Tadus:

Virginis à partu compleant festa Lucie
 Lustra ducenta nouem, ter tria dena quater,
 Cum genitum Tado rapuit mors atra Ioannem
 A' legum cathedris, militiq; gradu.
 Hic tenet ossa silex, animam sublimia cœli,
 Candida lethe: samsa repugnat aque.

DE COMITIBVS PATAVINIS.

De Manfredo & Raimerio ex Comitibus.

ADAMVS his modò de nobili familia Comitum, & in primis Manfredum nobilem militem Patavinum, qui an. salutis M. C. LXXXII: cum esset ea tempestate primus in ciuitate, nec ullum ciuem haberet Resp. quem ad sui regimen præficere aptius posset, hunc ex omnibus delegit, qui (ut erat prudentissimus) cum magna ciuū cordia patriam rexit. Fuit enim tantæ fidei, tantæq; integritatis, ut omnes eum uti patrè patriæ meritò colerent: factusq; est ex eo longè lateq; in Italia uniuersa, & sapientiæ & innocentie fama illustris. Is propterea à Friderico Cæsare cognomento Barbarossa, Comes Palatinus creatus est, & subinde noui & inusitati uestigalis ridèdo munere donatus, ut ei census gratia Patauij ius esset ab omnib. pistorib. lingulis uicibus cum panes coquerent, singulos panes exigere, & à cauponibus pro singulo dolio uini uenalis certā consequi mensuram: quod nō tam uectigalis, quàm honoris & dignitatis gratia factū fuisse credi par est. Hoc quidē institutum aliquandiu in ea familia obseruatū fuisse cōpetio: sed postmodum per nouum Reip. decretū ex usu sublatum, eò quòd ex posteris quidā postea non uno pane contenti, poscerent duos. Inde prouerbiū patrium in eos, qui plus solito quicq; exigunt: Sat est panem unū pro furno dari. Eadem tempestate floruit & Raimerius Comes, qui à Pon. Max. Lucio III. ob præclarissimam probitatis suæ famam creatus est Romanus Senator Patinerij Cardinalis amicissimus, anno salutis M. C. LXXXIII.

De

De Schinello Comite.

ANFREDI nepos fuit Schinellus Comes, vir probus, & Deo & hominibus ualde gratus, qui arcem habuit cum magnis praedijs in pago Mestriano intra Patavium & Vicentiam, medio itinere posito. Et quoniam uir sanè fuerat omni laude dignissimus, ob eius multa praecleara dicta & facta, quae abundè in Patavinis annalibus referuntur, inter hos illustres proceres merito ponendum putavi. Huic pater fuit Vbertinus Comes, uir in armis strenuus, & quod paucis Patavinis contigerat, Actiolino tyranno admodum gratus. Quocirca magnis illius favoribus, quando nemo tunc erat, qui potentiae eius resistere posset, uxorem duxit in uitam, ex Maltrauersis Agnetem foeminam ditissimam, & nobilem, & propterea etiam superbam: ex qua Schinellum filium suscepit. Verum liberata à tyrannide ciuitate, & ipsa simul à metu tyranni, ex multarum diuitiarum infelicitia, tanta mox superbiae fuit, ut eo quòd non sua sponte, sed per uim, hunc in uirum accepisset, elata, repudiato quoquomodo poterat hoc matrimonio, se à uiro cum dote & filio separauit. Propter quod miser maritus praepudore Patauio à suorum oculis discessit, & relicta patris, externam militiam secutus est, & haud multo post (ut dicitur) praenatio animi dolore mortuus. At Schinellus, ut erat maternarum opum ditissimus, exiit, quandiu uixit, felicissime, toti Reip. Patuinae, & uniuersa populo ante alios ob suam liberalitatem ita dilectus, ut moriens magnum sui desiderium cunctis ordinibus liqueret.

De Demetrio Comite.

ELEBRAT VRETIAM à nostris animosum facinus Demetrii Comitis, qui quo tempore Patauini ab imperatoris obedientia defecerat, pro patriae libertate contra Canem Scaligerum, & suo & imperatoris nomine arcem Montis Vardae diu & acriter obsidentem, fideliter fortiterque contendens, quibus poterat uiribus plenus animi speique obnixè restitit: usquequò tandem expugnata per uim arce, captus Veronam cum maxima tantae illius constantiae fama ad Caesarem transmissus est. Quid autem ultra de eo factum fuerit, nusquam legi. Hoc autem fuit initium belli, quod plurimos postea annos inter Remp. Pat. & Canem Veronensem innumeris utrinque caedibus, & crebris agrorum depopulationibus, & magnis incendijs actum est: et aliquandiu utrinque indies maiori semper crudelitate sauitum.

De Alberto Comite Baonis.

ALBERTVS quoque ex eadem familia Comitum nobilissimus ciuis, à Baone uicò, quem possidebat, Baonis Comes appellatus est. Is quanto patriae adiumento ornamentoque fuerit, uel ex hoc unico laudabili inuenio satis liquet. Quandoquidem is fuisse perhibetur, qui primus traiecit ex Dalmatia uites, in Euganeis montibus transplandas: quarum satmentis ibi & ubique locorum late postea propagatio facta est. Quo uitae genere factum est, ut elatus postmodò abundaret suauissimo uino: ut nunc uidemus, quia antea eiusmodi omni inopia laborabat. Legimus enim euectum aliquando fuisse externum uinum Patauum ad portam Caudaelongae, & ibi in onerarijs nauibus uentale solitum stare: unde quisque uinum sibi ex alienis regionibus euectum, pro usu uitae compararet. Idem quoque ut qui prudentia & sapientia ceteris praestaret, Consul factus, Patauum rexit æquissime. Anno salutis M. C. LXXXIII. Huius uero familia, & si eandem cum familia Comitum originem habeat: in gentilitio tamen stemmate differt. Quoniam Manfredus scutum gestabat triplicato colore rubeo, & albo: Albertus uero utebatur pica rubea in colore albo. Idè quoque Albertus cum esset uir pius, & amator religionis, careretque liberis, ex proprio aere basilicam S. Andreae in uico qui Caput Syluae dicitur, construi mandauit, & eam insuper latifundijs donatam ditauit. Obijt anno Domini M. C. C. XI. Horum nobilium nobile sepulchrum extat in templo D. Antonij Confessoris, ad partem Septentrionalem, ubi in lapidea tabula aureis literis legitur:

VNICI

VNICI DEI MAXIME CONTEMPLANDE
 GLORIE FIDEI SACRATISSIME DIVINO
 CELEBRANDE MISTERIO SALVTIS.
 ANIME CELESTI PRESIDIO NAIMERIVS
 COMES ET MANFREDINVS GERMANI
 FRATRES INGENVA ORIYNDI PROSAPIA
 VIRI DE COMITIBVS PADVE SVB VMBRA
 AC FAVORE MAGNIFICI DOMINI HVIVS
 VRBIS GENEROSISSIMI PRINCIPIS
 FRANCISCI DE CARRARIA SEPTIMI DVCIS
 PATAVINI AD CVIVS OFFICIA ATQVE
 PRECEPTA DVIVM FAMILIARES OBNIKE
 FVERE SIBI POSTERITATIQUE SVE EX
 EORVM PROGENIE DESCENDENTI HANC
 DOTATAM STRVXERE CAPELLAM SANC
 TISSIMISQVE APOSTOLIS IACOBO AC
 PHILIPPO ARAM DEDICAVERE SACRAM
 M. CCC. LXXXII. DIE XXII. SEPTEMBRIS.

De Antonio Comite Pat.

LARVERVNT per ea tempora multi nobiles Patavini, qui in nouitate Patavij nouarum rerum, metu profugi, atque extorres à patria apud Maximilianum Caesarem primo, & subinde apud Carolum quintum Romanorum imperatorem in maxima existimatione fuere: & licet parum suis ciuib. noti, fors tamen & apud externos clarissimi fuerunt, inter quos Antonius de Comitibus (ut in monumentis publicis legitur) fuit multis officiis in aula Caesaris clarus atque conspicuus consiliarius, camerarius, & orator egregius: cuius opera in arduis negotiis ad diuersos principes in diuersas prouincias, & Maximilianus & Carolus Caesares, & Ferdinandus tunc archidux Austriae frequentes usi sunt. Is primo à Maximiliano missus fuit orator ad Moscouiae ducem, anno Domini M.D.XVIII. & rursus ad eundem principem destinatus orator à Carolo Augu. v. millesimo quingentesimo XXII r. ubi magnas res gessit, & cum maxima laude remissus est. Idem ad magnum Rutenorum principem. Similiter ad tractandas & peragendas nuptias inter primogenitam regis Poloniae, & Fridericum Mantuae principem, anno Christi M.D.XXII. Alias quoque legationes obiuit insignes ad regem Vngariae. Et rursus ad regem Poloniae, quibus cum pacis atq; induciarum foedus, aliaq; negotia gloriose peregit. Is etiam ad reginam Margaritam, & reginam Bonam, & ad Ferdinandum tunc archiducem, nunc & Romanorum regem, & Caesarem Augustum, post obitum Caroli v. eius fratris creatum. De his omnib. à se gestis noster comes, cum esset eruditus & sapiens, scripsit copiosissima commentaria, ubi & regum & principum literas, & responsa, & minutissime quicquid fecit, dixitq; ad negotiū pertinens, stylo Latino ad id apto, abunde prosecutus est: ex quibus aperte nobis constare potest, eum fuisse uirum eloquentia simulq; & sapientia praeditum, & propterea per uniuersam Germaniam & Hispaniam celebri fama clarissimū. Longos (ut dixi) & copiosos annales ab ipsomet confectos, penes Paulum Comitē patruēlem eius egomet legi.

De

De Guerra Comite S. Bonifacij.

NON erit ab re fortassis, subdere his Comitibus Patauinis antiquissimos & nobilissimos Comites S. Bonifacij, & aliquando Veronæ antiquæ urbis Comites: qui à principibus Scaligeris Verona expulsi, à Patauinis hilariter suscepti sunt, & Patauina ciuitate donati fuerunt. Quorū primus cum tota familia Patauium transmigravit Comes Ludouicus, qui cum ingenio, uiribus opibusq; polleret, dictus est cognomento potens: ex quo genitus est Guerra, qui ab euentu rei ob uictoriam adeptam, Vinciguerra postea honorifice est appellatus. Is ergo cum esset uir bellicosissimus, & multis uictorijs clarus, ut non ab re Vinciguerra sit merito appellatus, à Republica Patauina copiarum uniuersi exercitus dux & imperator effectus est, præsertim in eo bello, quod aduersus Veronenses per multos annos uaria fortuna gestum est. Qui cum strenue fideliterq; ubiq; se semper habuerit, in tantæ huius uirtutis præmiū à nostra Republica magna prædā consecutus est, quæ ad eius etiam posteros deuenerunt, qui in hunc diem Patauij propagati, in omni uirtutum genere, prole generosa resurgunt. Ex isto genere fuerunt, Marcus Regulus, & Syluius posterioris Ludouici filij, ex duabus uxoribus, à quibus postea diuisa fuit familia: à Syluiō enim deriuat Lionelus, & ceteri qui in hunc diem florent Patauij gloriosissime: à Marco autem Regulo, siue corrupto uocabulo Marigola, deriuant Iulius & Otho, qui oppressi Scaligeris in patriam uitam reuersi, & si ex antiquis prædijs, & ex maiorum fortunis nihil habuerint, attamen tum in antiquæ nobilitatis fauorem, tum ex dotalibus bonis & aduentitijs aliunde facultatibus S. Bonifacij, familiam Veronæ rursus instituerunt, & opibus & honoribus ornarunt, ut iam Deo annuente, utraq; familia, utrobique & Veronæ & Patauij, tam diutius quàm amplissimis honoribus floreant.

De Comite Richardo.

XX Vinciguerra autem (ut ad eum redeamus) nascitur comes Richardus, qui Potestas Patauij fuit, & tātā in armis existimationis, ut Franciscus Carr. senior, cum contra Venetos acriter de imperio & imperij finibus decertaret, & apud Mestrium oppidum res malè successisset, amoto Lupo imperatore exercitus, nullum habuit tunc in suo exercitu illustriorem ducem, cui imperium illud rectius committeret, quàm Richardo: qui in ea militia postea multa præclare gessit, ex quo in tota Italia ingenti nominis fama, & insigni gestorum gloria celebratus est, & à principe Carrariensi magnis subinde stipendijs & honoribus auctus. Et præsertim eo bello, quo in Plebatu iuxta paludes Lupæ unā cum auxiliarijs copijs Vngariæ regis aggressus est Venetorum copias, ubi suo consilio & uirtute, uniuersum penè exercitum profligauit: ex quo Patauium tanq; triumphantem cum maximo omnium plausu ingressum, sibi tunc Valedæ regis Vngariæ legatus in præsentia Francisci senioris inter eos, quos militia decore honestandos censuit, hunc delegit, quem tam præclaro insigni ornaret primum. Postea uerò Nicolaum Carr. fratrem Francisci senioris, & Iacobum, & Henricum Serouignos, Buscarinum Buzzacharinum, Fraciscum Dottum, & Nigrum de Nigris, qui in eo prælio egregiam operam nauauerant, equestri dignitate Regis nomine decorauit.

De Richardo II. S. Bonifacij.

VACCESSIT alter Richardus prioris nepos, sed forma & uiribus corporis longè præstantior. Is dum obsideretur à Venetis Patauium, & esset extra uallum ad portam S. Crucis acerrimè pugnans tormento ictus, paulo post ex eo uulnere summo cum mœrore totius ciuitatis interijt: eo quod esset forma omnium, qui in uniuersa Italia essent, pulcherrimus, ætate uiginti duorum annorum, & in bello usq; adeo strenuus, ut maxima quæq; de eo sibi homines pollicerentur. Perijt mense

Iulio, M. CCCC. V.

De

De Ludouico Com. S. Bonifacij.

ODEM quoque bello censēbatur in primis, inter militares tribunos Carriēsum Ludouicus Comes S. Bonifacij, qui equitibus quinquaginta, & peditibus trecentis ad prohibendam nauigationem, & ad impediendam Venetis nauigationem, atque ad arcendam ab agro depradandi licentiam, Vriaci uici tutelam suscepit. Quod nullatenus prestare omnino potuit, sed uictus magnitudine hostilis exercitus, post longum certamen cedere coactus est: neque unquam postea ab armis cessatum, donec Patauina ciuitas tota in Venetorum prorsus ditionem deuenerit.

DE DAULIS SEV DOTTIS.

De Cono Daulo, & Iambono Dotto.

VPEREST deinceps, ut de nobili & antiquissima Daulorum familia aliquid dicamus, quæ cum Antenore profugo ex Troia huc ad Euganeos mōtes uenisse perhibetur: unde pulsus Euganeis Antenor Troianus prima iecit urbis Patauij fundamenta, sicut postea ex eadē familia Conus Daulus missus à Pat. Rep. (ut iam diximus) ad æstuaria maris Adriatici pro ædificanda urbe in Riualto. Ex hac nobilissima familia præter cæteros, qui ob nimiam uetustatē ignorantur, ortus est Iambonus, uir multarum scientiarum cognitione, & militari uirtute longè præstans, qui præter lauream scientiæ, equestri quoque dignitate refulsit: & quia ea tempestate summopere in omni disciplinarum genere alijs præstabat, per excellentiam Dotti appellationem adeptus est, & cunctis non alio cognomine deinceps dictus. Hinc factum est, ut hæc nobilis familia usque ad nostra tempora, quum & uiris & opibus maximè floreat, Dotta pro Daulia deinceps dicatur.

De Paulo Dotto.

ELÉBRATUR in Patauinis annalibus præclarum & audax facinus Pauli Dotti, qui uirtute militari, & armorum scientia maximè præstitit. Nam cum præfectus militiæ Vicentiam à Republica Patauina cum præsidio missus fuisset, & summa custodia (ut par erat) urbem seruaret, Iordanus Sareticus habita secreta coniuratione cum quibusdam Vicentinis, aggressus forum repente magno impetu & clamore, ex improviso Patauinum præsidium ibi ad urbis custodiam inuentum, primo statim impetu perterruit, & perterritum paruo labore fugauit, ita ut fuga potissimum, uel qua quisque poterat alia ratione, uitæ consuleret. At Paulus intrepidus aliquanto, quod supererat, præsidio stipatus, unā cum prætore Petro Zaccho, & Iacobo Guarnerino arcis præfecto, illico ascenso equo, quasi alter Cocles Romanus acriter decertando, cōfertis hostibus itāisper obstitit, ut ab hostili impetu forum ex ea parte protexerit, (licet multis uulneribus læsus) donec auxiliares copiæ ex Patauinis præsto fuere: aduentu quarum, hostes à tergo & à fronte compressi exanimati metu, uictoria pariter ac fuga desperata, ad implorandam ausui suo ueniam confugerunt, & proiectis armis, uitam suppliciter exposcentes (ut uicti à uictoribus solent) omnes sese dederunt. Ea pugna cæsi, & capti, & uulnerati multi: qui uerò insontes fuerant, liberi postea dimissi sunt. At Iordano duci & auctori prodicionis Patauinum ducto, publicè in foro caput obtruncatur. Alij autem huiusmodi temeritatis conscij, laqueo suspenduntur. Fama autē tanti & tam præclari facinoris per totam Italiam, ac ferè per uniuersum orbem peruagata, Paulum Dottum frequentitumore circumtulit. Quocirca nomen eius summa cum laude ad posteros usq; pertransijt. An. D. M. C. C. LXXXIX.

C De

De Nicolao Dotto.

NON dissimilis huic fuisset Nicolaus Dottus, tantum in ipsis annis iuuentibus armorum disciplina, & animi & corporis uiribus præstabat. Sed mox eo immatura morte sublato, quæ iam de illo spes concepta fuerat, secum in eodem tumulo extincta iacuit. Ad huius memoriam, in portibus diui Augustini in tabula marmorea, hoc legitur epitaphium:

*Flore iuuentutis poterat dum dextra moueri,
Nobilitate probus, meruit Nicolaus haberi,
De Dottis genitus, cuius pars uilior hæc est:
Pars melior celis, æterna pace, locata est.*

De Francisco Dotto.

MEMORATVS quoque magni honoris gratia, à Petro Paulo Vergio in describendo funere inclyti ducis Francisci Carriariensis senioris, Franciscus Dottus his uerbis: Franciscus Dottus (inquit) honore militiæ, magnitudine animi, multarumq; rerum experientia dotatus, uirgam principatus monumētum, in ea pompa funebri delectam tulit. Idem postmodum primus fuit (ut legitur) qui unâ cum Nicolao Musato, & Francisco Malitta, & alijs circiter uiginti iuuenibus, cum ingenti uexillo, quod olim habuerat à Republica Bononiensi, primus omnium (ut calus tulit) ad Plateam concurrens, alacriter & sublimi uoce, Marcum Marcum in fauorem Venetorum de more frequentatis uicibus acclamauit, anno domini M. cccc. v. Inde postea usq; in hodiernum diem hæc familia Veneto Senatui, præcipuè & singularis fidei constantia commendatur.

De Paulo Dotto II.

SEQVITVR eiusdem generis ac familiæ, nec multo disparis æui, Paulus Dottus: qui cùm Patauij (ut diximus) anno salutis huma. M. cccc. LXVI. equestres concursus, & celebres hastarum ludî pararentur, processit in theatrum cum Colosso ligneo gigantis uastæ magnitudinis, ac cum maximo comitum apparatu: quo magnum & memorabile despectaculum, tam ciuibus, quàm peregrinis cunctis exhibuit, qui undiq; Patauium ad famam ingentis tantorum ludorum apparatus confluerant. Vnde factum, ut usque in hodiernum diem eius hæredes à Gigante nomen acceperint, ut quicumq; ab eo deinceps originem traxerint, ab alijs gentilibus eo agnomine dignoscantur: quemadmodum & de Capilistijs ab equo dictum est. Horum gēdes ad diui Firmi sunt, ubi nunc quoque lapideus Colossus spectatur.

De Baptista Dotto.

NON est hic ullo pacto tacendus Baptista Dottus, Antonij Dotti uiri potentis, & omnium suæ ætatis factiosissimi filius nothus: qui manu promptus, & inuictus animo, cùm esset aliquando exul factus ob commissum parricidium, & postea ob quædam publica merita in patriam restitutus, Senatui Veneto inter tribunos militares in primis probatus est. Hic post multa præclare gesta, cùm Hispani percurrentes agrum Patauinum, incendijs & depopulationibus cuncta uastassent, apud Oriacum primò, & postea apud Fontaniam, & superato Medoaco Creatium tandem Vicentinum pagum in reditu peruenissent: & à Bartholomæo Liutiano Venetarum copiarum imperatore, ibi in archio loco interclusi & circumuenti essent, ita ut cùm effugere uellent non possent, magni generosi animi sui reliquit argumētum. Nam Prosper Columna Hispanorum dux, & totius exercitus imperator, cōprehensus locorū angustijs, cùm ob summam rei frumentarię inopiam, illic morari diutius non ualeret, adhortatus suos militari oratione, ut cùm nulla spes reliqua esset, ab ipsa sua sumerēt desperatione uirunt, &

Deum

Deum precatus, cū omnino sibi, aut uincendum, aut moriendum, aut se se hostibus dandum foret, ordinatissimè exercitum incedere iubet, ut quoquomodo possent, ut armorum angustiam locorum superarent, ac collecti simul ferro iter sibi aperirent, quando aliter euadere mortem aut captiuitatem nequirent. At Luitianus contra spe plenus, & magis quàm Imperatorem deceret, festinus & præceps, sine ordine ullo, properanter in hostes fertur, quos fugere credebat deceptus matutina nebula, quæ omnium oculos ita præstrinxerat, ut se inuicem uidere uix possent: & transmissis aliquot tribunis peditum ex posterioribus, loco aduerso, cum paratis ad omnem imperum, & desperati animi hostibus prælium iniri iubet: quod utinam commissum non fuisset. Primus autem Baptista Dottus, uir summæ audaciæ, & ualidissimi corporis, excellentisquæ uirtutis, & ad omnia militiæ munia promptissimus, cum trecentis peditibus, notæ fortitudinis uiris, hosti uenienti se alacriter opposuit, & in confertissimos hostes audacter irrumpit: confertisquæ manibus cum aliquandiu acriter decertasset, & suppetias equitum aut peditum ob fossam ad transeundum importunam habere non posset, ab omni parte hostili exercitus circumseptus est. Hoc prælium atrocius, quàm quod à paucis sustineri posset, non antè finitum est, quàm tribunus ipse post multam hostium cædem, multis affectus uulneribus, ad extremum conciderit, & qui circa eum constiterant, ad unum omnes cæsi trucidatiquæ fuerint. Tunc uerò omnis reliquus Venetorum exercitus, ea clade accepta, penè profligatus passim per agros aufugit: alij Patauium, alij Vicentiam. Andreas autem Lauretanus legatus Venetæ Reipublicæ malens fortiter cedere, quàm tam turpiter fugiens superesse, ab hostibus disceptus est. Asianus uerò copiarum dux frustra cohibens perterritos & in fugam uersos, & ipse Patauium uersus aufugit incolumis. Alij partim miserabiliter cæsi partimquæ capti fuerunt, à suis postea pecunijs redimendi: anno à Christo nato M.D.XIII.

De Ioanne Hectore Dotto.

NON minoris uirtutis huic superstes fuit Hector filius, qui adolescens adhuc ob cōtumeliam in se dictam, Antonium Sauorgnanum alioqui potentem uirum ac patricium Venetum, medijs Venetijs interfecit, & ad Carolum Cæsarem exul confugit, à quo dignis stipendijs est honestatus. Verùm cum Cæsar transuectus in Africam, Argierium oppugnaret, audacissimus iuuenis gloriæ cupidine flagrans, in discessu, dum pontem ab hostibus defenderet, arceretq; à persequendo uiriliter irruentium hostium uim, tandem in conspectu Cæsaris impetum ferre non perualens, gloriosa nece, similis atq; æquæ infelici, ut olim pater, interemptus est: anno salutis humanæ millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, Cal. Octob.

DE MALTRAVERSIS.

De Guidone Lucij Comite.

OBILISSIMA olim inter Patauinos fuit Maltrauersorum familia, ex qua multi uiri egregij, multæquæ diuersorum postea cognominum familiæ, uelut ex equo Troiano prodierunt: inter quas præcipua tūc fuerat Guidonis Lucij Vici Patauini comitis: etli aliquando & sibi & patriæ eius proles, male & infelicitè cesserit. Primò ergo omnium de ipso Guidone Maltrauerso dicendum mihi est, postea de reliquis. Hic ex uxore Constantia Obicij Marchionis Estensis filia, Nicolaum genuit, quem ex admirabili prognosticatione Iamboni Andreadis eximij uatis præuidisse dicitur, perniciosum fore patriæ cliuem: quare eum in morte exheredare uoluit, uti & patriæ & toti Venetiæ magnæ aliquando ruinae ac stragi futurum. Verùm exoratus ab amicis, nè temerè præbetet cuiuspiam mortalis hominis

C z uerbis

uerbis de re tanta fidem, à proposito destitit: sed ita tunc comminatus dixit, Huius uos intercessionis (ut opinor) aliquādo poenitebit, & ego non adero, uos uideritis. Non multis post hæc diebus moritur, & honorificè primò in templo Lucij castri sui sepelitur: postea apud sanctum Antonium Confessorem in arca alabastrita pulcherrima, ferreis cancellis inclusa, adiuncto hoc subsequenti epitaphio:

Hic situs est Guido Lucensi notus ab arce,

Cuius erat patriæ dedita uita sue.

Illum nuda fides, & recti conscia uirtus,

Et genus, & morum nobilitabat apex.

Omnia mors soluit, spirantis terminus ære

Obstitit: Octobris bis duodena die.

Complebat retinens à foeta uirgine sædus

Post decies quintum lustra ducenta nouem.

In altera tabula ibidem uxoris elogium:

Estensis proles Constantia nupta Guidonis

De Lucio mole defeci mortis agonis.

Annis millenis, centum bis octuagenis

Iunctis septenis hic sacris trador arenis.

Vos qui transitis, ancillam poscite Christi,

Sit dominus mitis pulso purgamine tristi.

De Nicolao Maltrauerso Lucij Comitè.

ICOLAVS autem Maltrauersus, Guidonis suprà memorati filius, cui cognomentum fuit à Lucio Patauino uico, cui dominabatur, diues admodum, & ex utroque parente nobilis: qui nobilem quoque uxorem duxit Agnetem Gerardi Camini Taruifij principis filiam. Is (ut refert Musatus poeta in suis historijs) fuit uir miræ eloquentiæ, profundissimi ingenij, magnanimitatis immensæ, liberalitatis profusæ: sed ambitionis intolerabilis, ciuilia instituta obhorrens, præter ea, quæ se auctore edita fuissent. Tantæ autem potentiæ inter ciues suos, ut quamuis priuatus, posset tamen septingentos armatos ad nutum, in ictu oculi sibi pro arbitrio comparare. Et propterea à magna turba hominum quotidie domo deducebatur in forum, & stipatus maiore etiam cœtu reducebatur. Is præter cætera delectabatur conuiujs, & apparatus magnifico, & frequenti admodum comitatu, tam propter fastum, quàm etiam pro sui corporis custodia: ex his potissimum, quos facie cicatricibus deformata conspiceret, dicens, hos præ cæteris in argumentum eximæ uirtutis approbatos haberi, qui in pugna non hostibus terga uerterant, sed crebris ictibus perculsi & grauiter læsi, uitam incolumes reportarunt. Verùm cum id fortè tonsor qui eum radabat, quasi lætabundus per iocum referret, & cicatricosum ibi tunc fortè quendam assistentem ostenderet, respondit tonsor: mihi quidem aliter uidetur, atque tibi. Ille enim mea sententia magis probandus atque fortior censendus est, qui hūc uulnerauit, quādo nec ille in ipsa pugna perterritus fugit, sicut nec iste: tamē ille præualuit, & hic se male defendens, ab illo (ut uides) deformiter uulneratus est. Animaduertit prudens uir, tonsoris dictum non tam falsum esse, quàm etiam serium, ac maxime uerum. Itaque deinceps cicatricosos uelut ignauos & incautos contempsit, nec uoluit eiusmodi homines amplius habere uitæ suæ custodes: sed eos potius qui sese eximio robore illæsos seruantes, alios uulnerassent. Idem non contentus Lucij arce, edificauit sibi castrum in colle Bocchonis, quod Castrum nouum à posteris est appellatū: à quo & eius familia deinceps Bocchonia dicta est. Castrū autē istud nouissimum omnium in agro Patauino extat, à priuatis ciuibz ædificatum. Nam orta inde suspicio ne adoriēdæ tyrannidis, decretum est per Senatum & pop. Pata. ne quis deinceps arcem aliquam conderet, aut aliud simile, sub pœna perditionis & capitis. Verùm cum is ita cæteris ciuibz in quouis genere laudis longè præstaret.

præstaret, præsertim tamen sua singulari astutia, quæ sæpe uulgo sapientia esse putatur, ab omnibus colebatur. Nam uir suspiciosus & uaser, modò hanc, modò illam personam in hominum gratiam histrionum more induere didicerat. Quamobrem fastu quodam elatus, ferre non poterat parem sibi quempiam in ciuitate, aut in Republica se maiorem. Ideò cum Cane Scaligero contra patriam confurauit, cui etiam tradidit Lucij arcem munitissimam. Atque ipse unà cum Antonio Cartarodulo, & alijs Gibellinæ factionis consortibus ad hostes transijt. Ex quo Canis cum magno exercitu in agrum Patauinum pertransiuit, & multas uillas Patauinorum depopulatus est: & inde primum cœpit perniciosissimum bellum inter Veronenses & Patauinos, quod sœuire non destitit, donec acceptis & illatis utrinque cædibus, eo bello plusquàm centum armatorum millia cæsa fuerint. Tandem cum Canis, si tueri Lucium uellet, multo plus damni quàm lucri inesse uideret, renuit expectare oppugnationem, quam Patauini intendebant. Quare inde discedens, totum uicum & arcem incendit, & eam prorsus immunitam reliquit. Insuper & Guidonis ipsius Nicolai patri sepulchrum tunc à Veronensibus dirutum fuit, & ossa illius dispersa, in ultionem necis Mastini Scaligeri, quòd auctor illius cædis fuisse diceretur. Verùm sepulchrum idem postea Patauij reperatum est in porticibus diui Antonij Confessoris, & (ut nuper dicebam) multo speciosius restitutum. Nicolaus uerò aliquando in patriam reuersus, cum ferre non posset aduersariorum suorum potentiam, rursus ad Veronenses defecit, quibuscum sæpe mortis pericula subiit, in patria quam tueri debuerat, oppugnanda. Verùm quo tandem fato sublatus fuerit, ignoramus. Tamen quoquomodo perierit, comprobatum fuit Guidonis parentis eius uaticinium, & habita dictis fides. Legitur tamen Vicentiæ ad diuum Laurentium in porticu fratrum minorum titulus sepulchri alterius Guidonis huius Nicolai filij, uti patria extorris:

HIC IACET GVIDO FILIUS NOBILIS VIRI DOMINI NICOLAI DE LVCIO.

De Guizzollo Maltrauerso.

ONNUMERATUR quoq; à scriptoribus inter præclaros ciues Guizzollus ex eadem familia, uir naturæ dotibus & immensis facultatibus spectabilis, quippe qui tritum erat castrorum dominus: Baonis scilicet, Lucij & Castrinoui. Huic erant ædes in urbe cum turri altissima atque decora, è regione S. Martini, quæ ædificia destructa sunt uetustate, & ibi nunc surgunt atria pulcherrima gymnasij speciosissimi, cui ob id loco sapientiæ Bouis cognomē uetus mansit, quòd ibi hostium seu stabulum aliquando fuerat sub bouis signo conspicium.

De Conno Comite Calaonis.

EX hac etiam gente fuisse constat Connum Calaonis & Cerri comitem nobilissimum: qui cum liberis careret, reliquit utrunq; castrum sentori ex altera familia, uel Maltrauersorum, uel Estensium: ei scilicet, qui prior post obitum suum in ingressu castrorum fuerit. Contigit autem ut Estenses primi ingrederentur, & ita ex legato & Cerri & Calaonis facti sunt domini. Construxit is speciosum coenobiū in uilla Candiane, quod inhabitant Canonici regulares, idq; magnis predijs locupletauit: ubi etiā sepultus est, ut constat ex ueteri hoc epitaphio, iam multis annis in eadem basilica instaurato:

DOMINVS CONNVS DE CALAONE HVIVS MONASTERII CONSTRUCTOR, HIC REQUIESCIT CVM VXORE SVA DOMINA BERTA. ANNO DOMINI M. C. V.

C 3 Ab

Ab hoc celebri nomine Conni, dicta fuit postea uilla Conna pagus sibi uicinus, quem, traductis eò colonis, Connus ipse ex syluestri loco cultissimum reddidit, ac arce muniuit, fossisq; & amplissimis ædibus decorauit: quorum extant tantummodo uestigia & nomen.

*De Bozza, & Almerico, & Brobo, & Salomone Comitibus
pagi Noniani.*

SEQVITVR hūc meritò Bozza Noniani pagi Comes, uir summo loco natus, & apprimè nobilis: ut potè ex antiquissima familia Almerici Nonij, olim totius Venetiæ principis oriundus: cui ius erat, ut quicquid per amnè Brentā à montibus usq; ad mare ueheretur, ei uectigal solueret, & omnes molæ in eo flumine collatae, quartam ei prouentus partem redderent. Ex quo munere tenebatur imperatorem Romam illac transeuntem, magnifico comitatu honoris causa euntem ac redeuntem comitari. Primus autem ex hac progenie Patauij fuisse perhibetur Probus Nonius, uir illustris, & insignis copiarum dux: qui cū Tholosæ in Gallia Transalpina præfesset, & impetum Barbarorum diutius ferre non posset, ad Carolum magnum primum Occidentis Imperatorem confugit, qui eum instaurati nuper à se Patauij ducem, & Marchionem totius Marchiæ Triuulinæ constituit. Hic postea pugnauit contra Opitergij comitem, & totam eam prouinciā uictor circumquaque suæ ditioni subegit. Bozza ergo hoc sanguine genitus (ut ad eum redeamus) & his progenitoribus ortus, uir magnanimus, & opibus pollens, ædificauit sibi arcem ultra Brentam, eamq; muris & fossis muniuit: cuius modò parua tantum extant uestigia. Sed pagus adhuc Bozzæ nomen tenet, & uilla Bozza nuncupatur. Ex hoc stemmate longa serie, postea natus est Salio ultimus ex ea familia: qui Neapolim profectus, factusq; ibi copiarum dux, & ob sua in re militari præclara facinora, equestris militiæ honore decoratus, cum magna & celebri nominis fama in patriam rediit. Qui cū abique liberis postea decessisset, Borbandum Buzzacharinum heredem sibi ex testamento reliquit. Bernardus Bembus patritius Venetus, Petri Bembi amplissimi Cardinalis pater, in hoc uico agrum habuit, in quo quum Petrus filius philosophiæ studijs incumbens, suorum sibi studiorum amœnam sedem delegisset, rus istud Nonianum suis scriptis eleganter celebrauit.

DE VICO AGGERIS SIVE TRAPOLINIS.

De Guercio de uico Aggeris.

AX nobilissima familia uici Aggeris, qui primus appellari ab arce Rustica coeperat, extitit Guercius uir militiæ honore decoratus, & militari disciplina præclarus. Is pro patria contra Acciolinum tyrannum nunquam Pontificem maximum sollicitare destitit, similiter & Venetos, atq; moliri (sicut extorres cæteri) quicquid poterat, ut patriam à tanta pernicië liberaret, seq; & suos in patriam restitueret. Quæ res ubi tandem felicissimum sortita fuit euentum, itidem aduersus Albericum Acciolini fratrem ad liberandum Taruissum studiosè & intrepidè rem gessit, ut stirps illa nefanda penitus extingueretur. Quamobrem ex summi Pontificis decreto antiqua familia, quæ in uico Rusticæ potens erat, eò quòd in partibus Acciolini fuerat inde electa, Guercius ipse bene meritis de ecclesiâ, & de patria contra tyrannum, in eius locum suffectus, castrum Rusticæ, & feudis decimalibus, unâ cum suis posteris ab Alberto Taruissino episcopo in perpetuum donatus est: anno D. M. CC. LVIII. ut in publicis documentis egomet legi. Huius ædes erant e regione S. Firmi admodum insignes. Hæc postmodum progenies antiquato priorè cognomine, partim Rustica, & partim Trapolina uocatur: illustres ambæ, & egregiæ atque amplissimis uiris ornatae.

De

De Trapolino Rustica.

LX hac nobilissima familia uici Aggeris, fluxit Trapolinus Rustica, qui primus posteris suis Trapolini cognomen dedit. Sicut Ioannes de uico Aggeris uir nobilis primus à uilla Comitís fortitus est nomen: quoniam uicum illum arce munitum, & edibus ornatum, post Comitís Carrariensis mortem possedit. Verum eius hæredes postea, quibus Rustica uici Patauinus cum turri & similiter arce ex hæreditate contigerat, dicti fuerunt de Rustica. Ultimo demum loco ab hoc Trapolino (ut diximus) Trapolini dicti sunt. Hic autem Trapolinus militaribus studiis mancipatus, & in armis strenuus, Franc. Carr. principi intímus & admodum gratus semper extitit, & propterea una cum fratrib. in recuperatione urbis, an. D. M. CCC. XC. ei præsto fuit, cum plus quam quatuor millib. rusticis armatis, & multis curribus pane uinoq; onustis. Quamobrè & honore militiæ, & multis prædijs, ac uilla Comitís præsertim donatus est, & inter præcipuos tribunos, & amicos, & cõsiliarios semper habitus, qui in multis prælijs uictor magnam gloriam, & ingens nomen famamq; peritiæ militaris sibi comparauit: & præsertim quando in subsidium Mantuæ, quam obsidebat Galeacius Vicecomes, uenit anno M. CCC. XCVII. cum quadringentorum equitum Patauinorum numero, una cum Comite Carrariense missus, ubi magnam gloriæ partem illius uictoriæ, sua sibi uendicauit uirtute, & ex eo subinde posteri omnes Trapolini antiquato ueteri cognomine nuncupati: uel ut alij dicunt, à Trapula insigni uiro, postmodum Trapoli primum, & subinde Trapolini.

De Henrico Trapolino.

NON minore animi & corporis promptitudine in eiusdè principis ingressu adfuit etiam Henricus Trapolinus, qui ad condictum collecta agresti manu principi suppetiæ allaturus aduenerat: ubi multa animosè, multa sapièter, omnia demum feliciter ac gloriose peregit. Is etiam post mortem Galeacii ducis cum ducentis peditibus, constructis prius duobus propugnaculis ad custodiam pontis Cortaroduli, totum agrum Vicentinum percurrrens, usque ad Athesim fluuium, ad uicum Albare appellatum, depopulando peruenit. In hoc bello multa consultò & animosè ab eo gesta narrantur: quæ & nominis famam, & domesticas illi facultates mirum in modum auxerunt. Nam tunc ei, ut & alijs multis proscriptorum facultates, pro bene gestæ rei præmio datæ sunt: quæ deinde ad eius posteros transisse dicuntur.

De Iacobo Papafauio.

MAGNÆ autoritatis ac fidei apud eosdem Carrarienses agnatos suos, & maximi nominis celebritate in uniuersa Italia per ea tempora magnanimus copiarum dux fuit Iacobus Papafauus, qui semper quidè in omnibus militiæ muneribus præclare sese habuit: sed potissimum in nouissimo Carrariensium bello apud Anguillariâ, ubi cum quingentis cataphractis equitibus, & trecentis peditibus, quibus præerat, ad sustinendum Venetorum impetum, ita animosè ac strenuè se gessisse memoratur, ut (etsi obstare nequirit) gloriose rament in tutum sese receperit, exercitumq; ab imminente clade ita seruauerit, ut nihil in tali re, & in tanto periculo, fieri consultius atque præclarius potuisset. Sed non uacat longius euagari, quando hic non gestarum rerum historiam texere in animo est, sed clarissimorum uirorum nomina tantummodo ad posteritatis solatium recensere.

De Leonardo Malfatto.

NDIGNUM mihi uisum est silentio præterire admirabile & illustre facinus Leonardí Malfatti: qui eo infelici tẽpore, cum Acciolinus immanissimus tyrãnus ob indignationem amissæ urbis Patauij omnes Patauinos, qui Veronæ secum in ea militia inuenti fuerant, cõprehendi iussit:

rat: numero circiter duorum millium & triginta nouem, ut alicubi legitur, uel ut alij scribunt, duodecim millia: quod utx uerissimile mihi esse uidetur, nisi forte hic numerus eos etiam comprehendat, qui sub uniuersa eius tyrannide, uel à se, uel à suis ministris occisi fuerant. Is ergo Malfattus, comprehensus, & morti similiter cum alijs destitutus, cum prope esset, è ripa Athesis fluminis sese precipitans, depressus aquis longo tractu, subtus in fundo amnis ut anas aut mergus præreptans, extra conspectum, à persequentium manibus sese surripuit. Ore em̄ interdum ad respirandū clam emergens, uicissimq; ad latendum demergens, ad septē millia passuum enatauit, ut à cunctis flumine omnino submersus & extinctus crederetur. Hoc ergo commēto ex tot comprehensis solus euasit, & incolumis Patauium sese recepit: anno salutis humanæ M. CC. LVI. Qui quidem postea eodem anno haud ita multo post in patria obiit ex morbo (ut fertur) ex ea longa natatione contracto.

De Bartholomæo Malfatto.

ON ab re fore arbitror, hic uel sic obiter meminisse præclari utri Bartholomæi Malfatti, qui ob factiones Patauio fugiens Venetias, à Senatu, ob eximias eius & animi & corporis dotes, inter patricios ascitus est, & cū his qui suffragij ius habent, curia & ciuitate donatus. Huius soboles post annos quinquaginta Venetijs defecit, anno salutis humanæ M. C. VII. At Patauij Malfattorum progenies superstes in hunc diem manet.

De Camillo Malfatto.

ON ita successit Camillo Malfatto res bellica: qui ducentorum pedum præfectus, ad expugnandum Ciuitale oppidum Carnicum profectus, quod à Venetis ad Maximilianum defecerat, dum cum pleriq; uiris fortibus moenia acriter oppugnat, ictu baleari interfectus, magnam tam corporis quàm animi uirtutis suæ famam reliquit, anno Domini M. D. IX.

De Vgo à S. Iuliana.

V M me transferre cogito ad recentiorum memoriam recolendam hac in parte, qui primus ferme fuit inter hos illustres & honore & dignitate, sese mihi obtulit Vgo à S. Iuliana: qui in primis sanè dignus est memorari, tū ob aduersam in se sortem, tum ob præcipuam in amicos pietatem, quæ ipsum usum fuisse uel in ipsa morte legitur. Is em̄ cum apud Acciolinum in principio suæ tyrannidis in maxima existimatione haberetur, & Regij atq; Veronæ anno M. CC. LII. prætor ab eo constitutus fuisset, nō multum post temporis inualecente sæuitia, uereri cœpit tyrānus nimiam hominis probitatem: & ex eo quod sibi ipsi conscius foret suspicatus est, eum sibi minimè ex corde fauere. Nam regibus (ut quidam præclare scribit) boni quàm mali suspectiores esse solent: quoniam semper ijs aliena uirtus formidolosa est. Quamobrem ex ea suspicione ab officio Præturæ semotum, extemplo eum in uincula coniecit. Qui cum esset uir optimus, & cunctis amicis, frequenter etiam in carcere salutari à multis solebat. Quocirca comprehensi quidam, uel ea tantum occasione, quod & ipsi ex eius amicitia probi haberentur, tyranni iussu occisi sunt: quorum cædem Vgo ob innatam suam probitatem, fertur duplo ferme grauius tulisse quàm suam, & quantum potuit pro illis intercedere annisus est: pro se autem nullum quidem uerbum unquā fecit, cupiens sua patientia placare tyranni crudelitatem, & sua cæde iram eius satiare, & illis uitam impetrare: quod nequaquam facere potuit. Occisus est ergo Vgo & Ottolinus eius frater Veronæ cum undecim alijs, partim consanguineis, partim amicis: inter quos Vgo solus tantam cōstātiā præ se tulit, ut nō modò Socratē illum philosophū in morte, sed & quem cunctq; martyrem Christi æquare patientia uideretur: cohortans cæteros suo exemplo, nihil posse in tam iniquis temporibus cōtingere uiro innocenti, festinata morte felicius. Et quia tanti uiri constantia eo tempore celebratissima fuit, indignum fore reputaui eum qui ea ætate tantum claruit, à posteris ignorari. Occisus est aut anno D. M. CC. LIII. In huius locum in eadem prætura successit Buzzacharinus ex Buzzacharinis, tunc tyranno ualde amicus.

De

De Bartholomæo Abriano.

PAR honos, nec dissimilis admodum fortuna, & idem planè infelicissimus uitæ finis contigit Bartholomæo Abriano: qui (ut legitur in Veronensium annalibus) anno D. M. CC. XLII. cum aliquando honorifice Veronæ Præturam ab Acciolino demandatam exercuisset, haud multo post, ob falsam illius immanissimi tyranni suspicionem comprehensus, & immani cruciatu diutius tortus & afflictus, quum inuictò animo, quod obijciebatur, crimen constanter pernegaret, tandem ut erat fune appensus, ex nimio cruciatu in eculeo fortissime animam exalauit, pro maximo munere diram illam excipiens mortem, licet iniuste.

*DE ZACCHIS.**De Matthæo Zaccho.*

MON est hic tacendus Matthæus Zacchus nobilis Patavinus, insigni fide, & militari disciplina conspicuus: uir secundis & aduersis iuxta mirabilis: & Albrico de Romano Acciolini tyranni fratri intimus sanè, & plusquam oportuit fidelis. Nam nullo suo crimine, sed sola constantia fidei in aduersis, quam Albrico dederat, una cum illo comprehensus Taruisij publicè ob alienum scelus, fidus cum perfido, iustus cum scelerato, ab irato populo fuit immaniter discerptus: anno Domini M. CC. LX. crudelis quidem, sed gloriosa mors, quæ intus pro sola fide, quæ hosti etiam seruanda est, uel ultro, uel uiolenter initur. Iurauerat is quidem se eum nunquam deserturum, quæcunque sors euentisset, & quicquid aduersi fortuna ferret.

De Bartholomæo Zaccho.

BARTHOLOMAEVS uerò Zacchus, huius Matthæi filius, feliciori quodam fato, & prudentiori iudicio, in comparanda sibi illustrium uirorum amicitia, postmodum usus est quam pater. Is enim cum disciplina militari foret à primis annis admodum eruditus, quod erat eo tempore præcipuum nobilitatis decus, Accij Estensis partes secutus, & ab eo tribunus militum factus, Ferrariam contra Salinguerram itidem Estensem profectus est: ubi ita strenuè glorioseq; sese gessit, ut militiæ honore donatus, & auctus stipendijs militaribus, Zacchorum gentem & opibus & honoribus uehementer auxerit: in quibus ad hunc diem nobilis eius familia feliciter perseverat. Huius sepulchrum primò fuit extra mœnia in Porcilia, in templo ubi facebat beati Antonius Peregrinus: sed ob uastitatem pomærij, ad muniendam urbem à Senatu Veneto Liuiani imperatoris consilio factam, diruto templo, translatus est in basilicâ monachorum S. Benedicti Nouelli, cum eodem marmoreo sepulchro, ubi legitur hoc epitaphium:

NOBILIS MILES BARTHOLOMAEVS
DE ZACCHIS. D. FRANCISCVS
EIVS FILIVS.
M. CCC. I.

De Hieronymo Zaccho.

CLARVERUNT præterea multi ex hac familia, inter quos tacendus non est Hieronymus Zacchus, uirtute & honore equestris ordinis nostra ætate insignis: cui Franciscus Sauonarola hoc cecinit epitaphium:

Hieronymum saxo hoc Patavi lugete sepulchrum:
Qui fuit ex Zaccho sanguine clarus eques.
Moribus ornatus, scelerum contemptor, & ultor
Euganei uixit gloria clara soli.

De

DE CORTUSIIS.

De Aloysio & Victorio, & Angeſco Cortuſijs, & alijs ciuib. Pat.

TA M impij tyranni immanitatem toties referre iam piget, cum uel ſola illius recordatio animū uehementer perturbet. Verumtamen ſcriptorum beneficio qui de ea re tractarūt, factum eſt, ut inde miſeri ciues alioqui perpetuis tenebris inuoluti, facti ſint clariores. Etenim quanto in aliquem atrociori crudelitate fortuna ſauit, tanto ille clarior reddi ſolet: ut de Aloyſio Cortuſio legimus, qui cum in ciuitate amicitijs, opibus, clientelis & armis plurimum ualeret, ſuſpectior eo magis tyranno factus, doſoſe cōprehenſus eſt: & quali occulte coniurationis princeps una cum uxore, & filijs, & propinquis Victorio ſcilicet & Angeſco, ab Anſedilio Acciolini uitario, uno pariter gladio omnes occidūt. Idem accidit eadem ſententia damnatis Cananeo Tergule, Petro Muſato, Iacobo Dotto, Aluerico Zucho, Alexandro Parauiſio, & alijs multis, quos recēſere longū eſt, & legere permoleſtum.

De Antonio Cortuſio.

NON tantum potuit immanitas Acciolini, ſicuti optabat, nobilem Cortuſiorum familiam, ſuo tantō furore penitus extinguer. Supererant enim, qui ſe uel latebris, uel fuga prudenter ſeruant. Vnde poſtea natus eſt Antonius Cortuſius, qui & ipſe cum patienter nequireret patris iuſtoſum impetum Carrar. principum, relegatus à patria, ab Andrea Contareno duce Venetiarum, & à toto illo Senatu hilariter exceptus eſt: atq; equeſtribus turmis præfectus, primū ad Tergeſtum, & ſubinde ad alia loca in diuerſas expeditiones miſſus, per triginta annos cum magna laude militaris diſciplinæ profecit. Tandem in Illyrico, conſectus militiæ laboribus, exceſſit ē uita, à Republica Veneta plurimum deſideratus.

De Matthæo & Bonzanellō Cortuſijs.

MDDAS huic Matthæum & Bonzanellum Cortuſios, generoſos equites, & inſignes tribunos, qui ab eodem Veneto Senatu, cui erant maxime fideles, miſſi ſunt cum ingenti peditum manu, ad obſidendam ciuitatem Nouam, urbem in finibus Dalmatię munitiſſimam: qui aggreſſi moenia, dum pluriſ gloriā quā uitam faciunt, ambo uno conſictu uiriliter oppugnando conſoſſi multis uulneribus, glorioſa morte conciderunt. Verum antea (ut aliquanto retrogrediar) idem Matthæus à Guecillo de Camino princepe Taruiſino equeſtri dignitate donatus, & Feltrię urbi cū tutiſſimo militū præſidio præfectus, præclare ſe geſſit, & multo ſanè felicius, quā (ut iam dixi) in Noua ciuitate, ubi poſtea occubuit.

De Albergheto Cortuſio.

ALBERGHETVS autem Cortuſius, nepos alterius Albergheti illuſtris uiri præteriri non debet: qui Veneti Senatus beneficio, expulſo Carrarienſi principe, bonis omnibus, qui à Carrarienſibus Cortuſijs olim ex poliat fuerant, in ſuam maiorumq; ſuorū gratiam reſtitutus eſt, & cum magna omnium ciuium lætitia & hilaritate in patriam receptus. Is poſtmodū tantū beneficii mēmor, ob fidem quā Veneto Senatu omnes ſubditi iure debent: præſentim cum unā ſibi cum Senatu ſua ſuorūq; ſalus periclitari omnino uideretur, deprehenſa per conſcios coniuratione occulta quorundam ciuium, ut plurimum ex plebe hominum, cum Marſilio Carrarienſi de recuperanda urbe, die quodam inter eos conſtituto, uidens ex eo ſibi ſuiſq; & uniuerſis bonis probisq; ciuib; extrahi nouitate maximum imminere diſcrimen, egit cum Senatu Veneto occulte, ut die ſtatuta cautius ſolito ciuitas ſeruaretur. Quare in tali negotio ſua prudentia eſt fecit, ut miſer ille comprehenſus in agro Vicentino, ad locum Furnos dictum, cum paucis, quo die putauerat, lætus ingredi patriam, uinctus mœrensque deductur: qui repente Venetias miſſus, paulo poſt prædonum more capite in ſoroplectur:

ſtitur: Comites partim in Creta relegati, partim uerò laqueo necati. Quocirca Alberghetus, non ab hoſte ſolùm & à peſte, quæ ſuis ſibiq; imminēbat, ſi res ex uoto coniuratorum ſucceſſiſſet, liberatus eſt: ſed etiam à Senatu Veneto in bene geſtæ rei gratiam magnò pere commendatus, & immunitate ab omnibus publicis ueſtigalibus in perpetuum cum omni poſteritate donatus. Is uerò ſacet in magno ſepulchro in atrio ædis Eremitarum: quod dum ſuperioribus annis aperiretur, inuentum eſt æneæ tabulæ hoc epiſtaphium:

D. O. M. N. F.

SYVANO CORTVSO SPLENDIDISSIMO E-
QVESTRIS ORDINIS VIRO, ET PATRI
IPSIUS ALBERGETO, ATQVE MATTHAEO
AVO, CAETERISQVE PROAVIS CORTV
SIIS EQVITIBVS. H. M. S.

*Oſibus elegit domus hanc Cortuſia ſedem,
Elyſium petijt ſpiritus inde ſolum.
Filius hic proavis, & auo, charoq; parenti,
Atque nepotibus, hæc propria buſta, dedit.*

DE CAPIVACIIS.

De Thoma Capiuacio, cognomento Capinigro.

INTER tot inſignes uiros neceſſariò anneſtendum putaui Thomam Capiuacium, cognomēto Capinigrum, non eam propter generis nobilitatem, quæ uiros alioquò obſcuros illuſtrare conſuevit: ſed propter crudele & inauditum facinus, quod nō minus eum, quàm ſiquid piè ſanctēque effeciſſet, famoſum ac notiſſimum reddit: utrinque enim tam ex mala, quàm ex bona fama, æquè innotescere hominēs ſolent. Is ergo cum iuſtè conuiſtus atque iudicatus fuiſſet, à Bellino epiſcopo Patauino uiro ſanctiſſimo ad ſoluendas decimas agrorum, quos ſub diœceſi Patauina latius poſſidebat: cum eſſet agri ditiſſimus, & quē ea ſententia, ut homini auaro, uideretur ei multum iacturæ adterre, non ualens id equo animo ferre, aggreſſus Bellinum Romam fortè pro eccleſiæ ſuæ negotijs proficiſcentem, in itinere iuxta Rodigium Pollicinij oppidum (ut quidam uolunt) canibus, uel ut alij affirmant, gladijs immaniter interemit: anno Domini M. C. XLIX. Qui quidem uir ſanctus cum cœpiſſet poſt mortem miraculis ſupramodum nitere, & miracula multa facere, à ſummo Pontifice Eugenio quarto biennium poſt mortem in catalogo martyrum honorificè aſcriptus eſt. Homicida autem ille etſi pœnas impietatis, ut dignus erat, tunc fortè legibus humanis propter potentiam non dederit: diuino tamen iudicio poſtmodum, acriter punitus eſt. Nam iuſta Dei uindicta, grauiffima poſt hæc inopia aſſictus (quoad uixit) uitam traduxit miſerrimam, & tãta eris alieni magnitudine oppreſſus, ut in carcere infelicitè reliquum uitæ ſuæ tempus degens, maxima egeſtate conſectus, & ab omnibus derelictus miſer interierit. Inſuper in ultionem tanti flagitij, omnis etiam eius ſoboleſ, quæ ab eo ipſo defluxerat, donec ſuperfuit (ut fertur) templum in honorem diui Bellini Deo dicatum ingredi nunquam potuit. Sed buſus progenies unà cum fundis & facultatibus haud multo poſt, ita penitus deſecit;

est, ut nulla ex illa radice omnino proles Deo permittente pullulata remanserit.

De Aycardino Capinigro.

ON est hic ullo pacto reticendus Aycardius Capinigrus, probitate & militiâ insignis: qui licet ex ea gente oriundus fuerit, qua Thomas supra nominatus, non tamen eo animo impius. Is enim cum esset Philippî pontificij legati tribunus in recuperanda patria à facibus Acciolini, ita tum corporis uiribus, tum animi constantia strenue sese gesserat, ut in ea re non minus consilio, quàm armis, semper & ubique præsto fuerit: quod sibi peperit summam in hac uita gloriam, & post mortem in Chronicis Patavinis famam nominis immortalẽ.

De Francisco Frassalasta.

X hac nobilissima progenie, qua hæreditario quodam gentis iure, militaribus uiris, in omni ævo domi forisq; semper illustis fuit, enituit aliquando Franciscus cognomẽto Frassalasta, uir pace & bello insignis, & equestri honore decoratus, & in ludis equestribus magnis, & multis uictoriæ insignibus ornatus: unde ei meritò contigit, ut qui magno robore in hastilibus ludis frequenter hastas frangeret, vulgò Frassalasta diceretur. Legimus in historia Gerardi eundem Frassalastam fuisse cum alijs ciuibus, ab Acciolino tyranno infelicitè interemptum. Hunc autem ego esse arbitror, cuius equestrem statuam in sepulchro marmoreo apud Eremitanos ad portam Occidentalem cernimus, ubi hasta equo insidens concurrere uidetur, quod est indicium pristinae uirtutis, armorum & cognominis Frassalastæ.

De Frigerino Capiuacio.

ELEBRATUR quoque ex hac ipsa familia, præ cæteris nobilis uir Frigerinus, qui etsi pro Republica Patavina multa præclara domi forisq; gesserit, multisq; legationibus functus sit: hinc tamen, uel in primis memorandus esse uidetur, quòd inter cætera ediderit pro patria & sua suorumque salute inaudita crudelitatis facinus maxime memorabile. Nam cum in Bassano agri Patavini tunc oppido militiæ præfesset, idq; ualidissimo præsidio tueretur, sua singulari prudentia deprehendit, quibusdam militibus de prodendo Venetis oppido esse secretò inter se conuentum, & diem certam conficiendo sceleri constitutam. Quamobrem illico deprehensos scelerisq; conuictos, inaudito mortis genere fontes illos omnes affecit. Alios quidem qui centuriones erant, sensim uiuos comburi iussit, & assatos canibus deuorandos dari: alios per septem horas (tandiu enim superuixerant) forficulis candentibus incidit: auctorem uerò proditiõis, diu tortum ex baleari tormento, ut lapidem in aera iaculari mandauit, ut tam diro exemplo, & inusitato supplicij genere, cæteros magnitudine pœna territos, ab huiusmodi proditiõne deterreret. Potest enim crudele factum crudelitatis nota carere, si quando pro patriæ salute fiat. Nam cum non ad ullam explendam libidinem aut uoluptatem, neque ad ultionem sui, sed ad salutem exercitus, aut ad patriæ incolumitatem, inusitatum aliquod tormenti genus, par meritis flagitioso cuiquam adhibetur, pietas ea est, potius quàm immanitas appellanda. Idem quoque anno salutis humanæ millesimo trecentesimo uigesimo tertio, sub Francisco Carrariensi præfectus castro Franco, quod à Venetis paulo antè defecerat, in ea re se fortiter gessit: nam obsessus à copijs Venetorum, non prius deditiõis spem dedit, quàm ad equas condiciones deuentum esset:

& quando necesse fuit, ut ex sui principis iussu abiens oppidum Venetis cederet.

De

De Paulo Capinacio.

NOBILITAS sanguinis, peritia literarum Latinarum & Græcarum, diuturnæ & molestissimæ chiragræ, podagræq; inuicta patientia, eximiaq; cōstantia in tātis malis facit, ut nullatenus hic silētio supprimatur Paulus Capinacius, uir præclarus: qui nouarū metuerum, aliquandiu profugus à patria, Maximilianī Cæsaris bello totam ferè Europam peragratus, in patriam tandem, haustis diuersarum gentium moribus, restitutus est, & nobilissimæ uxori copulatus. Et quatenus per bonam ualitudinē corporis licuit, plures liberos procreauit: qui cūm facundia præstaret, orator electus à Rep. Patauina ad Franc. Cardina. Pisanum episcopum Pat. designatum, cultissimā habuit orationem. Atqui tandem graui ac permolesta ualitudine correptus, tantis & tam diuturnis doloribus afflictus est, ut amisso & manuum & pedum usu, sola lingua ualeret. Quocirca assiduè uisitatus ab amicis, & peregrinis, & magnis ferè semper uiris, quibus fama notus erat, semper de cosmographiā, de multorum regū & principum gestis, de antiquis & recentioribus historijs, & (quod præstantius est) de diuinis scripturis ita facundè, ita copiosè & memoriter diserebat, ut nemo audientium non uehementer admiraretur. Ferebatur aliquando lectica in forum, & uisitabat templa, & diuinis intererat sacris. Interdum uerò tam uehementi articulorum dolore discruciabatur, ut ei sola mors esset in uotis: tanta tamen patientia afflictionem & aduersa cuncta perferebat, ut alter sanè lob omnibus esse uideretur. Etenim in tam effera ualitudine, passus est instructissimæ uillæ incendium, nobilissimæ uxoris mortem, & immaturum ac repentinum obitum Obicij filij sacerdotis, & magnæ pietatis uiri. Hunc autem tot calamitatibus oppressum, suis carminibus celebrant uiri insignes, Pierius Valerianus, Dominicus Marinus, Hieronymus Niger, & Paulus Rhammusius Ioannis Baptistæ filius: qui omnes eum longò carmine consolātur. Is tandem sanctè & piè migrauit è uita, anno salutis humanæ M. D. LIII. annos natus septuaginta, & amplius: & sepultus est cum maioribus in cœmeterio diui Antonij Confessoris in parte Septentrionali.

De Antonio Capinacio.

MORTVVS est paulo pōst & Antonius Capinacius, eques nobilis & illustris, ultimo iam senio confectus: qui tamen ea ætate ita sibi constabat, ut homo nonagenarius integra semper usus ualitudine, nullibi deesset, ubi eius opera Reipublice necessaria esse uidebatur: ex quo domus illius magna semper ciuium frequentia, apertis foribus cunctis patebat. Cæterum ut de tam præclaro uiro aliquid referamus, scire oportet hūc hominē, ex matris utero ad maxima quæque obeunda natum. Nam ab initio penè puer literarum studijs intentus, dum philosophiæ uacaret, ita comitate & liberalitate sodalitij interdum stipabatur, ut inter scholasticos academiæ princeps ab omnibus haberetur. Venetos autem patritios parimodo interea sibi tantis officijs in cunctis rebus obsequiosus deuinxerat, ut cūm patres Veneti illustrem quempiā uirum ex suis subditis, in demortui Collateralis locum sufficere uellent, Antonium Capinaciū totius Senatus consensu unū ex omnibus elegerint, qui in tota cōtinenti in publicis rebus, domi militiq; post imperatorem, & legatos exercitus primus staret: & idcirco qui ad hoc officij genus eligitur, rationes tabulasq; militares conficere, in quibus nomina eorum, qui stipendia R. P. faciunt, continentur. Isq; præest exercitibus conscribendis & recensendis, probatq; & reijcit quos uult: & creatur perpetuus, & propterea magnæ est apud exercitum & auctoritatis & gratiæ. In hac dignitate perstitit, quousq; patria ad Maximilianum Cæsarem deficiens, hunc sub pœna exilij, & bonorum publicatione, à castris Venetorum Patauium reuocauit: ubi postea partes imperiales à Cæsarianis si aliter faceret ad necem destinatus (licet ægrè) secutus est.

est. Sed paulo post reperto à Venetis Patavio, aliquādiu à patria inter extorres, sub Maximiliano Cesare magnas præfecturas exercuit, & præsertim Mirandulæ, ubi ex Blanca uxore, quæ maritum fuerat subsecuta, filiam suscepit, quam de oppidi nomine Mirandam appellavit: quæ postea nupsit illustri viro Rombaldo oppidi Colalti Comiti in Foro Iulio. Verum ut erat is vir magnæ prudentiæ, egit interim cum Senatu Veneto, cui gratus admodum fuerat, ut illius clemētia, impetrata uenia, patriæ restitueretur. Qui postmodum inter suos in patria honorificētissime semper uixit, in omnib. rebus arduis, cōsilijsq; primus omniū semper habitus. Obijt nonagenarius an. M. D. L. V. die VII. Iulij, in proprijs ædibus in ingressu statim portæ diui Laurentij. Sepultus aut apud S. Antonium Confess. in parte Meridionali cum maioribus suis. Hactenus quidē celebrauimus permultos uiros, tum literis, tum armis claros, ex una gente Capiuaciorum. Sed quosdam cognomine Paradisios, quosdam uerò Capinigos. Quod uel ex eo cōstare potest, quod unico & eodem insigni omnes utuntur: & si nunc omnes ad unum Capiuaciū cognomen redacti sint, sicut olim sub uno quoque insigni fuerant. nam in templo diui Antonij Confessoris in sublimi arca ad portam Meridionalem gentilitium insigne trium ensium esse conspicitur, sed cognomen Paradisium legitur.

DE SANCTA CRUCE.

De Ioanne à sancta Cruce.

GLORIA rerum gestarum, quam cum exercitu in Picenum missus Ioannes de sancta Cruce copiarum dux secum in patriam reportauit, meritò illustrem reddit, ac dignum facit perpetua immortalitatis memoria. Nam Vbertinus Carrariensis princeps Patavinus Malatestarum Ariminensium affinis, in gratiam uxoris Annæ Malatestæ, ut afflictis eorum rebus succurreret, hunc misit cum satis iusto exercitu in agrum Picenum, quæ nunc Marchia appellatur, ut affines suos in pristinum regnum reponeret. Hi namque electi de principatu Ariminensi, in arces uicinas munitissimas se concluderant, expectantes amicorum subsidia. Hanc rem Ioannes dux strenuissimè gessit. Nam suo statim aduentu, Ferantinum oppidum ab obsidione liberauit: subinde Verunchium. Pinam sancti Martini, & alia pleraque loca munitissima ui cœpit, & paruo tandem tempore prudentia & consilio suo effecit, ut receptum uictum deditione his oppidis, ad obsidendum tandem Ariminum, exercitum traduceret. Quo uiso exterriti Ariminenses ob tantam ducis felicitatem, de pace cum exilibus conuenere, & in Obicium Estensem, & Vbertinum Carrariensem omnem controuersiam, eorum arbitrio sedandam componendamq; deponunt. Is finis felicissimæ illius expeditionis fuit. Quare Ioannes copiarum dux, acceptis obsidibus, cum præclara pace, & summa cū gloria in patriam ad suos reuersus est, & ab Vbertino principe impensè laudatus, & magnis honoribus ac præmijs donatus.

De Petro à sancta Cruce.

PRAESTABAT quoque singulari prudentia in Republica Patavina per ea tempora ex eadem familia uir nobilis ac sapiens Petrus de sancta Cruce: qui unā cum Iacobo Turcheto Iureconsulto censore, seu procuratore Reipublice, & clarissimo iuris doctore, Guilielmo Corradulo, electus fuit ad constituendos fines inter Venetos & Patavinos: pro quibus diu atque acriter concertatum fuerat. Qui quidem fines postea magna cum eorum laude, utrinque probati sunt, & omnis contentio & concertatio denique sopita.

De Ricardo S. Cruce.

MAGNA in tormētis constātia prioribus tēporibus celebrata fuit Ricardi S. Crucis uiri egregij: qui quū esset aliquando Acciolino tyrāno amicus, in monasterio fratrum Alemanorū magister susfectus est, Felice Vero nēsi inde ob suspiciōē sumoto. Verū (ut sunt tyrāntis suspecta omnia) &

& hic paulo pōst illi pari periculo suspectus redditur, quasi cū Felice in tyranni perniciem conuenisset. Comprehensus igitur, quæstionibus & tormentis tam diu torquetur, donec in eculeo, miserabili supplicio extinctus est: & ex nimio pondere, quod pedibus alligatum fuerat, solutis artuum compagibus, ferunt subinde sic mortuo brachia abscisso corpore fune suspensa mansisse. Etenim uir fortis, cū esset innocens, maluit sic occultò, licet longo supplicio, mori (quod honestius duxerat) quàm ementitus culpam, paulo pōst capitis damnatus, compendiosa nece ad spectaculum effusi populi cum proditiōis nota turpiter interire. Id accidit anno salutis humanæ M. CC. LIII.

De Vberto Vadio.

NHILO minus indigna mors fuit, neque minus celebre nomen perpeffi iniuste supplicij Vberti Vadij: qui quum suprā dicti Felicis Alemanorū magistri amicus & familiaris haberetur, captus est ipse à tyranno: nec ritè confessus, nec conuictus alicuius facinoris ob solam suspicionem per urbem tractus, horribili spectaculo discerptus est, & in rogam ardentem postea proiectus, atque in cineres redactus, in foro uentis ludibrio relinquitur. Cuius innocentiam, formam, ætatem, tota ciuitas summo mœrore ac lachrymis (quantum præ tyranni metu licebat) profecuta est.

DE SANGVINACIIS.

De Hylario Sanguinacio.

HINTER claros atque illustres ciues meritum sibi locum asserit Hylarius ex nobili familia Sanguinacia, uir bello insignis, & militari gloria clarus: qui non minus armorum peritiæ, quàm iustitiæ disciplinæ, præ cæteris suo æuo resplenduit. Quamobrem Bononiæ accitus, Præturam ibidem gloriose gessit, & similiter Florentiæ: quibus in magistratibus adeò magnifice se erga omnes habuit, ut in discessu magistratus utrobique magnum sui desiderium dereliquerit, & æternum sibi nomen apud eos ciues asciuerit. Huius sepulchrum cum equestri statua uisitur apud Eremitanos, cum hoc epitaphio:

*Militis Hylarij quem Sanguinacia origo
Protulit, hoc tumulo marmoris ossa cubant.
Hunc domus, hunc mores, hunc uirtus nobilitauit
Plurima, qui Patavæ uixit honos patriæ.
Claruit officijs multis, Bononia dignum
Hunc uocat: & Floris præses in urbe fuit.
Omnibus his mundo magna cum laude relictis,
Verum esse aspiciens mens super astra uolat.
Anno M. CCC. LXXXVII.*

De Francisco Sanguinacio.

FX hac nobilissima familia, per hæc ipsa ferme tēpora haud dispart laude floruit præstantissimus in armis miles Franciscus Sanguinacius, uir singulari uirtute præditus: qui cū esset opum ditissimus, & sanguine nobilis, & amator patriæ libertatis, Francisco Carrariensi tunc Patauio imperanti, parum fidens, utpotè aduersæ factionis, dum longè tutius se esse existimat ruri, quàm in ciuitate, turrim munitissimam, ad habitandum extra urbem, uelut princeps inter agrestes, probatissima ratione delegit. Is erga omnes æquè liberalis, amicitij pollens, & ob id etiam Venetis charus. Quamobrem cū Carrariēsis princeps, Genuensibus confœderatus, bellum ingens & periculosum contra Venetos parasset, & Clodiam quæ erat ditionis Veneræ, ui & obsidione cœpisset, is tunc ultro à Carrariensi principe deficiens, cum ducentis militibus

& agresti manu proprijs stipēdijs in partes Venetorū pertrāsiuit, & in magnis periculis sæpe cōprehensus, & strenuiss. consilio & armis sese habuit, & quo potuit fauore ubiq; Reip. Venetæ præsto fuit. Propter quod Senatus Venetus eum in patritium delegit, & Veneta ciuitate donauit, & cunctis bonis, quibus Carrar. princeps eum spoliauerat, in reconciliatione, ex conditionibus pacis (ut par erat) in pristinum restituendum curauit: anno Domini M. CCC. LXXX. Audio huius posteros adhuc in Creta insula Græciæ clarissima Venetorum colonia inter ceteros Venetos patritios ditissimos esse, & maximè florere.

*De Iacobo Sanguinacio, & Ioannino, & Baptista,
& Francisco filijs.*

IVSDEM fidei proposito erga Venetos fuit & Iacobus Sanguinacius, equestri dignitate clarus, eo bello, quo rex Vngariæ iunctis armis cum Carr. principe in Remp. Venetam conspirarat: qui cum & ipse ad Venetos defecisset Carrariensium tyrannidem exosus, indidjs comprehensus, Carr. principis iussu capitis damnatus est, cuius necem Ioanninus, & Baptista, & Franciscus filij haud multo post gloriosissimè ultifunt. Nam cum Francisco Carr. iuniore à Venetis profligato, Patauium diu obsesum caperetur, hi quingentorum militum manu collecta, præsto fuere, & primum ingressi sunt per portam S. Crucis cum maximo plausu ciuitatis. Quare Venetus Senatus urbe potitus, hos patriæ redditos, prædijs & facultatibus pristinis restitui, ac alijs etiam maioribus locupletari uoluit: M. CCC. V. Postmodum uerò Ioanninus à Senatu copiarum dux factus contra Vngariæ regem, dum transire Forumulium cum maximo exercitu parat, & impedire regis trāitum, magno ausu uiribusq; contendit: numero hostium oppressus acerrimè pugnans, confossus multis uulneribus, gloriosè in armis occubuit. Idem fermè accidit & Francisco Sanguinacio, quem Senatus Venetus misit in montes Grestæ & Brentanici cum maxima militum manu: qui dum ea loca ex audaciā animi incautus speculatur, & nullum periculum pro communi exercitus salute incolumitateq; recusans, tormento ictus repente concidit. Taceo Hilarium alterum insignem equitem, qui nostra ætate floruit, & à Senatu præfectus mille & quingentis peditibus Patauinis missus est in Forumulium cōtra Turcas: ubi quo minus hostilis immanitas coerceretur, per hunc nō stetit, sed Deus propter peccata populi aduersa euenire permisit. Is itaq; ubi hostis abducto maximo captiuorum numero, & multa cede patrata abscesserat, in patriam incolumis ad suos non sine laude reuertitur. Taceo præclarum equitem Scipionem, & postremò uirum insignem Alexandrum Sanguinacium, qui postea à Senatu Veneto in Græciam cum militū præsidio missus, Fameaugustæ grauiorimorbō implicitus, magno patrum dolore interiit.

DE PERAGHINIS.

*De Petro Comite Peraghæ & Philippo cum alijs ex
ea familia.*

ETRVS uir clarissimus ex nobili stirpe Valuasorum, tum diuitijs, tum propria uirtute factus est ab imperatore Peraghæ comes, cum uitæ necisq; imperio. Qui cum in Patauina Republica penè princeps esset, præuidens Acciolini immanis monstri rabiem, tempestiue ante oppressionem libertatis, relicta patria Venetias migravit: ubi postmodum nunquam destitit obnixè extorres ac principes rogare, & præsertim summum pontificē, & Venetos patres, quousq; sapientissimis suis consilijs, ac etiam armis patria fuit à saeuissima Acciolini tyrannide liberata. Huic filia unica fuit Balzanella nomine, quæ nupsit nobilissimo iuueni Marino Baduario patritio Veneto. Erat enim Baduarij insignis familia Venetijs, diu antea Patauinis

Patauinis admodū & semper amica. Nam Ioannes Baduarius, cū ciuitas libera esset, Patauij Prætorē egit. Sic & Stephanus Baduarius æquissimus Prætor rex ita quando Remp. & ædificauit castrum Cittadellæ. Cū ergo Marinus magnis inde prædijs ditatus fuisset, ciuis noster factus est, & longa posteritate eius progenies multos annos Patauū incoluit. Hinc ex Balzanella natus est Philippus, qui postea cum posteritate dictus est Peraghinus Reip. amantissimus, cuius posteri Carr. dominis, usq; quod regnarunt, semper coniunctissimi fuere, domi militiæq; strenui. Ædes horū extāt adhuc apud S. Sophiā uetustissimæ. Ex ea prole natus est Bonauentura Cardinalis, & Semblantes, Eremitani ambo theologi insignes, de quibus supra suo loco satis dictū est. Et alij permulti generosissimi ciues, & milites illustres. Sed ut ad Philippum reuertamur, is auctoritate & subsidio Reip. Pat. ædificauit arcem munitissimam Mirani, an. sal. M. CCC. XXV. Idq; concessum ei fuerat pro cōpensatione incendiij, quando Iacobus Carr. totam Peragam & Vigonciam ei uicinam incendi iusserat, an. sal. M. CCC. XIX. ne comes Goritiæ qui tunc ueniebat in Canis Scaligeri auxilium, haberet ubi iuxta Patauium cōmodè morari posset, & ex ea parte circumquaq; totū agrū depopulari. Castrū uerò Mirani totū post mortē Philippi; an. M. CCC. XXI. die VI. Februarij dirutum fuit, præter arcem, quæ adhuc stat.

De Ioanne Peraghino.

LORVERVNT autē ex hac progenie Patauij aliquandū in armis uiri illustres, hic à nobis merito celebrandi: inter quos nitet celeberrimā fama Ioānis Peraghini, multis legationibus, atq; armis, domi militiæq; insignis: qui in uico Sambrufono, cū esset à Carr. principe illi custodiz præfectus, cum parua militum manu conflixit cum præcipuo copiarum Venetarum duce Nicolao Galerano, qui ex oppido Mestre egressus, agrū Patauinū miserrimè depopulabatur. Sapius quidē & acriter illic cōseris manibus, utrinq; pugnatum est: sed tādē inclinata ad le uictoria, Galeranus dux capitur, reliqui uerò milites palantes à rusticis in ultionem incendiōrum & depopulationis, quā sine ulla pietate patrauerāt, ultra ducentos & quinquaginta sine ulla misericordia trucidati sunt. Dux uerò ipse cum magno numero captiuorum Pat. in triumphū speciem ductus, maximo gaudio totius ciuitatis, à cunctis ordinibus ad uis portam, magnis populi acclamationibus excipitur. Is deinceps in uniuersa Italia inter primos duces sui temporis, tum armorum peritia in bello, tum fide in patriam, tum etiā animi & corporis robore in prælijs, alter Achilles Pat. habitus est. Anno tādē sal. M. CCC. LXVIII. maximis bellorum laborib. afflctus, incidit in pestiferam febrē, ex qua, acceptis de more expiationibus Christianis. breui religiosissimè mortuus est. Et cum liberis careret, Ioānem, & Hieremiam, & Peraghinum, & Iacobinum nepotes suos, sibi hæredes & successores instituit, omnibusq; debitoribus suis, quicquid deberēt, condonauit: quorum nomina sexaginta librarum millia excessisse dicuntur. Elatus uerò maxīma funeris pompa, & regio magis quā priuato more in æde Eremitarum in sacello & sepulchro suorum conditur.

De Marino & Peraghino.

LEBRES quoq; ex hac familia fuerunt, Peraghinus & Marinus, qui postmodum instante bello Venetorum contra Carr. cū uenissent in suspicionem partis aduersæ, ambo unā cum Zanino, & Baptista, & Francisco Sanguinacijs, & Nicolao Lazara, ad Venetos transierunt: qui postmodum in oppugnatione urbis intra mœnia cum uexillo populi Patauini magno conatu irruerunt primi: qua pugna Marinus transfixo genū sagitta acriter uulneratus interiit, sepultusq; est intra marmoreum sepulchrum Iacobini in basilica Eremitarum in gentiliū sacello, ubi legitur hoc epitaphiū:

D 3

Landin

Laudibus insignis Iacobinus uiuere dignus,
 Occubuit strage febris, de stirpe Peraghæ.
 Hanc tibi iacturam gnato Baduaria duram
 Progenies sentis, Venetæ clarissima gentis.
 Cùm quater decenos post Christum mille trecentos
 Duceret in Tauro sol annos, purior auro.

Marini & Peraghini hæredes postmodum Patauio relicto Venetijs incolentes, rursum cum Baduarijs Venetis Baduarij dicti sunt, cessauitq; post transmigratone Peraghæ cognomen. Fuit tamen (ut audio) Iacobinus alter dictus Peraghinus suo tempore, & ipse apud Carrarienses fama & nominis celebritate insignis, qui Cartularius appellatus est: à quo cæteri deinceps, qui ex huius stirpe orti sunt, Cartularij de Peragha nominati: de quibus suprà suo loco dictum est.

*De Andrea Dente, & Limizzone, & Linguacio
 ex eadem gente.*

CELEBRATUR in Patauinis annalibus præclarissimi nominis uir Andreas Dens Comes Placiolæ, iuxta Cartoriũ Cittadellani agri uici, quæ arx erat olim ad ripas Medoaci: nunc aut ex alluisione amnis penitus dirupta est, paruo sui uestigio derelicto. Huic duo fuerunt filij, Limizzo scilicet & Linguacius: à quibus postmodum qui successerunt, alij Limicij cognominati sunt, alij Linguaci. Hi acriter contenderunt cum nobilibus de Ponte Patauinis, ut B. Antonij Confess. defuncti corpus ex arcella ueteri, ubi erat extra portam Caudelonga, deferretur intra mœnia ad basilicâ propinquam D. Iacobi Molinarij. Vicit tandem sanior pars ciuitatis, & sedata contentione, omnium consensu delatum est B. uiri corpus ad uicum Rutenæ, atque ibi in paruo quodam sacello D. Mariæ olim dicato feliciter collocatur: ubi nunc præclarissimũ templum, & ædificium ingentis magnitudinis conspicitur: & Franciscanæ religionis monasterium speciosissimum.

De Guilielmo Dente, & Paulo eius fratre.

EX hac quoq; gente fuit uir magnus Guilielmus Linguacius, cognomẽto Limizzo: qui mille libris emit pagum Comitis Beroaldi Vicentini, ab Henrico Scrouinio suæ uxoris fratre. Is aut interfectus fuit ab Vbertino Carr. ob zelotypiâ scorti, ad quod uterq; accedebat. Ex qua eade orta sunt postmodũ maxima odia, & perniciosiss. dissensio, inter utrũq; familiam. Nam Paulus Dens nolens eadẽ Guilielmi fratris inultâ fore, collecta multorum cognatorum atq; amicorum manu, excitauit maximũ tumultũ in medio foro aduersus Carr. ubi atroci certamine, penẽ ad internecionem Carr. atq; simul Dentium pugnatum est. Sed tandem Carrariensis, aliquot occisis, & compluribus uulneratis uictor exiit: anno salutis humanæ M. CCC. XXV.

De Vitaliano Limizzone.

NIHILO minoris famæ clauit ex eadem familia Vitalianus Limizzoleo Dens, nobilis miles, fidei & constantie erga patriam præstantiss. qui cùm præsidio aliquando Vicentiam missus esset, ita strenuẽ sese habuit, ut singulari quadam ingenij dexteritate, Vicentinos non satis pacatos, ita in si de tenuerit, ut, quoad ille uixit, ausi non sint ulla ratione uel causa à Patauinorum si de desciscere. Atqui postmodum eo mortuo quasi omni patrocinio priuati, paulo post à Republica defecerunt. Is à Dante Aldigerio poeta in inferno inter usurarios, ob multas à se fortassẽ malè partas diuitias numeratur: & socius additur

Reginaldo Scrouinio, acerbissimẽ apud inferos
 perpetuò cruciandus.

De

DE LEONIIIS.

De Paulo Leonio.

ADDAMVS his & aliquot insignes uiros, qui Patavijs Leonia familiā extulerunt: quorū primus Paulus Leonius, tantā fuit existimationis apud Iacobum Carr. principē, ut eidē seipsum, & patrimoniu, ac ferē imperiū totum dederit, solitus ei aliquādo dicere: Locupletare Paule dum per me licet: nam filij mei tuā in me merita non agnoscent.

De Francisco Leonio.

NVLLO pacto prætereunda est hic & insignis rei militaris peritia, ac etiam præclara uictoria Francisci Leonij, præclarissimi sub Francisco Carr. seniore tribuni: quam in finibus agri Pat. apud Lugum palustrē uicem aduersus Venetos consecutus est. Nam cum eō Veneti lintribus, & pluribus myoparonibus cum maximo militum numero adnauigassent, ut munimenta impedirent, quę illic pro tutandis finibus à Patavinis tunc fortē siebant: non modò non adorientiū uim repressit impetum, sed & fregit prorsus, & profligauit omnem exercitū, multis cæsis, & captis pluribus, quos Mox Pat. cum magno triumpho uictoriæ misit: & opus quod interea cœperat, cōsummauit: anno salutis humanæ M. CCC. LXXII.

De Checo Leonio.

DV & quoq; copiarum maximus fuit ea tempestate Checus Leonius, militari disciplina, & gestorum gloria insignis: qui itidem sub Francisco seniore principe Pat. assiduus in omni eius militiā duxit ordines, & eidem in rebus difficillimis ultra cæteros intimus & fidelis semper fuit: utpotē cui thesauros omnes suos expēdendos & seruandos cōmiserat. Hic tandē functus omnibus militiæ munerib. & clarus fama, obiit an. M. CCC. LXXXI. & in basilica D. Agust. sepeliť in sacello, quod uiuēs sibi præparauerat, ubi legiť hoc epitaphiū:

*Clauditur his tenebris Checus, olim Phœbus Olympi,
Et sua mens regnat radijs opulenta per aulas.*

De Luca Leonio.

NIHILO minori laude digna mihi uidetur fuisse constantia & fides Lucæ Leonij erga Franc. Carr. iuniorem, quā Checī erga Franciscum senio-rem: qui quidē nulla spe, nullis pollicitis allci unquam à Venetis potuit, qui Pat. tunc fortē obsidebant, ut eis arcem Montisillicis, cui præerat, clam & inconsulto principe traderet. Quocirca accepta à Venetis fide adeūdī principem, Pat. profectus est: & ut erat summæ fidei uir, egit prius pro uiribus, ut Carr. Senatui Veneto sese submitteret, & urbem, & oppida, & seipsum deniq; eius fidelistrō (cū esset benignissimus) cōmendaret. Quod cū nullis rationibus persuadere potuisset, reuersus in arcem, decreuit potius illic fame mori, quā principi suo fidem fallere. Sed tandem combustis in arce per occultum proditorem omnibus munimētis, ita ut iam obsidionem diutius sustinere non posset, necessitate coactus, ut se militesq; suos seruaret, die quarto Septembris anno à partu Virginis millesimo quadringētesimo quinto, consentiente principe Carrariensi, ut eum interim saluum secum haberet, arcem Venetis dedit: inde securus abiens Patavium ingressus, paulo post admodum senex eodem anno mortuus est, & in sepulchro maiorum honorificentissime conditus.

De Paulo Leonio II.

MAGNIS laudibus in cœlum fertur Paulus Leonius II. uir unus omnium in re militari sua ætate laudatissimus: qui à Francisco Carrariensi iuniore militiæ uniuersæ præfectus, ubique egregiē sese habuit: & præsertim aduersus Mediolanenses, qui sub mœnibus ferē Patavijs, ad

D 4 locum,

locū, qui dicitur Brētellæ, cū inclinare primæ acies cœpissent, indignatus, medios in hostes dilapsus, hasta primū, mox stricto ense viam sibi aperuit ad ipsum hostium ductorem, quem post longum conflictum superatum tādē in suam redegit potestatem, & cū magno triumpho fulis fugatisq; hostibus, opima spoliā intrā mōnia uictor attulit. Nec minori gloria iuxta Veronam uexillum, quod proprijs humoris gestabat, urbis mœnibus primus affixit. Quamobrē post urbis ingressum, mox à Carr. principe in signi dignitate militiæ, in rei feliciter gestę testimonium actutum decorauit. Atqui postea, fractis dissipatisq; Carr. opibus, ab ipso postmodum Mediolani duce fama nominis accitus, inter duces & consiliarios suos primum locum meruit. Idem quoq; ob egregias & animi & corporis dotes, à Ruberto Cæsare comitatus dignitate donatus est, & multis priuilegijs honestatus. Similiter in Galliā profectus & in Britāniā, ab illis regibus militiæ honore decoratus est. Quin ob religionem in Deum, qua mirificē tenebatur, ut Christianū utrum maxime decet, transiuit in Syriam, ad uisendum sacrosanctum Christi sepulchrum. Et deniq; à Senatu Veneto cū ex tota Pannonia ingens multitudo Vngarorum ad hæc nostra loca appropinquaret, unā cum Pandulpho Malatesta ad horum furores coercēdos missus est: cuius opera & consilio factum creditur, ut pax Venetis, post magnas belli impensas, & longos labores, facillimē parta fuerit. Hinc Venetis ipsis postmodum tam charus fuit, ut coniugem ex Superantia gente inter patritios florentissima, quod arctius eum sibi copularent, collocandam curarent. Is tādē illustri fama rerum gestarum, & immensæ pietatis in Deum, ex mortali immortalis factus, transiuit ad luperos, & inter maiores suos cum maxima funeris pompa, ab uniuersis ordinibus elatus est, & elegantissima oratione à Petro de Monte Veneto præstantissimo oratore, amplissimis laudibus commendatus: quæ extat, & quam legi. Floruit circa annum Domini M. CCCC. XV.

De Daniele Leonio.

LAVDATVR pietas Danielis Leonij, uiri nobilis, qui, ut uirū sapientem decet, humanę imbecillitatis memor, cōstrui ac consecrari Deo fecit delubrum in rure Leonis, ubi prædia ingentia possidebat, ascripta ei dote ad alendū residentē ibi perpetuò sacerdotē: effossaq; in medio facello terra, uoluit ibidem sepeliri sub marmorea tabula, ubi insculptū est hoc epitaphiū:

*Annis mille Dei tercentum septuaginta
Octo, post partum Virginis hic obiit.
Tumq; dies mensis uiginti cū daret octo
Augusti solitis legibus ordo fluens,
Progeniti clara Danielis stirpe Leonis
Terrea pars tumulo conditur, alma polo.*

De Hieronymo Leonio.

PRAESTANS uirtus, & singularis comitas, & bonarum literarū scientia, Hieronymi Leonij comitis, & equestris ordinis illustris uiri, & doctissimi philosophi, hoc loco nullatenus reticere iure possunt: qui cū inter ciues suos nobilitate, diuitijs & honoribus excelleret, unus interim tamē super omnes humanus, mitis, probus & liberalis semper est habitus: insensum nemini, gratus omnibus. Atqui id ei cum multis Patauinis cōmune fuit: sed hoc ei hac tempestate singulare & proprium, quod dum priuatus in patria ciuis ageret, in oppido Sanguineto, & uitæ & necis regiam habuerit potestatem: cui tali tantaq; modestia & æquitate præfuit, tantaq; id iustitia rexit, ut omnes oppidani illius obiectum eo mœrore sint prosecuti, quo filij parentem. Verū dum eum ereptum acerbissimē conqueruntur, unicum ijs in tanto mœrore solatium fuit superstes Comes Gentilis eius filius, patri quā simillimus ipse: ita ut nihil prorsus à paternis moribus degeneraret. Qui quidem cessit ē uita heros noster Leonius, ætate adhuc uiridis, sed religione, & pietate, & in Deum meritis maturus: anno D. M. D. LIII. mens. Decemb. & magnificē de more patriæ, ut tantum uirum decebat, in æde D. Benardini in maiorum suorum sepulchro conditus.

De.

DE BUZZACHARINIS.

De Arcuano Buzzacharino.

OST Salionem Buzzacharinum, qui (ut superius dictum est) in omni disciplinarū genere claruit, ex hac familia multi uiri præclari, tam armis quàm literis prodierunt: sed in primis in militaribus studiis inter præcipuos claruit Arcuanus, siue, ut rectius dicatur, Herculanus Buzzacharinus: utpotè qui Herculem illum fortissimum, generositate animi, & armorum studiis (quātum in se fuit) semper est imitatus. Hic à principe Carr. Francisco seniore genero suo, factus copiarum dux, & imperator totius exercitus, multa præclara gessit, ac plurima bella confecit, & inter alia missus aduersus Venetos, Taruisiū durissima obsidione uallauit. Asulum uerò, Anouale, Serrauallū, Cornelianum, aliaq; oppida Taruisina opulētiss. in deditionē accepit. Nec interim priorem obsidionem urgere destitit, quousq; Veneti necessitate coacti, Leopoldo Austriæ duci Taruisium ipsum, ne in Carr. manus ueniret, quem tunc maxime oderāt, libere resignarunt. Qui cum ingenti Germanorū exercitu urbem ingressus, eam ab obsidione & à fame omnino liberauit, anno M. CCC. LXXXI. & ex quo defece- rat à Scalensibus ad Venetos XLIII. Hic etiā Romanum, quondam Acciolini op- pidum, tunc aut Venetorum penè inexpugnabile, tum uiribus, tum armorum uirtu- te & ingenio tandem cepit. Extat de obsidione Anoalis huius quoque uiri memo- ria in quodam lapide in pariete domus, è regione D. Ioannis in Viridario: qui est medius inter sex alios ita insculptus.

Inscriptio.

Hi lapides septem Anoalis à ponte egregij
Sub militis domini Arcuanide Buzzacharinis
Armigerorum mihi in obfessu mag. herois
Pataui Francisci Carrariensis, Capitanei
Auspicijs ui educti, huicq; muro sic ligati
Testantur ad posteros.

M. CCC. LXXXVII. die XVII. Aug.

De Ludouico Buzzacharino, & Ludouico Obicio.

N eodem bello sub eisdem principibus Carrariensibus, duces & tribu- ni, eiusdem nominis Ludouici duo fuerunt: alter Buzzacharinus, alter Obicius, æque in armis strenui, & rei bellicæ peritissimi. Iecirco me mo- dò tanta inter eos sine ulla exceptione communitas suadet, hic quoque uno simul contextu utrunq; referre, licet alterum altero eo bello missio- rem fuisse compertum sit. Nam ambo simul pari imperio ad tutandos fines missi ad uersus Venetos, Obicius ubi ad perferendum tam ualidum exercitum præualere non posset, sensim se recepit in tutum. Buzzacharinus uerò, cum pertinacius tanto in discrimine urgere propositum non desistit, superatus tandem Venetias captiuus deducitur. Verum haud multo pòst, habita captiuorum permutatione, unā cum quibusdam alijs captiuis in patriam redijt Carrariensi principi, uti antea charissi- mus, & in rebus arduis maximopere probatus.

De Francisco Buzzacharino.

DEM præstitit per id tempus, sed diuerso prælio, Franciscus Buzzacha- rinus, qui positus ad custodiam castris Carri, ut hostibus transitum suis præsidij impediret, per biduum continuam oppugnationem uniuersi exercitus Venerorum, animose fortiterq; sustinuit: tanta quidem ani- mi constantia, & tanta corporis ui, ut ubicunq; occurreret, hostis eum uelut fulgur belli perterritus declinaret. Atqui tandem nullo constantis ducis aut fortissimi militis officio prætermisso, animo impavidus, consilio, uiribus armisq; conspicuus, munimentis tādē, & arce solo æquata, ab hoste capitur, & ut in ei- usmodi prælijs euenire sæpe solet, commutatus paulo pòst suis à captiuitate redditus est, & ab uniuersa ciuitate magnis plausibus, & cum maximo gaudio receptus.

De

De Aloysio Buzzacharino.

QUID hic dicam de Aloysio Buzzacharino maximo Venetorum tribuno. Qui (ut legitur in Venetorum gestis) profectus cum exercitu in Dalmatiam ad expugnandum Sibenicum, quod tunc Vngariæ regi parebat, statim ut eò peruenerat, positis castris iuxta litus maris, paulò post tentata uiriliter oppugnatione, illud uic cepit, & Veneti Senatus ditioni subegit, anno incarnationis Domini M. cccc. ix. Is etiam aduersus eundem regem in Forum Iulij dux copiarum factus, gloriose sese habuit. Quid uerò præterea in reliqua uita aut morte gesserit, nihil certi hæcenus habere certè potui.

De Aloysio II. Buzzacharino.

SED quoniã de Buzzacharinis olim in militiã claris, mētio est, haud ab re mihi facere uideor, hic & alios Buzzacharinos, qui nostra hac ætate floruerunt, antiquis illis pariter cōmiscere: & in primis alterum Aloysium Buzzacharinum, qui præfectus arcis Arimini sub auspicijs Malestætarum principum, strenuè sese gessit: & Pauli Ciaschi uices gerens, anno D. M. xxv. & Clem. vii. anno ii. uti alter copiarum dux, sub auspicijs imperialibus ita gloriose sese habuit, ut ab exilio, pōtificis munere in patriam fuerit restitutus: ubi relicta militiã inter suos urbanis honorib. deditus, haud diutius postea moratus, obiit extremum diem, & conditus est in sepulchro suorum.

De Vincilao Buzzacharino.

VINCI LAO animi fuisse constat hac nostra ætate Vincilaum Buzzacharinum, uirum fortem & animosum, & omnis prorsus timoris expertem. Is militiam secutus, eximiam ubique operam in armis præstitit. Patauij uerò in hastilibus ludis ita strenuè se gessit, ut ludorum primos honores cunctis applaudentibus tulerit: licet auri precium Aloysio Valdezuccho honestæ rationis causa concesserit. De eo tunc Franciscus Saonara hoc carmen lusit:

*Mars artem, Neptunus equum, telumq; Minerva,
Iuppiter ingenium, Lemnius arma dedit.
Hinc noua militiæ surgit, noua gloria Martis:
Ecce Antenoridum Buzzacharinus honor.
Plaudite quòd uicit, quamuis donauerit aurum
Hoc nihil est: huius fama per astra uolat.
Si quis in hunc hasta querit concurrere, cedit,
Vincit ab auspicio nominis ille sui.*

Verùm cum is postmodum in ciuili discordiã patrata eade exul patriam reliquisset, & Mediolani honestatus magnis honoribus militiam sub auspicijs Cæsaris exerceret, à tergo per prodicionem à sicario immaniter percussus, cæsis poplitibus, humi repente concidit, & effuso sanguine, statim moritur, honestoque ibi funere sepelitur.

De Bernardo Buzzacharino.

BXITVS miserabilis Bernardi Buzzacharini, cogit me deslere hic patriæ iacturam, quã passa est ex immatura morte doctissimi iuuenis: qui per carnis priuij licentiã, cum unã cum sodalibus domi noctu luderet, & (ut fit) alter in alterum incurfaret, accidit malo quodam fato, ut unus eorum, accepto ense ibi fortè per tenebras inuento, credens illū obrectum esse uagina, nescio quo infausto casu ludēs, iuuenē infelicissimū percussit: ex quo uulnere die

die tertio miserabiliter interijt. Huius mors maximo luctu affectit totam ciuitatem, & praesertim matrem, & percussorem ipsum, qui tanto mœrore postea affectus est, ut per decem continuos annos, tandiu enim superuixit, nunquam amplius de morte latari uisus sit, quod quem ob eius uirtutes, & assiduam consuetudinem, eque ac fratrem, & multo plus quam amicum coleret, ita temerè occidisset. Hunc etiam uni cè dilexit Ludouicus Gagliardus, qui in defuncti monumento hoc mutuo amoris elogium in templo diui Augustini in gentilitio Buzzacharinorum sacello iussit insculpi.

Elogium.

BERNARDO BVZZACHARINO ADOLESCENTI, HUMANIORIBVS IN LITERIS, LIBERALIVMQVE ARTIVM STVDIIS, INGENIO ADMIRABILI: PRVDENTIA, TEMPERANTIA, CAETERISQVE ANIMI DOTIBVS ADMODVM PRAEDITO, AC NVLLI SVAE AETATIS SECVNDO, AMICA MANV MISERABILITER INTEREMPTO, LVDOVICVS DE GAGLIARDIS HOC AMORIS ET VERAE AMICITIAE TESTIMONIVM POSVIT. OBIIT ANNO DOM. M. D. XLI. DIE VII. MARTII, NATVS ANNOS XXVIII. MENSES X. DIES XXIIII.

De Vincilao secundo & Pataro Buzzacharinis.

LORVERE in militia ex Buzzacharinis, sub inclyto duce Octauiο Farnesio in Aemilia proximis annis illustres tribuni, Vincilao & Pataro fratres: qui diutina obsidione oppressi, fameq; afflicti, pro fide seruanda in Corsica insula, in oppido sancti Florentij inopia com meatus, comedere fursur marinis aquis dilutum coacti sunt. Atqui tandem soluti ex illis incommoditatibus incurabili morbo affecti, post paucos dies ambo defuncti sunt: alter Parmæ, alter in patria, maximo mœrore Octauij principis, cui fidi admodum fuerant: & matris in primis adhuc superstitis: Epitaphium autem Vincilao Parmæ appositum eiusmodi fertur:

VINCILAO BVZZACHARINO PATAVINO GVID. F. NOBILITATE GENERIS, ET ARMORVM PRAESTANTIA ILLVSTRI, GRAVIBVS AT ASSIDVIS MILITIAE LABORIBVS EXTINCTO, OCTAVIVS FARNESIVS PARMÆ PRINCEPS OB EXIMIAM EIVS IN ARMIS VIRTVTVM, FIDEIQVE CONSTANTIAM, HOC MONVMENTVM P. IDEM PATARO EIVS FRATRI BENE MERENTI, DOMI, MILITIAE, VITAE, MORTISQVE SOCIO INFRA TRIDVVM FACTVRVS, NISI ILLE IN PATRIAM REVERSVS AGNETI CAPILISTIAE INFELICISSIMAE MATRI, HOC OFFICIVM ATTVLISSET. VIXIT ANNIS XXXIX. OBIIT ANNO M. D. LIIII.

De

De Guidone Anoalio.

SED ab antiquis paulo digressi, rursus (ut res fert) ad alios reuersi, de Guidone Anoalio referamus: qui cum Vicentiae in curia Acciolini tyranni non in postremo loco foret, audita publica decollatione Guilielmi Campi S. Petri, sciens morem tyranni esse, ut aduersae partis sibi suspectos sustulisset, quaestiones propinquorum & amicorum eorum facere, atq; in intimos familiaresq; deinceps uehementer grassari. Quocirca ne & ipse una eodem gladio paulo post caderetur, qua ratione fugam arripere tuto posset, ita callide excogitauit. Nam cum esset iam iam capiendus, nec exire clam moenia posset, Zyramontē Acciolini fratrem nothum, cui equum sciebat esse uenalem, adit, atq; hunc dolose sibi sibi petit ad probandum: quod illico factum est. Mox ad experiendum equi cursum, extra portam urbis uenditores cum equo se conferunt: quod ubi primum uentum est (hora erat quasi uespertina) Guido equum insiliens (ut erat equitandi peritus) uertens in gyrum equum, quatit calcibus paulatim excitans eum ad cursum: ubi aliquanto longius sese uidet, concitato demum equo, laxatisq; penitus habenis, quanta potest uis, cursum arripit: & ita, deluso hoste, tota illa nocte fugiens in tutum sese recepit, & ab imminente nece, & a tyranno sese prudenter absoluit, anno Dom. M. C. C. L. I. Haec refert Rolandinus in suis annalibus.

De Aueduto Aduocato.

AT multo secius audax ex equo factū successit Aueduto Aduocato Patringentis spiritus uiro: qui cum in castro Brentae ab exercitu Acciolini tyranni diutius obluderetur, nec se ultra tueri posse speraret, equum ascendit, & armatus egressus solus magno impetu in hostes insultans, hasta uiam sibi per medios hostes aperit, qua contracta, ense stricto obuolus intrepide ferit: sed Teutonum turba uallatus, occiso equo, ubi aliquandiu pedes uiriliter decertasset, misere circumuentus, & ante, & a tergo mox capitur, simulq; & arx ipsa mox deditur. Pataviū deductus, impio Theobaldi praetoris iudicio in gratiam nequissimi tyranni publice in foro obruncatur, anno salutis humanae M. C. C. XL.

De Simone Plombiolo aliàs Agelfreto.

ERVDITIO & sapientia Simonis Plombioli magis fortasse requirebat, ut is superius inter eruditos, quam hic inter fortes memoraretur. Fuit enim uir doctissimus, & amore sapientiae non contentus patrio gymnasio, Bononiam ad perdiscendas leges profectus, ibi magna cum laude aliquot annos uersatus est, & doctrinalibus infulis decoratus. Sed cum magis curiae & foro ad consulendum quam scholis ad interpretandas leges idoneus haberetur, semper uel foris in aliqua legatione, uel in patria residens, Reipublicae negotia constanter fideliterq; consilio & sapientia procurabat. Quocirca hic eum potius in clarorum ciuium catalogo, quam superius in doctorum numero censui collocandum. Is igitur ob singularem iustitiam, ac praeclaram doctrinam, Bononiam bis accitus, gloriose ibi Praetorem bis egit. Quinetiam ita obsequiose Acciolini tyranni moribus sua se prudentia accommodare didicerat, ut tyrannus ei tantum fideret, quantum suorum necessariorum praeterea nemini: quatenus eum praecunctis avario suo unū & in primis praefecerit. Verum quia fuerat prudentissimus, & (ut aiunt) omnium horarum, sublata tyrānide, suis ipse ciuibus, una cū ceteris patriae libertati congratulatus, uixit in patria pacatissime, gratus & charus omnibus.

De Partenopæo Discalcio.

NON sinit se hic tacitum pertransiri Partenopæus Discalcius: qui cum esset uir magnanimus, & in arte militari praestantissimus, qua nocte Franciscus iunior furtim ingreditens patriam, Pataviū recuperauit, illic cum centum ballistarijs in eius auxilium praesto fuit: & in campo Carmelitarum, pelle uituli, quem forte in cena ipsi manducauerant, uexilli

uexilli loco (ut tempus ferebat) hastæ appensa. Quæ res principi & ad perterre faciendâ subsidia Galeatij ducis, & ad excitandos ciuium animos ad capeßenda arma, magnopere eo exemplo profuit. Is pròpterea, quoad uixit, & togatus in Rep. & armatus in bello, semper & ubique illustris fuit: & principi summè gratus, & hostibus ualde formidabilis.

De Petro Zabarella.

EC prætereundum quoque censui hic Petrum Zabarellam, militiæ in signem: qui sub Carrariensibus, quandiu Patauij ditionem tenuerät, inter tribunos militum honestissimum locum tenuit, & subinde illis expulsis, sub Rep. Veneta nihilo minore honore habitus, magna cum laude militiæ stipendia meruit. Is etiã hastilibus, siue equestribus ludis adeò strenuus fuit, ut in Hispaniã profectus (ut fertur) inde in maxima celebritate illustrium heroum honoris præmium, & laudis coronam reportarit: quo insigni factò nihilo magis patriam, quàm uniuersam Italiam obnoxiam sibi reddidit. Hanc quòd Patauinus, illam uero quòd Italus esse noscebatur. Hunc sepultum audio in sublimi tumulo prope Antenoris arcam iuxta D. Laurentij.

DE VIGONCIIS.

*De Archizelino, & Conrado, & Barifono
de Vigoncia.*

Archicelino nobilem Vigonciæ familiam claruisse satis constat: qui cum esset prudētissimus, simulauit amicitiam cum Anselisio Acciolini tyranni uicario, nihilo mitiore, nec amictiore nobilibus Patauinis, quàm immanissimo ipso tyranno: qua sanè ratione in tantis malis ab omni angustia tyrannica cum paucis unà cum tota familia sua immensis fuit. Huic fuerunt duo generosissimi filij, Barifonus & Conradus. Barifonus autem (ut fit, quia iuxta illud, Fratrum quoque gratia rara est) à fratre dissentiens, ubi luxu, alea & nimia prodigalitate omne patrimonium decoxerat, militiam secutus, à Patriarcha Aquileiensi inter primos tribunos connumeratus est, & ab eodem stipendijs militaribus, & largis muneribus postea ditatus. Ab hoc autem nobiles Barifoni cognomen accepere. Cæterum nescio qua ratione contigerit, ut ij, quibus Vigonciæ nomen mansit, Vigonciæ uicum, prædiãq; Barifonis conceßerint: qui quidem sicut nec nomē, ita nec insigne Vigonciæ familiæ retinent, licet Vigonciæ prædiã soli possideāt.

De Conrado de Vigoncia I I.

VIT autem & alter Conradus de Vigoncia nepos superioris Conradi uir militaris, & militiæ honoribus præstans, atq; duorum castrorum dominus: Corani scilicet, & Vighizzolli. Is Canis Scalensis partes secutus, Vighizzollum qua ualuit arte, muniiuit, ubi se cum alijs exulibus, & proscriptis ciuibus continebat: qui quidem sæpe inde exeuntes agros circunquaque diripiētes, Arquadum uicum pulcherrimum prius direptum, iniecto multis in locis igne etiam combusserunt: anno salutis humanæ M. CCC. XXII. Neque enim is æquo animo ferre poterat, quòd esset, prout ipse arbitrabatur, iniuste à patria relegatus, eò quòd in seditione ciuili, quæ à Paulo Dente concitata fuerat, contra Carrarienses ei pugna interfuisset: quandoquidem non contra patriam, sed contra seditiosos arma sumpsisset, & non ad inferendam uim, sed pro tollenda potius seditione certasset. Quamobrem his iniurijs permotus, ex Vighizzollo castro suo ualde munito, agros uicinos percurrrens, magnas undique prædas agebat. Atqui tandem à Patauinis ui & armis inde electus, præ ferocitate
E animi

animi quiescere non ualens, ingreditur arcē Coraniā, quæ est in finibus Venetorū: ea nunc dicitur Delcorame. Inde etiam cū quibusdam exulibus hostiliter in pagos propinquos eodem modo prædabundus percurrens, publicè palamq; se hostem patriæ proficitur: sperans (ut erat animi audacis) agrestes & incolas undique ex illis finibus allectos, prædandi licentia ad se concursuros: atque ita collecta sibi sceleratorū manu, & interceptis cōmeatibus, se in patriam facile eadē, qua fuerat expulsus seditione rediturū. Sed longè aliter paulo pōst misero sibi euenit, quàm putarat. Rustici enim copijs eius pollicitisq; diffidentes, in fide pro patria permāserunt. Atqui Patauini indignè ferentes tantam huius audaciam, miserunt Nicolaum Carrariensem, uirum in armis strenuum, & scientiæ militaris maximè peritum, cum satis iusto exercitu ad cohibendam hostilem hominis audaciam, & ad comprimendos eiusmodi temerarios conatus, antequam longius coalescerent. Aggressus itaque turrim eam militum corona circumdat: & tandem ui multa, & ualido impetu munimenta irrumpens, occisis multis, & captis pluribus, & plerisque etiam, dum effugere sperant, in imo fossarum fundo demersis, arcem Coraniā ui capit. Qui capti fuerant Patauium pertracti, uti patriæ rebelles & hostes morti adiudicati, omnes ad unum laqueo necantur. Conradus uerò propter generis nobilitatem, & militiæ honorem, Patauij intra prætorium capite plectitur, omnibus collachrymantibus, & humanarum rerum inconstantiam, & aduersam uiri potentis fortunam miserantibus: & præter cæteros uel in primis Carrariensibus, quibus fuerat aliquando ob altitudinem animi perquam familiaris & gratus. Huius funus magna cluium frequentia fuit celebratum, & corpus eius in templo diui Antonij Confessoris in sepulchro suorum honorificè tumulatum.

De Alberto Roberto.

ADDENDVS est ijs Albertus Robertus, bellator fortis, & tribunus militaris rei bellicæ egregiè peritus: qui sub principibus Carrariensibus illustribus copiarum dux fuit, & in magnis & arduis rebus ijs ualde probatus. Ziliolam is Francisci Carrariensis iunioris filiam Nicolao Estensi desponsatam, & suæ fidei commissam, Ferrariam deduxit. Is quoque postmodum in hastilibus ludis, qui in nuptijs Iacobi III. Carrariensis celebrati fuerunt, quò præclarissimi quisque Italiæ principes ad spectaculum, & pleriq; armati concurrerant, honorem ludorum, & certaminis præcij cum ingenti gloria, & applausu uniuersorum ordinum consecutus est. Anno dominicæ incarnationis M. CCCC. III. pridie idus Februarias. Idem quoque cum CCC. equitibus cataphractis missus in Insubriam aduersus Mediolanensem ducem, cepit Laudam, & restituit eam Ioannino Vignali, quem ex ciue Laudensi principem fecit. Egit itidem de alijs multis extorribus, in suas patrias restitutus. Quocirca summa cum gloria ac triumpho Patauium ad suos reuersus est.

De Iacobo Panico.

PRAECLARISSIMUM planè factum & maximè memorabile fuit Iacobi Panici uiri ex nobilissima Comitum de Pannico familia geniti: qui cū tempore obsidionis Patauinae esset præfectus arcis Plebissacii, tanto animi robore pollebat, ut cū iam pridem totius Plebissacii ger subiectus Venetorum imperijs pareret, & reliqua omnia municiplia Patauina à Carrariensi principe ad Senatum Venerum defecissent, nunquam tamen aut aliqua spe præmiorum, aut minarum trepidatione induci poruit, ut arcis deditionem Venetis faceret. Atqui tandem capta urbe, ipse ultro postea Senatum Veneto sese dedit: à quo (ut par erat) & laudatus, & honoribus auctus recessit.

De Paganino Sala.

PAGANINVS Sala uir nobilis ac sapiēs, per hæc ipsa tempora apud principem Carr. in maxima fuit existimatione, & primus à consilijs. Is missus legatus ad Leopoldum Austriæ ducem, & Tarujsij dominū, pro componendis

nendis rebus, & pro bello sedando, quod cum Carr. principe occasione Taruisij, in Venetorum societate acceptus susceperat: cum esset facundissimus orator, & multa prudentia praeditus, talem operam in ea legatione praestitit, ut pacem fieri aequi conditionibus breui temporis spacio impetrauerit. Fecit enim ut Taruisium esset Franc. Carr. & pro impensis Austriae duci solueret centum millia aureorum. Et sic legatus Pat. cum maximo comitatu (ut res tanta poscebat) nomine Carrar. principis Taruisium acceptis de more portarum clauibus ingreditur, & Franciscus. senior urbe diu desiderata, & tandiu acriter oppugnata, pacifice, & absque ullo tumultu positur. Anno M. CCC. LXXXI. Idem uero dux paulo post, Ciuitale & Feltrum pro quinquaginta millib. aureis eidem principi, praecipua Paganini opera & autoritate concessit. Alia praeterea multa praecleara gessit Paganinus, propter quae in magna ubique existimatione semper fuit: sed nihil aequae praeclearum ac tanta laude dignum, quam quod tam concupitam a cunctis pacem attulerit suo studio utrique ciuitati: Patuinae scilicet & Taruisinae, quae longo bello aequae affligebantur. Nec id minus praeclearum, quod & Ciuitale & Feltru Italicas urbes, e manu barbarorum ereptas, absque ulla caede Italico principi reddiderit: qui adiri sine interprete posset, & suas quisque fortunas deinceps, tuto & pacifice possidere. Quod iam diu ob diuturnos bellorum tumultus, & depopulationes hostiles, facere nemo poterat.

De Gagliarda Cittadella, & Hieronymo Gagliardo.

ARRARIENSIBVS quoque amicissimus fuit Gagliardus Cittadella, uir praecclarus: qui cum & armis & consilio in re militari longe praestaret, Comitibus Carr. praecipuus tribunus fuit, & inter primos unus omnium semper habitus: quippe cui in omnibus militiae rebus ita deferret, ut nunquam fere ardui quicquam sine eius opera consilioque perageret: usque adeo, ut quicquid praecclare ille gesserit, eum sicuti periculi & gloriae socium, & participem semper haberit: ex quo euasit celeberrimus, & multi nominis, & ubique in tota Italia praecclarus. Ab huius postea nomine, nobilis & antiqua Gagliardorum familia: nam quae Cittadella antea dicebatur, deinceps ob eximiam praestantissimi uiri famam in hunc diem Gagliardum cognomen suscepit: ex qua multi insignes uiri hactenus prodire: ut Galeacius Gagliardus, quem in armis aliquando praestitisse nos adhuc adulescentes nouimus: & qui magno huic familiae decori & ornamento nuper fuerat Hieronymus Gagliardus, Urbini ducis, & copiarum Venetorum imperatoris antesignanus, & uexillifer. Erat enim procera statura, & ut corporis, ita altitudine animi, & robore uirum praestantiss. & ad militiam ipsam, & labores militiae perferendos natus. Ceterum adhuc aetate uiuens extra omnium expectationem graui morbo perplexus, non immemor pristinae generositatis, hanc uitam pie Christianaeque reliquit. Nam ac cito sacerdote, peccata sua confessus est, & acceptis de more sacramentis, astantibus, consanguineis, & uxori forti animo uale dicens, paulo post expirauit. Anno Domini M. D. LII. & celebri funere cum suis maioribus conditus.

De Nicolao Musato Canonico.

MMORTALI memoria dignum mihi profecto uisum est audax facinus, & intrepidi animi constantia Nicolai Musati Canonici nostri Pat. & ciuis praestantissimi. Nam dum patria a Venetorum exercitu cincta, & pestis & fame undique grauissime premeretur, ut pati diutius nullatenus obsidionem ualeret, & populus de deditioe ubique mullaret, sed nemo palam hiscere, & id ad principem deferre audebat: is unus tandem inuentus est, qui Dei amore, & pio affectu in patriam, in frequenti ciuium conuentu dum esset, paulo progressus a turba, in conspectu principis precatus prius dicendi ueniam, quae potuit modestia, coepit ex ore omnium enixae principem rogare, & obsecrare, & dicere, ne ulterius tam afflicti populi patientia aburi uellet: satis diu pugnatum esse, & innumeros penae ciues, partim fame, partim peste, aut ferro aut fuga sublatos: reliquos uero perturbatos, & tributis, & uectigalibus oppressos, iam omni spe salutis

expertes, aut fugam parare, aut deditiōem meditari: quod ei ex tacito singulorum uultu, ac suspirijs, & lachrymis circumstantium satis constare posset, atque id à se uo, uoce dici, quod omnes facere mente cogitant, quando id fieri cogat extrema necessitas: superesse adhuc tempus ei, quo & suis, & sibi minori quàm possit incommodo consulat, hanc esse Dei optimi maximi uoluntatem, cui in tanto rerum discrimine cedere, pium admodum, & Christiani principis opus esse, sicut & sapientis est opportune necessitati parere. Carrariensis autem præ iracundia & dolore animi uehementer commotus, ac uix sui compos, ad eam rem nihil respondit: sed accerrimè comminatus, eiusmodi monitorem multis uerborum contumelijs affectu, & conuicijs acerbis impetitur, repente è conspectu suo abire præcepit. Veritus nanque tumultum populi fluctuantis in eum immanius quicquam iubere, aut moliri quippiam foedius, ausus non est. Verum postea neque dies, neque nox, neque ulla hora quies fuit, neque loco, neq; mortali cuiquam aut tempori satis fidere, ciues iuxta ut hostes formidare, circūspectare omnia, & ad omnem strepitum ac motum pallefcere. Quare cœpit exinde ualde perterritus magis magisque tacitus meditari secum, quo pacto urbis deditiōem, honestiori quapiam conditione Venetis faceret: sed nihil infelicissimo principi ex sententia aut uoto successit, nisi fortasse mors, quam sapius optare incassum miseri solent.

DE GROMPIS.

De Petro Grompo.

IN hac heroū serie non censeui Petrū Grompum strenuiss. militem omnino prætermittendū esse silētio, ac sine aliquo insignis facinoris elogio præterire. Is em̄ Frac. Carr. in urbē, unde electus fuerat, redeunti cū magna agrestium uirorū manu obuius factus, subter pontem Bouetæ prope adē diui Iacobi irumpens primus cū eo mœnia ingressus est, primūque cum suis discurrens usque ad Eremitanos magnis clamoribus undique populum illius regionis ad arma concitauit: & ita denique magno impetu, fractis ualuis uicinæ portæ, effusa undique urbana multitudo, in auxilium principis egredientis procurrat in forum, & mox inde perterrita ac fugata ducis Mediolanensis præsidio, & in arcem conclusa, totam urbem liberè peragrauit, quæ eo die de manu hostium incredibili celeritate erepta tota reuerso principi præter arcem patuit: sed & hæc paulo post eadem felicitate, & Grompi & aliorum ciuium uirtute in deditiōem recepta est. Postea autem, parta sic feliciter uictoria, ob operam in ea re optimè nauatam, publicè in maxima populi frequentia, Petrus Grompus unā cum Rodulpho Carrariensi, & Mapheo Castellano, ac Ricardo Valuasorio, & alijs cum summa pompa, honore glorioz militiæ simul decorati sunt, & multis muneribus & immunitatibus donati.

De Vbertino Grompo.

VIC frater fuit Vbertinus: qui cū esset uir strenuus, & prudentiæ singularis, electus est primus prætor Annoualis oppidi Taruissini, anno salutis circiter M. CCC. LXXXI. quo illud à Venetis ad Carrarienses dederat: ubi strenuè sese gessit, & maximam inde laudem reportauit.

De Iacobo Grompo.

IDDAS suis hisce gentilibus Iacobum Grompum, iuuenem hac nostra ætate insignem, hostili manu miserabiliter interemptum: qui licet insigni animi uirtute præditus fuerat, id tamen decus quod pollicebatur, si maturiorem consecutus fuisset ætatem, tam paucis annis præstare non potuit. De hoc Francisco Sauonarola hoc cecinit epigrammum: 116

*Hic situs est Grompus raptus iuuenilibus annis,
Quo fuit Euganea nullus in urbe prior.
Moribus, ingenio, formâ præstantior alter
Non erat: hostiles hunc rapuere manus.*

DE CARTORIIS.

De Guilielmo Cartorio.

VILIELMVS Comes Cartorij uici olim celebris & frequētis, qui nunc assiduīs alluuiōibus amnis Medoaci seu Brentæ funditus disiectus est: uir fuit potens, ex nobili Maltrauerforū familia genitus ducens, cuius maiores cum Bozza Noniano, & Comitibus Corraroduli de finibus contententes, militaribus turmis inuicem aliquando acriter ceciderunt. Guilielmus bis Cartorium restaurauit: primò quidem anno salutis circiter M. CCC. à Veronensibus incensum ac dirutum. Secundò à Friderici imperatoris militibus, qui in eodem uico pernoctarant, absque ulla misericordiā deuastatum, tanquam hostile oppidum combusserunt: & si tunc Guilielmus, Acciolini amicus & sectator esset, & partes Cæsaris potissimum sequeretur. Quin tantum odij aduersus Cartorianos conceperant barbari, ut (quod uix credibile uidetur) cū supra cæteras nationes, quàm dici possit, indulgentissimè Baccho libent, & inebriari tam libenter soleant, uites tamen quascunq̃ poterant, ipsis Bacchi munera impudenter inciderunt: incolas quoque ipsos occisuri, nisi se aut celeri fuga subtraxissent, aut arce & latebris occultassent. Anno salutis humanæ M. CCC. XXXVII. Fuit autem Guilielmus (ut dixi) semper in partibus Acciolini, sed Ansedisio eius in ciuitate uicario maximè inuisus: quia is delecte prorsus nobilitate Patauinam, & auidè haurire miserorum ciuium sanguinem cupiebat: cuius sententiæ Guilielmus prorsus aduersabatur. Propterea falsò maiestatis, & perduellionis intinulatus, ac comprehensus in carcere animi dolore confectus miser occubuit, annos natus LXX. Gerardus uerò & Acciolinus eius filij, unā cum Brisco & Vado nobilibus uiris de Vigoncia in foro uno eodemq̃ die publicè decollati sunt: ex eo nimirum maximè suspecti, quòd essent Dalezmaninis sanguine & arcta propinquitate coniuncti. Et ita miser male fidens amicitie tyranni, extitit posteris exemplum, quatenus sit tyrannorum amicitia exoptanda, & eorum favoribus fidendum. Tunc ergo unā cum Guilielmo destitit Cartorij principatus. Et subinde omne ius, à priuato ad publicum in Cittadellam à Republica Patauina nouiter constructam, translatum est: à qua Cartorium quatuor millia passuum distat. Verumenimuerò, & si in Guilielmo defecit omnis illius progenies masculina, & omnis imperandi iurisdictio tunc sublata fuit: mansit tamen adhuc stirps & cognatio Carteriorum, ex qua ipsa nostra Scardeonia familia defluxit, licet modò sub alio cognomine uocitetur: quæ alluione Brentæ domibus & prædijs ferè spoliata est, & ad imum depressa. Legimus enim tempore Alberti ducis Carinthiæ, anno Domini M. CCC. XX. quando tota ciuitas lustrata fuit, & omnis incolarum numerus recensitus, Ansedisium Cartorium habitasse Patauij, cui fuerant tres filij, Vbertus, ac Petrus, & Iacobus: à Petro autem Matthæus ortus est, & ex eo Tiso, ex Tisone Bartholomæus, nobis proauus, qui gentis nostræ primus, abrogato Cartorio cognomine, Scardæuonius deinceps est appellatus: quod cognomen familie nostræ in hunc diem perdurat, & hoc à pisce Scarda, qui in amne Medoaco, qui Cartorium interfliuit, admodum rarò capitur. Veruntamen Dei benignitate factum est, ut etsi nobile Cartorij cognomē defecit, prædia tamen quæ iam maiores nostri ibidem iam tot annos latè possederant, nobis adhuc in tot bellorum turbinibus, & assiduīs alluuiōibus Brentæ, bona ex parte remanserint, turri ipsi coherentia: quæ adhuc his demolita in fundo amnis aliquāto supra terram eminet. Hæc obiter nos de nobis pauca, prout hoc loco Guilielmi Cartorij commemoratio requirebat. Ipsum autem Cartorij nomen quàm antiquum sit, saxum ingens uetustioribus no-

tis sculptum indicat, quod Patauij in nostris ædibus apud sanctum Leonardum conspicitur: & duo alia, quorum exempla hic inferius leguntur.

In nostris ædibus.

TI. CARTORIO.
TI. LANEROTI
CARTORIAE APTE
CARTORIVS SIBI
ET SVIS VIVOS
FECIT.

Patauij in ædibus Alexandri Bassiani.

ACILLIA P. L. BASSIO
SIBI ET
T. CARTO SCIRTO
VXOR MARITO.

Visitur & in collibus Euganeis in monasterio Pratalex antiquissimum saxum, hoc epitaphio incisum;

L. CARTORIVS P. F. FAB.
HIC SEPVLTVS EST.
HIC LOCVS PATET IN FR.
P. XX ET A MEDIA FORIS.
IN AGR. P. XXV. HVNC LV
CVM MONIMENTVM DIS
MANIBVS DO LEGOQ.

Antiquum Cartoriorum sepulchrum uisitur in templo diui Iacobi, ad pontem Molinarium, ad parietem introrsum, in fronte ubi insigne scutum rubeum, linea intersectum alba. Ædes autem erant e regione cœmeterij Carmelitarum, iuxta antiquam turrim, seu domum Acciolini tyranni.

De Rodulo Valuasorio.

RODVLVM ex Valuasoria generosa progente genitum Fontanina uici, & postea Cartaroduli comitem fuisse legimus: uirum profectio in signem, & admodum diuitem & liberalem. Is condidit sibi arcem in uico sanctæ Mariæ Nonij, iuxta amnem Medoacum: ubi quidem, non ut priuatus ciuis, sed ut princeps multos cuiusuis ordinis homines ad se confluentes hilariter excipiebat, & lauræ suis facultatibus alebat. Vnde factum est, ut ex illa magnificentia ædes eius, non priuata domus, ut reliquæ, sed per excellentiam curia Roduli, tanquam clarissimi principis diceretur. Ex ita uicus ille

Ille Nonium deinceps corrupto aliquantisper uocabulo, Cortarodulum dictus est: atque eius propago postmodum Cortarodula nuncupata.

De Petro Cortarodulo.

VO tempore Patauina ciuitas libera fuit, Petrus Cortarodulus uir magnæ existimationis, & multæ eloquentiæ, factus est scriba maximus Reipublicæ: missusque legatus ad Senatum Venetum pro impetrando contra Acciolinum auxilio, qui sub nomine imperatoris urbis ditionem sibi subdolè & peruerso aucupabatur auspicio. Is admissus in Senatum, tanta facundia usus est, ut à clarissimis illis patribus facilè quicquid petierat impetrarit. Id autem præcauens uaser Acciolinus decreuit, talem uirum tanto pere sibi infestum, è medio prorsus tollere: quocirca sicarios quosdam Venetias usque transmisit, qui eum noctu ad hospitium redeuntem occulto occiderunt. Quæ cædes æquè sibi, suisq; ac patriæ fatalis admodum fuit, totamq; ciuitatem Patauinam summo mœrore affectit, & omne illud Reipublicæ negotium uehementer perturbauit. Postmodum autem in huius re memoriam, pro tanti beneficij gratia, quod per eum non steterat, quin patria à tanto imminente discrimine seruaretur, concessum fuit posteris eius à collegio scribarum insigne draconis uiridis alati gestandum: quod erat proprium illius collegij signum. Cæterum eius posterì id nihil curantes, eo neglecto insigni, quod consueuerant maiores ferre, deinceps uisi sunt, & adhuc utuntur.

DE DALES MANINIS.

De Manfredo Dalefmanino.

MANFREDVS Dalefmaninus, uir nobilis, & facultatib; ditissimus fuit: qui dum Vicentiæ à patria Republica missus, prætorè ageret, egit sua prudentia, ut magna & diutina contentio de finibus sopiretur. De hac re extat Vicentiæ in marmorea tabula in turri sublimi hoc insigne elogium:

*Februs erat, Christoq; suis hyberna pruinis
Transierat nato lustra ducenta decem,
Quum sedata fuit Pataui discordia Luci
Hos inter ciues, altigradumq; patrem.
Dalefmanina Manfredus origine clarus,
Mente senex iuuenis corpore rector erat.
Dignus ad imperium tolli, cui prouida turba
Iuris amans, cultrix iustitiæq; fuit.*

De Artuso Dalefmanino.

EX hac nobilissima familia, olim & ditissima, ortus est Artusus, uir clarus & locupletissimus: cui castrum fuerat munitissimum in uico Nouentæ, charus ciuib; suis, & consilio, & prudentia cunctis maxime probatus. Is aliquando creatus proprætor, rexit sapienter ciuitatem. Verum postquam ad Fridericum Sueuum cognomento Barbarossâ tunc Romanorum imperatorem Patauium defecit, & per eum in Acciolini potestatem deuenit, cum ijs qui ab Acciolino tyranno ob suspicionem comprehendi iussi fuerant, captus à nefario & sæuissimo tyrânno, ad mortem hac conditione damnatur, ut aut publicè in foro, in prædonis morem dilaceraretur, saluo heredibus censu, aut decollaretur more nobiliu manifestatis pecunijs. In angustijs positus homo omnium miserrimus, quum omnino sibi moriendum foret, & alterum faciendum, atq; extremum subeundum supplicium, addixit tyranno omnem thesaurum, ut aliquando mitiori mortis genere tolleretur.

De Dalefmanino.

MAGNANIMITAS Dalefmanini iunioris præclarissimi, & fortissimi uiri hic reticenda non est: qui dum ulcisci Speronellæ sororis uiolentum stuprum parat, patriam primò, & deinde totam ferè Venetiam prouinciam, unico facto suo ad libertatem restituit. Nam cum Comes Paganus Friderici primi Rombanorum imperatoris Patavij uicem ageret, essetq; improbitate barbara tam nobilibus quàm plebeis maxime infensus: præsertim quòd Speronellam Dalefmaninam uirginem, forma & pudicitia spectabilem, tum ui, tum dolo è domo paterna turpiter ereptam, & in arcem Pendisij tractam, pro sua libidine, diu pro scorto habuit. Dalefmaninus autem qui huic antea fuerat amicissimus, occultò egit cum suis, & cum Alberto Baonio, & cum uicinis ciuitatibus, ut unà omnes ab imperatore desciscerent, & uno eodemq; tempore, unaqueque Respublica uicarios imperiales reiiceret: & ita factum est. Paganus id intelligens, Patavio relicto, Pendisium aufugit, ubi à Patavinis obfessus, cum careret alimentis, se dedit, uita sibi tantum donata: & sic patria in libertatē restituta, consules rursus antiquo more creantur. Quid autem postmodum de eius sorore factum fuerit, pluribus uerbis prosequi non est necesse.

D E. S C R O U I N I I S.

De Reginaldo & Henrico Scrouinijs.

QUONIAM de Reginaldo Scrouinio superius mentio facta est, locus potulare uideat, ut hic de eo aliquid dicamus. Fuit hic nobilis, & inter Patritissimus: qui (ut fertur) ob diuitiarū copiam cōdidit in agro Pat. Trambachicam arcem munitissimam: ea nunc Trambache dicitur, cuius adhuc uestigia uisuntur. Prædicatur à cunctis scriptoribus uirum fuisse maxime hospitalem, & ob hospitalitatem clarissimorum uiro-um, quos frequenter hospitio benigne susceperat, fuisse in uniuersa Italia fama notissimum, & celebratissimi ubique nominis. Eratq; tam apud suos quàm apud cæteros homo omnium gratissimus: quare cum uellet Deo quoque se gratum præstare ductus pœnitentia usurarum, quas nequiter contra ius fasq; exegisse se nouerat, Romam profectus est: & ut absolveretur ab eo reatu, summum Pontificem Benedictum olim amicum & hospitem adiit, à quo fuit amanter exceptus, & à peccato præscripta restitutione rite absolutus. Anno salutis M. CCC. VIII. Hunc tamen male absolutum uoluit Dantes Aldigerius, eò quòd ei parum amicus fortasse fuerat, quum (ut nuper dicebam) in suo opere eum cum Vitaliano Limizzone (ut dixi) in inferno dedecoris causa collocauerit. Huius filius Henricus Scrouinius pietate ductus, pro eripienda patriæ animà à pœnis purgationis, & ad illius expianda peccata phanum pulcherrimum ædificauit in Arena, ubi olim theatrum, sed nunc infame meretricum lupanar, quod emerat à Guilielmo Dalefmanino: atq; id nobilissimis picturis Zoti excellentissimi pictoris exornauit, & censu etiam abundè dotauit. Verum is postmodum ob suspicionem à patria relegatus, Venetijs obiit, & Patavium translatus, sepultus est in eadem, quam ipse construxerat basilica. Anno salutis humanæ M. CCC. XXI. Visitur in sacrario eiusdem ædis marmorea illius statua, facie, habitu, & longitudine el nequaquā dissimilis, uifu sanè pulcherrima. Ad aram uerò maiorem est speciosum atq; magnificum sepulchrum in sublimi positum, cum hoc epitaphio:

Hic locus antiquus, de nomine dictus Arena,
Nobilis ara Deo fit multo numine plena.
Sic æterna uices uariat diuina potestas,
Vt loca plena malis, in res conuertat honestas.
Ecce domus gentis fuerat, quæ maxima dire,
Diruta construitur per multos uendita mirè.
Qui luxum uitæ per tempora leta secuti,
Dimissis opibus, remanent sine nomine muti,

Sed de Scrouegnis Henricus miles honestum
 Conseruat animum, facit hic uenerabile festum.
 Nanque Dei matri templum solenne dicari
 Fecit, ut aeterna possit mercede beari.
 Successit uitijs uirtus diuina prophanis,
 Caelica terrenis, quæ præstant gaudia uanis.
 Cum locus iste Deo solenni more dicatur,
 Annorum Domini tempus tunc tale notatur:
 Annis mille tribus tercentum Martius alma
 Virginis in festo coniunxerat ordine palme.

De Petro, & Henrico II. & Iacobo Scrouinijs.

LEBRATVR quoque ex eadem familia Petrus, & Henricus alter,
 & Iacobus Scrouinijs Carrariensium copiarum duces, uiri strenui at-
 que magnanimi: qui in gestis Francisci, Carrariensis senioris summa
 cum laude memorantur. Petri uerò extat elegans epitaphium, extra
 eandem basilicam humi in marmorea tabula sculptum:

Inchyta progenies iacet hic Scrouinia, Petrus
 Armis, atque animis, integritate, fide:
 Dignaq; iuncta uiro est Antonia coniuge tanto,
 Clara quidem facie, clarior ingenio.
 Duxit amor parili longo concorditer auro,
 Coniunctos & nunc hæc habet urna duos.
 Hoc pateris, quisque huc si lumina flexeris, ora
 Numen, ut amborum molliter ossa cubent.

Hæc Scrouiniorū familia floruit aliquando Pat. & diuinijs & honoribus: sed ob
 suspicionem nouarū rerum reddita Senatui Veneto suspecta, & ex eo à patria rele-
 gata, abiens in Cisalpinam Galliam, ibi usq; ad hunc diem (ut fertur) satis honestè
 & nomen familiæ, & propagati generis nobilitatem retinet.

De geminis fratribus Limineis.

ICVT maxima probitas, ita multos suamet infania notos posteris red-
 dit. Orta est olim amens & delira contentio inter duos fratres ex Comi-
 tibus Liminæ, quæ de ipsis memoriā perpetuam posteris dereliquit,
 & quæ temerè sub specie ioci utrisque occasionem impiæ & inopina-
 tæ necis miseris dedit. De hac ipsa familia dictum fuit supra, ubi de
 beato Rainaldo abbate mentio facta est. Habuit autem familia hæc præter uiros
 sanctos, de quibus ibi iam diximus, duos fratres, non magis locupletes, quàm sto-
 lidos, ut in eorum exitu compertum est. Hæc autem relatio legentibus insucun-
 da prorsus uideri non debet, neque indigna, ut hic à nobis exempli gratia refera-
 tur, etsi tragœdiæ rectius, quàm historiæ fortasse conueniat. Non enim præmedi-
 ratum scelus continet: sed quod maius est, mutuam duorum fratrum eadem, atque
 impiam & inopinatam necem ex stultitia per iocum ortari refert. Legimus itaq; ex
 hac gente fuisse aliquando duos fratres, qui per æstatē rurī noctu post cœnam cū
 ambo sub dio in atrio domus de diuersis rebus diuersa inter se loquentes, starent, su-
 spicientes & contemplantes innumeras stellas, quas tunc fortè sereno cælo fulgere
 uidebant: per iocum alterum uelut ridendo dixisse, Precari se, tot sibi boues esse,
 quot stellas fulgere conspiceret. Alterum mox itidem per iocum respondisse, Vti
 nam mihi pratum esset instar cæli latum: & ad fratrem conuersum dixisse, Vbi tuas
 pasceres boues. At illum, in tuo prato, dixisse. Rursum alterum, si nollem: te etiam
 inuito, alterum respondisse. Tu ne me inuito, inquit: Te etiam inuito ille respondit.
 Et ita altercando risu in iram, & mox ira in rixā & in serium furorem conuerso, dum
 neuter alteri cedere uult, exertis utrinq; gladijs, quibus fortè ambo erant infelicitè
 accincti, se inuicem transfixerunt. Et hinc unus, illinc alter humi decidentes, exani-
 mes in suomet sanguine uolutantur, donec à domesticis, qui eos altercantes audie-
 rant, delati, intra domum fatali hora properante extincti sunt.

De

DE MACHARUFFIS.

De Macharuffo primo.

LIT item Macharuffus nobilis patritius Pat. tã urbanorũ, quã rusti-
corũ prædiorum ualde diues, & ultra ceteros ciues pecunijs abundan-
tius affluens: nominis uerò celebritate, ac uirtutũ fama, illa ætate nulli
secundus. Quocirca ab Henrico Cæsare IIII. ualde dilectus, & multis
priuilegijs & honoribus decoratus, hic duas munitissimas arces con-
didit: unã in monte Barbarani, qui agri Vicentini precelebris uicus est: alteram in
monte Buso loco arduo iuxta Montẽsilicem, municipium Patauinum. Is cum requi-
situs à Rainaldo Marchione Estẽsi eius filiam in uxorem ducere renuisset, eò quod
altero pede claudicaret, haud multo post per occultos sicarios ab eò missos, mise-
rabiliter occisus est: quasi maximo id ei probro fuisset, quod filiam eius tam leui cau-
sa contempsisset. Verum eo scelere postea detecto, Rainaldus à Patauinis biennium
Veronam relegatus est: sicarij uerò comprehensi, Patauij publicè laqueo necati.

De Macharuffo II.

LIT subinde & alter Macharuffus ex eadem familia uir doctiss. qui cum
in ciuitate princeps haberetur, tum amore publicę libertatis, tum æmula-
tione principatus, assiduas simultates & inimicitias cum Carr. gerẽs, ubi
tandem uidit Iacobo Carr. in longa obsidione patriæ à Scaligero Vero-
nensi illata, à tota ciuitate delatum esse urbis imperium, ulterius dissimulandi ocul-
tam mentis inuidiam impotens, abiit Veronam, & ad Canem hostem se contulit, &
ei cui amore patriæ antea semper inensus fuerat, postea ad perdendam eam cõcors
adhæsit: ac deinceps unã cum alijs extoribus Pat. quam tueri patriam debebat, op-
pugnare aggressus est. Verum haud multo post profligato Canis exercitu, qui Pat.
duriter, & longa obsidione premebat, in prælio cum reliquis captiuis comprehen-
sus, ad Iacobum Carr. cuius acerrimus hostis erat, miser deducitur: qui indignum du-
cens in captiuũ uictrices manus inijcere, iussit eum illico à se amoueri, & fide custo-
diæ cum ceteris mancipari. Atqui Marsilius Carr. qui iuxta aderat, ab eodem graui-
ter antea offensus, cum iuuenis esset, & ob id feruentiori ira percitus, continere se
non ualuit, quin educto gladio in ultionem patriæ, & suam, illum impudenter qui-
dem uel sic uinctum transfoderet: subsecuti deinde Carr. amici, eum multis uulne-
ribus affectum ibidem miserabiliter condiderunt. Et ita miser qui triumphans pa-
triam ingredi sperabat, captiuus in patriã pertractus est, atq; in eadem mox crudeli-
ter trucidatus. Elatus est absq; ulla funebri pompa, & quod pro magno pietatis mi-
nere fuerat, maiorum suorum sepulturæ traditus. Anno salutis M. CCC. XXXI.

DE CONSILIIIS.

De Aldebrandino Consylui.

MEMORABILE factum Aldebrandini Consyluij, hic minime reticẽdũ
est, quod & sibi, & posteris, ac etiã patriæ, quinimò & toti Italiæ ma-
gnũ attulit ornamentũ. Nam quo tẽpore Fridericus Cæsar cognomen-
to Barbarossa Pat. pertrãsiret, & Aldebrãdinus nobilis miles in eo co-
mitatu fortẽ cum quodã eius tribuno de Italica uirtute, & militari disci-
plina cõtenderet, atq; barbarus in ea re Italis cõtumeliôsẽ detraheret, & Germanus
mirabiliter exaltaret: ea de re iurgiu inter eos exortum est, & odiosa contentio. At-
qui tandem cum esset is inuicti animi, & expers timoris, & perferre Italiæ conui-
cium, & barbaricam petulantia ultra non posset. Tu, inquit, Germanus es, & ego Ita-
lus, uis experiamur uicissim inter nos, uter bello & armorum uirtute sit melior: &
quid Italus, & quid Germanus, pro sua uterque gentis laude in armis possit: & sic
dicens, Germanum compellat, ad ineundum secum singulare certamen, ut hu-
iuscẽ contumeliôsæ contentionis ueritas, ferri acie, & armorum uirtute decernatur.
Non detrectauit Germanus duellum, cum esset alioqui summo genere natus, au-
daxq; & magnæ existimationis apud Cæsarem, & armis & prælijs assuetus. Quom-
ergo

ergo medio in foro uterq; armatus constitisset, accepta à Cæsare dimicandi licentia, ambo sub eius oculis, & ingentis turbæ hominum, suam probare operam pro suis quisq; uiribus studet. Atqui tandem inuictò animo, & infestis gladijs ambo conuicti congressi, uarijs fauoribus, spe metuq; spectantium, aliquandiu neutro inclinante uictoria, crebris ictibus incassum aera uterq; uerberat. Aldebrandinus autem impatiens more, dum acrius solito Germanum urgere cœpit, & temerè præ nimia festinatione sese ostentat, in laevo brachio uulnus accepit: qui ubi se punigi sensit, iracundia concitus, ceu leo saucius toto mox impetu ferox in hostem ruit, & ense fulminans, tam graues, ac terrificos ictus ingeminat, ut perterritus Germanus minacem uultum, & frequentatos Aldebrandini ictus perferre uix posset: adeò ut iam non ferre amplius, sed tantum cauere sibi, seq; tueri, & à se repellere ictus haberet satis. At Consylius audacter urgere impetum non desistit, per stadij seu agonis spacium hostem agens, donec fidens corporis uiribus, exanimatum barbarum complexus medium, in orbem semel rotatum sternit humi, & premens acriter deditio-nem fieri sibi poscit. At cum ille iam nihil responderet, haud ultra moratus, educto in guttur pugione, iam eum iugulare parabat. Sed imperator missis repente ministris, duelli confictum iubet dirimi, & militem suum à morte liberari. Aldebrandinus autem, ut erat intrepidus, Cæsarem adiens cum semimortuo Germano iam armis nudato, uoce magna altius, ut ab omnibus audiretur, dixit: Ecce inclyte Cæsar, seruum mihi armorum uirtute partum, hunc tibi dono do, & insuper unâ secum ultrò lubensq; meipsum. Ad hæc uerba Cæsar eum palam in nobili corona heroum commendatum, equitem & comitem creat, & dignis muneribus accumulatum dimittit. Consylius ergo uictor maximis acclamationibus à ciuibus & ab uniuersis Italis exceptus, dignissimo comitatu, & magna frequentia domum deducitur, lætus & ouans ob præclaram gloriam sibi, patriæq; ac toti denique Italiæ, præstanti sua uirtute partam. Anno salutis circiter M. C. L X V.

De Henrico Consyluo.

N IHILO minori laude, & consimili penè uirtute, ex eadem gente post ali quot annos emicuit Henricus Consylius: qui post literarum studia, quibus ab adolescentia impensè uacauerat, accepta iuris laurea, & solitis de more insignibus decoratus: cum ex innata quadam animi ferocia, plus ei arma quàm toga, & magis castra quàm forum placerent, Christiana insuper pietate pertractus, relictis studijs, sumpta cruce in Apuliam proficiscitur aduersus Saracenos Christiani nominis hostes, qui tunc Panormum in Sicilia oppugnabant, & ea loca, & uicinos populos, Christi fideles immaniter infestabāt. Illic ergo tam ob literarum quàm armorum peritiam, & corporis & animi robur, quo admodum pollebat, innotescere præter ceteros uulgò cœpit, & magno precio haberi. Neq; id quidem immeritò. nam ut erat manu promptus, & ingenio perspicax: ita & animo præceps, ac maximè audax. Quare cōsertis aliquando cū hoste manibus, principem quendā (ut habitus & ornatus præ se ferebat) conspiciatus maximū, nunquā destitit persequi hominē, quousq; ex equo delectū obrucasset, cuius spolia & caput in castra ad suos, summa cū gloria reportauit: qui tam ob recēs factū, quàm ob alia eius præclara gesta, in eo bello multis adauctus honoribus, & hostili præda refertus est. Qui uictor tandē magna cum laude in patriā ad suos redijt gaudens. Subinde aut in memoriam tam præclaræ laudis, addidit gentilitio insigni stellam cælestis coloris, ut quod prius una tantum aurea stellā nitebat, geminato postea sydere familiæ gloriā duplo auctum omnibus demonstraret.

De Francisco Consyluo.

N TER claros ac doctos ciues Patauinos ex eadem gente clarum fecit Franciscum Consylium Iurisconsultum, uirumq; prudentiss. insignis illa legatio pro pace uniuersali, quæ Ianuæ auctore summo Pont. Bonifacio IX. inter omnes principes, ac uniuersas Resp. Italiæ per arbitros

ad

ad id electos, facta est. Vbi ipse Francisci Carrariensis iunioris Patauij principale-
gatus interfuit. De qua Baldus secundo uolumine, consilio C. XC VII. diffusè per-
tractat. Annò Domini M. CCC. XCII.

De Alberto Botono.

PE R eadem tempora apud Carrarienses principes floruit Albertinus Bo-
tonus, Iacobini filius Patauinus, ex nobili progénie clarissimi Iurecōsul-
ti Bernardi Botoni Parmensis, cuius insigne adhuc sepulchrum uisitur
Bononiæ cum hoc epitaphio:

BERNARDVS BOTONVS DE PAR-
MA CANCELLARIVS BONONIEN-
SIS, QVI SCRIPSIT APPARATVM
S VPER DECRETIS.

Is autem Albertinus cū esset ingenio, uiribus & fide conspicuus, & propterea
Frāncisco Carr. gratissimus, factus tribunus militaris, cum ualido præsidio missus est
Bassianum, ad tuendam arcem Belvedere, ut ibi exercitui præsset: ubi erat Franci-
scus Dottus prætor, iuridicēdo destinatus: an. sal. M. CCC. LXXX. Huic nepos fuit
Bernardus Botonus, uir eloquentia insignis, qui à Senatu Venero aliquando mis-
sus est legatus ad illustrissimum principem Sigismūdum Austriæ ducem: & ad epi-
scopū Tridentinū, pro componendis inter se rebus, & pro tollendis bellorum
causis: qui ea in re prudentissime sese habuit, & à Senatu uehementer laudatus. An.
M. CCC. LXXXII. Ex his defluxit propago Botonia, in qua nunc censetur iure-
consultus insignis, & sacrarum literarum peritissimus, & hæresum præsentis æui ex-
pugnator acerrimus Frānciscus Botonus, & eius nepotes Petri fratris filij Nicolaus
Iureconsultus, & Albertinus philosophus: qui adhuc adolescens dialecticā in scho-
lis publicè summa cum laude proficitur.

De Hieremia Caldenacij Comite.

IC modò dicendū est de Hieremia Caldenacij Comite, ciue nobilissi. &
antiquo sic dicto, quod oppidi Caldenacij, in territorio Tridentino ditio-
nē teneret. Erat enim Patauij agrorū locupletissimus, & tertiā partem ui-
ci Cortaroduli, & in uico Ridi magna prædia possidebat. Huic fuerunt
tres filij admodū prodigi, quibus nullæ omnino opes præ nimia prodigalitate suffi-
cere unquam possent. Quocirca hic Hieremias (ut erat uir prudens) paterna pieta-
te ductus, cognita filiorum natura, & futuram eorum inopiā præuidens, statuit tum
animæ suæ salutē, tum etiā quo poterat ingenio præuisā liberorum inopiā prou-
dere. Primò ex suis tantis diuitijs ædificandam curauit basilicam D. Andreæ in ui-
co Cortaroduli, eamq; magno censu ditauit. Pari etiā pietate cōstruxit abbatiam
Carcerū, multisq; eam possessionibus locupletauit: ea tamen lege (quod Deus auer-
teret) si quando euenisset, liberos posterosq; suos egere, ex illis redditibus alerentur,
& cōmodè uestirentur, & si idonei militiæ fuerint, equis & armis fulcirentur, quib.
& honestè stipendia facere, & egregiè prosequi militiam possent. Nec id falsò pru-
dens pater coniecerat, aut incassum mandauerat. Nam eo mortuo, haud multum
postea Beltrandus & Theobaldus filij superstites (hæc erant illorum nomina) coe-
perunt adeò munificos & hospitales supra uires cunctis se exhibere, adeò scortis &
alea profusè cuncta distrahere, ut quicquid habuerant Caldenacij, Ridiq; & Cor-
ta-roduli, paucis annis consumpserint: usque adeò, ut paruo pōst tempore ad eam de-
uenerint inopiā, ut exire seruitio cogerentur, & ad custodiendos & fricandos e-
quos stabulario deseruire, Atqui tandē ab abbate Carcerū equis & armis instructi,
prout

prout statuerat eorum pater, in Dalmatiam ad militandum profecti sunt: ubi militari stipendio usque ad mortem, quo poterant modo, inopem uitam duxerunt. Poterat sane Hieremias iste merito stultitiæ non mediocris culpari, nisi eum rei euentus postmodum fecisse prudentissimè indicasset.

De Monte Patauino.

NON mediocri admirationi fuit olim ingentis ferocitatis plena, sed iusta ira strenui uiri Montis, de Montefilice Patauini, quæ illum ad subeundam gloriosam necem compulit, & quæ necatum perpetuæ postmodum memorie consecrauit: quum & sui & patriæ & ciuium suorum, quantum in se fuerat, ausu generosissimo se acerrimum uindictæ & ultorem præstiterit. Nam cum apud Acciolinum prodicionis falsò unâ cum Arnaldo fratre insimulatus fuisset, ubi iussu, sed nondum comprehensi, uelut ultrò satis honestè ad tyrannum ducebantur: erant enim diuites & præpotentes, & propterea Veronæ potius quàm in patria ad amouendam omnem suspicionis causam morabantur: sed nihil eiusmodi consiliū illis profuit. Namque ubi ambo ad palatiū uenerant, cœpit ibi Montes conscientia fortassis innocentie animatus, elatis clamoribus dicere, Summā sibi iniuriā fieri: cum neque ipse, neque quisquam suorum infamia cuiuspiam sceleris laborasset, ita nunc temere & falsò ambos prodicionis reos fieri. Audiens hæc uerba tyrannus, e palatio foras in propatulum descendit, ubi Montes & frater deducti stabant, & propior eis factus toruē in Montem respiciens, dixit: Sceleste proditor, etiam hircere audes? Ex his uerbis tanta mox ira, tantaque indignatio Montis animum arripuit, ut neque purgare sese uerbis aliter potuerit, neque obiectum crimen inficiari ulla tunc ratione curauerit: sed insiliens ad collū tyrani, eum primo impetu in terrā prostrauit, & cum gladio careret, & pugionē, quo tyrannus accinctus fuerat, diu frustra adimere tentasset, obnixè pugnis, ac dentibus, & quibus poterat uiribus, contendit hostem, quem armis conficere non poterat, aut manibus & unguibus necare, aut dentibus dilacerare. Verum adiutus Acciolinus à Iacobo Schinello strenuo milite Pat. & ab alijs apparitoribus, qui eum tunc fortè circūstabant, dignam se necem uix euasit: atque ægrè inde cruore perfusus, & faciem deformatus, ab illius manibus ereptus, & à suis inde sublatus est. Qui præ pudore multos postea dies latuit, donec opportunis postea medicorum remedijs curatus publicum adiit. Montes autem dum uel sic inermis, & pugnis, & moribus indefessè fureret, multis uulneribus cæsus, magna animi generositate, & inaudita ferocitate, & satis gloriosa nece in ipso fine, & quantum in se fuerat, clarus & sui & fratris uindex sibi tunc unâ cum fratre occiditur, relicta fama tanti facinoris, nulla unquam obliuione, aut temporis spacio interitura: id accidit anno Domini M. CC. LIII.

De Borisco Brescio.

AVS V certè pari, nec dissimili fato cæsus fuit Boriscus Brescius uir nobilissimus: qui quum Pat. à prætore, rebellis, & Acciolini proditor uocaretur, quo illius bona facilius in fiscum redigi possent, contumeliā tam insigne uir fortis ferre non perualens, intrepidè respondit, Iniquè & falsè me trahis. Nec mora prætoris satellites eum exerto gladio inermem, & alligatum transfixit: & ita repente occisus est, aliquanto gloriosius quàm qui summo probro in foro palam, aut carnificis gladio decollantur, aut laqueo turpius longa mora necatur: aut qui tandem inedia, situ, pedore, immaniter in diro carcere mortem serius impetrant, quàm miseri uellent.

De Alberto & Antonio Bibijs.

COMMEMORATUR inter claros ciues, fidus & diligens custos, thesauri Acciolini Albertus Bibius, cuius filius fuit Antonius Iurisconsultus egregius, & insignis eques, & in Republica multis honoribus decoratus, & in Patauinis annalibus, sapius honorificè celebratus: ita ut nullatenus

tenus hic à me ullo iure prætereundus uisus fit, cum declaris ciuibus Patauinis pertractem.

De Alberto Caligineo.

I V S D E M tyranni amicitia fecit etiam Albertum Caligineum clarum: quandoquidem, non tam memoratur quod fuerit iuris ciuiliſ ſcientia præditus, quam quod Acciolini amicitia difficilimis illis temporibus plurimum potuerit: quod uel ex eo facile iudicatur, quod ille ut ſuas ædes irrigaret, cum maxima uicinarum moleſtia, quibus ea res damno fuerat, impetrauit ab Acciolino paruum riuum iuxta diuum Leonardum deduci, per quem quota fluminis pars aſſidue laberetur. Riuus autem hic Boueta dictus eſt, qui adhuc fluit, & poſt ædes noſtras labitur. In huius autem rei memoriam mutato Caliginis nomine, huius poſteri ab hoc inuenito poſtea à Boueta uocati ſunt. Accidit autem hoc anno ſalutis humane milleſimo ducentefimo quadrageſimo ſexto.

De Beldomando Bobio.

A M O E N I S S I M U M ingenium, & acutiſſima cauillatio Beldomandi Bobij iuriſconſulti Patauini, & aduocati eximij inter hos omnes eum celebrem reddit: neque hoc loco reticere illum omnino permittit. Etenim cum aliquando Reſpublica Patauina odio, ſeu inuidia potius prædiorum, quibus Patauinus clerus aſſuenter abundat, ſtauiſſet capitalem pœnam, ſi quis de reſtituenda aqua monachis diuæ luſtinæ ſemel interceptam amplius in Senatum referret. Is requeſitus à Galberino Muſato abbate, ut in tali negotio ſibi aliquid idoneæ opis ſuo patrocinio præſtaret. Ipſe conuocato de more Senatu, impetrataque dicendi uenia, fretus ſua eloquentia, & ſuggeſtu maxima facundia cœpit auditorum beneuolentiam captare. Laudans primum ſupra modum Patauina ciuitatis pietatem erga Deum & ſanctos eius, ualde extollens diuum Proſdocimum, & Danielelem, & ante omnes diuam luſtinam, & diuum Antonium tutelares, diuos, & interceſſores, & patriæ patronos: quorum ope ab imminentibus & manifeſtis periculis Patauini ſapius fuerant liberati: mox eorum bona, ac fortunas in hoc ſeculo, illis accurate commendat, atque hoc pacto artiſcioſe, & rhetorico more inſinuando inducit luſtinam poſcere à populo Patauino, cui toties in aſſiſtis rebus præſto fuerat, ius aquæ, quod ſibi inique interceptum aliquando fuerat, iuſte aliquando reſtitui. Et interim ſuper his nulla de monachis facta unquam mentione, ita concinne, ita eleganter apteque diſſeruit, ut ſententia de aqua reſtituenda, abſque contradictione proſinus fuerit ab omnibus approbata. Atque ita callide pœnalem conſtitutionem, pſa cauillatione, deluſit, cum non monachos in ſua interceſſione (quoniam edicto publico uerbatur) ſed diuam luſtinam reſtitui ſe ad ius ſuum priſtinum poſcentem induxerit.

De Thoma Cauatio.

T H O M A S Cauatius uir ſtrenuus, in recuperanda patria de manu Acciolini tyranni inter præcipuos habitus, hic à nobis merito celebratur: qui cruce munitus, & armis, equo inſidens intra mœnia Patauina comitatus uiginti quinque armatorum manu per pontem Prati, ab ea urbis parte, primus irrupit: ubi quotquot armatis obuiſſi, eos haſta feriens proſternit: & demum fracta lancea, enſem uiſbrans alios uulnerat, alios in fugam uertit, & ita primo impetu in urbem ouans & lætus ingreditur. Anno ſalutis milleſimo ducentefimo quinquageſimo ſexto, die duodecima lunij.

De

DE RUBEIS.

De Petro Rubeo.

QVONIAM proposuimus de claris ciuibus Pat. dicere, nullatenus præteribo Petrum Rubeum egregium sanè ciuem, atq; militem in armis præstantem: & (quod tunc temporis perpauorum fuerat) Acciolini perquam familiarem, & domesticum, & ei usq; ad mortem amicum. Is sibi ædes construxit Patauij apud D. Bartholomæum cum excelsa turri, & pinnatis muris, in arcis similitudinem munitas. Similiter rursi in uico Bruzioli ædificauit arcem turri muroq; & fossis septam, & eo tempore munitissimam. Huic quoq; filius erat Ioannes Rubeus, Cani Grandi Veronensium principi, ob egregias animi & corporis dotes, ualde amicus, & ab eodem militiæ honore decoratus, ac inter domesticos ac familiares habitus omnium gratissimus. Hinc orta est Pat. suspicio, ne quid mali is occultè cum Cane aduersus patriam moliretur: subesseq; aliquid fraudis, ac doli sub ea amicitia simulatione. Quàdoquidem hic Canis adeò natura Patauini semper inensus fuerat, ut ex eius amicitia à Repub. Pat. nihil omnino boni sperari tutò posset. Quamobrem Patauini id (quod erat fortasse) suspicati, memoratam arcem dirui iusserunt, & reddi penitus immunitam. Anno Christi M CCC. XIII.

De Solimano Rubeo.

HIC locus idoneus occurrit, quo à nobis admirabile facinus Solimani Rubei memoretur. Is enim Brazili arcem, de qua proximè dicebamus, ubi omnis suspicio cessarat, muro rursum, & fossa, & ipsdem lerè munimentis ut prius Reip. consensu reparauit. Erat is factione potens, & animi uirtute, & corporis uiribus pollens, & inimicorum ultor acerrimus: quando & unicam filiam suā, quam (ut credere dignū est) uehementer amabat, cū pedagogo, quē domi ad nepotes instruendos habebat, in stupro deprehensam, pudicitia domesticæ ulciscendī causa, proprijs manibus interfecit: stupratorem uerò captum, ac diu excruciatum, & deniq; multis confossum uulneribus, in profundas fossas Bruzioli apenso ad collū saxo deiecit. Habitus est hic uir magnanimus, sed impos animi, ad perpetiendas iniurias. Insigne gentilitium huius familiæ duplici colore constabat, albo & rubro, quadrupliciter distinctum, idem sanè cum Daulorum insigni, eiq; omnino simile.

De Carolo Curtio.

CAROLVS Curtius similiter cū esset uirtute bellica insignis, & Accioli nī tribunus in expugnanda Brixia honoris audus, & appetentiss. glorię, unā cum Giramonte Acciolini fratre notho, primi cū signis uictoricis muros ascendisse dicuntur. Sed in tanto uictoriæ successu, mutata fortuna, miserabiliter ambo uno ictu è muro decussi, exanimis ceciderunt. Horum corpora postea Veronam delata, cum maxima funeris pompā sepulta sunt. Huius familię insigne est dactylus uirens cum fructu penili, & radice effossa, & nuda in colore albo.

De Iamboneto Belludo.

MAXIMA fuit Iamboneti Belludi audacia, quæ uel sola illum clarum facere potest. Qui cū extra patriam exularet, non fuit uertus in arce uici Placiolæ, cuius erat dominus, cum magna sceleratorum manu, à Repub. Pat. desciscere, ac factus rebellis per rura uicina grassando discurre, & undique prædas agere. Quocirca Patauini indignati arcem aggressi facile eam expugnant, & inde miserum & infelicem ducem captiuium cum socijs Patauū deducunt. Qui per duellionis reus factus, capite poenas luit: comites uerò latronū more laqueo suspenduntur.

F 2 De

De Alexio Musaragno, & Fulco Montagnono.

SICUT autem maximè damnanda est impia audacia infelicitis Belludii ita magnis certè laudibus extollenda est constantia ac fides Alexij Musaragni Patauini, qua usus est acerrimè, pro tuenda arce Montagnoni aduersus Acciolinum. Nam dum Fulcus Montagnoni dominus, & eius fratres, nondum satis adultæ ætatis essent, ut tueri rectè per se ipsos castrum possent, accito Alexio, sibi & amicitia & sanguinis necessitudine confuncto, seipsum ei in fidem cum tota familia & arce dedit, quam & arte, & natura ualde munitam fratres ipsi possidebant. Erat autem Musaragnus uir animo promptus, & ad arma, & ad uim ferendā & corpore & animo paratus: audaxq; & acerrimus aduersus Acciolini tyrannidem libertatis defensor. Hic fuit qui non consentit, ut Patauū Gaboardo aut Acciolino traderetur, quamuis id imperatoris nomine posceretur. Quare tradita urbe Acciolino, ipse ultrò Montagnoni arcem petijt, ibiq; ad omnem belli impetum fortiter sustinendum se muniuit. Acciolinus ergo cum magno exercitu eò profectus, cœpit primò blandis sermonibus, & ingentibus promissis deditiōem suadere: quam nequaquam ualuit impetrare. Quo circa multa ui arcem aggressus cum magna fuorū cæde, frustra diu annixus est totis uiribus expugnare. Sed ubi minimè ex animo rē succedere uidet, cum arx esset natura & arte munitissima, obsidiōē parat: sed dum id incassum fieri uidet, quādo ad id quoque longissimo temporis spacio opus foret, & magnis impensis: & denique quicquid accidisset, maioris omnino damni quā lucri futurum: ad blandas pollicitationes reuersus, non destitit sollicitare obsessos adolescentes, donec inopia metu instantibus necessariarum rerum angustijs, deditio ultrò facta est, & obsessi abire concessum liberè, quò uellent. Atqui Fulcus non fidens tyranno, unā cum fratribus ad Accium Estensem confugit, cuius auxilijs & fauoribus, dum occupatus alijs maioribus negotijs Acciolinus longius abesset, alteram arcem in Monte Rubeo duplo tutiorem priore, mira celeritate extruere adortus est. Verum quamprimum Albricus Acciolini frater id suboluit, extēplò missis eò cohortibus, opus impediuit, & quicquid inde factum fuerat subuertere iubet, licet utrinq; prius acriter decertatum sit. In ea pugna Fulcus adolescens dum incautius ob stare contendit, interfectus est. Alij uerò cæde ducis perterriti, partim occisi, partim captiui Patauium ducti sunt: et (ut erat immanitas tyranni) ferè omnes laqueo necati. Alexius uerò prudentia sua edoctus, ubi resistere non potuit, fugam inijt, tutoq; Ferrariam se recepit: ubi postea breui tempore & ipse moritur.

De Martino Canè Patauino.

NIL sanè minoris admirationis fuit singularis animi constantia Martini Canis Patauini aduersus Canem Scaligerum Veronensem principem, quā Musaragni aduersus Acciolinum: quippe quā multo etiā feliciorem exitum habuit. Nam cū Canis Vicentiam, & castella agri Vicentini, & Montemsilicem, Atestemq; & Montagnanam suo subiugasset imperio: & denique ad recuperandum Patauium, quod amiserat, uictorem exercitum perduxisset, nulla ui, nullo metu, nullisue minis terrere aut alligere promissis hominem potuit, ut sibi Camiliani uici arcem traderet, quam firmo fidelicq; præsidio tenebat, & cuius ipse erat dominus: usque adeo, ut Cani tam grandi, tam pusillus Canis maius negotium fecerit, quā reliqua castella, & municipia totius agri Patauini. Quocirca & si talis tantusq; ille uir in multis alijs rebus, & animi & corporis eximijs dotibus præstaret: hac tamen uel præcipui animi generositate mihi uisus est maximè dignus, ut hic inter illustres ciues meritò censeatur.

De

De Marsilio Parthenopæo.

NHILO minoris dignitatis, sed felicioris admodum fortunæ fuit Marsilius Parthenopæus: qui in re maximi discriminis, ac etiam difficultatis, ex omni præstantium uirorum numero, quibus Patauina ciuitas uel maxime tunc abundabat, unus delectus est, qui ad retinendum Tridentum in fide Patauinae Reipublicæ præses ab ipsa Republica mitteretur, ibique primum prætorem ageret. Nam episcopus Tridentinus, cum multo satius spiritualia, quam mūdāna arma tractanda putaret, timens à Scalensibus principibus bellum, Patauinae Reipublicæ cum omni iure secularis ditionis adhæsit, atque in eius potestatem se suamque tuenda & conseruanda tradidit. Is ergo cum satis honesto comitatu ac uexillo Reipublicæ eò missus, ut erat magna animi constantia ac sapientia præditus, quatenus licuit, ita strenuè sese gessit, ut ab omnibus illis ciuibus, uti pater patriæ merito coleretur. Verum cum nobiles reguli, qui in oppidis & castellis circumquaque iacentibus imperabant, episcopi factum minime probassent, detrectantes ditionē Patauinorū, & nolentes episcopo parere, Veronensibus adhæserunt, quibus tunc permolestū erat Patauinorū opes & potentiam crescere. Quamobrem per biennium, damnis cædibusque utrinque illatis, immaniter certatum est. Atqui tandem pluribus de causis, quas enarrare breuitas instituta nō patitur, Marsilius à Tridento, & ab agro Tridentino copias abducere coactus est, Nihilo tamen minori gloria quod illis temporibus incolumes copias eduxerit Patauium, quam si in fide Tridentum perpetuò tenuisset. Fuit ergo Parthenopæus, quoad uixit, charus omnibus, & in Reipub. negocijs semper cunctis prælatus. Hæc facta fuerunt anno salutis M. CC. LXXVIII.

De Matthæo Pegoloto.

MELEBRATUR quoque & merito sanè memorabile factum Matthæi Pegoloti Patauini: qui eo bello, quod à Patauinis aduersus Vicentinos gerebatur, cum ad Carmignanum hostile oppidum, quod maximo militum præsidio tenebatur, pugnaretur, & ab hostibus acriter de fenderetur, nec esset, qui præ metu missilium appropinquare mœnibus auderet: Matthæus animo intrepidus, atque corporis uiribus præstans, ingenti ausu, qua parte inexpugnabilis arx incustodita manebat, per summū noctis silentium admotis scalis primus cum paucis arcem ascendit, uexillumque rubæ crucis, summa turri cunctis ostentat: quo facto, repente clamore sublato, arx ab omni parte circumdata capitur: & simul circiter septingenti & triginta sex Vicentini, qui Patauium deducti, omnes sub custodia mansere, donec compositis rebus inter Vicentinos & Patauinos pax populis reddita est, & Vicentia facta tunc Patauio tributaria: huius uictoriæ maxima gloriæ pars ad Pegolotum delata est.

*DE SANCTO ANDREA.**De Iacobo sancti Andreae.*

A egregia stirpe Scrouinia sub alio cognomine effluxit familia cognomento S. Andreae, cuius princeps fuit Iacobus, quem Dantes Aldigerius apud inferos collocat inter prodigos. Nā cum hic opibus ualde excelleret, multoque etiam esset animo, quæ diuitijs locupletior, tantæ prodigalitatis fuisse perhibetur, ut ueniens cum magno amicorū comitatu ex uenatione imbre madidus, & frigore hyberno algens, combusserit paleariam tegetem uiri cuiusdam rustici propinquam, ut repente se & socios sine mora exicaret, & frigentes calefaceret: pro quo damno illa to dedit uillico decem terræ iugera, maioris prouentus & precij, quam tres tegetes: quippe qui Cortarodulum, & Marsangum, ac Manfredolium uicos Cittadellæ subiectos penè totos possideret. Quin tanto ei ludibrio fuerant diuitiæ, quibus exuberantissime affluebat, ut cum Venetias aliquando transiret, nec haberet qui-

buscum alea relaxandi animi gratia luderet: ne prorsus ociosus federet, argenteos, atque aureos etiam nummos ludens, perinde atque lapillos per summam e navis prora in subiectum amnem iactabat, quot quisque saltus faceret, in summa unda, antequam obrueretur annumerans. Euenit quoque aliquando, dum esset ruri, & amicos quosdam praestolaretur, cum illi forte aduentum noctu per tenebras distulissent, eis ultrò de industria in suo pago, tam ad exhibendum lumen uenientibus, quam ad ingeniem animi lætitiā, & gaudium ostentandum, quod ex huiusmodi amico rum aduentu capi solet, iussit agrestes aliquot, atque humiles casas, seorsum ab alijs iuxta uiam positas, incendi, ut eo incendio fugatis obscuræ noctis tenebris, absque alijs facibus aduentantibus amicis, alacris & festiuus occurreret. Atqui tandem tantus diuitiarum luxus ei post modicum tempus miserrimi exitus & necis occasio- nem præbuit: quandoquidem ob eas ipsas diuitias & amicitiam, quæ cum Accio Eistenis sibi fuerat, redditus Acciolino tyranno suspectus, cum alijs multis occisus est, quo ipse postea tyrannus tantis diuitijs sine periculo, absque alio impedimen- to securius potiretur.

De Litolpho à S. Andrea.

LITOLPHVS ex eadem familia S. Andreae, & ipse liberalis admodum, & omnium uirtutum genere præditus, cum ob id in ciuitate apud om- nes magna gratia præstaret, à Rep. Pat. Vicentiam prætor missus, tanta beneuolentia Vicentinis iunctus est, & tam arcto affinitatis uinculo co- pulatus, ut Vicentiam sibi & posteris, relicto Pat. habitandam delegerit. Vnde po- stea eius familia Vicentia floruit, & de eius nomine in hunc usque diem Litolphæ appellata. Atqui nescio quomodo res ista se habeat, ut horum proles adhuc supersit, quum (ut fertur) maiores à S. Andrea ædificauerint delubrum S. Andreae in uico Cortaroduli, & id magnis prædijs hac lege dotauerit, ut gentilitio iure, quod dicitur Patronatus, semper daretur pauperiori ex ea progenie, quousque ex eo gene- re reperiretur quispiam, cui dari posset. Atqui modo quasi genus id totum deiece- rit, ius omne conferendi ad summum Pontificem deuolutum est, & alienis prorsus & à stirpe, & à patria sæpe confertur.

De Petro Altichino, & Rocho Golanto.

MINGENTES crudelitates, & perniciose seditiones, per Petrum Altichinum, & Rochem Golantum excitatae, & in Pat. ciuitate per ea tempò- ra perpetratae, eos ad posteros æque notos atque infames reddunt. Qui quidem etsi ex humilibus parentibus, imò sordidis geniti fuerant: ta- men in maximam suorumque perniciem, ex usuris & illicitis lucris di- titissimi effecti, ad tantam ex eo potentiam & superbiam deueniunt, ut licet infames, memoriam tamen de se perpetuam dereliquerint. Multa horum nefanda facinora in historijs suis Albertus Musatus, ualde stomachose commemorat. At enim post- quam ad partes Guelphæ factionis, exclusa plebe, & tribunitiæ potestatis iure sub- lato, summa rerum delata fuisset, usque adeò ex nimia licentia præsidium excreuisse ausum & insolentiam paucorum, quos fors ex maxima diuitiarum affluentia, in ea- factione conciliarat, ut spreta trecentorum ciuium sententia (tot enim ciuibz eo for- tè tempore Pat. Senatus constabat) soli ferè Reip. uices agerent, inuidiosè Gibelli- norum calamitatibus gratulantes. Quocirca boni ciues ob pacis desiderium rus- profecti, & ad rei rusticæ curas conuersi, pro maiori parte Remp. destituerant. In hoc aut ciuitatis statu memorari homines, quos sic supra omnes fors euexerat, ni- hil tam nefarium appetebant, quod non licere sibi putarent. Erant enim Petro Al- tichino tres filij scelestissimi, atque in ciuitate ob immanitatem omnibus ferè for- midabiles. Ipse autem pater Altichinus magnus patronus in foro regnum tenebat: quare factus erat, tam ex assiduo perniciosorum clientum patrocínio, quam ex lon- go fœnore ditissimus. Rochus uerò Golantus longe sordidiore genere natus, pa- terno magis, quàm proprio fœnore ditatus, homo erat arrogans, immanis & impius.

Hutic

Huc erant duo filij, alter Vereius appellatus, perquam patri similis: qui semper se-
lestiss. hominum caterua stipatus, ubiq; incedebat superbus. Is adeo impudicus
& incestuosus fuerat, ut in urbe, coniugatas, uiduas, uirginesq; ubiq; stupraret: in a-
gris uero ita auarus & rapax, ut miseros agrestes pecunijs & prædijs spoliaret. Al-
ter aut uocabatur Viuitanus, deformis intus & foris, uix crabrone maior. Lupino o-
re, facieq; teterrima, moribus nefandiss. homicida primū sacerdotis insonitis, & po-
stea (ut erat humani sanguinis sitibundus) tot cædes patrauerat, quot sibi obla-
ta patrandi facultas præbuerat. Hi ergo nefarii homines hac impia sobole se inuicē
ad omne scelus impio scdere obstrinxerāt, & præter cætera mala, cunctos nobiles
in primis summo odio prosequerantur: & præsertim uniuersam Carr. familiam, in qua
tunc maximē diuirs & gratia ceteris in ciuitate præstabāt. Atqui tandē Iacobus &
Vbertinus Carr. horū saltū perferre diutius nō ualētes, in medio foro ē curia egre-
diētes aggressi ambos obrūcant, & cōcitato ad arma populo, eorū filios ubicunq;
latuissent, inuentos simili furore trucidāt. Qui omnes insepulti iacentes, per biduū
ludibrio pueris populoq; fuerunt. Aedes uerō eorū directæ, & omnia bona fisco ad
iudicatā, ut ex eo hominū genere, nil nisi infame nomen postea manserit. Hæc eō
retulimus, ut cæteris exēplo sint, qualis sceleratorū hominū finis sperandus sit: ac
simul, ut nemo eiusmodi hominum fortunæ quantumuis prosperæ inuidere iure
possit, cum assidue sub imminenti periculo maxime cuiuspiam cladis omnis nimia
prosperitas subsit, breui & facile ruitura.

De Obicio Rogato.

OBICIVS ex antiqua familia Rogatorū latiori fato ipse quoq; hic inter
claros & illustres ciues non postremū sortitur locū: qui per multa secula
antea militiā secutus Desiderij Longobardorū regis, ab eo tribunus mi-
litum factus, ob nauatam in prælijs unā secū insignē operā honore mili-
tiæ decoratus est, & honoris causa datū ei ac posteris eius, in suo gentilitio insigni
aquilam auream in uiridi colore deferre. Qui quidem ingrauescente ætate accepto
cōmeatu, multis muneribus donatus, ex Ticino in patriam tandē redijt. Huc duo
filij nati sunt, quorum alter Ioannes, alter Niger appellatus est, qui fuit egregius iu-
ris doctor, & in foro admodum exercitatus: a quo postmodū defluxit Nigrorum fa-
milia, quæ eisdem insignibus postea semper est usa.

De Raimundo Solimano.

INTER claros ciues Pat. cōnumerandus mihi uidetur esse Raimundus
Solimanus, etsi temporū uetustate nihil habeā de eo quod referam præ-
ter quod habetur in magnifico sepulchro in sublimi pariete posito basi-
licæ Eremitarū, à parte Septentrionali indicium sanē ueræ nobilitatis:
& propterea uirum clarissimum atq; liberalissimum fuisse credendum est. Ibi enim
in sculptum hoc epitaphium legitur:

Antra quod hæc, cinerumq; locum studiose uiator
Inspicis, ut uideas dira trophæa necis,
Raimundus Solimanus erat, cui nomen auorum
Insigne, hæc humi busta reliquit homo.
Verus Raimundi Solimanus amicus, amicus,
Hic promptum auxilium, consiliūq; fuit.
Pauperiem miserans specialiter, astra petiuit
Mente, sed hac tegitur carne sepultus humo.

M. CCC. LXVII. III. Octob.

De Altero Solimano.

LORVIT Romæ sub Xisto Pontifice Maximo alter Solimanus, turis
utriusque consultus, uir admodum prudens, doctus ac fidelis. Quo-
circa summus Pontifex eius prudentiæ & fidei plurimum fidens, ararj
apostolici negotio eum præfecit, & septemuiratus honore decorauit:

F 4 qui

qui, quoad uixit, in ea re fidelissimè sese habuit: & si diutius utrique uiuere licuisset, erat absque dubio ad sublimiora facillè ascensurus. Sed contigit eodem anno atque fato utrunque ab hac uita migrare. Sepultus est Romæ à læua aræ maxime in templo diui Augusti, ubi hæc leguntur:

D. OMN. S.

SOLIMANO EX PATAVINORVM PATR.
FAMIL. IVR. CIVILIS ET PONTIF. CONS.
VII. VIR PONTIFICAL. AERAR. INGENIO
ET FIDE PROBATISSIMO.

QVI VIXIT ANN. LXVI. MENS. VII.
DIES IX. HOR. III.

De Paulo Sermeolio.

NON ab re fore, nec alienum ab instituto nostro existimaui, præclarum & antiquum hoc loco facinus recensere Pauli Sermeolij, uiri uirtute nobilis, consilioque & bellica laude insignis, & hoc uel uno tantum præclaro facinore satis illustris. Anno enim Domini M. CC. XIII. cum Taruisij publicè maximo apparatu, celebrarentur ludi magnificentissimi, & ad eam celebritatem undique ex uniuersa illa regione, & præsertim ex urbe Veneta & Patauio ditissimi & nobilissimi quique inuitati cum uxoribus confluxissent, in medio foro erecta arx stabat, ex tabulis, tapetibus, sericisque pannis, & auleis preciosis undique decorata: ibique nobiles, ac speciosissime mulieres, gemis atque auro compræ, spectantes, spectandæque præsidio arcis aderant. Aduenit interim tempus, quando ludicro instar certaminis inito, arx cum maxima hilaritate, pompa, ac ordine militari, à iuuenibus circumdari cœpra est: ubi alacritate, risu, iocis, nutibus, concentibus res agebatur. Neque enim scalis balearicisue tormentis, aut armis, sed malis aureis, sertisque rosas, floribus, odorumque suffumigationibus, aquis odoriferis, ouorum putaminibus obferatis, buccellis, iætaculis, & eiusmodi telis undique certabatur. Pro classico, & belli tessera, risus, cantus, mulicique concentus, longè lateque resonabāt. Obsident iuuenes, obsidentur matronæ: & sic uicissim cum maxima alacritate exultantes pulcherrimo certamine, nō horrificam Martis pugnam, sed optatiss. cupidinis prælia decertabant. Oritur interim (ut in huiusmodi ludicris sæpe fit) non parua seditio inter Pat. & Venetos, qui in illis ludis præcipui habebantur. Et repente uexillū Martiū, quod erat ex parte Venetorum, & uexillum crucis rubæ, quod erat Pat. utrinque uno tempore in altum tollitur, tantis clamoribus, ut non amplius cū mulieribus, sed hostile prælium cū militibus esse uideretur: & si tunc iuuentus illa ita armata fuisset ad pugnandum, ut erat ornata & præparata ad amandum, magna utrinque cædes proculdubio illic patrata fuisset. Verum cū cœpissent undique quæcunque furor administrasset arma parari, Paulus Sermeolius, qui à Patauino his ludis præfectus fuerat, uir grauis, & admodum disertus, in medium statim progressus, omnem tumultum, ac furorem, & totam illam seditionem, solo aspectu suo & auctoritate repressit, & impetum furibundum breui oratione sedauit, exclamans indignum facinus: tam benignè exceptos à Taruisinis in oculis ciuitatis fidem fallere, & sacrosancta hospitij iura uiolare, & Venetos nihil mali meritos sibi & foedere & affinitate coniunctos temerè, tam leui causa, tam iniquo bello laceffere, ac tales, & tot insignes matronas, tam proprias quàm alienas incultoditas ac perterrefactas, impudenter stuprandas dare, & prostituere alienis. Idem à Vene-

à Venetis quibusdam factum, qui consilio & authoritate præstabant. Quocirca mox utrinque represso tumultu, & sedatis animis, ab armis desitum est, & subsequente silentio, à ludis cessatum. Mulieres autem ut erant perterritæ, & semianimes à suis uiris abductæ, in patriam reuectæ sunt. Hinc magnæ subinde dissensiones, & diuturnæ belli causæ inter Venetos & Patauinos postea subortæ fuerunt. Nam cum Patauini egregiè ulcisci sese uellent, Bebias in fine Venetiarum magno belli apparatu de sinibus pugnatu- ris bis aggressi, bis à Venetis inter paucos dies uicti profligatiq; fuerunt. Postea uerò sapius de sinibus inter se pugnatum est, nec antea desitum, donec Patauium tandem sub Venetorum imperiū post annos ferè ducentos prorsus uenit. Quod quidem quàm bonum, quàm faustum, quàm felix fortunatumq; fuerit, iam satis diximus, & ex ipso euentu cunctis patet. Deus faxit, ut hic rerum status nobis sit, quàm maximè fieri potest, diuturnus atque perpetuus.

De Ioanne Bolpario.

E NITUIT per ea tempora Ioannis Bolparij insignis tribuni militum nomen, qui Carrariensibus in cunctis rebus semper paratus fuit: & præsertim eo bello, quod eis nouissimum contigit ad resistendum Venetorum copijs, ubi uisus est admodum strenuè in ea re contendere. Huius sepulchrum extat in porticibus diui Antonij Confessoris, ubi dum porticus antiqua stare, uisebantur in pariete pictæ imagines trium fratrum, sicut epitaphium saxo insculptum indicat:

*Hæc sunt Gerardi Alberti simulachra Ioannis,
Fratrum Bulpario genitorum sanguine claro.
Intra Alinatam portam sunt atria primi,
Burgi prima Nucum domus est spectanda secundi:
Ast prope Nigrorum Voltam stat mansio terni.
Octo bis lustris, sex denis atque ducentis
Cum geminis annis post partum Virginis hæc stant.*

Obijt Gerardus M. CCC. XC. XVIII. Decembris.

De Mynio Smanioso.

Hic quoque in posterorum exemplum mihi uisum est memorare consilium importunum Mynij Smaniosi uiri præclari, de quo in Patauinis annalibus multa referuntur. Is enim cum esset alioqui prudentissimus, Acciolinoq; & Ansedisio eius uicario pergratus, quod raris admodum contigerat: tyrannicam tamen sauitiam euadere usquequaque miser non potuit. Nam quo die exercitus Romani Pontificis, & Veneti Senatus, pro libertate Patauium oppugnaret, Mynius ibi in præsidio cum Ansedisio assistens portæ ciuitatis, suadere ei cœperat, ut quando amplius armis obstare non posset, sese ultrò pro impetranda uenia hosti dedat. Tunc Ansedisius uti immanis bellua, ira percitus, quod ea sibi protulisset desperationis uerba, ense, quem exercitum habebat, unico eum ictu transfixit. Qua cæde patrata, & desperata omnino obistendi uirtute, per portam sancti Ioannis, urbe relicta, quantum ualuit concito equi cursu contendere, celer aufugit. Quem mox Tiso Campisampetrus, ubi id rescieuit, frustra per quatuor milliaria insecutus, illico ad suos redijt. Verum infelix ille nihil feliciori fuga ad Acciolinum auunculum confugit, quàm si ab hostibus captus discerptusq; fuisset: quandoquidem statim ubi primum tyranno sese obtulerat, interficijussus est: eadem scilicet rabie & furore, quo & ipse paulo antè innocentem Smaniosum interfecerat. Sunt qui scribant ab auunculo, ob suspicionem, quasi Patauium hostibus prodidisset, tam diu tortum fuisse, quoad eius uiscera patere: & ita eculeo suspensum (qua nece dignus erat) semilacerum longo & intolerabili dolore, quo iniuste multos affecerat, æque miserabiliter interijisse.

De

De Aldrouandino Campanato.

SCRIBITVR quoq; in Pat. annalibus Aldrouandinum Campanatum, fuisse eximium oratorem, & legum doctorem egregium, ac uirum magnæ grauitatis & auctoritatis in populo: & multis legationibus & magistratibus honorificè gestis, insignem, ac propter præclara sua in Rem publicâ merita, magnis prædijs, & aliquot domibus, quæ fuerant proscriptorum ciuium, à Republica donatum. Huius ædes erant in uico diuiliacobi Molinarij.

De Henrico Galleto.

NEQUA QVAM prætereundum putaui hic Henricum Galletum, prudentem uirum, & animi ac fidei constantia insignem, Carrariensibus principibus, & Francisco præsertim iuniori ualde familiarem, & in eius fuga, & in omnibus rebus arduis, consiliarium prudentem, & comitem fidelem, atque in multis legationibus ad diuersos principes & reges admodum probatum: ita ut in tota Italia uir maximi ubique nominis haberetur. Verùm ex euentu rei uir alioqui sapiens habitus, multum errasse conuincitur in dissuadendo, ne capta aliquando Brixia, arcem pro uiginti millibus nummum aureorum, ab ultrò sese dudentibus acciperet: quandoquidem paulo post missis opportunis à Pontifice maximo in arcem auxilijs, coactus fuerit & arcem & urbem relinquere: quod fuit ei omnis futuræ suæ infelicitatis initium, quæ postea miserum principem breui tempore insecuta est.

De Barifono Vigoncio.

LADEM tempestate Barifonus Vigoncius inter ceteros principis Carrariensis duces celebris fama fuit, & consilio mentis, & animi uirtute, & corporis uiribus pollens: & ex eo omnibus charus. Is in reditu Francisci iunioris, sexcentos uelites, expeditosq; leuis armaturæ milites, quod mirabile dictum est, suis auspicijs aduersus Galeacij ducis præsidium conduxisse dicitur, qui se pro salute sui principis sectarentur, quocunque uoluisset. Quamobrem magnopere à principe laudatus est, & magnis postea muneribus & immunitatibus donatus.

De quinque uiris selectis, quibus omnis ciuitas in armis parebat.

SATIS superq; immoratus sum in nominandis separatim militaribus uiris, ducibus & tribunis Patauinis, qui eoufq; per ea tempora bellis fauientibus innumerabiles penè fuerant in armis præstantes. Nunc cogor oppressus numero, ne uniformis narratio satietatem legentibus pariat, & satietas postea fastidium, receptui canere. Verùm antequam omnino desistam, peropportuno mihi uisum est, quinque uiros adhuc addere, quos ex omni numero ciuium, uti præstantiores, Franciscus iunior, cum obsessus ab exercitu Veneto acriter premeretur, sibi tunc studiose delegerat: quorum imperijs populus uniuersus, quem centuriauerat, ad tales casus cum opus esset, armatus suis quisque locis assisteret: traditis eis quinque uexillis diuersis, in quinque locis plateæ dominorū, ut signo dato per campanæ pulsū, omnes sub suis ducibus & signis armati starent, & ubicunque opus esset, præsto forent. Primum uexillum detulit Galeacio Gatario, sericum, colore cælesti, orbibus aureis ad mundi formam repletum: & locum ei constituit ad sanctum Clementem. Alterum uexillum dedit Alberto Pasino, coloris uiridis, cum curru rubeo, & casside, athiope alato ornata: sedem ei ascripsit circa puteum in mediâ platea. Tertium uerò uexillum tradidit Ioanni à Sole, cum cruce rubea in colore albo, & in quatuor angulis infra latera quatuor rubeis curribus distincta. Huic sedem attribuit in capite plateæ ad Occidentem,

dentem à parte Septentrionali. Quartum vexillum tubum cum scuto albo in medio, & in scuto curru rubeo, cū casside alata dedit Petro Cortarodulo, cui statio data est ab altera parte plateæ ad Meridiem sub magnis ædibus, tunc tabernæ Lunæ: ubi nunc speciosa porticus extat, & curiæ publicæ locus. Postremum autem vexillum Antonio Turchero delatum est, totum candidum, curru magno rubeo insignitum. Huic subiecit equestres turmas ex ciuibus, qui parati essent, cum opus foret, equitare, quocumque tubæ clangor uocasset.

De Cardino Capiuacio.

SE D quando de vexillis militariibus incidit mentio, non ab re fore duxi, hoc loco referre triste prodigium Cardini Capiuacii, apertum indicium imminentis exitij Carrariensium principatus. Nam cum is vexillifer esset Ludouici Buzzacharini copiarum Carrariensium ducis, qui Galeacio Mediolani principe defuncto, cum magno exercitu, & belli apparatu, ad recuperandam Vicentiam mittebatur, in mediâ area nobilium, quæ nunc Veneti Senatus Platea dicitur: cum ei Carrarium vexillum in manus traderetur, nunquam potuit neque à se neque à suis ulla ui sustineri, quin elapsum demanibus humi caderet. Quod tunc portendisse ferunt, eiusmodi belli apparatus alaturum exitium & finem Carrariensium principatui: quod ita fore breui rerum euentus ostendit: quando inde occasio orta belli est, quo dum Carrariensis Vicentiam sibi uendicare inuitis Venetis contendit, Veronam, Patauium, cum principatu, & uitam deniq; ipsam simul cum omni posteritate filiorum infelicitè amisit.

Diuerſa nomina clarorum uirorum militarium.

NIS sanè ac in immensum cresceret opus, si uelim sigillatim uniuscuiusq; titulos, & præstantissimos quosque ciues Patauinos referre, qui tum robore corporis, tum animi magnitudine, sapientiâq; præditi, & suam, & alienas Respublicas uel consilijs, uel legationibus, uel armis, seu magistratibus exornarunt. Quales fuere Franciscus & Henricus Capiuacii, iureconsulti & legati ad Henricum septimum: & qualis & Cato Galbertus iur. uir. consul. doctissimus, qui prætorem egit in multis Italiæ ciuitatibus: à quo dicta est postea posteritas eius Catonia. Quales item fuerunt, & Ioannes Horologius, & Iacobus Gaffarellus legati ad placandos Venetos missi. Idem dici posset de Ioanne Galmarello uiro sapientissimo Carrariensium legato ad Mastinū Scalligerum. Referuntur & alij penè innumeri, qui in rebus arduis, difficillimisq; temporibus, partim ad summū Pontificem, partim ad Cæsarem, & partim ad regem Pannoniæ, Galliæ, atque ad uniuersas Respublicas seu principes Italiæ dignissimas legationes obijisse leguntur. Cæterum quod de huiusmodi uiris sapientibus dictum est, idem dicendum uidetur de strenuis ducibus ac tribunis: qui aut olim pro Republica, aut postea sub Carrariensium principatu, ubique in prælijs, præclara factora uiribus corporis, & militaribus studijs ediderunt. Supra modum enim per ea tempora militia Patauina uisgit, quum ciuitas quouis rationis colore præsumpta, uel ad inuadendos alienos fines, uel ad suos tutandos, semper in armis staret: quatenus tam nobilibus, quam plebeis (licet diuersarum partium) cunctis tamen unum militiæ studium in uita præcipuum esse uideretur. Verum ne quis, uel nimis prolixam, uel nimis nudam stomachetur nomenclaturam, de industria pertransimus, inter quos præcipui fuerunt Petrus Daulus, magnus copiarum dux in militia, & in Republica maximus senator, qui in obsidione Colonæ, cum audacter pro patria pugnaret, occisus est, anno salutis humanæ M. CC. LXXX. Idem accidit postea ex eadem gente Antonio Dotto, qui in oppugnatione Anœalis oppidi Taruissini ictu lapidis extinctus est. Felicius successit Zambono & Francisco similiter Dotto, qui ambo militiæ insignes fuerunt, amplissimis honoribus & præmijs decorati. Item connumerandus restat Sicco Caldenacius, uir præstantissimus animi,

animi, & inuicti roboris, cuius præclarum facinus in expugnando Mestro ascriptis
 ribus illius temporis magnopere celebratur. Efferuntur similiter Iacobus & Paga-
 nus Capiuacj, equites insignes, & tribuni militares perstreui. Addendus quoque
 Guido de Vigoncia, Franciscus Rustica Ledenaria, habiti ea tempestate fortissimi
 atque clarissimi uiri. Adhuc & Antonium Comitem, Morandum & Iacobum
 Porcilios: Lancerotum, Petrum & Pantaleonem Trapolinos. Accedant his (si la-
 bet) Niger ex Nigris, Bernardus Scholaris, Nicolaus Pugliana, Leo Lazara, Iaco-
 bus Pius, & Albertus Leonius, & Nicolaus Gazius, omnes per ea tempora uel co-
 piarum duces, uel saltem tribuni insignes: de quibus in Patauina annalibus hono-
 rificentissime legitur. Quando quidem ea tempestate (ut dixi) omne decus in armis
 erat positum, & a nobilibus sola militia tractabatur. Sed hic nobis modus seruan-
 dus est, ne institutæ breuitatis propositi prorsus obliti esse uideamur, & ne si laudi-
 bus proprijs singulos impertiri uelim, encomiastes dicar uerius quàm historicus.
 Ideo ommissis bellicosis & turbulentis illis temporibus, quãdo tot militũ tribuni flo-
 ruere, eos tantũmodo prosequamur, qui, posteaquam Patauina urbs in Veneti Se-
 natus ditionem concessit, parta perpetua pace, gloriose tamen domi forisq; mili-
 tiam secuti sunt, & ex armorum studijs insignem sibi laudem compararunt.

DE CIVIBVS PATAVINIS BELLO
 CLARIS: QVI POSTEAQVAM PATAVINA VRBS IN REIPVBLI-
 ca Veneta ditionem concessit, militaris disciplina gloria, seu re ali-
 qua memorabili claruerunt.

E M I N I mirum uideri debet, si iam antea per ducentos & quin-
 quaginta & amplius annos in urbe nostra, disciplina militaris ue-
 hementer excelluerit. Patauium enim (ut superius dictum est) in-
 de à primordio urbis usque ad Carrariensium excidium semper
 in armis fuit. Atqui tandem seditionibus sopitis, & tyrannis eie-
 ctis, ubi Patauina ciuitas ad Rempublicam Venetam quasi in opes
 senioq; & laboribus confecta ueluti mater ad filiam clementissimam simulq; po-
 tentissimam profugit: cuius ope sublatis mox factionibus & dissidijs intestinis, ex
 diuturna multorũ annorum pace, tam intra moenia quàm foris in agro, & publice
 & priuatim, ad id decus peruenit, ut posito ueterno, multo speciosior, multoq; præ-
 stantior nunc studijs pacis facta sit, quàm olim armis, militiæq; labore. Et pro-
 pterea philosophiæ ac rei medicæ, ut utriusque iuris studijs, & Latinis Græcisq;
 literis, multo tutius ac gloriosius deinceps operam dedit, quàm olim armis & mili-
 taribus disciplinis. Neque tamen postea in hanc usque diem defuere, qui bellica
 laude præter superius nominatos tam sub Veneto Senatu Patauĩ, quàm alibi a-
 pud alios Italiæ & Europæ principes excelluerint. De quibus pauca ex nostro in-
 stituto, prout cœpimus, disseremus.

De Antonio Ridio.

L A R V I T autem post illa tempora insigni laude, & bellica gloria An-
 tonius Ridius Patauinus, uir spectatæ nobilitatis, & industria milita-
 ri, & armorum studijs excellentissimus: qui Romam profectus, tan-
 tum nominis sibi in bellicis expeditionibus, tam sub Martino quinto
 quàm sub Eugenio quarto summis Pontificibus cōparauit, ut ad sum-
 ma quæque militaria munia fuerit exaltatus. De hoc Platina in Eugeniũ uita, &
 Blondus in sua historia, & postremò Paulus Iouius Nouocomensis libro secun-
 do Elogiorum de bellica uirtute illustrium uiroꝝ, multa memoratu digna refe-
 runt. Is enim constitutus Adrianiæ molis arcis præfectus est: ubi, postquam Eugeni-
 us metu aduersarum partium clam mutato habitu Roma festinus abscesserat, ob-
 sessus durius à Romanis, quàm perferre diutius uim posset, armisq; omnino diffi-
 deret,

debet, artibus alijs, & bellica astutia, & nouo quopiam stratagematis inuento agendum censuit. Quare uni ex militibus suis astutissimo, & in certamen prodire solito (quod quotidie fiebat) mandauit, ut de industria sese hosti obijceret capendum, captusque sermone ad fallendum commodato detrectaret, & diceret quanto iniquius poterat de arcis praefecto: & modò certa pecuniae spes daretur, se esse cum socijs aucturum, ut Ridius interficiatur, eisq; arx dedatur. Compositis itaque rebus, captus ab hostibus, & ex sententia ad suos actutum dimissus, iterum in arcem, quali ab hoste elapsus reuertitur: atq; paucos post dies obsessi, uti cōuenerāt, Ridijs uestes, & caligas scēno factas, addita & capitis forma, in crepusculo lucis, de summa turri reuinctis post tergum manibus, effigiem ad eius similitudinē confictam recte suspendunt, ita ut à longinquo à cunctis ipse arcis praefectus omnino esse crederetur. Conclamant tunc milites de turri una uoce, de scelerato duce sumptum esse supplicium, petuntq; ut iuxta conditum ingrediantur aliquot ex optimatibus cum pecunia, quam pacti fuerant, ut ea enumerata, quamprimum arcem recipiant. Non senserunt miseri, dolum fraudemq; subesse: sed nihil mali suspicantes, securi cum pecunijs pollicitis arcem ingressi, enumerata pecunia, omnes repente uinciuntur. Fit clamor repente exultantium in arce sociorum: ipseque praefectus ē fenestra Romanis sese ostentans, eos qui quasi arcem iam iam ingressuri accincti stabant, contumeliose & minaciter increpando, bombardis & missilibus salutat. Decepti itaque hoc pacto Romani, & qui intus & qui foris manebant, neq; attollere oculos praepudore, nec hiscere quicquā praemetu contra Pontificem deinde ausi sunt. Hoc igitur facto ecclesiae libertate reddita, Eugenius in sedem Romanam Ridijs beneficio restituitur. Nimis longum esset, & à nostro breuitatis proposito alienum, si praclarissima quaeq; praestantissimi huiusce ducis gesta praescribere uellem: quae pro Romana Ecclesia in uarijs occasionibus bellicis ubiq; gesserat, & quae ab illorum temporum scriptoribus de eo gloriose referuntur. Veruntamen hoc alterum praclarissimum illius facinus, quod ad ecclesiae libertatem tuendam, nihilo superiore minus profuit, hic nequaquam celsi reticendum. Nam cum Ioannes Vitellius Comeranus Patriarcha & Cardinalis, uniuerso ecclesiae exercitui praefectus, nec illius amicus aut defensor, sed occultò impugnator, & hostis potius foret, facta coniuratione cum Philippo Mediolani duce aduersus Romanos, & confederatos Florentinos, ipsemet Romana arma parabat: sed cognita re, & eorum consilio, ex interceptis ad Montem Politianum literis detecto, Ridius arcis praefectus admonitus à Pontifice Romano quid sibi agendum foret, Vitellium in armis praestantem, & cum sex millibus equitum in Hetruriam transeuntem (dum copias per pontem Adrianæ molis traiecit) in postremis nihil hostile cogitantem, audacter aggressus imparatum & securum nihil tale suspicantem coepit: neque enim à suis adiuuari amplius poterat, qui iam traiecerant, neque proprijs uiribus se tueri, utpotè imparatus, & quòd iste uiribus ei longè praestaret. Huius captiuitate exercitus statim dissolutus est, & Eugenius & Florentina Respub. à metu & à periculo liberata. In Vitellij autem locum postea successus est Ludouicus Mediarora Patauinus, ad Eugenium Pont. Max. omnium consiliorum arbiter: qui postmodum & Patriarcha factus est, & ecclesiae copijs praefectus: de quo supra satis suo loco dicitur. Ridius autem post Eugenij mortem, à Nicolao v. Pont. Max. & ipse copijs ecclesiae praeficitur: & per tres annos (tam diu enim superuixerat) maxima cum fide, & nihilo minori cum gloria in cunctis expeditionibus militaribus & consilijs, tam belli quàm pacis pontificiae dignitati ubiq; praesto fuit. Sed tandem graui morbo correptus, ac cito scriba, heredem suum legitimum instituit Nicolaum Ridiū fratrem suum, reliquitq; multa & maxima legata. Ditissimus enim euaserat, & quatuor castrorum dominus: quorum duo haeredibus reliquit, uidelicet castrum Pedelucum, & castrum Mirandæ. Castrum uerò Cyperanum legauit Nicolao v. Pontifici Maximo: & castrum Iubileum extra pontem Salarium, in partibus insulae, legauit supra memorato Ludouico Patauino Cardinali sancti Laurentij in Damaso. Ioanni autem Fracisco Ridio filio notho legauit septem millia aureorum, insuper

G equos,

equos, & mulos, & arma, & aliam supellectilem magni precij. Domesticiis quoque & familiaribus legauit multam pecuniam, prout cuiusque conditio sibi postulare uisa est: præterea uestimenta funebria singula singulis, quibus omnes familiares indui mandauerat, dari iussit. Reliquit autem ecclesiæ & pauperibus multa ac maxima munera, præsertim diuæ Mariæ in Posterella: quæ erat iuxta ædes eius in urbe, & sanctæ Mariæ montis Falconis extra urbem, ubi etiam sepeliri uoluit.

Obijt anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo. Huic Eugenius adhuc uiuēti in ualuis æneis diui Petri in Vaticano testandæ præclaræ huius uiri in Rem publicam Romanam rei gestæ gratia, equestrem statuam iussit exculpi cum hoc titulo, ANTONIVS RIDIVS. In uestibulo templi sanctæ Mariæ Nouæ in urbe ad Arcum Titi extat huius equestris statua marmorea cum hoc epitaphio:

ANTONIO PATAVINO SVB
EUGENIO PONT. MAX. AR
CIS ROM. PRAEFECTO, AC
NICOLAI V. COPIARVM DV
CI, IOANNES FRANCISCVS
FILIVS EX TESTAMENTO
FIERI C.

De Bartholomæo Capiuacio.

MEMORANDVS quoque meritò hic est Bartholomæus Capiuacius, Venetorum copiarum strenuissimus dux: qui cum Rodigium suo ingenio, & uirtute armorum Veneto imperio reddidisset, ob multas uigilias & immensos militiæ labores grauissimo affectus morbo, ex eo paulo post occubuit: post cuius obitum Senatus Venetus posteris illius menstrua stipendia ex ærario publico soluenda mandauit.

De Siccone Montagnana.

EODEM laudis genere præstat inter copiarum duces, Sicco Montagnana, qui sub Philippo Mediolanensi duce in acri bello, quo cum Venetis apud Brixiam & Cremonam diu pugnatum est, strenuissime se habuit: ex quo à Blondo Flauio Historiarum libro XXXIII. nominis immortalitate donatur.

De Michaeli Liuello.

MILES clarissimi nominis perhibetur fuisse Michael Liuellus, & inter cætera quæ illum clarum reddunt, censentur ludi illi equestres celeberrimi Patauij tanta pompa celebrati, ut eorum usque in præsentem diem ingens fama perduret, à poetis & historicis perpetuis monumentis relata. Nec minus eum celebrem fecit Ferrariense bellum, quo à Senatu Veneto quingentorum militum tribunus factus, gloriose, & in armis, & in consilijs sese gessit. Anno salutis millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto.

De

De Alexandro Beraldo.

NOSTRIS quoque temporibus, sub Venetorum auspicijs honoratissime militauit Alexander Beraldo Andulphi filius cataphractorum equitum tribunus praestantissimus, & in omni armorum disciplina instructissimus: forma corporis, & uiribus insignis, atque equitum sub suo ductu militantium praestantia ubique spectabilis, & ob id Senatui Veneto admodum gratus. Verum cum florenti adhuc corporis robore, in Insubria apud Tarrum memorabili illo praelio, quo Carolus VIII. Gallorum rex cum maximis copijs a Venetis penè uictus fugatusque est, inter primas acies progressus magno impetu in hostes ruens, dum Gallorum equitatu illo primo impetu plusquam uirili pertinacius resistit, & effosso equo, pedes diu uiriliterque decernat: tandem equestrem impetum pedester diutius ferre non perualens, affectus multis uulneribus, non sine magna hostium strage, nec inultus gloriosa morte decubuit, una cum praclarissimis ducibus Rodolpho Gonzaga, Ioanne Picinino, Galeacio Corregio, & Ruberto Strozza pariter certantibus, pariterque morientibus: qui tunc sua uirtute uictoriam Venetis, & sua morte immortalem sibi nominis gloriam pepererunt. Aegre sane tulit Veneta Respublica iacturam tantorum uiro- rum, ac magis etiam patria ciuis sui clarissimi mortem defleuit: qui si diutius uixisset, patriam proculdubio longe lateque splendore sui nominis illustrasset. Huius obitus meminit Paulus Iouius Historiarum sui temporis libro secundo. Accidit autem hoc anno salutis M. CCCC. XCV. aetatis uero suae XL.

De Francisco Beraldo & Beraldo fratribus.

LARVERUNT quoque aliquando his temporibus tam ob militarem uirtutem, quam ob splendorem inclytae famae Alexandri Beraldi patris, Franciscus & Beraldus fratres, ambo insignes equitum tribuni: qui infelici illa clade ad Abdum Veneto exercitu profligato, cum patria postea & ipsi infelicer a Venetis ad Maximilianum Caesarem una cum alijs multis descuerunt. Ambo profecto strenui & audaces, sed infelices, utpote qui militari gloria elati, protinus dum uolare se credunt, & audacius circumcursant, capti ut aues incaute hostium retibus implicantur: qui postea pedore carceris, & iniquo fato haud multo post infelicer diem suum obiisse creduntur. Lucillus autem Beraldo hanc militarem disciplinam gentilitio iure ad se spectantem omnino pertaes, sepositis armis, humanitatis praecleara studia complexus est, & quicquid in rebus publicis ac priuatis oculi superesset, id totum historicis, & oratoribus, ac poetis perlegendis ac imitandis impertijt. Quocirca creatus publice utilitatis praefes, si quando in curia e suggestu de rebus publicis agit, tanta facundia loquitur, ut omnes eum mirentur, laudent, & clamoribus in caelum tollant, ut habeatur a cunctis iure optimo in dicendo facundissimus. Leguntur eius carmina & Latina lingua & Hetrusca, lepidè admodum & concinnè decantata, ut iam tam proprijs, quam alienis scriptis, sicut nobis modò, ita & posteris immortalis nominis fama innotescere ualeat. Sed id obiter dictum uolui, nunc ad alios transeamus.

*De Marco Antonio Clemente cognomento**Malfatto.*

HABUIT Alexander Beraldo in eo praelio, quod proxime dicebam, & gloriae & mortis socium, Marcum Antonium Clementem, cui ex forma corporis a puero Malfatto cognomen inditum fuit. Is cum esset animo audaci, & robustis uiribus, & manu ad ferendum promptus, multa de se experimenta, & in duellis, & in praelijs militaribus edidit: & praesertim cum inter primarios Francisci principis Mantuani duces haberetur, & quum in eo Tarensi praelio aduersus Gallos, ita strenuè sese habuerit, ut nemo fuerit in eo conflictu, ex peditum numero, qui maiora prestiterit: qui uel

G 2 æque

æquæ magna admodum pauci. Quocirca conuerso omni robore hostilis exercitus, in hunc ferme unum per multa uulnera inuictus per septem horas pugnasse dicitur: tandem dum cædit, cæditur, & denique dum occidit, occiditur: dignus profecto qui ex tam gloriosa morte, immortalē sui nominis gloriam consequatur, quæ sibi suisque ac patriæ sit perpetuo decori. De hoc Paulus Iouius Historiarum sui temporis libro secundo, ita honorificè memorat: Vicentius, inquit, Corsus, qui peditum agmen ducabat, Malfattus & Gabanellus, qui in prætoria cohorte cum aliis, tum eo prælio maximam fortitudinis laudem adepti, euadenti Mantuano in gentibus rhomphæis sternendo hostes, uiam aperuerunt. Hæc ille, & nos hæcenus de eo.

De Sebastiano Montefilice.

DE M Paulus Iouius libro octauo Historiarum memorabilem reddit Sebastianum ex Montefilice, egregium peditum ductorem, & in Græcia apud Metonem belli Turcici tempore, præsidio ueteri præfectum. Is quidem ubi acerrimè decertaret, prouidentibus barbaris, magna cædes patrata est, & urbs capta, & captiui longis nece rebus, supra mille ad prætorium perducti, & in conspectu imperatoris Turcarum omnes trucidati: præter eos, quos aut ætas, aut decora forma ad miserissimam uitæ conditionem seruauit. Is ergo iniectis catenis Constantinopolim captiuus deducitur. Hæc ille. Quid uerò de eo postea factum fuerit ignoramus. Id ei pro sepulchrali elogio ubicunque conditus fuerit habeatur.

De Alexandro Bigolino.

ON infimum locum tenet inter clara eiusmodi ducum nomina Alexander Bigolinus, qui egregiè erga Senatum Venetum fide, & in recuperando Patauio, postmodum in conseruando suis aliquantisper impensis, & postea publicis magno leuium equitum, atque agrestium peditum numero, aduersus hostes ubique præsto fuit: & præsertim in obsidione Cittadellæ, ubi in uexandis hostibus cum magna agrestium manu strenuam operam nauauit: ei que propterea deinceps cura data, & stipendium à Senatu missum, ut ad id centum equites leuis armaturæ, & pedites trecentos sibi compararet. quod & diligentissimè præstitit, & idcirco Veneto Senatu quam gratissimus, & unus omnium illis temporibus habitus de Republica optime meritis.

De Sacardo Soncino.

TEM Sacardus Soncinus in hoc bello equitum tribunus clarus extitit: licet Bartholomæo Lūiano imperatori exercitus, sicut & ceteri Patauini parum gratus: Senatu tamen Veneto gratissimus. Huic centum equitum cataphractorum, & eorum qui sagittis uterentur, centum uiginti præfectura tradita est. Et ipse in magno semper honore habitus, auctusque fuit publicis muneribus, & ei annuæ pensiones pro rebus gestis à Senatu traditæ.

De Bonifacio Soncino.

BONIFACIUM Soncinum Petrus Bembus Historiarum libro nono, ita ab obliuione defendit: Bonifacio Soncino (inquit) quia se amanter pro Republica, Patauino bello gesserat, auri libra annis singulis, immunitasque rerum omnium liberis, posterisque eius: tum ut ipse liberique eius extra ordinem in Patauino consilio legerentur, donodatum. Hæc ille.

De

De Achille Boromeo.

AP T O Patauio à Maximiliano Cæsare, Achilli Boromeo in ciuitate primario nouitas illa malè successerat: quando recuperata paulo pòst à Venetis urbe, cum alijs multis metu instantis periculi, quod ex ea mutatione suboriri facillè poterat, ad Maximilianum confugit, & proscriptis interim eius bonis, à patria relegatus est. Cæterum Cæsar cognita eius in rebus gerendis prudentia, eum primò præfectum fabrū constituit totius exercitus, & subinde prouisorum annonæ, ac demum consiliarium: atque eum equitem & comitem creauit, & tanto in honore habuit, quanto alterum ex extoribus neminem. Pacatis deinde cum Veneto Senatu rebus, millesimo centesimo decimoseptimo, impetrato in patriam reditu, contentus fuit uisere tantum suos semel, & lares patrios salutare. Sed paulo pòst, longum uale dicens patriæ, ad pristinos honores Cæsarianæ militiæ sese recepit: ubi postea sub Carolo Augusto, & Carolo Barbono uicem Caroli imperatoris gerente, admirabili prudentia in magna nominis claritate resplenduit, quandiu in uita superfuit. Obijt Romæ anno M. D. XXVII. mense Nouembris.

De Hieronymo ab Angelo.

NON est hic prætereundus omnino Hieronymus ab Angelo, uir strenuus, & militari disciplina, & ingēti corporis & animi uirtute præditus. Is apud Ioanninū Medicem Pon. exercitus imperatorem primus dux fuit, & eius ubicunque abesse contigerat uicem gerens: qui post multa præclara facinora, cum maximo honore patriæ, dum apud Insubres Girsaldum oppidum munitissimum expugnare contendit, & dum pluris gloriam quam uitam facit, tormento ictus, in ea pugna gloriosè occubuit.

De Hieronymo Lazara.

MA V D dispari animo seu fortuna Romanam militiam sequi uisus est eiusdem nominis Hieronymus Lazara, qui cum ingēti & animi & corporis robore præstaret, & profugus à patria militiam sequeretur, tantum sibi nominis in Piceno sub Leone decimo Pontifice Maximo sua sibi uirtute comparauit, ut præfectus legionis factus, ex gestis felicibus tantæ existimationis apud eum haberi cœperit, ut Ioanninum Medicem Pontificem nepotem in inuidiam traxerit, ne sua aliquando gloria fieret gratia tantæ illius felicitatis obscura. Quocirca data opera Romæ per insidias circumuentus, dum securum se credit, à tergo ab sicario abscissus furas humi repente concidit, & collapsus à præparatis insidiatoribus interficitur: cuius cædem perquam indignè Leo X. tulisse fertur, quod uirum fortem per inuidiam interemptum, & Romanam militiam tanto uiro orbatam sciebat. Huius corpus Romæ honorificè conditur: sed fama nominis, & gloria gestorum, & necis causa, per totam Italiam ubiq; uagatur.

De Iacobo Spinello.

IA C O B V S quoque Spinellus per hæc tempora militaribus studijs intentus, Fregosi præstantissimi copiarum ducis uice functus, & bello & pace ubique in omni periculo semper promptus, strenuissime sese gerens, magnanimi ducis nomen & ipse sibi comparauit.

De Hannibale Testa.

HARMORUM studijs, & arte militari præstantissimus habitus est, & Hannibal Testa, cuius præsertim uirtus emicuit sub imperio Ioannis Medici: à quo levis armaturæ equitatus præfectus datus, post multa à se præclare gesta, sub muria Ticinij magna cum gloria acriter decer-

G 3 tando

tando multis confossus uulneribus occubuit. Anno Domini millesimo centesimo uigesimo sexto.

De Petro Testa.

NIHILO quoque inferior aut minor in armis fuit Petrus Testa eius consanguineus, equitum levis armaturæ insignis tribunus: qui sub Veneto Senatu aliquando stipendia honorificè meritus, & ipse hic inter claros milites, ob eximiam eius fortitudinem, meritò collocandus est.

De Antonio Bologna.

BLITVS fermè fueram annectere his militarem uirum, & strenuum tribunum Antonium Bolognam: qui post multa & insignia munia militiæ in patria & foris honorificè peracta, cum tandem ad suos reuersus in proprijs laribus moraretur, adulteri falsò insimulatus, nihil tale suspicans, inermis comprehensus, letaliter uulneratur. Qui etsi præsentem necem primò strenuè euaserit: ex eo tamè unlnere, paulo post miser interijt. De huius nece, & conficto adulterio cum Daria Veneta tunc ab Aloysio Galza marito immaniter occisa, Angelus Leonicus edidit perpulcrum tragediam Italico sermone compactam: & Franciscus Sauonarola hoc epitaphium:

*Lux Antenorei laris decusq̃,
Martis gloria, cui parem peracta
Nec præsentia, nec dabunt futura
Secula, Euganeo dolente coetu,
Hic Antonius est situs Bologna.*

De Michaelè Angelo Chinello, & Petro filio.

AGNANIMVS miles, & clarus tribunus fuisse perhibetur Michael Angelus Chinellus eo bello, quod in Latio à Clemente VII Romano Pontifice aduersus factionem Colonensem gestum est: anno Domini M. D. XXVI. in quo multiplici ratione strenuum sese exhibuit, cum omnibus in rebus, tum præsertim quando Piperni oppidi prope Romam custos datus est: ubi in rebus arduis cum maximo uitæ discrimine, sua prudentia multa memoratu digna fecit, quæ M. Guacius noster in historia de illis temporibus multis in locis honorificè refert. Nihil autem nunc minoris famæ & existimationis ex usu armorum, & peritia artis militaris, habetur huius filius Petrus Chinellus, miles strenuus, & in bello admodum exercitatus: qui ab inuente ætate, secutus patrem uirum in armis præstantem, sub Clemente VII. bennium militiam exercuit aduersus Colonenses, ac proregem Neapolis, in expugnandis oppidis, quæ ab Romano Pontifice defecerant. Nec minori animo pugnavit aduersus Hispanos Romam ingredientiæ, quippe qui non à pugnando prius destitit, quàm exercitus Romanus profligatus in arcem sancti Angeli se reclusit: & inde postea traiecto Tiberi, è manibus hostium natando in tutum sese recepit, & in patriam tandem reuersus, Venetorum post hæc stipendijs militauit: qui cum ubique strenuè sese ageret, missus est tribunus in Græciam, cum ualida peditum manu, ad tuendam Coreyram: & postea in Dulcinum oppidum, ubi per tres annos commoratus est: inde cum præsidio peditum Veronam profectus, ubi cum in his rebus, quæ ad muniendam urbem spectant, admodum commendatus esset Reipublicæ Venetæ, auctum ei stipendium fuit. Deinde profectus cum quadringentis equitibus in territorium Bassiani, subinde in patriam uocatus, præficitur quingentis peditibus Plebissacci municipij Patauini. Hæc de Petro Chinello hæcenus, alij fortasse posthac de eo cum maiora fecerit, maiora dicant.

De

De Hieronymo Mirano.

VIGET inclyta fama præclari tribuni Hieronymi Mirani, qui præsidio Veronæ, & subinde Taruisij præfectus à Senatu Veneto, ubiq; summo cum honore habitus est, & inter tribunos Venetos nulli secundus. Quos honores sua sola sibi tam animi quam corporis uirtute pugnando parauit. Nam quo tempore Veneti Carolo v. Cæsari ex fœderatos cōtentione, abeuntibus cæteris trirētib; fugientium more, solus Galeonus (sic em̄ dicitur) perstitit, qui ob immensam molem suā inde fugere non ualebat. Quare ab ingenti hostiū classē circūdatus, nulla nisi in armis spes euadēdi manserat. Is ergo Hieronymus qui illic miles fuerat animo inuictus, & corporis robore præualidus, prosiiliēs inter primos in iam ascēsa à Turcis puppi, ensē ambabus manibus fulminans, magno ausu, & maiori robore hostiles impetus primo statim aggressu fregit, mortiferis ictibus sternens quotquot repugnantes obstabant. Perterritos uero & fugientes in subiectū pelagus præcīpites dabat. Interim trirēmes Turcicæ, quę circunquaq; stabant, crebris tormentorum ictibus quassatæ, pleręq; lassis compagibus fatiscētes, unā cum hostibus obruuntur: reliquæ festinanter se elongant, sociorum satis aperto exemplo doctæ. Veneta autem nauis à tam imminenti periculo erepta, salutē suam Deo Opt. Max. & Hieronymo Paduano (sic enim cognominabatur) acceptum refert. Hinc Hieronymus postea à cunctis laudatus, ubi à uulneribus curatus fuit, in demortui præfecti locum suffectus est. Qui ubi Venetias applicuit, à Senatu optimo uirtutum æstimatore insignis tribunus militū mox factus est. Et assignato stipendio Veronæ primū, & postea Taruisij præsidio deputatus, ubi cōtracto ex aeris subtilitate incurabili morbo, moritur: cuius mors, & Senatui Veneto, & patriæ nostræ permolesta fuit.

De Ioannē Franciscō cognomento Paduano.

VIAT ne Ioannes Franciscus Patauinus præfectus Gogolæ arcis in nouis regionibus Indiæ, apud Diū à Lusitanis nostra ætate repertæ, anno Domini M. D. XXXVIII. ut in paruo quodam itinèrario impresso Venetijs per Antonium Manutium M. D. XLIII. legitur, incertum est. Quid autē de eo fuerit, non satis intelligere potui. Legitur ibi eum cum 80. Lusitanis cū uiriliter sese defenderet, comprehensum à Turcarum præfecto, & pro seruo abductum.

De Andrea Bizzacchino.

MAGNA uis & inconstantia fortunæ in utraq; partem, Andrea Pizzacchino in his nostris commentarijs aptissimum locum dedit. Qui cū polleret ingenio & industria, cum serici & aurei panni, preciosarumq; rerum eiusmodi supellectile in Vngariam profectus est, ubi ab Aloysio Grito Andreae Griti Venetorū ducis filio receptus fuit, qui in prouinciā Transyluanicæ, à Solimano Turcarum principe missus in auxilium Ioannis Vauodæ regis, ibi proregem agebat. Is ergo in amicitiam admissus numariæ primò officinæ præficitur, ut eius iudicio ex puris metallorum uenis publicè cuderētur pecunię: quam rem iste optimè & in primis callebat. Postea publicis similiter uectigalibus salinarum præponitur, & deniq; magno stipendio, cētum cataphractōrū equitum tribunus factus est, ac subinde ditissimus & honoratissimus comes. Verū dum sic extollitur, ob inuidiam ab Vngaris uī oppressus immaniter occiditur, Itolorū quenquam super se regnare nolentibus. Cuius cadē ipse Gritus mox in eum populum, & oppidanos illius cædis auctores, iustè quidē & fideliter ultus est. Sed paulo post eodē fortunę impetu, & ipse Gritus cōprehēsus, dum regnū exoptat Trāsyluanicę, miserabiliter uitā suā simili nece, Trāsyluanicę episc. iubente, finit: & ita utriq; horū breui tempore secunda fortuna largita est regnū, & aduersa attulit mortem. Sed de hac re alij iam copiosè scripserunt, id nobis pro nostro instituto satis.

Andreas Lydius.

V N C ab his qui iam defuncti nullam patiuntur laudis inuidiam, ad uiuentes transeamus, ut in superioribus classibus fecimus, cum quibus moderatius agendum censui, ne adulationis nota inuri à quoque possim. Inter quos nobis primus occurrit nō armis, sed iuris æquitate & magistratibus Bononiæ inclytæ urbis clarus, Andreas Lydius iureconsultus egregius: qui licet in academia Patauina non diu, ut plerique alij, uersatus sit: tamen æquitatis, & probitatis, & iuris peritiæ fama notus, & Bononiæ & lanuæ iuredicundo præfuit, & magna cum laude & probatione æquitatis in patriâ reuersus, æque inter suos uti inter alienos ubique magno honore semper habitus.

De Carolo Castrio.

L A R V S honore militiæ, & clarus genere uiuit licet iam emeritus tribunus militum Carolus Castrius uir nobilis, Andreæ filius, & Angeli Castrij doctoris illius celeberrimi nepos: qui ab adolescentia non auorum suorum studijs sed armis delectatus, ut illi literis, ita is armis non parum sibi nominis comparauit: & iccirco accitus à Malatesta Baliono peditatus Reipublicæ Venetæ imperatore, aliquandiu uexillifer & antesignanus fuit: sed postea à Florentinis centum equitibus leuis armaturæ præfectus est, ubi strenuè pro ea Republica aduersus hostes sese habuit: tandem pacatis rebus, accepto cōmeatu, adhuc sit illustri duci Hieronymo Ursino, & unâ secum cum turma equitum transiit in Galliam ad Caroli Augusti exercitum, qui ad reprimendum Gallorum impetum festinabat. Atqui denique ubi multas peragrauerat regiones, ingravescente iam ætate ad suos reuersus, cum summa animi tranquillitate re sua contentus perfruitur auitis bonis in pace hilaris, & usquequaque iucundus.

De Ludouico Valle.

L U D O U I C U S Vallem, & robur corporis, & animi præstantia, ubique domi militiæque clarum reddidit: multo tamen clariorem eum fecit fortuna aduersa, quàm prospera. Nam is cum esset tribunus peditum aduersus Turcas in Illyrico iuxta Broachium, inito infelicitè cum hoste conflictu, captus ab hostibus cum ex habitu & officio (ut erat) uir strenuus & nobilis haberetur, maxima ei multa pro redēptione ab illis imponitur: qui cum auro sese redimere nō ualeret, ingenio sese redēmit. Etenim tanta animi beneuolentia & fide deuinxit sibi seruū custodem, ut decepto domino, unâ secū cum maximo uitæ utriusque discrimine post multa pericula, & duros labores, tuto tandem Venetias applicuerit: ubi à Senatu Veneto benignè susceptus est, & stipendijs auctus, & ad tribunatum pristinum restitutus: & Patauium denique in patriam regressus, cum maximo gaudio & admiratione ab uniuersis ordinibus exceptus est. Quimox uoti compos factus ad salutandas diui Antonij Confessoris reliquias, cum maxima amicorum caterua profectus, uotum supplex exoluit, & ferreas compedes, cum tabula captiuitatis indice lætus obtulit: qua ibi nunc in testimonium tanti beneficij prope aram pendere cernuntur.

De Colace Sabionio, & alijs multis.

L A R V E R V N T & alij multi insignes & equitum & peditum duces: Patauij diuersis temporibus, qui in hoc loco à nobis non recensentur: uel eò quòd nondum satis exactè eorum gesta ad aures nostras peruenierint, uel etiam consultò, ne cui nimis longa commemorationis series uisa tedium fortassis adferat. Nostra autem ætas quos habuerit insignes tribunos, dissimulare nec possum, nec debeo. nec si possem uelim: singulorum enim elogia uerbosius referre nimis longum esset. Sed pertransire non possum

sum Iacobum Sabbionium peditum ductorem, & Colacem eius fratrem, cui unum inter gladiatores suae aetatis par nemo fuerat: & propterea Herculi Estensi gratus admodum, & charus. Is enim plusquam decies in conspectu eius, in duello ex provocatione decertans, & victoriam consecutus, illustris gladiatoris nomen adeptus est. Nec dicam de centurionibus admodum insignibus, & Senatui Veneto perquam fidis: Bernardino, scilicet, & Augustino fratribus cognomento Parma, qui bello & armis, immortalitatis sibi nomen compararunt. Adde & Marcum Nassellum, Hieronymum Fatinancium, & Comos fratres, ex municipio Campi sancti Petri eximia corporis proceritate formaque praestantes: ita, ut ex giganteo genere esse viderentur: quippe qui humero tenus omnes quamvis proceros supereminerent. Sed iam multi hac tempestate in arte militari praestare dicuntur, qui adhuc vivunt, vel emeritae militiae, vel qui nondum satis noti indies magis magisque militaribus studiis clarescent: quos interim pertransimus, ne prolixiores quam initio sumus polliciti, esse videamur. Etenim iam receptui canendum est: quando alii post nos de his suo tempore dicent.

BERNARDINI
SCARDEONII, CANONICI
PATAVINI,

DE CLARIS MULIERIBVS PATAVINIS,
Clasſis quartadecima

PRÆFATIO.

DIXIMVS supra de claris & illustribus viris Patavinis, consentaneum nunc esse videtur, ut rerum ordinem sequentes, aliquid etiam de foeminis & matronis insignibus dicamus: quæ etsi seorsum scribantur, non sunt earum debita nominis memoria à viris ullatenus separandæ. Superius enim in principio diximus, de celeberrima pſcarum mulierum Patavinarum pudicitia, & subinde separatim de quibusdā sanctis & beatis uirginibus: hic modò cōmemorandæ sunt recentiores aliquot dignæ sanè, ut ob egregias uirtutes suas, meritò peregrinæ memoria celebrentur. Quæ quidē si multo pauciores quàm uiri sint, minus mirandū est, quando mulieres probæ & pudicæ, præ erubescētia innati pudoris latere in occulto malint, quàm in publico uideri: ac ignorari potius, quàm sciri. Nō enim more uirorū cupidine famæ traduci uulgò desiderant: utpotè quas conditio naturæ, & uerecundia stola, à foro, à iudicijs, à scholis, æquē atque ab armis esse procul iubent: quibus ferè rebus famā & celebritas nominis cōparari uel in primis solet. Quocirca sapientissimè Thucydides Græcus philos. ducebat eam mulierē optimam habēdam esse, de cuius laude aut uituperatione rumor minimus apud externos haberetur: asserens probę mulieris nomen, itidem atque corpus intra domesticos parietes continendum. Mihi uerò probabilius sentire uidetur, quā mulieris non formam, quæ pudicitie periculum apporrat, sed egregium nomen præclare continentia in exemplum aliarum apud quamplurimos passim uulgandum censet. Quare meritò fiet, ut sicut de claris uiris Pat. antea diximus, ita etiam de claris mulieribus deinceps dicamus.

DE

DE ADRIANA IANVSII PRIN-

cipis uxore.

PRIMA ergo post acceptum Christi euangelium, præter supra memoratas sanctas ac beatas, celebranda inter insignes foeminas Patauinas occurrit mihi Adriana, Ianusij, uel ut quidam dicunt, Ianni Patauini principis uxor. Hæc enim Attylæ potentissimi Hunnorum regis metu (qui innumerabili penè exercitu Alpes ad diripiendam & occupandam uniuersam Italiam pertrāsierat) uerita id quod erat facile futurum, ne una cum tota familia, & multitudine magna nobilium mulierum barbaris hostibus prada fierent: dimissis ad tuendam patriam maritis, cum omni preciosa suppellectili ad loca maritima transuectæ, Venetias prope Riuumaltum, ubi tam coeptum fuerat habitari, tutò appulerunt, & ibi postquam aliquandiu morata fuissent, & hæc sibi, & suis satis idonea ad habitandum loca parasset, ut erat pia mulier, cupiens tam proprijs filiabus, quam alijs nobilibus puellis, quæ eandem secum fugam arripuerant, consultius providere, ibi monasterium ædificandum curauit, quod archangelo Raphaeli dicauit: ubi nobiles uirgines castè uiuere uolentes, sub pia custodia, & sub sancta obseruantia collocarentur, ut pro incolumitate patriæ hæc ibi Deum assidue precarentur, & ut reducem maritum sub angeli huius sancti custodia, tam immani hoste, & in tantis periculis, illam sum seruaret. Quod factum est: nam patria incensa, Ianusius cum reliquis ciuibus ad uxorem in ea loca deuenit, & ædificatis pro tempore edibus, ibidem cum tota familia, & magno comitatu Patauinorum fugientium, postea cohabitauit. Sunt qui dicant hanc profectam ab Alitino. Non contendo, de ea sic & in nostratibus memorijs & annalibus legi.

De Berta ex Montagnano.

MEMORATUR in iisdem Patauinis annalibus celebris fama Berta ex uico Montagnono, quæ quidem fuit rusticana genere, sed moribus certè perquam nobilis, & animo perquam generosa. Hæc enim tempore Henrici quarti imperatoris, quum eius uxor, & ipsa Berta nuncupata Patauij moraretur, ubi etiam nunc in ecclesia Cathedrali defuncta iacet, uel eiusdem fortè nominis similitudine, uel propria generositate animi affecta, obtulit ei dono situm tenuissimum, quod eleganter suam et neuera manu, & in urbem uenale detulerat. Quod munus regina hilari uultu accepit, & cum cognouisset nomen & animum mulieris, eam indignam censuit, ut uelut inopem foeminea colo amplius sustentaret suam. Dato itaque filo procuratori suo, iubet ad pagum Montagnoni statim proficisci, ubi mulier habitabat, & pro referenda gratia, tot terræ iugera ei ex publico ascribi, quantum spatij filum dono datum, extensum comprehenderet, ac circumdare posset. Quod cum cæteræ uicinæ mulieres uidissent, illico Bertæ exemplo attulerunt & ipsæ filum, quod reginæ dono darent. At ipsa renuens id ab alijs accipere, peracutè respondit: Pertransijt tempus; quando Berta filabat. Quæ postea responsio mansit Patauinis in proverbium in hanc usque diem: quum uelint significare temporis mutationē, & quàm mutata fortuna, & rerum conditione felicius, uel infelicius solito quis sese habeat. Ab hac postmodum muliere fluxisse ferunt gentem & familiam nobilem, dictam postea de Montagnono.

De Blanca Rubea.

SED de mulieribus Patauinis dicere aggressus non ab re arbitror fore, si commemoremus hoc loco memorabile facinus Blanca Rubæ Patauine, inuictæ fortitudinis, & rarissimi exempli foemine, & cuius uirtus animi, & pudicitia corporis, & amor in maritum à scriptoribus, summis laudibus

laudibus in cælum fertur. Hæc cum ardentè uirum suum diligeret, cum eò in præsidium Bassiani tunc municipij Patauini, cum cohorte militum uoluit omnino proficisci: quod quidem iam unà cum Pat. ab Acciolini tyranni potestate defecerat, anno Domini M. CC. LIII. Acciolinus autem audita defectione cum Patauium frustra recuperare tentasset, Passianum cum exercitu uenit, & dura ob sidione cinctus, aggressus mœnia, ad motis scalis ui oppidum expugnare contendit. Verum cum populus perterritus deponere arma, & ueniam poscere inter se consultaret, Blanca nobilis uirago animo, plusquàm uirili omnium prima cum marito exclamans, tyranni promissis non esse omnino fidendum, atq; unà cum defensoribus facibus accensis, & aquis feruentibus, saxis sagittisq; & id genus missilibus hostes uulneratos, ac feruentibus aquis semicoctos, è scalis præcipites, & è muro in fossam miserabiliter deturbat. Ceterum tyrannus qui tunc nec ui, nec ferro potuit irrumpere, proditione quorundam coniuratorum admissus intra mœnia per portam, quemcumq; obuium habet, sine aliqua uenia impius miles occidebat: & in primis occidit Baptistam à Porta, hoc erat ei tunc cognomen, Blanca huius maritum, qui primus in occursum accurrens ingredientibus strenuè resistebat. Blanca uerò dum pro marito ulciscendo cum hostibus uiriliter decertaret, capitur, atque exuta armis, ui tracta coram tyranno assistitur, qui statim pulchritudine captiua, quam furor armorum duplo auxerat, captus, iubet eam seruari: ad quam paulo post ingressus, blanditijs primò, postea & minis corrumpere eius pudicitiam contendebat: quibus cum nihil proficeret, comprehensam uiolenter attrahere ac uiolare conatur: illa cum sese tueri melius non posset, è fenestra (ut casus tulit) sese præcipitem dedit, malens uel sic fortiter uitam cum iam mortuo marito, quàm turpiter pudicitiam cum impio tyranno perdere. Sublata autem de terra, ut erat deturpata sanguine, & semimortua, in lecto reponitur, & diligenter curatur. At post non multos dies, ubi tandem ab eà cõtuisione conualuit, rursum oblata tyranno, cum cõstater in continentie proposito acrius perduraret, nec aliter Acciolinus potiri se ea posse speraret: obligatâ perferuos, ut resisterent nullatenus posset, improbauit, nefarius & crudelis tyrannus pudicam mulierem stuprauit. Atqui, etsi satis constat, uiolari corpus non posse, nisi de consensu mentis, ueruntamen sic se uenereo actu ab eo pollutam fuisse, tantopere pudicam mulierem puduerat, ut noluerit diutius superuiuere. Quare aliquandiu dissimulato dolore, impetrauit ab amicis ad leuandum mortui mariti desiderium, & ad sedandum aliquantisper animi mœrorem, ut mortuum ac iam foetentem maritum cerneret: aperto itaque sepulchro ubi iacebat, mox hæc emissio magno eiulatu, supra foetidum mariti cadauer sese repente proiecit: & repagulo quo lapis sepulturæ sustinebatur impulsio, fracta sub lapide ceruice, unà cum marito quasi in uitronem pudicitia, fortiter & intrepidè mortua, & (ut optabat) eodem tumulo sepulta. Magnum certè & admirandum facinus, & fortasse factio Arrii illius antiquæ Patauinae anteponendum. Celebratur autem mirificè hoc facinus à scriptoribus nostri temporis, ad extollendam pudicitiam foeminarum. At id à nobis modò relatum est, in laudem patriæ, & præcipuum Patauinarum mulierum decus & ornamentum: quando eæ semper castitatis splendore in omni ætate fulserunt.

De Cunissa Onaria & Cecilia Baonia.

VNISSA quoque ex patre Acciolino Balbo de Onaria, matre uerò Auria, ex Baonis comitibus nobilissima foemina, hic à nobis silentio præteriri non debet, cum in historia illorum temporum, multa de hac ipsa digna scitu commemorentur, & Dantes Aldigerius eam in comœdia illa sua præclarissima nominis immortalitate donauerit. Hanc enim Cant. I. X. ob præclaras eius animi dotes ponit in paradiso, multaq; ibi de præclarissimis huius foemine moribus refert. Hæc uxor fuit Tifonis Campisampetri, uiri præclarissimi, & mater Gerardi illius, qui uim intulit pudicitia Ceciliae filia Manfredi comitis Baonis despõsatæ Acciolino cognomẽto Monacho:

ex

ex quo stupro tale tantumq; odium conceptum est inter utraq; familiam, & tantum incendium in Repub. Patauina exortum, ut nunquam ab eo cessatum fuerit, quousq; immanitas Acciolini tertij impijssimi tyranni in ultionē tanti facinoris oppressa Rep. sublatiscq; per uaria supplicia, & crudelissimæ mortis genera ciuibus, totum ferè Pat. nobilitatis splendorem extinxerit. Cecilia autem ex eo sine ulla sua tamen culpa repudiata ab Acciolino, qui nouas nuptias fecerat cū Adeita ex Mangania domo in alpibus Etruscæ nobilitatis illustri impij tyranni illius matre. Hæc aut Cecilia nupsit postea Iacobo Dalesmanino, ditiss. ac nobilissimo uiro, ex quo suscepit multos liberos, qui postea ab impio tyranno Acciolino huius Acciolini filio omnes ferè occisi fuerūt, ut ex ea familia Pat. nemo superstes manserit: & si quis mansit, paulo post omni mascula prole deleta, tota domus illa ex ea strage defecit, quum tamen esset eo tempore, & uiris frequens, & opibus locupletissima, & omni nobilitate præclara.

De Beatrice Estense.

NON parua laude celebranda hic est Beatrix Aldobrandini Estensis filia, cuius forma & pudicitia tanta fuit, ut eam Andreas Vngariæ rex honorificentissimè exposcerit in uxorem: anno sal. M. C. C. XXXV. Quæ post uiri mortem quum ex eo filium suscepisset, uerita priuigni inuidiam, occultò indura uirili habitu, unà cum infantulo incognita, Veronam primò, subinde in patriam sese tutò recepit. Quæ postea uti erat animo sublimi, cum nollet ulli uiro inferiori tanto rege nubere, nupsit Christo omnium regum domino, & hu mani generis seruatori ac parenti. Ingressaq; monasterium Gemmulæ, ubi Beatrix altera præfuerat, imitata eius mores pudicæ ac sanctæ inter uirgines uota religionis professa, uixit deinceps in maxima humilitate, & castitate, & sanctitate uite cū illis.

De Allionora Maltrauersa.

CELEBRATUR insuper in domesticis Patauinorum historijs Allionora Maltrauersa cordatissima uirago, & plusquā muliebris sapientiæ scemina. Fuit hæc uxor Papafauæ Carr. à quo postea nobilis familia, destituta ueteri uocabulo, feliciori profectò fortuna sortita est nouum cognomē Papafaua. Hæc enim sua ætate in tota Italia una omnium uirili sapientia prædita fuisse memoratur: utpotè quæ ultra morē sceminarum, tantum in consulendo præstaret, ut ad eam nobiles uiri, ut ad oraculum quoddam sapientius confluerent, requirentes ab ea, quid in rebus agendis potissimum sibi faciendum putaret: satis persuasit, quicquid illa consilij daret, pro comperto habendum fore. Quinetiam (quod magis mirandum est) hæc ipsa ut in rebus agendis, ita etiam in curandis quibuldam ægritudinibus, ope, & cōsilio, & experientia longè præstabat. Sanabat enim suis medicamentis nonnullas infirmitates, quæ uel à peritis sæpe medicis habebantur incurabiles. Idem ex eo quoq; est maximè celebris habita, quod mater fuit nobilium filiorum, quorum probitas exinde in successione posterorū usq; ad hanc nostram tempestatem indies propagata uirescit. Genuit enim ex Papafaua coniuge sex illustres uiros, Comitem Petrum, Bonifacium, Vbertinum, & Marsilium, omnes in Repub. egregios ciues pariter, & fideles: ex quibus propagata est uniuersa Papafauarum progenies in hunc diem florentissima.

De Fina Carrariensi monacha.

FINAE quoq; Vbertini Carr. principis matris, religiosus ac pudicus animus hic nullo pacto reticendus est. Quæ cum esset ditissima, & iuuenis adhuc, & eleganti forma præstaret, post tristem coniugis obitum, contempts omnibus mundi delicijs, tota ad Dominū conuersa, ingressa est monasterium S. Benedicti, totamq; religioni sese addixit, malens experta semel nauptiarum tædia, & uirilis commercij consuetudinem, Deo Opt. Max. desponsari, quàm alteri rursum uiro nubere. Ibi hæc postea tantæ humilitatis fuisse dicitur, ut quæ prius in seculo tanquam domina habebatur, illic perinde atque ancilla esset, seruire

seruire omnibus uideretur: atq; ita per summam uitæ integritatem, toto diuino cultui emancipata, temporalem uitam terminauit, pro qua accepit æternam. Hanc autem (ut par erat) Vbertinus filius (ut in eius uita legitur) & uiuentem, & defunctam, summa semper pietate, ac magna ubique ueneratione persecutus est.

De Balzanella Peraghina.

EX praelara fœcunditate inelytæ sobolis commendatur Balzanella Peraghina nobilissima fœmina, quæ quidem, cum unica esset ex familia Peraghina, nupsit Marino Baduario patritio Veneto, cuius maiores summa semper beneuolentia cum Pat. Repub. coniunctissimi fuere: quandoquidem prætores aliquot ex ea familia antiquo Reip. tempore Venetijs acciti, Pat. populum summa cum iustitia paceq; rexerint, & imperio auxerint, & publicis ædificijs ornauerint. Ex hac muliere orta est pulcherrima illa proles, quæ aliquandiu Patauij commorata, antiquato fere Baduario cognomine, à Peraga uico Patauino Peraghina à cunctis dicebatur. Vnde Bonauentura Cardinalis, & alij insignes uiri, de quibus satis superius dictum fuit, orti sunt. Idem cognomen adhuc in sepulchris illustrium illorum, quos supra retulimus, ex duabus familijs coniunctum legitur, ut dicantur ubique Baduarij de Peraga. Ex hac ergo sobole feliciter profluxere postea nobiles Paduarij, hi præsertim qui nostra ætate floruerunt, Ioânes doctor & eques, & Andreas, ambo proximis annis prætores huius nostræ ciuitatis clarissimi: & Franciscus Ioânis filius senator illustris. Nec non Petrus Baduarius senex uir integerrimus, & præstantissima sobole quatuor filiorum felix ab omnibus, dum uixit, iudicatus. Huius autem fœminæ dos fuit fertilissima, rura Peraghæ, Mirani, Piunchæ, Murellarum, Stratæ, Sambrusonis, & alia innumera prædia, cum amplissimis priuilegijs immunitatis antiquæ: quæ olim principes Carrarienses huic familiæ ob eius in Rempublicam merita concesserunt.

De Thadea Carrariensi.

MEMORANDA quoque est hic præcipuo merito prolis Thadeæ Carrariensis felicitas, quæ (ut antè dictum est) nupsit Mastino Scalæ principi Veronæ, cui Patauij ciuitas dos fuit: anno sal. M. CCC. XXVIII. mense Septembris. Hæc ex Mastino suscepit quinque filias, quarum una ex Barnaboue uicecomite principe Mediolani, qui appellabatur Regina, genuit quatuor mares, & duodecim fœminas, quarum una nupsit Petro Cypri regi: altera Ludouico primogenito regis Galliarum. Tertia illustri Bauariæ duci. Quarta inelyto duci Austriæ. Quinta Galeacio uicecomiti amplissimo: postea duci Mediolani. Sexta Leopoldo Austriæ duci, qui fuit auus Federici III. imperatoris. Septima duci Bauariæ. Octaua Friderico regi Sicilia. Nona Francisco Gonzagha. Decima Ernesto duci Monachi. Vndecima Friderico eius fratri iuniori. Duodecima Dimundo Cantiarum Comiti primogenito regis Britanniarum. Ex quarum generosa prole postea & duces, & reges, & imperatores, qui regnarunt, & ad hunc diem regnant, uniuersi fluxere: ueluti ex Cybele quondam tot heroes orti, ut sit ex eo dicta mater omnium deorum. Nec minus quidem felix habenda uidetur hæc; quàm Lampida Lacedæmonia, quæ (ut Plinius refert) una omnium fœminarum felicissima in omni æuo refertur: quæ regis filia, regis uxor, regis mater fuit. Hæc legi in antiquis chronicis Veronæ, & si ab his Sarayna nouus historicus Veronensis aliquanto dissentire uideatur.

De Daria Baonia.

NON taceretur hic Daria Baonia Alberti filia, uxor Gerardi Campisani perij, cuius uirtus maior fuit, quàm in fœmina possit desiderari. Audere enim inter tot cæsos uiros, immanitatem tam atrocissimi tyranni non pauere, prodire intrepidam noctu, in maximo periculo, non ne constantissimi, ac maxime uiriliter animi fuit, & plusquàm heroica

H

uirtute

virtute præditi. Nam quum Acciolinus sæuissimus tyrannus, ac terrorsom-
nium mortalium ob inueteratū in Campisamperios odium, Guillelmum Campi-
samperiū iuuenē nobilē, formosum, strenuū in foro obtruncari ac dilacerari iussit,
fer, canibusq; relinqui: hæc unā cū Maria sua ex Gerardo Capisamperio filia, auda-
cter pleq; frustra discepti sic infelicitè cadaueris colligifecit, & timore deposito
funus securæ, noctu multis luminibus cum tacito comitatu ancillarū & seruorū in
cœmeterio D. Ant. Confess. sepulturæ dederunt. Quod sanè facinus foeminā hanc
multis alijs nominib. clarā, clarissimā, & immortalē posteris reddidit. Hoc accidit
an. M. C C. L. Extat in huius generosæ uiraginis perpetuū monumētū, ulcus in mon-
tibus Euganeis, qui hucusq; de huius nomine Vallis dominæ Dariae appellatur.

De Petra Scrouinia.

CELEBRATUR quoque à poetis illius tempestatis Petra Scrouinia, filia
Vgolini Scrouini pudicissima foemina, atq; adeò in omnibus scientijs li-
beralibus erudita, ut quālibet literarum omniū disciplinā optimè calle-
ret. Quæ quidē sicut doctrina, ita quoq; pudicitia & forma cæteris uirgi-
nibus longè præstabat. Quamobrem quum Hengelmarius Theutonicus tunc for-
te ab imperatore Ludouico v. Bauaro cum magno militū præsidio Pat. præfectus
fuiſſet, ut ciuitatem in Cæsaris fide teneret, captus huius pulchritudine atq; uirtute,
quū diu puellā dolosè blāditijs ac muneribus frustra tētasset, ui aggredi parat. Quæ
ubi semel deprehensa dolosè, multū diūq; reluctando admirabili cōstantia impud-
cum iuuenē a se repulisset, uerita tādē inſani principis potentiā, statuit fuga à tam
imminenti periculo sese subtrahere. Quocirca patriā derelinquēs, unā cum matre,
ac fratrib. ac tota familia, magnis relictis opibus, Venetias cōmigravit: malens sibi
totius rei ac patrię, quā pudicitie ac famę iacturam facere. Hęc aut, ubi recessit in
sidiator sui pudoris, in patriam redijt, & statim collocatur in matrimonium cuidam
nobilissimo iuueni Forzateo: quæ breui marito uiduata, cū à multis nobilibus pro-
eis in matrimonium exposceretur, pertæsa thalamos, nunquam induci potuit, ut
priori marito fidem falleret. Vixit ergo postmodum sanctissimè in perpetua casti-
tate, literarum studijs tantūmodo delectata, & spreta prorsus Venere, soli Palladi
omni cultu seruiens fuit, exemplo cæteris uiduis pudicitie, & fidei coniugal.

De Magdalena Scrouinia.

LX hac ipsa familia effulsit Magdalena Petræ huius cognata, & ei mo-
ribus & studijs literarum perquā similis, & ab eadem fortassis eru-
dita: quæ aliquanto prior ætate fuisse uidetur. Huius Lombardus Seri-
cus uir probus & literatissimus (ut suo loco dictū est) dicauit libellū
De laudibus aliquot foeminarū gentiliū, aut literis aut armis illustrū.
Hanc unam in operis exordio impensè laudans, ita alloquitur: Dignum ad te opu-
sculū scribere constituit: neq; id quidem frustra (ut arbitror) si eundē uirilem animū
ad illustriora quæq; paratum, dum te foeminā opere negas, in sublimi loco arcis Mi-
neruæ, ut dudum cōsueuisti, residerè cōtendis: quem eruditiss. quibusq; admirandū
trado, quum omnē foeminarū sexum natura ignauū & inertē, ingenio & literis col-
lustrata uirtutū gloria transcendas, ita ut in tenebris mortalium tibi ipsa lumen affe-
ras. Nam foeminea imbecillitate dimota, ac mollitie, insigniori materia ad excellē-
tiora generosum pectus armasti, ac docile ingenium sic tuo iucūdiffimo fomitere
fouisti, ut non sexui, sed discretæ naturæ obsequens se supra se excedere uideris.
Ignea nanq; tibi uirtus adest, & ardētis spiritus calor æthereus, qui terrena linquēs,
sublimis atq; purissimus extollitur. Et reliqua quæ sequuntur. Hæc enim & alia e-
iusmodi multa in laudem huius præstantissimę foemine, is auctor edidit: quæ bre-
uitatis causa prætermitto, hoc elogio uel solo contentus, quod nobis
huius celeberrimæ ætate foeminæ memoriam
penè sublatam restituat.

De

De Fina Buzzacharina Francisci senioris Carrariensis uxore.

VIT & altera Fina Pathari Buzzacharini filia, & uxor Fr̄cis̄ci Carrariensis senioris principis Patauini, sapientissima ac religiosissima foemina. Quæ inter cætera, quæ memoratu digna fecerat, id omnino reticendum non est. Quum enim ædes amplissimæ Nicolai Carrariensis perduellionis rei, de more disruptæ & adæquatæ solo fuissent, mulier Deo deuota impetrauit à marito ædificari ibi templum, Dei matri uirginis gloriosæ dicandum. Quare eo in solo ita derelicto ædem diuæ Mariæ cognomento Seruorum extruendam curauit. Item perfecit pulcherrimum phanum D. Ioāni Baptistæ, ecclesiæ Cathedrali contiguum, sublimi testudine insigne, ac speciosissimis picturis laudatissimæ pictoris, cū ueteris ac noui testamēti historia sursum & deorsum, & circumquaque ornatissimum, & uisum maximè iucundum. Ibi inspicitur eius effigies habitu supplicantis. Obijt anno salutis M. CCC. LX XVIII. & cum maxima pompa sepulta est in eodem sacello sancti Ioannis Baptistæ. Hæc etiam erexit alta re in æde S. Benedicti, ubi epigramma sequens in saxo conspicitur:

Capella ædificata & dotata per nobilem D. Finam de Buzzacharinis consortē clarissimi Domini domini Francisci, domini Padug: et instaurata per dominam Annam de Buzzacharinis abbatissam, anno Domini M. CCC. XCIIII.

De Anna Buzzacharina.

NNA hæc quam proximè nominauimus, istius Finæ soror, quantæ uirtute prædita, & quàm meritò à nobis hic memoranda sit, indicat tabula marmorea sepulturæ in prædicto loco sancti Benedicti posita: ubi legitur hoc epitaphium:

Hoc tumulata iacet busto uenerabilis Anna,
Egregio Patharo sata milite Buzzacharino,
Quæ fuit istius prudens, iustissima, solers
Abbatissa loci, peragendis docta uirago,
Norma pudicitia, fulgens exemplar honesti,
Adiutrix inopum, uirtuti semper amica,
Ipsa quater denis ac uno præfuit annis
Huic sano, cunctis moderatrix grata sacerdos.
Nam rexit monachas tam iustè, tamq; benignè,
Quòd sua perpetuò bonitas recitabitur æuo.
Iura monasterij, prouentus auxit, & aram
Hanc struxit: necnon reparauit prædia multa.
In quo tot fuerant probitates corpus obiit:
At sua mens supera fruitur beatissima luce.

Alterum epitaphium inferius in altera tabula marmorea.

HIC IACET SPECTABILIS AC GENEROSA
DOMINA DOMINA ANNA OLIM RECOLEN
DAE MEMORIAE NATA SPECTABILIS, AT
QVE GENEROSI MILITIS DOMINI PATHA
RI DE BUZZACHARINIS DEI GRATIA AB
BATISSA S. BENEDICTI DE PADUA. OBI
IT AN. D. M. CCC. XCVII. DIE MERCVRII
VII. FEBRVARII, CUIVS ANIMA REQVIE
SCAT IN PACE.

De Maria Carrariensi.

N I H I L O dissimili gloria, sed diuerso proposito fuit Maria Nicolai Carrariensis filia unica, quæ defuncto patre (qui Francisco Carrariensi principi ob eam, quæ ualebat, gratiâ in ciuitate suspectus, relicto Patauio, Venetijs habitauerat) nupsit Aloysio Storlato S. Marci procuratori primum, postmodum Francisco Contarenio patritio Veneto in signi uirô: ex qua natus est illustris uir Zacharias Contarenus, eques, Francisci sancti Marci procuratoris proximè uita functi pater, & Petri Paphi episcopi uiri eximia pietate ac probitate conspicui: & subinde proles generosa nepotum gloriæ & opum ditissima, quæ hanc familiam gestorum gloria, & morum probitate iam admodum claram, indies clariorem (ut speratur) efficiet. Huic Mariæ dos fuit rus Placiolæ, rus Sallæ, aliæq; prædia ingentia immunitate donata, atq; nullis omnino uectigalibus subiecta. Quæ uiduata postremo marito, Patauij in uico Pontis sancti Ioannis intra moenia in proprijs uixit ædibus, & defuncta tandem in ultima senectute, sepulta est in templo diui Augustini apud suos.

De Nigra de Nigris.

Q U O D Contarenis clarissimis uiris ex dote Mariæ Carr. euenerat, idem nobilibus quoq; Obicijs, ex locupletissima hereditate Nigræ prudētissimæ foeminae contigit: quæ ex antiqua Nigrorum familia sola superstitis, cum esset dote ditissima, & optio ei foret, quem potissimum iuuenem uel ex omni Pat. nobilitate, uel aliunde sibi in maritum eligeret: elegit Antonium Obicium illustrem uirum, Luca Etruriæ urbe oriundum, Florentinorum legatum: qui in equestribus ludis, Patauij tum fortè celebratis, dum sibi concurreret, ultra ceteros ei ob singularem uirtutem, & eximiam formæ præstantiam, mirè placuisse perhibetur. Ex hac muliere orta est postea præclara Obiciorum Pat. familia, in hunc diem Patauij & uiris equestris ordinis, & opibus ualde insignis, & Patauij omnium ferè locupletissima. Nunc florēt ex ea familia superstitis tantū Hieronymus & Pluas Aneas fratres, qui liberalitate, & diuitijs, & humanitate maxime præstant.

De Catherina Manzona.

M A G N O quoq; decori sexui muliebri, & multo etiam maiori, uirginum choro, religionem profitetium fuisse constat Catherinam Manzonom Athestinem, olim monasterij Salarolæ uenerabilem abbatissam, antiquam sancti Matthæi cœnobio iungeretur. Huius autem sacratæ mulieris præstantiam indicat elogium insigne, quod Salarolæ in eius sepulchro insculptum legitur. Obijt anno M. cccc. v. Iulio mense.

Epitaphium:

Hic Catherina iacet Manzona stirpe creata,
Quæ fuit istius templi ueneranda sacerdos.
Strata cubat secum claustralis formula uitæ,
Norma pudicitia, fulgens exemplar honesti.
Nunc Salarola fleas defuncta presule tali,
Quæ tua solerti studio bona multiplicauit.
Dote nitens multa uenerabile corpus obuiuit
At sua læta fruens Christo mens æthere uiuit.
Iam decies octo simul unum lustra ducenta
A' Christi fuerant ortu de Virgine lapsa.

De Sibylla Bonifacia.

N O N est sua defraudanda laude Sibylla Baldi Bonifacij Plombini uxor, rara fidei, & singularis pietatis foemina: quæ hæres mariti facta, ipsa sibi pauperes Christi fecit hæredes, quando hospitale sancti Francisci, quod eius maritus coeperat, constanti proposito perficiendum curauit: quod magna

magnis postea locupletauit prouentibus. Cui patronos & gubernatores perpetuo esse uoluit illustre iurisperitorum collegium, quod adhuc in hunc diem extat, & est amplissimè auctum, & summa cura gubernatum. Hoc cœptum est anno Domini M. CCCC. XXI. XII. Calen. Ianuarij.

De Theophila Bebia abbatissa.

Nam tam præclaro foeminarum coetu locum sibi inuenit Theophila Bebia monacha, ex municipio Monte Anniano uirgo religiosissimi planè animi, & præualidi ingenij, quæ imminentibus bellis, quum tutam sibi fore inter milites uirginem non speraret, Pat. proficiscitur: ubi annuente Pat. Rep. auctoritate Pont. Max. unâ cum aliquot alijs uirginibus ad ædem D. Bartholomæi annuente sacerdote, qui in alterâ migravit domum, se collocauit: & ibi cœptum est sacrum cœnobium, quod indies, & loci amplitudine, & numero uirginum, & sanctitate uitæ mirum in modum coalescit. Hoc cœpit anno salutis M. D. X.

De Isabella Raignana, puella agrestis.

Ita magnâ laudis iacturam nobiles mulieres Patauina ex eo fecisse uideantur, quod hic modò puella rusticana obscurissimi nominis, putauit splendore præ cæteris luceat: ego tamen ex eo patriâ nostram tam præclari facinoris laude fraudandam non censeo: quin potius de tam generosi ac pudici animi constantia, uel sic ignotæ puellæ ad præscum decus Patauinae pudicitia, quicquid olim de hac ipsa in alio nostro opere, de castitate iam dixi, hic rursus referendum putauit. Nam quo tempore Maximilianus Augustus totam fermè Venetiam, & præsertim agrum Patauinum excursionibus deuastabat: quum turmatim agrestes omnes in urbem confugerent, puella ista agrestis, humili loco nata, sed nobilissimo animo, & honesta forma prædita, ubi urbem ingressa est, à propinquis suis (ut sit) ignara uitæ à recto itinere ex nimia trepidatione deflexit: & dum ita ignara locorum, errabunda, lachrymans, omnia circunlustrat, in manus fortè incidit militum Venetorum, qui præsidio urbis stabant: à quibus tracta est in proxima contubernia, ut ibi interim ludibrio haberetur ejus pudicitia. Sed nescio quo colore & fato prosiliit misella domo, & recta ad portam, qua paulo antè ingressa fuerat, festina procurrit, putans se tutiorem fore inter hostes, & in agris, atque ubique locorum, quàm intra mœnia, & inter præsidia ciuitatis. Insequuntur incesti illi ac impij prædones. Fugit exterrita puella more trepidæ & imbellis damæ, quæ à canibus rapta, fugam rapit in nemora & saltus: & ubi euadere amplius non sperat, de prærupta saxi crepidine sese præcipitat, malens subito casu conterri, quàm comprehensa ludibrio esse rabidis molossis. Haud secus infelix uirgo, ubi effugium nullum reliquum uidet, de ponte Coruò, ubi fortè aderat, in adiacentem fluuium sese præcipiti saltu demittit, pudicitiam suam Deo seruandam committens. At dum propositi tenax ab illis adiuari recusat, & exterrita enatare nescit, nec curat, absorpta mox à flumine suffocatur: quæ paulo post inuenta in proxima ripa, sine funebri officio sepelitur: haud digna, meo quidem iudicio, quæ sic sepeliretur. Sed ceterum est, quod sicut nihil prodest impijs celebris sepultura: ita nihil obest iustis uilis ac nulla. De ista Ioannes Nouentanus Patauinus cecinit hoc epitaphium:

*Euganeas interpretans uirtute puellas.
Hoc iaceo indignè condita uirgo loco.
Nam quum me peteret lasciuum miles ad usum,
Munera posse mori magna fuisse mihi.
Disce age, sit quanti uirgo seruare pudorem,
Pro quo nil timui perdere corpus aquis.*

H 3 De

LXIMIA corporis forma, & spectabilis oris decor, & pudicitia singularis in pulcherrimo corpore, Luciam nobilis utri Iacobi Solis filiam in patria aliquando, nunc autem in orbe ferè toto illustrem facit. Hæc enim à parentibus Gaspari benedicto matrimonio copulata, quum è paternis laribus prodijset, quasi nouus sol cum summa omnium admiratione, ab omni populo spectabatur. Quum autem sicut forma, ita & pudicitia longè præstaret, & à cunctis ob eximias animi dotes laudaretur, & immodicis laudibus uno omnium ore extolleretur in cælum (heu misellam) contigit extertio par tu infelicitè mori: tanto omnium mœrorè, ut ad eius exequias contra patrum morem, tota fermè ciuitas suis propè sedibus excita, summa pietate conflueret. Illa uerò in æde protomartyris Stephani, in sepulchro gentilitio mariti, magnifico funere sepelitur. Huius sanè occusus multos poetas, ac præstantes doctrina uiros ad scribendum excitauit: qui uersibus Latinis, Græcis, & uulgaribus affixis ad tumulum charulis, lugubre funus immortalī gloria celebrant: qui postea selecti, & in uolumen redacti, ad perpetuam memoriam impressi, per totum orbem dispersi sunt, & adhuc intra mœnia post tot annos permanent. Primus autem qui eleganter Latinis uersibus defleuit huius mortē, ex nostris fuit Lazarus Bonamicus, Hieronymus Paniscus, Franciscus Bonafides, Alexander Bassianus, Alexander Leonardus, Petrus Fidentius: ex peregrinis, Iosippus Pheb Iustinop, Ioannes Andreas Viscardus Berg. Petrus Vid. Vinc. Stephanus Castellanus & Ioannes Azzalinus, ambo Alliniacenses, nunc sacerdotes, & doctores insignes, ac mihi charissimi Ioan. Ambr. Barbaur. Mediol. Cæsar. duc. Brix. Petrus Franc. Zinus, doct. Veron. atq; sacerdos integerrimus atq; doctiss. & Ioan. Franciscus Zinus eius frater, Ioan. Mar. Tir. Philibertus Apington. Sabaud. Dom. Medul. Ioan. Hod. Senon. Francisc. Luuilius Foroluiensis, & alij: sed omnium cōsensu Laz. carmē principatū obtinuit,

Carmen Lazari Bonamici.

Extinctum est Pataui lumen: nam Lucia Solis

Lux ipsa, hinc lucem sustulit ad superos.

Inter & astra micat, Veneris comes, emula solis:

Non erat illa diu his digna manere locis.

Aliud eiusdem.

Lucia candida lux, mens candida, cui comes olim

Gratia, forma, lepos, dulcis in ore pudor:

Ante diem rapta est, florente ætate, uel ipsos

Que poterat sanctos luce mouere Deos.

Luget amor, plorat Cypris, flet patria, solis

Terra sui ablato lumine mœsta gemit.

Fuerunt & aliæ multæ Pat. per celebres, sed (ut arbitror) nullæ æquæ felicib. nominis celebratæ, nisi forsitan quas Franciscus Sauonarola elegans poeta suis cultissimis epitaphijs exornauit: quas hic breuiter ascribendas censui, ut essent huic operi non mediocri decori atque ornamento.

De Iustina Urbina.

Fæminei Iustina chori decus occidit ingens

Urbina: en nobis nunc sine luce dies.

Nullus honos posthac, & gratia nulla puellis:

Ille nec extabit, qui fuit ante decor.

Responsum.

Maior honos, maiorq; decor, mox gratia maior,

Illarum posthac gratia maior erit.

Tres fuerant Charites, nunc quattuor esse uidentur:

Exauget multo lumine quarta soror.

At choreæ, & cantus supremi in sede Deorum
Sunt, aucto lætis lumine sideribus.

Hieronymus Paniscus.

Solis honor, lucisq; decus, benedictaq; uerè

Occidit: heu tristis Cypris amorq; dolent.

Dant gemitum Charites cinerē, pia thura Cupido

Ex arcu, & pharetra, constituitq; pyram.

Impositiq; rogis, una exarsere lepores,

Ægra Venus cineres texit, & ossa cado.

Quisquis amat, largis conspergat fletibus urnam,

Quæ tegitur pulchri quicquid in orbe fuit.

Vos simul ante rogum Patauina flete puellæ,

Hic niuco annosum fundite lacte merum.

Spargite odoratas Eoo litore merces,

Albaq; Pestanis lilia iuncta rosis.

Hic Urbina sui lux & spes coniugis umbris

Errat, & expectat post sua fata uirum.

De Alba Facia.

Fæminei fuit Alba chori, specimenq; decusq;

Moribus, ingenio, mente, pudore, fide.

Pasina de gente pater, Faciaq; maritus

Isti erat, istius nomine, uita tibi est.

De Iulia Anselma.

Quicquid in antiquis ueteres dixeré Sabinis,
 Quicquid Palladij, artibus esse potest,
 Clauditur hic, tædas Parcarum præda sub imos,
 Abstulit Anselme Iulia gentis honos.
 Possidet Elysum uictrix, nemus, umbra, uiator
 Da lachrymas, & te thura dedisse puta.

De Alba Trapolina.

Gentis honos Daulæ, Trapolini sanguinis ingens
 Gloria, & Euganeæ fama pudicitie:
 Eximium formæ, morum decus, alma quiescit:
 Cum qua sunt Charites, atque sepulta Venus.

Nunc aurora diem monstrat mortalibus, Alba
 Grata erat in terris, gratior astra tenet.

Asterius poeta.

Apud Atheste in porticibus monaste-
 rij S. Mariæ, in sepulchro lateritio legitur.

De Hieronyma Miliaria.

Virginei spes ampla chori Miliaria uirgo
 Hieronyma, excellens norma pudicitie,
 Proh dolor, hic recubat, quantum quæ uixerat annuum
 Tunc decimum, Lachesis stamina cum secuit.
 Nobilis unde parens Antonius ora Ioannes
 Fletibus aspergens condere fecit humo.

De Blanca Boromea.

LANCA Boromea matrona insignis inter reliquas Patauinas mulie-
 res, nulli neque moribus neque forma cedens, uerè illud Patauinarum
 antiquum decus referens, in ætatis flore decussa, lachrymabile funus
 cunctis exhibuit. Quocirca multis uiris doctis uisa est digna immor-
 tali elogio celebrari, & honorificentius suis carminibus decorari.

Vnde Laurentius Gambara poeta eximius, hoc de ea cecinit carmen:

Flos ueluti, quem riuus aque, cum Sirius ardet,
 Liquit, & attrito cæspite languet humi:
 Quem frustra liquidi fontes solantur, & umbræ,
 Et placidi spirans leniter aura Noti.
 Candida, sic cecidit uiridi adueniente iuuentæ,
 Sic cecidit roseo plurimus ore color.
 Illam Medoaci sterunt ad flumina Nymphæ,
 Incusantq; Ionem, spicula rupit amor.

Achilles Statius Lusitanus.

Dum uiret, & roseum formosa dat ore colorem
 Candida, cura hominum, Candida cura deum.
 Impatiens non ipse suos fert Iuppiter ignes,
 Ardet, opemq; noua doctus ab arte petit.
 Non nec iam aureus ille imber placet, ut miser ante
 Fecit insano quicquid amore deus.

Ergo casta merum cupidi sitit arte tonantis
 Fœmina, sitq; liquens Iuppiter ipse merum:
 Et bibit, & leni mox Candida uicta sopore
 Tollitur, atque æquo nunc Ioue magna dea est.
 Sic sitiens missos flos ut bibit æthere rores,
 Deiecto madidus procubuit capite.
 Sol redit, ille in se redit, olim letior aruis,
 Nunc ostentat opes unde, comasq; caput.

Alexander Leonardus Patauinus.

Candida honor Pataui innumera morte perempta,
 Vi rosa uix florens ungue recisa cadit:
 Tecum omnis uirtus, tecum omnis forma recessit:
 Aeterni meritò te uoluere Dei.

Obijt autem anno salutis M. D. LVII. & magnifico funere in ædes sancti Bene-
 dicti Nouelli omnibus collachrymantibus sepelitur.

De Aquilina Bonfia.

ED ut de uiuentibus in eo sexu aliquid quoq; attingā, nitet matronale
 decus in Aquilina, nobiliss. Pauli Bonfij iurecōf. & equitis filia, forma,
 pudicitia ac moribus præter alias uirtutes, quæ Pat. fœminis inesse so-
 lent, præstantiss. uxor olim clariss. comitis Bernardini Fortisbrachij,
 ducis & equestris centuriæ tribuni, & Capuæ principis illustriss. Bracij
 imperatoris exercitus Venetorum filij, de cuius præclaris gestis historiæ plenæ sunt.
 Quo defuncto sine legitima prole, ubi annuus luctus præterijt, iussu Veneti Sena-
 tus nupsit rursus Ruberto illustriss. uiro Caroli Malatestæ, olim Arimini princî-
 pis, & Veneta ciuitate donat, atq; in Senatū recepti, filio. Quibus nuptijs Rober-
 tus magnis stipendijs auctus est, quando huic, ut ei nuberet, Senatus singulis annis
 quoad ipsa uixerit, trecentos aureos donauit. Is modò inter præcipuos Venetæ mi-
 litæ tribunos, fide & fortitudine, & admirabili uigilantia præstantissimus habetur.
 Meritò ergo Aquilina, prudentia, pietate & pudicitia insignis, tam illustri coniu-
 gio copulata, à nobis inter illustres matronas, quas honesta ratione pertranseo, ad-
 huc uiuens celebratur.

De Iulia Bigolina.

Vixit eximia præstantia duorum conjugum istam reddit celebrem, & in numerum mulierum illustrium haud infimum locum sortiri facit: ita nunc Iuliam Bigolinam facundia singularis, lepor, gratiæque sermonis, & eximia Etruscæ linguæ peritia uehementer extollic: cui quantum per otium ab opere Palladio uacare contingit, magnopere annisitur ad perpetuam nominis immortalitatem sibi parandam: quando quidem poeticam facultatem, non aliam in uiris quam in foeminis esse suo ingenio manifeste demonstrat. Scribit enim & rhythmica & soluta oratione, idioma te uernaculo elegantissime, ut in eo genere dictionis, nemini ueterum aut recentium scriptorum inuidere merito possit. Scripsit hactenus complurima lectu dignissima, quæ sanè à cunctis legentibus magnò applausu probantur, & summa de lectione leguntur: & in primis quasdam comœdias seu fabulas, ad Boccatij morem (seruato tamen ubique matronali decoro) insigni argumento, artificio mirabili, euentu uario, & exitu inexpectato. In quibus licet de amore tractetur, & intermiscantur amantium affectus: ita tamen & pudicè, & modestè omnia, ut quàm libet honestam matronam decere possis: quòd nihil prorsus oleat impudici: heque aliud sapiat, præterq̃ assiduas afflictiones, fallaces spes, & inanes cogitationes, & perduram amantium potius quàm amantium iuuenum seruitutem: omnia sanè honestè dicta, uerbis & sententijs instructa, & rebus accommodata: utpotè quæ, & lectorem ad amplectendam uirtutem allicere, & à uitijs detertere facile possint. Viuunt Patavij plurimæ insignes matronæ, quæ possent hic, sicut de uiris factum est, meritò regenseri: sed quoniam parum decet sacerdotem de foeminis iudicare, minusq̃ de earū laudibus in uita, sine aliqua suspicionis nota tractare, quamuis innumeræ certè sint, quæ tum forma, tum moribus & pudicitia, adde etiam quæ facundia Etruscæ præstet: tamen quoniā mihi non licet de his curiosius, ut de maioribus factum est, indagare, sed potius ignorare: & ut soleo, a uersus & cæcutiens uale dicens pertransibo.

BERNAR.

BERNARDINI

SCARDEONII CANO-

NICI PATAVINI,

DE CLARIS PICTORIBVS, CAELATO-
ribus, fusoribus & architectis Patavinis, Classis
XV. & ultima

PRAEFATIO.

VANTAE EXISTIMATIONIS tam apud Græcos, quam apud Latinos semper fuerint pictores, statuarii, fusores, architecti, & eiusmodi ingeniosi artifices, nemo qui accuratè illorum temporum historias legerit, ignorat. Est enim pictura tacita poësis, non infimè inter liberales artes locum tenens. Euphranus quidem philosophus sua ætate (ut fertur) admirandus cunctis fuit, non tam ob id tantum, quod optimis studiis, & liberalibus disciplinis inter præcipuos doctores præstaret, quam quod & pingendi, & fingendi idem mirus artifex haberetur. Rex Attalus Aristidis Thebani pictoris tabulam tanti fecit, ut eam centum talentis licitatus fuisse dicatur. Cæsar duas tabulas Timomachi pictoris emit octoginta talentis. Rex Demetrius cum iratus esset Rhodijs, pepercit incendere Rhodum, ne, quam sciebat ibi esse Protogenis tabulam, una forsitan cum urbe cremaret. Alexander ille Magnus totius urbis domitor tanti fecit eiusmodi artis peritiæ, ut edicto publico uetuerit, ne quis se alius pingeret, quam Apelles: neque ex ære alius fingeret, quam Lysippus: neque ex saxo exculperet alius, quam Praxiteles: quod putabat illorum artem etiam sibi gloriæ aliquando fore, quod tales artifices corporis simulachra sui nota posteris fecissent. Quinetiam ex Rom. quidam nobiles pictura mirum in modum delectati, non mediocrem ex eo sibi studio laudem compararunt. Vnde Q. Fabius Rom. ex nobilissima illa Fabiorum familia, quod eodem Salutis sua manu eleganter pinxerit, & sibi & posteris cognomē indidit, ut Fabius pictor, tunc à cunctis, & deinceps ab omni posteritate diceretur. D. quoque Hieron. in epitaphio Nepotiani ita scribit: Artē pingendi in Q. Fabio adeo mirata est antiquitas, ut is quamvis Rom. scriptor historiae fuerit, magis tamē ex pictura, quā ex literis nomē inuenerit. In diuinis quoque scripturis laudatur Besorehel de tribu Iuda, & Hican de tribu Neptalin, quod alter plenus sapientiæ & spiritus Dei, tabernaculi ædificium, alter suppellectilē tēpli, fabricati fuerint. Et apud Græcos celebratur nobilis quidam sophista, quod fuerit præter liberales disciplinas, diuersarū quoque artium etiam minutarū, picturæ scilicet, & statuariæ artis egregiè peritus. Quippe qui balneū cum omni suppellectile proprijs manibus se fabricasse iactabat: & omnē rem, qua utebatur, usque ad pallium sua factam manu gloriatus est. De statuīs autē, & marmoribus sculptis, aut fabricis antiquis, quantum ætas illa uetustissima floruerit, non est opus euoluere historias, sub oculis sanè sunt adhuc illorū temporū marmoreæ statuæ, sepulturaeque omnis generis elegantiss. fabricæque & numismata, quæ nondū penitus sicut tabulæ & picturæ tātōpere à scriptoribus cōmēdatae, iamdiu situ aut carie perierūt. Accidit autem hic artibus, quod & studijs literarū, quæ sicut conspulta aliquādiu cum istis artibus iacerant: ita pari etiam modo cum istis nunc artibus reuixerunt: & quemadmodum liberales artes extollere sese, & exire paulatim de tenebris coeperant: sic etiam artes istæ mechanicæ sensim & ipsæ unā secum in lucem prodire. Extant in hac urbe adhuc ab annis trecentis & amplius, signa & picturæ, quæ in templis antiquis uisuntur: ita informes, rudes & distortæ, ac sine ulla prorsus arte con-

te conflictat, ut nemo pictor nunc quamuis imperitus, eas melius & elegantius non effingat. Etenim in hac nostra ætate cunctæ artes tam liberales quàm mechanicæ ita uigēt, ita florēt, ut nihil meritò inuidere ullo pacto possint antiquitati: imò multo etiam admirabiliora uidemus à posterioribus quotidie excogitari, & antiquis inuentis addi, ut si reuiuiscant illi, suæque iterum uideant, periculum sit, ne eos pingendi artem unquam didicisse poeniteat. Etenim nunc pro pace & bello, & ad totius uitæ commodum & ornatum, atque ad cultum politicum cuncta longè felicius, quàm olim antiquis illis temporibus præstant. Videntur enim nunc omnia ad perfectionem & consummationem quarumlibet artium deuenisse, atque ad illam uetustissimorum temporum felicitatem: uel nunc (quod aulim dicere) multo maiorem cumulum accessisse omnium commodorum. Huius autem præstantissimæ rei ueritas patere potest, uel hic Patauī ex commemoratione nostrorum ciuium, qui in eiusmodi artibus feliciter præstiterunt.

De lusto pictore.

INTER primos pictores, ex quo deperdita iam diu pictura agnosci, ac (ut ita dicam) renasci cœperat, floruit admirabili ingenio, & doctissima manu lustus pictor Patauinus, illius deperditæ artis ferè primus instaurator. Extat ex huius præclarissimis ac mirabilibus monumentis quod uisitur sacellum speciosissimum diui Ioannis Baptistæ, adhærens ecclesiæ Cathedrali, ita excellenti structura sublatum, ut possit profectò utrobique tam de ipso ædificio, quàm de pictore, Patauina ciuitas meritò gloriarī: quandoquidem illud ei magno decori in structuris, & istius arte magnæ iucunditati in spectandis picturis existat. Præterea pinxit sacellum Eremitarum iuxta meridianam portam, ubi uitia, & uirtutes, artesq; liberales conspiciuntur: simulq; probi uiri, qui uirtutibus claruerunt: & contra improbi, quomodo hæc libus prouoluti, in enormia delicta, & errores impios præcipientes corruerunt. Fertur quoque pinxisse tabulam illam beatæ Mariæ uirginis, quæ mira pietate, & religioso cultu deferri consuevit in supplicationibus ad pluuiam seu serenitatem poscendam: & affabrè eam ad imitationem beati Lucæ, quæ ualuit arte, & ut potuit, penicillo & coloribus effinxit. Quam postmodum nobilis scemina Antonia Zabarella reliquisse legitur ecclesiæ Cathedrali statuendam ad aram gētilitiam diui Petri & Pauli, ubi insunt suorum sepulchra maiorum. Anno salutis M. CCC. XLI. mense Nouembris: ut publicis documentis constare certò scimus. Huius nunc uirginis ara multis oblationibus & donarijs insignita est, & à tota ciuitate ad poscenda suffragia, summa cum ueneratione, atque diuinis honoribus decoratur.

De Guariente pictore.

IN hoc albo non infimū locū sortitur Guarientes Patauinus pictor egregius, qui ob eximiam illius artis peritiam accitus à Veneto Senatu Venetias, pinxit ibi curiam magni consilij pulcherrimo apparatu colorū & figurarum: quæ modò partim diutino siru uetustateq; ferè collapsæ sunt, & pro his recentes aliæ ab alijs pictoribus repositæ.

De Francisco Squarzone.

EXCELLVIT quoq; haud multo pòst in ea re Patauī Franciscus Squarzonus, Ioannis curiæ principis scribæ filius: dictus ipse pictorum pater: qui à pueritia pingēdi studio maximè delectatus, mox (ut de se ipse met scribit) ubi egressus est ex ephebis, & sibi per ætatem suo uiuere modollicuit, statuit orbem inuisere, & urbes remotas, & populos, & nationes diuersas peragrarè. Quocirca annauigauit in Græciā, & totam illam prouinciā peruagatus est: unde multa notatu digna, tum mente, tum chartis, quæ ad eius artis peritiam facere uisæ sunt, inde domum secum detulit. Circuiuit similiter totam Italianam, & mol-

tos nobiles sua sibi affabilitate & uirtute fecit amicos. In patria denique cum constitisset, prima uxore sine liberis defuncta, alteram duxit, ex qua suscepit Iohannem & Bernardinum, qui & ipse patrem imitatus, pictura plurimum delectatus est: sed animum suum ad illam parentis perfectionem non appulit. Squarzonus igitur ita floruit in pingendi arte, ut pictorum gymnasiarcha singularis & primus omnium sui temporis haberetur. Qui non contentus id solus scire, quia humanitatis plenus erat, delectabatur eam ipsam quam callebat artem posteris tradere, & docere quamplurimos: usque adeo, ut (sicut ipse de se in quodam libello asserit) habuerit ex diuersis urbibus, centum & triginta septem discipulos, inter quos emicuerunt in primis Andreas Mantinea, uir in ea arte præstantiss. de quo statim dicemus: & Nicolaus Pizzolus, Andreas ipsius in sacello Eremitarum quod Pat. uisitur, compictor & æmulus. Is docuit Matthæum Puteum, Marcum Zottum, Darium Taruisinum, Gregorium Sclauonem, & plerosque alios, qui fuerunt in pingendo excellentissimi. A Squarzone autem ex arte sua non sunt partem multam diuitiarum, sed eximia potius & illustris fama. Fuit quidem ei satis honestum patrimonium, & habitauit Patauij apud D. Antonium Confessorem in ædibus proprijs: Venetijs autem aliquandiu in conductitijs. Quid uero interim pinxerit, mihi non constat, nisi (quod non ausim affirmare) in ecclesia D. Antonij Confessoris intra portam Occidentalem figuram quendam nullis indutas picturæ coloribus, sed tantum obscuro & albo, ut tunc ferebat ætas illa. Fuit profectio uir maximus in ea arte iudicij: sed (ut fertur) non multæ exercitationis. Signa autem pictasque tabellas plurimas habuit, quarum magisterio & arte Andream & reliquos condiscipulos instruxerat, magis quam editis a se archetypis, aut ditatis, seu nouis exemplis ad imitandum præbitis. Cæterum is fuit magni nominis, habebaturque ea tempestate adeo illustris, ut ob nominis celebritatem Fridericus imperator, quum Patauio pertransisset, eum accersiri fecerit, ut uideret hominem, & alloqueretur: quod fuit sibi maximæ laudi. Hoc etiam ei feliciter euenit, quod uisitatus aliquando fuit à diuo Bernardino dum uiueret, adhortatusque ad bene beateque uiuendum: similiter à multis principibus & Cardinalibus, sed etiam ab Aquileiensi Patriarcha humanissime salutatus. Obijt octogenarius, & sepultus fuit, ut in suo testamento mandauerat, in atrio diui Francisci, iam antea à se picturis uiridibus exornato, quibus sancti illius miracula referuntur. Anno Domini M. cccc. lxxiiii. Huius imago conspicitur in sacello Eremitarum, ubi Mantinea effinxit ad eius similitudinem satellitem senem discinctum prominente aqualiculo, uiridi indumento uestitum, & ha statum mucronem manu tenentem.

De Andrea Mantinea.

N istius societatem gloriæ sese immiscet merito insignis discipulus illius Andreas Mantinea Patauinus, pingendi arte conspicuus, qui longo interuallo superauit non magistrum solum, sed omnes qui sua ætate, & usque ad ea tempora per multa secula pinxere. Etenim usque ad eam tempestatem nemo melius rerum imagines in eodem plano sitas, recessibus & umbris, lineisque tanquam remotas expresserat. Quamobrem is à multis postea scriptoribus celebratus, immortalitatem nominis consecutus est, ut si quando eius monumenta senio defecerint, fama interim nominis nulla unquam intercapedine temporis interire amplius possit. De huius uiri excellentia non tantummodo nostra, sed etiam Matthæi Bossi uiri eruditissimi uerba subiiciamus, qui in epistola octogesimaquarta sui uoluminis ita scribit: Mantineam nostrum audio filij mortem dolentius ac grauius ferre, quam par sit: cui digne compatiar atque condoleo, tum propter seipsum inter pictores unicum plane, qui primam gloriam nostro æuo est assecutus: & si de priscis loquendum est, Zeuxim ipsum, & Apellem, & quotquot æternæ memoriæ gratissima consecrauit antiquitas, facile non modò sit æmulatus, sed adæquauit, si non superauit: tum propter iuuenem, cuius obitu heu quatum spei est subreptum Italiæ: qui

qui felicibus suis coeptis nobis pollicebatur egregium se paternæ laudis heredem futurum. Sed (quod solet secundissimis in rebus accidere) inuidit fortuna, uel (ut fide lius dicam) Deus ipse non tulit in patre & filio tantam gloriam. Sed quanto præstat peniculo, præstet & animo, noster Andreas, ne dixerim ingenio, quod plane altissimum habet, omnia præuidens & cōplectens. Hactenus Bosius patrem pariterque filium tanto decorauit testimonio. Pinxit Mantineæ Pat. penè puer, in eadē S. Sophiæ icona Mariæ uirginis, ubi legitur: Andreas Mantinea Pat. an. septem & decē natus, sua manu pinxit, M. CCCC. XLVIII. Pinxit & alteram insignē tabulam altaris ad corpus D. Lucæ Euangelistæ in ædē D. Iustinæ, ubi nomen eius artificiosè cōprehenditur. Pinxit thalamum uetustę domus super fornicē prope D. Luciam, cum historia Gamelate. Pinxit postmodum sacellum Eremitarum, & primò historiam D. Iacobi apostoli incertis coloribus: quam cum Squarzonus eius magister, & pater adoptiuus satis cōmendasset, & colores damnaasset, stomachatus eius uerbis Mantineæ, sub illa postea pinxit historiā D. Christophori, quæ ibidem pingenda restabat: & in ea non amplius imagines à Rom. statuis, ut prius, quas adumbrare tantum licebat, sed à uiuis hominibus traxit: quæ quidem uulgo magis approbantur, ac longo intervallo prioribus præferuntur: quamuis auctor ipse picturas à Rom. imaginibus extractas quàm à uiuis corporibus, magis probaret: hac potissimū ratione, quod statuarij & sculptores antiqui de multis corporibus perfectas ipsorum partes sibi ellegebant, absque uitio formādas. Sed qui naturam tantum uniuscuiusque uiuentis imitatur, cum nullum ferè corpus reperiatur, quod uitio careat, necesse sit eos, qui eiusdem naturæ imitatores esse uelint, eodē uitio cum ipsa natura peccare. Is ergo tam ex hac admirabili arte picturæ, quàm etiam ex alijs animi sui dotibus, quibus maxime à natura præstabat, equestri dignitate summa cum gloria decoratus est. Vixitque magnificè, lateque celeberrimus, & magnis principibus ualde gratus. Romam quoque aliquando ab Innocentio VII. Pont. Max. accitus, augustissimum delubrum in palatio Vaticano depinxit: ubi quum aliquod sacerdotium dari uni ex filiis suis in retributionem diu frustra sperasset, iussus aliquando à Pont. ut pingeret se premittia capitalia, de industria fecit, ut uacaret locus, in quo appinxit ingratitudinem. Interrogatus autem à Pont. cur quum septem sint tantū uitia, octauum sic insculsus addiderit? Respondit, quum locus uacaret, quia ego nullum uitium existimaui scelestius ingratitudine, eam ipsam uacuo spacio cum alijs septem peccatis iure apponendā esse putauī. At Pont. calliditate pictoris agnita, dissimulans, subrisit, dicens: Rectè tu sanè. Sed quoniam ex hoc latere octo uitia apparent, quamuis septē tantum sint: ita quoque è regione in altero latere septem illis uirtutibus octauam appinges patientiam, quæ non infimū sanè locum inter uirtutes tenet, quamuis cum illis septem uirtutibus non cōnumeretur, sicut nec ingratitudo cum septem peccatis. Cognouit Mantineæ uir astutus callidā imposturam Pont. & dissimulans id nosse dictum, sicut & ille factum, & dolens se esse pari astutia, & non ut optabat, liberali quapiam gratia compensatum: peragrè tamē tanto Pont. paruic. Atqui eadē peracto opere, bona spe frustratus, subtristis, Roma relicta, Mantuā ad principē Ludouicum Gonzagam reuersus est, à quo liberaliter speciosis ædibus iuxta ipsius principis regiam, & prædijs locupletatus, & ciuitate donatus, ibi deinceps cum tota familia in maxima nominis claritate, quàm diu uiuit, raturus (ut tra gicus ait) patriam esse cuiusque ubi quis rectè ageret. Quocirca postea ab aliquibus scriptoribus parum prudentibus falsò habitus est Mantuanus. Pinxit autem ibi triumphos Cæsaris in septem tabulis arte stupenda, & admirabili iudicio, & alias laudatissimas tabellas æreas, incisas formis ad effingendos Romanos triumphos, & festa Barchi, & marinos Deos. Itē depositionē Christi de cruce, & collocationē in sepulchro, & alia permulta. Ex modò tabellæ sunt in maxima estimatione, & à paucis habentur: nouē tamen ex his apud nos sunt, omnes diuersæ. Is tandē obiit, cōfectus senio Mantuæ, an. sal. milles. cētes. decimosept. suæ uerò ætatis octuagesimo sexto, ibique sepultus est humi in phario diui Andree, ubi genū capitis eius limu lacrum uisitur, quod sibi suis confluerauit manibus, cū hoc disticho ibidem inciso:

*Esse parem hunc noris, si non præponis Apelli,
Aenea Mantiniæ qui simulachra uides.*

De Lancilao pictore Patauino.

C LARUIT Romæ Lancilaus Paduanus inter pictores sui temporis, ut attestatur Geörgius Vastarius Aretinus in uita Lippi pictoris Florentini: quid autem præter celebrem huius uiri famam memoratu dignum extet, hæcenus nihil compertum habui.

De Hieronymo Patauino.

H N magna quoque fama nominis, nouæ minifandi artis opere (ut refert proximè memoratus auctor) fuit Hieronymus Paduanus, ut cōstare dicit Florentiæ in basilica diuæ Mariæ nouæ, cuius libros miniauit & pinxit elegantissimè, ut uel ex eo meruerit inter peritissimos quosq; illius artis pictores haberi.

De Iacobo Montagnana.

H ABETVR etiam horum imitator uel maximus Iacobus Montagnana, cuius præclarum opus conspicitur in æde plumbea diui Antonij Confessoris, in sacello, ubi utriusque Gatamelatæ patris & filij, sepulchra speciosa uisuntur. Pinxit testudinem altaris maioris in ecclesia Montis Ortōni cum historia admirabilis inuentionis tabellæ uirginis matris Dei. Pinxit Christi resurrectionem super portam in prima aula episcopatus: & alia plurima, quæ non est ocium numerare.

De Laurentio Canotio.

S VNT qui laudant, & meritò manum Laurentij Canotij, qui quantum & pictura, & sculptura, & cælatura ualuerit, sedilia chori illius celeberrimi diui Antonij Confessoris manifestissimè nobis insinuant. De cuius laudibus, & scripta sunt, & impressa uolumina. Hic sepultus est in atrio eiusdem basilicæ, ubi ad parietem in tabula lapidea legitur hoc epitaphium:

*Canotius iacet hac Laurentius mole sepultus,
Qui decus Euganeis unicus hospes erat.
Vmbra Parasum, pictura æquauit Apellem,
Formis Lysippum, marmore Praxitelem.
Nam chorus æterni narrat monumenta laboris,
Qui miris templo fulget imaginibus.*

M. CCCC. LXXVII. XIII. Calend. Aprilis.

De Stephano ab Aggere, & Dominico Campagnola cum alijs.

N ÒN desunt hac nostra quoq; ætate clari pictores, hic inter cæteros supra memoratos meritò connumerandi: quorum ubique in ciuitate tam in templis, quàm in priuatis ædibus insignes picturæ uisuntur, & ex in primis: in æde D. Mariæ seruorum ad altare maius, niter insignis tabula maioris altaris STEPHANI ab Aggere. In basilica S. Annæ ad altare maius, est tabula Dominici Campagnolæ. Iam pridem obiit eius consanguineus Galterius, qui suo æuo in arte illa inter primos est habitus. Sed inter opera alia pinxit ædes nostras iuxta S. Leonardum, & innumeras alias. Sunt & alij plurimi nobis minus noti, sed fortasse non minus excellentes, quos alij postea suo tempore celebrabunt. Hunc autem præterire non possumus, qui iam immatura morte functus, ad eam perfectionem quam pollicebatur, pertingere non potuit. Aloylius

loylius Benetellus Patavinus, cuius memoria in templo D. Annæ ubi facit elus corpus, celebratur hoc epitaphio:

P. S.

ALOYSIO BENETELLO PATAVINO SUMMAE SPEI ADOLESCENTI, MORVM PROBITATE, INGENII CELERITATE NVLLI POSTHABENDO, PICTORIQ. SVpra AETAT. EGREGIO: CVIVS OPERA NISI ACERBA ATQ. IMMATVRA MORS IN TERCESSISSET, CVNCTIS ALIIS CELEBRIORIB. PROCVLDBIO AEQVIPARANDA FÖRENT. FEBRE AVT.

PERVENTISS. OPPRESSVS,

INTERIIT DIE MERCVRII XXVII. MART. M. D. LV.

AETAT. ANN. XXI.

IO. BAPT. ROTA PAT. AMICO INCOMPARABILI

P.

ANN. M. D. LX.

De Bellano.

VB idem tempus in sculptura & cælatura mirus artifex fuit Bellanus Patavinus, cuius opera ex ære conflata, quamplurima videntur: sed in primis tabulæ æneæ insignes circa chorum templi D. Antonij Confessoris, quibus insunt historiæ ueteris testamenti. Item in basilica D. Francisci, ubi statua cathedrata Rochæ Benellæ medici excellentissimi: atq. altare ibidem propinquum puerperæ Virginis, cum imaginibus sanctorum ex eodem metallo conflatis. Quidam tradunt hunc à Pio II. Pontif. Max. accitum Senis, cõflasse ei statuam æneam ibi publicè collocatam præstantissimi operis, cum hac subscriptione.

Bellani Patavini opus.

s enim in tota Italia suo ævo celebratissimi nominis fuit, & dilectus discipulus illius magni Donati Florentini, qui conflavit equestrem statuam Gatamelatæ, quæ stare videntur sub dio in amplo cœmeterio prædictæ basilicæ. Noui ego adolescens hominem ætate penè confectum. Obijt circa annum Domini M. D. ætatis suæ annorum XCII.

De Francisco à S. Agatha argentario Patavino.

DMIRANTVR omnes Herculem buxum Francisci argentarij Patavini, qui apud Marcum Antonium Maximum insignem antiquarium ostenditur: tanta enim præstat forma, & est humanæ ueritatis tam similis, ut certè nec Polycletus ære, nec Phidias ebore expressius potuisset effingere: testimoniũ summæ laudis ei perhibet precij magnitudo, quod uix uncie sex buxi æstimentur (ut fertur) aureis. Is autem Franciscus ut ex illo opere conijci potest, fuit maximus cælator: sed mirum, quod nihil reliquit magis memorabile ligneo hoc Hercule, à cunctis supra modum commendato, & tanto precio æstimato. Incidit hoc opus (ut audio) petrocium, anno salutis M. D. XX.

De

De Andrea Riccio siue Crispo.

NILLO minori in eare ingenio & arte, ac fortasse etiam maiori præstitisse creditur Andreas Riccius, alias Crispus à crispa capitis coma nuncupatus. Nam fastiditus barbarum nomen, Crispus dici maluit. Is fusor & cælator fuit eximius, qui præter miræ artis marmoreas statuas Adami & Eux primorum parentum, quæ magna cum illius laude uisuntur Venetijs in atrio maioris curiæ, candelabrum etiam æneum admodum in signe in medio choro templi D. Antonij Confessoris magnæ pulchritudinis & uenustatis, mira arte conflauit. Eidem ad imitationem Bellani, duas & ipse æneas tabulas dextra læuâque ianuæ eiusdem chori ex ære maxime admirandas effudit: in quarum altera Iudith Hebræa sopitum seu potius uiro sepulchrum obruncat Olophernem: in altera uerò trahitur arca fœderis, quæ de domo Aminadab cum maximo triumpho, præeunte Dauid cum citharis, tympanis & cymbalis, tripudio solenniq; saltu adducitur in sanctam ciuitatem. Præterea in æde diui Canciani effinxit ex creta sepulchrum Christi spectiosissimum, & flentes circumquaque imagines fictiles, quæ spirare uidentur, & propterea à cuncto populo, in die Parasceuæ singulis annis summa cum ueneratione flexis genibus salutantur. Fecit & alia multa, quæ nimis longum esset omnia sigillatim recensere. Obijt non planè senex millesimo quingentesimo trigesimo secundo, die decimosexta Iulij, ægritudine ex assidua æris fusione ad ignem diuturno labore contracta. Huius effigies à se nummo incusa uisitur cum hac subscriptione:

ANDREAS CRISPVS PATAVINVS AENEVM D.
ANTONII CANDELABRVM FECIT.

Ex altero autem latere est lauri truncus fractus ac aridus, ab imo pullulans, uiridiplanta. In eius apice est stella: circa orbem autem hæc inscriptio:

OBSTANTE GENIO.

De hoc legitur hoc distichon Francisci Sauonarolæ.

*Marmore Praxiteles, pictura clarus Apelles,
Ignipotens ferro: Riccius ære ualet.*

Sepultus est hic in cœmeterio D. Ioannis in Viridario, ubi proxime ab eius commissarijs, siue hæredibus ingeniosum monumentum tali uiro dignum constructum est cum hoc epitaphio:

ANDREAE CRISPO BRIOSCHO
PAT. STATVARIO INSIGNI
CVIVS OPERA AD ANTIQVORVM
LAVDEM PROXIME ACCEDVNT.
IN PRIMIS AENEVM CANDELABRVM
QVOD IN AEDE D. ANTONII CERNITVR
HAEREDES POS.
VIX. ANN. LXII. MENS. III. DIES
VII. OBIIT VIII. ID. IVLII
M. D. XXXII.

*Si Crispi decora inuidi tacebunt,
Que spirant opera huius, usquequaq;
Voce hæc perpetuò canent sonora.*

De Ioanne Cauinio.

MVIC succedit cognatione, ingenio & arte proximus Ioannes Cauinius amicus noster, incisior auri, argenti, ærisq; præstantissimus: qui antiquam illam cælandi cudendiq; artem unus omnium reuocauit in lucem: cui modò (nisi me fallat amor) & cudendiq; noua, & recudendiq; antiqua numismata parem magistrum in tota Italia ad similitudinem antiquorum uix alterum censeo reperiri. Recudit omnes Cæsares ex antiquis numismatis ita similes, ita expressos, ut nequeant omnino discerni ab antiquis: nisi quòd suspecti ex sua præstantia ac nitore haberi possint. Hic ergo, etsi in quouis huiusmodi artis genere plurimum ualet: tamen restituto tam ingeniosè ueteri hoc cudendiq; artificio, par habendus est profectò uetèribus, quum in eo iam recentioribus, qui hæctenus fuerant, longè præstet. De his uerò numismatis XII. Cæsari ita affabre exculis, cecinit ad Alexandrum Bassianum id procurantem Sauonarola poeta noster hoc carmen:

*Hæc tibi bisseos posuere numismata diuos,
Qui datur auspicijs uiuere posse tuis.
Cauinius uitam Patauis tibi sculpsit ab illis,
Cuius ab inuento uincere fata potes.*

Idem.

*Cusor Cauinius, scriptor Bassianus, uterq;
Est Antenorci fama decusq; laris.
Semper ab illorum tibi uita numismata Cæsar
Clara erit, inuentis uiuet uterq; suis.*

De Antonio Minello sculptore.

PRÆCIPVVS & clarus extitit in arte sculpendi Antonius Minellus qui quidem in diuersis locis publicè priuatimq; multa ingenij & artis suæ monumenta reliquit. Extat inter cætera in æde diui Ioannis in Viridario Calurnij illustris rhetoris, statua ex uiuo sumpta. Visitur ad aræ diui Antonij Confessoris, insignis tabula marmorea prima, à parte laeva, ubi diuus Antonius tunicam religionis induitur. Huius sepultura est in phano diuæ Luçæ, ubi in rubeo lapide extat hæc inscriptio Ioannis patris eiusdem quoq; artis peritissimi.

IOANNES MINELLVS DE BARDIS, VIVENS, SIBI
POSTERISQVE SVIS POSVIT M.
D. XXVII.

De Titiano Minio.

MORTVVS est is proximis annis Titianus Minius cognomento Licari-
us, homo ingeniosus, cælator eximius, sculptorq; & fusor celeberrimus,
cui pater fuit Guido Licarius, in effingendis & cõsolidandis formis cuiusuis
rei peritissimus: qui etsi licitorum & pectinũ arte uiueret, multa tamen inge-
niosè ad usus comœdiarum, & struendorum apparatusum, & ad oblectatione spe-
ctantiũ ingentiosè parare solebat, ut sunt Satyri, Fauni, Panes, Bacchus, Silenus, & hu-
iusmodi monstruosi gentiliũ dij, mira formarũ uarietate cõficti: ex quo toti ciuitati
fuit

fuit admodum gratus. Huius tantum lecto extrare tabellam æneam ad sanuam Baptistæ Cathedralis, ubi licet Herodis regis iussu, Ioannis Baptistæ caput amputat. Atqui Titianus dimisso licetiorum opere intentus in sculpendis & conflandis signis, non patrem tantum est imitatus, sed insignes artis huius reliquos ferè artifices superare, uel saltem ad æquare nitetur. Et propterea cum Senatus Venetus præcipuum sculptorem quæreret ad conflandum lauacrum baptismale, eum Venetias accersuit, ubi in D. Marci templo in ædícula præcursoris, tanta arte marmorei fontis æneum operculum effinxit, ut candelabro æneo Andræ Crispi nihil prorsus inuideat. Item huius opus est Gypsea testudo delubri ubi iacent sanctæ reliquiæ D. Antonij Confessoris. Parabat quoque cancellos æneos admirabili ingenio, & arte conflandos, ad circumdandum præfatum sacellum: at uix tanti operis formas effinxerat, quando (quum minimè putaret) de hoc mundo migravit. Sculpebat tunc ferè ex saxo iustitiam, inter duos leones sedentem in nouo prætoris palatio, quamuis mortè præuentus alterum leonem ad unguem perficere non potuit. Obijt anno salutis M.D.LII.

De Augustino Zotto Pat.

ADDAS huius sculptorem atque fusorem insignem, de palma cum superioribus uel etiam cum antiquis certat Augustinum Zottum. Cuius præclara opera non hic tantum, sed & Romæ & Venetijs multa uisuntur. Sed unum solum hic inter multa annumerabimus, quod extat in templo diui Antonij Confessoris ad nobile sepulchrum Alexandri Contareni Veneti, ubi ex utroque latere adsunt serui duo ingentis staturæ: qui quidem eximiam huius hominis artem commendant, faciunt que quid de reliquis eius operibus credamus certiores.

De Ioanne Maria Musca.

VERE dicitur adhuc huius discipulus Ioannes Maria Musca, marmoriarius insignis, cuius opus extat Venetijs statua magna diui Rochi, & alibi priuati publicæque multa laudatissima opera. Is modo (ut fertur) à rege Poloniæ magnis pollicitationibus accitus est, & magno stipendio donatus pro sepulchro regio illic magnificentissime construendo: ex eoque regi reginæque quam gratissimus.

De Francisco Pociuiano, cognomento Mauro sacerdotè.

PER PVLCHRVM sanè esse existimo quæque nostrum, & si in omnibus, saltem in aliquo quouis honesto studio, seu laudis genere præcæteris non mediocriter eminere. Atqui uerò non mediocris laus censenda est, in ea re longè præstare, quæ non hominem tantummodo priuatum, sed & maximos imperatores exornasse comperitur: quod est uenuste & speciosè scribere. Vnde Augustus Cæsar, & Titus Vespasianus ab historiis magnis laudibus efferuntur, quod non tam pugnando, quam etiam scribendo manu fuerint excellentes. In eo autem Franciscus Pociuianus cognomento Maurus sacerdos Patauinus hac tempestate ita excellit, ut quoscunque librarios penna & calamo, & omnes sculptores celte & scalpro, in pingendis aut sculpendis literarum formis, possit non æquare solum, sed etiam facile feliciterque superare. Extat huius manu in medio templo diui Antonij Confessoris, marmorei Bembi exculptus titulus. Et in porticibus claustrum epitaphium Iacobi Rosei theologi Minoritæ. Visuntur eiusdem manu tituli imperatorum Romanorum in aula magna urbis præfecti, & in ædib. generosi Comitum Iulij Zabarella, efficti pulcherrimis characteribus, annis proximis palam triduum in publico palamque ad ostentandam peritiam manus suæ, literarias tabellas inscriptas insigni nota, & speciosissima forma, & admirabili pulchritudine exposuit conspiciendas, uel potius admirandas ultra

trecentas characterum uarietates diuersis ductionibys delineatas: quæ spectatores cunctos incredibili stupore affecerant, demirantes, quomodo unica manus de industria tam affabre effinxerit talem tantamq; & tam multiplicem & speciosam literarum uarietatem. Propterea Ioannes Sambucus Trinauiensis hoc sequens epigramma, suo opere impresso edidit:

Qui calami ductu nouerunt pingere Maori,

Cesserit illorum non studiosa manus.

Hinc ego mirabar quum primo fronte politæ

Scribere uidissem, cultaq; multa daret.

Dextera non ullis iam commoritura diebus

Viuet in obstructos, non moritura rogos.

Tali ego censerem ductoris iussa Moysi,

Ni digitis staret scripta fuisse Dei.

De Cypriano Fortibrachio.

M Mauro pari ferè passu ambulat Cyprianus Fortibrachius Patavinus, qui in formandis literarum elementis tantoperè excellit, ut impressa prorsus typis ita esse uideantur, ut non facile discernantur. Sed is etiam in eo maxime laudandus est, quod ut manu in scribendo præstat, ita quoque in elegantia Hetruskæ linguæ maxime pollet. Legi ego prædem quendam illius dialogum ea lingua dictatum, de qualitate hyemis & æstatis, ultra potior: qui quidem mihi non minus ex characterè, quam ex styli ornamento complacuit.

De Aloysio antiquo architecto.

Non ab re esse mihi uisum est hic in hoc catalogo nobilium architectorum inter primos scribere Aloysium antiquissimum architectum, qui anno Domini circa quingentesimum sub Theodorico rege Italæ Patavij tunc prorsus dixit ciuis erat: ad quem extat epistola quadragesima magni Aurelij Cassiodori lib. II. Quæ cum multa de Aponi fonte scitu digna contineat, in hoc opere totam describendam putavi, & apponendam superius ubi de Apono dicitur.

De Francisco Guerino Pat.

Sed quia semel ingressus sum scenam loquens de architectis, hic quoque Franciscus Guerinus Patavinus, nobis omittendus non est, qui clarus in opere fuit, & præsertim in proprijs ædibus, quas sibi parauerat intra pontem Tadorum, licet non ad plenum morte præuentus ceptum opus perficere potuerit. Is mortuus est sine liberis, & reliquit uxorem hæredem: & quia senex erat, & illa iuuenis & pudica, in premium amoris pudicitæ stamento mandauit, ut maritum doctorem duceret, qui postea cognominaret Guerinus, cum omni posteritate: & si sine liberis decederet, tota hæreditas esset monialium B. Antonij Peregrini. Et ita euenit, ut iam defunctis omnibus, eius facultates deuolutæ sint ad hoc monasterium. Hic sepultus est in mediâ basilica Eremitarum humi sub albo lapide cum hoc titulo:

FRANCISCI GVERINI VIRI ILLVSTRIS, ARCHITECTI CLARISSIMI INGE. MO. AC DOCTRINA PRAEDITI CIVIS PATAVINI, CASSANDRA CONIUNX AMANTISSIMA PIENTISS. Q. IN MEMORIAM .M. POSVIT.

De Baptista Ferro

QUAM dolenda est hic importuna mors Baptistæ Ferri superiorib. annis defuncti, qui à pueritia initiatus clericalib. ordinibus, quum genio suo ad picturam magis & ad architecturam inclinaret, quam ad religionem, & in ea re adhuc adolescens mirabiliter pro ætate præstaret, decreuit Ro. petere: ubi cœpit in architecturæ peritia uulgo innotescere: & præsertim ob palatiū, quod Viterbi præfectus fabricæ insigne formauerat. Quo circa inuitatus à regijs legatis, honesto stipendio in Poloniam regem adiit. Verum quum ibi indies eius fama crebresceret, eum Ferdinandus Rom. rex accersi iubet: quod ex consensu regis Poloniæ ductus, mox ob uirtutem suam inuisus architectis regijs, cœpit ab eis acriter infestari, ac contumelijs grauib. impeti: quæ quum ex generositate animi perferre non posset, iræ impatiens sibi conuiciantem occidit, captusq; mox atq; conuictus homicidij, damnatur pœna capitis: sed quum esset præstanti forma iuuenis, & fama uirtutum suarum illustris, & rex ipse tam præstantem uirum ægrè occidi permetteret, reginæ domestica, & aulica puella oppidò nobilis, excitata huius iuuenis forma & uirtute, miserationeq; pertracta, permittente rege ac regina, hunc ut à morte eriperet, deposcit in maritū: qua ratione iuxta morem patriæ ei cōcedi iure debuit. Liberatus ergo à morte, quum nollet esse ingratus, & animæ salutem attenderet, eripere puellæ uirginitatem noluit, quod maritus ei legitime esse non poterat, propterea quod esset subdiaconatus ordini consecratus. Quocirca sapienter egit hoc negotium, cum sponsa, & accepta ab ea bona pecuniæ quantitate, quia erat ditissima, Romam pro dispensatione impetranda adire constituit, & inter eundem suos uisere. Patauium ergo uenit, ubi paulo post mortifera febre correptus interiit, cum maximo omnium dolore qui eum norant. Sepultus est in templo S. Lucæ. Extat huius imago impressa propria manu ex speculo deducta, & sphæræ zonis inclusa summo artificio: quæ impressa formis, uenalis per totam Germaniam & Galliam, atque etiam Italiam circumfertur: tanta autem arte efficta, talibusq; carminibus & imaginibus ornata, ut ad exprimendam artem, & ingeniū hominis nihil posset excogitari excellentius. Id solis uerbis sine inspectione tabellæ satis aptè nequit exprimi. Carmina uerò quæ ibidem describuntur, hæc sunt. Circa imaginem suam in sphæra artificiosè zonis conclusam, insunt hæc uerba: Qui uiam ex speculo suam duxit imaginem, eternam illam fecit. Supra spheram uerò in sublimi erat apex ornatissimus cū corona, & scepro, affabrè eleuatus; cū hoc carmine:

Que bona sunt longè, celsaq; in sede morantur.

Ab utroq; latere sphæræ erant uiri duo: alter uidebatur circino & pertica latitudinem orbis metiri: alter uerò perpendiculo siue bolide scrutari profundum, super quos erat hoc carmen:

Ei longum, & latum, & metitur utraq; profundum.

Sub sphæra autem erat basis artificiosa, super quam sphæra ipsa stabat pulcherri mo ornata, cum hoc carmine:

Que mala sunt passim occurrunt mortalibus ægris.

In lateribus uerò basis à dextris, erat caput aridum defuncti, super quod erat lucerna ardens, cuius flamma uidebatur uiuentorum fortiter reluctari, ubi legebatur hoc carmen:

Virtutis uis nulla ualet extinguere lumen.

A sinistris uidebatur testudo alata, repens super librum, ubi erat hoc carmen:

Et labor, & uirtus humile & graue tollit in altum.

Clarent in urbe nostra insignes pictores alij.

AVCTOR AD CANDIDVM LECTOREM.

EMO mihi succenseat rogo, si in hoc catalogo tot uirorum illustriū aliquot fortassis desideret, de quib. à me nihil penitus dici uideret. Id enim propterea factum est, quòd sicut fortassis aliquot memoria dignos nescius præterierim, ita aliquot ab alijs scriptoribus pro Patauinis habitos, sciens prudensq; pertransierim: sicut est Leoniscus Thomæus uir doctissimus, qui ab ineunte pueritia, Patauij educatus edoctus quæ fuerat, & ciuis insitus factus: cum tamen in eius epitaphio Petrus Bembus eum Venetum nominat. Et si (quòd sciam) ipsemet Leoniscus in suis scriptis, usquam neq; Venetum se neq; Patauinum appellauerit, licet utraq; patria magno sibi poterat esse decori. Sic dicendum de Ricardo à S. Victore, quem Raphael Volaterranus è conuerso in suis commentarijs, ubi de ordine Canonorum regularium disserit, patria eum Paduanum fuisse testatur, quum sit Gallus. Itidem scribunt quidam de Iacobo Zoccho, cum tamen constet Ferrariæ natū, sed Patauio ciuitate donatum, ac Patauij tumulatum. Nec secus fecit Rutilius grauis auctor in Vitis illustrium Iur. Consul. qui Paulum Cittadinum doctorem Patauini appellat, cum tamen Mediolanensem in eiusmet ipsius scriptis fuisse legamus: Umilimodo Pileus de Prata Cardinalis, & episcopus Patauinus, à Blondo historico celebratur Patauinus, & si è Foro Iulio oriundus fuerit, & Patauij ciuis, & episcopus factus, atq; magnifico ibidem Mausoleo sepultus. Hæc indicasse uolui, ne quis unquam cum fortè legerit, imprudentiæ me falsò accuset, quòd præclaros hosce uiros quasi ignotos tacitus pertrāsierim, quos pleriq; scriptores in suis monumentis pro Patauinis celebratū. Atqui uerò id quoq; non ignoro, multos etiā hic à me prætermisissos fuisse, quos fortassis putabit quispiā maximè dignos esse memoratu, & multos è conuerso nominatos, quos existimet reticendos. Suum profectò cuiq; ingentum est, & sua cuiq; censura placet: adeò ut nemo unus satisfacere cunctis possit, & sibi. Quare candidi lectores æqui boniq; consulite quæso, & hanc culpam, si culpa est, alijs nostris in Rempub. meritis condonetis. Etenim quicquid dictum est, felle caret atq; mendacio: sed non omnia possumus omnes, neq; soli nos omnibus satisfacere. Spero tamen quòd si fortassis præsens ætas malignius quidpiam (ut iniquarum rerum æstimator sæpe solet) interpretata fuerit, subsequens inde posteritas simplicius & candidius existimabit: nec ero propterea fructum nihilo minoris laudis consecutus.

APPEN-

Appendix.

DE SEPVLCHRIS INSIGNIBVS

PATAVII IACENTIVM,

P R A E F A T I O.

HACTENVS satis superq̃ sit tot classibus dixisse de omni genere Patauinae antiquitatis, & de illius monumentis antiquis, atq̃ DE CLARIS CIVIBVS PATAVINIS. Iubet postremo ad fastigiũ consummati operis, in coronidis uicẽ clara atq̃ illustria INSIGNIVM EXTERORVM in hac nostra urbe defunctorum nomina recensere: quib. aliqua honesta de causa hic habitare, & mori, & hoc demũ sepeliri solo contigit. Qui quidẽ sicut patriam suam præclare gestis decorant: ita quoq̃ urbẽ nostram suis modo cinerib. ornant. Non enim illustres uiri, ornamento sunt tantummodo urbib. ubi nati educatiq̃ fuerint, uerum etiã ubi diutius morati defunctiq̃ iacent. Quare sicut patrio quodã amore proprijs ciuib. procurare nominis immortalitatẽ pro uiribus studuimus: ita quoq̃ hospitij iure, eundem honorem hospitib. deferre pari modo tenemur, quos intra moenia, sub tectis, & in templis, & aris, cõmuni sorte, ultrò fide data amanter suscepimus. Statui itaq̃ labore ac cura Io. Baptistæ Rotæ Pat. eximiae spei iuuenis, & huius rei, sicut cuiusuis alterius uirtutis studiosissimi, & mihi admodum grati, ex cunctis basilicis urbis & agri Patauini ad perenne nostræ urbis decus aduenarũ epitaphia, & monumenta insignia memoratu digna referre, quæ aut insculpta sepulchris, aut tabulis lapideis incisa uisuntur: eaq̃ his nostris classibus addere. Et quia nefarium planè atq̃ impium uideri meritò posset, quum ubiq̃ in templis singulis seculariorum hominũ sepulchra annumerarim, SANCTORVM aduenarum tumulos derelinquere: quando eorum nomina iam scripta sunt in libro uitæ. Ne ergo cuiquam ob id reus fiam, horum quoq̃ ubi iaceant sepulchra breuiter attingam.

SANCTORVM ADVENARVM SEPVLCHRÀ.

In basilica Cathedrali iacet corpus S. DANIELIS martyris, & pes astulatus S. LAVRENTII martyris, cum alijs multis sanctorum reliquijs.

In basilica D. Iustinae iacent corpora D. PROSDOCIMI Episcopi Patauini, & D. Lucae Euangelistæ, & D. MATTHIAE Apostoli, & B. VIRI. ET OSSA TRIVMINOCENTVM: ac puteus repletus ossibus sanctorum martyrum, & aliorum sanctorum.

In delubro S. Leolini iacet corpus ipsius LEOLINI episcopi Patauini.

In templo D. ANT. Confess. iacet corpus D. ANTONII & D. FELICIS PP. & martyris.

In uico Fontanina iacet corpus S. BERTANDI.

In oppido Montisilicis iacet corpus B. GEORGII.

In uico Saluti iacet corpus B. FIDENTII.

In uico Villenouæ iacet corpus S. HENGVLPHI militis & martyris.

In uico uille Vigontie iacet corpus S. Simeonis militis Germani.

IN BA-

IN BASILICA CATHEDRALI IN

PRIMO INGRESSV INTROEVNTIBVS AD LAEVAM

spectatur epitaphium in pariete, inter duas imagines.

BERTA ET HENRICVS REX.

PRAESVLIS ET CLERI PRAESENTI PRAEDIA PHANO
DONAVIT REGINA IACENS HOC MARMORE BERTA
HENRICI REGIS PATAVI CELEBERRIMA QUARTI
CONIVNX TAM GRANDI DONO VENERANDA
PER AEVVM.

Ibidem e regione uisitur epitaphium Gaietani Tieneti, & eius si-
mulacrum habitu iuventutem e suggestu docentis.

GAJETANVS TIENEVS.

GAJETANO CLARA EX TIENE FAMILIA CANONICO
PATAVINO VIRO INTEGERRIMO, PROBOQUE THEO-
LOGORVM PRINCIPI, PHILOSOPHO EXIMIO, CVIVS
DOCTRINA CVNCTA ORBIS GYMNASIA ILLVSTRAN-
TVR, LOCVS HIC DATVS
EST.

Ab eodem latere in sublimi pariete, est sepulchrum Bouetini Mantuani
doctissimi Iureconsulti, & archipresbyteri Pata-
uini, ubi hoc epitaphium legitur:

BOVETINVS MANTVANVS

*Mantua, quem genuit Patauis BOVETINVS & orbi
A Boue nomen habens, patiens sine fraude dolus ue
Quam sibi plus alijs uigilans pietatis alumnus
Largus erat studio, largus clero, sibi parcus
Canonicum illustris docuit ius, ter tribus annis
Deme duos: obiit Augusto iam mille trecentis
Elapsis iacet hic: coluit te summe colenti
Virgo patrocinium, precibusq; assiste uolenti
Vmbra humanum eius, o pia uoce tuis ut
Supplice conserues precibus te uoce precatur.*

In me

In medio adis humi in lapidea tabula, legitur
hoc epitaphium:

MARCATELI.

SISTE GRADVM VIATOR, ATQVE HAEC PAUCA SI LV-
BET LEGE: ANDREAS, BARTHOLOMAEVS, NICOLAVS, FRA-
TRES MARCATELI HIC SITI SVMVS. POSVERE SVPERSTI-
TES HIERONYMVS, BERNARDINVS NEPOTES: DE NOBIS
ALII FORTASSIS ALIA, NOS NIHIL ALIVD.
M. D. XXXVII.

Ibidem:

PETRVS BAROCIVS.

PETRO. BAROCIO. BELLVNENSI. PRIMVM. ANTISTITI.
PONTIF. DEINDE. PATAVINO. SANCTIMONIAE. PIETAT.
ERVDITIONIS. BENEFICENT. INCOMPARABIL. SENATVS.
VENETVS. MONVMENTVM HOC FACIENDVM CVRAVIT.

Hoc porrò tam insigni elogio, & magnificentia sepulchri, PETRVS BAROCI
v sanctus olim noster, ex publico decreto Senatus Veneri merito decoratus est.
qui ob pietatem in DEVM, & charitatem in proximū, nihil ferè sibi post mortem
relinquendū duxerat, præter nomen bonū, & sanctæ cōversationis exemplum. Fuit
is quidem in omnes munificentissimus, sed in pauperes & egenos unus omnium libe-
ralissimus. Sanctitate uitæ, & cōtinentiæ uirtute illius ætatis, & totius sacerdotalis
ordinis ornamentū, qui centesimus a D. PROSDOCIMO episcopus circa XX. an-
nos Patavinam ecclesiam pie sancteq; rexit: & iam planè senex, intestinis tandē op-
pressus dolorib. migravit ad Dominum. Verū paulo antè mortem dum a dome-
sticis & propinquis pertinaciter urgeretur, ut conderet testamentum, accito scriba,
& paratis tabulis, testibusq; rogatis, Quando, inquit, testari mihi necesse est, ut meis
morem geram, scribe: EGO PETRVS BAROCIVS EPISCOPVS PA-
TAVINVS, RELINQVO ANIMAM MEAM DEO, CORPVS TER-
RAE: FACVLTAES VERO QVASCVNQVE POSSIDEBAM SI
QVAE RESTANT, RELINQVO QVIBVS DE IVRE DEBENTVR.

Et ita sanctissimus uir, notari & scribi uoluit. Is à Pio II. Pont. Max. primus omni-
um destinatus fuerat Cardinalis: sed re infecta, paucis post dieb. summus & sanctus
ille Pont. cum magna Christianæ ecclesiæ iactura, è uita sublatus est. Præterea cum
esset omnium liberalium artium doctiss. multa scripsit, elegāter, & carmine, et soluta ora-
tione: etsi nihil adhuc editum sit, præter libellum DERATIONE BENE MEREN-
DI, ET CONSOLATORIVM opusculum, & spirituales quasdam preces ad
petendam pluuiam, & ad arcendam tempestatem, & ad deprecandam pestilentia:
quæ quidem omnia nos in eius plurimum de nobis bene meriti gratiam impresso-
ribus excudenda tradidimus, ut ab omnib. cōmodè legerentur. Reliqua eius præcla-
ra monumenta, tam soluta oratione, quàm carmine extant quidē, sed nondū in uul-
gus edita. Hæc de tanto episcopo uti de eius Patavino præter morē addenda cēfuit.

S. M.

S▷ M▷ S▷

PETRO BAROCIO PATRITIO VENETO PONTIF. PATA
VINO SACRAR. Q. LITERAR. CVLTORI EXIMIO
FIDE RELIGIONE AC PIETATE INCOMPARABILI
VT PARES PAUCOS

SUPERIOREM HAB. NEMINEM

QVI NON SINE MAGNA PAUPERVM IACTVRA
AC TOTIVS PATAVINAE VRB. DOLORE
MIGRAVIT AD DOMINVM

ANN. CHRIST. SALVT. M. D. VII. DIE X. IANVARII.
CVM ANN. AGERET SVAE ETAT. LXVI.

IO. BAPT. ROTA PAT. PETRI F. IIII. Q. EIVS AVSPI
CIIS PATAVIA GERMANIAE CVM PATAVIO ITALIAE
COMMVTANS HIC SEDEM COLLOCAVERIT.
TANTAR. CELEBERRIMI VIRI VIRTVT. AC PLVRIVM
IN SE PARENTES Q. SVOS MERITOR. NON IMMOR
DEBITAM EFFIGIEM ET LAPIDIS INSCRIPTIONEM

PATRONO

B▷ M▷

GRATVS APPOSVIT.

ANN. A' PARTV VIRG. M. D. LX.

Ibidem in pariete, in sublimi & insigni arca legitur
hoc elogium:

PILEVS PRATA CARD.

*Stirpe Comes P R A T A E, praeclarus origine, multis
Dotibus insignis, seculo celeberrimus orbe:
Defunctus statuit sua sic suprema voluntas,
Hac Cardinalis P I L E V S tumulatur in urna.*

In eodem sacello humi in lateritio conditorio ad tempus:

VINCISLAVS BRVGNARA

VINCISL

VINCISLAO BRVGNARAE ET PVRILIARVM COMITI
NON MINVS GRAECE' QVA'M LATINE' DOCTISS,
ET INGENIO PHILOSOPHIAEQVE STVDIIS
EXCELLENTI,

QVI VIXIT ANN. XLIIII. OBIIT M. D. XL.
LVCRETIA MARTINENGA VXOR OPTIMA, ET VIRI A-
MANTISS. POS.

Extra portam Meridionalem sub arca lapidea legitur in sublimi
pariete hoc epitaphium.

BARTHOLOMAEVS BENEVENTANVS.

*Nate BENEVENTO tibi Ius Civile cathedram
Dum coleres Paduam BARTHOLOMEE dedit.
Tu uigil ad causas, tu tradere iura disertus,
Tu placidus cunctis dapfilitate tua:
Vixisti prudens, prudens moriendo dicasti
Huic tumulo corpus, osibus ampla pijs.
Tu proprij fratris tumulo dare corpus eidem
Mandasti, factum est, parcat utriq; DEVS.*

Ante fores D. Augustini ad portam Aquilonarem humi in
arca marmorea legitur:

HIC CORPORE SEPVLTVS IACET .9. DOMINI AEGIDII DE
DINO FILIVS NOMINE DOMINVS DINVS OFFICIO IV-
DEX, CUIVS ANIMA M. CC. LXXXIIII. INDICTIONE XII.
XV. INTRANTE IANVARIO SVI CORPORIS NEXV SOLVS
TO LVTEO, DE PRAESENTIS VITAE MISERIA COE-
LI LOCATVR HORREO PRO SVORVM OPERVM
MERCEDE CONDIGNA.

Ibidem a dextris ad portam Aquilonarem in arca sublimi le-
gitur hoc epitaphium:

NICOLAVS MALVMBRA.

*Edite nobilibus celsæ NICOLAE MALVMBRIS,
Urbe Cremonensis solers utriusq. professor
Iuris, causidicum doctissime strenue fautor
Iustitia, uiuas oro per secula felix.*

Intra portam ad leuam in tabula lapidea in pariete in sculptum
legitur hoc elogium:

NICOLAVS CATARVS.

NICOLAVS CATARVS VIR OPT. ET IN AMICOS
OFFICIOSISS. REI BELLICAE ITA PERITVS, VT EXEMPLVM
DESIIT, ET IN VENETAM REMPVB. ADEO' FIDELIS, VT
PAREM FORTASSIS, ALIQVEM VERO SUPERIOREM HABV-
ERIT NEMINEM. IS VENETO SENATVI, SVB CVIVS IMPE-
RIO PER XL. ANNOS MILITAVIT, ADEO' CHARVS, VT NEC
PACE, NEC BELLO AB EXPEDITIONE VNQVAM VACVVS
FVERIT: ET VBI MAIVS PERICVLVM INSTARET, IBI FV-
IT PRAESIDIO. CVM SVMMIS MILITARIBVS HONORIBVS
DEFVNCTVS EST. OBIIT A' CHRISTI NAT. M. D. XL.
AETAT. AVTEM SVAE LXXVII. BRIKIAE OPPIDO.
HVIVS CINERES AB
ANTONIO FIL. IVRECONS. RELATAE.

Ibidem ab altero pariete non longè ab horologio spectatur hoc e-
pitaphium, in marmorea tabula incisum:

IOANN. BAPT. AVRILLIACVS.

IOAN. BAPT. AVRILLIACO
ADOLESCENTI LAETISSIMO
NATO IN GALLIA TRANSALPINA
PATRE VIRO CLARISS. ET
GRATIONOPOLI SENATVS
PRINCIPE, QVI PATAVII
QVO' STVDIORVM CAUSA
VENERAT, MORTE ACERBISS.
PRAEREPTVS, MAGNVM
MOEROREM SVIS ATTVLIT.

SELMEN.

CEEMENTIA CAILE MATER
FILIO CHARISSIMO
PONENDVM CVRAVIT
ANNO M. D. XXXVI. DIE XIIIX. APRILIS.
OBIIT ANNO M. D. XXXI. CAL. SEP.

Ab Orientalem portam in pariete legitur hoc epitaphium:

ASCANIUS SOZINVS.

ASCANIO SOZINO SENENSI SVMMAE SPEI INGE
NIIQ. AMABILIS PVFRO LONGE PLVSQVAM
ILLA AETAS POSTVLABAT IN PRIMIS IAM BO
NAR. ARTIVM STVDIIS ERVDITO, QVI VIXIT
ANNOS XII. MEN. VI. D. X. MARIA-
NVS IVNIOR PATAVII CIVILIS IVRIS PRIORE
LOCO INTERPRES, ET CAMILLA PARENTES
MOESTISS. FILIO DVLCISS.

P. C.

M. D. XXXVIII. SEPT. ID. APR.

Ibidem non longe ab organo humi in marmorea tabula hæc
insculpta leguntur:

PAVLVS RHAMNVSIVS IVRECONS.

*Scriba Ducis Venetum patri hunc Baptista Ioannes
Paulo è Rhamnusia prole dedit tumulum.*

*Iurisconsultus fuit is, Phæbiq. sacerdos,
Mersit & Aonio sæpius ora lacu.*

*Verum dum Venetum iustissima regna pererrat
Ius dicens, magna non sine laude perit.
Ipse quod es lector, fuit is: sed tu quoq. fies
Quod fuit: hoc melior fors sua, sorte tua.*

Humi ante altare maius, in tabula rubri marmoris hæc
incisa leguntur:

MARIETA MATER QVONDA M
IACOBI CYPRI REGIS VIVENS
SIBI FECIT.

K 2

Ibidem

Ibidem non longè ante aram humi in marmorea
tabula:

ZACHI CYPRI REGIS
TERLOTA F.
H. SEP. T.
ANN. SVAE AETAT. XII. M. III.
M. CCCC. LXXX.
XXIII. IVLII.

Ibidem non longè in pariete in tumulo deaurato:

MARIETA MATER
QVONDAM IACOBI
CYPRI REGIS
VIVENS SIBI FECIT
M. CCCC. LXXXIII.
DE MENSE
SEPTE.

Sub porticibus monasterij in urna sublimi in pariete uili-
tur hoc epitaphium:

IAMBONIVS GAZIVS.

DOMINVS IAMBONIVS DE
GAZO CREMONENSIS
DOCTOR PARISIENSIS
SCIENTIAE MEDICINAE
EST HIC SVPERIVS, ET
SVI SVNT HIC INFERIVS.

Floruerunt autem ex hac nobilissima GAZIORVM familia, omni ævo mul-
ti illustres & celeberrimi uiri tum armis tum literis clari: & præcipue nostris tem-
poribus LAURENTIVS Gazius MONACHVS S. Iustinae, in cuius memoriam
Ioan. Baptista Rota Patavinus, huius clarissimi sibiq; amicissimi uiri
uirtutum maximus admirator hoc elogium

P.

C.

S. D.

S. D. S.

LAVRENTIO GAZIO. CREMONENSI
MONACHO CASINEN. VIRO SVMMA RELIG. CONSPICVO,
AC IN MUSICAE ET ARITHMETICAE STVDIIIS
THEORICAEQ. SCIENTIAE PERITISS.
ET CUNCT. ERVDITOR. HVIVS TEMPESTAT. IVDICIO
EXCELLENTISS.

ET SCRIBENDI ARTE ITA PRAECLARO,
VT PAREM FORTASSIS ALIQVEM, SVPERIOREM
VERO HABVERIT NEMINEM.

QVI SENIO TANDEM CONFECTVS, PATAVII NONAGENA-
RIVS OB. NON SINE AMICOR. MOERORE
ANN. DNI M. D. LII. XIII. KLS SEPT.

Ibidem non longè humi in tabula lapidea antiqua iuxta capi-
tulum hæc leguntur:

LANZALOTVS ANCHOSCIOLVS PLACENT.

HIC IACET NOBILIS STRENVVS MILES DOMINVS LANZA
LOTVS DE ANCHOSCIOLIS DE PLACENTIA QVI OBIIT
AN. A NAT. DOMINI NRI IESV XPI
M. CCC. LVIII.

Is fuit contemporaneus & amicus celeberrimi uatis Francisci Petrarchæ, ut ui-
deri potest ex epistola de remedijs amoris famil. Epist. lib. V II. fol. 76r.

Ibidem sub porticibus humi in lapidea tabula.

SANDER OROSIANVS.

SANDRO OROSIANO MV SARVM ALVM.
B. M. Q. VI. D. MART.

M. D. F.

ROXA VX. P. SIBI Q. ET POST.
.V. P.

K ;

Ibidem

Ibidem non longè in pariete sub arca marmorea in
tabula lapidea:

ZILIO LV S ROSOLINVS.

Indolis egregia ZILIO LV S DE ROSOLINIS

Aeui qui longo uiuere posset, erat.

Si probitas animi, morum, uel gloria fundi

Protegeret corpus, spes leuis interijt.

Dumq; sacras leges, ciuilia inraq; sudat,

Iam proprium palme mors rapuit iuuenem.

Corpus in hoc saxo concluditur, astra beatam

Accipiunt animam, fama uolat populo.

Qui legis hac iuuenis, ne fidas flore iuuenta,

Ante diem subito speratum morte furente.

M. CCC. LXXII. DIE XXVIII. MAII.

LAUDABILITER REQUIEVIT.

In pariete introeuntibus è regione sub statua lapidea legitur:

PETRV S PICCARDVS.

PETRO PICCARDO PEDEMONT. VIRO MAGN. IN DEO
PIETA. ET RELIG. AC IN HOMINES PRAESERTIM

AMICOS FIDEI, ET INTEGRITA. QUI DVM LXX.

SVAB AETA. ANN. AGERET, ANIMAMQ; DEO

ET CORP. TERRAE REDDIDISSET;

IOANN. PICCARDVS NEPOS HER. EX. TEST. PATRVO

IAM VI. MENS. APVD SE DEFVNCTO

PIENTISS. P.

ANN. D. M. D. XLVIII. IIII. IDVS IULII.

In aede media humi in lapidea tabula haec leguntur:

BALTHASAR CARDVCIVS FLORENT.

IN PATAVINA ACADEMIA PRIVS PONT. NOX.

CAESA. IVR. ANTESIGNANVS

LVDOVICAE VXORI BENE MERITAE

POSVIT:

M. D. XVIII.

Exit

*Externo heu tumulata solo charissima coniunx,
Hac si fata uolent urna duobus erit.*

Ibidem prope sacrarium in magnifico mausoleo cum simulachris æneis:

PAVLVS CASTRENSIS.

PAV.
DE CASTRO
AVO ET ANG.
PATRI NICOLA
VS SVO AERE
DONA-
VIT.

PAVLVS DE CASTRO IVR. CONSVL. DISERTISS. MAXI-
MAE AVCTORITATIS APVD OMNES HABITVS QVOD FLO-
RENCIA TESTATVR, CVIVS IVS MVNICIPALE INNOVA-
VIT, ET IN EA CONIVGATVS PETRAE VXORI VICARIA-
TVS OFFICIVM IN SPIRITVALIBVS RO. PONTIF. DECRE-
TO EXERQVIT, VBI ETIAM IN BONONIENSI ET PATA-
VINO GYMNASIO PVBLICE PROFITENDO FLORVIT, AE-
TERNAMQVE SIBI GLORIAM COMPARAVIT, RELINQVENS
CONSILIORVM ET IN IVRE VOLVMINA PLVRA AEDI-
TA, QVAE INTER MANVS VERSANTVR: ET IPSIVS
ANGELVS FILIVS CLARVS INGENIO AMBORVM IVRIVM
TENENS FASTIGIA, QVADRAGINTA ANNOS PATAVII
IVRA DOCVIT, EO QVE NICOLAVS CANONICVS
PADVANVS QVI AB HIS PROCESSIT, ET
IPSE PARENTVM VIRTVTEM ADEPTVS, HOC IMMOR-
TALITATIS OPVS ILLIS CONSE-
CRAVIT. M. CCCC.
LXXXXXII.

K 4 Humi

In basilica S. Mariæ seruorum.

Humiliter hæc leguntur:

PAVLO DE CASTRO AVO
 ET ANGELO PATRI COMI
 TI PAL. VTRI. IVR. DOCTORI-
 BVS ET IN ORBE MONARCHIS
 NICOLAVS DE CASTRO
 VTRI. IVR. DOCT. CANO
 NICVS PADVANVS
 APLIC. CVBICVL. ET
 COMES PALAT. FIERI
 FECIT
 M. CCCC. LXXXVIII.

In sacello iuxta sacrarium humiad tempus:

EPIPHANIVS COLUMBVS.

D. O. M.

EPIPHANIO COLUMBO REALDI COL. FILIO
 OPTIMAE INDOLIS AC SVMMAE SPEI PVERO:
 QVI CVM PRAECLARA OMNIA A SE EXPECTANDA
 SIGNIFICASSET, IMMATVRA NIMIS ATQVE
 INVIDA MORTE PRAEREPTVS, MAXIMVM
 SVI DESYDERIVM OMNIBVS RELIQVIT.
 PARENTES MOESTISS. P. P.
 VIX. ANN. V. M. VIII. D. XIX.
 OB. VIII. KAL. OCT. M. D. XLIV.

Ibidem paulo superius in pariete leui manu picta hæc
 carmina visuntur:

*Huc nigras pueri violas fuscasq; hyacinthos,
 Pulchraq; purpurei spargite fila croci:
 Nec lachrymas cohibete, puer hic formosus & idem,
 Qui uestri fuerit gloria prima chori.
 Quin & multa ausus plusquam puer, ille animantum,
 Ille hominum tenera membra secare manu.*

*At uos ô nimium crudelia fata, nimisq̃
 Impia mors, & quæ nil nisi seuitia es.
 Vix cælo ostensus fuerat, cùm protinus illum
 Lanifica nobis surripuere Dea.
 Dic hospes bona uerba, bonumq̃ precatus abito
 Ut lubet, atq; tibi dij meliora ferant.*

Ibidem sub porticibus monasterij humi in lapide
 fracto :

APOLLINARIS FUCHS.

*Pulcher APOLLINARIS FUCHS per — —
 Fuchs ego dictus eram, toto iam cognitus orbe,
 Hic iaceo, & mecum uirtutis omnia matris
 Ex patriæ spes una perit studiūq; labores,
 Quos ego dum sacri iuris succensus amore
 Ferre libens statui, pestis furor impius urgens
 Vitæ extrema dedit, Patavi sic ossa quiescunt.*

In basilica S. Mariæ in Vancio prope ianuam introeuntibus ad dexte-
 ram in lateritio conditorio ad tempus hæc scri-
 pta leguntur:

CASSANVS.

*Hic dedit antiqua quod erat mortale parenti
 Cassanus medica maximus artis honos.
 Is Pedemontana tantum decus attulit ora,
 Quam Choïs olim ciuibus HIPPOCRATES.
 Esse senescenti inferior sed magnus Apollo
 Dum timet (heu) cælo maluit esse parem.
 Conditur hic corpus terreno carcere liber,
 Spiritus astra colit, fama per ora uolat.*

Ibidem humi iuxta sacrarium in marmorea tabula cum effigie epi-
 scopi dormientis:

DANIEL SCOTVS.

HIC

HIC IACET REVS. IN CHRISTO PAT.

DNS DANIEL DE SCOTIS, DE

TARVISIO EPS CONCORDIENSIS

AC DNI NRI EVGENII PAPAE

QVARTI THESAURARIVS.

QVI OBIIT XI. IVLII M. CCCC. XLIII.

In basilica D. Iustinae in sacello S. Danielis in arca marmorea
cum effigie doctoris dormientis visitur hoc
epitaphium:

RAPHAEL RAIMONDVS.

*RAPHAEL hic situs est antiqua ab origine Patrum,
Qui quondam gemini gloria iuris erat.
Hunc RAIMONDA domus, hunc COMVS patria lugens,
Hunc sibi praeptum flet studiosa cohors.
Flete super quoniam talem uix prisca tulerunt
Secula, nec similem forte futura dabunt.*

Ibidem in sacello D. Lucae euangelistae in lateritio con-
ditorio ad tempus:

BRIGIDA VRSINA.

BRIGIDAE VRSINAE NICOLAI NOLAE PITILIANIQUE PRINCI
PIS AC VENETORVM EXERCITVS IMPERATORIS FILIAE
MATRONAE PVDICITIA AC RELIGIONE INSIGNI
RICARDVS ALIDOXIVS VX. CHARISS.

POSVIT.

VIXIT ANN. XLV. OBIIT DIE XXII. MAII. M. D. XXXIX.
NVNC IDEM RICARDVS FRANCISCVM FILIVM GRAECI
LATINEQVE ERVDITVM SVMMO CVM DOLORE
PONENDVM CVRAVIT.

VIX. ANN. XXXV. DIES XXIX. AVGVSTI.
M. D. XLIII.

Prope sacrarium humi, in tabula marmorea legitur
hoc epitaphium:

BARTHOLOMAEVS BONVICINVS.

BARTH. BONVICINO BRIX. L. DOCT.
QVI PRAEMATVRE' CHRISTIANISS. TAMEN
DEO OPT. MAX. LARGIENTE V. EXCEDENS
PEREGRINÀ HOS DERELIQUIT
FRATRES V. SVPERST. F. MATER F.
Vxor F. CHARISSIMO. C. PIENTISS.

.P.

M. D. I. VII. CAL.

OCT.

A parte sinistra chori ueteris sub euangelistario iuxta altare maius humi
mi in arca cum insigni statua hæc leguntur:

IACOBVS ZOCHVS.

IACOBVS DE ZOCHIS EXCELLENTISSIMVS LE-
GVM DOCTOR.

Ibidem in capitulo monachorum humi in tabula marmorea uisitur
hoc epitaphium sub episcopali statua:

LVDOVICVS BARBVS.

Mille quadringentis Domini currentibus annis
Quadragesima tribus Septembris mense fluenti,
Progenie Veneta BARBO LVDOVICVS in astris
Mente nitens tumultu clauso sepelitur in isto.
Splendidus ille fuit lucens uirtute per orbem:
Quin etiam clemens, humilis, super omnia castus,
Alma IUSTINAE PATAVIAE tunc extitit Abbat,
Quum sancti normam BENEDICTI consolidauit:
Illinc Italia celebres lustrando per urbes,
Ornauit monachis CHRISTO famulantibus alio
Consilij sancti praeses, praefectus et auctor,
Ecclesiae pacem tractando schisma remouit,
Eugenij quarti praecepto praesulis orbis
Antistes nolens, est Tarvisinus inunctus.

Ibidem sub porticibus in pariete depictum uisitur distichum:

IOANNES AQVILA.

*Hic cineres adiit melior pars astra Ioannis,
Miram, qui potuit? sed Iouis ales erat.*

Ibidem humi legitur:

IOANNI AQUILAE PATRI
PIENTISS. DOLENTES
FF. POS.

In basilica D. Antonij intra portam sub insigni statua è suggestu suorum
tutem docente, in pariete à dextris spectatur hoc
epitaphium:

SIMON ARDEVS.

SIMONI ARDEO MINORITANAE RELIGIO
NIS SPLENDORI, QVI DVM EX PATAVINIS ATHENIS
OMNES TERRAS ILLVSTRASSET; PHILOSOPHORVM ET
CHRISTIANORVM THEOLOGIAM SVMMAM CVM LAV-
DE OMNIVM QVE INVIDIA SVPERATA PROFESSVS: VI-
AM TANDEM VNIVERSAE CARNIS INGREDIENS, DOR-
MIVIT IN DOMINO: F. BERNARDINVS ALVMNVS RE-
RVM ET COGNOMINIS HAERES NON IN-
GRATVS P.

OBIIT ANNO M. D. XXXVII. AET. SVAE LXV.
III. KL. MAIAS.

Ibidem non longè sub statua marmorea insigni ornata circunda-
ta, legitur hoc elogium:

PETRVS BEMBUS.

Hieronymum Quirinum Ismerij filium patr. Venetum, Petrus Bembus Card.
ita dilexit, ut eum moriens & in secundis hæredibus scripserit, & testamenti sui exe-
cutorem esse voluerit. QVIRINVS ergo ut uiuentibus suam in Bembo uita fun-
ctum, singularem pietatem ostenderet, ipsius Card. imaginem marmoream Dane-
sij Catanei Carrariensis eximij nostræ ætatis statuarij manu factam, posteritati dica-
uit. Impetrato prius à Republica Patavina loco, qui iam uiuenti Bem-
bo ad tumulum Mauræcenæ, & Lucilij illius filij publice
decreto decurionum datus fuerat.

PETRI

PETRI BEMBI CARD. IMAGINEM
HIERONYMVS QVIRINVS ISMERII F.
IN PVBLICO PONENDAM CVRAVIT
VT CVIVS INGENII
MONVMENTA AETERNA SINT
EIVS CORPORIS QVOQVE MEMORIA
NE A' POSTERITATE DESYDERETVR.
VIX. ANN. LXXVII. D. XXIX.
OBIIT XV. CAL. FEBR. M. D. XLVII.

Ibidem ē regione in magnificentissimo mausoleo legitur
hoc epitaphium:

ALEXANDER CONTARENVS.

HANC ALEXANDRI CONTARENI VENETAE CLASSIS
CVM SVMMA POTESTATE FORTISS. LEGATI
DIVI MARCI PROCVRATORIS QVEM NEC VENETI
IN PERICVLOSISS. REIP. TEMPORIB.
RETARDARVNT VNQVAM.
ET HARIADENVS BARBAROSSA OTHOMANICAE
CLASSIS IMPERATOR POTENTISS. SAEPE TIMVIT
TAM MIRABILI ARTIFICIO DVCTAM EFFIGIEM
MAGNI INDICEM ANIMI PRAECLARVMQ.
TOTIVS MARITIMAE DISCIPLINAE SIMVLACHRVM
VT POSTERITAS HABERET QVOD INSTAR
IMMORTALITATIS AC GLORIAE VNICE COLERET
NE QVIDQ. PATAVINO SPLENDORI DEESSET
PETRVS ET PANDVLPHVS FRAT. OPT. P.
VIXIT ANN. LXVII. DIES VIII.
OBIIT XVII. KL. APRILIS M. D. LIII.

Ibidem non longe:

HIERONYMVS MICHAEL.

L HIERO-

HIERONYMO MICHAELI PATRIT.
 VENETO FORTITVDINE ANIMI INTER
 CAETEROS PRAESTANTI, IMMA-
 TVRA MORTE TOTIVS CVM
 CIVITATIS LVCTV PRAEREPTO,
 MELCHIOR PATER IDEMQVE DI
 VI MARCI PROCVRATOR FILIO
 CHARISSIMO HOC MONVMEN-
 TVM PONENDVM CVRAVIT.
 VIXIT ANNOS XXXV. MENSES V.
 DIES XXVI. OBIIT ANNO
 SALVT. M. D. LVII.
 IDIBVS SEPTEMBRIS.

Ibidem è regione in sublimi posito absque titulo est Cortonem An-
 glicus, in cuius memoriam clarissimus Bernardus
 Georgius Patauij prætor hoc car-
 men cecinit:

*Anglia quem genuit, fueratq; habitura patronum
 CORTONEVM, celsa hæc continet arca ducem.
 Credita causa necis regni affectata cupido,
 Regine optatum tunc quoq; connubium:
 Cui regni procures non consensere Philippo
 Reginam regi iungere posse rati.
 Europam unde fuit iuueni peragrarè necesse,
 Ex quo mors misero contigit ante diem.
 Anglia si plorat defuncto principe tanto,
 Nil mirum, domino deficit illa pio.
 Sed iam CORTONEVS cælo fruitur que beatis;
 Cum doleant Angli, cum sine fine gemant.
 Cortonei probitas igitur, præstantia, nomen,
 Dum stabit templum hoc, uiuida semper erunt.
 Anglia hincq; etiam stabit, stabunt que Britannis
 Coniugij optati fama perennis erit.
 Improbæ naturæ leges Libitina rescindens,
 Ex æquo iuuenes præcipitat que senes.
 Ibidem in sacello primo à parte Meridionali in pariete sub insigni sepulchro,
 cui Erasmi Gattamelatæ incubat imago habitu quiescentis:*

GATTAMELATA.

*Dux bello insignis, dux & uictoricibus armis
 Inclytus, atq; animi GATTAMELATA fui.
 Narnia me genuit media de gente, meoq;
 Imperio Venetum sceptrum superba tuli.
 Manere me digno, & statua decorauit equestri,
 Ordo Senatorum, nostraq; pura fides.*

Huic extra templum in ingenti area sub dño equestris statua armati equitis militare sceptrum tenentis posita est publico decreto à Senatu Veneto ob egregiam fidem cum summa uirtute coniunctam, & illa quidem magnificentissima, utpote quæ ingenio præstantissimi eius ætatis statuarij, cui Donatello nomen fuit, facta fuerit: ea hodie ab omnibus non sine admiratione spectatur, ita inscripta:

OPVS DONATELLI FLORENTINI.

In eodem sacello è regione Gattamelatæ patris.

IOANNES ANTONIVS F.

*Te quoq; IOANNES ANTONI immittia fata
 Morte licet doleant, eripuerunt tamen.
 Clara tibi facies, nec non uictoria signa:
 In' que acie uirtus fulminis instar erat.
 Unica spes hominum nam tu iuuenilibus annis
 Consilio fueras, & grauitate senex.
 GATTAMELATA pater decorant pietas' que fides' que,
 Ingenium, mores, nomen & eloquium.*

Ibidem in sacello propinquo in pariete sub arca marmorea
 legitur hoc epigraphium:

GVIELMINVS RVBEVS.

*Quatuor hoc marmor procerum tegit ossa sepulchri.
 Hectore quis potior, quis Nestore doctior istic
 GVIELMINVS erat RVBEVS satus, inclita Parma
 Edidit hunc animosa ducem, cum quo genitos tres
 Arca tenet, felix tanti genitura parentis.
 ROLANDVS uirtute animi generosus in omni
 Dote nitens dextra, tremor hostibus, axis amicis,
 Ardens Parmigenis lampas pietatis asylum,*

L 2 Supra

Supra hominem cinctus titulis *M A R S I L I V S* armis
 Strenuus, irriguus librati consilij fons,
 Spes patriæ: domuiq; iubar, Parma decus altum.
 Quid *P E T R E* musa canet, de te nisi quod polus unquam
 Non fluxit probitate parem, non dux uaser alter:
 Scipio magnanimus fueras super ardua Martis
 Edoctus duxisse acies per bella furentes,
 Testis adest Venetus super his, & lilia rubra,
 Quos procul à patria busto hoc fortuna coegit
 Carrigerum affines commixto federe tecta.
 Corpore formosos, animi uirtute coruscos
 Imprime Romuleis horum sua gesta triumphis
 Posteritas: linguis resonis recolenda per aenum
 Ut locet à dextris deus hoc supplexq; precare.

OBIIT PRAEFATVS DOMINVS PETRVS PARVM
 ANTE ALIOS TRES PRAEDICTOS
 DE M. CCC. XXXVII. AVG. VII.

In eodem facello sub arca marmorea in pariete:

BONIFACIVS RVBEVS.

Proh dolor, hic miles iam bello clarus & armis,
 Iam terra pelagoq; micans *BONIFACIVS* atra
 Mole iacet, quem Parma tulit, qui Marchio uixit
 Soranea gentis decus hic, & summa *LVPORVM*
 Gloria, pro Latij qui quondam plurima gessit
 Prælia ductor heris, & sepe decora triumphis
 Hic hic cuius erat consultâ resumere letus
 Imperialis apex, regiâ domesticus, idem
 Astiuit Vngarico domino uir gratus utriq;
 Quid in consilio fuit hic probitate, fideq;
 Iustitiaq; nitens, superum deuotus & alma
 Religionis amans, quo non præstantior alter
 Re Etæ sequi, maior que sui dilector honoris.
 At quid fata uirum tanti prostrasse iuuabit?
 Sydera mens scandit, gelidum licet ossa sepulchrum
 Stringat, & æternum sua iuuat fama per aenum.

M. CCC. LXXXVIII. DIE XXVIII.

Ibidem

Ibidem non longè ad portam claustrì à parte leua in arca cancellis
ferreis cincta in pariete:

FEDERICVS LAVELLONGVS.

*Rector in officijs magnus Romæq; Senator
Electus probitate animi FEDERICVS in armis
Strenuus iste fuit miles, pius atq; seuerus
De LAVELLONGO, nouit quem Brixia natum.
Ossea pars saxo clausa est, mens gaudet in astris:
Famosum meritis nomenq; celebre relictum.*

M. CCC. LXXIII. INDIC. DECIMA DIE PRIMA
DE MENSE SEPTEMBRIS.

Ibidem non longè à dextris in pariete in tabula marmorea
è regione chori:

FRATER PAVLINVS.

*Qui legis hæc fratris PAVLINI, cerne sepulchrum:
Pars iacet hic, cuius pars tamen astra tenet.
Astra tenet, quoniam pacem dilexit, & illam
Seruari monitis sanxit in urbe suis.
Cuius multa licet fuerint præconia, saltē
Hæc tibi quæ referas, accipe posteritas.
Vir fuit in laqueo uita longæus honestæ,
Assiduus normæ dogma tenere suæ.
Dulcibus eloquijs, cui persuadere quietem
Cuius & patriæ sedula cura fuit.
Pacifer hic Patauæ sedauit scandala terræ,
Exulibus patrios restituitq; lares.
Fædera dum regi ferret laudanda Bohemo,
Urbe Tridentina turbine febris obit.
Transtulit hic charum Paduæ Respublica corpus,
Quod cubat templo, qui cubet ipse suo.
Dena bis in Tauro præbebat lumina Titan
Cum tribus exorto mille trecenta Deo.*

Ibidem prope ianuam chori in lateritio conditorio ad tempus:

IOANNES PAVLVS MANFRONVS.

L

3

Bellipon

Bellipotens Mauors Venetum tutamen in armis

IOANNES PAVLVS lumen honorq̃ ducum,

Hic iacet: ast animus spolijs redimtus opimis,

MANFRONVS uiuens integer astra tenet.

Marcellos referens animo uirtute Camillos,

Occidit impulsa sulphure & igne pila.

Ibidem non longè humi in lapide albi marmoris apud sacellum nobi-
lium de Capilisteis cum statua episcopi dormientis
hæc pauca leguntur:

NICOLAUS TRIVISANVS.

HIC TVMVLATVR VENERANDVM CORPVS
REMI DOMINI NICOLAI TRIVISANI OLIM
EPI NONSIS ARTIVM ET SACRAE —
DOCTORIS EXIMII QVI OBIIT
ANNO DOMINI
M. CCCC. LI.
MENSIS SEPTEMBRIS DIE SEPTIMO.

Ibidem in sublimi arca ad dextrum cornu aræ maximæ cum lapi-
dea statua legitur hoc epitaphium:

RAPHAEL FVLGOSVS.

FVLGOSVS RAPHAEL uirtutum iassu utroq̃
Iure stupor tantus qui fama quantus & orbis
Scriptis morte uacat, tam paruo clauditur antro.

Ibidem rursus de eodem paulo inferius:

Emerit.e prædigna gerens cognomina laudis
FVLGOSVS RAPHAEL conditar hoc tumulo.
Consuluit nemo melius fulsitq̃ docendo
Cæsareas leges iuraq̃ Pontificum.
Claruit eloquio, quem blanda Placentia forma,
Et genere insignem, mente piumq̃ tulit.

Ibidem

Ibidem non longè in sacello NOBILIVM de LANZAROTIS ad
tempus in lateritio conditorio humi:

CAMILLVS PALLAVICINVS.

CAMILLO PALLAVICINO CVIVS EXCELLENS INGENIVM,
SVAVISSIMI AC SANCTISSIMI MORES, IN LITERARVM
STVDIIIS PROGRESSVS, QVAM PRO AETATE TANTA
FRANCISCVM PATREM IPSI CHARITATE DEVINXERAT,
VT OMNI ALIA CVRA POSTHABITA, EVM QVOCVNQVE
IPSE EXCOLENDI INGENII GRATIA SE CONFERRET,
PERPETVO COMITARETVR, ACERBA ATQVE
IMMATVRA MORTE PRAEREPTO, DOLO-
RE EXANIMATVS PATER QVA PIE-
TATE VIVENTEM EADEM MOR-
TVVM HVCVSQVE COMITATVS
MONVMENTVM HOC
PRO TEMPORE POSVIT.

HEV INCERTAM HOMINVM SORTEM HOC MIHI
A TE OFFICIVM PRAESTARI DEBVI FILI.
VIXIT ANNOS XV. MENS. V. DIES XXIII.
OBIIT ANNO M. D. LVI. QVARTO KL. AVGVSTI.

Ibidem humi in medio sacello beatae MARIAE VIRGINIS, quod est
nobilium OBICIORVM ubi illorum maiores quie-
scunt, legitur in tabula lapidea:

IOANN. PAENZ.

NOS HIERONYMVS PIVS AENEAS ET
ROBERTVS FRATRES DE OBICIS HVIVS
SACELLI DOMINI LIBERALITATE
NOSTRA PERMISSIMVS, VT
HIC CLAVDATVR

EGREGIVS IOANNES PAENZ LVSTITANVS, OLIM
OB EXIMIAM VTRIVSQUE IVRIS SCIENTIAM ET
MORVM PROBITATEM A SERENISS. PORTV-
GALIAE REGE IOANNE III. IN SENA-
TORVM ORDINEM COOPTATVS, TANDEM

AB EODEM LEGATI NOMINE INSI-
GNITVS AD CONCILIVM TRIDEN.

VNDE REDIENS, OBIIT PATAVII DIE XXII. IVNII
ANNO DO. M. D. LII.

AETATIS VERO SVAE

LVI.

L 4 Ibidem

Ibidem in pariete à Septentrione in sublimi mausoleo cum simulachro
dormientis hæc pauca insculpta uisuntur:

ANTONIUS ROYCELLVS.

MONARCHA SAPIENTIAE ANTONIVS DE ROYCELLIS.
M. CCCC. LXVI. DIE XVI. DECEMB.

ERASMVS CRETCOVIVS.

D. O. M.
ERASMO A' KRETHKOVV. POLON. PALATIN. ID BRIE-
STEN CASTELLANO GNESNEN. CAPITAN. PISDREN. ET CAET.
QVI ANN. AETAT. SVAE QVINQVAG. OBIT PATAV. DIE
MAII XVI. M. D. LVIII. AMICI POSVERVNT.

*Hic te Cretcovi mors & tua fata manebant,
Cum terras omnes, & cum maria omnia circum
Lustrares nullo defessus membra labore,
Te rapidus Ganges, gelidaq; Boristenu unda:
Te Tagus, & Rhenus, te ripa binominis Istri,
Et septem gemini nouerunt ostia Nili.
Nunc concessisti magnum uisurus Olympum,
Aethereasq; domos: ubi dijs inimicus inanes
Et curas, & spes hominum, lamentaq; rides.*

In atrio prope ianuam sacrarij in lapidea tabula formo-
sis characteribus:

IACOBUS ROSEVS.

IACOBO ROSEO THEOLOGO MINO-
RITAE PATRIA DANDACO NATIONE SICULO ANI-
MI CANDORE CHRISTIANAE RELIGIONIS STV-
DIO MORVM INTEGRITATE DOCTRINA PRVDEN-
TIA ET CHARITATE INSIGNI QVI VARIIS LABORIB.
AERVMNIS ET MORBIS IN CONCILIO TRIDENTINO
CONFECTVS HIC TANDEM QVOD SEMPER OPTA-
VERAT DORMIUIT IN DOMINO CORNELIVS
MVSSVS PLACENT. EPISCOPVS BITONTINVS ILLI VNI
PROXIME ET SECVNDVM DEVM VIRTUTES
HONORES FORTVNAS OMNIA DENIQUE ACCEPTA
REFERENS TANQVAM PATRI DE SE OPTIME ME-
RITO PERPETVVM SANCTISSIMAE EDVCA-
TIONIS MONVMENTVM POSVIT.

Mortali

Basilica D. Antonij Confess.

405

Mortali optasset tecum CORNELIVS una

Carcere ad aetheras ROSA redire domos.

Non licuit quando, ergo tibi summa omnia debet

Formasti enixu quem pater ipse pio.

Cum nunquam posset meritas tibi reddere grates,

Virtutis tanta tempus in omne memor.

Hunc tumulum extruxit, morientem fleuit, acerbam

Vulnus adhuc animo nocte die que gerit.

VIX. ANN. LXXV. MEN. X.

OBIIT ANN. DOMINI M. D. XLVIII. KL. IVNII.

Ibidem inter transeundum sub fornice in arca cum simulachro militis armati, in epitaphio quod à celeberrimo viro FRANCISCO PETRARCHA olim editum in suis operibus Latinis legitur:

MANNVS DONATVS.

Miles eram magnus factis, in nomine MANNVS,

Donatos quos fama vocat celebrat que vetusti

Sanguinis auctores habui: manus inclita bello

Dexteritas que immensa fuit, nec gratia clara

Defuerat formæ, dubij que peritia Martis,

Dum pia iustitia feruens amor induit arma:

Nil metuens multis late uictoria campis

Signa tuli, multos potui meruisse triumphos.

Florentina mihi generosa stirpis origo,

Chara domus Patruum sedes que nouissima busti

Contegit exiguo fessum sub marmore corpus,

Reddita mens cælo, nomen seruare sequentes.

M. CCC. LXX. AVGVST. VLT.

Ibidem in lateritio conditorio humi ad tempus:

FVLVIVS VERDELLVS.

FVLVIO VERDELLO CREMENSIS ADOLESCENTIS NOBILISSIMO
ELOQVENTIA, ET LEGVM, VT AETAS PATIEBATVR, PERITISS.
MORVM PROBITATE, INGENII CELERITATE NVLLI
CONFERENDO, GRAVI MORBO SVB INITIA SVORVM
STVDIORVM PAVLO POST IMMATVRA MORTE
CORREPTO, SVMMO PARENTVM ET AMICORVM DOLORE.

FAVSTI-

FAVSTINA MATER INFELIX ET MARTIVS FRATER
 MOESTISS. P.
 VIXIT ANN. XVIII. MENS. XI. DIES XXVI.
 PRID. NON. APRIL. M. D. LII.

Ibidem non longè ad tempus in lateritio conditorio:

IOANN. MAVLEONVS.

IOANNI MAVLEONO GALLO GENERIS NOBILITATE, INGENIO ET ELOQVENTIA CLARO, QVEM MORS INIQA ET FORTVNA STVDIIS BONIS OMNIBVS OCCVPATVM A SVIS SEIVNCTVM INTER LASCIVIENTES ET STVLTAS DESIGNANDO RECTORI TVRBAS, ACERBO SVO DVORVM QVOD DOMESTICORVM FATO RAPVERVNT, SVMMO PIENTISS. MOERORE AFFECTI PARENTES PONI IVSSERVNT.

*Mauleo uester honos Galli musa' que dij' que
 Occidit, o' tenui grandia clausa loco.*

ANN. AETATIS SVAE XXI. IIII. KL. AVG.
 M. D. XLVII.

Ibidem non longè in sublimi arca legitur hoc epitaphium:

RAINERIVS PRAECEPTOR BARTHOLI.

*LIVI A quem genuit RAINERIVS alma, quiescit
 Hoc saxo, legalis apex, venerabile lumen.
 Legibus in mundo iuris summusq; monarcha,
 Fidum consilium dubijs, rationis amicus.
 Hoc pereunte perit legum veneranda potestas,
 Virtus strata iacet zelo viduata paterno.
 Huc huc uerte oculos, lachrymans hic sponte queraris
 Plebs studiosa patrem, quia uix hanc passa ruinae
 Heu tantum seculo damnum releuare futuro
 Compos eris, natumq; fleas arcenda propago.*

Ibidem

Ibidem iuxta portam in tabula lapidea ad parietem:

IANVS DRENCVWARDIVS.

QVIS HIC VIATOR CONDITVS IACEAT ROGAS.
EST IANVS E' DRENCVWARDIORVM NOBILI
NATVS PATAVIAE FAMILIA, IN QVEM CVM PARENS
NATVRA RERVVM OMNES ET ANIMI ET CORPORIS
DOTEIS BENIGNE CONTVLISSET, INVIDA
MORS VERITA NON IMMORTALITATE EVM QVOQVE
VIVVM BEARET. GLORIA HAEC AIT MIHI
PROPRIA DICABITVR. NEQVE MORA MANVM INII-
CIT. PRIMO QVE IN AEVI FLORE PRAECERPTVM V-
BI PIAE ANIMAE DEO FERVNTVR, IN SVPERVM PLA-
GAS SEDES QVE TRANSTVLIT BEATAS AETHERIS.

VIXIT ANN. XV.

MORTVVS ANNO M. D. LI.

IDIB. AVGVST.

Ibidem in lapidea tabula sub porticibus in pariete legitur
hoc epitaphium:

CAMILLVS BONAVENTVRA.

CAMILLO BONAVENTVRAE
IVLI. FIL. NOBILI ROMANO ADOLESCENTI
ET MORIBVS ET INGENIO PRAESTANTISS.
QVI DVM PATAVII OMNI STVDIO VIRTVTIBVS
INVIGILABAT, E' VITA DECESSIT. ANNO DOMINI
M. D. LIII. VIXIT ANN. XX. MENSIB. V. DIEB. XXIX.
HIERONYMVS IVSTINIANVS AMICO CHARISS.

P. C.

Ibidem in pariete in insigni tabula legitur :

ERASMVVS DILPHVS.

TV

ERAS

ERASMO DILPHO BELGAE ANTVERPIENSI SVMMAE
VIRTVTIS AC NOBILITATIS VIRO QVI PROCVL
A PATRIA MAGNO CVM DOLORE OMNIVM EX
DEPLORATA VALETVDINIS INFIRMITATE
EXTINCTVS EST AMICI MOEST. B. M.
POSVERVNT.

Τῷ δὲ τάφῳ πατριᾶς μέγα φῶς ἀνάκειται ἱρασμός
Δίλφῳ, ἀειμνήσῃ ἔοχῳ ἐν ἀρετῇ.
Οὐ δὲ τὴν πάντῃς Νίαν δύσιν βεβαίαν φίλοι ἀνδρες
Θαύμασαν, ἀλλ' αὐτοῖς ἄλγεα θῆκε θανάτῳ.
Τῷ δ' ἐπὶ λήρῃ συχερὸν γῆρας ἔα φθόνῳ μελαίνῃ.
Αὐτὰρ ἐς ἔρανος νῦν ἀνάβησε θεῶν.
Οἷος ἐὼς σεμνοῦ ξένε τοῦτ' ἵς σῆμα πορδύῃ,
Ἡσυχίῳ ψυχῇ εἶχεο πολλὰ φίλῃ.

Quod carmen ita Latine expositum est:

*In hoc sepulchro magnum lumen patria iacet ERASMVVS
DILPHVS, qui uirtute perquam memorabili clarus fuit.
Hunc ob facilem in omnibus pietatem amici homines
Admirati sunt, sed eos moriens dolore affecit.
Huic parca in tristi senectute inuidit funesta:
Attamen ad caelestes ascendit DEVS.
Quicumq; hospes prope huius praeclari uiri sepulchrum transis,
Tranquillitatem animae habet multum grata.*

Ibidem in pariete in lapidea tabula:

HENRICVS A. CRAM.

D. O. M.
HENRICO A. CRAM GERMANO SAXONI
EX NOBILI FAMILIA
SVMMAE PIETATIS RARAE QVE MODESTIAE
ADOLESCENTI CONTINENTISS.
INGENIO HVMANO ERGA OMNES,
ET PRAECIPVE PAUPERES LIBERALI
OPT. ARTIVM COGNITIONE, AC
IVRIS CIVIL. SCIENTIA ITA INSTRVCTO,

VT SVIS MAGNO DECORI ESSET,
 REIPVBL. ORNAMENTO MAXIMO FVTVRVS.
 POSTQVAM ABSOLVTO PENE' STVDIORVM CVRSV
 IN IPSO REDITV AD SVOS,
 ACERBISS. FEBRE OPPRESSVS,
 ANIMAM DEO CORPVS TERRAE,
 AMICIS SVMMO SVI DESIDERIO RELICTO
 REDDIDISSET, ASCANIVS FR. PIENISS.
 CVM SORORE MOESTISS.
 POSVERE.

OBIIT M. D. XXXXV. XXVIII. OCTOB. VIX. ANN.
 AETAT. XX.

PROCVRABAT BARTOLDA MANDESLO CONR. F. ET NAE-
 VIVS.

*Ibidem in tabula lapidea cum aenea effigie, & piramide affabre scul-
 pta, unde flamma in apice exhalat:*

FLAMINIUS MALEGVICCIUS.

FLAMINIO

ANNIBALIS F. MALEGVCCIO NOBILI FA-
 MILIA REGIENSI ORTO, GRAECIS LATI-
 NIS'QVE SVpra AETATEM ERVDI-
 TO, ET IVR. CIV. STVDIOSO MOERENS
 HORATIVS FRATER HEV ADOLESCEN-
 TI FECIT OPTIMO. VIXIT ANN. XV. MEN.
 II. DIES VI. OBIIT A' NATA. CHRISTI
 M. D. LII. V. IDVS
 APRILIS.

In piramide haec verba insunt:

SIC SPRETIS ILLECEBRIS, TERREO ERVMPENS VASE FLA-
 MINIVS COELVM PETIIT.

Ibidem in pariete in tabula lapidea:

CASPAR PENTHELINGVS.

M CASPARI

Bellipotens Mauors Venetum tutamen in armis

IOANNES PAVLVS lumen honorq̃ ducum,

Hic iacet: ast animus spolijs rediinitus opimis,

MANFRONVS niuens integer astra tenet.

Marcellos referens animo uirtute Camillos,

Occidit impulsâ sulphure & igne pila.

Ibidem non longè humi in lapide albi marmoris apud sacellum nobilium de Capilisteis cum statua episcopi dormientis hæc pauca leguntur:

NICOLAVS TRIVISANVS.

HIC TVMVLATVR VENERANDVM CORPVS
REMI DOMINI NICOLAI TRIVISANI OLIM
EPI NONSIS ARTIVM ET SACRAE —
DOCTORIS EXIMII QVI OBIIT
ANNO DOMINI
M. CCCC. LI.
MENSIS SEPTEMBRIS DIE SEPTIMO.

Ibidem in sublimi arca ad dextrum cornu aræ maximæ cum lapidea statua legitur hoc epitaphium:

RAPHAEL FVLGOSVS.

*FVLGOSVS RAPHAEL uirtutum iaspis utroq̃
Iure stupor tantus qui fama quantus & orbis
Scriptis morte uacat, tam paruo clauditur antro.*

Ibidem rursum de eodem paulo inferius:

*Emeritæ prædigna gerens cognomina laudis
FVLGOSVS RAPHAEL conditur hoc tumulo.
Consuluit nemo melius fulsitq̃ docendo
Cæsareas leges iuraq̃ Pontificum.
Clariuit eloquio, quem blanda Placentia forma,
Et genere insignem, mente piūq̃ tulit.*

Ibidem

Ibidem non longe in sacello NOBILIVM de LANZAROTIS ad
tempus in lateritio conditorio humi:

CAMILLVS PALLAVICINVS.

CAMILLO PALLAVICINO CVIVS EXCELLENS INGENIVM,
SVAVISSIMI AC SANCTISSIMI MORES, IN LITERARVM
STVDIIS PROGRESSVS, QVAM PRO AETATE TANTA
FRANCISCVM PATREM IPSI CHARITATE DEVINXERAT,
VT OMNI ALIA CVRÂ POSTHABITA, EVM QVOCVNQVE
IPSE EXCOLENDI INGENII GRATIA SE CONFERRET,
PERPETVO COMITARETVR, ACERBA ATQVE
IMMATVRA MORTE PRAEREPTO, DOLO-
RE EXANIMATVS PATER QVA PIE-
TATE VIVENTEM EADEM MOR-
TVVM HVCVSQVE COMITATVS
MONVMENTVM HOC
PRO TEMPORE POSVIT.

HEV INCERTAM HOMINVM SORTEM HOC MIHI
A TE OFFICIVM PRAESTARI DEBVIT FILI.
VIXIT ANNOS XV. MENS. V. DIES XXIII.
OBIIT ANNO M. D. LVI. QVARTO KL. AVGVSTI.

Ibidem humi in medio sacello beatæ MARIAE VIRGINIS, quod est
nobilium OBICIORVM ubi illorum maiores quie-
scunt, legitur in tabula lapidea:

IOANN. PAENZ.

NOS HIERONYMVS PIVS AENEAS ET
ROBERTVS FRATRES DE OBICIS HVIVS
SACELLI DOMINI LIBERALITATE
NOSTRA PERMISSIVS, VT
HIC CLAVDATVR

EGREGIVS IOANNES PAENZ LVSITANVS, OLIM
OB EXIMIAM VTRIVSQUE IVRIS SCIENTIAM ET
MORVM PROBITATEM A SERENISS. PORTV.
GALIAE REGE IOANNE III. IN SENA-
TORVM ORDINEM COOPTATVS, TANDEM
AB EODEM LEGATI NOMINE INSI-
GNITVS AD CONCILIVM TRIDEN.

VNDE REDIENS, OBIIT PATAVII DIE XXII. IVNII
ANNO DO. M. D. LII.
AETATIS VERO SVAE
LVI.

L 4 Ibidem

Ibidem in pariete à Septentrione in sublimi mausoleo cum simulachro
dormientis hæc pauca insculpta uisuntur:

ANTONIUS ROYCELLVS.

MONARCHA SAPIENTIAE ANTONIVS DE ROYCELLIS.
M. CCCC. LXVI. DIE XVI. DECEMB.

ERASMVS CRETEQVIVS.

D. O. M.
ERASMO A' KRETHKOVV. POLON. PALATIN. ID BRIE-
STEN CASTELLANO GNESNEN. CAPITAN. PISDREN. ETCAET.
QVI ANN. AETAT. SVAE QVINQVAG. OBIIT PATAV. DIE
MAII XVI. M. D. LVIII. AMICI POSVERVNT.

*Hic te Cretcoui mors & tua fata manebant,
Cum terras omnes, & cum maria omnia circum
Lustrares nullo defessus membra labore.
Te rapidus Ganges, gelidaq; Boristhenis unda:
Te Tagus, & Rhenus, te ripa binominis Istri,
Et septem gemini nouerunt ostia Nili.
Nunc concessisti magnum uisurus Olympum,
Aethereasq; domos: ubi dijs inamissus inanes
Et curas, & spes hominum, lamentaq; rides.*

In atrio prope ianuam sacrarij in lapidea tabula formo-
lis characteribus:

IACOBUS ROSEVS.

IACOBO ROSEO THEOLOGO MINO-
RITAE PATRIA DANDACO NATIONE SICULO ANI-
MI CANDORE CHRISTIANAE RELIGIONIS STU-
DIO MORVM INTEGRITATE DOCTRINA PRVDEN-
TIA ET CHARITATE INSIGNI QVI VARIIS LABORIB.
AERVMNIS ET MORBIS IN CONCILIO TRIDENTINO
CONFECTVS HIC TANDEM QVOD SEMPER OPTA-
VERAT DORMIUIT IN DOMINO CORNELIVS
MVSSVS PLACENT. EPISCOPVS BITONTINVS ILLI VNI
PROXIME ET SECYNDVM DEVM VIRTUTES
HONORES FORTVNAS OMNIA DENIQUE ACCEPTA
REFERENS TANQVAM PATRI DE SE OPTIME ME-
RITO PERPETVVM SANCTISSIMAE EDVCA-
TIONIS MONVMENTVM POSVIT.

Mortali

Basilica D. Antonij Confess.

405

Mortali optasset tecum CORNELIVS unà

Carcere ad atherias ROSA redire domos.

Non licuit quando, ergo tibi summa omnia debet

Formasti enixu quem pater ipse pio.

Cum nunquam posset meritas tibi reddere grates,

Virtutis tantæ tempus in omne memor.

Hunc tumulum extruxit, morientem fleuit, acerbam

Vulnus adhuc animo nocte diæ que gerit.

VIX. ANN. LXXV. MEN. X.

OBIIT ANN. DOMINI M. D. XLVIII. KL. IVNII.

Ibidem inter transeundum sub fornice in arca cum simulachro militis armati, in epitaphio quod à celeberrimo viro FRANCISCO PETRARCHA olim editum in suis operibus Latinis legitur:

MANNVS DONATVS.

Miles eram magnus factis, in nomine MANNVS,

Donatos quos fama uocat celebrat que uetusti

Sanguinis auctores habui: manus inclita bello

Dexteritas que immensa fuit, nec gratia clara

Defuerat formæ, dubij que peritia Martis,

Dum pia iustitia feruens amor induit arma:

Nil metuens multis latè uictricia campis

Signa tuli, multos potui meruisse triumphos.

Florentina mihi generosa stirpis origo,

Chara domus Patrum sedes que nouissima busti

Contegit exiguo fessum sub marmore corpus,

Reddita mens cælo, nomen seruare sequentes.

M. CCC. LXX. AVGVST. VLT.

Ibidem in lateritio conditorio humi ad tempus:

FVLVIVS VERDELLVS.

FVLVIO VERDELLO CREMENSIS ADOLESCENTI NOBILISSIMO
ELOQVENTIA, ET LEGVM, VT AETAS PATIEBATVR, PERITISS.
MORVM PROBITATE, INGENII CELERITATE NVLLI
CONFERENDO, GRAVI MORBO SVB INITIA SVORVM
STVDIORVM PAVLO POST IMMATVRA MORTE
CORREPTO, SVMMO PARENTVM ET AMICORVM DOLORE.

FAVSTI.

FAVSTINA MATER INFELIX ET MARTIVS FRATER
MOESTISS. P.

VIXIT ANN. XVIII. MENS. XI. DIES XXVI.

PRID. NON. APRIL. M. D. LII.

Ibidem non longè ad tempus in lateritio conditorio:

IOANN. MAVLEONVS.

IOANNI MAVLEONO GALLO GENERIS NOBILITATE, INGENIO ET ELOQVENTIA CLARO, QVEM MORS INIQA ET FORTVNA STVDIIS BONIS OMNIBVS OCCVPATVM A SVIS SEIVNCTVM INTER LASCIVIENTES ET STVLTAS DESIGNANDO RECTORI TVRBAS, ACERBO SVO DVORVMQVE DOMESTICORVM FATO RAPVERVNT, SVMMO PIENTISS. MOERORE AFFECTI PARENTES PONI IVSSERVNT.

*Mauleo uester honos Galli musa' que dij' que
Occidit, o' tenui grandia clausa loco.*

ANN. AETATIS SVAE XXI. IIII. KL. AVG.
M. D. XLVII.

Ibidem non longè in sublimi arca legitur hoc epitaphium:

RAINERIVS PRAECEPTOR BARTHOLI.

*LIVI A quem genuit RAINERIVS alma, quiescit
Hoc saxo, legalis apex, uenerabile lumen,
Legibus in mundo iuris summusq; monarcha,
Fidum consilium dubijs, rationis amicus.
Hoc pereunte perit legum ueneranda potestas,
Virtus strata iacet zelo uiduata paterno.
Huc huc uerte oculos, lachrymans hic sponte queraris
Plebs studiosa patrem, quia uix hanc passa ruinae
Heu tantum seculo damnum releuare futuro
Compos eris, natumq; fleas arcenda propago.*

Ibidem

Ibidem iuxta portam in tabula lapidea ad parietem:

IANVS DRENCVWARDIVS.

QVIS HIC VIATOR CONDITVS IACEAT ROGAS.
EST IANVS E' DRENCVWARDIORVM NOBILI
NATVS PATAVIAE FAMILIA, IN QVEM CVM PARENS
NATVRA RERV' OMNES ET ANIMI ET CORPORIS
DOTEIS BENIGNE' CONTVLISSET, INVIDA
MORS VERITA NON IMMORTALITATE EVM QVOQVE
VIVVM BEARET. GLORIA HAEC AIT MIHI
PROPRIA DICABITVR. NEQVE MORA MANVM INII-
CIT. PRIMO QVE IN AEVI FLORE PRAECERPTVM V-
BI PIAE ANIMAE DEO FERVNTVR, IN SVPERVM PLA-
GAS SEDES QVE TRANSTVLIT BEATAS AETHERIS.

VIXIT ANN. XV.

MORTVVS ANNO M. D. LI.

IDIB. AVGVST.

Ibidem in lapidea tabula sub porticibus in pariete legitur
hoc epitaphium:

CAMILLVS BONAVENTVRA.

CAMILLO BONAVENTVRAE
IVLI. FIL. NOBILI ROMANO ADOLESCENTI
ET MORIBVS ET INGENIO PRAESTANTISS.
QVI DVM PATAVII OMNI STVDIO VIRTVTIBVS
INVIGILABAT, E' VITA DECESSIT. ANNO DOMINI
M. D. LIII. VIXIT ANN. XX. MENSIB. V. DIEB. XXIX.
HIERONYMVS IVSTINIANVS AMICO CHARISS.

P. C.

Ibidem in pariete in insigni tabula legitur :

ERASMVS DILPHVS.

ERAS

ERASMO DILPHO BELGAE ANTVERPIENSI SUMMAE
VIRTUTIS AC NOBILITATIS VIRO QUI PROCVL
A PATRIA MAGNO CVM DOLORE OMNIUM EX
DEPLORATA VALETVDINIS INFIRMITATE
EXTINCTVS EST AMICI MOEST. B. M.
POSVERVNT.

Τῷ δὲ τάφῳ πατριᾶς μέγα φῶς ἀνέκασται ἔρασμός
Δίλφῳ, ἀεὶ μνηστὴρ ἔσχατος ἐν ἀρετῇ.
Οὐ δὲ τῷ πάντῳ Νίαν δύσιν βεβαίη φίλοι ἀνδρες
Θαύμασαν, ἀλλ' αὐτοῖς ἄλγιστα θῆκε θανάτου.
Τῷ δ' ἐπὶ λυγρῇ συχερὸν γῆρας ἔα φθόνισι μελαίνῃ·
Αὐτὰρ ἐς ὄραν ἵκται νῦν ἀνάβησι θεῶς.
Οἷος ἐὼς σεμνοῦ ξένου τοῦτ' ἔσθ' σῆμα πορδύνη,
Ἡσυχίῳ ψυχῇ εἶχεο πολλὰ φίλη.

Quod carmen ita Latine expositum est:

*In hoc sepulchro magnum lumen patriae iacet ERASMVS
DILPHVS, qui uirtute perquam memorabili clarus fuit.
Hunc ob facilem in omnibus pietatem amici homines
Admirati sunt, sed eos moriens dolore affecit.
Huic parca in tristi senectute inuidit funesta:
Attamen ad caelestes ascendit DEOS.
Quicumq; hospes prope huius praeclari uiri sepulchrum transis,
Tranquillitatem animae habet multum grata.*

Ibidem in pariete in lapidea tabula:

HENRICVS A. CRAM.

D. O. M.
HENRICO A. CRAM GERMANO SAXONI
EX NOBILI FAMILIA
SUMMAE PIETATIS RARAEQVE MODESTIAE
ADOLESCENTI CONTINENTISS.
INGENIO HUMANO ERGA OMNES,
ET PRAECIPVE PAUPERES LIBERALI
OPT. ARTIVM COGNITIONE, AC
IVRIS CIVIL. SCIENTIA ITA INSTRVCTO,

VT SVIS MAGNO DECORI ESSET,
 REIPVBL. ORNAMENTO MAXIMO FVTVRVS.
 POSTQVAM ABSOLVTO PENE' STVDIORVM CVRSV
 IN IPSO REDITV AD SVOS,
 ACERBISS. FEBRE OPPRESSVS,
 ANIMAM DEO CORPVS TERRAE,
 AMICIS SVMMO SVI DESIDERIO RELICTO
 REDDIDISSET, ASCANIVS FR. PIENTISS.
 CVM SORORE MOESTISS.
 POSVERE.

OBIIT M. D. XXXXV. XXVIII. OCTOB. VIX. ANN.
 AETAT. XX.

PROCVRABAT BARTOLDA MANDESLO CONR. F. ET NAE-
 VIVS.

Ibidem in tabula lapidea cum aenea effigie, & piramide affabrè scul-
 pta, unde flamma in apice exhalat:

FLAMINIUS MALEGVICCIUS.

FLAMINIO
 ANNIBALIS F. MALEGVCCIO NOBILI FA-
 MILIA REGIENSI ORTO, GRAECIS LATI-
 NIS'QVE SVpra AETATEM ERVDI-
 TO, ET IVR. CIV. STVDIOSO MOERENS
 HORATIVS FRATER HEV ADOLESCEN-
 TI FECIT OPTIMO. VIXIT ANN. XV. MEN.
 II. DIES VI. OBIIT A' NATA. CHRISTI
 M. D. LII. V. IDVS
 APRILIS.

In piramide hæc uerba insunt:

SIC SPRETIS ILLECEBRIS, TERREO ERVMPENS VASE FLA-
 MINIVS COELVM PETIIT.

Ibidem in pariete in tabula lapidea:

CASPAR PENTHELINGVS.

M CASPARI

D.

M.

CASPARI PENTHELINGO NOBILI SICAMBRO
 SVMMAE ERVDITIONIS PROBITATIS QVE VIRO
 IN PRIMO STATIM ITALIAE INGRESSV CVM
 MAXIMO AMICORVM LVCTV
 EXTINCTO CONTERRANEI
 PARENTVM IVSSV P.

V. KAL. FEBR. M. D. LII.

VIX. ANNOS PLVS MINVS XX. ET VIII.

Κασπαρί τῷ Πενθελίγγῳ γερμάνῳ Σικάμβρῳ, ὡδὶ σωφροσύνη, ἀντιθέᾳ, δι-
 παισιοσύνῃ τε, καὶ φιλοπονίᾳ μεγάλῳς ἐνδοκίμειται; ὅς τῷ τρίτῳ μίλῳς,
 ἐξ ἧς εἰς τὸ Πατάβιον ᾧ νομιμῇς ἐνεκα γυμνασίᾳς παραγίνετο, πυρὶ τῷ λοιμικίῳ
 ἐντυχὼν ἑρβίον ἐν ἡλικίᾳς ἐτελεύτησεν ἀνιμῇ, οἱ οἰκτεῖοι καὶ φίλοι λυπόμενοι μνη-
 μέων ἐθίκαν.

Quod Latine sonat:

CASPARI PENTHELINGO PATRIA GERMANO SICAMBRO,
 TEMPERANTIA, PIETATE, INDVSTRIA QVE VALDE PROBA
 TO: QVI TERTIO MENSE, EX QVO PATAVIVM STVDIO
 RVN LEGALIVM GRATIA VENERAT, FEBRE PESTIFERA IN
 IPSO AETATIS FLORE DECESSIT, DOMESTICI AC AMICI
 MOERENTES MONVMENTVM POSVERE.

Ibidem in lateritio conditorio ad tempus:

FRANCVS CAESAR PVTEVS.

FRANCO CAESARI PVTEO VENETO QVI DVM
 PHILOSOPHIAE STVDIIS ACRITER INCVMBERET,
 HEV MORTE PRAEVENTVS

OBIIT.

PARENTES PIENTISSIMI NON SINE LACHRYMIS FILIO V.
 NICO P.

*Te iuvenem immatura nimis mors abstulit, id' que
 Vnicus ut fieres unice nate dolor.
 Te frustra nos esse deam clarissima uirtus
 Credimus humanis sabdita facta malis.*

VIX. ANN. XXI. MENSES VIII. ET D. XXVIII. DE,
 CESSIT ANN. A NATALI CHRISTIANO M. D. LII.

XXVII. NOVEMB.

Ibidem

Basilica D. Antonij Confess.

411

Ibidem humi facit sub albo lapide Pierius Valerianus, uir do-
ctiss. absq; elogio:

PIERIVS VALERIANVS:

PIERIO VALERIANO BELLVNENSI
POETAE RHETORI'QUE AMPLISS.
CVIVS PIA VMBRA NON POENITENDVM
HIC TVMVLVM SORTITA EST.
NAM VT OPTABILIVS IN PATRIA,
ITA SPECIOSIVS PATAVII
SVPREMI OFFICII DECVS
FATO AMISSVM VIRTUTE RECVPERAVIT.

PETRVS CARRARIVS AC IOANN. BAPT. ROTA
PATAVINI VNANIMES
GRATO HOSPITI
P.

Idem P. CARRARIVS.

*Pieridas dum PIERIVS sectatur, & orci
Nil timet insidias; hunc fera mors rapuit.
Illa necem, aeternae ostendant haec munera uitae:
Hinc medius uita PIERIVS' QVE neci.
Abstulit haec annos tristes: at premia laudum,
Atq; animam haec seruant, inuida mors moritur.*

Ibidem non longè sub dis in antiqua urna rubri marmoris in
sublimi pariete:

IACOBVS BELDEBONVS.

HIC IACET DOMINVS IACOBVS DE FERRARIA, QVONDAM
DOMINI GERARDINI DE BELDEBONO, DOCTOR
DECRETORVM.

Ibidem super arcam GVIDONIS LVCII in latericio condi-
torio ad tempus:

IVLIVS AREOSTVS.

IVLIO

Basilica D. Antonij Confess.

IVLIO AREOSTO PATRIA FERRARIENSI LEPIDISS. AT
QVE INCORRVPTISS. MORIBVS ADOLESCENTVLO NO
MINE AVI SATIS CLARO,
VIRGINIVS P. AD TEMPVS F. I.

IIII. NON. OCTOBRIS.

M. D. LIII.

VIXIT ANN. XIII. MENS. VNVM D. XVI.

Ibidem in pariete templi in tabula lapidea sub sepulchro marmoreo
leguntur hæc carmina:

SYMON LVPVS

*Egregius miles, quem stirps generosa LVPO RV M
Progenuit, SYMON rupe sub hac tegitur.
Patruus hic secum fratres duo pace quiescunt,
Heu colit exigua turba quaterna domum.
Ortu Crisopolis decoravit Marchionatum
Sorania sensu moribus atq. fide.
Ius'que dedit PATAVIS bis præses iure secundo
Defecit, castris dux fuit armigeris.
Mens' que recepta Deo est: meruit super astra lenari
Dotibus innumeris, lucida fama pater.*

QVI DOMINVS SYMON OBIIT M. CCC. LXXXV.
INDICTIONE VIII. DIE X. IANVAR.

Ibidem humi in tabula lapidea cum muliebri effigie:

BITINA BONONIEN.

SEPULTVRA DOMINAE BITINAE FILIAE QVONDAM
DOMINI IOANNIS DE BONONIA ARCHIDOC-
TORIS DECRETORVM, ET VXORIS DOMINI
IOANNIS DE SANCTO GEORGIO
DE BONONIA DOCTORIS
DECRETORVM.

QVAE OBIIT ANNO DOMINI M. CCC. LV.
DIE LVNAE V. OCTOBRIS.

Ibidem

Basilica D. Antonij Confess.

413

Ibidem ab altero pariete iuxta capitulum legitur hoc
epitaphium:

ANGELVS BORGHINVS.

D. O. M.

ANGELO BORGHINO DOMINICI F.
FLORENTINO GENERE, MORIBVS
LITERIS'QVE CLARO FRATRES
FRATRI OPTIMO LVGENTES

P. C.

ANN. M. D. LVII.
VIX. AN. XLIX. MEN. VI. D. XXII.

Ibidem in pariete in insigni tabula deaurata legitur:

IACOBVS SORAGA BRIXIEN.

D. M.

NOB. VIRO IACOBO SORAGAE BRIXIEN. OB-
EGREGIVM EIVS IN GERMANOS STVDI-
VM GERMANICA NATIO AD SEMPITER-
NAM GRATI ANIMI MEMOR. VNANIMIS

P.

CONSILIARIO NATION. SYFRIDO PFINTZINGO PRO-
CVRATORIB. CHILIANO SCHENPICHLE-
RO ET IACOBO ZAGARO ANN.
A' PARTV VIRGINIS

M. D. LIII.

Ibidem humi in lapidea tabula fracta:

VALERANVS LAMBARDVS.

*Hic doctus legum VALERANVS pace quiescit,
Virtutum hospitium nobile germen erat.*

∴ ∴ ∴ uerius quem miles honorum

LAMBARDAE stirpis stemmate progeniit.

M 3

Claruit

*Claruit officijs rectus totusq; fidelis
Carrigeris: mens est glorificata polo.*

Ibidem humi in tabula rubri marmoris iuxta capitulum:

PAVLVS FRESCHVS.

*Cui genus è FRESCHIS, cui clara Marostica tellus,
PAVLVS in exiguo contegor hoc tumulo.
Doct̃or eram liris, censura clarus utraq;
Et uiuens tota notus in Ausonia.
Nocte domum repetens, nocturno truncor ab hoste,
Me dedit huic uirtus inuidiosa neci.*

M. CCCC. XCVIII.

Ibidem in capitulo medio in magnifico mausoleo ante aram cum effigie episcopi dormientis hæc incisa leguntur:

CAESAR RIARIVS.

CAESARI RIARIO
PRIARCHAE ALEX.
EPO MALACITANO.

Extra templum supra portam delubri contigui quod dicitur LVPORVM
in lapidea tabula hæc incisa leguntur:

ORATORIVM HOC SVB AVSPICIIS BEATI GEORGII VBI
CONDENTIS EST SEPVLCHRVM PRO EIVS PAREN-
TVM QVE AC FRATRV ET NEPOTVM IN DELEN-
DA MEMORIA MILES EGREGIVS RAY-
MVNDINVS DE LVPIS PARMENSIS
SORANEAE MARCHIO AEDIF.

FECIT,

ANN. DNI M. CCC. LXXVII. DE MENSE NOVEMBRIS.

In medio delubro extat pulcherrimum sepulchrum cum imaginibus decem mili-
tum armorum: a parte autem laeva delubri in pariete in tabula mar-
morea deaurata legitur hoc epitaphium:

RAYMVNDINVS DE LVPIS.

Marchio

Basilica D. Antonij Confess.

415

*Marchio SORANÆ miles pietatis asylum,
Hoc RAYMONDINVM marmore pace cubat.
In bellis pugil indomitus recitanda LVPORYM
Fama uirens armis consiliumq̃ fuit.
Grifopolis gaude tanto celeberrima nato,
Cuius cum superis mens sedet ante Deum.*

QVI DOMINVS RAYMVNDINVS OBIIT M. CCC.
LXXVIII. XII. NOVEMB.

Hæc nomina in sculpra sunt sub singulis simulachris stantibus e marmore circa sepulchrum dispositis:

D. ROLANDINVS egregius miles Soranæ Marchio pater.
DNA MATHILDA eius coniunx Marchionissa mater.
D. RAYMVNDINVS Marchio Soranæ miles filius.
D. ANTONIVS Marchio Soranæ filius.
D. CONSTANTIVS Marchio Soranæ filius.
D. BONIFACIVS Marchio Soranæ filius.
D. GUIDO marchio soranæ filius.
D. ANTONIVS Marchio Soranæ miles nepos.
D. SIMON Marchio Soranæ miles nepos.
D. FVLCHVS Marchio Soranæ miles nepos.

In basilica D. Francisci introeuntibus ad læuam spectatur hoc epitaphium in lapidea tabula in pariete:

MICHAEL PEGIVS.

MICHAELI PATRIA MEDIOLANO PEGIORVM
FAMILIA HONESTISSIMIS QVE VITAE
MORIBVS ILLVSTRI IMMATVRA
MORTE DVM AETATIS ANNVM VNDE
VICESIMVM AGERET ET
CAESAREI IVRIS STUDIO
INCVMBERET PRAEVENTO
PARENTES, PIENTISSIMI
QVE FRATRES POSVERE.

*Non extrema pati me fata decdere, nec aurum,
Nec uirtus, nec stemma decens, nec forma inuenta.
Solatur spes una Deo par imagine uita.*

OBIIT DIE XVI. MAII
M. D. XXIII.

M

4

Ibidem

Ibidem supra portam sub monumento albi lapidis:

ANTONIUS BERARDVS.

D. O. M.

ANTONIO BERARDO IO. F.
 FLORENTINO GENERE CLARO,
 CVIVS ACTA VITA PRVDENTIAE,
 FORTITVDINIS, PROBITATIS
 TESTIMONIUM DEDIT,
 LAVR. FR. MOER. FRI. OPT. P. C.
 VIX. AN. LVI. OB. SEX. ID. MART.
 M. D. LVIII. AB INC.

Ibidem à læua in pariete in lapidea tabula uisitur hoc
epitaphium:

FABRITIUS SACCVS.

FABRITIO SACCO
 QVEM LAVS TVLIT POMPEIA
 ET IVRIS CANDIDATVM
 RAPVIT FLEBILITER ANNVS
 VNDEVICESIMVS CANONI.
 INSIGNEM SACRVM DICARVNT
 MOESTISS. SENES QVOD
 ACCIPERE DEVERANT
 M. D. XXIII. IDIB. AVGVSTI.

Ibidem ad tempus:

DOROTHEVS BRIGOTTVS.

D. O. M.

DOROTHEO BRIGOTTO AB ATRIA VRBE SAMNITVM
 VETVSTISSIMA IVR. DOCT. CONSVLTISS. VITA ET MORI-
 BVS INTEGERRIMO, QVI CVM MVLTOS ANNOS SO-
 LA ANIMI TRANQVILLITATE, AC STVDIORVM
 DVLCEDINE CONTENTVS PATAVII EGIS-
 SET, CVM SVMMA OMNIUM BENEVOLENTIA,

POSTRE-

POSTREMO (VT FINIS ERAT) ACER-
BISSIMO SVORVM DOLORE DE-
CESSIT, QVORVM NONNVLLI
PRAESENTES MOESTISS.

P.

PIETATIS AC MERITI TESTAMENTVM.
OBIIT VIII. KL. IVN. M. D. LV.
VIXIT ANN. XLII.

Ibidem humi in medio ecclesiae in albo lapide haec in-
sculpta videntur:

HIERONYMVS MICHAEL.

HIC IACET HIERONYMVS MICHAEL EX NOBILI BAN-
CHINONIA MILÈS OLIM SIPONTINAE ARCIS SERVATOR,
APVLIAE QVE GVBERNATOR SERENISSIMVS FERDINANDO,
ET ALPHONSO NEAPOLITANIS REGIBVS IN HVMA-
NIS AGENTIBVS ANNO DNI M. D. IIII. DIE VERO
XXVIII. MARTII SIBI ET POSTERIS.

Ibidem humi à parte dextra in tabula insculpta sub do-
ctoris imagine:

VICTOR DVLCIS.

VICTOR EX DVLCI FAMILIA FELTRENSI NATVS
IVRIS PONTIFICII ACCVRATISSIMVS INTERPRES
HOC MARMORE CLAVDITVR, QVI VT SA-
PIENTIA NOSTRA CLARVIT AETATE, ITA
EXVTVS VITA, FAMA NVNC
PERBEATE LVSTRAT.
OBIIT M. CCC. LIII.

Ibidem in pariete sub archa effigie:

HIERONYMVS NIGER.

D. O.

D.

M.

CASPARI PENTHELINGO NOBILI SICAMBRO
SVMMAE ERVDITIONIS PROBITATIS QVE VIRO
IN PRIMO STATIM ITALIAE INGRESSV CVM
MAXIMO AMICORVM LVCTV
EXTINCTO CONTERRANEI
PARENTVM IVSSV P.

V. KAL. FEBR. M. D. LII.

VIX. ANNOS PLVS MINVS XX. ET VIII.

Κασπάρει τῷ Πενθελίγγῳ γερμάνῳ Σικάμβρῳ, ὡς σφαιροσύνῃ, ὁσπερ ἄλλοις
καίσιον τε, καὶ φιλοπονίᾳ μεγάλως ἐνδοκίμασαντι; ὅς τὰ τρίτου μῆνός,
ἐξ ἧς εἰς τὸ Πατάβιον Φιλομαθὲς ἐνεκα γυμνασίου παραγίνετο, πυρετῷ λοιμικῷ
ἐντυχὼν ἔρβιον ὅν ἡλικίας ἐτελεύτησαν ἀντὶ, οἱ οἰκεῖοι καὶ φίλοι λυπόμενοι μνη-
μεῖον ἔθηκεσαν.

Quod Latine sonat:

CASPARI PENTHELINGO PATRIA GERMANO SICAMBRO,
TEMPERANTIA, PIETATE, INDVSTRIA QVE VALDE PROBA
TO: QVI TERTIO MENSE, EX QVO PATAVIVM STUDIO
RVM LEGALIVM GRATIA VENERAT, FEBRE PESTIFERA IN
IPSO AETATIS FLORE DECESSIT, DOMESTICI AC AMICI
MOERENTES MONVMENTVM POSVERE.

Ibidem in lateritio conditorio ad tempus:

FRANCVS CAESAR PVTEVS.

FRANCO CAESARI PVTEO VENETO QVI DVM
PHILOSOPHIAE STVDIIS AC RITER INCVMBERET,
HEV MORTE PRAEVENIVS

OBIIT.

PARENTES PIENTISSIMI NON SINE LACHRYMIS FILIOV
NICO P.

Te iuvenem immatura nimis mors abstulit, id' que

Vnicus ut fieres unice nate dolor.

Te frustra nos esse deam clarissima uirtus

Credimus humanis subdita facta malis.

VIX. ANN. XXI. MENSES VIII. ET D. XXVIII. DE,
CESSIT ANN. A NATALI CHRISTIANO M. D. LII.

XXVII. NOVEMB.

Ibidem

Basilica D. Antonij Confess.

411

Ibidem humi iacet sub albo lapide Pierius Valerianus, uir do-
ctiss. absq; elogio:

PIERIVS VALERIANVS:

PIERIO VALERIANO BELLVNENSI
POETAE RHETORI'QUE AMPLISS.
CVIVS PIA VMBRA NON POENITENDVM
HIC TVMVLVM SORTITA EST.
NAM VT OPTABILIVS IN PATRIA,
ITA SPECIOSIVS PATAVII
SVPREMI OFFICII DECVS
FATO AMISSVM VIRTUTE RECUPERAVIT.

PETRVS CARRARIVS AC IOANN. BAPT. ROTA
PATAVINI VNANIMES
GRATO HOSPITI
P.

Idem P. CARRARIVS.

*Pieridas dum PIERIVS sc̄ctatur, & orci
Nil timet insidiās; hunc fera mors rapuit.
Illa necem, æternæ ostentant hæc munera uitæ:
Hinc medius uitæ PIERIVS' QVE neci.
Abstulit hæc annos tristes: at præmia laudum,
Atq; animam hæc seruant, inuida mors moritur.*

Ibidem non longè sub diis in antiqua urna rubri marmoris in
sublimi pariete:

IACOBVS BELDEBONVS.

HIC IACET DOMINVS IACOBVS DE FERRARIA, QVONDAM
DOMINI GERARDINI DE BELDEBONO, DOCTOR
DECRETORVM.

Ibidem super arcam GVIDONIS LVCII in lateritio condi-
torio ad tempus:

IVLIVS AREOSTVS.

M 2

IVLIO

Basilica D. Antonij Confess.

IVLIO AREOSTO PATRIA FERRARIENSI LEPIDISS. AT
QVE INCORRUPTISS. MORIBVS ADOLESCENTVLO NO
MINE AVI SATIS CLARO,
VIRGINIVS P. AD TEMPVS F. I.

IIII. NON. OCTOBRIS.

M. D. LIII.

VIXIT ANN. XIII. MENS. VNVM D. XVI.

Ibidem in pariete templi in tabula lapidea sub sepulchro marmoreo
leguntur hæc carmina:

SYMON LVPVS

*Egregius miles, quem stirps generosa LVPO RV M
Progenuit, SYMON rupe sub hac tegitur.
Patruus hic secum fratres duo pace quiescunt,
Heu colit exiguam turba quaterna domum.
Ortu Crisopolis decorauit Marchionatum
Sorania sensu moribus atq. fide.
Ius'que dedit PATAVIS bus præses iure secundo
Defecit, castris dux fuit armigeris.
Mens'que recepta Deo est: meruit super astra lenari
Dotibus innumeris, lucida fama pater.*

QVI DOMINVS SYMON OBIIT M. CCC. LXXXV.
INDICTIONE VIII. DIE X. IANVAR.

Ibidem humi in tabula lapidea cum muliebri effigie:

BITINA BONONIEN.

SEPULTVRA DOMINAE BITINAE FILIAE QVONDAM
DOMINI IOANNIS DE BONONIA ARCHIDOC-
TORIS DECRETORVM, ET VXORIS DOMINI
IOANNIS DE SANCTO GEORGIO
DE BONONIA DOCTORIS
DECRETORVM.

QVAE OBIIT ANNO DOMINI M. CCC. LV.
DIE LVNAE V. OCTOBRIS.

Ibidem

Basilica D. Antonij Confess.

413

Ibidem ab altero pariete iuxta capitulum legitur hoc
epitaphium:

ANGELVS BORGHINVS.

D. O. M.

ANGELO BORGHINO DOMINICI F.
FLORENTINO GENERE, MORIBVS
LITERIS'QVE CLARO FRATRES
FRATRI OPTIMO LVGENTES

P. C.

ANN. M. D. LVII.
VIX. AN. XLIX. MEN. VI. D. XXII.

Ibidem in pariete in insigni tabula deaurata legitur:

IACOBVS SORAGA BRIXIEN.

D. M.

NOB. VIRO IACOBO SORAGAE BRIXIEN. OB
EGREGIVM EIVS IN GERMANOS STYDI-
VM GERMANICA NATIO AD SEMPITER-
NAM GRATI ANIMI MEMOR. VNANIMIS

P.

CONSILIARIO NATION. SYFRIDO PFINTZINGO PRO
CVRATORIB. CHILIANO SCHENPICHLE-
RO ET IACOBO ZAGARO ANN.
A' PARTV VIRGINIS

M. D. LIII.

Ibidem humi in lapidea tabula fracta:

VALERANVS LAMBARDVS.

*Hic doctor legum VALERANVS pace quiescit,
Virtutum hospitium nobile germen erat.
∴ ∴ ∴ uerius quem miles honorum
LAMBARDAE stirpis stemmate progeniuit.*

M 3

Claruit

*Claruit officijs rectus totusq; fidelis
Carrigeris: mens est glorificata polo.*

Ibidem humi in tabula rubri marmoris iuxta capitulum:

PAVLVS FRESCHVS.

*Cui genus è FRESCHIS, cui clara Marostica tellus,
PAVLVS in exiguo contegor hoc tumulo.
Doct̃or eram Iuris, censura clarus utraq;
Et uiuens tota notus in Ausonia.
Nocte domum repetens, nocturno truncor ab hoste,
Me dedit huic uirtus inuidiosa neci.*

M. CCCC. XCVIII.

Ibidem in capitulo medio in magnifico mausoleo ante aram cum effigie episcopi dormientis hæc incisa leguntur:

CAESAR RIARIVS.

CAESARI RIARIO
PRIARCHAE ALEX.
EPO MALACITANO.

Extra templum supra portam delubri contigui quod dicitur LVPORVM
in lapidea tabula hæc incisa leguntur:

ORATORIVM HOC SVB AVSPICIIS BEATI GEORGII VBI
CONDENTIS EST SEPVLCRVM PRO EIVS PAREN-
TVMQVE AC FRATRV ET NEPOTV IN DELEN-
DA MEMORIA MILES EGREGIVS RAY-
MVNDINVS DE LVPIS PARMENSIS
SORANEAE MARCHIO AEDIF.
FECIT.

ANN. DNI M. CCC. LXXVII. DE MENSE NOVEMBRIS.

In medio delubro extat pulcherrimum sepulchrum cum imaginibus decem mil-
tum armorum: a parte autem læua delubri in pariete in tabula mar-
morea deaurata legitur hoc epitaphium:

RAYMVNDINVS DE LVPIS.

Marchio

Basilica D. Antonij Confess.

415

*Marchio SORANIAE miles pietatis asylum,
Hoc RAYMONDINVS marmore pace cubat.
In bellis pugil indomitus recitanda LVPORVM
Fama uiuens armis consiliumq̃ fuit.
Grisopolis gaude tanto celeberrima nato,
Cuius cum superis mens sedet ante Deum.*

QVI DOMINVS RAYMUNDINVS OBIIT M. CCC.
LXXVIII. XIII. NOVEMB.

Hæc nomina in sculpra sunt sub singulis simulachris stantibus e mar-
more circa sepulchrum dispositis:

D. ROLANDINVS egregius miles Soranæ Marchio pater.
DNA MATHILDA eius coniunx Marchionissa mater.
D. RAYMUNDINVS Marchio Soranæ miles filius.
D. ANTONIVS Marchio Soranæ filius.
D. CONSTANTIVS Marchio Soranæ filius.
D. BONIFACIVS Marchio Soranæ filius.
D. GUIDO marchio soranæ filius.
D. ANTONIVS Marchio Soranæ miles nepos.
D. SIMON Marchio Soranæ miles nepos.
D. FVLCHVS Marchio Soranæ miles nepos.

In basilica D. Francisci introeuntibus ad laeuam spectatur hoc epi-
taphium in lapidea tabula in pariete:

MICHAEL PEGIVS.

MICHAELI PATRIA MEDIOLANO PEGIORVM
FAMILIA HONESTISSIMIS QVE VITAE
MORIBVS ILLVSTRI IMMATVRA
MORTE DVM AETATIS ANNVM VNDE
VICESIMVM AGERET ET
CAESAREI IVRIS STUDIO
INCVMBERET PRAEVENTO
PARENTES, PIENTISSIMI
QVE FRATRES POSVERE.

*Non extrema pati me fata decdere, nec aurum,
Nec uirtus, nec stemma decens, nec forma inuenta.
Solatur spes una Deo par imagine uita.*

OBIIT DIE XVI. MAII
M. D. XXIII.

M

4

Ibidem

Ibidem supra portam sub monumento albi lapidis:

ANTONIUS BERARDVS.

D. O. M.

ANTONIO BERARDO IO. F.
FLORENTINO GENERE CLARO,
CVIVS ACTA VITA PRVDENTIAE,
FORTITVDINIS, PROBITATIS
TESTIMONIUM DEDIT,
LAVR. FR. MOER. FRI. OPT. P. C.
VIX. AN. LVI. OB. SEX. ID. MART.
M. D. LVIII. AB INC.

Ibidem à læua in pariete in lapidea tabula uisitur hoc
epitaphium:

FABRITIUS SACCVS.

FABRITIO SACCO
QVEM LAVS TVLIT POMPEIA
ET IVRIS CANDIDATVM
RAPVIT FLEBILITER ANNVS
VNDEVICESIMVS CANONI.
INSIGNEM SACRVM DICARVNT
MOESTISS. SENES QVOD
ACCIPERE DEBVERANT
M. D. XXIII. IDIB. AVGVSTI.

Ibidem ad tempus:

DOROTHEVS BRIGOTTVS.

D. O. M.

DOROTHEO BRIGOTTO AB ATRIA VRBE SAMNITVM
VETVSTISSIMA IVR. DOCT. CONSVLTISS. VITA ET MORI-
BVS INTEGERRIMO, QVI CVM MVLTOS ANNOS SO-
LA ANIMI TRANQVILLITATE, AC STVDIORVM
DVLCEDINE CONTENTVS PATAVII EGIS-
SET, CVM SVMMA OMNIUM BENEVOLENTIA, POSTRE-

In basilica D. Francisci.

417

POSTREMO (VT FINIS ERAT) ACER-
BISSIMO SVORVM DOLORE DE-
CESSIT, QVORVM NONNVLLI
PRAESENTES MOESTISS.

P.

PIETATIS AC MERITI TESTAMENTVM.
OBIIT VIII. KL. IVN. M. D. LV.
VIXIT ANN. XLII.

Ibidem humi in medio ecclesiæ in albo lapide hæc in-
scripta videntur:

HIERONYMVVS MICHAEL.

HIC IACET HIERONYMVVS MICHAEL EX NOBILI BAN-
CHINONIA MILES OLIM SIPONTINAE ARCIS SERVATOR,
APVLIAE QVE GVBERNATOR SERENISSIMVS FERDINANDO,
ET ALPHONSO NEAPOLITANIS REGIBVS IN HVMA-
NIS AGENTIBVS ANNO DNI M. D. IIII. DIE VERO
XXVIII. MARTII SIBI ET POSTERIS.

Ibidem humi à parte dextra in tabula insculpta sub do-
ctoris imagine:

VICTOR DVLCIS.

VICTOR EX DVLCI FAMILIA FELTRENSI NATVS
IVRIS PONTIFICII ACCVRATISSIMVS INTERPRES
HOC MARMORE CLAVDITVR, QVI VT SA-
PIENTIA NOSTRA CLARVIT AETATE, ITA
EXVTVS VITA, FAMA NVNC
PERBEATE LVSTRAT.
OBIIT M. CCC. LIII.

Ibidem in pariete sub aenea effigie:

HIERONYMVVS NIGER.

D. O.

D. O. M.

HIERONYMO NIGRO VENET. IVRISCONS.
 ET CANONICO PATAV. PHILOSOPH. ET ELO-
 QVENTIA CLARISS. ROMAE A VIRIS PRINCI-
 PIB. PROPTER SVMMAM SAPIENTIAM ET IN-
 TEGRITATEM MAXIM. ORNAMENTIS AVCTO.
 FRANC. FR. ET FELICITA. SOR. MOESTISS. P. C.
 VIX. ANN. LXV. OBIIT VII. KL. XBR. M. D. LVII.

Ibidem in pariete sub statua legentis, publicè personam referente:

HIERONYMVS CAGNOLVS.

HIERONYMO CAGNOLO VERCELLensi, VIRO
 OPT. ET IN IVRIS CIVI. SCIENTIA INTER NOSTRAS AE-
 TATIS EMINENTISS. ET PROPT. TAURINI P. DE-
 INDE PAT. MAIORI STIPENDIO QVAM QVISQVE AE-
 LIVS IVS. CIVILE MAG. CVM LAVDE ATQVE OMNIVM
 ADMIRATIONE PROFESSO. NOB. GEN. ILL. DVCIS SABAV.
 DIAE MVNERE SENATORIO, ET EQVESTRI
 DIGNIT. PRAEFVNCTO FIL. SVMMA ERGA TALEM
 PATREM PIETATE HOC MON. POS.
 VIX. ANN. LIX. OBIIT XL. FEBR. M. D. LI.

Ibidem non longè in pariete in lapidea tabula legitur:

PETRVS LVILLERIVS.

D. M. S.

PETRO LVILLERIO GVL. LVILLERII F. EQVEST.
 ORDI. VIRI SVMMOS HONORES IN VTRAQVE
 GALLIA PVBLICE ADEPTI. NAM PRIMVM
 MEDIOLANI SENATOR, DEINDE PRAETOR
 TICINI LECTVS, POSTEA IN SVPREM. SEV
 COLLEGIVM INDE LIBELL. IN REGIA
 MAGIST. AC CANCELLAR. TANDEM
 BRITANNIAE MINORIS CREATVS MAX.

CVM

CVM LAVDE MAGISTRATVM GESSIT
MAGNAE EXPECTATIONIS IVVENI, IN AM-
PLISS. GALL. VRBE LVTETIA PARISIORVM
NATO, ET LIBERALITER EDVCATO, IVDICIO
ACRI, TENACI MEMORIA, VITAE AD HAEC
INTEGRITATE, ET RARA QVADAM INNOCEN-
TIA PRAEDITO, QVEM CVM GRAECE
LATINE QVE DOCTISS. SEVERIORVM DISCI-
PLINARVM ERGO PATAVIVM SE RECEPIS-
SET, HIS VIRTVTIBVS, SPECTATIS Q. INGENII DO-
TIBVS, AD PATERNAE GLORIAE FASTIGIVM GRA-
VITER CONTENDENTEM (PROH DOLOR) FATA
INVIDA VNICVM MATRI INFELICI SV-
PERSTITI SOLATIVM, ET PATRIAE ORNAMENTVM IN-
GENS, PROPERE ERIPVERVNT.
GOVBERVILLEGVS. NORM. AMICO INCOMPA-
RABILI AMICVS INTEGERRIMVS, ET FAMILI-
ARIS CVM LACHRYMIS. B. M. P.
VIX. ANN. XXII. M. V. D. V.
OBIIT XIII. KL. DECEMBERIS M. D. III.

Ibidem in pariete in lapidea tabula legitur hoc e-
pitaphium:

IOANNIS VERLANI BORDAC
PATAVI EPITAPHIVM.

*Te uita egregium iuuenem ingenioque bonis que
Artibus ante diem mors peracerba tulit.
IO ANNE Scælo quam terra dignior, ad quod
Credibile est ipsos te rapuisse Deos.
GERARDVS mærens, mærens HIERONYMVS illi
Fidi olim hunc tumulum composuere tili.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

*Εἰ ποτε σωφροσύνη τις ἐράσμιος, εἰ ποτε πᾶσι
ἤθεσι τοῖς ἀγαθοῖς ἢ νύϞ ἀνδρῶν;
Εἰ θεῶν οὐρανὸς τις ἐτίθειτο, εἰ τις ἀνύμων,
Οὗτος ὁ τυμβωδεὴς γῆρας λαυνὸς ἔλω.*

Decla:

Declaratio,

*Si aliquando quispiam fuit amabilis temperantia, uel omnibus
Optimis moribus probatus adolescens:
Si quis Deorum pietate delectabitur, si quis alter fuit innocens:
Is fuit Ioannes hoc tumulto conditus.*

Ibidem non longè in pariete in marmorea tabula:

CHRISTOPHORVS LONGOLIVS.

CHRISTOPHORO LONGOLIO
BELGAE ROMANAM CIVITATEM OB EXI-
MIAM IN STVDIIS LITERARVM PRAESTAN-
TIAM ADEPTO, SVMMO INGENIO, INCREDIBILI
INDVSTRIA OMNIB. BONIS ARTIBVS PRAEDITO, SV-
PRA IVVENTAE ANNOS IN QVA EXINCTVS
EST, MAGNO CVN ITALIAE DOLORE, CUI INGEN-
TEM SPEM SVI NOMINIS EXCITAVERAT,
PETRVS BEMBV AMICO ATQVE HOSPITI POSVIT.

*Te iuuenem rapuere dea fatalia mentes
Stamina, cum scirent moriturum tempore nullo,
LONGOL I tibi si canas senium'que dedissent.*

Ibidem in pariete in tabula marmorea:

LEONICVS THOMEVS.

LEONICO THOMEO VENETO MITIORIBVS IN
LITERIS, PANGENDIS'Q. CARMINIBVS INGENIO AMABILI
PHILOSOPHIAE VERO' IN STVDIIS ET ACADEMIA PERI-
PATETICA'Q. DISCIPLINA LONGE' PRAESTANTI, NAM ET
ARISTOTELICOS LIBROS, GRABCO SERMONE PATAVII PRI-
MV S OMNIVM PVBLICE' DOCVIT, SCHOLAM'QVE ILLAM
A' MVLTIS LATINIS INTERPRETIB. INCVLCATAM PERPO-
LIVIT, ET PLATONIS MAIESTATEM NOSTRIS HOMINIBVS
IAM PROPE' ABOLITAM RESTITVIT, MVLTA PRAETEREA
SCRIPSIT, MVLTA INTERPRAETATVS EST, MVLTOS CLAROS
ERV.

ERVDIT VIROS, PRAETER VIRTUTEM BONASQUE AR-
TES TOTA IN VITA NULLIVS REI APPETENS.
VIX. AN. LXXV. M. I. D. XXVII. INTEGER.

PETRVS BEMBVS amico incomparabili P. C. adscripto carmi-
ne quod sibi uiuens fecerat:

Νῦν ὄντως ἀδελφὲς καὶ ἀελπίς, τὸ πάλιν τῆδε
Υπνοῦ ἐκοιμήθην πᾶσι δ' ὀφειλόμην.

Quod Latine sonat:

*Nunc uere securus, et omnis spei immunis sub hac marmorea tabula
Somnium dormiui omnibus dormiendum.*

Ibidem in pariete in insigni mausoleo cum statua aenea
cathedrata:

PETRVS RO CABONELA.

PETRO RO CABONELAE VENETO LVDOVICI MEDICI FI-
LIO ACADEMIAE PATAVINAE ASSERTORI, SUMMO
OMNIVM LIBERALIVM ARTIVM MEDICINAE IN PRIMIS
PROFESSORI EMINENTISS. NON TAM STUDIO ET DO-
CTRINA, QVAM NATVRA, ET MORIBVS IN OMNIVM
RERV VSV SAPIENTISS. ANDREAS FRATER, ET LV-
DOVICVS FILIVS VIVENTES POSVERE
M. CCCC. XCIII.

A' dextris in tabella aenea legitur:

VIXIT ANNOS LXXIIII.

A' sinistris legitur:

PHIAM MEDICINAMQ.
XL. ANNOS DOCVIT.

Ibidem humi in tabula lapidea:

CELEBERRIMI D. PETRI FILII D. ALOYSII DE ROCA-
BONELLA EXCELLENTISSIMI ARTIVM ET MEDICINAE
DOCTORIS DEFVNCTI, SED VIVIT VTERQVE PHAMA
PERENN: HIC OSSA, ET PRAEDECESSORVM MOLLITER
QUIESCUNT REDITVRA ITERVM SED POTIORA SIMVL.
M. CCCC. LXXXXI.

N Ibidem

Ibidem e regione super columna apposita uisitur tabella exemptilis in membrana, ubi hæc carmina leguntur:

STANISLAUS DZIERZGONISKI
SCHOLARIS PATHAVIEN. PO
LONVS AD LECTOREM.

*Hic posui corpus, sed spiritus astra petiit,
Creditus in Domini scilicet ille manus.
Quis fuerim, quæris: procul ista natus ab urbe,
Natus eques proavis quippe Polonus eram.
Vix studium, moresq; tuos Saturnia uidi,
Finiuit uitam febris acerba meam.
Tu memor ipse tui, qui me mirare cubantem,
Sit mihi propitius, quaeso precare, Deus.
Si tabulam nescis mihi quis curauerit istam,
Curauit, dicam, uir mihi crede pius.
Hic eadem monimenta gerit, lascienscius illis
Dicitur, in quorum est editus ille solo.*

PRAESENS TABULA POSITA EST VII.
MENSIS AVGVSTI
M. D. XLV.

In basilica D. Bernardini in pariete à sinistris in arca lapidea
cum doctoris effigie dormientis:

CHRISTOPHORVS RICINENSIS.

CHRISTOPHORO
RICINENSI MEDICO
CELEBERRIMO ET
PHILOSOPHORVM INCLITO
QVEM VNIVERSA ITALIAE
GYMNASIA PERIPATETICAE
SCHOLAE PRINCIPEM
LVXERE
S.

Paulo inferius in tabella legitur:
VIX. ANN. LVI. MENS. VII. D. XXVI.
DECESSIT ANNO SALVTIS

M. cccc.

M. CCCC. LXXX. III. KL.
FEBR.

Humi uerò hæc pauca uisuntur non integrè:

CHRISTOPHO . . .
RICINEN . . .
PERIPATET . . .
CLARISS. . .
LOCVL . . .

In basilica D. Bartholomæi humi in communi tumulo:

BERNARDINVS DANIELIVS LVCEN.

Hic ignotus humi in communi tumulo summissè, absque elogio funeratus iacet BERNARDINVS DANIELIVS LVCENSIS, Rhetoricæ ac Grammaticæ eruditissimus: cuius nomen quia scripsit eleganter, atq; edidit multa præclara opera, cum parua iactura sepulchri perennius quam sculptum lapidibus est ad posterum duraturum, neq; unquam uti ignobile aut obscurum, ex ore legentium abiit. Verum quanto felicius huic contigit PATAVII mori, & ita humi in sacro loco humiliter condi, quam eiusdem eloquentiæ uiro ALOYSIO PVLICIO nobili Florentino: qui Patavi defunctus ob scripta prophana, prophano in loco iuxta cœmeterium S. Thomæ martyris prope puteum absq; solitis sacris sepultus iacet:

P.
BERNARDINO DANIELO LVCENSI
POETAE RHET. Q. CLARISSIMO,
QVI HETRUSCOS VATES IN PRIMIS COLVIT,
QVOS ET NVNC IN ELYSIIS COMITATVR,

PETRVS CARRARIVS AC IO. BAPT. ROTA PATAVINI
VNANIMES HOSPITI B. M.

P.

In basilica Eremitarum iuxta portam Meridionalem in sublimi monumento marmoreo à dextris spectatur hoc epitaphium:

BENEDICTVS PLOMBINVS.

*Corpus humo, cælis animam, famamq; dedisti
Laudibus, & legum BENEDICTE monarcha fuisti,
Nominis effectus radians uirtutis imago,
PISANVS ciuis PLOMBIN Iclara propago,
Omnibus Italiæ studiis tua lectio fuit,
Publica dum legis, hic tibi te Libitina reuulsit.*

N 2

Martia

*Martia tunc orbi lux bis septena nitebat,
Mille quatercentum bis quinq^q annosq^q mouebat.*

Ibidem hūmi in marmorea tabula.

FRANCISCVS MALCHIOSTRVS.

FRANCISCO MALCHIOSTRO IVRISCONSULTO PAR-
MENSI CLARISSIMO, IN PATAVINO GYMNASIO
PVBLICE PROFITENTI, SICARII MANV CRV-
DELITER EXTINCTO,

BROCARDVS MALCHIOSTRVS FRATER MOESTISS.
P.

M. D. VII. DIE OCT. VII.

Ibidem à parte laeva in pariete in magnifico sepulchro cum statua marmo-
rea è suggestu legentis personam referente:

IACOBVS FOROLIVIVS.

*FORLIVIVS iacet hic IACOBVS, quo clarior alter
Non fuit in Latio, & Gracia doctior illo.
Alter Aristoteles, Italus Hypocras fuit alter,
Olim qui terras fama, nunc sidera lustrat.*

QVI OBIT ANNO DNI M. CCC. XIII.
DIE XII. FEBRVAR.

Ibidem in pariete cum pyramide, ubi in lapidea tabula legi-
tur hoc epitaphium:

LVDOVICVS IN LEONROT.

D. O. M.

LVDOVICO IN LEONROT ET
DIETEHOPHEM EQ. FRANCO
ADOLESCENTI, ET SVMMO
INTER SVOS LOCO NATO, ET
NATVRA MODESTO, QVI CVM
IN HAC VRBE STVDIORVM
GRATIA, NON TANTVM GERMA-
NIS POPVLARIBVS SVIS, SED
HOMINIBVS ETIAM ITALIS

CARVS

CARVS VIVERET, FEBRE
 OPPRESSVS FERVENTISS.
 INTERIIT .VIII. ID. MAIAS ANN.
 M. D. LVII. IOH. GEORGIVS
 AB LEONROT PATRVVS ET
 PHILIPPVS FRATER
 MOESTISS.
 P. C.

Ibidem humi in tabula lapidea:

IOANNES PASSARA.

*Artibus egregijs ueris medicatibus ingens
 Famosus doctor notus in orbe fui.*

*I A N V A me genuit, stirps P A S S A R A clara, I O A N N E S
 Nomen erat, fragilem quem brevis urna tenet.*

Ibidem in pariete in lapidea tabula:

STEPHANVS LAMBERTVS LVCEN.

STEPHANO LAMBERTO
 IOANN. BAPT. PATRICII LVCEN. FILIO,
 QUI OB INCREDIBLEM MORVM,
 ET SING. INGEN. PRAESTANTIAM,
 ASSIDVOSQUE IN CIVIL. STV. LABORES
 NVLLI VNQVAM DVM VIVERET
 CREDITVS EST VITALIS
 PATAVII DEFVNCTO
 PARENTES MICHAEL Q. FRAT.
 MOESTISSIMI POSVERVNT.
 OBIIT XIII. KL. MAIAS
 M. D. LVIII.
 ANNO AETA. SVAE CLIMACT. XXI.

N 3 Ibidem

Ibidem in æde mediâ humi sub rubro saxo cum muliebri
imagine:

BEATRIX PALAVICINA.

HIC IACET RECOLENDÆ MEMORIÆ DNÆ BEATRIX
DE PALAVICINIS DE PARMA MARCHIONA
VARRANI ET PELEGRINI
QVÆ OBIIT ANN. DNI M. CCCC. XXXVII.
DIE XXII. IANVAR.

Ibidem humi in tabula lapidea albi marmoris à tritu pedum
mutilata:

EDVARDVS CORTENAV.

EGREGIVS ET STRENVVS BONÆ MEMORIÆ MILES
DOMINVS EDVARDVS CORTENAV AN-
GLICVS NATVS ILLVSTRIS COMITIS :: ::
INCLYTI REGIS ANGLIÆ SOR :: ::

Ibidem in pariete iuxta horologium in lapidea tabula insigni cum li-
teris deauratis cernitur hoc epitaphium:

*Ne plores hic amissos Germania natos:
Tempore quæq; suo fata locoq; manent.
Felices ne conspiciant incendia mundi,
Ante mori summum qui potuere diem.
Cum nutante breui cælum dabit axe ruinam,
Et tandem falsum non sinet esse deum.*

ANNO. DNI M. D. LII.

CONSILIOR. NICOLAO RIBEISEM PROCVRATORIB. MELCHI-
ORE HAINTZL, ET CAROLO BOMBERGO.

In lapidea tabula humi uerò legitur:

SEPVLTVRA GERMANORVM IVRISTARVM.

Ibidem

Ibidem in pariete apposita est tabella lignea ubi hæc in papyro scripta sunt:

EPITAPHIVM RENDO AC GENEROSO
DOMINO ANDREAE CHMALCZOVOSKII
CANTORI VITILEN. ECCLESIAE SCHOLARI PATAVIEN.

*Cervicem mihi fregit equus dum ludo, sodales
Hunc cineri tumulum composuere meo.
At uobis uel ob hoc meritum dent fata reuerti
Omnibus in patriam, quod uetueret mihi.
Curauit tabulam nobis lassienscius istam,
Quem meritis faciant crescere fata sua.*

VII. MENS. AVGVSTI M. D. XLV.

Ibidem in pariete sublimi uisitur:

BERNARDINVS FORTIBRACHIVS.

In media ferme basilica, à parte Septentrionali, in loculo ligneo, panno serico cooperto, in sublimi posito, appensis uexillis & utricibus signis iacet COMES BERNARDINVS FORTIBRACHIVS, insignis tribunus Venetorum, illustris BRACHII eorundem Venetorum ducis filius: de cuius gestis Campanus integrum uolumen edidit.

OBIIT AVTEM BERNARDINVS ANNO SALVTIS
M. D.

Ibidem ante altare maius humi in insigni tabula marmorea.

BEATRIX TVRRIANA VERONEN.

BEATRICI VXORI IRRECVPERABILI VII. NATORVM MATRI
MEDIO AEVO PARTVS DIFFICULTATE
PRAEREPTAE HIB.

N 4 RONY

RONYMV3 TVRRIANVS VERO-
NENSIS MEDICVS VIDVATI
TORI MOERORE DOLENS
MARITVS SVPERSTES POSVIT.

H. M. H. S.

Ibidem ab altero pariete è regione horologij leui manu scri-
pta hæc pauca leguntur:

IACOBVS BARONVS.

IAC. BARONI LIBERO ANTIQVA
STVBEMBERGIA FAMILIA ORTO,
QVI CVM SEXENNIVM FERME HO-
NESTIOR. STVD. CAUSA PATAV. VER-
SATVS, AC TANDEM FEBRI XXVII.
FEBR. EXTINCT. FVISSET, FRATR. MOEST. P.
M. D. LIX. AETAT. VERO SVAE XVIII.

In sacratio eiusdem in pariete à dextris circa statuam cathedratam
spectatur hoc epitaphium:

PAVLVS VENETVS.

HIC IACET SACRAE THEOLOGIAE DOCTOR CLARISS-
MV3 ET PHILOSOPHORVM MONARCHA MAGISTER
PAVLVS DE VENETIIS, ORDINIS
EREMITARVM S. AVGVSTINI,
QVI OBIIT ANN. DNI
M. CCCC. XVIII.
DIE XV. MENS. IVN.
CVIVS ANIMA REQVIESCAT
IN PACE.

Extat alibi de hoc aliud epitaphium à Ioanne Mar-
canoua:

*Vir PATAVI perit hic, VTINVMtulit, iuit ad urbem
ADRIACHAMPuer, hinc nomine Paulus habet.*

Doctm

*Doctus Aristoteles dubios exponere sensus
Audet, & Aegidium, carpit ubiq. potens.*

Sub porticibus monasterij in pariete iuxta portam
communem:

ALBICVS MALASPINA FLO-
RENT.

HAEC EST SEPULTURA ALBICI
QVONDAM MALASPINAE DE
MALASPINIS DE FLORENTIA
ET SVORVM SVCCESSORVM.

In basilica Carmelitarum super portam Meridionalem, sub statua ar-
mata spectatur hoc epitaphium:

NALDVS.

*Naldus ego hic iaceo, monumentum & gloria belli
Non levis Ausonios inter habenda duces.
Assuetus bis centum equites in omne periculum,
Bis ternas peditum ducere centurias.
Flaminiam medio furibundi ardore gradiui
Ingenio rexi, textiq. ab hoste manu.
Dum premerem Anglium, & intus premerentur Hiberi,
Transfixit pectus plumbea massa meum.
Vixi lustra nouem, genuitq. Fauentia mater,
Vrbs Patavi sepelit, me gemit Italia.
M. D. XXVIII.*

Ibidem in pariete in tabula lapidea:

BABONVS NALDVS.

BABONO NALDO VIRO ET PRVDENTIA ET PRO-
BITATE CLARO: QVI MVLTOS ANNOS NOBILISS.
VENETOSVM IMPERIO PEDESTRES COPIAS
DVCENS; OPERAM FIDEMQVE SVAM
STRENVE PRAESTITIT.
PAVLVS AC DIONYSIVS FILII SVAE IN EVM
VOLVNTATIS TESTIMONIVM ID PONENDVM
CVRARVNT.

VIXIT

VIXIT ANN. LXX. OBIIT FRID. ID. APRIL.
M. D. XLIIII.

Ibidem super portam Occidentalem sub arca marmorea
tabella:

HIERONYMVS CENTELLVS.

HIERONYMO CENTELLO BART. F. CIVI ROMANO, PRI
SCAE VIRTUTIS VIRO, QVI OMNIBVS OB MVLTAS A
NIMI SVAVITATES IOCVDVS, PROPINQVIS VERO AC
FAMILIARIBVS SVMMIS OFFICIIS ET SAEBE COMMVNI
CATIS FORTVNIS PERVTILIS ETIAM FVIT: HONESTI
OCII DESIDERIO HIC SEXTVM IAM COMMORANS AN
NVM, INFELICI CASV MAXIMO SVORVM, PATAVINO-
RVM QVE CIVIVM MOERORE EREPTVS, BART. FR. IVS-
SV AMICORVM BENE ME. P. VIX. ANN. LI. OBIIT XL,
MAII M. D. LV.

Ibidem à parte qua in sublimi pariete iuxta chorum sub arca marmorea
deaurata legitur hoc epitaphium:

MATTHEVS REINA BVrgIEN.

MATTHEO REINAE BVrgIENSI, QVEM
SEN. VENETVS PROPTER FIDEM
SINGVLAREM, ET REI MILITARIS
COGNITIONEM SEMPER
CARVM HABVIT,
ALBA VXOR
MOESTISS. POSVIT,
M. D. XXXIII.

In basilica D. Ioannis Viridarij introeuntibus à dextris in pariete sub arca
spectatur hoc epitaphium, in lapidea tabula incisum:

IOAN. BAPT. ALBANVS.

IOAN. BAPT. ALBANO BERGOMATI IVRIS
CONSVLT. OPT. FRANCISCI EQVESTRIS
ORDINIS FIL. PATAVIVM PROfectO, GRAVI VALET
DINE VITA FVNCTO, ANNIS XXVIII. NATO,
IO. HIERONYMVS IVRISCONSVLT. ET EQV. INSIGNIS
IN DVLCISS. FREM PIVS P.
M. D. XLII. DIE III. APRILIS.

Ibidem

Ibidem non longè à latere in pariete insigne mausoleum cum statua publice docentis, ubi hoc epitaphium:

IO. CALPHURNIVS.

το παῖν ἐνσωυέτου ἡαλπέρου ἐνθάδε σῶμα:
φείρτερον αὐ κείνῃ πρόσλαβον ἄσρα μέγῃ.

*Calphurni cineres sunt hic, possessor Olympi
Est animus, uolitat fama per ora uirum.*

Ibidem à leua in pariete sub statua lapidea uisitur hoc epitaphium:

IO. ANTONIVS RVBEVS.

IO. ANTONIO RVBEO PATRICIO ALEXANDRINO
SVPREMI SENATVS SABAVDIAE SENATORI EQVITI
COMITI QVE CAESAREO OPTIMO VIRO ET IVRE
CONSVLTO ET IN PROFITENDO IVRE TICINI
PRIMVM DEINDE VALENTIAE TVM TAVRINI PO-
STREMO PATAVII PRIMVM LOCVM SVMMAM CVM
GLORIA CONSEQVVTQ MARGARITA VXOR
ET MOESTISSIMI FILII POSVERE VIX. ANN. LV. MEN.
III. D. XVI. OBIIT ANN. M. D. XLIIII. XVI. KL.
APRILIS.

Ibidem non longè humi in lateritio conditorio ad tempus:

ANDREAS APPELLATVS BRIXIEN.

ANDREAE APPELLATO
PHILOSOPHO AC MEDICO
PRAESTANTISS.
MOESTISS. CONIVNX
VIX. ANNOS XLVIII.
M. D. LVIII.

In basilica D. Hieronymi in lateritio conditorio ad tempus:

FRANCISCVS ROSEVS.

Brixia

*Brixia quem genuit F R A N C I S C U S clauditur urna:
Cognomen Roseum, qui tulit à patribus.
Dum petijt Euganeos ludos uisurus equestres,
Mox immatura fata dedere neci.*

In basilica diui Benedicti introeuntibus ad laeuam sub statua episcopali habitu ornata quiescentis imaginem referente:

MARCVS NIGER.

MARCO NIGRO

THEOLOGO

PONTIFICII CAESAREI QVE

IVRIS CONSVL. EXCEL.

AVSERIENSI CHERSI Q. EPO

RELIGIOSISSIMO AC

PIENTISSIMO

SACRYM.

ANNO SALVTIS

M. CCCC. LXXXV.

XIII KL.

AV.

In basilica D. Petri introeuntibus à dextris in pariete in lapidea tabula legitur hoc epitaphium:

GVOLPHGANGVS SCHVRFFIVS.

GVOLPHGANGO SCHVRFFIO GERMANO
ADOLESCENTI OPTIMO QVEM NON SINE
MAGNO DOLORE SVORVM QVIBVS PRAE-
CLARAM SPEM NOMINIS EXCITAUERAT
MORS IMMATVRA SVSTVLIT SEBAST. ZOT-
TVS ABERNNEGG. STVDIORVM SOCIO DE
SE B. M. P. OBIIT IIII. NON. SEXTILIS ANO
THE GEORONIAE M. D. XXXVII.
AETA. SVAE XIII.

A I G L H N H M T I

FRANC. PETRARCHAE ARCHIDIAC. PARMEN. CANONICO
PATAV. VITA, MORIBVS, DOCTRINA ET ELQVIO ITA
CLARO, QVOD EXEMPLVM DESIT: IS PRIMVS OMNIVM LA
TINAM LINGVAM A BARBARICAE PRAVITAT. MENDIS IN
CVLCATAM RESTITVIT, AC VNDIQVE LACERAM EXORNA
VIT. QVANTVM AVT IN ITALICO NOSTRO IDIOMATE VA
LVERIT, RHYTHMI OB LAVRAE AMOREM COMPOSITI SATIS
TESTANTVR, VT OB EOS ALTER NEMO VNQVAM NISII
PSE SOLVS (PACE OMNIVM DIXERIM) QVOD NON MO
DO PRIMVS, VERVMETIAM VLTIMVS, MERITO AB ERVDI
TIS OMNI AETATE SEMPER HABENDVS SIT.

IDCIRCO OB EXIMIAS SVAS TAM ANIMI QVA'M COR
PORIS DOTES, PRIMAE ALIAR. TOTIVS ORBIS CIVITAT.
ROMA SCILICET ET PARISI, VNO EODEMQUE DIE IN
VICEM CERTANTES (QVOD MIRVM EST) AD PERCIPIEN
DAM LAVREAM POETICAM, NVNTIIS AC LITERIS
EVM EVOCARVNT.

QVO FACTO, ANN. DNI M. CCC. XLIIIDIE. APRIL
IN RESVRRECTIONIS FESTO, AMICOR. CONSILIO,
SOLENNITER ROMANO IN CAPITOLIO
MAXIMA TAM ROMANOR. QVA'M ADVENAR. PROCERV
ET ALIOR. ASTANTIVM FREQVENTIA,
AB VRSO ANGVILLARIAE COMITE, ROMANOQ. SENA
TORE, LAVREA CORONA INSIGNITVS EST.

QVAPROPTER REGVM ET PRINCIPVM FAVORIB. ET NO
BILIVM AMICITIIS VSQVE AD INVIDIAM FORTVNA
TVS EXTITIT, ET ITA CVM QVIBVSDAM FVIT,
VT IPSI QVODAMMODO CVM ILLO ESSENT.

POSTREMO VT FINIS ERAT, EIVS ANIMA TERRENA EX
VTA SPOLIA (VTI CREDENDVM EST) COELVM PETIIT:

ANN. M. CCC. LXXIIII. DIE XVIII. IVLII,
CVM IAM GRATO IN CARCERE
LXX. ANN. SPATIO, VNA MINVS DIE,
ABSQ. TAEDIO PERMANSISSET.

*Corpus uerò ingenti funere depositum tumulatur ARQVADAE
in collib. Euganeis sub dio in sepulchro rubri marimoris, ubi hoc
incisum adhuc spectatur elogium:*

FRIGIDA FRANCISCI LAPIS HIC TEGIT OSSA PETRARCE,
SVSCIBE VIRGO PAREN'S ANIMAM. SATB VIRGINE PARCE,
FESSAQVE IAM TERRIS CELI REQUIESCAT IN ARCE.

M. CCC. LXXIII. XVIII. IULII

Circa basim sepulchri.

VIRGO INSIGNI F. P. LAVREATO FRANCISCVS DE
BROSSANO MEDIOLANENSIS GENER. IN-
DIVIDVA CONVERSATIONE AMORE PROPINQVITA-
TE ET SVCCESIONE MEMORIA.

*Iohan. Baptista Rota Patauinus amore, beneuolentia obseruantiaq de-
uinct. ac tantar. celeberr. uatis uirtutum ad-
mirator ad posteros.*

H▷

M▷

B▷

M▷

P▷

C▷

*Super arca pinnaculum collocata est aenea ipsius Petrarchae imago,
sub qua est incisum hoc elogium:*

FR. PETR. PAVL. VALDEZVCHVS PAT.
POEMATVM EIVS ADMIRAT. AET.
AGR.Q. POSSESSOR, HANC EFF.
P. ANN. M. D. XLVII. IDIB. SEPTEMB.
MANFREDINO COMITE VICARIO.

IN EODEM LOCO IN PARIETE
BASILICAE, IN MARMOREA
TABULA
SPECTATUR HOC EPITAPH.

DANTI ALDIGERIO FRANCI-
SCO PETRARCHAE, ET IOANNI
BOCATIO, VIRIS INGENIO ELO-
QVENTIA QVE CLARISSIMIS,
ITALICAE LINGVAE PARENTI-
BUS, VT QVORVM CORPORA
MORS ET FORTVNA SEIVN-
RAT, NOMINA SALTEM SIMVL
COLLECTA PERMANERENT:
IOANNES BREVIUS CANONI-
CVS CENETENSIS HVIVS BASI-
LICAE RECTOR IN SVI ERGA
EOS AMORIS OBSERVANTIAE
QVE TESTIMONIVM POSVIT.

M. D. XXIII.

INTVS AVTEM IN IPSA
BASILICA APPOSITA EST
TABELLA HIS CAR-
MINIBVS INSCRIPTA:
QVAE CVM SINT LECTV DIGNA,
NON INDIGNVM CENSVI,
SI HIC QVOQVE APPONANTVR.

*Corinua cui musco, & torta circumdatus herba,
Immixusq; urna guttis madentibus Arnus
Non solum assurgit, sed quem diuine Petrarcha,
Et Tyberis rerum dominus miratur & Indus,
Et Tagus, atq; Ister, sitienti & Bagra da ripa,
Pansa ego visendi studio, qua conderis urna,
Huc ueni, linquens ultro patriam que lares que:
En supplex uoco te ad cineres, omnes que per aras
Thure litans tumulum amplector, manes que liquenti
Expio aqua, spargens uiolas, florumq; maniplos.
Huc adsis, nec te pigeat uenisse, per agros
Scu iuuat Elysios spatari, & texere ferta*

0 2

Heroum

Horum manui immixtum, uatum' que choreis:
 Atria stellantis seu tur radiantia Olympi
 Matris diuum ex adytis penetralia captans.
 Ah quantum umbrosa ualles collèsque supini
 Inuideo uobis, quibus est data cura sepulchri.
 O' uos felices nimium nimirumque beati,
 Aequora, felices riuu, felicia prata,
 Felices Bacchi uites, ocea' que Minerva:
 Sed mage felices rami Daphneidos umbra,
 Fortunate lacus fortunatissima tempe.
 Euge poeta ueni, uultusque attolle serenos,
 Illustres animas tecum longo ordine ducens.
 Sis bonus, ô, felixq' mihi, numerosq' doceto
 Aonios, quibus extollis super athera L A V R A M,
 Et notam Eois populis & Gadibus: ô sic
 Lilia, uernantèsq' rose, uiolaria, odores
 Aspirent, Vere & foueant tua busta perenni.
 O salue aeternum, ôque aate æternum optime uates.

PAYLI PANSÆ.

In oppido Athesse municipio Patauino quindecim milliaribus ab urbe, in
 templo D. Francisci in magnifico tumulo à par-
 telæua in pariete:

IOANNES GVARNA.

Præditus armipotens uera pietate Ioannes,
 Martis honos, insigne decus, celebris' que Salerni
 Gloria, quam soboles contulit inclyta Guarne
 Gentis, in hoc tandem confectus morte recumbit.

M. CCCC. LXXXIII.

Paulo inferius hæc leguntur

HOC OPVS IACOBVS DE PORLICIA SCVLPSIT.

Ibidem apud altare maius à parte læua in insigni sepul-
 chro in pariete:

TADEVS ET BERTHOLDVS
ESTENSES.

*Hic Veneti decus imperij, certissima quondam
Præsidia, insignes armis belloq. T A D E V S,
B E R T O L D V S' Q V E iacent, pater ille, hic filius: ambos
Stirps tulit E S T E N S I S, genitor decessit ad oras
Cenomanum, servata canit cui Brixia laudes.
Hic, Turcis Isthmo expulsis, prope celsa Corinthi
Mænia procubuit: pietas tua maxime Borsi,
Cognatos cineres sub eodem marmore clausit.*

ANNO DOMINI CCCC. LIII.

Apud Montem Annianum municipium Patauinum, iacet Galeottus Martius, vir
& armis & literis admodum illustris: de quo in museo Pauli Iouij
legitur hoc epitaphium:

GALEOTTVS MARTIVS.

*Hanc galeam, hunc posuit G A L E O T T V S Martius ensem
Mar tibi, & hanc citharam docto cum pectine Musis,
Militia functus, decantataq. poesi.*

In rure Creolæ quinq; miliaribus ab urbe, in delubro nouo est nobile se-
pulchrum, ubi legitur hoc epitaphium:

BENEDICTO CRIBELLO FORTISSIMO PEDI-
TVM DVCTORI, OB EXIMIA EIVS
MERITA IN REM. VENETAM
MAGNIS MVNERIBVS DONATO,
SIMVLQ. A' SENATV VENETO
IN PATRICIVM ORDINEM ACCITO,
ALOYS. PISANVS D. MARCI PROC. HAERES EX TESTAMEN-
TO BENEFICII MEMOR.
OBIIT ANN. M. D. XVI.

R E R V M M E M O R A B I L I V M I N H I

STORIAM PATAVINAM BERNARDINI SCARDEONII, CANO-
nici Patavini Index: in quo auctorum nomina, quos hic noster citat, civium Pat.
epitaphia, sepulchra, gentilitia, non sparsim, sed suis quæq; locis
sunt sigillatim congesta.

A
B. A uocali deno-
minati in faustis
casibus Patavio
luctuosi 7
Abbatia oppidum

19
Aborigenum gens, quæ nunc Ula-
ca 8
Accij Estensis epitaphium 271
Accij Nouelli epitaphium 272
Acciolini in Patavinos seuitia 17
Acciolini in nobiles Patavinos, im-
manis seuitia 28
Acciolini III. tyranni seuitia 271.
obitus ibid.
Acelium oppidum 9
Acelum oppidum 16
Acendum opp. ibid.
Achilles Patavinus 317
Adria opp. 9
aduenarum sanctorum sepulchr.
381
ædes iuxta basilicam S. Laurentij,
maximo sumptu Ludouicus Me-
diarota instruxit 130
ædes iuxta eadem Cathedralen, cu-
ius auspicijs constructæ fuerint
140
ædes apud Eremitanos speciosas, qui
edificauerit 191
edificia Patavina 11
D. Aegidij ædes 24
egritudine quauis detentor, aquis
conualescere 14
Aelij prætoris, pro patria, factum
commendatur 1
M. Aelij Consulis Patavium aduen-
tus 31
Aeneas Latino regi successit 8
de Aeneæ ac Antenoris proditi-
one, quæ ab æmulis traduntur, sal-
so esse dicta 6
Ætuaria 17
æris temperies 14
male Affectos quauis egritudine, æ-

quis conualescere ibid.
ager, omni frugum genere abun-
dans 16
agri Patavini fines 12
agri Patavij situs ibid. 13
agri Pat. commoda ibid. fertilitas
13. laudes 13
agri Patavini & Ferrariensis termi-
nus 19
agri Patavini & Veronensis termi-
nus ibid.
agrorum genera 13
aggregator à medicis, cur Iacobus
Dondus appellatur 295
Aginulphus Longobardorum rex
quando Patavium incenderit 25
Aginulphi Longobardorum regis
crudelitas 22
Albertus Sculiger 7
Albiola conditores 268
Alcæum in Lyricis, quis imitatus
sit 252
Aloysius architectus 21
Alpes qui primi transcendierint 9
altare puerperæ Virginis, in basili-
ca D. Francisci 374
Alinum quando & à quo condi-
tum 7
Alinum quando dirutum 268
Alinum opp. 9
Amastrium opp. 8
Ambrosij Quistellij opera 154
ampulla aurea, iuxta Atheeste muni-
cipiam Patavium, inuenta 56
Anacraontem in Lyricis, quis imita-
tus sit 252
Anaunium opp. 9
Anchone Accij Estensis à Pont. In-
nocentio III. cur fuerit dona-
tus 270
Ancona Accio Estensi in studium do-
nata 299
Andree Nauigerij commedatio 34
Angaranum op. 19
Angelie summe libri contextus &
mendatus 115
Angelus Paduanus 155

Anguillaria uicus 18
Anguillariæ Comitum origo 273
Annibalis Rugerij in adolescentes
benignitas 102
de Anodis obsidione, in quodam la-
pide in pariete domus, è regione
D. Ioannis in Viridario, inscrip-
tio 321
B. Anonij Manzoni sepulchrum
& epitaphium 112
Anouale opp. 19
Antenor quæ & cum quibus in Ua-
liam ad nauigauerit 7
Antenor quot annis ante Christi ad-
uentum, Patavium condiderit 7
Antenoris erga Græcorum legatos
pietas 6
Antenoris progenies ibidem
Antenoris in Troianos, occulte pro-
ditionis suspicio, unde sit acce-
pta 6. 7
Antenoris mors 7
Antenoris sepulchrum ubi repertum,
& quid in eo inuentum sit 7
Antenoris filios, eo uita Patavij fun-
cto, Troiam repetiisse 8
Antenoris tumultus repertus, & si-
mul librarum argenti plusquam
triginta millia effossa 101
in Antenore, Troia capta, ut in cete-
ros cur seuitum non sit 6
Antenorea, quæ nunc Patavium di-
citur 8
antiquos non tantum duobus cogno-
minibus, sed tribus aut pluribus
esse uocatos 45
Antonius Musatus 97
B. Antonius, Patavij euangelium Chri-
sti quando predicavit 290
Antonini opera 171
Antonij Boromei opera 185
M. Antonij Panjini, de Hieronymo
Savonarola, carmen 211
Antonij Porcellini opera 177
Antonij Sanlunardi memoria 179
Antonij Tybete opera 155
D. Antonij Veniensis hospitale 91
O 4 S. Antoa

Rerum memorabilium

S. Antonij Confessoris monasteri- um & insigne templum	93	artium bonitate, Patauium quanti floreat	31	Bernardinus Iustinianus	33	
in D. Antonij templi uestibulo su- pra arcum portæ Occidentalis carmen	93	artium liberalium disciplina, à qui- bus ad Latinos defluxerit	252	Blondus Flavius For.	9	
S. Antonij collegium	99	arua pampinea picta iugis	13	Cassiodorus	21	
D. Antonij arce praesides	101	Arxelsica uicus	19	Cepola	176	
D. Antonij Confessoris templum, à quo consecratum	125	Asculo urbe in Brutijs, Comes Car- rariensis à Ladislao Apulie rege, cur fuerit donatus	289	M. T. Cicero	25	
Aponus fons	20	Asinij Pollionis in Patauinos acer- be factum	30	Claudianus poeta	27	
Aponi fontis nominis ratio	5	Asinij Pollionis de Caesaris Commē- tarijs, Ciceronis stylo, Salustij ac Titi Liiij scriptis, maledicē- tia	39-41	Conradus Gesnerus	239	
de Aponi fontis Laudibus, Claudiani poetæ carmen	23	de Asini suspensione, quæ probri lo- co Patauinis obijcitur	36	Dantes Aligerius	17	
Aponum uicus	18	Asylum Venetorum oppidum, quan- do Patauini in suam potestate re- degerint	234	Dion	9	
aqua feruentissima	21	Athenienses ceteris Græcis cur sue- rint acutiores	200	Dominicus Palladius	239	
aque in quibus non solum sensum, sed etiam uerum constat esse iudi- cium	22	Athesis flumen	12. 19	Eusebius	19	
aque Calderij	210	Athesis pons lapideus ab Athila di- rutus	15	Franciscus Philolephus	266	
aquarum calidarum uis	14	Athesis, agrum Patauinum à Verō- nensi determinat	19	Gellius	9	
aquas Aponi fontis tepēfactas epo- tas, quibus salubres forent, quis edocere cœperit	210	Atheſte op.	9. 13	Georgius Vastarius Aretinus	373	
Aquileia op.	9	Atheſte oppidum quàm sit antiquū	15	Georgius Trapezuntius	38	
Aquileia illustris ciuitas, quando fa- cta sit Patauini iuris	28	Atheſte Henetorum dux Antenoris gener	15	Iacobus Porolunienſis	208	
Aquileia triennium obseſſa	269	Atheſtes sepulchrum ubi inuentum ibid.		Ioannes Nouentanus	365	
Arxelle ueteris monasterium	121	Atheſtis generi Antenoris epitaphi- um	ibid.	Ioannes Pontanus	8	
arcem munitissimam in oppido A- theſte, quis extruxerit	279	Athila flagellum Dei appellatus, Pa- tauium ferro & igne quando funditus deformari	25	Io. Baptiſta Egnatius	108	
Arenæ antiquæ uestigium	99	aucupia	13	Iulius Obsequens	37	
arma Troiana in D. Iustinae templo olim affixa	8	D. Augustini monasterium	92	Lombardus Sericus	362	
Armeniorum origo	5	Aurelius Scapinus	97	Lucanus	33	
B. Arnoldi sepulchrum	110	auri incisor	376	Linus	6	
Aronte Clusino duce, Alpes Galli primi transcenderunt	9	AUTORES QVOS hic noster autor citat.			Lokatus poeta	7
Arquadium uicus	18				Albertinus Musatus	7
Arquadium collis	ibid	Albertus Germanus	200	Martialis	9	
Arrianorum hæresis, aduersus Ro- manam ecclesiam, per uniuer- sam Italiam, quando debacchata sit	107	Alexander Sardus	183	Michæel Sauonarola	206	
Arria tabula marmorea in æde S. Mariæ matris D. Venetijs pro ara maxima	451	Antonius Baratella	17	Modestius Polonionus	174	
de Arria fortitudine Valerij Mar- tialis carmen	48	Aſconius	24	Montagnonus	234	
Arria Cæcinnæ erga maritum pru- dentia	47. 48	Aulus Gellius	37	Nicolaus Leonicus	219	
Arſelsica uicus	20	Baptiſta Samblaſius	177	Papinius Statiſ poeta	53	
Arſicis riuus	16			Paulus Iouinus	348	
artem rhythmicam qui primus tra- diderit	253			Paulus Oroſius	24	
				Paulus Vergerius	273	
				Petrus Marſus	45	
				Pierius Valerianus	18	
				Platina	129	
				Plato	1	
				Plinius	5	
				Politianus	238	
				Polybius	9	
				Pomponius Meſſa	8	
				Pontanus poeta	47	
				M. Portius Cato	8	
				Ptolemæus	23	
				Quintilianus	38	
				Sabellianus	16	
				Saragyna	361	
				Seneca	58	
				Seruius Honoratus grammaticus	7	
				Silius poeta	45	
				Simphorianus Camperius	218	
				Strabo	8	
				Suetonius	37	
				Terentius		

Index.

Terentius	1	Bergomum op.	9	sterium S. Agathe à quibus fue-	
Thomas Iustus	12	Bernardinus Iustinianus	33	rit translatus	<i>ibid.</i>
Tortellus	129	Bernardinus Parma	357	calamis ac cornibus inslandis qui o-	
Tranquillus	40	B. Bernardinus Tomitanus Feliena		mnēs exuperet	263
Xiccus Polentonius	235	fis	99	Calaeonium uicus	18
B		B. Bernardi Maltrauersi episcopi re		Calcinarium uicus	19
B		liquie	103	calcis ad construendas domos abun-	
B		Bernardo Maltrauerso episcopo Pa		dantia	13
B		tauino, ab Henrico III. imper.		Calaeonium uicus	18
B		que concessa fuerit	26	Callimachus in elegiacis, qui imita-	
B		Bertha regina	16	tus sit	252
B		Bertha regina monumentum, sub		Calmadulensium monachorum mo-	
B		basilice ingressum	26	nasterium	95
B		Bertholdus patriarcha	28	Camilli in patriam charitas	1
B		Berthunorum op.	9	Campisampetrium op.	20
B		Bibliotheca ueterum librorum	90	Cāpifamp. familia proscripta	293
B		Blondi historici commendatio	10	Campretum uicus	19
B		Blondi historici error 23. 32. 42.		Campus S. Petri op.	16
B		380		Campussampetrus uicus	19
B		Bonifacius Pont. pecuniam magis		Campus Martius, nunc Pratumual-	
B		quam uirtutem estimare didice-		lis	11
B		rat	169	Campus S. Martini uicus	19
B		Boniueri sepulchrum	128	Campum Floræ Romæ neglectum,	
B		de Borisci tribuni fortitudine Pon-		Ludouicus Mediarota lapidibus	
B		tani carmen	47	strauit	130
B		Boueta riuus	338	B. Cōpagni corpus incorruptū	112
B		à Boueta nominis ratio	338	Canal regium quādo cœperit ab o-	
B		Bozze uille nominis ratio	306	ptimatibus coli	32
B		Brenta fl.	12. 19	D. Canciani basilica	27
B		Brentella fossa	19	Candelabrum aeneum in signe, in me-	
B		Bretina op.	9	dio choro templi D. Antonij cō-	
B		Brixia op.	<i>ibidem</i>	fessoris	375
B		Brixia in Scaligerorum potestatem		Candianum uicus	19
B		quando redacta	277	Confredulum uicus	<i>ibid.</i> (29
B		Bruzziolius uicus	339	Canis Scalensis cum Patauinis bellū	
B		Bubolentia arcem, cur Nicolaus Car		canes in Romana curia, qui primus	
B		rariensis edificari	276	aluerit	130
B		Bubulenta uicus	18. 20	cannabis copia	14
B		Budeus quādo inepte Tit. Liuii no-		canonicatus ecclesie Patauine	88
B		tarit, narratur	40	canonici Cathedralis ecclesie, rubeū	
B		Buffoletum oppidum, Franc. Carra		uexillum in omnibus supplicati	
B		riensis, à Leopoldo Austrie duce		onibus, militari more haste cri	
B		uenditum	284	cis appensum, cur ferant	26
B		Bugellesius de Fontannina	27	canonicorum S. Augustini ordo in-	
B		Bursejana uici nominis ratio	5	signis	90
B		Butrium op.	9	capellani ecclesie Cathedralis	89
C				Capilistiorum nominis ratio	295
C				Capucini monachi	93
C				carceres in urbe cur soleant edifica-	
C				ri	98
C				Carmignanum in potestatem Reip.	
C				Pat. redactum	270
C				carmina sepulchro Antenoris inscri-	
C				pta	7
C				Carolus	

Rerum memorabilium

Carolus Magnus Gallorum rex, pul- fis ex Italia Longobardis, Pata- uium quando reedificauit	26	Castrumbrensis uicus	19	cum Patauinis, quando consti- tuit	29
Carraria op.	9	Castrum Castrum iuxta ueterem Me- doacum, à quo constructum	283	clerici iuniores prebendati ecclesie	
Carracca op.	18	Castrum francum op.	19	Cathedralis	89
Carrarienses Patauium quando re- ges coeperint	274	Castrum francum Venetorum oppi- dum, quando Pataui in suam potestatem redegerint	284	Codri regis in patriam charitas	2
Carrarienses à Venetis, in carcere necantur	287	Castrum Oriacum in ripa Medoaci à quo constructum	283	cormeterium Cathedralis ecclesie, à quo fuerit donatum	89
Carrariensium olim Patauij principu regia	11	castrum in terminis, Iuriconsultorum more, inter legendum quis medi- coru primus formare consueue- rit	209	cormeterium à Francisco iuniore de Carraria, cathedra di ecclesie do- natum	126
Carrariensium insigne	18	Catonis filius iunior, cur dictus sit Solonianus	45	caenobium in uilla Candiana, à quo fit constructum	305
Carrariensium principu sepulchra	92	Catonis sapientis patria	57	Cohors regiola uicus	18
Carrariensium familie origo	273	Catulli, in Volusij Annales, carmen	44	Collateralis, apud Venetos, officium	313
unde Papasauæ nomen accepe- rit	ibid.	Catulli & Volusij poetarum inui- dia	ibid.	collegium Brixianorum	12
Carrariensium inelyte prolis, misce- rabilis exitus	288	à Cauponibus Patauinis, pro singu- lo dolio uiri uenalis, familie ex Comitibus certam uim mensu- ram exigere, unde ius illi sit	297	collegium ib. Feltrinum ibid. Fo- roliensium	ibid.
Carrariensium & Dentium in me- dio foro certamen	318	ceneta oppidum, Franc. Carrariensi à Leopoldo Austrie duce, uendi- tum	284	collegium Grecis à Cypro uenienti- bus communicandum	ibid.
Carrariensibus Patauium, quandiu pa- ruerit	29	cere abundantia	15	collegium Neapolitanorum	ibid.
Carrariensium principatus exitu aper- tum indicium	347	Ceres Patauij letissima	13	collegium Riddium	ibid.
Carrum arx	18	Cerifonus riuus	20	collegium Spincellum	ibid.
Carthusiensium monasterium	98	characteres anei	177	collegij Foro iul. epigramma	ibid.
Cartorium uicus	19.20	charitas in terris omnium maxima describitur	1.2	collegij Patauii doctores	198
Cartorium à Veronensibus incen- sum	329	aduersus Christianos grauissima per- secutio	117	collegia, gratis ad eoru sustentandam inopiam deputata, qui angustia rei familiaris premuntur	12
Cartorij nominis antiquitas	329.	Cicatricosi non fortes, sed ignaui, et incauti	304	colles Euganei	ibid.
330		Ciceronis patria	57	collum ornatus	13
Cartorij principatus quando desti- terit	529	Cittadella oppidum	17.19	columbe Violantille, cum Martia lis passere comparatio	54
Cartularij olim Peraghini dicti	318	Ciuitale oppidum Francisco Carra- riensi à Leopoldo Austrie duce, uenditum	284	comœdias Latinas à Grecis mutati, qui primi Romæ ediderint	252
Cartuta uicus	18	ciuitatis eximia gloria	3	Commentaria Cesaris, qui primus emendauerit	182
Casanoua	206	ciuitatem maritimam non esse con- dendam	10	tomes Saccensis	18
L. Castij, pro communi libertate as- serenda, fortitudo	47	ciuitatum maritimarum mores, ple- runq; corrupti	ibid.	Concadalbarum uicus	18
Castinensis congregationis instaura- tio	114	ciuium quorundam Patauinoru pro- ditio	28	concentuum, quibus utraq; organa basilice S. Marci, uno eodemq; tempore, pari atq; mira quadam consonantia ac suauitate pulsab- tur, autor	264
castanearum optimum genus insitio- nis, qui primus inuenerit	52	claudos aquis conualescere	14	Conciliator Apomus, cur dictus sit	205
Castellare Nicolao Carrariensi, cur Patauii donarint	276	claustrum Cathedralis ecclesie, cuius ius impensis extructum	178	Concordia opp.	9
Castellum quando coeperit ab opti- matibus coli	32	Cleonymus Lacedæmoniorum dux		Concordia quando diruta	268
Castrum arx	18			Concordia edes Patauij, cur & qui do fuerit edificata	8
Castrum in pago S. Hilarij, cur fue- rit constructum	283			Concordie templum	99
Castrumbaldum op.	14.18			Concordie sanum, à quo fuerit de- iectum	266
Castrumbaldum à quo olim edifica- tum	14			Conna uille nominis ratio	306
				Cononis Calonijs inscriptio	98

Index.

consularis dignitas Patauij, quando
prorsus abrogata fuerit 27
consularis appellatio, Patauij quan-
do antiquata sit 370
consulum creandorum mos Patauij
quando fuerit immutatus 27
Consilium uicus 18
conuiuiorum lauticias, qui primus
in Romanam curiam inuexerit
130
Corania arx 326
Cordignagnum oppidum, Francisco
Carrariensi, à Leopoldo Austriae
duce, uenditum 284
de Corellio equite Rom. Plinij I. I.
locus 53
cornu modulationib. nouis, qui pri-
mus placere coeperit 263
corpus totum, alioqui incurabile, a-
quis pristinae incolumitati resti-
tuit 14
Corrigiolanae paludes, cuius studio
fuerint exsiccatæ & excultæ 135
Cortarodulum uicus 19
Cortaroduli uici nominis ratio 331
Coruelianum oppidum, Franc. Car-
rariensi, à Leopoldo Austriae du-
ce uenditum 284
Cremona op. 9
Croma op. 8
Cruciferorum prioratus 90
S. Crucis collegium 100
Cummenae familiae origo 268
curia publici consilij Patauimor. 11
Curtij in patriam charitas 1
custodes ecclesie Patau. in officiis
diuinis 88
D
Dalmatia supra mare 9
D. Damiani patientia 12
Daniel Bragadinus 95
S. Daniel martyr B. Prosdocimi Le-
uita 104
S. Danielis martyris corpus 89
S. Danielis martyris corpus, cæci cu-
iusdam indicio in D. Iustinae ede
inuentum 104
in S. Danielis corporis translatione
que acciderint ibid.
S. Danielis martyris epitaphium i-
bidem
S. Danielis in monte monasterium
95
Dardanum inter & Tartarum bel-

li uanitas meræq; nugæ 6
Daulum uicus 19
Daulorum familia Patauij antiquis-
sima 301
Deciorum in patriam charitas 1
defunctos ad sepulturam prosequi
cum cætu, quorum sit institutum
172
Delcorane arx 326
Dialecticam Latinitate, qui primus
donauerit 252
digitus D. Ioannis Baptiste, quo Chri-
stum discipulis suis, dum in terris
ageret ostendit 96
disciplinam Aristotelicam, à Grecis
ad Latinos, qui primus fere tran-
stulerit 252
diuites Patauini, cur firmiores ædes
cum uastis turribus sibi, tam in-
tra mœnia, quam foris, erigere
coeperint 28
diuinitio iudiciaria euangelico uer-
bo damnatur 254
diuinationis munere præditus ibid.
doctrinam concentuum uariando=
rum, italicis modis, quis primus
prescripserit 253
S. Dominici fratres prædicatores
92
Domitiani Caesaris inhumanitas 39
Domus Dei 101
domus sue familie Pat. 10
domus ampla, scholaribus liberali-
ter à Thoma Ra. medico deputa-
ta 12
Donda familia, cur Horologia ap-
pelletur 203
Dorsum durum quando coeperit ab-
optimatibus coli 32
Dotte familie nominis ratio 301
Drusi Augusti Caesaris priuigni in-
teritus 38
ductus aquarum Ludouici Medici
à Ro. instaurauit 130
E
Ecclesia Cathedralis, à S. Iu-
stina in mediam urbem, quæ=
do translata fuerit 26
ecclesie parochiales, Cathedrali
quot subsint 89
ad Egenos uestiendos redditus 99
pro Egenis subueniendis erarium
100
elemosyna memorabilis 96

in Eleemosynam sacerdotum reddi-
tus 99
Elemenorum fratrum collegium 95
Elicaonia 9
episcopi Patauini prouentus 88
episcopij Patauini caput 90
epitaphia priscorum inuenta Patau-
iij, impressa passim leguntur 57
EPITAPHIA CIVIVM
Patauinorum, singulis lo-
cis, alphabetico ordine
descripta.
in ede D. Andreae, Bartholomæi Bul-
lei epitaphium 175. 176
in templo D. Annæ, Aloysij Benetel-
li epitaphium 374
in templo D. Antonij Confessoris,
Angeli Buzzacharini epitaphi-
um 175
Antonij Tubetæ ibid. 156
Antonij Vrsati ibid. 183
Aycardini Aluaroti ibid. 163
Benedicti Galmarelli ibid. 208
Iacobi Aluaroti ibid. 164
Ludouici à Plumine Minoritæ ibid.
150
Nicolai Monsilici ibid. 208
in atrio basilicæ D. Antonij Confes-
soris humi, Marci Antonij Blana-
ci epitaphium 194
Bonicordi Valdezuchi ibid. 160.
161
in ingressu portæ Orientalis, Fran-
cisci Pauini ibid. 181
extra templum ad Occidentem, Ro-
landi Placiolæ ibid. 163
iuxta parietem in prima porticu ad
Occasum, Hier. Salgherij 156
in primis porticibus, Francisci Cesti-
167
in porticibus, Basiliorum ibid. 231
D. Coradi Sale ibid. 160
in sublimi pariete ad Meridiem, Fab-
Maximi ibid. 162
Ioannis Bolparij ibid. 345
sub porticibus, ad Meridiem, Iacobi
à Sancto monumentum ib. 208
extra eadē in pariete, sub porticib. ad
meridiem, Ziliuetti Boniacobi i-
bid. 161
in porticibus claustræ, Iacobi Rosci
Minoritæ ibid. 377
lutra

Rerum memorabilium

- intra portam Meridionalem, Banzi
 nelli Vigontie ibid. 166
 in pariete Meridionali, Marini Za-
 barelle ibid. 171
 in coemeterio antiquo, Hieremie
 Montagnonis ibid. 235
 in coemeterio D. Augustini, Nicolai
 Plebeij ibid. 161
 Pauli tituli ibid. 161
 in templo Diui Augustini, in sa-
 cello, Bernardi Buzzacherini
 323
 iuxta limen basilicæ interius, Ludo-
 uici Carresij ibid. 221
 in basilica D. Augustini, in sacello,
 Checi Leonij 319
 iuxta arā maximā Iacobi Carr. 282
 in templo, Matthæi Roncallrij ib.
 202
 Francisci Frigimelicæ ibid. 226
 Vincentij Muschete ibid. 217
 Nicolai Carrariensis ibid. 277
 ad templum, Vbertini Carrariensis
 epitaphium, plumbeis characte-
 ribus inscriptum ibid. 280
 in porticibus in tabula marmorea
 Nicolai Dotti ibid. 302
 in claustro, Iohannis Tadi ibid. 297
 in D. Bartholomei basilica, Marci
 Vngarij 143
 in basilica monachorum S. Benedi-
 cti Nouelli, Bartholomei Zacchi
 epitaphium 369
 in S. Benedicti basilica, B. Iordani e-
 pitaphium 109
 Anne Buzzacherinæ ibid.
 B. Compagni abbatis ibid. 112
 in sublimi sepulchro, Sigismundi Bru-
 nelli ib. Latinū & Græcum 194
 Brixie in æde D. Agathæ super por-
 tam, in sublimi loco, Io. Baptiste
 Samblasij epitaphium 180
 Bononiæ in æde D. Franc. Marsilij
 S. Sophie epitaphium 203. 204
 iuxta eadem Cathedralē, in arca mar-
 morea in excelso, exterius ad pa-
 rietem baptisterij, Iacobi Dondi
 sepulchrum et epitaphium 205
 extra portam Meridionalem adis
 Cathedralis, in arca sublimi, in æ-
 fra episcopium & templum, Ni-
 colai Sancti Sophie epitaphium
 203
 ad Ecclesiæ Cathedralis uestibulum
 Meridionalis porte, Zilij Casa-
 lis epitaphium 167
 ad basilicæ Cathedralis portam Ori-
 entalem, in ingressu Canonice,
 in arca marmorea, Iohannis Don-
 di & Gabrielis eius fratris epita-
 phium 206. 207
 apud templum maximum ad parie-
 tem baptisterij, Iohannis Caci e-
 pitaphium 124
 à leua summi templi ad Occidentem
 in pariete, Ludouici Cortusij e-
 pitaphium 172
 in templo Cathedrali, Ioa. Baptiste
 Transalgardi epitaphium 125
 Georgij Buzzacharini epitaphium
 ibidem 142
 Io. Ruberti ibid. 145
 Bernardini Speroni in suorum sacel-
 lo ibid. 216
 Tricidij Fontanæ episcopi ibi. 107
 supra ianuā basilicæ D. Cæciani, Bar-
 tholomei Campi elogium 211.
 212
 in basilica Carmelitarum, Petri Tra-
 polini epitaphium 215
 Cenete, in Cathedrali, Nicolai Triui-
 sani Patauini epitaphium 154
 in æde D. Danielis, iuxta Pratumual-
 lis, Angeli Beolci epitaphium
 256
 è regione S. Danielis, in edibus Ioa.
 Franc. Capillistij, equitis clariss.
 uisuntur Titi Liuij filiorum, &
 Cassie primæ uxoris epitaphia
 41
 in frontispicio basilicæ Domus Dei,
 Io. Ludouici Lambertatij epita-
 phium 168
 in Eremitarum æde, Iustine Maco-
 nie epitaphium 289
 in atrio adis Eremitarum Alberghe-
 ti Cortusij 311
 in basilica in gentilitio sacello, cum
 equestri statua, Hylarij Sanguini-
 nacij epitaphium 315
 apud Eremitanos in porticibus, An-
 tonij Lydij epitaphium 262
 iuxta portam Meridionalem, Theo-
 baldi Cortellerij ibid. 166.
 167
 in templo humi, Medij Comitib. ibid.
 178
 in pariete Marci Mantuæ Benavidij
 mansoleum & epitaphiū ib. 196
 apud Eremitanos, Bartholomei Ma-
 tagnanæ epitaphium 312
 Iacobi Zanetini elogium ibid. 209
 Mussorum epitaphium ibid. 231
 Otonelli epitaphium ib. 162. 173
 Pauli Zabarelle ibid. 193
 Ferrarie in basilica Cathedrali iux-
 ta altare maius, Io. Baptiste Li-
 gnaminæ epitaphium 133
 in æde D. Pauli, Iacobi Aluaro ibi.
 ibid. 164. 165
 in foro maximo T. Liuij epitaphiū
 41
 ad parietem Occidentalem, Titi Li-
 uij elogium ibid. 41
 in æde D. Francisci, Bartholomei
 Sanuitti marmorea statua, cum
 legato subscripto 144
 in atrio Franc. Facij ibid. 186. 187
 in basilica Francisci Bonafidi ibid.
 224
 in sacello ad Occasum, Michaelis Mi-
 liarie ibid. 177
 Gemmule in templo S. Iohannis bap-
 tiste, B. Beatricis epitaphium
 120
 in sacello S. Georgij, Francisci Alua-
 roti epitaphium 149
 in æde D. Iohannis in Viridario, Dos-
 minici Semmi epitaphium 219
 Lazari Bonamici ibid. 247
 Ludouici Passini ibid. 225
 Nicolai Passari ibid. 216
 Modesti Potentoni ibid. 183. 184
 ab Oriente, Hieronymi Coradini
 ibid. 222
 à parte Septentrionali, Hectoris Pyr-
 gotilis ibid. 220
 in coemeterio D. Iohannis in Virida-
 rio Andree Riccij epitaph. 375
 in templo D. Iustine, Limine gen-
 tis epitaphium 110
 Albertini Musati ibid. 230
 in coemeterio B. Rorandi ibid. 115
 iuxta ædem D. Laurentij è regione
 sepulchri Antenorij, Lupati poe-
 tæ epitaphium 233
 in D. Leonardi templo, Antonij Cæ-
 pilongi epitaphium 140
 Xicconis Polentoni ibid. 236
 in æde D. Lucie, iuxta aram D. Vi-
 ginis, à parte Meridionali, Lon-
 bardij Serici epitaphium 234
 in æde

Index.

in eade D. Mariæ Sernorum, Ram-
baldi Capiuacij epitaphium 173
in basilica S. Michaelis, Hieronymi
Stephanelli epitaphium 223
in eade D. Nicolai in sublimi, Iordae-
ni Sforzatei epitaphium 295
in basilica Omnium sanctorum, epi-
taphia inuenta 58
supra portâ Palatij iuris Iulij Pauli
iureconsulti titulus 159
in eade D. Pauli in spectabili sepul-
chro humi, iuxta altare maius,
Antonij Boromei epitaph. 185
in media eade monasterij S. Petri, An-
tonij Bassiani epitaph. 190
ante Occidentalem portam S. Step-
hani, Constantij de Abano epitaph.
202
apud D. Thomam apost. Peti con-
sulis epitaphium 51
in basilica D. Vrbani, Antonij Cas-
alis epitaph. 136
Rome in Ara cœli, Nicolai Pontae-
ni epitaph. 237
in Ara cœli, humi Io. Frâcisçi Pauini
ibid. 181
in templo D. Augustini, Bonauentu-
ræ Peraghini ibid. 149
in templo D. Laurentij in Damaso,
Ludouici Mediarote ibid. 131
in uestibulo ædis D. Mariæ cognom-
ento Nouæ, iuxta Pacis tem-
plum, Francisci Lignamini ib.
133
in templo Saluatoris ad Laurum, Al-
uaroti Comitiss filij ibid. 141
in eade D. Stephani, Antonij Lye epi-
taphium 169
in Equo probando callida excogita-
tio 324
equorum educandorū semen ex Ca-
sribaldi pascuis Diony. Siciliæ
tyrannus habere uoluit 14
equorum generosa armenta 14
equos in Romana curia, qui primus
aluerit 130
equine prolis nobilitas apud Græ-
cos in Venetis mansit 14
Esterenses, quando Ferratienses habe-
ri cœpti sint 272
Esterensium principum familia, unde
nomen acceperit 15
Esterensium familie origo 270

Esthinus ciuis Patauinus auri ditissi-
mus 135
Eremitæ tertij ordinis S. Francisci
Longobardæ congregationis
90
Eremitæ D. Honophrij 91
Eremitarum monasterium 94
Euganei, ubi primum urbem habue-
runt 5
Euganei ex Trâspadano agro, à quo
primum expulsi 6
Euganeæ terra post diluuium, à qui-
bus primum acquisita 8
Euganeæ urbis portarum quondam
deliramenta 5
Euganeorum nominis ratio 5
Euganeorum originis ratio ibid.
Eugenij Pont. in Patauinos benigni-
tas & liberalitas 129
exercitus Mediolanensis hætenus
insuperabilis habitus, à quo pri-
mum fractus, fusus et profligatus
289

F

Factum crudele, nota crudelita-
tis quando careat 312
familie Romanæ nomen nobile, una
de fluxerit 130
familie cuiusq; nostrum priuata, an
sit patria præferenda 12
familiam ingentem in Romana cu-
ria, qui primus aluerit 130
de Fannia & Aria matre Plinij lo-
cus 50. 51
Federicus imp. Italiæ pacem dare,
quando coactus fuerit 27
Federici impij imp. inhumanitas in
Italiam, præter solitum immani-
us se uiuens, quando debacchata
sit 27
S. Felicitatis oratorium 118
Feltrum ciuitas 28
Feltrum oppidum, Francisco Carra-
riensi, à Leopoldo Austriæ du-
ce, uenditum 284
Fenestellæ error 45
Ferraria Est ensibus quando fuerit
concessa 272
Flacci opera 55
de Flacco, Quintiliani locus ibid.
Flauij Antenoris filia 15
Flexum uicus 19
Florentinam Remp. perniciosis se-
ditionibus laborantem, ad sum-

mam concordiam qui reduxerit
173
fluminum nauigatio uehendi & re-
uehendi ex agris opportuna 13
flumina Patauina 19
femina regis filia, regis uxor, regis
mater 361
femine facinus audax & pū 361.
362
fons ceruleus 21
fons S. Helenæ 21
fons ex cuius potu, innumeri penè
mortales, è grauissimis egritudi-
nibus conualescunt 123
fontium saluberrimorum uis 14
fontium equitate, altercationes dis-
solui 22
Fontanina uicus 19
Fontanauiua uicus ibid.
Forumdinguntorum op. 9
Forumiliulm op. ibid.
forum Forciatæum 11
forum iuris dicendi Patauinum ibid.
forum Patauij multiplex ibid.
fossam, qua nauigatur ab Atheste ad
Montem Annianum, quis duxerit
279
ad Fossamclodiam sedes episcopalis
quando fuerit translata 106
Franciscus Bonafides 12
Franciscus Capiuacius 347
Franciscus Capilistius 18
Franciscus Dottus 347
Franciscus Rustica 348
Francisci Bonafidei opera 224
Francisci Capilistij opera 174
Francisci Carrariensis senioris obi-
tus 207
Francisci Dotti commendatio 302
Francisci Leonij, de Venetis præcla-
ra uictoria 319
Francisci Lignamini elogium 132.
133
Francisci Petrarchæ sepulchrū 18.
eius capitis aeneæ imago ibid.
Francisci Porcellini opera 177
Francisci Saonarolæ, de obitu Ale-
xandri Dottorij, tetraſtichum
220
Francisci Saonarolæ, de Vincelao
Buzzacharino, carmen 322
Francisci Saonarolæ, de Andrea
Riccio, distichon 375
Francisci Zabarelle opera 169
P D. Præ-

Rerum memorabilium

D. Francisci parvuli delubrum 95
 S. Francisci primi ordinis monasterium 93
 S. Francisci collegium 100
 D. Francisci monasterium 94
 S. Francisci xenodochium 99
 B. Francisci Zaghiij uite integritas 116. castitas & pudicitia 117.
 sepulchrum ibid.
 Fratrum minorum monasterium qui sunt, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes 94
 fratrum contentio perniciofa 333
 Fraxinus portus 20
 frugalitatis exemplum 30
 Fuscæ familie ades 99
 fusores eximij 375-376

G

Galeacius Gatarius 346
 Galeacius Mediolanensium princeps, Patauium quando in-terceperit 29
 Galeacius Bigolinus 97
 Galeacij Vicecomitis Mediolanensi-um perfidia 285
 Galiani Fontane epitaphium 267
 Gallia Cisalpina 9
 Gallia Togata 9
 galline miræ magnitudinis 16
 à Gallorum exercitu Patauium, quan-do obsessum fuerit 29
 generositas animi memorabilis 337
 Genomanorum ciuitates 8
 Genufij Patauij principis parentes 269
 Georgij Fabricij, de Patauina urbis amœnitate, carmen 35
 Gerardi Pomedelli facinus egregium 124
 Gerionis templum, ubi & à quibus sit conditum 5
 Germani & Itali certamen 334-335
 à Germanorum exercitu Patauium, quando obsessum fuerit 29
 gesta Romanorum à Volusio Cæsar decantanda suscepit 44
 Gibellini Patauio quando fuerint pulsi 29
 Giordanum S. Benedicti Nouelli pri-orem inter & Lusum Transal-gandinum seditio, quæ malâ Pa-tauio attulerit 27

Girzolle uici uiri, mulieres, infan-tes ad unum discessi 290
 Godicum uicus 19
 Gotthi in Italia, quando regnarint 32
 de Grammatica, qui primus præce-pta dare coeperit 252
 Grammatico et Rhetori, prima par-tes deferende 228
 Grammatici Latini, ubi primum ex-orti 252
 Grecorum spolia Cleonymo rege à Patauinis fugato, in æde Iuno-nis fixa 30
 Gruuiuntortum uicus 20
 Guaniphus Calaconius 27
 Guelphæ factionis partes, cur Pata-uini sequuti sint 29
 Guido de Vigontia 348
 Guilieimus Dens ab Vbertino Carr-interfectus 278
 gymnasij Patauini curatores 12

H

HAdrianus Cardinalis 45
 Helenæ reddende qui sem-per auctores fuerint 6
 B. Helenæ monasterium 121
 B. Helenæ corpus integrum ibid.
 B. Helenam Enselminam, menses tres absq; cibo corporali uixisse ib.
 Heneti rege Pylemene ad Troiam a-misso, quonam migrarint 6
 Heneti Antenoris comites 8
 Heneti unde in Italiam uenerint 8
 Heneti unde fluxerint ibid.
 Henetos è Paphlagonia in Italiam cursum tenuisse ibidem
 Henetia regio ibid.
 Henetie nominis ratio ibid.
 Henricus Capinacius 347
 Herbariam disciplinam, qui primus Patauij professus sit 223
 Hercules buxeus apud Marcum An-tonium Max. 347
 Hercules comites, Gerione in Hispania uicto & interempto, ubi ha-bitarint 5
 Hieronymus Fantinancius 357
 Hieronymus Saligerius 123
 Hieronymus Sessa Eremita Camal-dulensis 97
 Hieronymi Fracastorij commenda-tio 3
 Hieronymi Nigri de Hannibale iu-

niore Capilistio carmen 297
 Hieron. Terzulinæ opera 192. 193
 D. Hieronymi monasterium 90
 ab Hispanorum exercitu Patauium, quando obsessum 29
 historie fructus precipuum & uber-rimus 3
 historiam de gestis Romanorum ad Grecorum imitationem qui pri-mi scripserint 252
 histrio omnib. numeris laudat. 255
 Honaria familia, cur de Romano di-cta sit 272
 Honaria uicus 19
 Honaria familie origo ibidem
 Honaria siue de Romano familia, cur sit penitus deleta 273
 horologium super turrim palatii V-berolini principis Carrariensis, quando appositum fuerit 205
 horologium super turrim in ingres-su regis, quis fieri māduerit 179
 horologij opificiū (quo nō modo ho-re dici ac noctis, sed & annuus solis cursus per duodecim signa zodiaci, & lune mensuræ aspe-ctus singulis diebus sicut in cae-lo cernitur) qui adinuenit 205
 hortus sphericus, omni genere her-barum medicinalium cōstitutus 12
 hortus amœnissimus Patauij, ubi cō-sita medicinalis herbe, undiq; cō-quisitæ, cuius suus Veneti Sena-tus decreto, sit positus 223. 224
 hospitalis peregrinantium redditus, hospitali Lazareti additi 94
 hospitium, ab usu pauperum in usum monachorum conuersum 91
 humilitatis & patientiæ exēplar 12
 S. Hylarius uicus 105
 S. Hylarij episcopi templum, iuxta æstuarium Adriatici maris ibid.

I

Iacobus Capinacius 348
 B. Iacobe corpus 90
 Iacobus Carrariensis Patauij prin-ceps 29
 Iacobus Dondus physicus 21
 Iacobus Gassarellus 347
 S. Iacobus martyr, in flammis conie-ctus, illesus permansit 111
 Iacobus Pius 348
 Iacobus Porcilius ibid.
 Iacobus

Index.

Iacobus Sabionius	357	Ioan. Sambuci Trinauiensis epigramma	378	D. Iustinae Patauinae monasterij ob-	
Iacobi Carvarenfis aedes, in templi		S. Ioannis in Viridario monasteriū	90	servantiae auctores	152
S. Mariae Servorum conuerſa	94	B. Iordani sepulchrum	109	L	
Iacobi Dafini, D. Stephano Galeot-		Istriae, secundum Ptolomeum, fi-		Acus Patauini	19
to, epigramma	245	nes	9	Lachrymas & solitas funerū	
B. Iacobi Vngarelli sepulchrū	115	Italia post diluuium, à quibus pro-		lamentationes, Ennij summi ua-	
S. Iacobi collegium	99	pagata	5	tis exemplo, Ludouicus Cortusi	
B. Iacobi monasterium Venetijs, cu-		Italia, Romanorū imperijs per quot		us suis ex testamento cavit	172
ius expensis constructū	278	annos obstitit	24	Laeorum collegium	99
D. Iacobi templum Venetijs, quando		Italiæ urbes mediterraneæ, Romano		Lancerotus Trapolinus	348
fuerit extructum 106. per quos		rum olim coloniae	9	lanæ Euganeorum	13
episcopos dedicatum	ibid.	Italiæ duas tantum regiones fuisse,		lanæ Patauinae commendatio	14
D. Iacobo aedem edificandi in Rial		Longobardis imperantibus	10	lanarum prestantissimarum abun-	
to occasio	268	Italian post diluuium, qui primi ha-		dantia	ibidem
ladera à Patauinis, quando fuerit ex		bitarint	5	lanificium	13
pugnata	33	Italus Germanū duello superat	335	lapis apud S. Iulianā hoc anno effos-	
Iesuatorum caenobium	95	Itali Patauium, quando obsederint	29	sus cum Poeti correctoris Italiæ	
Ilum, post decennalem obsidionem,		Italis ductandos exercitus in Ita-		inscriptione	52
per cuius dolum fuerit euer-		lia, absq; barbarorum opera, qui		lapidum ad construendas domus a-	
sum	6	primus excitauerit	283	bundantia	13
imperatores, qui Patauij uarias le-		Iudaeorū uiginti duæ mense scenera		lapidicina, unde uniuersa ciuitas, in	
ges tulerunt	25	toriae, Patauio relegate ac peni-		construendis domibus percom-	
impresionis arti cium ubi, quando		tus reiectæ	100	dè utitur	91
& à quo inuentum	133	Iudeis Patauij indicta grauis mul-		laterum ad construendas domos a-	
Indigetes qui	5	ta, si quis eorum amplius sub u-		bundantia	13
infantium expositorum aedes	101	suris cuiuspiam sceneretur	ibid.	Latinæ linguae maiestatem primò re-	
infirmorum xenodochium & reddi-		Iulius Secundus	54	stitutam; cui Patauini debeant	229
tus annui	99	Iunonis delubrum, ubi olim fuerit	93	Latinorum nominis ratio	8
trium Innocentium ossa	ibid.	Iurifconsultorum collegij ordinem		Lauandula riuus, ad uoluendas mo-	
trium Innocentium sanctiss. reliqui-		qui primus instituerit	162	larum rotas	16. 20
as, Patauium qui transtulerit	105	D. Iustinae, Maximiani iussu, gladio		Laurentij monachi historiae cõpro-	
inscriptionum priscarum antiquæ		transfossa	118	batio	32
note, in urbe et in territorio Pa-		D. Iustinae dormitorium, cuius im-		Lauri Pallazxoli opera	176
tauino repertæ	57	pensa constructum 137. sacra-		Lautiliarum immodicum cultum, in	
Inuido maledicenti nihilo minus,		rium, cuius impensis edificatum		Romanam curiam, qui primus	
quàm amico laudanti credendum		ibid.		inuexerit	130
est	44	D. Iustinae aedes, quando iuris episco-		Lazareti pie aedes & redditus	98.
Ioannes Baduarius	17	patus fuerit	107		99
Ioannes Galmarellus	347	D. Iustinae tabella inuersa	118	S. Lazari xenodochium	ibid.
Ioannes Horologius	ibid.	D. Iustinae templum, olim Concor-		Leandri Alberti error	258
Ioannes Marcanoua	57	die aedes dicebatur	8	Legatorum Patauinorum nomina,	
Ioan. Maria	97	D. Iustinae templum à Longobardis		qui Reip. nomine, fidelitatem im-	
S. Iohannis Baptistæ montis Vende		incensum & euerſum, à quo fue-		peratori iurarunt	27
monasterium	96	rit instauratum	107	Legio quarta apud Rom. Scythica	
Ioan. Baptistæ Sambalsij opera	180	D. Iustinae templum à quo fuerit a-		uocabatur	42
Ioan. Francisci Pauini opera	180.	dificatum	266	Legio in antiquis scriptis, quomodo	
	181	ut Iustis uilis sepultura non obest: i-		scribatur	ibid. 43
Ioannis Iacobi Canis opera	184	ta impijs celebris non prodest	365	Lendenaria op.	19
Ioan. Pontani commendatio	8	D. Iustinae monasterium	90	Leo Lazara	348
Ioannis Prati opera	179			Leonardi Malfatti illustre facinus	
Ioan. Ruberti Canonici in egenos lar-				307. 308	
gitas	145			S. Leonini ad Pratum uallis collegi-	
				um	100
				P	2
				D. Leo	

Rerum memorabilium

D. Leonini episcopi facellum iuxta	de Lucerna inuenta Francisci Matu	M. Antoni Sabellij commendatio g.
Pratumuallis 105	ranlij Perusini ad Alphenum ep	Marci Bianci & Marci Mantue, cū
lepram aquis mundari 14	stola 56	Ruffio L. Frontone comparatio
lepra affectis xenodochium prepa-	L. Lucei scripta à Gotthis deleta	196. 197
ratum 99	44	M. T. Ciceronis sepulchri faciem ex
leprosos aquis conualescere 14	L. Lucius, Liuiæ quartæ maritus	Zacintho allatam, qui primus I-
lex Aegidiana 268	43	talie omnium impressorum ty-
lex dedicationis aræ, sub arcum pro	Lacius Halys, Titi Liuij gener, Pa-	pis confictam noscendam dederit
pe pontem S. Benedicti 85	tatium à Romano Senatu, ad	134
Lignarium uicus 19	sedandos ciuium animos missus	B. Marci Iesuite obedientia & pati-
lignatio 13	ibid.	entia 113. sepulchrum 114
Limina uicus 19	Lucium uicus 19	M. Mantue Benaudij opera 195
Limiciorum familie nominis ratio	Ludonicus Malatinus 155	196
318	Ludonicus Mediarota Lemnum, Ta-	B. Marci sacerdotis uaticium 114
limus artium doloribus afflictis sa-	xum, Nembrum, multasq; alias	Margunicus riuus 20
lubris 21	Argei maris insulas hostib. ade-	uirgo Maria Petro Palzoniorum
Linguaciorum familie nominis ra-	mit 130	quomodo apparuerit 96
tio 318	Ludouici Mediarotæ, de Picenino	S. Mariæ angelorum monasterium
linguæ Hetruscæ præcipui auctores	præfecto illustris uictoria 129	90
253	Ludouici Mediarotæ, apud omnes	S. Mariæ, cognomito ab Arena, col-
linguam italicam, qui primi exorna-	sui seculi scriptores, celebris fa-	legium 99
runt 253	ma 130	S. Mariæ Carcerum monasteriū 98
limi copia 14	Lugum arx 18	S. Mariæ Gratiarum monasterium
Lispide monasterium 91	Lupa arx 18	92
Liuiæ T. Liuij filie ossa ubi inuenta	M	S. Mariæ Magdalene Eremitarū co-
41	Macrobij patria 40	nobium 91
Linianum uicus 17	M. magistratus Reipublicæ Pa-	S. Mariæ montis Ortoni cœnobium
Lizafusina uicus 19	tauij creati, quorum iudicijs fice-	96
Lizafusina traiectus mirabilis 19	ret pro arbitrio, quicquid è Re-	S. Mariæ Seruorum monasteriū 94
Lombardia unde dicta 9	publica fore uideretur, quando	S. Mariæ in Vancio monasterium
Longare uicus 19	coceptum sit 26	92
Longobardi ex Italia à Carolo Ma-	L. Magnus Titi Liuij gener 38	Marij patria 57
gno, quando pulsi 26	magnificentiæ in Romanam curi-	Macrofica op. 19
Longobardorū exercitus cuius uir-	am, qui primus inuexerit 130	Marsenicus riuus 16
tute fugatus sit 294	Malia 17	Marsilij Carrariensis epitaphium
ad Longobardos ex Italia fugados,	super Mamillam sinistram B. Eusto-	278
Carolus Magnus Gallorum rex	chie, nomen Iesus inuentum est	Marsilij Sanctæ sophie opera 203
à summo Pont. uocatus ibid.	impressum, ita ut nullo pacto de-	Martialis de Aponi fontis laudibus
Louati poete carmen, in arca Ante-	leri posset 123	23
horis insculptum 7	Mamon demon, beatam Eustochiæ	Martialis, de T. Liuij uoluminis ma-
Luca in Scaligerorum potestatem	quàm diu uexarit 121	gnitudine, carmen 39
quando redacta 277	mansionarij ecclesiæ Cathedralis 88	materia omnimoda ad omnem fabri-
B. Lucas ubi requiescat 174	Mantua op. 9	cam 13
Luce ac Lucie nundinæ 17	Mantua à Pipino Francorum rege,	matrem filius in adulterio deprehen-
B. Lucæ Belludi sepulchrum 111	Stephano Pont. Max. dono data	sam interemit 291
B. Lucæ Euangelistæ reliquie à Con-	16	matronarum Patauinarum erga ma-
stantinopoli Patanium quando	Marchia Anconitana 10	ritos probitas & pudicitia 30
fuerint allatæ 135	Marchia Tarusina, unde dicta 10	D. Maximi corpus 90
S. Lucæ ædes sacra, à quo edificata	Marchia uocabulum unde manarit	D. Maximi episcopi sanctiua 103
108	ibid.	in Maximiliani imp. potestate Pat-
Lucerna ita admirabili arte à M. Oli-	Marchio, qui primus creatus sit	uium, quandius fuerit 29
bio concinnata, ut p. rpetuo ful-	270	rem medicam post multa secula à
gore & mille quingentos annos	Marcus Nasellus 357	Græcia in Italiam, qui traduxerit
plus minus luxerit 55	M. Antoni Bianci opera 193. 194.	200

Index.

medicinam Latinis, quis primus cō-	rit	279	musices prima fundamenta, qui pri-	
cilauerit	252		mus iecerit	261
Mediolanum, quando solo fuerit ad			musis neq; honorem neq; premium	
aequatum	27		ullum fuisse, sua aetate, Martialis	
Medoacus fluuius	7. 10		conqueritur	55
Medoaci duo	12. 19		musicae laudes	262
Medorum origo	5		Musorinus	16. 20
mellis optimi abundantia	15		Musomnis	12. 17
membra aquis consolidari	14		Musoleum op.	19
mensum ac festorum dies, fabrilis o-			mutuum poscentibus pro pignore,	
peratione, ut aperte conspici			in mote Pietatis circa XXX.	
possint, quis adiuuenerit	205		solidos, gratis datur	30
Merendula uicus	18		N	
Metamaucis portus	20		Narses Iustiniani Imp. ex-	
Metamaucum quando coeperit ab			archus, quando Patauium	
optimatibus coli	32		reformat	25
Metanaucum oppidum, quondam			Nasimbene Pectenelli opera	194
Medoacus portus dicebatur	106		Natison fl.	9
Metanaucum quando primum ha-			Neosancium op.	9
bitari coeptum sit	269		Nicolaus Gazius	348
Metamauci conditores	268		Nicolaus Pugliana	ibidem
S. Michaelis Candiana monasteriū			Nicolaus Tempulus	12
98			Nicolaus Zenus	13
Mintius amnis	9		Niger ex Nigris	348
Minutius Macrinus equestris ordi-			Noale Venetorum oppidum, quan-	
nis princeps	52		do Patauii in suam potestatem	
Miram arx munitissima à quo			redegerint	284
quando edificata	317		nobilitas certa	199
Mirannum uicus	ibid.		Noe filiorum, post diluuium in Ita-	
miser cordia ut pietatis et miseria			lia, mores et studia	5
rum comes est: ita inuidia et li-			Noe filios ex Italia, post diluuium	
uor, gloriae affecta	129		qui expulerint	5
Mitanum arx	18		Noniana uilla	20
modos omnes in quibus diuersitas			Nonale op.	20
Italicorum metrorum consistit,			in Numismatum imperatorum in-	
qui primus adiuuenerit	254		scriptione, genitiuus quid refe-	
in Moduladi genere, quod Enharma-			rat	43
nium dicitur, qui praecepta ge-			O	
neralia dederit	262		Obedientiae insignis exem-	
mœnia Patauij, à porta Trinitatis,			plum	113
quæ Caudalonga dicitur, usque			Obiciorum familiae origo	364
ad Pontem curuum, et à porta			olina	13
Pratiualis, usq; ad S. Michaelē,			operculum aeneum marmorei fon-	
à quo fuerint constructa	278		tis, in ede D. Marci templo in	
mœnia Patauij, à porta Porcileæ us-			edicula praeursoris	377
que ad portam Caudelögæ, quis			operum Titi Liuij commendatio	
à fundamentis eduxerit	284		39	
mœnia Patauij, à porta S. Sophiae,			Opilij patricij sacellum	103
usq; ad pontē Pondrosium quis			Opitergium op.	9
construxerit	284		Opitergium oppidum, Franc. Car-	
mœnium uetustorum Patauij altitu-			rariensi, à Leopoldo Austriae du-	
do, nullis scalis superando	10		ce uenditum	284
molas in Batalliae uico ad papyrum			oppida Patauina insignia septem	
consiciendam, quis institue-			14	
			P	
			3	
			oppida	

Rerum memorabilium

oppida in agro Patauino olim aut nunc, arce munita 18	partus quamprimum editos, in igne Acciolinus quando iecerit 28	Patauij edifica 11. 12
optimatum Pata. familiæ præcipue 270	pascua alendis equis latissima ac for tissima 14	Patauij laudes 13. subuersio et reædificatio, successus et incre menta 25
in Orationes Ciceronis, historia et Commentarij Qu. Asconij Pediti ani 44	pascua gregibus ouium aptissima ibidem	Patauij in bello vexillum 26
in Organis pulsandis præstantissi mus 263	Patauium à quibus rebus commen detur 23	Patauij in pristinam libertatem re stitutio 28. urbs duo non solum diuersa, sed etiam omnino diuersa imperia, suo tempore paf sa est 169
Oriacum uicus 17	Patauium Antenoris 8	Patauij res gestas scribi, quando ce ptum sit 270
Oriacum arx 18	Patauium olim Venetiæ caput ibid.	Patauij uias, quis scilicet strauerit 279
orphanorum, omni parentum auxi lio destitutorum, locus, ubi ho spitantur, aluntur et uestiuntur 101	Patauium Paphlagoniæ oppidum et Patauium omnibus Italiæ ciuitatib. in quo maxime præset 13	Patauij moenia secunda, quis cõstru xerit 279
Ortonus mons 20	Patauio ab Athyla, quando inceps sum fuerit 16. ab Agimulpho erutum et incensum 22. sub tribu Fabia annumerata, præci puos ubiq; meruit 24	Patauij commoda 13
P	Patauium Romanis quando parue rit ibidem	Patauium qui primus edificatus 6
Padæ nominis ratio 8	Patauium Italiæ Transpadanæ ca put, quando fuerit ibid. 25	Patauium misisse aliquando ad bel lum centum et uiginti milia mi litum cur Strabo scripserit 9
Padus, agrum Patauinum, à Ferrariensi determinat 19	Patauium Romanorū colonia 24.	Patauium olim Gallie urbem fuisse 9. à Romanis olim Italiæ Tran spadanam esse nuncupatam 9
Paganus Capiuacius 348	25. quando primum libertate donatum 26. incendio quā do penè totum conflagrarit 27	Patauium intra quadringentorum annorum spatium, ter fuisse fun ditus dirutum 25
pagi in spacio territorij Patauini si ti 12	Patauium in Venetam potestatem, quando deuenit 29	Patauium Maximilianus imp. cum exercitu ultra centum milia et trinatorum, quando oppugnat 34
Palli Thesei filij regnum 5	Patauium in Scalsensium potestate, quando uenerit ibid. in de ditionem Veneti Senatus, quo modo deuenit 287	Patauio Veneti quando potiti sunt 378
Pallulonia, à quo ædificata ibid.	Patauium in Mafimo Cani, cur tradi tum sit 276	Patauium 8
paludes omnes, quæ ingentes ad ra dices collium Euganeorum ade rant, quando ceptum sit in ma re demitti 13	Patauium, iactis in Rinalto funda mentis, annos fere ducentos iacu it desolatum 32	Patauini Agilolpho Longobardo rum regi, cur et quando sese ul tro dederint 26. Venetiis cum coniugibus et liberis, qui do turmatim transmigrarunt ib. legati Reip. nomine, imperatori fidelitatem, quando iurauerunt, et quibus conditionibus 27
Pamphilij Saxi, de Iulio Compagno la, epigramma 244	Patauium à tyrannica Acciolini ser uitute, quando et quomodo fue rit ereptum 291	Patauini, Veronenses, ac Vicentini, societate belli inter se imis, ab obedientia et imperio Cesaris, quando defecerint 27
Pandulphus Malatesta 17	Patauium à Carolo Magno quæ nã acceperit 294	Patauini omni bellorum cura et sa ctione ciuili, quando primum li berati 29
Panni Euganeorum 13	Patauij encomium 2	Patauini consules suos pro cõdenda noua urbe, ad Rinaltum quando miserint 32
pannorum Patauinorum præstan tia 31	Patauij nomen multiplex 7. 8. no uorum murorum munimenta, nullis tormentis peruia 10	Patauinorum undecim milia ad nu num, Acciolinus quando truci larit
Pantaleon Trapolinus 348	Patauij situs eiusq; ornamenta 10	
Paruxellus index 27	Patauij dignitas à Blondo commen data 11. urbis situs 11. 12	
Papafauiorum familiæ origo 273	Patauij ornamenta 11. 12	
Papafauiorum familia, antiquato Carrariæ nomine tanquam exe crabili, cur adhuc cognomen su um usurpet 288		
Papafauiorū famil. progenies 360		
Papafauæ cognomen, Marsiliotus unde traxerit 280		
Papinius Statius, cur sua poemata L. Arruntio Stelle nuncuparit 53		
Parentium op. 9		
Parma à Pipino Francorum rege Stephano Pont. Max. dono data 16		
Parma in Scaligerorum potestatem, quando redacta 277		

Index.

- darit 28. libertas, quandiu
 durauerit ibid. in armis an
 tiqua praestantia ibidem
 Patauinorum cum Lacedaemoniorum
 duce praelium 29. 30
 Patauinorum mores 30
 Patauinorum erga seruos clementia
 ibid. Resst. quante cure Rom.
 fuerit 31
 Patauinorum cum Romanis societas
 et amicitia 31
 Patauin. fides in Rom. Rempub. 31.
 diuitiae à Strabone memorantur
 ibid. uirtus in expugnanda la-
 dera urbe Dalmatiae 33. pietas
 in dedicandis templis, extruen-
 dis coenobijs et xenodochijs 88
 Patauinorum nomen, Venetijs qua-
 do haberi desitum sit 270
 Patauinis Christianam religionem,
 qui primus omnium inuexerit 102
 Patauinus suspensiores ac respofores
 asini fuisse pro lucanica frusto
 unde. natu illud probrum sit 36
 Patauina ciuitas in Arrianam. hère
 sim prolapsa 106
 Patauina ciuitas abnegata heresi,
 ad fidem rectam, quando sit re-
 uersa 108
 Patauina urbs sub nomine Frideri-
 ci 11. imp. Acciolino immanissi-
 mo tyranno prodita 109
 Patauinae Reip. magnunt incremen-
 tum 27. 28
 Patauinam Rempublicam, Strabo-
 nis testimonio constat centum
 et uiginti millia militum in bel-
 la misisse 57
 Patauinae uirgines, nunquam nisi
 operta facie in publicum prode-
 unt 30
 de Patauinorum pudicitia, Martia-
 lis epigramma 30
 Patauinorum mulierum exemplum
 52
 patientia insignis documentum 113
 patris salus, an patria saluti sit post
 ponenda 1
 patris in filios prouidentia memo-
 rabilis 336
 patrie decus, quanti quisq. facere de-
 beat 1. 2
 patrie communi comodo, qui se ui-
 uos arena obrui permiserint 1. 2
 de Patria, qui praclarium bene mere-
 antur 102
 D. Pauli monasterium 94
 pauperum Camera 100
 ad Pauperes alendos redditus 99
 pecuniae mutuo, indigentibus sub
 quocunq. pignore, in monte Pie-
 tatis dantur 100
 Pediana familia, an fuerit Patauina
 45
 Pediani cognominis ratio ibid.
 L. Pediani iuuenis Patauini pracla-
 rissimum facinus, apud Cennas,
 Silij carmine celebratum 46
 Pelestrinae conditores 268
 Peraghine prolis origo 361
 peregrinantium hospitia, ad priua-
 tos usus, sub falso nomine prio-
 ratus, conuersa 100
 peregrinorum hospitale 91
 ad Perfectionem quarumlibet artium
 nunc omnia uidentur deuenisse
 370
 Permuniu uicus 18
 Persarum origo 5
 ad Pestes morbosq. curandos, calia-
 darum aquarum uis 14
 pestilentia grauis Patauij grassata
 est anno 1555. quae circa qua-
 dringentos sustulit 99
 Petrarchae de Bonsembiante scripta
 143
 Petrus Forzateus patriarcha Con-
 stantinopolitanus 126. 127
 Petri Aponi fidei erga Deum tabu-
 lae testamenti cum codicillo 201
 Petri Aponi inanis statua, palam in
 medio foro incensa ibid.
 Petri Aponi pater 202
 Petri Aponi opera 201. 202
 Petri Bembi uilla 20
 Petri Carrarij ad autorem epigram-
 ma 260
 Petri Carasse commendatio 95
 Petri Tergulae opus praclarum
 123
 D. Petri templum antiquissimum,
 iuxta collem Montagnoni 37
 diuo Petro templum, iuxta Eugadi-
 neos colles, qui edificauerit
 267
 Petro Apono quae sint falso attrib-
 uta 200. 201
 de Phaethonte et Eridano mitendi
 occasio, unde Graeci sumpti
 rint 9
 phanum D. Ioan. Bap. ecclesiae Ca-
 thedrali contiguum, qui perfecit
 363
 Phileniorum fratrum Carthaginen-
 sium in patriam charitas 1. 2
 Philippus Peraghinus 17
 philosophiam moralem, Latinis lia-
 teris, qui prius illustrauerit 252
 philosophi Latini, ubi primum ex-
 orti ibid.
 Piceninus praefectus à Ludouico Me-
 diarota uictus 129
 pictores insignes 373
 Pierij Valerij, ad Augustum Baldi-
 um, carmen 243
 Pietatis mons 99. eius redditus
 100
 Pinguentium op. 9
 piscationes 13
 piscina Neroniana 22
 à Pistoribus omnibus Patauinis, sin-
 gulis uicibus cum panes coquunt,
 singulos panes familiae ex Comi-
 tib. exigere unde ius fuerit 297
 Placiola uicus 19
 platea Castellana 11
 plebs Patauina à potentiorib. quan-
 do magis timeri quam amari
 coeperit 28
 Plebissacci op. 16
 Plebissacci uicus 19
 Plebissacci uicem duabus turribus,
 et fossis, et aggeribus magnis
 quis muniuit 284
 Plinij iunioris locus, de Thrasei Poe-
 ti laudibus 48
 Pluuius riuus 16. 20
 Poggius Florentinus, Q. Asconij
 Pediani fragmentorum libellum
 quando repererit 44
 Pola 9
 Pons longus uicus 19
 pons molendinarius 94
 Pons nouente uicus 18
 pons Pedochiosus 95
 pons S. Sophie 95
 Pons turris uicus 19
 pontem lapideum apud Liminam ara-
 cem, quae nunc diruta est, quis
 erexerit 284
 pontes Patauij duo de quadraginta
 11
 P 4 popul

Rerum memorābilium

Digitized by Google

Index.

Sarmatla uicus 18
B. Sauini corpus 105
R. Sauonarole, de numismat. X 11.
Cesarum carmen 376
Saxum Q. Asconij 45
Saxum quod D. Iustine genibus orando cecidit 118
Scandola riuus 20
Scardeoniæ familie origo 929
schola Charitatis § 9. eius reditus ibid.
schola grāmatalis publica, tam in Greca quā in Latina lingua, pūbi studiose gratis instituta 12
schola grammaticæ pub. 102
scholæ omnium artium liberalium, atq; utriusq; iuris 12
Scrouiniurum familia 333
Sculptores eximij 376
Sebastianus Foscarenus 12
secularium hominum collegia spiritalia 28. 99
sedes episcopi. quando per 30. annos uacauerit 107
sedilia chori D. Antonij Confessoris 373
seditio ciuilis, Patauio quid attulerit 28
Senatus Patauini antiqua frequentia 31
sententia Montanarij singule singulo uersu comprehense 234. 235
sepulchrum Christi speciosissimum ex creta, in æde diui Canciani 375
sepultura celebris nihil prodest impijs 365
sepulchra Gatamilate patris et filij speciosa, in æde plumbea D. Antonij Confessoris 373

CIVIVM PAT. SEPVL chra gentilitia.

A Muliorum familie, in basilica D. Antonij Confessoris sepulchrum 217
Aluarotorū in basilica D. Antonij Confessoris 164
Bagelardorum in porticibus D. Antonij Confessoris 214
Baldorum in æde D. Martini 190
Basiliorum, in porticibus D. Antonij

nij Confessoris 231
Boxociorum, in templo Eremitarū sepulchrum 192
Eonstorum, in basilica D. Iustine sepulchrum 146
Bordoniorum, in basilica S. Dionielis 254
Buzzacharinorū in basilica D. Antonij Confess. 241
Campisamperiorum familie, in æde D. Iacobi 294
Campisampetrorum apud D. Antonij Confess. 195
Candorum sepulchrum in æde diui Augustini 14.
Capilistiorum, in basilica D. Antonij Conf. post arā maximam 174
Capiuaciorum, in cœmeterio diui Antonij Confessoris in parte Septentrionali 313
Cartiorum, in templo D. Iacobi, ad pontē Molinarium, ad parietem introrsum 330
Cartulariorum in atrio Eremitarum 191
Cauaciorum, in æde D. Andreæ sepul. 248
Comitum nobilium familie, in templo Eremitarum 178
Comitum, in templo D. Antonij Confessoris in parte Septentrionali, in sacello ubi B. Lucas pariter requiescit 174
Discalciolorum in basilica Eremitarum 172
Factorum, in atrio diui Francisci 186
Gabrieliorum, in basilica D. Antonij Confessoris in sacello D. Clarae 223
Gaziorum, ad basilicam D. Augustini in porticibus 218
Iustorum, in æde S. Georgij sepulchrum 190
Leoniorum, in æde D. Bernardini sepul. 320
Leoniorum, in æde D. Francisci sepul. 258
Minardinorum apud Eremitanos sepul. 150
Marcanouarum in sacello templi diui Augustini à parte Orientali 240
Montagnonum, apud basilicam D.

Antonij Confessoris in cœmeterio antiquo 235
Noualiorum apud diuū Franciscum sepul. 214
Odaxiorum, in templo D. Pauli iuxta pontē Molarem, ante sacrā Virginis aram 239
Oddorum, in basilica S. Danielis sepul. 225
Pannicorum, in æde D. Bartholomæi 249
Papisauiorum, in basilica D. Antonij Confess. 181
Perraghinorum in æde Eremitarum, in sacello 317
Placiolarum extra templum D. Antonij Confessoris ad Occidentem 163
Polcastrorum, in basilica Eremitarum in ingressu ad laeuam sepulchrum 210
Forcellinorum, in æde sancti Georgij 177
Rosellorū, in æde D. Antonij Confessoris 182
Sauonarolarum, in basilica Carmelitarum 245
Spazzarinorum, in basilica D. Iacobi 241
Speronorum, in eccles. Cathed. 212
Tolentinorum in templo Eremitarum 222
Turchetorū in templo D. Antonij Confessoris in sacello 179
Vrbiorum, in ingressu basilicæ D. Francisci 218
Vrsatorum, apud sacram ædem D. Antonij Confessoris exterius ad Septentrionem 235
Zabarellorum familie, in ecclesia Cathedrali 370

Serrane Patauine præstantia de Serrane Procule probitate, Plinij iunioris locus 52
Serici copia 14
Sertorius Lusitanorum in bello ciuili dux 47
Sertuallis oppidum, Franc. Carraresi, à Leopoldo Austriæ ducē, uenditum 284
serui duo, ex utroq; latere ad sepulchrum Alex. Contareni Veneti, in templo D. Ant. Confess. 377

P 5

scrutorum

Rerum memorabilium

<i>seruorum Patavinorum fides erga do- minos</i>	30	<i>D. Stephani monasterium</i>	95	<i>Tefinariius</i>	20
<i>Sibenicam in Dalmatia, Venetorum ditioni quando fuerit subactum</i>	322	<i>beati Stephani abbatis sepulchrum</i>	109	<i>testudo altaris maioris, in ecclesia Montis Ortoni</i>	378
<i>Sibylle Baldi Bonifacii coniugis, in infirmos pietas</i>	99	<i>Stianum uicus</i>	19	<i>Theodoricus Ostrogotorum rex, Pat. quando restituerit</i>	25
<i>sigillum peruetus Patavinæ Reipu- blice</i>	12	<i>studiorum commendatio</i>	228	<i>Theodorici regis epistola de Apoe no reparando</i>	21
<i>sancti Simeonis & Iude prioratus</i>	95	<i>stupidos aquis conualescere</i>	14	<i>Themistoclis in patriâ charitas</i>	1
<i>Simon Gryneus</i>	39	<i>suburbium omnium sanctorum, quis muro cinxerit</i>	279	<i>therme Aponi, à Theodorico Co- strogotorum rege restitæ</i>	21
<i>Siochus riuulus</i>	16	<i>sues sub protectione D. Antonij qui per urbem illæsi assidue pete- rant</i>	91	<i>thermarum saluberrimarum</i>	14
<i>Socrates ætate prouectus, cur fidi- bus operam dederit</i>	261	<i>supellestilia pretiosa, qui primus in Rom. curiam inuexerit</i>	130	<i>Thoma Iunta</i>	23
<i>S. Sophiæ basilica, à quo fuerit ædi- ficata</i>	103	<i>supplicij genus rarum</i>	315	<i>Thracæ quid de puerperis & sine ribus esse senserint</i>	172
<i>speculum iuris ciuilis ad quem pri- mum peruenierit</i>	162	<i>supplicij genus inusitatum</i>	312	<i>à Thuscis, Transpadanæ regionis multa loca nomen tenere</i>	9
<i>S. spiritus xenodochij redditus, xeno- dochio Lazareti additi</i>	95	<i>Syluacianum uicus</i>	19	<i>Tiara episcopalis cathedralis eccle- siæ</i>	89
<i>Statius Papinius</i>	54	<i>S. Syri uilla</i>	105	<i>tibie concentus cõmendatio</i>	261
<i>statua Alberti Eremitæ in marmorea in foribus prætorij, ad plagam Septentrionalem</i>	148			<i>ignorum ad construendas domos copia</i>	13
<i>statua Calfurnij illustris rhetoris, ex uiuio sumpta, in æde diui Ioan- in Viridario</i>	376			<i>Tiliamentum fl.</i>	9
<i>statua cathedrata Roche Benelle medici excellentissimi, in b. silica D. Franc.</i>	374			<i>Timæus fl.</i>	23
<i>statua magna diui Rochi Venetijs</i>	377			<i>Timæus Venetiæ regionem disten- minat</i>	23
<i>statua marmorea in foribus præto- rij ad septentrionalem plagam Alberti Eremitani</i>	148			<i>Timæum flumen</i>	7
<i>statua equestris Frassalfatæ apud E- remitanos, ad portam occidenta- lem</i>	312			<i>de Timæo Lucani carmen</i>	23
<i>statua equestris militis exculpta in marmore in præliū procutren- tis Ioannis Tadi</i>	197			<i>titulus marmoreus Bebi exculptus, in medio D. tēpli Ant. Cōf.</i>	377
<i>statua equestris Ant. Ridij in ual- uis æneis diui Petri in Vaticano</i>	350			<i>Titulum iucis</i>	17
<i>statuæ Adami & Eue marmoreæ, Venetijs in atrio maioris curiæ</i>	375			<i>tituli imp. Rom. in aula magna bis præfecti</i>	377
<i>in Stellæ laudem, Martialis carmen</i>	54			<i>Titus Liuius Augustus Cæsari chæ- rus</i>	38
<i>de Stellæ corporis cultu nitido, Mar- tialis carmen 54. de eiusdē con- sulatu</i>	ibid.			<i>Tit. Tiuius longus, Titi Liuij filius</i>	40. 41
				<i>Tit. Liuius Romæ quando nixerit, Patauium redierit, & ibidem obierit</i>	40
				<i>Titi Liuij de gestis Romanorum, et centum & quadraginta libri 38. uolumina, Caligulæ imp. tribu- ta perijisse 39. eorundē cõmendatio ibid. opus, in decades ab eo sus- se distinctum</i>	39
				<i>de Ti. Li. scriptis Ciceronis sententiæ</i>	40
				<i>Tit. Liuij libri</i>	40
				<i>Tit. Li. maxilla, in cancellaria ciuita- tis Pat. habetur 41. brachij os, Alphonso rege per legatū à resp. Pat. impetrante, Neq. olim delatū</i>	41
				<i>tus</i>	12

T

Tabella ænea ad ianuam ba-
ptisterij cathedralis 377
tabellæ literariæ, in ædibus gene-
rosi comitis Iulij Zabarella 387
tabula dominici Campagnolæ, in ba-
silica S. Annæ ad altare maius
374
tabula in æde D. Mariæ seruorum
ad altare maius 373
tabula marmorea insignis ad aram
D. Ant. Conf. 376
tabulæ æneæ insignes circa chorum
templi D. Ant. Confessoris, qui
bus insunt historiæ ueteris testa-
menti 374
tabulæ duæ æneæ ianue chori D.
Antonij Confessoris 375
Taruius in Scaligerorum potesta-
tem, quando uenerit 277
Taruius Leopoldo Austriæ duci,
cur Veneti tradiderint 284
Taruius Franc. Carr. à Leopoldo
Austriæ duci uenditum 284
Taruius Leopoldo Austriæ duci,
cur Veneti resignarint 321
Taruisio Veneti quando potiti sint
278
templum diuæ Mariæ seruorum à
quo constructum 363
Tergesum op. 9
tergulariuus 16. 20
territorij Patauini omnis circui-
tus 12

Index.

Tir. Liuji antiqua effigies capitis ex tat penes Alexandrum Bassia- num 41. 42	cari coeptæ 32	uinum lenissimi & iucundissimi gu- stus 16
Totila Gotthorum rex Pat. quando Pat. prorsus exciderit 25	Venetia cur plurali numero appella- lentur 268	uini Pat. generositas 13
Tragœdias Latinè qui primi into- nuerint 252	Venetiarum conditores 31	Violantilla Lucij Arruntij Stelle u- xor 53
Transfalgardorum familia cur ducis Longobardorum insigne gestet 293	commendatio 33	Violantillam Martialis lib. 6. Hian- thida appellat 53
Transfalgardorum comitatus Mona- tismenuli, Mandræ & Sacischiæ unde initium sumpserit 294	primus legislator 268	B. uirginis oratorium 93
Transpadanum agrum, post diluuii, qui primi tenuerint 5	duces primi 269	B. uirginis Mariæ Seruorum mona- sterium 94
agri Transpadani fines 5	Venetias Pat. pertasi patriæ quan- do populariter migrarint 32	uirginum cœnobium à Paduano Ri- coletio edificatum 90
Tribuni ex plebe Pat. quando crea- ti 28	Venetijs, qui primum templum con- secrauerit 106	uirginum cœnobium intra mœnia duo- deniginti 95
Trogus Pompeius quàm ineptè Ti- tum Luitum reprehenderit, nar- ratur 40	primum templum Pat. quâdo D. Iaco- bo uouerint 106	in Virgines inopes matrimonio lo- candas redditus 99
Trotani pagi nominis ratio 6	Venetæ regionis olim termini 9	uirgines Patauinas Acciolinus quâ- do stuprauerit 28
Troiani atq; Heneti, in quam Italiæ partem aduiguarint 7	Venetæ uirgines nunquam nisi oper- ta facie in publicum prodeunt 30	uirorum probitate Pat. quantum floreat 31
Turcæ apud Belgradum, à Ludoui- co Mediarota superati 130	Veneti & Pat. omnes, à Troianis et ab Henedis oriundi 34	Vitalianæ familie origo 266
uirum altissimam sexagularcm, ad portam S. Crucis, quis construx- erit 284	Venetorum nominis ratio 6	Vitalianus à D. Prosdodimo, audito Christi nomine, sanatus 102
Tyberij tali in fonte Aponi 37	nomine Pat. quâdo sortiti sint 32.	uitium uirtuti commixtum, quan- topere sit fugiendum 130
V.	cum Pat. & Franc. Carrar. bel- lum 284	ulcera aquis curari 14
Valerius Martialis lib. noni suorum epigrammatum, Saba- næ Athestinæ recognoscendum cur miserit 52	Vergilij locus de Antenore 7	Vlderici episcopi sanctitas 104
uallis domini Darcie uici, nominis ratio 362	uermiculi in aqua seruentissima sine lesione innatantes 21	ultio acerrima 290
uas preciosissimum ecclesiæ Cathæ- dralis, pro solenni corporis Chri- sti ceremonia 89	uersus de Pat incendio 27	unda qua uiri recreantur, si mulier descendat, incenditur 22
uastitatis circa mœnia Pat. spacia- um, quatuordecim mil. iugerum esse dicitur 11	uersus Lat. qui primi catarint 252	uoluminum Tit. Liu. iactura, cui sit ascribenda 39
uellera aspera, mediocria, prestan- tissima 15	Veneris mons 96	B. Vrij corpus 90
uentationes 13	Vergerij error 283	urina non inspecta, nec exploratis brachiorum arterijs, omne genus egritudinum qui indicarit 202
sub Venetiæ nomine, quid olim com- prehensum sit 9	Verona in Venetorum potestatem quomodo fuerit redacta 287	urna aurea inuenta 55
Venetie, secundum Ptolomæum si- nes 9	Veronensium cū Pat. bellum 135	D. Vrsule templum 94
Venetiam, Liguriam & Aemiliam, Lôgobardi quâdo occuparint 9	Verruculum oppidum, ab ecclesia Romana abalienatum, Ottone- lus Pasinus restituit 197	uulnere quouis pessimo laboranti- bus, xenodoch. preparatum 99
Venetie noue unde deriuarint 9	uicam quæ ducit ad Campum S. Petri, quis strauerit 279	X.
Venetie à quibus, & quando adifi-	uicarij Friderici primi Rom. impe- ratoris, ab unaquaq; Republica reiecti 332	Xenodochium olim S. Spiri- tus 95
	Vicentini Venetis cur se dediderint 287	xenodochij pauperum & infirmo- rum redditus, hospitali Lazare- ti additi 94
	Vicentinorum & Pat. termini 20	xenodochiorum numerus 100
	uictoris & coronæ martyrum cor- pora 127	xenotrophium intra mœnia ad por- tam S. Ioan. à quo constructum & ditatum 159
	uicus nullus agri Pat. ultra quinque millia, à flumine distat 13. uici territorij Pat. 14. sex insignes 17. olim aut nunc arce muniti 18	Z.
	uille in spacio territorij Patauini si- te 12	Zambonus Dottus 347
	uille in agro Patauino olim arce mu- nita 18	F I N I S.
	Vinci guerra nominis ratio 300	

Index

INDEX NOMINVM INSIGNIVM

EXTERORVM, QVI PATAVII IACENT.

A

Albicus Malaspina Florent. 429
Alexander Contarenus Venetæ class. legat. & 397
D. Marci procurat. 397
Andreas appellatus Brixien. philosoph. ac med. int. 431
Angelus Borghinus Florent. morib. lit. Q. clarus. 413
Antonius Berardus nobil. Florentinus 416
Antonius Royceellus sapientie monarcha 404
Apollinaris Fuchs scholaris 393
Ascanius Sozinus Senensis scholaris 387

B

Babonus Naldus miles strenuus 429
Balthasar Carducius, Florëtinus iur. antesignanus 390
Bartholomæus Beneuentanus doct. et L. L. interp. 385
Barth. Bonuicinus Brixien. L. L. doct. 394-395
Beatrice Pallavicina Parm. Marchiona Varrani & Pelegrini 426
Beatrice Turriana Veronensis 427
Benedictus Cribellus patritius Ven. peditū ductor 423
Benedict. Plombinus Pisanus L. L. monarcha & lector exim. 423
Bernardinus Danielius Lucësis Italice lingue peritiss. ibid.
Bernardinus Fortibrachius comes & Venet. tribunus insignis 427
Berta regina & Henricus rex Patavii 382
Bitina Bononiensis 412
Bonifacius Rubeus Parmensis Marchio Soranæ 400
Bouetinus Mantuanus doct. can. & interpres 382
Brigida Vrsina Ricardi Alidoxij uxor 394

C

Camillus Bonaventura Romanus scholaris 407
Camillus Pallavicinus scholaris 403
Cassanus Pedemontanus medicus insignis 393
Cecilia Zach. Cypri regis filia 388
Cæsar Riarius patriarcha Alexandr. & episcopus Malacitanus 414
Christophorus Longolius uir doctiss. 420
Christoph. Ricinensis med. & philosoph. celebr. 422
Corteneus Anglicus uir illustriss. 398

D

Daniel Scotus Tarvisinus episcopus Concordien. 393-394
Dinus Iudex insignis 385
Dorotheus Brigotthus Atriensis iur. doct. consul. 416

E

Eduardus Cortenau Anglicus miles strenuus 426
Epiphanius Columbus Realdi Columbi fil. 392
Erasmus Cretæ otius 404
Erasmus Diphus Antuerpien. uirtut. ac nobilitat. insignis 407-408

F

Fabritius Saccus iur. candidatus 416
Federicus Lauellongus Brixien. Rome Senator 401
Flaminius Maleguicius Regiensis Grec. Lat. & iur. ciuil. studios. 409
Franciscus Malchiosstrus Parmen. iur. cons. clariss. 414
Franciscus Petrarca poeta insignis ac longe omnium celeberrimus 18
Franciscus Roseus Brixien. 421
Francus Cæsar Puteus Venet. philosoph. schol. 410
Frater Paulinus uir religiosiss. 401
Fulvius Verdellus Cremenensis L. L. peritiss. 405

G

Gaëtanus Tieneus Vicent. Can. Patavinus ac the. exim. 382
Galeottus Martius uir & armis & lit. illustris 417
Gaspard Penthelingus Sicamber uir eruditiss. 409
Gattamelata Narnien. dux militie insignis 398-399
Guiliminus Rubeus Parmen. miles egregius ibid. 400
Guolphangus Schurffius germanus schol. 412

H

Henricus à Cram germanus Saxonus iur. ciu. stud. 408
Hieronymus Cagnolus Vercelen. iur. ciu. interp. famosiss. 418
Hieronymus Centellus Romanus uir iucundiss. 430
Hieronymus Michael ex nobili Barchonia miles, Apulie gubernator 417
Hieron. Michael Venetæ classis præfectus 397-398
Hieronymus Venet. iur. utr. doct. & Canon. Pat. 417

I

Iacobus Baronus ex antiqua Stubenbergia fam. schol. 428
Iacobus Beldebonus Ferrariensis decret. doct. 411
Iacobus Foroluius medicus insignis 424
Iacobus Roseus Dandacus, minoris the. præclar. 404
Iacobus Soraga Brixien. schol. 413
Iacobus Zochus L. L. doct. 395
Iamboninus Gazius Cremon. doct. & philos. interp. 388
Ianus Drenc. Patavien. schol. 407
Ioannes Ant. Gattamelata Narnien. miles egregius 399
Ioannes Antonius Rubeus Alexandrinus L. L. interp. famosiss. 431
Ioannes Aquila 395-396
Ioan. Bapt. Albanus Bergomen. iur. consult. 430
Ioan. Bapt. Auriliacus ex Transalpina Gallia schol. 386
Ioan. Calurnius human. liter. interpres exim. 431
Ioannes Guarna Salernitanus miles strenuus 436
Ioannes Maulconus Gallus schol. 406
Ioan. Paenz Lusitanus lega. Io. Portugal. reg. III. 403
Ioan. Passara Ianuensis medicus 1000.

Index.

<i>Ioan. Paulus Manfronus miles</i>	401	<i>Paulus Venetus The. & philosoph. monarcha</i>	428
<i>Ioan. Valeranus Batauius schol.</i>	419	<i>Petrus Barocius epi. Patauius uir omnium insignis</i>	383
<i>Ioan. Verlanus Bordac.</i>	419	<i>Petrus Bembus Venet. Card. uir eruditiss.</i>	396. 397
<i>Iulius Areostus Ferrariensis. adolescens mor. lit. que lepidiss.</i>	411	<i>Petrus Luillerius ex Lutetia lin. peritiss.</i>	418
L		<i>Petrus Piccardus Pedemontanus</i>	390
<i>Lanzalotus Anchosciolus Placentinus miles strenuus</i>	589	<i>Petrus Roccabonella Venet. Medic. & philosoph. interpreter.</i>	421
<i>Laurentius Gazius Cremonensis. monac. Cassinensis. conspiciuus</i>	388	<i>Pierius Valerianus Bellunensis. historicus insignis</i>	411
<i>Leonicius Thomaeus philosoph. Graec. Qu. lit. interpres celeberrimus</i>	420	<i>Pileus Prata Card. uir pietiss.</i>	384
<i>Ludouicus Barbus Venet. Abbas & Tarvisij episc.</i>	395	R	
<i>Ludouicus in Leonrot Germanus schol.</i>	424	<i>Rainerius praceptor Bartholi de Saxoferrato</i>	406
M		<i>Raphael Fulgosius iur. conf. celeberr.</i>	402
<i>Mannus Donatus Florent. miles magnus</i>	405	<i>Raphael Raimundus Comensis iur. utr. doct.</i>	394
<i>Marcatelli sepulchrum</i>	383	<i>Raimundus de Lupis Marchio Soranensis</i>	414
<i>Marcus Niger episc. Russeriens. The. iur. Q. conf. excel.</i>	432	S	
<i>Marieta mater Iacobi Cypri regis</i>	387. 388	<i>Sander Orosianus musar. alum.</i>	389
<i>Mattheus Reina Burgiensis miles strenuus</i>	430	<i>Sepultura germanorum Iuristar.</i>	422
<i>Michael Peggus Mediolanensis. iur. schol.</i>	415	<i>Stanislaus Dziezgouuski Polonus schol.</i>	ibid.
N		<i>Stephanus Lambertus Lucensis. LL. schol.</i>	425
<i>Naldus Faentinus miles egregius</i>	429	<i>Simon Ardeus theolog. & philosoph. insignis</i>	396
<i>Nicolaus Cattarus miles & rei bellicae peritiss.</i>	386	<i>Simon Lupus Soranensis Marchio & Patauiensis militie dux stren.</i>	412
<i>Nicolaus Malumbra Cremonensis. iur. doct.</i>	385	T	
<i>Nicolaus Triuissianus episcopus Nonsensis.</i>	402	<i>Tadeus & Bertoldus Estenses milites egregij</i>	437
P		V	
<i>Paulus Castrensis iur. interpr. famosiss.</i>	391	<i>Valeranus Lambardus LL. doct.</i>	413
<i>Paulus Freschus de Marostica iur. utr. doct.</i>	414	<i>Victor Dulcis Feltren. iur. Pont. interpr.</i>	417
<i>Paulus Rhamnusius Venet. iureconf.</i>	387	<i>Vincislaus Brugnara Purilliarum Comes Graecae Latine neq. doctiss.</i>	384
		Z	
		<i>Ziliolus Rosolinus</i>	390

F I N I S.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-

lai Episcopij iunioris, Anno salutis humanae

M. D. LX.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humanae

M. D. LX.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humane

M. D. LX.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humane

M. D. LX.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humanae

M. D. LX.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humanae

M. D. LX.

BASILEAE, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humanae

M. D. LX.

BASELÆ, EX OFFICINA NICO-
lai Episcopij iunioris, Anno salutis humane

M. D. LX.